Bundel - Commissie Leefomgeving van 1 juli 2024

Agenda bijlagen

spreektijdverdeling commissies - 4 uur
2024-07-01_Commissie Leefomgeving_Agenda
01-07-2024 Technische vragen commissie Leefomgeving
Concept-verslag commissie Leefomgeving 01-07-2024 - ter voorvisie
Beantwoording technische vragen de heer Teeuwen (BBB) bij agendapunt 15a Leefomgeving 01-07-2024

14 Heropening (vervolg van commissievergadering 24-06-2024)

15 B-agenda Gezondheid en Milieu

15.a 18:15 - Informatievoorziening uitvoering en handhaving provinciale bedrijven (B-agenda Leefomgeving 01-07-2024)
Het college van Gedeputeerde Staten informeert voorafgaand aan iedere vergadering van de Commissie Leefomgeving over de uitvoering en handhaving (U&H) bij bedrijven die onder provinciaal bevoegd gezag vallen. Hieronder valt ook Tata Steel.

Dossier 15926 voorblad
Brief aan PS over informatievoorziening uitvoering en handhaving provinciale bedrijven

15.a.1 KAN BETROKKEN WORDEN BIJ AG.P. 15a: Ingekomen brief Dorpsraad WijkaanZee en omwonendenorganisaties i.z. Toekomst van Tata Steel Nederland (C-agenda Leefomgeving 24-06-2024)

Ingekomen brief Dorpsraad WijkaanZee en omwonendenorganisaties i.z. Toekomst van Tata Steel Nederland_Geredigeerd

15.a.2 Inspreekbijdragen m.b.t. agendapunt 15.a

Bijlage inspreker Just Law
Inspreekbijdrage Gezondeid op 1

15.b VERVALLEN : C- NAAR B- verzoek PvdD (B-ag. juni) Decentraal Uitvoeringspan Schone Lucht Akkoord 2024 (C-agenda Leefomgeving 30 mei 2024)
Mevrouw Van Aesch (PvdD) heeft bijgaand C- naar B-verzoek voor de brief van GS met Decentraal Uitvoeringsplan Schone Lucht Akkoord ingediend. Vanwege de beperkte ruimte op de agenda wordt agendering van dit verzoek doorgeschoven naar de volgende commissievergadering.
Toelichting:
In 2020 heeft de provincie Noord-Holland het Schone Lucht Akkoord (SLA) ondertekend. Het SLA is een akkoord tussen de Rijksoverheid en decentrale overheden (provincies en gemeenten), waarbij de verschillende overheden samenwerken om de luchtkwaliteit in Nederland verder te verbeteren. Alle deelnemers aan het SLA zijn verplicht om jaarlijks een decentraal uitvoeringsplan (DUP) op te stellen. In het DUP SLA 2024 is beschreven hoe de provincie invulling geeft aan het Schone Lucht Akkoord in 2024.

Dossier 15380 voorblad
240530 Agenderingsverzoek van C naar B Decentraal Uitvoeringsplan Schone Lucht Akkoord 2024
Brief aan PS over Decentraal Uitvoeringsplan Schone Lucht Akkoord 2024
Decentraal uitvoeringsplan Schone Lucht Akkoord_PNH_2024_11-4-2024

15.c 18:55 - Advies reikwijdte en detailniveau MER Heracless-Groen Staal (B-agenda Leefomgeving 01-07-2024)
Gedeputeerde Staten adviseren de directie van Tata Steel IJmuiden B.V. over de reikwijdte en het detailniveau van het milieueffectrapport (MER) voor het project Heracless-Groen Staal.

Dossier 15651 voorblad
Brief aan PS over advies reikwijdte en detailniveau MER Heradess-Groen Staal
Bijlage bij brief aan PS over advies reikwijdte en detailniveau MER Heradess-Groen Staal
NRD Heracless-Groen Staal van Tata Steel

16 Rondvraag gedeputeerde Olthof (Gezondheid, Milieu, Voorzieningen, Cultuur en Sport)

Rondvraag D66 over varend ontgassen voor gedeputeerde Olthof

17 B-agenda Klimaat en Energie

17.a 19:40 - Doorgeschoven van cie.verg. 30-05-2024: Discussienota VVD netcongestie, ZIE ONDERSTAANDE TOELICHTING

Toelichting:
De fractie van de VVD heeft bijgaande discussienota over netcongestie ingediend ter bespreking in de commissievergadering Leefomgeving. In de agendacommissie is het voorstel goedgekeurd om, voorafgaand aan de bespreking in de commissievergadering, een schriftelijke consultatie te faciliteren. Dit betekent dat fracties vooraf, maar uiterlijk donderdag 13 juni, per mail hun eerste reacties op de discussievragen kunnen toesturen aan de indiener van de discussienota, Bas de Wit, witb@noord-holland.nl. Deze ingezonden reacties worden daarna als bijlage aan het document toegevoegd. Om de leesbaarheid en de discussie te bevorderen maakt indiener eventueel een samenvatting van de reacties die voor de vergadering bij het agendapunt wordt gepubliceerd.
Het doel van de schriftelijke consultatie is om het gesprek in de commissie meer focus mee te geven, doordat partijen op voorhand hun opvattingen kenbaar kunnen maken in reactie op de discussievragen.
Op maandag 17 juni is bijgaande oplegger van de indiener (eerste bijlage) toegevoegd, bestaande uit:
1. Samenvatting van discussievragen uit de discussienota;
2. Toevoeging aan discussievragen op basis van onderzoeksopzet Randstedelijke Rekenkamer;
3. Samenvatting van de reacties van de partijen die hun visie vooraf gedeeld hebben;
Behandelvoorstel commissievergadering:
De commissieleden kunnen met de heer De Wit (VVD, indiener), elkaar en gedeputeerde de discussienota met de eerste reacties en de toegevoegde oplegger bespreken, waarna (vóór 5 juli a.s.) eventueel input kan worden meegegeven aan de Randstedelijke Rekenkamer t.b.v. het te houden onderzoek.

2024-06-14 oplegger bij discussienota netcongestie
2024-05-07 Discussienota VVD netcongestie
Reactie Volt op Discussienota netcongestie
Reactie BBB op Discussienota netcongestie
Reactie PvdD op Discussienota netcongestie
Reactie JA21 op Disccussienota netcongestie
Reactie CDA op Discussienota netcongestie
Reactie Christenunie op discussienota netcongestie
Reactie PvdA op Discussienota netcongestie

17.a.1 BETREKKEN BIJ 17a, Discussienota netcongestie VVD: Onderzoeksopzet Netcongestie Randstedelijke rekenkamer (C-agenda Leefomgeving 24-06-2024)

NH beg brief onderzoeksopzet PS
Onderzoeksopzet Netcongestie

17.b 20:10 - Energie en Klimaat: Analyse zonneladder (B-agenda 01-07-2024)
Uit bestuurlijke afspraken van 26 oktober 2023 (Kamerstuk 32813, nr. 1310) volgt dat opstellingen voor zonne-energie op landbouw- en natuurgrond alleen mogelijk zijn als de ladder is doorlopen en wordt voldaan aan uitzonderingsgronden. Om deze gronden te duiden en concretiseren heeft adviesbureau RHDHV deze analyse uitgevoerd.

Dossier 15785 voorblad
Brief aan PS over analyse zonneladder
Analyse aangepaste voorkeursvolgorde zon (RHDHV)

17.b.1 Inspreekbijdrage m.b.t. agendapunt 17.b

2024-07-01 - Stichting Opmeer Denkt Mee voor Commissie Leefomgeving Provincie Noord - v3

17.c 20:50 - Energie: Regievoering Netcongestie Motie 182-2023 (B-agenda 01-07-2024)
Toelichting:
Bij de behandeling van de Begroting 2024 op 6 november 2023 hebben de Staten een motie aangenomen over de Provinciale Regierol Energiecongestie. Met deze brief informeren wij Provinciale Staten over de regierol die de provincie op dit moment inneemt ten aanzien van netcongestie en informeren wij hen over mogelijkheden om deze regierol te versterken door extra in te zetten op collectieve slimme oplossingen (energiehubs). Wij zijn voor de uitvoering van deze collectieve oplossingen afhankelijk van andere partijen.
Behandelvoorstel:
De commissie wordt expliciet gevraagd of bijgaande motie 182-2023 Provinciale Regierol Energiecongestie kan worden afgedaan.

Dossier 15584 voorblad
Brief aan PS over Provinciale Regierol Energiecongestie en voorstel tot afdoening motie M182-2023
Aanvullende informatie aan PS over Provinciale Regierol Energiecongestie en voorstel tot afdoening (Motie 182-2023)
Bijlage 1 M182-2023 AANGENOMEN

Bijlage 2 - Programmaplan Taskforce NH 2024, vasgesteld BO febr 24
Bijlage 3 - Slimme Energy Systemen Plan van aanpak 2024

17.d 21:15 - Energie/Klimaat: Afdoen motie Motie 183-2023 ‘Nacht voor de nacht’ (B-agenda 01-07-2024)
Behandelvoorstel:
De commissie wordt gevraagd of bijgaande motie 183-2023 ‘Nacht voor de nacht’ als afgehandeld te beschouwen.

Dossier 15712 voorblad
Brief aan PS met verzoek om motie Ml 83-2023 'Nacht voor de nacht' als afgehandeld te beschouwen

18 Rondvraag gedeputeerde Kocken (Klimaat en Energie)
Rondvraag JA21 over OER-traject en Wieringerhoek aan gedeputeerde Kocken

19 Sluiting

Spreektijdverdeling commissies – 4 uur
versie april 2023

De tijd loopt ook bij het interrumperen van mede-commissieleden en GS.

Ordevoorstellen, vragen aan insprekers, beantwoorden van interrupties en rondvraagpunten tellen niet mee voor de spreektijd.

Verdeling per Fractie	**Zetels**	**Cie 4 uur**
BBB	**8**	16 min. (5+11)
VVD	**8**	16 min. (5+11)
PvdA	**7**	14 min. (5+7)
GroenLinks	**7**	14 min. (5+7)
D66	**4**	10 min. (5+5)
PvdD	**4**	10 min. (5+5)
JA21	**3**	9 min. (5+3)
PVV	**3**	9 min. (5+3)
VOLT	**2**	8 min. (5+3)
CDA	**2**	8 min. (5+3)
Forum voor Democratie	**2**	8 min. (5+3)
SP	**2**	8 min. (5+3)
50PLUS	**2**	8 min. (5+3)
ChristenUnie	**1**	6 min. (5+1)
GS (25%)		*48 min.*

Provincie Noord-Holland

Agenda Commissie Leefomgeving

Datum	01-07-2024
Tijd	18:15 - 21:40
Locatie	Statenzaal
Voorzitter	Tessa van Wijnen
Toelichting	**vervolg commissievergadering Leefomgeving 24 juni 2024** De commissievergadering vindt in hybride vorm plaats, is openbaar en online live te volgen via https://noord-holland.stateninformatie.nl. De vergadering is toegankelijk voor publiek. Het is mogelijk om in te spreken in de vergadering. Dat kan fysiek of digitaal op punten die vandaag ter bespreking op de B-agenda staan. **Inspreken over stukken die niet op de bespreekagenda staan, maar wel tot het werkgebied van de commissie Leefomgeving behoren, kan uitsluitend tijdens het inspreekhalfuur op maandag 24 juni.** Voor het inspreken dient u zich aanmelden. Dat kan tot 15.00 uur op vrijdag 21 juni 2024 bij commissieadviseur Mariëtte van Boheemen: commissieleefomgeving@noord-holland.nl. U kunt ook vooraf een bijdrage mailen. Let op: alle genoemde tijden bij de afzonderlijke agendapunten zijn richttijden. Indien er geen of een beperkt aantal aanmeldingen zijn voor het inspreekhalfuur zullen de agendapunten vanaf punt 3 ca. 30 minuten eerder beginnen.

14	**Heropening (vervolg van commissievergadering 24-06-2024)**
15	**B-agenda Gezondheid en Milieu**
15.a 18:15	**Informatievoorziening uitvoering en handhaving provinciale bedrijven (B-agenda Leefomgeving 01-07-2024)** Het college van Gedeputeerde Staten informeert voorafgaand aan iedere vergadering van de Commissie Leefomgeving over de uitvoering en handhaving (U&H) bij bedrijven die onder provinciaal bevoegd gezag vallen. Hieronder valt ook Tata Steel.
15.a.1	**KAN BETROKKEN WORDEN BIJ AG.P. 15a: Ingekomen brief Dorpsraad WijkaanZee en omwonendenorganisaties i.z. Toekomst van Tata Steel Nederland (C-agenda Leefomgeving 24-06-2024)**
15.a.2	**Inspreekbijdrage m.b.t. agendapunt 15.a**

15.b **VERVALLEN : C- NAAR B- verzoek PvdD (B-ag. juni) Decentraal Uitvoeringspan Schone Lucht Akkoord 2024 (C-agenda Leefomgeving 30 mei 2024)**

Mevrouw Van Aesch (PvdD) heeft bijgaand C- naar B-verzoek voor de brief van GS met Decentraal Uitvoeringsplan Schone Lucht Akkoord ingediend. Vanwege de beperkte ruimte op de agenda wordt agendering van dit verzoek doorgeschoven naar de volgende commissievergadering.

Toelichting:
In 2020 heeft de provincie Noord-Holland het Schone Lucht Akkoord (SLA) ondertekend. Het SLA is een akkoord tussen de Rijksoverheid en decentrale overheden (provincies en gemeenten), waarbij de verschillende overheden samenwerken om de luchtkwaliteit in Nederland verder te verbeteren. Alle deelnemers aan het SLA zijn verplicht om jaarlijks een decentraal uitvoeringsplan (DUP) op te stellen. In het DUP SLA 2024 is beschreven hoe de provincie invulling geeft aan het Schone Lucht Akkoord in 2024.

15.c **Advies reikwijdte en detailniveau MER Heracless-Groen Staal (B-agenda**
18:55 **Leefomgeving 01-07-2024)**

Gedeputeerde Staten adviseren de directie van Tata Steel IJmuiden B.V. over de reikwijdte en het detailniveau van het milieueffectrapport (MER) voor het project Heracless-Groen Staal.

16 **Rondvraag gedeputeerde Olthof (Gezondheid, Milieu, Voorzieningen, Cultuur en Sport)**

17 **B-agenda Klimaat en Energie**

17.a **Doorgeschoven van cie.verg. 30-05-2024: Discussienota VVD netcongestie,**
19:40 **ZIE ONDERSTAANDE TOELICHTING**

Toelichting:
De fractie van de VVD heeft bijgaande discussienota over netcongestie ingediend ter bespreking in de commissievergadering Leefomgeving. In de agendacommissie is het voorstel goedgekeurd om, voorafgaand aan de bespreking in de commissievergadering, een schriftelijke consultatie te faciliteren. Dit betekent dat fracties vooraf, maar **uiterlijk donderdag 13 juni**, per mail hun eerste reacties op de discussievragen kunnen toesturen aan de indiener van de discussienota, Bas de Wit, witb@noord-holland.nl. Deze ingezonden reacties worden daarna als bijlage aan het document toegevoegd. Om de leesbaarheid en de discussie te bevorderen maakt indiener eventueel

een samenvatting van de reacties die voor de vergadering bij het agendapunt wordt gepubliceerd.
Het doel van de schriftelijke consultatie is om het gesprek in de commissie meer focus mee te geven, doordat partijen op voorhand hun opvattingen kenbaar kunnen maken in reactie op de discussievragen.

Op maandag 17 juni is bijgaande oplegger van de indiener (eerste bijlage) toegevoegd, bestaande uit:
1. Samenvatting van discussievragen uit de discussienota;
2. Toevoeging aan discussievragen op basis van onderzoeksopzet Randstedelijke Rekenkamer;
3. Samenvatting van de reacties van de partijen die hun visie vooraf gedeeld hebben;

Behandelvoorstel commissievergadering:
De commissieleden kunnen met de heer De Wit (VVD, indiener), elkaar en gedeputeerde de discussienota met de eerste reacties en de toegevoegde oplegger bespreken, waarna (vóór 5 juli a.s.) eventueel input kan worden meegegeven aan de Randstedelijke Rekenkamer t.b.v. het te houden onderzoek.

17.a.1 BETREKKEN BIJ 17a, Discussienota netcongestie VVD: Onderzoeksopzet Netcongestie Randstedelijke rekenkamer (C-agenda Leefomgeving 24-06-2024)

17.b Energie en Klimaat: Analyse zonneladder (B-agenda 01-07-2024)

20:10 Uit bestuurlijke afspraken van 26 oktober 2023 (Kamerstuk 32813, nr. 1310) volgt dat opstellingen voor zonne-energie op landbouw- en natuurgrond alleen mogelijk zijn als de ladder is doorlopen en wordt voldaan aan uitzonderingsgronden. Om deze gronden te duiden en concretiseren heeft adviesbureau RHDHV deze analyse uitgevoerd.

17.b.1 Inspreekbijdrage m.b.t. agendapunt 17.b

17.c Energie: Regievoering Netcongestie Motie 182-2023 (B-agenda 01-07-2024)

20:50 Toelichting:
Bij de behandeling van de Begroting 2024 op 6 november 2023 hebben de Staten een motie aangenomen over de Provinciale Regierol Energiecongestie. Met deze brief informeren wij Provinciale Staten over de regierol die de provincie op dit moment inneemt ten aanzien van netcongestie en informeren

wij hen over mogelijkheden om deze regierol te versterken door extra in te zetten op collectieve slimme oplossingen (energiehubs). Wij zijn voor de uitvoering van deze collectieve oplossingen afhankelijk van andere partijen.

Behandelvoorstel:
De commissie wordt expliciet gevraagd of bijgaande motie 182-2023 Provinciale Regierol Energiecongestie kan worden afgedaan.

17.d **Energie/Klimaat: Afdoen motie Motie 183-2023 'Nacht voor de nacht' (B-agenda 01-07-2024)**
21:15

Behandelvoorstel:
De commissie wordt gevraagd of bijgaande motie 183-2023 'Nacht voor de nacht' als afgehandeld te beschouwen.

18 **Rondvraag gedeputeerde Kocken (Klimaat en Energie)**

19 **Sluiting**

-+Technische vragen commissie Leefomgeving 01-07-2024						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
1	Daniël van den Berg – JA21		Olthof	Decentraal uitvoeringsplan schone lucht akkoord 2024	1. Mobiliteit: a. Welke specifieke maatregelen zijn gepland om de uitstoot van stikstofdioxide en fijnstof door wegverkeer te verminderen? Hoe worden deze maatregelen gemonitord en geëvalueerd? b. Hoe wordt de effectiviteit van het stimuleren van schonere alternatieven voor mobiliteit gemeten? c. Zijn er al resultaten beschikbaar van de pilot duurzaam schoon verkeersmanagement? Zo ja, wat zijn de belangrijkste bevindingen tot nu toe?	a. De doelstellingen van het Schone Lucht Akkoord zijn opgenomen in het Perspectief Mobiliteit en worden meegenomen in te ontwikkelen Regionale Agenda's Mobiliteit. De provincie zet o.a. in op minder kilometers en schonere/actieve kilometers via de werkgeversaanpak. Ook werkt de provincie aan het verschonen van het eigen wagenpark. Monitoring en evaluatie van deze maatregelen valt onder de betreffende programma's/projecten. b. Jaarlijks wordt voor heel Nederland een monitoringsrapportage luchtkwaliteit opgesteld door RWS (bureau monitoring). Dit onderzoeksbureau richt zich met name op de impact van verkeer en veehouderijen als belangrijke bronnen van luchtverontreiniging. Deze rapportages luchtkwaliteit zijn te vinden op de website van Informatiepunt Leefomgeving (www.iplo.nl). Daarnaast stelt het RIVM elke twee jaar een SLA voortgangsrapportage op, waarmee inzichtelijk wordt gemaakt of we op koers liggen om de landelijk doelen van het SLA te halen. Deze maand (juni'24) wordt de tweede voortgangsrapportage door het RIVM opgeleverd aan met ministerie IenW. Deze zal voor de zomer worden aangeboden aan de Tweede Kamer.

-+Technische vragen commissie Leefomgeving 01-07-2024						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						c. Binnen de context van de pilot is wat betreft luchtkwaliteit geconcludeerd dat er op de onderzochte trajecten geen duidelijke relatie tussen verkeer enerzijds en fijnstof en stikstof anderzijds in de dataset is te vinden. Dit betekent niet dat deze relatie er niet is, maar deze relatie kon in de betreffende dataset niet worden geïsoleerd.
2	Daniël van den Berg – JA21		Olthof	Decentraal uitvoeringsplan schone lucht akkoord 2024	2. Industrie: a. Welke concrete stappen worden ondernomen om de emissies van industriële bronnen te verminderen, en hoe worden deze stappen gehandhaafd? b. Kan er meer inzicht gegeven worden in de uitkomsten van de “voorverkenning toezicht & handhaving (T&H) schone lucht akkoord (SLA) industrie”?	a. De provincie is gestart met de voorbereiding voor beleid Gezonde Leefomgeving en met VTH-beleid voor emissiereductie door scherp vergunnen, actualisatie van vergunningen en prioritering. Dit beleidsvoornemen is vastgesteld door GS op 21 mei 2024, en moet nog door PS besloten worden. Daarna zal de uitwerking van het beleidsvoornemen gaan plaatsvinden. Er loopt reeds een pilotproject ‘scherp vergunnen’ bij de ODNZKG, met o.a. als doel inzicht te krijgen in waar we als overheid tegenaan lopen als ingezet wordt op scherper vergunnen en wat er nodig is om deze belemmeringen weg te nemen. b. De volledige rapportage is online beschikbaar via de website van het Schone Lucht Akkoord. Industrie - Schone lucht akkoord

-+Technische vragen commissie Leefomgeving 01-07-2024						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
3	Daniël van den Berg – JA21		Olthof	Decentraal uitvoeringsplan schone lucht akkoord 2024	3. Binnenvaart en havens: a. Wat zijn de verwachte milieueffecten van de maatregelen zoals de blauwe golf en modal shift van weg naar water op de luchtkwaliteit in Noord-Holland? b. Hoe worden de effecten van de maatregelen in de binnenvaart en havens op de luchtkwaliteit gemeten en gerapporteerd?	a. Door de blauwe golf neemt de uitstoot van wachtend autoverkeer af en kan de schipper zijn snelheid aanpassen (minder uitstoot) om de brugopeningen te halen. Ook is bekend dat de hoeveelheid energie die nodig is voor het verplaatsen van een tonkilometer aan goederen aanzienlijk lager is over water als over de weg. Bepalende factor voor de uitstoot is echter de voortstuwing (motor en daarbij behorende brandstof). b. Hiervoor is geen aparte monitoring bekend. Effecten worden wel meegenomen in de landelijke voortgangsrapportages (zie 1 b).
4	Daniël van den Berg – JA21		Olthof	Decentraal uitvoeringsplan schone lucht akkoord 2024	4. Landbouw: a. Welke maatregelen worden specifiek genomen om de emissies door landbouw in Noord-Holland te verminderen, en hoe worden deze maatregelen gecoördineerd met gemeentelijk beleid?	Door de provincie worden op dit moment geen specifieke maatregelen genomen. In het kader van de aanpak van ammoniak zijn er momenteel maatregelen in ontwikkeling. De meeste afspraken voor landbouw in het kader van het SLA zijn specifiek van toepassing voor gemeenten in Noord- Holland, vanuit hun verantwoordelijkheid als bevoegd gezag.
5	Daniël van den Berg – JA21	17.c	Kocken	Netcongestie	1. Taskforce energie-infrastructuur: a. Welke concrete stappen zijn gepland om de procedures voor	a. Er wordt voor het versnellen van procedures bijvoorbeeld gekeken naar een strakke

-+Technische vragen commissie Leefomgeving 01-07-2024						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					de aanleg van energie-infrastructuur te versnellen? b. Wat zijn de belangrijkste knelpunten en kansen die zijn geïdentificeerd in de gesprekken met vertegenwoordigers van bedrijven en bedrijvenorganisaties?	projectplanning en afspraken en het parallel plannen van stappen. b. Voor bedrijven is het urgente knelpunt de omnmogelijkheid om uit te breiden, te verduurzamen, te verhuizen of nieuw te vestigen. Bedrijven willen graag meewerken aan slimme oplossingen op berijventerreinen maar zoals do 27/6 tijdens de technische briefing in de cie Leefomgeving is toegelicht laat de opschaling van deze energiehubs nog op zich wachten. Naar verwachting kan er in 2025 meer snelheid gemaakt worden in de ontwikkeling van energiehubs. Tot die tijd zien wij wel veel potentie in het verkrijgen van meer inzicht in het eigen energieverbruik bij bedrijven op basis waarvan besparingen in kaart gebracht kunnen worden en worden geeffectueerd. Ook het achter de meter sturen op vraag en aanbod van energie (zet het apparaat aan wanneer de zon schijnt en je zonnepanelen veel energie opwekken) heeft potentie.

-+Technische vragen commissie Leefomgeving 01-07-2024						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
6	Daniël van den Berg – JA21	17.c	Kocken	Netcongestie	2. Slimme oplossingen (SES): a. Welke innovatieve oplossingen worden overwogen voor de ontwikkeling van collectieve slimme energiesystemen (SES) en hoe zullen deze oplossingen worden gefinancierd? b. Wat zijn de belangrijkste resultaten van de SES-pilots die tot nu toe zijn uitgevoerd, en hoe zullen deze resultaten worden gebruikt om toekomstige initiatieven te verbeteren?	a. Bij collectieve oplossingen gaat het om het onderling delen van energie tussen de deelnemers aan het collectief. Door het delen van energie is er voor de groep in zijn geheel meer energie beschikbaar waardoor ofwel meer partijen aangesloten kunnen worden, ofwel de partijen zelf meer energie kunnen gebruiken om te groeien of te verduurzamen. Zeker als dit gepaard gaat met het zelf direct gebruiken van eigen opwek van bijv zonnepanelen. Financiering ligt primair bij initiatiefnemer, Wel is er een subsidieregeling waar energiecollectieven gebruik van kunnen maken. b. Voornaamste bevinding met de pilots van collectieve slimme energiesystemen is dat het niet eenvoudig is om zo'n systeem op te zetten. Er liggen juridische uitdagingen (welke contracten sluit je met elkaar af, hoe verzeker je de gezamenlijke assets etc.), er liggen organisatorische uitdagingen (wat doe je als niet iedereen op de netwerkring mee wil doen, wat doe je als iemand na een jaar uit het collectief stapt, hoe voorkom je een lock-in), er liggen technische uitdagingen (met wie

-+Technische vragen commissie Leefomgeving 01-07-2024						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						kan je in een collectief nettechnisch gezien samenwerken), er liggen financiele uitdagingen. De pilots leren ons welke stappen een collectief moet nemen op te komen tot de daadwerkelijke realisatie van een energiehub. En welke informtatie bekend moet zijn, waar deze informatie opgehaald kan worden, aan welke voorwaarden voldaan moet worden, er komen standaard contracten etc.
7	Daniël van den Berg – JA21	17.c	Kocken	SES	a. Welke specifieke maatregelen zijn opgenomen in het jaarplan 2024 voor slimme energiesystemen, en hoe zullen deze bijdragen aan het verminderen van netcongestie? b. Hoe wordt de effectiviteit van de fiksers en de provinciale SON-subsidie voor slimme oplossingen voor netcongestie gemeten en geëvalueerd?	a. Voor slimme energiesystemen is in het jaarplan 2024 het volgende opgenomen. – Versnellen opschaling van de individuele SES-oplossingen met als doel de opgedane kennis over individuele SES-toepassingen breed beschikbaar en toepasbaar te maken. Hiervoor wordt: - een online netcongestieportaal ingericht. Deze wordt breed onder de aandacht gebracht; - de mensen van de lokale en regionale bedrijfsloketten opgeleid om als ‘eerstelijnshulp’ te kunnen functioneren; - de inzet van de fiksers gecontinueerd;

-+Technische vragen commissie Leefomgeving 01-07-2024						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						- de provinciale SON subsidie van 2024 wordt per 1 juli opengezet. – Toepassing van de collectieve SES-oplossingen. De lijn landelijk is om in te zetten op 'Smart Energy Hubs' tegen netcongestieproblematiek. Dit blijkt o.a. uit de EZK-gelden die hiervoor vrijgemaakt zijn. We volgen deze landelijke lijn en geven dit lokaal betekenis. We werken samen met de andere sporen om de hubs zo effectief mogelijk in te zetten en nemen drempels weg voor collectieve oplossingen, door bijv. subsidieregelingen. – Strategie ontwikkelen op nieuwe onderwerpen. In het steeds ontwikkelende veld van netcongestie ontstaan nieuwe onderwerpen waarvoor we nog geen aanpak hebben. In het eerste kwartaal van 2024 onderzoeken we de onderwerpen 'congestie op laagspanning' en 'samenwerken rondom flex' en bepalen of er meerwaarde is om deze binnen de Taskforce op te pakken. b. De effectiviteit van de fiksers meten we af aan het aantal cases dat ze behandelen en de uitkomst van de cases. De huidige

-+Technische vragen commissie Leefomgeving 01-07-2024						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						netcongestie van TenneT maakt dat het daadwerkelijk realiseren van slimme netoplossingen nu heel lastig is. Gedurende het congestiemanagement onderzoek van TenneT is alleen achter de meter (slim sturen in combinatie van eigen opwek en besparingen) nog wat mogelijk. Maar tot die tijd blijven onze fiksers wel actief en denken ze mee met achter de meter oplossingen. Ook geven ze informatie en voorlichting aan bedrijven, kunnen ze profielinformatie ophalen en analyseren, geven ze inzicht in het net etc. IHet succes van de fiksers kan daarmee niet uitsluitend afgemeten worden aan de hand van het aantal cases die ze daadwerkelijk opgelost hebben. De effectiviteit van de SON 2024 meten we af aan het aantal subsidieaanvragen die we gaan ontvangen en het aantal beschikkingen. Eén van de eisen die wij stellen in de SON2024 is dat de begunstigde 6 maanden na de verlening van de subsidie bij de aanvraag tot vaststelling een rapportage moet indienen waarin is opgenomen welke inzichten de bemetering of datamonitoring hebben

-+Technische vragen commissie Leefomgeving 01-07-2024						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						opgeleverd en welke vervolgstappen uitgewerkt worden om energie te besparen, pieken te verlagen of te verschuiven, of om toe te werken naar een collectief energiesysteem.
8	Daniël van den Berg – JA21	17.c	Kocken	SES	2. Bedrijfsleven betrokkenheid: a. Hoe wordt de betrokkenheid van het bedrijfsleven bij de ontwikkeling en implementatie van slimme energiesystemen gestimuleerd en gefaciliteerd? b. Welke concrete voorbeelden van succesvolle samenwerking met het bedrijfsleven kunnen worden genoemd vanuit de initiatieven die in 2023 en 2024 zijn uitgevoerd?	a. We organiseren communitysessies, webinars, informatiebijeenkomsten ed. Ook hebben we periodiek overleg met VNO-NCW, economisch forum, het ontwikkelingsbedrijf NHN, bedrijvenverenigingen, duurzame bedrijvenloketten etc. Zie verder de brief die is geagenderrd tbv motie 182. b. Het virtuele net van SADC is een succesvolle samenwerking tussen bedrijven. Ook in de amsterdamse haven is een energie collectief gerealiseerd. Daarnaast lopen er diverse projecten op mn bedrijventerreinen waar bedrijven onderling samenwerken aan een collectief energiesysteem.

-+Technische vragen commissie Leefomgeving 01-07-2024						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
9	Daniël van den Berg – JA21	17.b	Kocken	Analyse aangepaste voorkeursvolgorde zon	1. Zonneladder: a. Wat zijn de belangrijkste bevindingen van de analyse door Royal HaskoningDHV over de aangepaste voorkeursvolgorde zon, en hoe zullen deze bevindingen worden geïmplementeerd in de omgevingsverordeningen? b. Hoe wordt de balans tussen zon op landbouwgrond en behoud van agrarische functies gewaarborgd volgens de nieuwe analyse?	a. Het doel van het rapport is het in kaart brengen van de consequenties van de zonnebrief voor de RES-zoekgebieden en het interpreteren van de impact van de uitzonderingsgronden uit de zonnebrief. Uit de rapportage blijkt dat voor veel zoekgebieden mogelijk uitzonderingsgronden van toepassing kunnen zijn. Het rapport is opgesteld om gemeenten te helpen bij het intrepeteren van de uitzonderingsgronden. Het opnemen van de voorkeursvolgorde in de verordening is een technische omzetting van de zonnebrief. De analyse van RHDHV is dus ondersteunend aan de nieuwe artikelen in de verordening. b. Eén van de uitzonderingsgronden is het gebruik van agri-pv. In het rapport staan voorbeelden van agri-pv uitgewerkt. Zo blijkt uit de analyse dat sommige vormen van landbouw meer kansen bieden voor Agri-PV dan anderen. Zo wordt zacht fruit veel beter beschermd tegen zware weersomstandigheden wanneer er “beschermende” Agri-PV boven zit. Omdat de toepassing van Agri-pv nog in de

-+Technische vragen commissie Leefomgeving 01-07-2024						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						ontwikkelfase zit zijn testcases met de branche noodzakelijk om te bekijken wat de beste manier van ontwikkelen en agrarisch bedrijfsvoeren is.
10	Daniël van den Berg – JA21	17.b	Kocken	Analyse aangepaste voorkeursvolgorde zon	2. Agri-PV: a. Wat zijn de specifieke criteria voor de implementatie van Agri-PV (Agricultural Photovoltaics) en welke soorten landbouwactiviteiten worden als meest geschikt beschouwd voor deze integratie? b. Welke beleidsmaatregelen zijn nodig om Agri-PV projecten te ondersteunen en te stimuleren?	a. Zoals hiervoor aangegeven bieden sommige vormen van landbouw meer kansen voor Agri-PV dan anderen. De bescherming van zachtfruit tegen extreem weer is mogelijk kansrijk. b. De provincie is samen met de agrarische ondernemers en de branche-organisaties aan het onderzoeken wat nodig om te komen tot een aantal succesvolle testcases.
11	Daniël van den Berg – JA21	17.b	Kocken	Analyse aangepaste voorkeursvolgorde zon	3. Netcongestie: a. Welke specifieke maatregelen worden voorgesteld om	a. Voor uitzonderingsgrond 3 “zonnevelden als oplossing voor netcongestie of efficiënter gebruik maken van het elektriciteitsnetwerk”

-+Technische vragen commissie Leefomgeving 01-07-2024						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					netcongestie te verminderen in de context van zonne-energieprojecten? b. Hoe zullen de nieuwe regels voor zonne-energie in landelijk gebied bijdragen aan de vermindering van netcongestie?	geldt wanneer de aanleg van zonnevelden op gronden betekenisvol bijdraagt aan de vermindering van de netcongestie of zorgt voor vergroting van een efficiënter netwerkgebruik (netneutraal). Deze uitzonderingsgrond is locatiespecifiek, hier kan geen generiek antwoord op gegeven worden. In algemene zin kan wel geconcludeerd worden dat dat initiatieven voor zonne-energie op zichzelf nooit een volledige oplossing bieden voor netcongestie, aangezien het aansluiten van zonnevelden altijd een aansluiting op het elektriciteitsnet benodigd. Zonne-energie kan echter in bepaalde situaties wel mede zorgdragen voor een efficiënter gebruik van het elektriciteitsnetwerk. Deze efficiëntieslag kan plaatsvinden in enerzijds het invoeren van energie in het netwerk en anderzijds in efficiënter aanleggen en uitbreiden van het netwerk. b. Zie antwoord a.

-+Technische vragen commissie Leefomgeving 01-07-2024						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
12	Daniël van den Berg – JA21	17.b	Kocken	Analyse aangepaste voorkeursvolgorde zon	4. Specifieke landbouwgronden: a. Welke landbouwgronden worden geïdentificeerd als minder geschikt voor landbouw en daarom in aanmerking komen voor zonne-energieprojecten? b. Hoe wordt de geschiktheid van deze gronden beoordeeld en wat zijn de criteria voor deze beoordeling?	a. In de Zonnebrief staat de volgende definitie van uitzonderingsgrond 2, over specifieke landbouwgronden. “Landbouwgronden die op basis van bestuurlijk bindende afspraken in transitie zijn, bijvoorbeeld gronden die in de toekomst een andere bestemming krijgen zoals woon-werk-bestemming, recreatie of overgang naar natuur of gronden die minder geschikt worden voor een landbouwfunctie door verzilting, vernatting of bodemdaling. Zon-PV draagt financieel bij aan het mogelijk maken van de gebiedsgerichte opgaven voor een maximale periode (30 jaar), waarna de gebieden hun definitieve bestemming zullen krijgen.” b. Het is uiteindelijk aan de gemeente om te beoordelen welke gronden aan deze definitie voldoen en in aanmerking komen voor deze uitzonderingsgrond.
13	Daniël van den Berg – JA21	17.b	Kocken	Analyse aangepaste voorkeursvolgorde zon	1. Participatie: a. Wat zijn de criteria voor projecten in een vergevorderd	a. De exacte omschrijving zoals minister De Jonge die geeft in zijn Kamerbrief van 26 oktober 2023 luidt: ’projecten waarvan de participatietrajecten al in een vergevorderd stadium zijn en niet (helemaal) conform de aangescherpte voorkeursvolgorde zon zijn

-+Technische vragen commissie Leefomgeving 01-07-2024						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					participatiestadium en hoe wordt de kwaliteit van participatie beoordeeld? b. Hoe wordt lokaal eigendom in zonne-energieprojecten bevorderd en wat zijn de voordelen van minimaal 50% lokaal eigendom?	vormgegeven, kunnen doorgang vinden. Daar waar slechts sprake is van zoekgebieden en waar nog geen serieus vervolg aan is gegeven, geldt de aangescherpte voorkeursvolgorde zon". Dat betekent dat het aanwijzen van een zoekgebied als zodanig niet zonder meer aanleiding geeft om een zon-PV-project op landbouwgrond doorgang te laten vinden. De kwaliteit van de participatie kan worden beoordeeld met de participatieladder, die varieert van volledige zelforganisatie tot geen participatie. Toepassing van de uitzonderingsgrond is afhankelijk van het projectstadium en de participatie-intensiteit. b. In de RES is opgenomen dat er gestreefd wordt naar een lokaal eigendom van 50% in energieprojecten. Dat betekent dat minimaal 50% van de baten van een duurzaam energieproject landt in de lokale omgeving. Het voordeel van lokaaleigendom is dat inwoners en ondernemers collectief (gedeeltelijk) eigenaar zijn van de installatie van een wind- of zonnepark, meestal in de vorm van een energie-, wijk- of dorpscoöperatie, en zeggenschap hebben over (de ontwikkeling van) het project, inclusief (een deel van) de opbrengsten. Om lokaal eigendom te bevorderen hebben wij de leidraad 'Financiële participatie' opgesteld, met hulp van gemeenten en initiatiefnemers. In de leidraad zijn de verschillende fasen van initiatief tot vergunning beschreven en hoe financiële participatie daar een rol in speelt.

-+Technische vragen commissie Leefomgeving 01-07-2024						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
14	Daniël van den Berg – JA21		Kocken	Wijzigingen in de omgevingsverordening (Derde herziening Omgevingsverordening NH2022)	5. Instructienorm aan gemeenten: a. Welke specifieke instructienormen zijn opgenomen in artikel 6.39a van de omgevingsverordening en hoe moeten gemeenten deze toepassen bij het opstellen van omgevingsplannen? b. Hoe worden de voorkeursvolgorde voor zonne-energie op daken, terreinen binnen bebouwd gebied, en landbouw- en natuurgronden praktisch geïmplementeerd?	a. Op grond van artikel 6.39a dienen gemeenten bij het opstellen van een omgevingsplan dat het oprichten van een of meer opstellingen voor zonne-energie mogelijk maakt de volgende voorkeursvolgorde voor de keuze van geschikte locaties in acht te nemen: a.daken en gevels; b.terreinen en objecten binnen bebouwd gebied; c.terreinen en objecten in het landelijk gebied; d.landbouw- en natuurgronden. Deze instructienorm houdt in dat gemeenten in hun omgevingsplannen dienen te motiveren hoe en waarom ze zijn gekomen tot het toelaten van opstellingen voor zonne-energie op daken en/of terreinen binnen en/of buiten bebouwd gebied en/of op landbouw- en natuurgronden. b. Dat is aan gemeenten.
15	Daniël van den Berg – JA21		Kocken	Wijzigingen in de omgevingsverordening (Derde herziening Omgevingsverordening NH2022)	6. Aanpassing regelgeving voor zonne-energie in landelijk gebied: a. Wat zijn de extra eisen gesteld aan omgevingsplannen voor zonne-energie op landbouwgronden volgens artikel 6.39b, en hoe	a. In aanvulling op de algemene eisen voor omgevingsplannen die opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied toelaten geldt op grond van artikel 6.39b lid 4 specifiek voor landbouwgronden dat omgevingsplannen slechts opstellingen voor zonne-energie mogelijk kunnen maken:

-+Technische vragen commissie Leefomgeving 01-07-2024						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					dragen deze bij aan het behoud van landbouwfuncties? b. Hoe wordt de bijdrage van zonne-energieprojecten aan gebiedsgerichte opgaven zoals klimaatadaptatie en stikstofreductie geëvalueerd?	- op landbouwgrond in combinatie met een substantiële agrarische functie; - op landbouwgrond die op basis van bestuurlijk bindende afspraken in transitie is dan wel op gronden die minder geschikt worden voor een landbouwfunctie door verzilting, vernatting, bodemdaling, omvang, of ongunstige geografische ligging en deze opstellingen financieel bijdragen aan het mogelijk maken van de gebiedsgerichte opgaven voor een maximale periode van dertig jaar; - wanneer betekenisvol wordt bijgedragen aan de vermindering van de netcongestie of wanneer hiermee een efficiënter netwerkgebruik wordt gerealiseerd. b. Dit betreft gebieden die in samenwerking met (semi-)overheidsorganisaties in beeld zijn om bijvoorbeeld in het kader van het Nationaal/Provinciaal Programma Landelijk Gebied (NPLG/PPLG), of programma's van Staatsbosbeheer) of andere bestuurlijke afspraken om samen met boeren stikstofuitstoot terug te dringen in de buurt van Natura2000 gebieden. Omdat deze programma's nog in wording zijn, is er nog geen lijst van zoekgebieden waar dit mogelijk van toepassing is.

-+Technische vragen commissie Leefomgeving 01-07-2024						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
16	Daniël van den Berg – JA21		Kocken	Wijzigingen in de omgevingsverordening (Derde herziening Omgevingsverordening NH2022)	7. Participatie en communicatie: a. Hoe wordt de participatieladder gebruikt om de mate en kwaliteit van participatie in zonne-energieprojecten te beoordelen? b. Wat zijn de verwachtingen van gemeenten met betrekking tot participatie en communicatie in de verschillende projectfases van zonne-energieprojecten?	a. Artikel 12.6 omvat specifiek overgangsrecht voor zonne-energieprojecten die op 26 oktober 2023 (datum Zonnebrief) in een vergevorderd stadium waren. Op deze projecten zijn de zonneladder (artikel 6.39a) en de extra vereisten zoals opgenomen in artikel 6.39b 3e en 4e lid niet van toepassing. Onder vergevorderd stadium wordt verstaan: er dient sprake te zijn van een serieuze uitwerking van een RES-zoekgebied. Hierbij kan gedacht worden aan een zorgvuldig opgesteld beleidskader waarbij adequate participatie heeft plaatsgevonden en de opstellingen voor zonne-energie die daaruit voortkomen. Het criterium ‘vergevorderd stadium’ in relatie tot een project betekent concreet dat een project onderdeel vormt van de afspraken uit de RES 1.0 of de herijkingen en de omgeving op de hoogte is van het project, bijvoorbeeld omdat hierover door de initiatiefnemer, de grondeigenaar en de gemeenten is gecommuniceerd met de omwonenden en een participatietraject is opgestart (bijvoorbeeld met een nieuwsbrief o.i.d.). Hiervan kan onder meer sprake zijn bij: lopende initiatieven waarbij aangetoond kan worden dat er sprake is van minimaal 50% lokaal eigendom; lopende initiatieven die vanuit de omgeving zelf komen (bijvoorbeeld opgestart door een energiecoöperatie of dorpsvereniging); lopende initiatieven die zich in op de participatieladder in een ‘groen’ stadium bevinden:

-+Technische vragen commissie Leefomgeving 01-07-2024						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						• Trede 5 (zelf organiseren): De omgeving komt met het initiatief en werkt zelf naar een plan toe. Dit is de hoogste mate van participatie en geeft een grote mate van betrokkenheid weer. Bij deze vorm van participatie is vanaf het 1e idee het overgangsrecht van toepassing. • Trede 4 (co-creatie): Er is sprake van een nauwe samenwerking en een gelijkwaardige rol tussen omgeving en initiatiefnemer. De omgeving is in sterke mate betrokken en verweven in het plan. Bij deze vorm van participatie is vanaf de verkenningsfase het overgangsrecht van toepassing. • Trede 3 (adviseren): De omgeving heeft vanaf de beginfase inspraak op het plan. Wanneer deze informatie in de ontwerpfase daadwerkelijk gebruikt wordt voor het maken van een plan is vanaf de start van de ontwerpfase het overgangsrecht van toepassing. • Trede 2 (raadplegen): Wanneer de omgeving de kans heeft gekregen om te reageren op een plan en deze feedback gebruikt wordt om tot een definitief plan te komen is vanaf halverwege de ontwerpfase (de inspraak) het overgangsrecht van toepassing. • Trede 1 (informeren): Participanten zijn enkel op de hoogte van het bestaan van een initiatief en hebben zelf geen inbreng geven in het uiteindelijke plan. Pas vanaf de indiening van het plan is het overgangsrecht van toepassing. b. Het is niet helemaal duidelijk wat er met deze vraag bedoeld wordt. Maar in algemene zin staan gemeenten aan de lat om de inhoudelijke betrokkenheid van inwoners en stakeholders bij het

-+Technische vragen commissie Leefomgeving 01-07-2024						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						proces rondom beleid en projecten voor duurzame opwek te organiseren. Naast het meepraten over het proces en het ontwerp kan ook het financieel participeren in projecten voor duurzame opwek bijdragen aan het maatschappelijke draagvlak voor duurzame opwek. Bij financiële participatie investeert de omgeving in het project en/of ervaart de voordelen van de opbrengsten van het project voor duurzame opwek.
17						

Datum commissievergadering	:	1 juli 2024
Commissievoorzitter	:	Tessa van Wijnen
Commissieadviseur	:	Mw. M. van Boheemen
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 46 28 / boheemenm@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter : T. van Wijnen

Commissieadviseur : Mw. M. van Boheemen

Leden van de commissie :

BBB	Dhr. P. Teeuwen, dhr. M. Becker
VVD	Dhr. N. Roosendaal, dhr. B. De Wit
GroenLinks	P. Laport, N. Van der Waart
D66	Dhr. W. van der Heijden, dhr. E. Kanik
PvdA	Dhr. A. Karar, dhr. T. Wagelaar
JA21	Dhr. D. van den Berg, mw. K. Uiterwijk
CDA	Mw. R. Engels, dhr. D. Heijnen
PvdD	Mw. M. van Aesch, dhr. M. Hanou
PVV	Dhr. R. van Tiggelen, Mw. R. Hazenberg
SP	Mw. H. Bouhlel-Lascaris, dhr. J. Kes
CU	Dhr. M. Klein, Mw. Y. Buit
50PLUS	Dhr. S. Faassen, dhr. H. Stulemeijer
Volt	Mw. J. Schneemann, mw. B. van den Bogaerde
FvD	Mw. C. Middelkoop

Gedeputeerden : R. Kocken, dhr. J. Beemsterboer en dhr. J. Olthof

Afwezig: : Dhr. M. Dijksen (SP)
(Met bericht van verhindering)

Notulist : Mw. H. Fuite (Notuleerservice Nederland)

14 Heropening (vervolg van commissievergadering 24-06-2024)

De voorzitter heropent de vergadering om 18.15 uur. De heer Dijksen (SP) laat zich vervangen door de heer Kes (SP). De heer Kanik (D66) en mevrouw Uiterwijk (JA21) hebben aangegeven digitaal deel te nemen. Er is een afmelding ontvangen van de inspreker die namens Stichting Opmeer Denkt Mee zou inspreken bij agendapunt 17.b.

15 B-agenda Gezondheid en Milieu

15.a Informatievoorziening uitvoering en handhaving provinciale bedrijven

Het college van Gedeputeerde Staten informeert voorafgaand aan iedere vergadering van de Commissie Leefomgeving over de uitvoering en handhaving (U&H) bij bedrijven die onder provinciaal bevoegd gezag vallen. Hieronder valt ook Tata Steel. Toegevoegd is een ingekomen brief van dorpsraad Wijk aan Zee en de omwonendenorganisaties. Deze brief kan desgewenst bij de bespreking worden betrokken.

15.a.1 KAN BETROKKEN WORDEN BIJ AG.P. 15a: Ingekomen brief Dorpsraad Wijk aan Zee en omwonendenorganisaties i.z. Toekomst Tata Steel Nederland C-agenda Leefomgeving 24-06-2024)

15.a.2 Inspreekbijdrage m.b.t. agendapunt 15.a

De **voorzitter** geeft het woord aan inspreker de heer Huitema namens Gezondheid op 1.

De heer **Huitema** richt zich tot de leden van de commissie Leefomgeving over de ernstige gezondheidsproblemen die de inwoners van de IJmond ondervinden door de vervuiling veroorzaakt door de kooksgasfabriek van Tata Steel. Hij woont in Castricum en beschrijft persoonlijke ervaringen met de stank en vervuiling. Dit roept bij hem de vraag op waarom dergelijke omstandigheden in Nederland kunnen bestaan en welke gevolgen dit heeft voor de gezondheid van zijn kinderen.

Op 12 juli 2023 gaf de Omgevingsdienst (OD) aan dat het intrekken van de vergunning van de Kooksgasfabrieken juridisch complex is en verstrekkende gevolgen heeft, maar dat de resultaten van het onderzoek in het vierde kwartaal van 2023 werden verwacht. Gedeputeerde Olthof had eerder een deadline van uiterlijk 1 mei beloofd, maar deze is uitgesteld. Minister Adriaansens van Economische Zaken en Klimaat (EZK) bevestigt dat het lokale gezag verantwoordelijk is voor vergunningen, toezicht en handhaving en dat maatwerkafspraken geen invloed hebben op de intrekking van vergunningen op basis van het huidige wettelijke kader. De heer **Huitema** uit kritiek op Provinciale Staten en gedeputeerde Olthof vanwege het uitblijven van effectieve maatregelen en het voortdurend verschuiven van deadlines. Hij suggereert dat gedeputeerde Olthof hoopt dat het ministerie van EZK het probleem oplost door middel van maatwerkafspraken.
De heer Huitema merkt op dat het positieve nieuws is dat de Tweede Kamer een motie heeft aangenomen om de uitstoot van Tata Steel onafhankelijk en fijnmazig te meten en niet langer te vertrouwen op de data van Tata zelf. Daarnaast heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie geoordeeld dat staalfabriek Ilva in Taranto in Italië haar activiteiten moet opschorten omdat deze een ernstig gevaar opleveren voor milieu en gezondheid. Dit kan als precedent dienen voor Tata Steel. Een RIVM-rapport uit mei bevestigde dat Tata Steel vergelijkbaar is met de zwaar vervuilende Italiaanse staalfabriek in Taranto, waarvan de bazen tot lange gevangenisstraffen zijn veroordeeld. Ondanks vele mediaberichten zijn er geen verbeteringen in de gezondheid van de omwonenden en nemen incidenten toe. De omwonenden hebben slechts kleine verbeteringen kunnen afdwingen via juridische wegen, terwijl de productie blijft stijgen. De heer **Huitema** benadrukt dat burgers bescherming van de overheid verwachten en wijst erop dat in 2008 al beloofd werd dat de kooksgasfabriek binnen tien jaar zou sluiten. De enige overgebleven optie lijkt de gang naar de rechter, maar dit proces duurt vaak lang. De controlerende macht van de provincie laat het echter afweten. Hij roept de statenleden dringend op om hun tanden te laten zien, zowel coalitie als oppositie en te beginnen met het afdwingen van een deadline voor het onderzoek naar de sluiting van de fabriek voor 1 oktober. Gezondheid moet volgens de heer **Huitema** de hoogste prioriteit krijgen en is een gedeelde verantwoordelijkheid van iedereen, ongeacht politieke voorkeur.

De heer **Hanou** (PvdD) vraagt in hoeverre de situatie in Italië vergelijkbaar is met Tata Steel. De heer **Huitema** geeft aan dat de staalfabriek in Italië ook dichtbij een woonwijk ligt. Bij die fabriek zijn de grondstoffen overdekt en de productie van staal is van elf miljoen ton teruggebracht naar anderhalf miljoen ton. Bij Tata Steel wordt op dit moment zeven miljoen ton staal gefabriceerd. Hij concludeert dat de uitstoot van Tata Steel daarom zelfs groter is dan bij de staalfabriek in Taranto.

De **voorzitter** geeft het woord aan de heer Van de Venis, hij spreekt in namens Just Law over het voorzorgsbeginsel.
De heer **Van de Venis** spreekt in naar aanleiding van het advies dat de landsadvocaat heeft gegeven en dat volgens hem niet klopt. Dit advies van de landsadvocaat interpreteert het voorzorgsbeginsel zeer restrictief. Hij wijst erop dat het College voor de Rechten van de Mens een groot rapport over mensenrechten en de leefomgeving heeft geschreven. Daarin wordt bij het voorzorgsbeginsel duidelijk uiteengezet dat “wanneer er gevaar bestaat voor ernstige en onomkeerbare schade aan de menselijke gezondheid of het milieu, overheden alle redelijke maatregelen moeten nemen om dit risico te voorkomen. Een gebrek aan volledige wetenschappelijke zekerheid doet niets af aan deze verplichting.”

In 3.1.2 wordt ook uitgelegd dat “Bij milieuaangelegenheden preventieve inzet van de overheid essentieel is.” Het Europese Hof van Justitie heeft op 25 juni jl. geoordeeld dat de staalfabriek in Taranto Italië haar activiteiten zal moeten opschorten indien zij een ernstig en aanzienlijk gevaar opleveren voor het milieu en de menselijke gezondheid. De heer **Van de Venis** benadrukt dat het van belang is dat de overheid uit voorzorg alle redelijke maatregelen neemt om milieuschade te voorkomen. Milieuschade heeft vaak langdurige effecten en kan vergaande impact hebben op gezondheid, leven en welzijn van mens, natuur en milieu. Preventieve inzet van de overheid geldt ook in relatie tot activiteiten van private organisaties. Hij licht dit toe aan de hand van recente jurisprudentie van het Europese Hof van de Rechten van de Mens. Jurisprudentie die de landsadvocaat niet noemde in zijn advies, maar dus wel degelijk geldt. De heer **Van de Venis** heeft een mail gestuurd aan gedeputeerde Olthof met de missende jurisprudentie die de landsadvocaat niet heeft genoemd. Hij is van mening dat de commissie niet is geadviseerd op het gebied van kinderrechten door de landsadvocaat. Hij roept het college op om in actie te komen en advies te vragen bij een andere partij om na te gaan of de overheid laakbaar handelt.

De heer **Hanou** (PvdD) vraagt of de heer Van de Venis vindt dat de provincie het voorzorgbeginsel niet goed toepast. Welke praktische maatregelen moet de provincie treffen om het voorzorgsbeginsel wel goed toe te passen? De heer **Van de Venis** bevestigt dat de overheid en dus de provincie, onvoldoende doet vanuit het voorzorgsbeginsel en dat de mensenrechten worden geschonden in het gebied. De overheid moet het hele proces monitoren en handhaven en voorkomen dat rechten worden geschonden. Hij is van mening dat de fabriek moet worden stilgelegd op grond van de mensenrechten.

Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) zegt dat in het advies staat dat de vergunning niet kan worden ingetrokken op basis van alleen het voorzorgsbeginsel en vraagt om een toelichting. De heer **Van de Venis** wijst erop dat de landsadvocaat in zijn advies een heleboel mensenrechten heeft genegeerd, zoals de kinderrechten en het Europees sociaal handrecht. De landsadvocaat heeft alleen gekeken naar het Europees verdrag van de rechten van de mens en volgens de heer **Van de Venis** heeft de landsadvocaat onduidelijk, onjuist en onterecht geconcludeerd dat er niet kan worden ingegrepen.

De **voorzitter** geeft de commissieleden de gelegenheid om vragen te stellen in de eerste termijn.
Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) heeft naar aanleiding van de VTH-brief twee vragen. De eerste vraag betreft de grondwaterverontreiniging op het NW-terrein van Tata Steel, waar verhoogde niveaus van vanadium en een verhoogde pH in het grondwater zijn aangetroffen. Hoewel er op verzoek van de Omgevingsdienst inmiddels een derde onderzoek is uitgevoerd, heeft Tata Steel nu een vierde onderzoek aangevraagd. JA21 wil weten of, naast monitoring, ook sanering noodzakelijk is. In het voorjaar van 2024 hebben Stichting Frisse Wind.nu en Greenpeace een infraroodcamera van het type FTIR gericht op het terrein van Tata Steel, om daarmee aanvullende informatie over emissies te verzamelen. Daarvan zijn nog geen data gedeeld met de Omgevingsdienst. Zij vraagt of de gedeputeerde in gesprek gaat met Stichting Frisse Wind.nu en Greenpeace om deze informatie te delen.
De heer **Hanou** (PvdD) vraagt hoe GS ervoor gaat zorgen dat er initiatief wordt genomen om de giftige uitstoot van Tata Steel binnen afzienbare tijd door een onafhankelijk meetnetwerk en cameratoezicht te laten meten. Hij krijgt graag van gedeputeerde Olthof en de aanwezige fracties een reactie op de volgende punten.

- Graag een reflectie op de stelling van de heer Van de Venis dat de provincie het voorzorgsbeginsel moet toepassen op basis van mensenrechten.
- Graag een reflectie op de stelling dat Tata Steel minstens zo ziekmakend is als de staalfabriek in Taranto, Italië.
- Omwonenden en organisaties geven aan dat de OD niet tijdig reageert op handhavingsverzoeken op rauwe kooks uit kooksgasfabriek 2.
- Graag reflectie op de opmerking van de inspreker dat de OD de zevende last onder dwangsom enigszins traineert.

De heer **Hanou** vraagt waarom de opslag van zeshonderdduizend ton aan staalslakken niet op een vloeistofdichte ondergrond ligt. Wat was het resultaat van de quickscan op de kooksgasfabrieken 1 en 2? In de documentaire STAAL wordt gesuggereerd dat Tata Steel medewerkers emissies verbergen tijdens het herstarten van een stofafzuigingsventilator. De OD onderzoekt dit. De heer **Hanou** wil weten hoe lang dit onderzoek gaat duren. Het onderzoek naar verlaging van NOX-uitstoot bij kooksgasfabriek 1 tot vijfhonderd milligram per kubieke meter. Klopt het dat dit haalbaar is? De heer **Hanou** mist de financiële zekerstelling ter waarde van tien miljard euro voor de bodemsanering. Hoe wordt dit bedrag gegarandeerd?
De heer **Van Tiggelen** (PVV) vindt dat het voorkomen van drinkwater- en luchtvervuiling prioriteit moet hebben. Met moderne meettechnieken kan er heel veel gemeten worden en hij is van mening dat er op die manier niet onnodig paniek moet worden gezaaid. Geuroverlast vindt de heer Van Tiggelen niet acceptabel.
Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt of er al terugkoppeling is van de bewonersbijeenkomst over ICL fertilizers. Worden de risico's voor omwonenden meegenomen in de uitkomsten van het bodemonderzoek bij Tata Steel? Het gedoogverzoek van dampcompensatie is nog in behandeling, betekent dit dat Tata Steel in overtreding is?
Statenlid **Laport** (GL) zegt dat in Amsterdam een motie is aangenomen om onderzoek te doen naar ICL-fertilizers. Kan GS hier meer informatie over geven? Zijn alle voorgaande lots met betrekking tot de LOD inmiddels gereed? Kunnen vervuilers verplicht worden om mee te betalen aan procedures die zij starten als uitkomsten van onderzoeken hen niet aanstaan?
De heer **Teeuwen** (BBB) vraagt naar het inkijkje door de gedeputeerde in de metingen van diffuse bronnen in het rapport. Kunnen de onderhandelaars van de maatwerkafspraken een totaaloverzicht krijgen van de verleende vergunningen en de toetsingen van de waterlozingen op het oppervlaktewater? Moet Noord-Holland niet het initiatief nemen voor een database waarin alle VTH-taken samenkomen? Kan bij de volgende U&H-brief in het totaaloverzicht van de lopende procedures toegevoegd worden welke partijen daarbij betrokken zijn?
De heer **Faassen** (50Plus) sluit zich aan bij de PvdD over de kwestie van staalslakken en vraagt wanneer dit wordt opgelost. De monitoring wordt steeds beter vormgegeven. Graag reflectie van GS op wat er met de monitoring wordt gedaan.
De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt waarom de VTH-brief in de nazending is opgenomen, aangezien er niet veel nieuwe informatie in staat. Vorige maand stelde hij vragen over de overtreding van de vergunningen door ICL, maar daar mist hij nog informatie over in de brief. GS geeft aan dat zij de data van de FTIR-camera niet krijgt van de omwonenden, de heer Van der Heijden vermoedt dat dit te maken heeft met het gebrek aan opvolging van de handhavingsverzoeken van omwonenden aan de OD.
De heer **Wagelaar** (PvdA) vindt de suggestie van de PvdD dat de OD traineert ernstig. Hij stelt dat er sterk bewijs moet zijn voor zulke beweringen en is van mening dat Statenleden niet aan deze insinuaties mee moeten werken.
Mevrouw **Bouhlel** (SP) stelt dat het advies van de insprekers afwijkt van het advies van de landsadvocaat. Zij vraagt de gedeputeerde om opnieuw naar het advies te kijken. De gedeputeerde heeft enkele maanden geleden toegezegd dat eind van het jaar al het asbest van het terrein van Tata Steel verwijderd zou zijn. Zij wil weten of er al een plan is en welke stappen hierin worden gezet. De SP heeft een discussienota over ICL ingediend op 30 mei en is blij dat het onderwerp nu bij meerdere partijen hoger op de agenda staat. Daarnaast vraagt ze of de gedeputeerde al een terugkoppeling heeft op de bewonersavond over ICL. De SP schaart zich achter de inbreng van de PvdD.
De heer **Roosendaal** (VVD) vraagt, naar aanleiding van de motie van PvdD die vorige week is aangenomen in de Tweede Kamer, of de gedeputeerde van mening is dat hiervoor geld naar de Omgevingsdienst (OD) zal gaan of dat er een aparte organisatie naast de OD wordt opgezet. Tevens wil de heer Roosendaal weten of het parlement heeft besloten dat er nieuwe wetgeving komt rondom het stelsel van toezicht houden en of de rol van de OD daardoor gaat veranderen, of dat hij dit anders interpreteert.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor beantwoording van de vragen in de eerste termijn.
Gedeputeerde **Olthof** merkt op dat de VTH-brief altijd zo snel mogelijk toegezonden wordt met zo actueel mogelijke informatie. Dit leidt er soms toe dat de brieven herhalingen kunnen bevatten.
Wat betreft de vraag over de grondwatervervuiling stelt de gedeputeerde dat deze niet de gezondheid van bewoners raakt. Er zijn metingen verricht en er is een derde onderzoek door de OD uitgevoerd. Eerst moeten de risico's worden bepaald op basis van die onderzoeken, waarna verdere stappen kunnen worden ondernomen. Het is niet vanzelfsprekend dat als Tata Steel een onderzoek voorstelt dat GS dat dan ook doet. Aangaande de camera's van Greenpeace en Frisse Wind, wijst de gedeputeerde erop dat er al een camera stond. De nieuwe camera werkt op basis van AI, maar hiervan zijn nog geen data beschikbaar. Hierover is GS in overleg, ook met de bewoners.
Gedeputeerde **Olthof** benadrukt dat de OD niet traineert. Er komen veel meldingen binnen en die gaan niet altijd over rauwe kooks. Het kost tijd om die af te handelen. De OD doet zijn best om zo adequaat mogelijk te reageren.
Gedeputeerde **Olthof** volgt de motie Teunissen die is aangenomen in de Tweede Kamer met belangstelling maar GS is ook benieuwd naar hoe het kabinet hierop gaat reageren qua beleid, financiën en capaciteit. Gedeputeerde **Olthof** wijst erop dat GS afhankelijk is van wat Den Haag besluit met de motie te gaan doen.
De toepassing van het voorzorgsbeginsel is een wettelijke maatregel die kan worden ingezet voor handhaving. Er lopen momenteel enkele procedures op basis van het voorzorgsbeginsel. In Zuid-Holland is dit beginsel al eens aangehaald, maar de rechter heeft toen de zaak verworpen. Over de fabriek in Taranto, Italië, zijn ook schriftelijke vragen gesteld die nog beantwoord zullen worden.
Wat betreft de LOD's bij de ongare kooks, is het oordeel dat deze niet streng genoeg zijn, maar gedeputeerde **Olthof** is het daar niet mee eens. De beschikkingen zijn verstuurd maar het is onbekend welke beschikkingen al zijn betaald. Momenteel kunnen de kosten niet door de provincie op de vervuiler worden verhaald, tenzij de rechter dat bepaalt.
Grondwater en staalslakken zijn op dit moment nog niet verboden en worden al gecontroleerd. Er is geen regelgeving die deze materialen momenteel verbiedt. Deze staalslakken worden ook toegepast bij dijkversterkingen en daar is een waterdichte ondergrond ook niet van toepassing. GS kan dit niet afdwingen voor het hele Tata-terrein. Gedeputeerde zal de vraag van de heer Hanou waarom staalslakken niet op een vloeistofdichte ondergrond worden opgeslagen schriftelijk beantwoorden.
In de VTH-brief staat dat het onderzoek naar de STAAL-documentaire nog gaande is.
Er wordt in samenwerking met de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) onderzocht in hoeverre de vijfhonderd milligram per kubieke meter kan worden afgedwongen. Tata Steel wordt hierover ook geïnformeerd.
Er loopt een pilot naar welke financiële zekerheidstelling geëist kan worden, hier lopen onderzoeken naar. Met alle omgevingsdiensten is hierover overleg en de verwachting is dat daar over twee jaar duidelijkheid over is zodat het vertaald kan worden in regelgeving. Dit loopt ook bij Tata Steel.
Gedeputeerde **Olthof** bevestigt dat wat betreft het gedoogverzoek van dampcompensatie, Tata Steel inderdaad in overtreding is. Daar wordt actie op ondernomen.
Gedeputeerde **Olthof** kan zich niet herinneren dat hij een uitspraak heeft gedaan dat aan het eind van het jaar alle asbest weggehaald is bij Tata. Hij vraagt of mevrouw Bouhlel het verslag daarvan kan opsturen en hij belooft dat hij daar dan op terugkomt.
Zodra er duidelijkheid is over de diffuse metingen zal dit in de VTH-brief worden meegenomen.
Aangaande de verantwoordelijkheid voor lozingen op het oppervlaktewater meldt de gedeputeerde dat de provincie en de gemeente verantwoordelijk zijn voor indirecte lozingen, terwijl Rijkswaterstaat verantwoordelijk is voor directe lozingen. De provincie is het bevoegd gezag voor omgevingsvergunningen, handhaving en toezicht. De maatwerkonderhandelaars kunnen informatie verkrijgen over zowel directe als indirecte lozingen door Tata Steel indien gewenst. De gedeputeerde stuurt de commissie uitgebreidere schriftelijke antwoorden op de vragen van de heer Teeuwen (BBB) hierover.

ICL heeft in de afgelopen jaren drie keer een vergunning overtreden, voor zover de gedeputeerde weet. De informatieavond voor bewoners van 24 juni jl. was indrukwekkend en de OD zal er binnenkort via hun website over communiceren. De gedeputeerde gaat samen met de wethouder van Amsterdam in gesprek met de schrijvers van de brief. De motie over het luchtmeetnet wordt samen met de gemeente Amsterdam door GS opgepakt. Gedeputeerde **Olthof** heeft niet het idee dat de provincie bij de maatwerkafspraken buiten spel wordt gezet, maar niet alles wat gevraagd wordt door de provincie kan gerealiseerd worden.

De **voorzitter** geeft de commissieleden de gelegenheid om vragen te stellen in de tweede termijn.
Mevrouw **Bouhlel** (SP) wijst erop dat gedeputeerde Olthof in de commissie Leefomgeving van 15 februari jl. een toezegging heeft gedaan dat asbest verwijderd wordt van het terrein van Tata Steel onder toezicht en onder de geldende regelgeving.
De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt of gedeputeerde Olthof de aard van de overtredingen door ICL kan toelichten.
De heer **Hanou** (PvdD) wil weten hoe de commissieleden denken over de vraag aan GS om te starten met onafhankelijk meten. Daarnaast vraagt hij of er een opdracht kan worden verleend aan de heer Van de Venis voor een sneller en adequater onderzoek naar het intrekken van de vergunning.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor de beantwoording van de vragen in de tweede termijn.
Gedeputeerde **Olthof** hoort graag wat de commissieleden vinden van de vraag van de heer Hanou en of zij ook denken dat de heer Van de Venis het onderzoek naar het intrekken van de vergunning snel kan regelen. De gedeputeerde is geraakt door de suggestie van de heer Hanou dat hij de zaken bewust traineert en werpt de aantijgingen verre van zich. Er is vanuit kabinet geen enkele druk uitgevoerd om het onderzoek naar de kooksgasfabriek te vertragen. De heer **Hanou** (PvdD) zegt te bedoelen dat de gedeputeerde meer tempo kan maken op dit dossier. De heer **Van der Heijden** (D66) vindt dat de gedeputeerde zijn werk naar beste kunnen doet en spreekt zijn vertrouwen uit.
Gedeputeerde **Olthof** hecht eraan te zeggen dat hij ook graag tempo wil maken. Hij geeft aan dat twee van de overtredingen van ICL betrekking hadden op het gebied van inspecties en onderhoud en dat één overtreding ging over emissies. De gedeputeerde hoort graag van mevrouw Bouhlel wat er in het verslag staat over zijn toezegging dat asbest verwijderd zal worden van het terrein van Tata Steel.

15.b VERVALLEN: C- NAAR B- verzoek PvdD (B-ag. juni) Decentraal Uitvoeringspan Schone Lucht Akkoord 2024 (C-agenda Leefomgeving 30 mei 2024)
Dit agendapunt is vervallen.

15.c Advies reikwijdte en detailniveau MER Heracless-Groen Staal
Gedeputeerde Staten adviseren de directie van Tata Steel IJmuiden B.V. over de reikwijdte en het detailniveau van het milieueffectrapport (MER) voor het project Heracless-Groen Staal.

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden voor het stellen van vragen in de eerste termijn.
De heer **Van Tiggelen** (PVV) voorziet problemen met concurrentiepositie van Tata Steel aangezien er Europees gezien geen sprake is van een gelijkwaardig speelveld door verkapte staatsteun in de vorm van de verschillende energieprijzen. Hij is van mening dat waterstof niet geschikt is omdat het duur is. Waterstof is ook gevaarlijk omdat het zeer explosief is.

De heer **Hanou** (PvdD) vraagt of de gedeputeerde kan bevestigen dat emissies, imissies en depositie van stoffen in bodem, water en lucht, allemaal in het MER komen inclusief de diffuse emissies zoals lekkages bij kooksgasfabriek 2. De PvdD pleit voor een GER (Gezondheid Effect Rapportage) voorafgaand aan de vergunningverlening. De heer **Hanou** vraagt of de gedeputeerde alert is en blijft op de toepassing van staalslakken als bouwstof vanwege lekkage in het oppervlaktewater.

Volgens de omgevingswet moeten stuifgevoelige goederen zijn afgedekt om verstuiving tegen te gaan, gaat GS dit voorschrift naleven?

De heer **Klein** (ChristenUnie) vraagt of GS kan toezeggen dat de vergunning pas wordt verleend als het Gezondheid Effect Rapport (GER) gereed is?
Mevrouw **Schneemann** (Volt) wil weten hoe Tata Steel straks omgaat met natte winters en droge zomers en waarom in de plannen van Tata blijft staan dat er in 2045 nog steeds gas gebruikt wordt.
De heer **Wagelaar** (PvdA) vraagt wat het betekent voor de klimaatwinst als de gezonde leefomgeving voorop staat.
De heer **Teeuwen** (BBB) vraagt een toezegging van de gedeputeerde dat de informatie over de afspraken tussen de provincie en PWN wel bij de onderhandelaars terecht komt.
Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) zegt dat in het rapport staat dat "Waar mogelijk kwantificeerbaar duidelijk moet worden op welke aspecten de leefomgeving gezonder wordt". Zij wil weten waar de referentiesituatie op is gebaseerd, aangezien er op dit moment er geen duidelijke nulmeting is van alle uitstoot van Tata Steel. Verwacht de gedeputeerde van Tata Steel dat zij de huidige situatie in beeld brengen door metingen of door berekeningen? JA21 vraagt zich af of in de MER van Tata Steel wordt verwacht dat ze alleen de effecten van fijnstof in beeld brengen of ook van ultrafijnstof. Mevrouw **Uiterwijk** is van mening dat het synchroon lopen van de GER en de MER meer synergie oplevert en wil weten of de gedeputeerde hier mogelijkheden voor ziet. Krijgt de gedeputeerde signalen dat de uitgebreidere MER tot vertraging leidt waardoor oplevering voor eind 2024 niet meer haalbaar is?
De heer **Stulemeijer** (50PLUS) kan zich vinden in de opmerkingen de heer Hanou en de Klein. 50PLUS maakt zich grote zorgen over de zeshonderdduizend ton staalslakken op het terrein van Tata Steel en de verwerking daarvan. Wat gaat er gebeuren met dergelijke hoeveelheid slakken en hoe gaat dit verwerkt en verplaatst worden?

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor beantwoording van de vragen in de eerste termijn.
Gedeputeerde **Olthof** verklaart dat de normeringssituatie met betrekking tot emissie en depositie volledig is meegenomen in het advies van de NRD voor de MER. Het project Heracless staalslakken wordt eveneens in de MER opgenomen. Het huidige probleem van de staalslakken op het terrein valt echter niet onder Heracless-Groen Staal. Wat betreft de overkapping van kolen, stelt de omgevingswet dat dit bij complexe inrichtingen niet verplicht is. Dit wordt beoordeeld in het kader van maatwerk-afspraken of door ondersteunende toetsingen.
De gedeputeerde benadrukt dat klimaatadaptatie een belangrijk onderwerp is, maar dat dit niet valt onder de MER voor Heracless-Groen Staal. Tata Steel heeft zelf de ambitieuze doelstellingen geformuleerd voor 2045 die in lijn zijn met het klimaatdoel voor 2050. Tata Steel heeft aangegeven dat ze hiervoor nog enige tijd gas nodig zullen hebben. Of Tata Steel deze doelstellingen zal halen, is aan hen. Vanaf 2050 geldt er een landelijke verplichting om van het gas af te zijn. Het watergebruik van Tata Steel is opgenomen in het advies van de NRD en maakt deel uit van de MER.
Volgens gedeputeerde **Olthof** moet het verschil tussen de huidige situatie tot 2030 en de situatie waarin groen staal wordt gebruikt, inzichtelijk zijn. Tata Steel moet ervoor zorgen dat de nulmeting transparant en herleidbaar is. Het effect van de introductie van groen staal op de huidige situatie wordt onderzocht. Tata Steel brengt de huidige situatie in beeld met een combinatie van metingen en berekeningen volgens de gedeputeerde. Ultrafijnstof wordt meegenomen in het advies waar mogelijk en wordt expliciet benoemd. Gedeputeerde **Olthof** benadrukt dat alles op het gebied van emissies, immissies en deposities wordt meegenomen in de MER. De afname van de gemeten stoffen en het effect daarvan op de ziektelast wordt meegenomen in de GER. De MER is nodig voor

vergunningverlening, zaken die daarbuiten vallen kunnen worden meegenomen in de maatwerkafspraken. De informatie die voor een GER nodig is, zit in deze MER.

De **voorzitter** geeft de commissieleden de gelegenheid om vragen te stellen in de tweede termijn.

Volgens de heer **Van Tiggelen** (PVV) is de invloed van Tata Steel op het klimaat door gebruik van gas minimaal. Hij refereert aan een berekening door natuurkundigen.
De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt of de verwachting is dat uitgebreidere MER tot vertraging leidt waardoor eind 2024 niet haalbaar is.
De heer **Klein** (ChristenUnie) vraagt of de uitkomsten van de GER qua timing meegenomen kunnen worden in de maatwerkafspraken. Hij vraagt ook of er nog een stopknop is wanneer de vergunning eenmaal is afgegeven en er later negatieve informatie over de gezondheidseffecten bekend wordt.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor beantwoording van de vragen in de tweede termijn.
Gedeputeerde **Olthof** wijst erop dat Tata Steel heeft aangegeven dat de MER naar verwachting eind van dit jaar gereed zal zijn, maar dat dit geen harde deadline is. De gedeputeerde benadrukt dat de provincie gebonden is aan deadlines voor vergunningverlening. Wat betreft de deadline van het Rijk voor maatwerkafspraken kan hij geen garanties geven. Als de MER aan alle voorwaarden voldoet, zal het vergunningentraject worden gevolgd en is er geen 'rode knop'. De maatwerkafspraken zijn het enige instrument, maar binnen de vergunningverlening zijn de gedeputeerde en de provincie gebonden aan wettelijke kaders.

16 Rondvraag gedeputeerde Olthof (Gezondheid, Milieu, Voorzieningen, Cultuur en Sport)

De **voorzitter** geeft het woord aan de heer Van der Heijden (D66), hij heeft een rondvraag over Varend ontgassen.
De heer **Van der Heijden** (D66) is verheugd dat het landelijke verbod op varend ontgassen is ingegaan. D66 wil weten of de provincie hier goed op voorbereid is en heeft de volgende vragen.

- Heeft de provincie de actiepunten uit de roadmap uitgevoerd? Zijn er afspraken over de vergunningverlening en de uitvoering van de handhaving? Zijn er extra e-noses bijgeplaatst en zijn ze juridisch bruikbaar als bewijs?
- Is er inmiddels een vaste ontgassingsinstallatie geplaatst in de provincie? Of op deze feestelijke dag geopend? Zo nee, wanneer komt die? Is er zo lang een mobiele beschikbaar?
- De kaarten met vaarwegen van CDNI en ILT zijn niet identiek. Hoe komt dit? Komt varend ontgassen in NH alleen voor op Amsterdam-Rijnkanaal en NZKG? Of hebben we ook e-noses nodig bijvoorbeeld langs het Noordhollandskanaal, het Spaarne of het Hilversums kanaal.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor beantwoording van de vragen.
Gedeputeerde **Olthof** benadrukt het belang van varend ontgassen en de verantwoordelijkheden van de Omgevingsdienst (OD) met betrekking tot vergunningverlening, toezicht en handhaving. Afhankelijk van het type installatie dat wordt aangevraagd, is ofwel de provincie ofwel de gemeente het bevoegd gezag. De OD NZKG werkt samen met DCMR aan ondersteunende documenten om de vergunningverlening te stroomlijnen. De handhaving verschilt per type installatie. Ondanks de invoering van de omgevingsvergunning zijn er nog niet voldoende ontgassingsinstallaties beschikbaar. De aanwezigheid van deze installaties valt niet onder de verantwoordelijkheid van de overheid, maar is een zaak van de markt.

Het verschil tussen de vaarwegenkaarten van CDNI en ILT komt doordat de ILT-kaart is gebaseerd op het ADN, niet op het CDNI. Het e-nose netwerk wordt naar verwachting niet uitgebreid, omdat schepen van dit type voornamelijk via het Amsterdam-Rijnkanaal en het Noordzeekanaal varen en niet over de kleinere vaarwegen. Het e-nose netwerk is naar het zich laat aanzien, voldoende dekking voor Noord-

Holland. Gedeputeerde **Olthof** is niet op de hoogte van een nieuwe aanvraag voor een ontheffingsvergunning. De ILT is verantwoordelijk voor de handhaving van het varend ontgassen.

17 B-agenda Klimaat en Energie
17.a Doorgeschoven van cie.verg. 30-05-2024: Discussienota VVD netcongestie,
17.a.1 Discussienota netcongestie VVD: Onderzoeksopzet Netcongestie Randstedelijke rekenkamer
Toelichting: De fractie van de VVD heeft bijgaande discussienota over netcongestie ingediend ter bespreking in de commissievergadering Leefomgeving. In de agendacommissie is het voorstel goedgekeurd om, voorafgaand aan de bespreking in de commissievergadering, een schriftelijke consultatie te faciliteren.
Op maandag 17 juni is bijgaande oplegger van de indiener (eerste bijlage) toegevoegd, bestaande uit:
1. Samenvatting van discussievragen uit de discussienota;
2. Toevoeging aan discussievragen op basis van onderzoeksopzet Randstedelijke Rekenkamer;
3. Samenvatting van de reacties van de partijen die hun visie vooraf gedeeld hebben;
Behandelvoorstel commissievergadering:
De commissieleden kunnen met de heer De Wit (VVD, indiener), elkaar en gedeputeerde de discussienota met de eerste reacties en de toegevoegde oplegger bespreken, waarna (vóór 5 juli a.s.) eventueel input kan worden meegegeven aan de Randstedelijke Rekenkamer t.b.v. het te houden onderzoek.

De heer **De Wit** (VVD) is ervan overtuigd dat Nederland voor de grootste verbouwing van de economie staat sinds de Tweede Wereldoorlog en dat energie en klimaat daar een centraal onderdeel van zijn. Nederland en dus ook Noord-Holland, gaat daarbij van een fossiele industrie naar een door elektriciteit gedreven industrie. De netcongestie is hier een gevolg van. In de discussienota zijn de volgende vijf discussievragen voorgelegd aan de commissieleden:

1. Welke informatie hebben de Statenfracties nodig om een goede discussie over de Energievisie en pMIEK te kunnen voeren in het najaar van 2024? De VVD heeft hier suggesties voor gedaan.
2. Welke keuzes willen en kunnen we als PS maken inzake het uitbreiden van de elektriciteitsinfrastructuur? De VVD ziet daarbij diverse aandachtspunten, zoals decentraal energiesysteem, prioritering van investeringen, versnelling wettelijke taken provincie bij investeringen en landschappelijke inpassing:
3. Provinciale regierol naar aanleiding van motie Energiecongestie: Wat kan de provincie nog meer doen om de problemen rondom netcongestie en de sociaaleconomische/maatschappelijke effecten daarvan te verminderen?
4. Wat kan de provincie nog meer doen om het gebruik van warmtenetten te stimuleren?
5. Wat is de potentie van waterstof als energiedrager voor Noord-Holland en welke acties kunnen we ondernemen om deze potentie meer in beeld te brengen?

De heer **Van den Berg** (JA21) geeft aan dat JA21 een eigen reactienota heeft opgesteld met oplossingen voor problemen zoals netcongestie die volgens hen wel werken. De heer **Van den Berg** is van mening dat meer windturbines en zonnepanelen niet toekomstbestendig zijn. JA21 wil zich inzetten voor stabiele en betrouwbare energie en is tegen grootschalige datacenters, biomassacentrales, nieuwe windturbines en zonnevlaktes en wil niet gedwongen van het gas af. JA21 ziet in Noord-Holland ruimte voor een kerncentrale met een locatie die wordt vastgesteld op basis van draagvlak en participatie. In samenwerking met de industrie de inpasbaarheid onderzoek van SMR's (Small Modular Reactors) voor een florerende economie. Een versnelde uitbreiding van de capaciteit van ons energienetwerk door snelle vergunningverlening. Inzetten op het vergroten van kennis over kernenergie. Aangaande het probleem van netcongestie vindt JA21 dat de provincie een leidende rol moet nemen bij het coördineren van initiatieven tussen netbeheerders, bedrijven en gemeenten met de focus op het uitbreiden van het elektriciteitsnetwerk. Op de korte termijn ziet JA21 de realisatie van energiehubs als een mogelijkheid, evenals decentrale opslag.

Statenlid **Van der Waart** (GL) vraagt de gedeputeerde of hij naast de voorstellen van de fracties nog andere mogelijkheden ziet om aanvullende acties te ondernemen. Zij vraagt de rekenkamer of zij

mogelijkheden zien om de samenwerking tussen de randstedelijke provincies te versterken en daarmee meer slagkracht te creëren bij het aanpakken van de problematiek, bovenop de regierol van het Rijk.
De heer **Van Tiggelen** (PVV) wijst erop dat het fysiek onmogelijk is om elektriciteit op te schroeven en tegelijkertijd steeds grootschaliger in te zetten op onbetrouwbare weersafhankelijke stroomvoorziening. Hij is van mening dat het een fundamenteel foute keuze is om aanbodgestuurde stroomvoorziening in te richten omdat vraag en aanbod zelden precies op elkaar aansluiten. De heer **Van Tiggelen** vindt dat er voor de komende eeuwen nog voldoende gas is en voor duizenden jaren voldoende steenkool, maar dat kernenergie onontkoombaar is.
De heer **Faassen** (50PLUS) stelt een aantal punten voor om de energieproblematiek aan te pakken:

1. Energiebesparing door middel van voorlichting en bevordering van zelfredzaamheid in energievoorziening.
2. Dynamische prijsstelling van actuele prijzen via apps van energieproviders.
3. Het aanpakken van de onbalans tussen vraag en aanbod en het belang van kernenergie benadrukken, waarbij hij geothermie hierbij onderbelicht vindt.
4. Overschotten opslaan in thuisbatterijen of omzetten in waterstof.
5. Het stimuleren van decentrale energiesystemen.

De heer **Teeuwen** (BBB) wijst er op dat de motor van de economie stil dreigt te vallen. Er dienen zaken te veranderen om de netcongestie snel te verlichten. Hij hoort graag van de gedeputeerde welke suggesties hij heeft om dit op te lossen en wat de commissie kan doen om dat te bereiken. Wat betreft de randstedelijke rekenkamer, ondersteunt de BBB de opmerkingen van GL om de samenwerking breder te trekken naar landelijk niveau.
Mevrouw **Engels** (CDA) vraagt zich af of deze discussienota niet vooral leidt tot het vergroten van analyse, beleid en kaders, kortom tot meer papierwerk. Benut de commissie daarmee het ambtelijk apparaat wel op de juiste manier voor het oplossen van netcongestie? In de discussienota is te zien dat de vragen en voorstellen om op korte termijn de netcongestie op te lossen vaak samenkomen met voorstellen voor de energietransitie op lange termijn. Zij vraagt zich af hoe ervoor gezorgd wordt dat er, in lijn met de Klimaataanpak, meer gedacht gaat worden in termen van tijdsplanning? Wat is er vandaag nodig om netcongestie aan te pakken en hoe kan deze aanpak naadloos aansluiten bij de transitie op lange termijn? Het CDA ondersteunt de behoefte van de VVD aan een analyse van de acht clusters. Daarnaast wil het CDA inzicht krijgen in de mogelijkheden die de provincie heeft om meer te investeren in energiebesparing en lokale en regionale opslag en uitwisseling van energie. Is dit allemaal gereguleerd door het Rijk of kan de provincie hierin ook een rol spelen? Mevrouw Engels steunt het voorstel van de VVD om meer te investeren in een decentraal energiesysteem, mits dit altijd verbonden blijft met het nationale systeem. Zij is het eens met de oproep van de VVD voor transparantie over de prioritering van investeringen. Het CDA staat achter het beleid voor landschappelijke inpassing, met duidelijke kaders voor inpassing. Hoe wordt de rolverdeling tussen gemeenten en provincie door GS op dit gebied? Het CDA is geïnteresseerd in de vraag waarom de potentie van warmte niet overal wordt benut en sluit zich aan bij de vragen van de VVD en vraagt zich ook af hoe de provincie met het Rijk in gesprek is over de aansluiting op de waterstofbackbone. Heeft de GS een duidelijke visie op waterstof als energiedrager en waar deze energie voor zou moeten worden gebruikt? Wordt dit ook besproken met het Rijk?
Mevrouw **Van den Bogaerde** (Volt) ziet in de beschreven plannen voor energiebesparing weinig concrete beleidsmaatregelen die hierop inzetten. Hoe is het stimuleren van energiebesparing op dit moment geborgd in het programma? Welke mogelijkheden hebben de provincie, netbeheerders en andere overheden om dit te stimuleren of zelfs af te dwingen? Wat betekent een meer decentraal energiesysteem voor de benodigde investeringen in de elektriciteitsinfrastructuur in Noord-Holland? En is het realistisch om zo in alle clusters voldoende energie beschikbaar te hebben tot 2050? Hoe geeft het college invulling aan de posities van huishoudens in haar provinciale regierol? Volt is benieuwd wat

de provincie kan doen om de innovaties op het gebied van thuisbatterijen te stimuleren en te versnellen. Volt vraagt zich af op welke manier we hier als provincie van kunnen profiteren. Welke

industrie kan na realisatie gebruikmaken van dit netwerk? Heeft GS een plan om deze bedrijven op termijn goed te accommoderen?
Volgens de heer **Hanou** (PvdD) zijn in de afweging van een nieuwe energie-infrastructuur de potentie van energiebesparing en warmtenetten belangrijk voor het ontlasten van het elektriciteitsnet. De PvdD voegt graag natuur toe in samenhang met water- en bodemsturend als belangrijkste onderdeel voor landschappelijke inpassing.
De heer **Karar** (PvdA) is van mening dat waterstof een belangrijke positie zal krijgen in het energiesysteem van de toekomst. Ook is energiebesparing een belangrijk onderdeel binnen de energietransitie. Hij wijst erop dat kernenergie in de komende jaren het probleem niet gaat oplossen.
Mevrouw **Buit** (ChristenUnie) meldt dat de ChristenUnie drie punten belangrijk vindt, namelijk goede informatie, langjarige keuzes en aandacht voor eventuele negatieve neveneffecten. De ChristenUnie ondersteunt de VVD op het derde, vierde en vijfde punt. Mevrouw **Buit** hoort graag waar nog kansen liggen, zowel inhoudelijk als op het beleid van de provincie.
De heer **Kanik** van D66 is het grotendeels eens met de vragen die de VVD heeft gesteld in de discussienota. Voor D66 betekent netcongestie niet dat de energietransitie vertraagd of stopt. Wat betreft de energiebesparingsplicht, constateert D66 dat veel bedrijven hun rapportage niet tijdig opleveren. D66 benadrukt dat het belangrijk is dat de overheid en het bedrijfsleven samenwerken om dit aan te pakken. De heer **Kanik** zou graag een reflectie van de gedeputeerde horen op dit punt.
De heer **Kes** (SP) vindt het belangrijk om minder afhankelijk te zijn van fossiele brandstoffen en is voorstander van elektrificering, maar vindt kernenergie geen oplossing. De afhankelijkheid van grondstoffen uit landen zoals China is een aandachtspunt en de SP is voorstander van hergebruik van materialen. De heer **Kes** hoort graag van de gedeputeerde wat de provincie Noord-Holland op dit gebied al doet. De SP ziet waterstof als belangrijke energiedrager.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Kocken voor de beantwoording van de vragen in de eerste termijn.
Gedeputeerde **Kocken** geeft aan dat de commissie zich ervan bewust moet zijn dat netcongestie een aanhoudend probleem blijft gedurende de komende drie statentermijnen. Dit is geen probleem dat op korte termijn kan worden opgelost, omdat het een nationaal vraagstuk is waarbij de provincie niet de enige betrokken partij is. De provinciale overheid heeft hier al een rol in en nodigt de commissie uit om goede suggesties te doen. De ambtelijke capaciteit voor de lopende onderzoeken is op orde. Gezien de snelle ontwikkelingen in de markt is er geen specifieke oplossing voorhanden. Op dit moment zijn er niet noodzakelijkerwijs meer middelen nodig en wordt er parallel gewerkt aan twee sporen: wat er nu kan worden gedaan en het voortdurende overleg met alle betrokken partijen. De provincie stelt geen regels op; dit is een taak van de rijksoverheid. Wel kan de provincie het Rijk informeren over waar knelpunten liggen. De vraag is welke structurerende keuzes we als provincie willen maken. Er is een verband tussen de energievisie en netcongestie en er zijn verschillende modaliteiten denkbaar. Kerncentrales en waterstof zijn voorbeelden van ontwikkelingen en sporen die als mogelijkheden worden meegenomen maar nog niet grootschalig worden ingezet. Het is belangrijk dat de overheid actief meedenkt en meestuurt in deze processen. Gedeputeerde **Kocken** wijst erop dat het rechtvaardigheidsprincipe geen keuze is van de provincie. In veel delen van de provincie is er geen keuze uit modaliteiten; daar is men al blij als er een aansluiting is. Het netwerk is niet overal even zwaar, maar het moet zo goed vertakt zijn dat aan de behoeften wordt voldaan. GS en PS gaan niet direct over netcongestie; dit valt onder de verantwoordelijkheid van de netbeheerder. Ook is netcongestie niet gelijkmatig verdeeld over de dag. De provincie maakt keuzes door te bepalen welk afwegingskader wordt gehanteerd voor bijvoorbeeld ruimtelijke ordening en welke principes daarbij belangrijk zijn. De provincie kan daar enigszins op sturen door aan te wijzen waar bepaalde ontwikkelingen wenselijk zijn. Dit zijn langetermijnprocessen. De provincie gaat niet over prijsdifferentiatie en variabele levering door netbeheerders.

Gedeputeerde **Kocken** zegt toe dat de suggesties die door de commissie zijn genoemd bekeken zullen worden. Bij het bepalen van de prioriteiten voor investeringen worden de leidende principes geformuleerd en wordt een afwegingskader opgesteld. Via de omgevingsverordening wordt het beleid

gemaakt voor landschappelijke inpassing. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) beslist waar de tracés voor de netverzwaringen komen te liggen. De provincie kan een regierol vervullen door de samenwerking tussen bedrijfsleven, netbeheerders en energiehubs te faciliteren. Er wordt verwacht dat het ministerie van EZK middelen beschikbaar stelt voor de stimulering van energiehubs. Echter, vanwege het lopende netcongestieonderzoek waar TenneT bij betrokken is, kan de provincie momenteel niet veel doen in Noord-Holland. De nieuwe subsidieregeling, de zogenaamde Subsidieregeling Ontwikkeling van Energiehubs (SON) 2024, is echter geopend. Via deze regeling kunnen subsidies worden aangevraagd voor besparingen en slimme oplossingen voor netcongestie, met kansen voor de regio West-Nederland. De ontwikkelingen van warmtenetten verloopt moeizaam, daarvoor zijn diverse oorzaken aan te wijzen zoals hoge kosten voor de eindgebruiker, waardoor de prikkel om over te stappen ontbreekt. De nieuwe wet Collectieve Warmtevoorziening, treedt naar verwachting op 1 juli in werking met de belangrijke wijziging dat warmtenetten in publieke handen moeten komen. Dit betekent dat warmtenetten door een publieke partij zullen moeten ontwikkeld, in een deel van de gevallen zal dat de gemeente zijn. Het onderzoek dat de provincie doet naar verschillende varianten van organisatiemodellen van publieke warmtebedrijven, is in september afgerond. Gedeputeerde **Kocken** zegt toe de commissie daarover te informeren. De waterstofstrategie die is vastgesteld door PS voor Noord-Holland, wordt op dit moment geëvalueerd. De update daarvan zal in december 2024 aan de commissie worden voorgelegd. Een aantal gemeenten is al aan de slag met energie uit oppervlaktewater. De waterschappen spelen hierin een actieve rol.

De **voorzitter** geeft de commissie de gelegenheid om vragen te stellen in de tweede termijn.
De heer **Kes** (SP) vraagt om een reflectie van de VVD op de hoeveelheid datacenters, hij is van mening dat er daarvan intussen al genoeg zijn aangezien er al veel ruimtetekort is.
Mevrouw **Engels** (CDA) vindt dat de provincie wel actief kan sturen op waar de energiebehoefte is door gesprekken te hebben met gemeenten over hun omgevingsplannen. Zij is van mening dat GS heel goed in gesprek kan gaan met Economische Zaken over de hoofdenergiestructuur. Komt de gedeputeerde op een gegeven moment wèl met een prioriteitenlijst?
Statenlid **Van de Waart** (GL) vraagt of het onderzoek naar organisatiemodellen voor warmtenetten toegevoegd kan worden aan de strategische agenda als C-stuk of bespreekstuk.
De heer **Teeuwen** (BBB) stelt voor om een werkgroep op te zetten om te kijken welke oplossingen er zijn voor de netcongestie op de korte termijn.
De heer **De Wit** (VVD) is van mening dat de belangrijkste winst van deze discussie is dat erover is nagedacht en dat de gedeputeerde het onderwerp welwillend bekijkt. Hij merkt op dat PS worstelt met hun rol hierin. Het is volgens hem belangrijk om te weten wat de provincie kan doen, welk effect daarmee bereikt wordt en of het de moeite waard is om er geld aan te besteden. Zijn vraag aan het college is om dit inzicht te geven bij de bespreking van de energievisie en de pMIEK, zodat PS geïnformeerde beslissingen kunnen nemen over de inzet van hun instrumenten. Als aanvulling op het rekenkameronderzoek stelt hij het volgende voor:

- *Wat zijn de instrumenten die typisch passen bij de provincie?*
- *Kunnen we leren van andere provincies?*
- *Hoe koppelen we dit aan de instrumenten die de provincie heeft?*

De **voorzitter** geeft gedeputeerde Kocken het woord voor de beantwoording van de vragen in de tweede termijn.
Gedeputeerde **Kocken** geeft aan dat er binnenkort een update komt op de datacenterstrategie maar dat dit de portefeuille van gedeputeerde Rommel is. De provincie heeft een rol in de ruimtelijke ordening met betrekking tot het aanwijzen van nieuwe bedrijventerreinen, maar heeft geen sturingsmogelijkheid op de duurzame energiebron waarop de afnemer wil overgaan. Het Rijk heeft daar

meer controle op. De gedeputeerde wil geen overzicht toezeggen met prioriteiten. De energievisie wordt eind van het jaar met de commissie besproken en de gedeputeerde stelt voor om voorafgaand hieraan een technische briefing te houden. Het onderzoek naar de organisatiemodellen voor warmtenetten is in oktober gereed en komt via de B-agenda naar de commissie. De instrumenten van

PS kunnen worden toegevoegd aan de behandeling van de energievisie en de pMIEK. Er wordt onderzoek gedaan naar diverse governance modellen, gemeenten gezamenlijk, gemeenten alleen, met of zonder een rol voor de provincie, betrokkenheid van warmtebedrijven, zoals HVC en Firan, en dat binnen het kader van de nieuwe warmtewet, de WCW.

De **voorzitter** concludeert dat de discussienota voldoende is besproken en geeft de heer De Wit ter afsluiting het woord.
De heer **De Wit** kan deze conclusie beamen en kijkt de commissie rond of zijn voorstel voor aanvulling op het rekenkameronderzoek vanuit deze commissie bij de Randstedelijke Rekenkamer kan worden aangeleverd. Dat is het geval.
De heer **Faassen** (50PLUS) geeft aan tegen het opzetten van een werkgroep, zoals door de BBB werd gesuggereerd.
Statenlid **Van der Waart** (GL) is van mening dat het interessant is om *de rekenkamer te vragen of zij kansen zien voor meer slagkracht door samenwerking met andere randstedelijke provincies om de netcongestie problematiek aan te pakken.*
Mevrouw **Schneemann** (Volt) geeft aan dat er twee leden (mevr. Schneemann en dhr. Karar) in deze commissie lid zijn van de programmaraad die deze vraag van Statenlid Van der Waart en het aanvullingsvoorstel van de heer De Wit kan overbrengen aan de Randstedelijke Rekenkamer.
De heer **De Wit** (VVD) vindt het een goed voorstel en bedankt de commissie voor alle inbreng, de discussie en voorbereiding. Hij vraagt de commissieleden om feedback over de vorm van deze discussienota, waarbij vooraf fractiestandpunten zijn opgehaald, zodat dit kan worden geëvalueerd in de agendacommissie.
De **voorzitter** roept de commissieleden op de heer De Wit een terugkoppeling te geven.

17.b Energie en Klimaat: Analyse zonneladder
Uit bestuurlijke afspraken van 26 oktober 2023 (Kamerstuk 32813, nr. 1310) volgt dat opstellingen voor zonne-energie op landbouw- en natuurgrond alleen mogelijk zijn als de ladder is doorlopen en wordt voldaan aan uitzonderingsgronden. Om deze gronden te duiden en concretiseren heeft adviesbureau Royal HaskoningDHV deze analyse uitgevoerd.

De heer **Van den Berg** (JA21) benadrukt dat uit de brief blijkt dat de commissie wordt gevraagd kennis te nemen van de procesaanpak. Hij bekritiseert het huidige beleid als ineffectief en schadelijk voor het landschap. JA21 is tegen zonnepanelen op landbouwgrond en pleit voor plaatsing op daken van woningen en bedrijven, daarvoor is nog genoeg plek, zoals te zien is op de site zonnedakje.nl. JA21 verzet zich tegen uitbreiding van zonnepanelen op landbouwgronden en streeft naar een duurzame energievoorziening met een verantwoorde aanpak.
De heer **Klein** (ChristenUnie) staat positief tegenover zonnestroom, maar is tegen het plaatsen van zonnepanelen op landbouwgrond. Hij steunt het idee van de zonneladder en geeft aan dat het beleid goed werkt in Noord-Holland. Hij uit zijn zorgen over mogelijke negatieve effecten van strengere regels. De ChristenUnie vraagt zich af of het expliciet opnemen van uitzonderingen zal leiden tot meer zonneweiden. Hij vindt het onzinnig om de tijdelijkheid van projecten op te rekken van 25 naar 30 jaar. Hij wil weten van de gedeputeerde of het aanwijzen van stimuleringsgebieden zal vervallen.
Mevrouw **Van Aesch** (PvdD) verwelkomt de zonneladder en benadrukt dat zij geen voorstander is van zonnepanelen op landbouwgrond, maar wel mogelijkheden ziet voor plaatsing op landbouwgrond nabij Schiphol. Ook kunnen zonnepanelen volgens de PvdD geplaatst worden op landbouwgronden die omgezet worden naar natuurinclusieve woningbouwlocaties of gebieden met combinaties van natuurontwikkeling, voedselbossen en extensieve recreatie.

De heer **Becker** (BBB) vraagt hoe wordt bepaald en gecontroleerd dat een initiatiefnemer naar de volgende trede van de zonneladder gaat, niet op landbouwgrond uitkomt omdat het verdienmodel daar beter is. In de huidige situatie verandert de bestemming van een perceel na een zonneweideperiode van twintig tot dertig jaar van agrarisch naar industriegrond. Kan de BBB ervan uitgaan dat bij gebruik van uitzonderingsgronden voor landbouwgrond de bestemming niet verandert en dus agrarisch blijft?

De heer **Becker** vraagt de gedeputeerde om een toezegging op de aanpassing van de omgevingsverordening met betrekking tot de inpassingsregels voor de RES-zoekgebieden.
Statenlid **Van de Waart** (GL) is het niet helemaal duidelijk of de grond bij Schiphol gekwalificeerd is als waardevolle landbouwgrond. Het stroomschema mag van GL bij de stukken gevoegd worden.
De heer **De Wit** (VVD) vraagt of de gedeputeerde de frase 'betekenisvol bijdragen aan netcongestie' wil concretiseren. Hij vraagt of bij de eerstvolgende herziening van de omgevingsverordening gekeken kan worden naar de vergunningen voor trede vier van de zonneladder.
De heer **Kanik** (D66) vraagt zich af of de RES-doelen wel behaald zullen worden met deze restricties.

De **voorzitter** geeft gedeputeerde Kocken het woord voor de beantwoording van de vragen in de eerste termijn.
Gedeputeerde **Kocken** wijst erop dat het onderzoek naar de zonneladder is gericht op het effect van de invoering van de regels en wat dit betekent voor de RES-zoekgebieden. De gedeputeerde is niet bang dat er extra zonneweides komen omdat de hoeveelheid beschikbare locaties binnen de RES-zoekgebieden door de nieuwe regels afneemt. Het oprekken van de tijdelijkheid naar dertig jaar is volgens de gedeputeerde juist kosteneffectief omdat het daarbij niet gaat over de terugverdientijd, maar over de levensduur van de zonnepanelen. De gedeputeerde bevestigt dat de aanwijzing van stimuleringsgebieden vervalt vanwege de nieuwe regels van de zonneladder. Het doel van de zonneladder is om zoveel mogelijk opwek op de lagere tredes te stimuleren en daarvoor geldt een motiveringsplicht. De inpassingsregels gelden voor alle zonne-initiatieven en ook binnen de RES-gebieden. Wat betreft de vraag of de grond rond Schiphol als waardevolle landbouwgrond is gewaardeerd, verduidelijkt gedeputeerde Kocken dat de uitwerking van de zonneladder geen waardering geeft van agrarische grond maar uitzoekt of een van de uitzonderingen van toepassing is. De bestemming van de grond is daarbij leidend. Betekenisvol bijdragen aan netcongestie wil zeggen dat het een positief effect heeft. Gedeputeerde **Kocken** is hoopvol dat de RES-doelen worden gehaald, ondanks de restricties, maar zij denkt dat het uitdagender wordt om te realiseren. De focus voor zonnepanelen volgens de zonneladder ligt op gebouwgebonden locaties.

De **voorzitter** constateert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn, en sluit daarmee het onderwerp af.

17.c Energie: Regievoering Netcongestie Motie 182-2023

Toelichting:
Bij de behandeling van de Begroting 2024 op 6 november 2023 hebben de Staten een motie aangenomen over de Provinciale Regierol Energiecongestie. Met deze brief informeren wij Provinciale Staten over de regierol die de provincie op dit moment inneemt ten aanzien van netcongestie en informeren wij hen over mogelijkheden om deze regierol te versterken door extra in te zetten op collectieve slimme oplossingen (energiehubs). Wij zijn voor de uitvoering van deze collectieve oplossingen afhankelijk van andere partijen.
Behandelvoorstel:
De commissie wordt expliciet gevraagd of bijgaande motie 182-2023 Provinciale Regierol Energiecongestie kan worden afgedaan.

De heer **De Wit** (VVD) vindt dat de motie niet kan worden afgedaan omdat de meest relevante inzichten nog niet gedeeld zijn. Hij is benieuwd naar de conclusies en aanbevelingen van de aanpak van netcongestie en hij vraagt aandacht voor de organisatiegraad.

De heer **Teeuwen** (BBB) steunt de VVD en vindt dat de motie niet kan worden afgedaan.
Mevrouw **Schneemann** (Volt) beschouwt de motie als niet afgedaan.
Statenlid **Van der Waart** (GL) beschouwt de motie als afgedaan.
De heer **Karar** (PvdA) beschouwt de motie als niet afgedaan.
De heer **Kes** (SP) ziet een open einde.
De heer **Van den Berg** (JA21) beschouwt de motie als niet afgedaan.

De heer **Faassen** (50PLUS) beschouwt de motie als niet afgedaan..
De heer **Hanou** (Pvdd) beschouwt de motie als niet afgedaan.
De heer **Kanik** (D66) beschouwt de motie als afgedaan.

De **voorzitter** geeft gedeputeerde Kocken het woord voor de beantwoording van de vragen in de eerste termijn.
Gedeputeerde **Kocken** zegt dat de opdracht is uitgevoerd en de motie daarom ter afdoening is aangeboden, maar roept de commissie op om haar te laten weten wat er nog van GS wordt verwacht.

De **voorzitter** geeft de commissieleden de gelegenheid om te reageren in de tweede termijn.
De heer **Kes** (SP) beschouwt de motie als afgedaan.
De heer **Karar** (PvdA) beschouwt de motie als afgedaan, maar benadrukt dat dit onderwerp op de agenda moet blijven.
De heer **De Wit** (VVD) wil meer duidelijkheid voordat de VVD de motie afdoet.

De **voorzitter** concludeert dat twee partijen zich niet hebben uitgesproken.
De heer **Van Tiggelen** (PVV) beschouwt de motie als niet afgedaan.
Mevrouw **Buit** (ChristenUnie) beschouwt de motie als wel afgedaan.

Gedeputeerde **Kocken** wijst erop dat brief waaraan de VVD refereert, is nagestuurd. Deze is aan de stukken toegevoegd.

De **voorzitter** concludeert dat de motie met 30 stemmen tegen en 21 stemmen voor niet is afgedaan (CDA en FvD niet aanwezig).

17.d Energie/Klimaat: Afdoen motie Motie 183-2023 'Nacht voor de nacht'
Behandelvoorstel:
De commissie wordt gevraagd bijgaande motie 183-2023 'Nacht voor de nacht' als afgehandeld te beschouwen.

Voor de heer **Teeuwen** (BBB) is de motie afgedaan. Hij vraagt een toezegging van de gedeputeerde dat rode lichten op windmolens worden gedoofd.

De heer **Karar** (PvdA) geeft aan dat de PvdA de motie als afgedaan ziet, en is verheugd dat er geen lichtscan is uitgevoerd. Het was niet duidelijk of dat tot betere inzichten zou leiden, waarmee goed is omgegaan met geld en energie.

Statenlid **Van der Waart** (GL) is blij met de genomen maatregelen, hoopt dat er aandacht voor blijft en ook GroenLinks beschouwt de motie als afgedaan.

Met betrekking tot de toezegging geeft gedeputeerde **Kocken** aan dat hiervoor subsidie beschikbaar is gesteld.

De **voorzitter** concludeert dat de motie unaniem als afgedaan wordt beschouwd (CDA en FvD niet aanwezig).

18 Rondvraag gedeputeerde Kocken (Klimaat en Energie)

De heer **Van den Berg** (JA21) heeft de rondvraag ingediend over het OER-traject en Wieringerhoek voor gedeputeerde Kocken.

De status van het OER-traject:
Is het OER-traject (Opwek van Energie op Rijksvastgoed) met betrekking tot de Wieringerhoek nu wel of niet gestart? Of is het traject momenteel aangehouden? In de brief wordt vermeld dat er geen overeenstemming is bereikt in de ambtelijke stuurgroep en dat er besloten is te escaleren naar het niveau van DG-regionaal bestuur. Kortom, wat is de huidige status van dit OER-traject, gezien de politieke implicaties die vasthangen aan dit traject?

Overleg DG-regiobestuurders:
Wanneer vindt het overleg tussen de Directeur-Generaal en de regiobestuurders precies plaats? Is hier al meer concrete informatie over beschikbaar? In de brief staat dat dit overleg kort vóór of na het zomerreces zal plaatsvinden, is er inmiddels een exacte datum vastgesteld? De uitkomst van dit overleg heeft belangrijke politieke implicaties, namelijk of het project doorgaat of niet, wat directe gevolgen heeft voor (nationale) energiedoelstellingen en samenwerking met andere overheidslagen.

De rol van de provincie Noord-Holland:
Welke specifieke rol speelt de provincie Noord-Holland op dit moment in de integrale verkenning van de Wieringerhoek? Hoe wordt de kennis en kunde van de provincie ingebracht en hoe wordt er samengewerkt met de andere betrokken partijen? Wat zijn de politieke gevolgen van de keuzes die de provincie (zowel Gedeputeerde Staten als Provinciale Staten) maakt in dit traject?

De inbreng van gemeentelijke partijen:
In hoeverre zijn de gemeenten Medemblik en Hollands Kroon momenteel actief betrokken bij de voortgang van het project? Welke stappen hebben zij tot nu toe ondernomen en wat zijn hun standpunten met betrekking tot het vervolg van het traject? Welke wethouder in Hollands Kroon is nu verantwoordelijk voor dit traject? Hoe beïnvloedt hun inbreng de politieke besluitvorming op provinciaal niveau? Graag ontvangt de fractie van JA21 op alle vragen een zo gedetailleerd mogelijk antwoord, zodat er een duidelijk beeld is van de voortgang en planning van dit project.

De **voorzitter** geeft gedeputeerde Kocken het woord voor de beantwoording van de vragen van JA21.

Gedeputeerde **Kocken** meldt dat het OER-traject zich in de pre-voorverkenningsfase bevindt. Er is nog geen afspraak met de DG's, maar dit wordt binnenkort gepland. Op ambtelijk niveau is er nog geen overeenstemming over het voortzetten van de verkenning. Voor de integrale verkenning van Wieringerhoek is een ambtelijke projectgroep en stuurgroep onder leiding van het ministerie van EZK opgericht met intensief contact met de gemeenten Medemblik en Hollands Kroon. De politieke gevolgen van toekomstige keuzes zijn onduidelijk en de Staten maken hun eigen afweging. Het college van GS zet zich in om de integrale verkenning goed af te ronden en staat positief kritisch tegenover de ontwikkelingen van het zoekgebied Wieringerhoek in de RES. Gemeenten Medemblik en Hollands Kroon nemen ook deel aan de ambtelijke projectgroep en stuurgroep. Er is een raadsmotie aangenomen om het zoekgebied te laten vervallen. Wethouder Versluis is het aanspreekpunt in Hollands Kroon.

19 Sluiting

De **voorzitter** sluit deze laatste commissievergadering voor het zomerreces om 23.15 uur en dankt de aanwezigen voor hun inbreng.

Commissievergadering Leefomgeving 1 juli 2024

Beantwoording technische vragen de heer Teeuwen (BBB) bij
Brief uitvoering en handhaving provinciale bedrijven, agendapunt 15a
en Advies reikwijdte en detailniveau MER Heracless-Groen Staal, agendapunt 15c

15a. Brief uitvoering en handhaving provinciale bedrijven, agendapunt 15a
Planning blz. 3 (diffuse metingen KGF1 en 2): Wanneer resultaat?

Vraag:
Wanneer is rapport meting batterijschoorsteen 11, 13 en 14 KGF1 gereed?
Antwoord:
Dit wordt deze zomer verwacht. De OD NZKG is hiervoor afhankelijk van het bedrijf dat de metingen heeft uitgevoerd en dringt sterk aan op spoedige rapportage. Helaas hebben al deze bedrijven last van onderbezetting.

Vraag:
Wanneer rapport batterijschoorsteen 22 KGF2?
Antwoord:
Het definitieve rapport is onlangs ontvangen en wordt nu beoordeeld door de OD NZKG.

Vraag:
Wanneer metingen sinterfabriek, zwavelzuurfabriek en laatste batterijschoorsteen KGF1?
Antwoord:
Deze staan nu gepland voor week 33/34, maar ook hierin is de OD NZKG afhankelijk van het meetbedrijf; mogelijk wordt het week 36/37 of onverhoopt zelfs week 46/47.

Illegale indirecte waterlozingen

Vraag:
Totaaloverzicht van VTH-taken ook van RWS?
Antwoord:
Er is geen totaaloverzicht van de VTH-taken.
De provincie is bevoegd gezag voor indirecte lozingen van 130 'provinciale' bedrijven. Wij hebben geen zicht op hoeveel bedrijven in totaal indirecte lozingen hebben. De afgelopen 2 jaar is er een pilot uitgevoerd.
<u>Resultaten pilot</u>
Binnen de pilot zijn 103 bedrijven (zowel 'provinciale als 'gemeentelijke') in diverse bedrijfssectoren bezocht. Van deze bedrijven loosden er 77 van hen afvalwater op het riool. Bij de monsters van het bedrijfsafvalwater werd in ongeveer 80% van de gevallen tenminste één ZZS gevonden, waaronder zware metalen als arseen, cadmium, kobalt, kwik, lood en nikkel. Ook andere zeer zorgwekkende stoffen werden in het water vastgesteld, onder andere formaldehyde, PFAS en PAK's. De onderzoekers stelden hoge concentraties ZZS vast bij een aantal branches:

afvalverwerking (zware metalen, ftalaten, formaldehyde, PAK's, PCB's, PFAS), metaalbewerking (zware metalen) en olie-/vetverwerking (nikkel, benzeen en naftaleen).
Deze is nu afgerond. De pilot is bedoeld om de structurele VTH-inzet van de OD te bepalen. Daaruit volgt een programmatische aanpak waarin de conclusies uit de pilot zijn verwerkt. Voor 2024 is er een uitvoeringsovereenkomst met de OD NZKG € 357.377 (3.075 uur) voor indirecte lozingen. Dit is voor alle bedrijven waar de provincie bevoegd gezag voor is. RWS verleent alleen vergunningen voor directe lozingen.

Vraag:
Binnen welke gerechtelijke procedures zijn OD of PNH betrokken? (5.2.6.)
Antwoord:
Er lopen voor zover wij weten geen juridische procedures tegen bedrijven over indirecte lozingen. Bij het aantreffen van overtredingen, werd tijdens de pilot gewerkt volgens de landelijke handhavingsstrategie (LHS). Daarin krijgen de bedrijven eerst de gelegenheid om een overtreding zelf aan te pakken alvorens tot dwangmaatregelen wordt overgegaan.

15c. Advies reikwijdte en detailniveau MER Heracless-Groen Staal

Vraag:
Kunnen lever/prijsafspraken waterleveranciers Tata bekend worden gemaakt aan maatwerk afspraak ambtenaren?

Antwoord:
Het Rijk heeft vanuit de overheid het voortouw om met Tata Steel tot maatwerkafspraken te komen. Als het daarvoor relevant is om dit te weten, bijvoorbeeld als onderdeel van het inzicht in alle kosten, dan kan het Rijk daar om vragen.

Provincie Noord-Holland

Commissie Leefomgeving

Dossiernummer	15926
Extern Zaak ID	2194841
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	1 juli 2024
Agendapunt	15.a
Titel	Informatievoorziening uitvoering en handhaving provinciale bedrijven (B-agenda Leefomgeving 01-07-2024)
Organisatieonderdeel	BEL/GLK

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Leefomgeving	**1 juli 2024**

Toelichting

Het college van Gedeputeerde Staten informeert voorafgaand aan iedere vergadering van de Commissie Leefomgeving over de uitvoering en handhaving (U&H) bij bedrijven die onder provinciaal bevoegd gezag vallen. Hieronder valt ook Tata Steel.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
K. Vervaart
BEL/GLK

Telefoonnummer +31235143731
vervaartk@noord-holland.nl

Verzenddatum

19 JUNI 2024

Kenmerk
2194841/2267980

Uw kenmerk

Betreft: Informatievoorziening uitvoering en handhaving provinciale bedrijven

Geachte leden,

Met deze brief informeren wij u over de ontwikkelingen tot 13 juni 2024 bij de uitvoering en handhaving (U&H, voorheen VTH[1]) bij bedrijven die onder provinciaal bevoegd gezag vallen.

U ontvangt deze informatie volgens afspraak tweemaandelijks ter bespreking in de commissievergadering Leefomgeving. Deze informatie is op hoofdlijnen en in deze brief verwijzen we voor specifieke informatie naar de websites van de provincie en de omgevingsdiensten.

Leeswijzer
In deze brief worden achtereenvolgens behandeld:
- Opvolging rapport 'Industrie en Omwonenden'
- Givaudan
- ICL Fertilizers
- Ketjen
- Tata Steel

1. Opvolging rapport 'Industrie en Omwonenden'
De Onderzoeksraad voor Veiligheid heeft onderzoek gedaan naar de wijze waarop burgers in Nederland worden beschermd tegen de risico's van soms jarenlange industriële uitstoot. Een van de drie situaties die de Onderzoeksraad heeft onderzocht is Tata Steel. Het rapport 'Industrie en Omwonenden is gepubliceerd op 13 april 2023. Op 6 september 2023 hebben we op de bevindingen en aanbevelingen van

[1] In de Omgevingswet is de bekende trits 'VTH' (vergunningverlening, toezicht en handhaving) vervangen door het woordpaar: uitvoering en handhaving.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354

de Onderzoeksraad gereageerd. We zijn en blijven met de Onderzoeksraad in gesprek over de opvolging van de aanbevelingen die aan ons zijn gericht.

2. Givaudan

Met de inwerkingtreding van hun revisievergunning (28 juli 2023) dient Givaudan zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen twee jaar na inwerkingtreding aan de gestelde voorschriften voldoen.

Onder meer door de gemeente is tegen de revisievergunning beroep ingesteld. Het beroep van de gemeente richt zich tegen de verhoging van de schoorstenen. Er is nog geen zittingsdatum vastgesteld voor de behandeling van deze beroepszaak.

Verder is er hoger beroep ingesteld door 4 partijen, waaronder de provincie en Givaudan, tegen het vaststellen van het bestemmingsplan "1'ste herziening bestemmingsplan Buitengebied Huizerstraatweg 113b, Naarden". Op 12 februari 2024 heeft de voorzieningenrechter van de Raad van State dit bestemmingsplan geschorst, zolang de Raad van State nog niet op het ingestelde beroep heeft beslist.

In de tussentijd zijn de gemeente en Givaudan sinds december 2023 weer in overleg om tot praktische en duurzame oplossingen te komen. Ook de provincie blijft met de gemeente in constructief overleg.

3. ICL Fertilizers

De inwoners van Tuindorp Oostzaan en NDSM in Amsterdam Noord ervaren geurhinder van onder meer de kunstmestfabriek ICL Fertilizers en maken zich zorgen over mogelijke gezondheidseffecten van cumulatie van verschillende bronnen van luchtvervuiling.

De provincie en de OD NZKG zijn bezig de vergunning van ICL binnen bestaande beleidskaders waar mogelijk aan te scherpen. Hiervoor gebruikt de OD NZKG de resultaten van de geuronderzoeken die de afgelopen jaren zijn uitgevoerd bij de bedrijven op het industrieterrein Houthavens. Om de overlast beter te identificeren, kijken we of het mogelijk is om het meetnetwerk uit te breiden naar NDSM, zodat uitspraken kunnen worden gedaan over de bron van de overlast op basis van zorgvuldige metingen.

ICL heeft eind september 2023 een revisievergunningsaanvraag ingediend. De OD NZKG heeft geconstateerd dat deze aanvraag onvolledig is en op verzoek van ICL de behandeling opgeschort tot 1 september 2024 om ICL de mogelijkheid te geven aanvullingen aan te leveren. De OD NZKG verwacht in het najaar van 2024 een

ontwerpbeschikking van de revisievergunning te kunnen publiceren. Op basis van de revisievergunning zal ICL vervolgens maatregelen moeten nemen om aan de vergunningsvoorschriften te voldoen.

De OD NZKG en ICL organiseren op 24 juni 2024 een bewonersbijeenkomst in het Zonnehuis in Tuindorp Oostzaan. De provincie is daar ook aanwezig.

4. Ketjen

Nadat de Raad van State op 13 maart 2024 het bestemmingsplan 'Exclusiva Hamerkwartier' heeft vernietigd, heeft de Raad van State op 5 juni jl. ook het bestemmingsplan 'Draka Terrein Hamerkwartier' vernietigd, omdat de gemeenteraad van Amsterdam geen goed zicht heeft op de risico's van woningbouw naast een chemiebedrijf.

De OD NZKG heeft twee rollen ten aanzien van deze ontwikkeling: zij voert namens de provincie Noord-Holland het bevoegd gezag uit van dit bedrijf én de OD NZKG is betrokken als adviseur van de gemeente Amsterdam. De provincie gaat samen met de OD NZKG in gesprek met de gemeente Amsterdam over Ketjen.

5. Ontwikkelingen Tata Steel

5.1. Toezicht en handhaving

5.1.1. Metingen diffuse bronnen en batterijschoorstenen

In februari 2024 zijn er emissiemetingen verricht aan de batterijschoorstenen 11, 13 en 14 bij KGF1 en 22 bij KGF2. Het rapport van de batterijschoorsteen 22 is definitief, het rapport van de metingen aan de KGF1 wordt op dit moment afgerond.

De diffuse metingen op het ovendek van de KGF2, ten aanzien van de vulgaten en ovendeuren, zijn op 8 mei 2024 uitgevoerd bij representatieve omstandigheden in een periode van langdurige stabiele matige noordenwind. De rapportage wordt eind juni 2024 verwacht.

Dit jaar zullen er verder nog metingen plaatsvinden bij onder meer de sinterfabriek, de zwavelzuurfabriek en mogelijk bij nog een batterijschoorsteen van KGF1.

5.1.2. Bodemverontreiniging

5.1.2.1. Het noordwest(NW)-terrein

Na het aantreffen van chroom-6 (Cr6+) in 2022 heeft de OD NZKG Tata Steel verzocht onderzoek te doen naar zware metalen in het grondwater

op het NW-terrein. Omdat grondwaterverontreinigingen zich niet houden aan perceelsgrenzen, is de locatie van Pelt & Hooykaas in het onderzoek meegenomen, met medeweten van het bedrijf en met medewerking van de OD IJmond.

Het eind 2022 ontvangen eerste rapport riep vragen op en dus is een tweede onderzoek uitgevoerd, in een groter gebied. Dit wees eind oktober 2023 uit dat het grondwater van het NW-terrein en de omliggende terreinen in verschillende gradaties verontreinigd is met chroom, vanadium en molybdeen en dat de temperatuur en de pH-waarde van het grondwater verhoogd zijn (bij een hoge pH-waarde is het water basisch). De gehalten aan de elementen chroom (Cr3+ en Cr6+) en molybdeen waren op enkele plaatsen hoger dan de streefwaarde maar de interventiewaarden worden niet overschreden. Wel bleken op verschillende plekken sterk verhoogde pH-waarden en gehalten aan vanadium.

De OD NZKG heeft Tata Steel daarom gevraagd om een derde, diepergaand onderzoek naar de vanadium-verontreiniging en de zuurgraad en om een plan van aanpak voor het actief terugdringen van de verontreinigingen. Ook hierin is de situatie op het terrein van Pelt & Hooykaas meegenomen. Op 8 maart 2024 is dit derde onderzoek ontvangen. De OD NZKG nu beoordeelt dit nu. Tata Steel stelt voor een vierde onderzoek uit te voeren en verder te blijven monitoren.

Op 5 maart 2024 ontving de OD NZKG een schrijven van het advocatenkantoor van Pelt & Hooykaas, waarin de beoordeling over hun locatie en de gedane verzoeken op een aantal punten worden bestreden. Dit wordt nu juridisch onderzocht, ook in verband met kwesties van bevoegd gezag.

5.1.2.2. De Mergelkade

Bij de Staalhaven, aan de Mergelkade, is sinds 2018 een opslaglocatie met daarop volgens opgave van Tata Steel inmiddels 600.000 ton staalslakken. De OD NZKG laat hier een verkennend grondwateronderzoek uitvoeren.
Op 11 april jl. is vastgesteld dat er al diverse (nieuwe) peilbuizen aanwezig zijn. Op 13 mei is opdracht gegeven om monsters uit negen van deze peilbuizen te analyseren op het NEN-pakket, arseen, chroom, vanadium, zuurgraad en conductiviteit. Het resultaat wordt eind juni/begin juli verwacht.

Tata Steel heeft hier zelf ook grondwateronderzoek uitgevoerd. De OD NZKG heeft de resultaten opgevraagd en op 8 mei 2024 ontvangen. Daarbij heeft Tata Steel aangegeven dat ter plaatse van een aantal

peilbuizen een verhoogde concentratie aan vanadium en een verhoogde pH-waarde zijn geconstateerd. Tata Steel onderzoekt nu de mogelijke technieken om de geconstateerde verontreiniging te saneren en kondigt aan over circa drie maanden de OD NZKG te zullen informeren over de vervolgstappen.

5.1.2.3. Overige gebieden

De OD NZKG had al eerder besloten om ook op andere locaties op het Tata-terrein de kwaliteit van het grondwater te bemonsteren. Hieruit blijkt ook bij het PA-terrein (voorheen AOV) een verhoogd vanadiumgehalte en een verhoogde pH in het grondwater. Zodra de totale omvang van de verontreiniging in kaart is gebracht, zal de OD NZKG de gerede saneringsmogelijkheden onderzoeken.

5.1.2.4. De voorlopige conclusies en consequenties

In het grondwater van het NW-terrein, omliggende terreinen en de Mergelkade zijn verhoogde vanadium- en pH-waarden aangetroffen.

Tata Steel stelt dat de staalslakken op deze locaties worden toegepast conform de Nederlandse richtlijn bodembescherming (NRB) en daarom geen bodembeschermende voorzieningen door het bedrijf zijn en hoefden te worden getroffen, maar heeft ook aangegeven voornemens te zijn maatregelen te treffen ter plaatse van de Mergelkade.

De OD NZKG zal namens het bevoegd gezag het plan van aanpak van het bedrijf beoordelen en na goedkeuring toezien op de uitvoering van herstelmaatregelen.

De opslaglocatie aan de Mergelkade grenst aan het zogenoemd 'rijkswater' van de Staalhaven, waarvoor Rijkswaterstaat (RWS) het bevoegd gezag is. De OD NZKG heeft RWS daarom geïnformeerd over deze grondwaterverontreiniging. RWS zal de OD NZKG adviseren bij de beoordeling.

5.1.3. Verscherpt toezicht op de kooksgasfabrieken (KGF)

Door de toename van de ongewone voorvallen en van handhavingsmaatregelen die nodig zijn om naleving te bevorderen, staat de werkeenheid KGF van Tata Steel met ingang van 20 juni 2023 onder verscherpt toezicht (VeTo). Zie Kooksgasfabrieken Tata Steel onder verscherpt toezicht (odnzkg.nl). Het VeTo wordt deze zomer geëvalueerd.

De afgelopen vijf maanden is de aandacht vanuit het VeTo gericht op het toetsen en controleren van het ingediende Verbeterplan. Hiertoe zijn en worden overleggen georganiseerd en controles uitgevoerd voor

verdieping op de inhoud van het verbeterplan en op de vijf gestelde doelen van het VeTo.

Een van de onderdelen was een *quickscan* op de bouwkundige integriteit. Algemene conclusie is dat Tata de bouwkundige staat van de (ondersteunende) bouwconstructies van de kooksgasfabrieken onder controle heeft en tijdig maatregelen neemt als dat noodzakelijk is.

Het VeTo richt zich ook op de organisatie van de bedrijfsvoering en -processen van de kooksgasfabrieken. Dit krijgt bij ieder onderdeel van het Verbeterplan de aandacht. De PDCA-cyclus (*plan, do, check, act*) moet borgen dat de installaties ook op de langere termijn voldoen aan vergunningen en wet- en regelgeving.

Verdiepende controles vinden op dit moment plaats rond de onderwerpen inspectie en onderhoud, meldingen milieu en maatregelen rond het voorkomen van ongare kooks.

5.1.4. Onderzoek naar intrekken vergunning KGF

De OD NZKG onderzoekt het intrekken van de vergunning voor de KGF's. Het proces is juridisch en technisch complex en vraagt om grote zorgvuldigheid. De verwachting is dat het onderzoek in 2024 kan worden afgerond.

5.1.5. Lasten onder dwangsom (LOD)

5.1.5.1. $DeNO_x$

Tijdens controles op 19 en 24 april 2024 is geconstateerd dat er milieubelastende activiteiten plaatsvonden op het terrein nabij de pelletfabriek ten behoeve van de $DeNO_x$-installatie. Ter plaatse werden twee componenten (beide gevaarlijke stoffen) die benodigd zijn voor het maken van kunststof onderdelen van de schoorsteen, opgeslagen, gemengd en middels een spuitpistool aangebracht op een mal. De opslag van deze gekwalificeerde gevaarlijke stoffen vond niet plaats conform de daarvoor geldende richtlijnen.

De OD NZKG heeft conform de landelijk vastgestelde handhavingsstrategie zowel strafrechtelijk als bestuursrechtelijk opgetreden. Het bedrijf heeft de activiteit stilgelegd. De OD NZKG heeft op 1 mei 2024 een last onder dwangsom (à €25K per dag) opgelegd om te voorkomen dat de activiteit opnieuw plaatsvindt. Het bedrijf heeft op 15 mei 2024 een zienswijze/bezwaar ingediend met een verzoek tot gedogen.

5.1.5.2. Ongare kooks

Op Tata Steel rust een last onder dwangsom inzake het voorkomen van het uitdrukken van ongare kooks. Inmiddels is de invorderingsbeschikking voor de zesde verbeuring aan Tata Steel verstuurd. De OD NZKG heeft op 30 mei 2024 een voornemen tot invordering van de zevende verbeuring verzonden. Na zo'n voornemen volgt een definitief besluit, waartegen het bedrijf binnen een te stellen termijn bezwaar kan maken.

5.1.5.3. Oxystaalfabriek

De OD NZKG heeft Tata Steel een LOD opgelegd voor het overschrijden van de vergunde stofemissie bij een van de continugietmachines van de oxystaalfabriek. Daarbij is Tata Steel tot 31 december 2023 gegeven om maatregelen te nemen, de overtredingen te beëindigen en in de toekomst te voorkomen.

Tata Steel heeft alle voorgeschreven maatregelen genomen en met een emissiemeting aangetoond dat zij aan de vereisten voldoen. De OD NZKG laat een verificatiemeting uitvoeren.

5.1.6. FTIR-camera Frisse Wind

In het voorjaar van 2024 hebben Stichting Frisse Wind.nu en Greenpeace een infraroodcamera van het type FTIR gericht op het terrein van Tata Steel, om daarmee aanvullende informatie over emissies te verzamelen. De OD NZKG wint nadere inlichtingen in over de mogelijke toepassingen van *remote sensing* FTIR en naar de meerwaarde van deze techniek ten opzichte van andere technieken.

Stichting Frisse Wind.nu en Greenpeace hebben nog geen resultaten van de FTIR gedeeld met de OD NZKG.

5.1.7. Documentaireserie 'STAAL'

Afgelopen voorjaar zond omroep HUMAN de documentaireserie STAAL uit. In een van de afleveringen werd de indruk gewekt dat medewerkers van Tata Steel emissies trachtten te verhullen. Dit vond plaats bij het herstarten van een stofafzuigingsventilator na onderhoud. De OD NZKG heeft ter plaatse onderzoek uitgevoerd en bij Tata Steel nadere informatie gevorderd. Het onderzoek is nog in gang.

5.2. Regulering en expertise

5.2.1. Geurbesluit: maatregel Hoogoven 6

In 2022 heeft de OD NZKG een besluit genomen om de geuroverlast in de omgeving terug te dringen door een kleinere geurcontour vast te leggen. Een van de maatregelen uit dit geurbesluit betreft het terugdringen van waterstofsulfide en zwaveldioxide bij Hoogoven 6.

Door middel van zogenaamde dampcondensatie worden deze stoffen uit de lucht gefilterd en verzameld in afvalwater. Tata Steel heeft van de OD NZKG tot 1 juni 2024 de tijd gekregen om deze maatregel toe te passen.

Voor het lozen van dit afvalwater op rijksoppervlaktewater heeft Tata Steel een gedoogverzoek ingediend bij Rijkswaterstaat, het bevoegd gezag hiervoor. Dit verzoek is nog in behandeling.

Omdat de dampcondensatie uiterlijk op 1 juni 2024 in werking moest treden en er geen gedoogbesluit is, moet Tata Steel een alternatief regelen voor de afvoer van het afvalwater.

5.2.2. Onderzoeksverplichting ter reductie van de NO_x-uitstoot van KGF1 naar 500 mg/m³

De OD NZKG onderzoekt of de emissie van stikstofoxides (NO_x) door KGF 1 verlaagd kan worden richting 500 mg/m³. Hiertoe heeft de dienst in 2022 een onderzoeksverplichting aan Tata Steel opgelegd. Het onderzoek moet inzicht geven in mogelijke maatregelen en de kosten daarvan. De resultaten kunnen aanleiding geven voor een verdere aanscherping van de NO_x-normering in de vergunning.

De OD NZKG heeft de eerste resultaten van het onderzoek ontvangen en beoordeeld, wil meer duidelijkheid over de mogelijkheden van het combineren van maatregelen en vraagt proeven om de NO_x-emissies te verlagen. De OD NZKG, het Informatiepunt Leefomgeving (IPLO) en de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) hebben bij Tata Steel gesproken over de mogelijkheden. De OD NZKG zal met de betrokken partijen het vervolg afstemmen en overgaan tot een ambtshalve wijziging van de vergunning.

5.2.3. Uitfaseren hydrazine bij KGF2

Tata Steel heeft een aanvraag ingediend om een ozongenerator te plaatsen in de zwavelzuurfabriek van KGF2. Daarmee wordt de hulpstof hydrazine, een zeer zorgwekkende stof, geheel uitgefaseerd. De installatie reduceert daarnaast de NO_x-emissie uit de schoorsteen. Het betreft een uitgebreide procedure (zes maanden) in een gecoördineerde aanvraag met de Waterwet. Het ontwerpbesluit is gepubliceerd op 3 april 2024 en heeft ter inzage gelegen tot 16 mei 2024. Op 15 mei 2024 is een zienswijze ontvangen van Tata Steel.

5.2.4. Uitfasering chroom-6 bij Packaging

Tata Steel heeft een aanvraag ingediend om bij de werkeenheid Packaging de vertinningslijn 11 te vervangen door een verchromingslijn.

In het huidige proces wordt chroom-6 toegepast, een zeer zorgwekkende stof; in het toekomstige proces niet meer. Dat betekent ook dat er geen chroom-6-emissies meer kunnen plaatsvinden. Het ontwerpbesluit is gepubliceerd op 11 april 2024 en lag ter inzage van 12 april 2024 tot 24 mei 2024.

5.2.5. Financiële-zekerheidsstelling

De OD NZKG onderzoekt voor welke activiteiten bij Tata Steel financiële-zekerheidsstelling kan worden verplicht en welke vormen (reserveringen, verzekeringen e.d.) daarbij mogelijk zijn. Globaal is in beeld welke activiteiten onder de verschillende categorieën voor financiële-zekerheidsstelling kunnen vallen maar de uitwerking vergt nog substantieel onderzoek. De regeling is namelijk vatbaar voor verschillende uitleg, met name over de verhouding tussen het Brzo-inrichtingenbegrip onder de vroegere Wabo en de nieuwe benadering vanuit de milieubelastende activiteiten en de Seveso-inrichtingen onder de Omgevingswet. Van die interpretaties hangt af of (in het ene uiterste geval) slechts enkele activiteiten in aanmerking komen dan wel (in het andere uiterste) de gehele Seveso-inrichting Tata Steel.

Het interprovinciaal overleg (IPO) en de zes omgevingsdiensten die de Seveso-inrichtingen behandelen (de Seveso6, de vroegere Brzo6) voeren in 2024 en 2025 pilots uit over financiële-zekerheidsstelling, onder meer om landelijk te komen tot de benodigde nadere interpretaties. Vanwege de complexiteit van de casus wordt Tata Steel meegenomen in deze pilot-fase. Naar verwachting is medio 2025 duidelijk welke activiteiten bij Tata Steel voor financiële-zekerheidsstelling in aanmerking komen. Vervolgens wordt gekeken naar de meest wenselijke volgorde van aanpak van de verschillende activiteiten, afhankelijk van de effecten op de leefomgeving. Ten slotte zal dit worden uitgewerkt naar een praktische implementatie en besluitvorming.

5.2.6. Overzicht van lopende juridische procedures, stand per 24 mei 2024

i. Bezwaar van omwonenden tegen verleende omgevingsvergunning windscherm: zittingsdatum 11 april 2024.
ii. Beroep van omwonenden en Tata Steel tegen omgevingsvergunning ontstoffingsinstallatie bij de pelletfabriek: wachten op zittingsdatum.
iii. Beroep omwonenden tegen het besluit inzake implementatie van BBT-conclusie 49 bij de werkeenheid kooks- en

gasfabrieken met betrekking tot het stooksysteem (2022): wachten op zittingsdatum.

iv. Beroep Tata Steel en omwonenden tegen Geurbesluit I en II (2022): wachten op zittingsdatum.

v. Beroep Tata tegen LOD III ongare kooks en bijbehorende invorderingsbesluiten: wachten op zittingsdatum.

vi. Beroep Tata Steel tegen weigering vergunningaanvraag ongare kooks (2023): wachten op zittingsdatum.

vii. Beroep Tata Steel tegen intrekken maatwerkbesluit in het kader vermijdings- en reductieprogramma (2022): wachten op zittingsdatum.

viii. Beroep MOB tegen afwijzing actualisatieverzoek (2022): wachten op zittingsdatum.

ix. Hoger beroep omwonenden tegen de uitspraak van de rechtbank inzake zwaveldioxide-emissie zwavelzuurfabriek (besluit 2021): wachten op zittingsdatum.

x. Bezwaar van MOB tegen besluit inzake de sproeileiding bij de kooksfabrieken voor het geval ongare kooks optreden: wachten op zittingsdatum.

xi. Bezwaar van Tata Steel tegen een last onder dwangsom wegens de onvergunde opslag van gevaarlijke stoffen bij de pelletfabriek: wachten op zittingsdatum.

xii. Hoger beroep Tata Steel inzake omgevingsvergunning bouw werktijdenontheffing; betreft de afwijzing van een verzoek om ontheffing van de werktijdenregels; in de uitspraak van de rechtbank is de OD NZKG in het gelijk gesteld: wachten op zittingsdatum.

xiii. Hoger beroep omwonenden inzake handhaving ten aanzien van Tata Steel met betrekking tot de ISO-certificering; in de uitspraak van de rechtbank is de OD NZKG in het gelijk gesteld: wachten op zittingsdatum.

Tot slot

Heeft u vragen over deze brief? Vanzelfsprekend zijn we bereid uw vragen over deze brief in de eerstvolgende commissievergadering te beantwoorden.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Dorpsraad Wijk aan Zee

Wijk aan Zee, 25 mei 2024

Betreft: input voor het plenaire debat op 28 mei 2024 over: De toekomst van Tata Steel, namens 6 bewonersorganisaties uit de IJmond en stichting Duinbehoud.

Geachte Kamerleden,

Het kabinet heeft een zorgplicht. In het geval van zware industrie in een dichtbevolkt gebied met kwetsbare natuur is er slechts één manier om deze zorgplicht in te vullen. Dat is zorgen dat de uitstoot van schadelijke stoffen stopt en daardoor de gezondheid en welzijn van de bevolking te beschermen. Dit kan alleen met strikte afspraken over de schadelijke uitstoot die vervolgens nauwgezet gehandhaafd worden en met normen die regelmatig geupdated worden. Dit is wat er bij het maken van de maatwerkafspraken Tata Steel moet gebeuren. Het kabinet is dit verplicht aan de IJmond, en aan Nederland. De schadelijke uitstoot van Tata is ook onderdeel van de fijn- en stikstofdeken die over ons hele land ligt. (1)

De Onderzoeksraad voor de Veiligheid (OVV) die vorig jaar een kritisch rapport publiceerde over onder meer de vervuilende uitstoot van Tata Steel stelt dat het uitgangspunt bij vergunningverlening **minimaal** moet zijn dat 'als gevolg van industriële activiteiten **geen** of hooguit maatschappelijk geaccepteerde **gezondheids- en milieuschade** ontstaat'. (2) De Tweede Kamer heeft meerdere moties met deze strekking aangenomen. (3)

Het is aan het kabinet om deze aanbeveling en moties uit te voeren en ervoor te zorgen dat er effectieve maatregelen komen om de gezondheid van de bevolking en het milieu te beschermen tegen de schadelijke uitstoot van het staalbedrijf. Maar op het kabinet rust ook de plicht u, Kamerleden, en ons omwonenden (als direct belanghebbenden) daarbij actief te betrekken. Wij stellen vast dat dit niet gebeurt. Het kabinet onderhandelt achter gesloten deuren met Tata Steel over de haalbaarheid van maatregelen. Van transparantie of participatie is geen sprake; van inspraak door omwonenden evenmin.

<u>Gezondheidsafspraken kunnen niet achter gesloten deuren worden gemaakt</u>

Akkoord gaan met een situatie waarbij het kabinet achter gesloten deuren onderhandelt over maatregelen ten bate van onze gezondheid is géén optie in deze fase. U, maar ook het kabinet, weet nog te weinig om te kunnen beslissen. De Expertgroep Gezondheid IJmond, geleid door Marcel Levi, heeft niet meer dan eerste advies gegeven. (4) Deze groep werd door het ministerie van I en W in het leven geroepen speciaal met het oog op onderhandelingen over extra gezondheidseisen. Het was een toezegging aan bewonersgroepen die in het participatieproces om onafhankelijke deskundigen hiervoor hadden gevraagd.

Secretariaat Stichting Dorpsraad Wijk aan Zee
[redacted]
www.dorpsraadwijkaanzee.nl

Wij vrezen dat de Expert Groep in plaats van een waardevolle en werkelijk deskundige aangever een voetnoot wordt. Er ligt geen vervolgopdracht. Er wordt gepraat over een Gezondheids Effect Rapportage (GER), in aanvulling op de MER. Of die er komt is nog volstrekt onduidelijk. Laat staan welke status de GER krijgt. Welke schadelijke stoffen gemeten zouden moeten worden of hoe een veilig emissieplafond voor deze zware industrie eruit moet zien is ook nog volstrekt onduidelijk. Of wat er met geluidoverlast moet gebeuren; een recent onderzoek van de Omgevingsdienst Noordzee Kanaalgebied en de GGD dringt aan op per direct maatregelen. (5)

Wij zijn ontsteld door de houding van de bewindslieden. Gezondheid 'nemen wij prominent mee', zeggen zij. Maar ze willen geen deskundig advies nu het gaat over waar en hoe ziekmakende uitstoot effectief uit te faseren. Het argument? Dat snelheid gewenst is. En dat het onmogelijk zou zijn om een GER tijdig te hebben. Iets wat door de voorzitter van de Expert Groep is tegengesproken. (6) Bovendien, de ministeries zouden voldoende kundig zijn om te kunnen onderhandelen over gezondheid. En dat terwijl juist dezelfde ministeries eerder – voor oprichting van de Expertgroep – juist aangaven deskundigheid nodig te hebben.

Het vermoeden bestaat dat de ministeries met Tata Steel onderhandelen over een eigen 'verrassingspakket' waarmee de gezondheidsclaim van bewoners en de Kamer als afgedaan kan worden. Wij, omwonenden, wensen geen verrassingspakket. Wij willen als het om onze gezondheid gaat – en dat gaat het – rationele en transparante beslissingen. Beslissingen die genomen zijn op basis van actuele kennis, relevante criteria, complete data, beoordeeld door onafhankelijke deskundigen. Wij wijzen u erop dat termen als 'gezonder' en 'beter' nietszeggend zijn bij een bedrijf dat bijna 180 zeer zorgwekkende stoffen uitstoot en het gros van het lokale fijnstof voor zijn rekening neemt.

Het lijkt er op dat de haast om voortgang te bereiken ten koste gaat van de zorgplicht en dus onze gezondheid. Wij wijzen u erop dat Tata Steel 2,5 jaar nodig heeft gehad om een plan te maken. Wij stellen vast dat zoals de zaken er nu voorstaan de Expertgroep Gezondheid IJmond met daarin tien eminente deskundigen - en daarmee wetenschappelijke kennis – gemarginaliseerd wordt tot een inhoudsloos gebaar.

<u>De maatwerkafspraken zijn de enige kans te borgen dat de ziekmakende uitstoot stopt</u>

U heeft slechts één kans om ervoor te zorgen dat er binnen enkele jaren een eind komt aan de uitstoot van Tata Steel waar mensen ziek van worden en dat is nu. Met het opstellen van de maatwerkafspraken. Gezondheid is namelijk een blinde vlek in de milieuwetgeving. En de vergunning of wetgeving aanpassen zijn moeilijke en trage processen, zoals ook de OVV vaststelde. (7) Laat deze kans niet door uw vingers glippen.

Geef het kabinet geen ruimte om achter gesloten deuren te onderhandelen met Tata Steel zonder dat duidelijk is wat de ondergrens qua gezondheid is waarover zij mogen onderhandelen. Houd een vinger in de pap en wel door af te dwingen dat de onderhandeling niet start zonder dat er een tweede advies van de Expertgroep (o.a. GER, dashboard) ligt en u daarop hebt kunnen reageren. Zorg ervoor dat de afspraken straks strikt gehandhaafd en de eisen met betrekking tot gezondheid die daarin staan geupdated worden. Ook dit is een uitdrukkelijke aanbeveling van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid. (8)

Er ontbreken nog te veel data van Tata Steel voor goede maatwerkafspraken

Naast het ontbreken van actuele gezondheidskennis valt ook op hoeveel data ontbreken in door het bedrijf aangeleverde informatie. Wij roepen u op met aandacht het rapport van de commissie MER te lezen. (9) Ook daaruit blijkt dat er nog teveel onzeker is door een gebrek aan data.
Er is maar één conclusie mogelijk: er kunnen nu geen goede maatwerkafspraken worden gemaakt. De kans op onjuiste beslissingen met nadelige gevolgen voor omwonenden moet namelijk vergaand worden uitgesloten. De overheid heeft de verplichting zich te houden aan het zorgvuldigheidsbeginsel. Zij wordt verondersteld kennis te vergaren omtrent de relevante feiten en af te wegen belangen.

De aanpak van de ziekmakende uitstoot van Tata is urgent

Staalindustrie met hoogovens is de meest vervuilende zware industrie als het om gezondheid gaat. (10) Tata Steel werkt deels met sterk verouderde installaties die opgevoerd zijn, waardoor het risico op incidenten groot is. Er zijn duizenden incidenten per jaar. Uit een recente vergelijking van het RIVM blijkt dat de bewoners van de IJmond worden blootgesteld aan evenveel fijnstof als de omwonenden van Ilva, de Italiaanse staalfabriek die al vele jaren geassocieerd wordt met dood en verderf. In deze fijnstof zitten onder meer kankerverwekkende PAK's. (11)

In de IJmond wonen 160.000 mensen. Deze bevolking is veel vaker ziek en zieker dan in vergelijkbare industriegebieden. (12). Longkwalen, hart- en vaatziekten en kanker komen veel voor. Geluid wordt vaak vergeten als ziekmaker. Maar bijna de helft van de IJmonders heeft dagelijks of wekelijks last van geluidsoverlast. Met slaapverstoring als meest genoemd gevolg. (13)

Het is goed u daarbij te realiseren dat Tata Steel in IJmuiden de **grootste** (sic!) **staalproductie van de EU** (op één bedrijfsterrein) draait en dat 24/7 op honderden meters van een dichtbevolkt gebied. Het gaat dezer dagen veel over CO2. Tata is evenwel ook de grootste uitstoter in Nederland van NOx, fijnstof en de zeer zorgwekkende stoffen kwik, benz(a)pyreen, benzo(k)fluranteen en indeno-pyreen.

In de IJmond is Tata verantwoordelijk voor bijna 90 procent van het lokaal uitgestoten fijnstof (14). Alleen al het fijnstof en stikstof dat Tata uitstoot verkorten bewezen onze levensduur. (15) Het staalbedrijf stoot bijna 180 zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) uit op meer dan tweehonderd plekken. (16)

Het kabinet heeft eerder aangegeven dat gezondheidsadvies – als dat er al komt – pas na 2030 kan worden meegenomen in de onderhandelingen. Dat vinden we onacceptabel. Zoveel tijd hebben wij niet. Wij willen onze kinderen gezond zien opgroeien.

Snel uitfaseren van ziekmakende uitstoot is voor Tata Steel zelf ook van belang

Schoon (in plaats van schoner) produceren is ook in het belang van Tata Steel zelf. Het maatschappelijk draagvlak voor het bedrijf is broos. De weerzin tegen het bedrijf gaat veel meer over ziekmakende uitstoot dan over CO2. Banen waren decennialang voor politici en bestuurders een reden om gratis vervuiling toe te staan. Nu hebben we dringend mensen nodig. En de technologie om schadelijke uitstoot af te vangen was decennia geleden beperkt. Nu bestaat hij. Vuile uitstoot is met geen enkel argument meer te verdedigen.

De beurs zal getrokken moeten worden. Gezondheidsmaatregelen zijn niet kosteneffectief voor een bedrijf. Maar dat zijn de investeringen om CO2 te elimineren ook niet; daarom subsidieert de overheid het bedrijf daarvoor. Haar burgers beschermen tegen ziekmakende uitstoot is een even goede reden en vastgelegd in de wet als het voorzorgbeginsel.

Zachte heelmeesters maken stinkende wonden. Aangezien de wetenschappelijke kennis over schadelijkheid van uitstoot ieder jaar toeneemt, is het naïef te veronderstellen dat verzet tegen de uitstoot zal uitdoven. Integendeel. Laat Chemours - waar iedereen zich nu verwondert over de destijds slapende bestuurders - uw wake-up call zijn. Neem de waarschuwing van de OVV ter harte: ‘We kijken naar een voorval in slow motion’. (17) Oftewel: stoffen waarvan we nu aannemen dat ze veilig zijn, kunnen over tien jaar schadelijk blijken te zijn.

Twaalf adders onder het gras als het gaat om gezondheid en staal in IJmuiden

Als bewonersorganisaties leggen we al vele jaren – in het geval van de Dorpsraad Wijk aan Zee zelfs decennia – ons oor te luister bij de directie van het bedrijf, (oud-)werknemers, overheden, maar ook bij toezichthouders en kenners van het staalproces en de staalmarkt in en buiten Nederland. Wij constateren regelmatig dat niet alles is wat het lijkt.

Hieronder twaalf punten voor u om extra op te letten of doorheen te prikken in een debat over Groen Staal en gezondheid in de IJmond.
Tata Steel is van plan de komende jaren twee van de zeventien installaties te vervangen.
Let u op:

Probleem 1: Wat de nieuwe installaties precies uitstoten is nog onbekend. Wij hebben Tata Steel een jaar geleden (tijdens het 'participatie'-proces) gevraagd door te komen met de opgaaf die aan leveranciers was gedaan. Tot de dag van vandaag is daar geen antwoord op gekomen.

Probleem 2: Tata wil verbouwen met de winkel open. Dubbele uitstoot dus voor de omgeving. Hoe lang is een vraagteken. Jaren in ieder geval.

Probleem 3: Tata IJmuiden gaat so wie so de komende drie jaar meer staal dan ooit (tot 7,2 miljoen ton) maken. Meer productie is meer uitstoot. IJmuiden produceert dit voor het zusterbedrijf in Wales. Overigens opmerkelijk: in Wales worden in een keer beide hoogovens en cokesovens afgedankt en gaat het bedrijf dicht voor de verbouwing.

Probleem 4: Het gros van de zeer vervuilende installaties in IJmuiden blijft in ieder geval nog een kleine tien jaar staan en door produceren.

Probleem 5: Er is geen enkele garantie dat de ombouw van dit zeer vervuilende deel (fase twee van de vergroening) daadwerkelijk wordt gerealiseerd of niet jaren vertraagd wordt, zoals ook de Zeestergroep in haar brief aan u terecht opmerkte.

Probleem 6: We hebben een papieren werkelijkheid en een echte. In de echte werkelijkheid stoot het bedrijf meer schadelijks uit dan het officieel hoeft op te geven. Misschien wel veel meer. Het RIVM stelde vast op basis van metingen dat dit gat voor sommige stoffen tot vijf keer zo groot is. (18) Deze conclusie staat nog.

Probleem 7: Over het door Tata uitgestoten zeer schadelijke ultrafijnstof weten we nauwelijks iets, omdat daar nog geen normen voor zijn.

Probleem 8: Het staalbedrijf functioneert met een vergunning uit 2007, een tijd dat luchtvervuiling nog geen kwestie was en we ook weinig erover wisten. Deze vergunning, sindsdien opgetuigd met zijn bijna duizend wijzigingen en aanpassinkjes, blijft ook nu de basis. De vergunning is een doolhof, niet transparant en verouderd op allerlei punten.

Probleem 9: Het bestaande vergunningstelsel schiet tekort in bescherming van de gezondheid, concludeerde de OVV (19). Wij noemen u drie voorbeelden uit de eigen praktijk ter illustratie: (1) de niet of te laat afgedane handhavingsverzoeken met betrekking tot de lekkende cokesfabrieken. (2) De slager keurt zijn eigen vlees. Destijds een oplossing; nu niet meer. (3) Klachten over de grote geluidsoverlast resulteren in niets. Omdat er excessief lawaai is kan de bron niet getraceerd worden en zonder bron kunnen de instanties de klacht niet behandelen.

Probleem 10: De Best Beschikbare Technieken (BBT) die de overheid in de vergunning aan het staalbedrijf mag opleggen, zijn niet wat de naam suggereert. (20) Het pakket loopt onder meer vanwege de stroperige procedures al snel een decennium achter en betreft uitsluitend filters etc die de staalbedrijven zelf toen betaalbaar achten. Let op: Tata Steel belooft voor de nieuwe installaties toepassing van de nieuwste BBT. Er is dus geen sprake van innovatieve technologie om uitstoot af te vangen. (zie ook probleem 1)

Probleem 11: Om gezondheidsschade door de eigen uitstoot te beperken heeft Tata de Roadmap Plus. Dat is een verbeterprogramma voor achterstallig onderhoud waar wij, omwonenden, al vier jaar mee te maken hebben. Wij merken op: de Roadmap is vrijwillig. Dat is onwenselijk. De rapportage is ondoorzichtig onder meer omdat er uitsluitend in percentages wordt gesproken. In de publiciteit blaast Tata Steel de resultaten bijwijlen op. (21)

Probleem 12: De bedrijfscultuur. Nog steeds vecht Tata Steel iedere nieuwe beperking op schadelijke uitstoot aan in de rechtbank. Het voorkomen of teniet doen van ziekmakende uitstoot voor de omgeving is een onderwerp dat bij Tata Steel onvoldoende op de werkvloer leeft. Bij de risicobeoordeling van een project is risico voor de omgeving geen criterium. Laat staan dat schade voorkomen of minimaliseren een randvoorwaarde is, zoals de wetgever bedoelt voor zware industrie. Sinds enkele jaren maakt Tata zich wel zorgen over *klachten* over uitstoot: klachten en klagers zijn namelijk schadelijk en wel voor het imago.

De geringe ambitie om de 'vuile voorkant' snel af te bouwen is ook in dit opzicht veelzeggend. Concurrenten in Europa (zoals Arcelor Mittal en Voestalpine) bereiden zich voor om halffabricaten uit landen met goedkope (groene) energie te importeren. Die import is niet alleen de snelste en goedkoopste manier om tot (echt) groen staal te komen. Maar het is ook de snelste en goedkoopste manier om snel van heel veel ziekmakende uitstoot af te komen. In IJmuiden wil men vooral blijven doen wat men altijd al deed. Tata investeerde in IJmuiden meer dan 400 miljoen euro in een nieuwe hoogoven, de meest vervuilende techniek. Aan de andere kant van de Noordzee breken ze de hoogovens af. Want, aan een nieuwe hoogoven zit je tenminste twintig jaar vast en dat is gezien wat er nu speelt in de staalindustrie onwenselijk, zoals Tata Europe zelf liet weten in een persbericht. (22)

De nieuwe Roadmap Plus reflecteert hetzelfde gebrek aan ambitie als het gaat om gezondheid. Het bedrijf richt zich op laaghangend fruit: grof stof en piekgeluid tegengaan. Veel schadelijker voor onze gezondheid is het fijnstof (‘de sluipmoordenaar’) en de permanente geluidsoverlast. Aan het einde van de eerste fase van de (kostbare) vergroening is er nog steeds 55 procent fijnstof uit open bronnen over. Na de tweede fase nog steeds dertig procent. Volstrekt onacceptabel gezien de enorme hoeveelheid. (23)

Wij willen geen tweede Groningen worden

Samenvattend: de overheid is aan zet en moet de piketpalen slaan. Het kabinet heeft de Kamer toegezegd dat het tot ‘zo groot mogelijke gezondheidswinst voor bewoners in de IJmond’ wil komen. Met de vergunning is dit niet te regelen; met maatwerk wel. Dit moet niet de zoveelste loze belofte zijn. Op de politiek ligt een zware leveringsplicht.

Wij willen u waarschuwen: maak van de IJmond geen tweede Groningen. Weer een regio die geofferd wordt voor het nationaal belang. Economie die voorgaat op gezondheid/veiligheid. Rapporten, cruciale informatie en experts die genegeerd worden. Een Tweede Kamer die onvoldoende informatie heeft om goed te kunnen oordelen.

De seinen staan op rood. Wij zien een overheid die zich afsluit voor onafhankelijke expertise met betrekking tot gezondheid. Dat is geen basis voor maatwerk voor ‘zo groot mogelijke gezondheidswinst’. Het is ook niet in lijn met de afspraken die uit het overleg met bewoners voortkwamen.

Wij, bewonersorganisaties uit de IJmond en stichting Duinbehoud, vragen u als Kamerleden te staan voor een serieuze oplossing waarbij werkelijk gezondheid het uitgangspunt is en dat in een transparant proces, gebaseerd op wetenschappelijke kennis. We zouden ons vertrouwen in de politiek graag hervinden en een parlementaire enquête en meer serieuze rechtszaken willen voorkomen.

Met vriendelijke groet

Stichting Dorpsraad Wijk aan Zee
Stichting Frisse Wind
Stichting Gezondheid op 1
Stichting Duinbehoud
Milieuplatform IJmuiden-Noord
Wijkgroep WestBeverwijk
Bode (vanuit Stichting IJmondig cs)

Secretariaat Stichting Dorpsraad Wijk aan Zee
[redacted]
www.dorpsraadwijkaanzee.nl

Voetnoten:

1. https://fd.nl/politiek/1428905/oplossing-voor-stikstofcrisis-wankelt-nu-al
2. https://onderzoeksraad.nl/industrie-en-omwonenden/ pag 27/28
3. https://www.binnenlandsbestuur.nl/ruimte-en-milieu/tweede-kamer-wil-gezondheidseisen-aan-tata-steel
4. https://open.overheid.nl/documenten/dpc-e7575070cdb7d501d3e92f097d30be86d8d6b8c5/pdf
5. https://odnzkg.nl/app/uploads/2024/04/Rapport-GGD-Kennemerland-Geluid-Industrieterrein-IJmond-20240319-DEF-gecomprimeerd.pdf
6. Marcel Levi zei in de hoorzitting over Tata Steel op x22 mei jl dat de GER in april 2025 klaar kan zijn. De Expert Groep kan dan advies geven over wat er nog meer moet gebeuren naast het eerder sluiten van Kooksgasfabriek 2.
7. https://onderzoeksraad.nl/industrie-en-omwonenden/ pag 148
8. https://onderzoeksraad.nl/industrie-en-omwonenden/ pag 149
9. Het rapport van commissie MER kunt u hier vinden: (https://www.commissiemer.nl/docs/mer/p37/p3730/3730_rd_advies_reikwijdte_en_detailniveau.pdf)
10. https://www.eea.europa.eu/publications/the-cost-to-health-and-the
11. https://www.rivm.nl/documenten/notitie-2024-0036-vergelijking-analyse-taranto-en-tata-steel-nederland
    https://www.nu.nl/klimaat/6314141/vervuiling-tata-steel-even-erg-als-bij-italiaanse-fabriek-die-alles-doodt.html
12. https://www.nivel.nl/nl/project/gezondheidsverkenning-ijmond-periode-2013-2019
13. GGD-Kennemerland in presentatie aan bewoners van de gezondheidsatlas
14. https://openresearch.amsterdam/image/2019/7/31/gcn_project_eindrapport_augustus_2018.pdf
15. https://www.rivm.nl/nieuws/directe-relatie-tussen-uitstoot-tata-steel-en-hinder-en-kans-op-ziekte
16. https://www.tatasteelnederland.com/nieuws/tata-steel-gaat-uitstoot-zeer-zorgwekkende-stoffen-verder-verminderen
17. https://onderzoeksraad.nl/industrie-en-omwonenden/ pag 12
18. https://www.rivm.nl/tata-steel/actueel. Doorscrollen naar onder tot bericht '14 juli'
19. https://onderzoeksraad.nl/industrie-en-omwonenden/ pag 11, 12 en 13
20. https://onderzoeksraad.nl/industrie-en-omwonenden/ pag 48
21. https://www.reclamecode.nl/uitspraken/resultaten/overige-geen-passende-categorie-2023-00373/451934/

22. Dit schreef Tata Europe in haar persmateriaal (een Q and A) in september 2023 nadat het akkoord met de Britse regering over subsidie voor vergroening van de staalfabriek in Port Talbot rond was: "(..) *many of our existing 'heavy end' plants – such as blast furnaces and coke ovens – are reaching the end of their operational lifespans. Further investment in traditional blast furnaces is not financially or environmentally viable due to the increasing environmental and carbon costs. Additionally, investment cycles for new heavy end plants are typically more than 20 years, which means if we were to invest in new coke ovens or a blast furnace today, we would be committing to using coal to make steel beyond 2050. (…)"*
23. https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2024D00270&did=2024D00270

Wilt u kennis nemen van de zienswijze van de Dorpsraad op de NRD van Tata Steel? Die vindt u hier: https://dorpsraadwijkaanzee.nl/wp-content/uploads/2024/04/20240311-Zienswijze-op-de-c-NRD-Groen-Staal-zaaknr-12564580-Google-Documenten.pdf

De zienswijze van Frisse Wind vindt u hier:
https://pdfhost.io/v/6RBC9lLIa_ODNZKG_Zienswijze_NRD

Het College voor de Rechten van de Mens kwam gisteren uit met een groot rapport op mensenrechten en de leefomgeving:

https://www.mensenrechten.nl/actueel/nieuws/2024/06/20/college-publiceert-juridisch-kader-voor-effectieve-bescherming-van-het-recht-op-een-gezond-leefmilieu

Niet alleen wordt het voorzorgsbeginsel hierin duidelijk uiteengezet dat “wanneer er gevaar bestaat voor ernstige en onomkeerbare schade aan de menselijke gezondheid of het milieu, moeten overheden alle redelijke maatregelen nemen om dit risico te voorkomen. Een gebrek aan volledige wetenschappelijke zekerheid doet niets af aan deze verplichting.” , In 3.1.2 wordt ook uitgelegd dat “Bij milieuaangelegenheden is preventieve inzet van de overheid essentieel. Ook is het van belang dat de overheid uit voorzorg alle redelijke maatregelen neemt om milieuschade te voorkomen. Milieu schade heeft vaak langdurige effecten en kan vergaande impact hebben op gezondheid, leven en welzijn van mens, natuur en milieu. Preventieve inzet van de overheid geldt ook in relatie tot activiteiten van private organisaties.

Ik zal dit maandag toelichten aan de hand van recente jurisprudentie van het EHRM. Jurisprudentie de landsadvocaat niet noemde in zijn advies, maar dus weldegelijk geldt.

Zie hieronder het rapport. En de oproep van het college aan politici: kom in actie.

Hartelijke groet en tot maandag,

Jan van de Venis

Mensenrechten in Nederland 2023: Realisatie van het recht op een schoon, gezond en duurzaam leefmilieu in Nederland - Deel 1: Juridisch kader | College voor de Rechten van de Mens

https://publicaties.mensenrechten.nl/file/b3c334eb-47db-b193-da2a-72497644a0d6.pdf

https://publicaties.mensenrechten.nl/file/f587e64a-f591-80df-cda5-f8cb1b13c343.pdf

Geachte statenleden,

Ik sta hier niet voor mezelf. Ik sta hier voor de gezondheid van de inwoners van de IJmond. Mensen die ziek zijn, mensen die naasten hebben verloren, mensen die zich zorgen maken of ze hun kinderen hier wel kunnen laten opgroeien, mensen die zich machteloos voelen tegenover zo'n grote fabriek. Zelf woon ik in Castricum, en ook vorige week weer rook ik 's ochtends als ik de deur uitstapte de geur van de Kooksgasfabriek. Dan denk ik ook, waarom kan dit in Nederland en wat doe ik mijn kinderen aan. Een fabriek die sinds de bouw al zo lek is als een mandje en die deze provincie maar door laat roken, terwijl omwonenden met camera's bewijzen dat er het ene na het andere incident plaatsvindt,

Op 12 juli 2023 schreef de OD op haar website dat 'Het intrekken van de vergunning van de kooksgasfabrieken juridisch complex is en verstrekkende gevolgen heeft '. Maar dat de resultaten van het onderzoek in het vierde kwartaal van 2023 werden verwacht. De vorige keer dat ik hier stond in maart, beloofde Gedeputeerde Olthof de deadline van uiterlijk 1 mei en nu schuift hij het doodleuk door naar het einde van het jaar.

Ook minister Adriaansens van EZK stelt klip en klaar dat u verantwoordelijk bent. Ik citeer

Het Lokale gezag maakt rondom de vergunningen, toezicht en handhaving haar
eigenstandige afweging. De wens om te komen tot een maatwerkafspraak, maakt dat niet anders. Mocht blijken dat de vergunning van de KGF2 op basis van het huidige wettelijk kader wordt ingetrokken, dan wordt hier geen maatwerkafspraak over gemaakt. Maatwerkafspraken zijn er immers alleen voor bovenwettelijke maatregelen.

Hoe kan het toch dat u, als provinciale staten, deze Gedeputeerde elke keer weg laat komen met zijn smoesjes en gedraai? Hoe vaak kun je roepen dat het heel ingewikkeld is, terwijl er genoeg juristen te vinden zijn die veel ervaring hebben met dit soort zaken. Hoe vaak kun je dreigen met een mogelijk faillissement van de provincie?

Zal ik u zeggen wat ik denk? Gedeputeerde Olthof hoopt dat EZK zijn hoofdpijndossier oplost in de maatwerkafspraken. Pappen en nathouden tot iemand anders het voor hem oplost.

Maar er is goed nieuws!
De Tweede Kamer heeft een motie aangenomen met 112 stemmen VOOR om de uitstoot van Tata Steel onafhankelijk en fijnmazig te meten, met steun van o.a. PVV en BBB. Dus niet meer vertrouwen op de data van Tata!

Daarnaast het Hof van Jusitie van de Europese Unie op 25 juni geoordeeld dat De staalfabriek Ilva in Taranto Zuid-Italie haar activiteiten zal moeten opschorten indien zij een ernstig en aanzienlijk gevaar opleveren voor het milieu en de menselijke gezondheid. Het begrip „verontreiniging” in de zin van de richtlijn inzake industriële emissies omvat onder meer schade aan mens en milieu. Daarom is het belangrijk dat een voorafgaande evaluatie van de impact van een installatie als de staalfabriek Ilva in Zuid-Italië een integrerend deel vormt van de procedures voor de verlening en de toetsing van een exploitatievergunning waarin die richtlijn voorziet. Bij de toetsingsprocedure moet rekening worden gehouden met alle verontreinigende stoffen die verband houden met de activiteiten van de installatie, dus ook met de stoffen die nog niet waren beoordeeld ten tijde van de oorspronkelijke vergunningsprocedure. Indien blijkt dat de integriteit van het milieu en de menselijke gezondheid ernstig en

aanzienlijk wordt aangetast, moet de exploitatie van de installatie worden opgeschort.

In mei werd in een ontluisterend memo van het RIVM bevestigd, dat Tata Steel vergelijkbaar is qua fijnstof uitstoot met de verguisde Italiaanse staalfabriek in Taranto, ook bekend als ‘de fabriek die alles doodt.’ Voor de duidelijkheid; de bazen van de fabriek daar zijn tot 20 en 22 jaar gevangenisstraf veroordeeld.

Kortom, met deze nieuwe munitie naast alle alarmerende rapporten van de expertgroep olv Levi, OVV en RIVM rapporten kan het onderzoek naar de sluiting van KGF 2 beter worden onderbouwd.

Één van de statenleden die ik deze week sprak, zei oprecht, maar jullie als omwonenden hebben toch heel veel successen behaald? Als je het aantal artikelen en items op TV als succes ziet ja! Maar op het gebied van gezondheidswinst, NUL. Het aantal incidenten neemt alleen maar toe, meer mensen worden ziek. Op 20 plekken liggen er nog open en bloot grondstoffen op het terrein en alle kleine verbeteringen zijn afgedwongen door OD of via de rechter door oplettende omwonenden en tenietgedaan door verhoogde productie.

Als burger willen we beschermd worden door de overheid. In 2008 is al eens beloofd aan omwonenden dat de Kooksgasfabriek binnen 10 jaar gesloten zou worden.
De weg naar de rechter lijkt de enige weg op dit moment en duurt vaak lang. De controlerende macht in deze provincie laat het erbij zitten. U neemt genoegen met de status quo en laat deze gedeputeerde heel makkelijk wegkomen. Ik vraag u dringend om als controlerende macht uw tanden te laten zien, coalitie en oppositie verenigd. Om te beginnen met het afdwingen van een deadline voor het onderzoek voor 1 oktober. Gezondheid is niet links, gezondheid is niet rechts, gezondheid is van iedereen en Gezondheid moet op 1!

Provincie Noord-Holland

Commissie Leefomgeving

Dossiernummer	15380
Extern Zaak ID	2233704
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	1 juli 2024
Agendapunt	15.b
Titel	VERVALLEN : C- NAAR B- verzoek PvdD (B-ag. juni) Decentraal Uitvoeringspan Schone Lucht Akkoord 2024 (C-agenda Leefomgeving 30 mei 2024)
Organisatieonderdeel	BEL/GLK

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Leefomgeving	30 mei 2024
Commissie Leefomgeving	**1 juli 2024**

Toelichting

In 2020 heeft de provincie Noord-Holland het Schone Lucht Akkoord (SLA) ondertekend. Het SLA is een akkoord tussen de Rijksoverheid en decentrale overheden (provincies en gemeenten), waarbij de verschillende overheden samenwerken om de luchtkwaliteit in Nederland verder te verbeteren. Alle deelnemers aan het SLA zijn verplicht om jaarlijks een decentraal uitvoeringsplan (DUP) op te stellen. In het DUP SLA 2024 is beschreven hoe de provincie invulling geeft aan het Schone Lucht Akkoord in 2024.

FORMAT Agenderingsverzoek Statencommissies Noord-Holland

Naam fractie/ indiener: Partij voor de Dieren, Marieke van Aesch

Naam commissie en datum: Leefomgeving, 30 mei 2024

- *Verzoekt de brief op de C-agenda onder nr.11b*
  van: Gedeputeerde Staten
  onderwerp: Decentraal Uitvoeringsplan Schone Lucht Akkoord 2024

  ter bespreking te verplaatsen naar de B-agenda

Aanleiding

Op de C-agenda van de commissie Leefomgeving staat onder agendapunt 11b het "Decentraal Uitvoeringsplan Schone Lucht Akkoord 2024". De belangrijkste doelstelling van het Schone Lucht Akkoord is het samenwerken aan een permanente verbetering van de luchtkwaliteit om gezondheidswinst voor iedereen in Nederland te realiseren, waarbij wordt toegewerkt naar de advieswaarden uit 2005 van de Word Health Organization (WHO) voor stikstofdioxide en fijnstof in 2030. In dit Uitvoeringsplan is beschreven hoe de provincie invulling geeft aan het Schone Lucht Akkoord in 2024.

Het behandeldoel

Wij bespreken graag met de andere fracties de voortgang van de maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren. Deze maatregelen zijn verdeeld over een aantal thema's, waaronder industrie, mobiliteit en binnenvaart. En dragen bij aan meerdere beleidsopgaven, zoals een gezonde leefomgeving, klimaat en duurzaamheid.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
P.T.M. Out
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235144058
pieter.out@noord-holland.nl

Verzenddatum
24 APR. 2024

Kenmerk
2233704/ 2233713

Uw kenmerk
n.v.t.

Betreft: Decentraal Uitvoeringsplan Schone Lucht Akkoord 2024

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende onderwerp:
Decentraal Uitvoeringsplan Schone Lucht Akkoord 2024

Inleiding

In 2020 heeft de provincie Noord-Holland, samen met de Rijksoverheid en een groot aantal provincies en gemeenten, het Schone Lucht Akkoord (SLA) ondertekend[1]. De belangrijkste doelstelling van het SLA is het samenwerken aan een permanente verbetering van de luchtkwaliteit om gezondheidswinst voor iedereen in Nederland te realiseren. Samen streven de deelnemende partijen naar een gezondheidswinst van minimaal 50 procent in 2030 ten opzichte van 2016. Dit willen we bereiken door maatregelen die bijdragen aan het verlagen van de concentraties en/of vermindering van blootstelling aan stikstofdioxide (NO_2) en fijnstof (PM_{10} en $PM_{2,5}$).

Schone Lucht Akkoord - landelijke samenwerking
Om samen de doelen te bereiken zijn verschillende maatregelen geformuleerd om de luchtkwaliteit te verbeteren. Deze maatregelen zijn verdeeld over een aantal thema's; mobiliteit, mobiele werktuigen, industrie, houtstook, binnenvaart en havens, landbouw en citizen science en participatie.
De deelnemende partijen, met het Rijk als initiatiefnemer, stellen een landelijke uitvoeringsagenda op. Hierin is uitgewerkt hoe de

[1] In de GS-vergadering van 17 december 2019 (kenmerk 1310610/1310640) is door Gedeputeerde Staten besloten om als provincie het SLA aan te gaan

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354

verschillende overheden met elkaar samenwerken[2]. De samenwerking is vormgegeven in een landelijke werkgroep en diverse themagroepen[3]. Voorzitter van de landelijke stuurgroep is de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu.

Jaarlijkse actualisatie uitvoeringsplan
Alle deelnemers van het Schone Lucht Akkoord moeten jaarlijks een 'decentraal uitvoeringsplan Schone Lucht Akkoord' opstellen, oftewel de DUP SLA. In deze uitvoeringsplannen geven de deelnemers aan op welke wijze ze invulling geven aan de maatregelen van het Schone Lucht Akkoord. Bijgevoegd vindt u het Decentraal uitvoeringsplan Provincie Noord-Holland 2024 (DUP SLA 2024).

Het plan voor 2024 betreft een continuering van onze inzet van de afgelopen jaren. Voor 2024 zijn er geen nieuwe activiteiten opgevoerd. De belangrijkste activiteiten van de provincie Noord-Holland in 2024 voor het Schone Lucht Akkoord zijn voor u beschreven in het bijgevoegde DUP SLA 2024.

Verbeteren luchtkwaliteit - thematische aanpak
In het SLA zijn maatregelen voorgesteld om de luchtkwaliteit te verbeteren voor verschillende sectoren/thema's. De maatregelen die in uitvoering zijn raken ook vaak meerdere beleidsopgaven, zoals gezonde leefomgeving (verminderen schadelijke emissies stikstofdioxide en fijnstof vanuit industrie, mobiliteit, mobiele werktuigen, houtstook enz.), klimaat (verminderen uitstoot koolstofdioxide) en biodiversiteit/programma stikstof (stikstof reductie).

In ons uitvoeringsplan zijn activiteiten opgenomen voor onderstaande SLA-thema's. Deze inzet vindt plaats vanuit reguliere werkzaamheden of lopende programma's binnen de breedte van de provinciale organisatie.

Thema mobiliteit:
Het wegverkeer is een aanzienlijke bron voor emissie van stikstofdioxide en fijnstof naar de lucht. De aanpak onder het SLA richt zich er voornamelijk op om de inzet van (oude) dieselmotoren te verminderen en schonere alternatieven van mobiliteit te stimuleren. We verbinden de doelen van het SLA aan de Regionale Agenda's Mobiliteit, we verduurzamen ons eigen wagenpark en we verkennen mogelijkheden voor vervanging van onze patrouilleschepen. We

---

[2] https://www.schoneluchtakkoord.nl/schone-lucht-akkoord/algemene-producten/actualisatie-uitvoeringsagenda-2021-2023/
[3] www.schoneluchtakkoord.nl

stimuleren werkgevers om medewerkers minder kilometers of schonere kilometers te laten maken en stimuleren de aanleg van fietspaden.

Thema mobiele werktuigen:
Mobiele werktuigen zoals bouwmachines, heftrucks en aggregaten kunnen, ondanks hun beperkte aantal, een relevante bron van luchtverontreiniging vormen. Bij nieuwe aanbestedingen worden duurzaamheidseisen standaard meegenomen. Zo stimuleren we de verduurzaming bij onze contractpartners.

Thema Industrie:
De industrie is een relevante bron van luchtverontreiniging. De maatregelen uit het SLA voor het thema industrie zijn vooral gericht op verminderen van de emissies. We werken aan (beleid voor) scherpere vergunningverlening, onderzoeken hoe handhaving op emissies beter kan en zetten ons in voor kennisopbouw en borging met samenwerkende overheden.

Thema Houtstook:
Houtstook kan vooral lokaal een grote bron zijn van fijnstof-emissies. Dit is hoofdzakelijk een gemeentelijk thema. De provincie deelt wel het stookalert van RIVM via haar social media-kanalen.

Thema Binnenvaart en Havens:
De uitstoot (dieselmotoren) van de binnenvaart is tijdens het varen en liggend aan de kade van invloed op de luchtkwaliteit. We werken aan informatievoorziening voor schippers (RiverGuide, weergeven ligplaatsbezetting ter voorkomen van omvaren in de havens). We stimuleren konvooivaart, waardoor een groep schepen in één keer een brug passeert en de brug minder vaak open hoeft (Blauwe Golf, minder uitstoot stilstaande auto's, efficiënter varen schepen). Tenslotte stimuleren we vervoer over water (via de Modal split van weg naar water).

Thema Landbouw:
Bij landbouw gaat het met name om de uitstoot van stikstofverbindingen. De inzet van de provincie op dit thema is zeer beperkt (ligt bij gemeenten als bevoegd gezag voor agrarische bedrijven). Er is wel een samenloop met de stikstofaanpak. Hierbij volgen we de landelijke ontwikkelingen en ligt de nadruk op delen van kennis.

Citizen science en participatie:

De provincie heeft **Hollandse Luchten**[4] opgezet. Het doel van Hollandse Luchten is om met behulp van burgerwetenschap een samenwerking en platform te creëren waarin bewoners, overheden, experts en bedrijfsleven samen kennis opbouwen, met elkaar de dialoog voeren en handelingsperspectieven verbeteren voor een gezonde fysieke leefomgeving. In Hollandse Luchten staan burgers centraal bij het verzamelen van data en het doen van onderzoek in hun eigen leefomgeving. Het onderzoek richt zich in 2024 met name op fijnstof. De provincie ondersteunt ook het project 'Scholieren meten luchtkwaliteit in de provincie Noord-Holland'. Het is een project in samenwerking met Globe[5] waar leerlingen van middelbare scholen met een vaste fijnstofsensor en een mobiele fijnstofsensor op een fiets (bekend als de Snuffelfiets) de luchtkwaliteit meten, (data-) analyse uitvoeren en het gesprek over de leefomgeving voeren.

Financieel
Doordat de werkzaamheden ten behoeve van het Schone Lucht Akkoord onderdeel uitmaken van reguliere werkzaamheden of bestaande programma's, zijn er geen financiële consequenties voor de uitvoering van de maatregelen voorzien.

Belangrijke actuele ontwikkelingen

SLA voortgangsrapportage
In 2024 wordt de voortgangsrapportage van het RIVM beschikbaar gesteld (exacte planning niet bekend). Deze had in 2023 opgeleverd moeten worden, maar heeft vertraging opgelopen. Deze rapportage maakt inzichtelijk of we in Nederland op koers liggen om de doelstelling van het SLA te halen met het huidige en voorgenomen beleid. Als blijkt dat we de doelstelling niet gaan halen, is bijsturing (en extra maatregelen) nodig. Wij zullen de rapportage gaan bestuderen en u over de belangrijkste bevindingen informeren.

Nieuwe uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord 2024-2030
Er wordt door de deelnemers van het SLA, gewerkt aan een nieuwe SLA uitvoeringsagenda. Verwachting is dat deze rond juni 2024 beschikbaar is. Het betreft een update van de vorige agenda. Deze uitvoeringsagenda geeft richting aan de gezamenlijke inspanningen van de SLA-partners en de op te stellen decentrale uitvoeringsplannen voor de komende jaren.

Herziening Europese grenswaarden 2024 en doelstelling SLA

---

[4] Hollandse Luchten | Burgermetingen in Noord-Holland (hollandse-luchten.org)
[5] Fijnstof - GlobeNL (globenederland.nl)

De nationale wettelijke grenswaarden (normen) voor fijnstof en stikstofdioxide volgen uit de Europese richtlijn luchtkwaliteit. Op dit moment zijn de wettelijke grenswaarden voor stikstofdioxide en fijnstof minder streng dan de doelen van het SLA voor 2030. Dit gaat veranderen.

De Europese richtlijn luchtkwaliteit wordt herzien. De verwachting is dat de Europese grenswaarden voor fijnstof in de nieuwe richtlijn op hetzelfde niveau komen te liggen als de doelstelling van het SLA. Voor stikstofdioxide wordt de wettelijke grenswaarde naar verwachting lager (strenger) dan de doelstelling van het SLA. Welke effect dit gaat hebben op de huidige werkwijze en doelstellingen van het SLA is nog niet bekend.

Besluitvorming over de Europese richtlijn luchtkwaliteit vindt waarschijnlijk op korte termijn plaats (Europees parlement stemt naar verwachting in april 2024, de Raad in mei 2024). Zodra definitieve besluitvorming heeft plaatsgevonden en inzichtelijk is welke impact aanscherping van de normen heeft, wordt u daarover geïnformeerd.

Opgemerkt wordt dat de verwachte nieuwe grenswaarden niet op het niveau van de WHO-advieswaarden 2021 liggen. Dat betekent dat ook als het lukt om in Nederland in 2030 te voldoen aan de nieuwe grenswaarden, er nog steeds gezondheidseffecten zullen zijn als gevolg van de luchtkwaliteit.

Tabel 1: Wettelijk grenswaarde, WHO-advieswaarde 2005 en 2021 en verwachte nieuwe EU-grenswaarde voor jaargemiddelde concentratie stikstofdioxide en fijnstof*

Stof	Wettelijk geldende grenswaarde	Doelstelling SLA 2030 (Gebaseerd op WHO-advieswaarde 2005)	WHO-advieswaarde (2021)	Verwachte nieuwe EU-grenswaarden 2030*
Stikstofdioxide (NO_2)	40 µg/m³	40 µg/m³	10 µg/m³	20 µg/m³
Fijnstof PM_{10}	40 µg/m³	20 µg/m³	15 µg/m³	20 µg/m³
Fijnstof $PM_{2,5}$	25 µg/m³	10 µg/m³	5 µg/m³	10 µg/m³

** definitieve besluitvorming verwacht in mei 2024*

Tot slot
Om de doelen van het SLA te halen en ook te kunnen voldoen aan de verwachte nieuwe grenswaarden, is het noodzakelijk om in te blijven zetten op een continue verbetering van de luchtkwaliteit.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Decentraal Uitvoeringsplan Schone Lucht Akkoord 2024

Provincie Noord-Holland

Decentraal uitvoeringsplan Schone Lucht Akkoord 2024

(DUP SLA 2024)

P. Out

11 april 2024

Inhoud

1. Inleiding 2
1.1. Decentraal uitvoeringsplan 2024 2
1.2. Thema's en themagroepen 3
1.3. Ontwikkelingen WHO-advieswaarden en EU-grenswaarden 3
1.4. Voorgangsrapportage SLA 2023 3
1.5. Relatie met diverse beleidsopgaven van de provincie 4
1.6. Leeswijzer 4
2. Thema Mobiliteit 4
2.1. Maatregelen Mobiliteit 2024 5
3. Thema Mobiele Werktuigen 6
3.1. Maatregelen mobiele werktuigen 2024 6
4. Industrie 7
4.1. Maatregelen Industrie 2024 8
5. Houtstook 9
5.1. Maatregelen houtstook 2024 9
6. Binnenvaart en havens 9
6.1. Maatregelen binnenvaart en havens 2024 10
7. Landbouw 11
7.1. Maatregelen landbouw 2024 11
8. Citizen science en participatie 11
8.1. Maatregelen citizen science en participatie 2024 13
9. EU-beleid en internationale inzet 13
9.1. Maatregelen EU-beleid en internationale inzet 2024 15
10. Financieel 15
11. Voortuitblik 2025 16

1. Inleiding

Doel provinciaal uitvoeringsplan Schone Lucht
In 2020 heeft de provincie Noord-Holland, samen met de Rijksoverheid en een groot aantal provincies en gemeenten, het Schone Lucht Akkoord (SLA) ondertekend[1]. De belangrijkste doelstelling van het SLA is het samenwerken aan een permanente verbetering van de luchtkwaliteit om gezondheidswinst voor iedereen in Nederland te realiseren, waarbij wordt toegewerkt naar de advieswaarden uit 2005 van de Word Health Organization (WHO) voor stikstofdioxide (NO_2) en fijnstof (PM_{10} en $PM_{2,5}$) in 2030.

1.1. Decentraal uitvoeringsplan 2024

De ondertekenaars van het SLA hebben met elkaar afgesproken om, op basis van hun eigen taken en bevoegdheden, zich in te zetten voor uitvoering van maatregelen binnen de in het SLA genoemde thema's en sectoren. In de landelijke 'Uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord 2021-2023 - Actualisatie uitvoeringsagenda 2023'[2] staat hoe deelnemende partijen de afspraken in het SLA uitvoeren om de doelen te behalen. Iedere deelnemer, dus ook de provincie Noord-Holland, dient in een jaarlijks decentraal uitvoeringsplan de maatregelen per thema en/of sector verder uit te werken. Ten behoeve van de overzichtelijkheid en voor de monitoring heeft de Rijksoverheid een format voor een decentraal uitvoeringsplan in de vorm van een Excel-overzicht beschikbaar gesteld. Het streven is dat iedere deelnemende provincie of gemeente het ingevulde format uiterlijk 1 maart 2024 indient bij het Rijk. Het DUP SLA 2024 is in dit format aangeboden aan het Rijk (via RWS) op 28 februari 2024.

Het Excel-format is een omvangrijk bestand, dat niet ontwikkeld is met oog op toegankelijke informatievoorziening. Daarom zijn in dit document de belangrijkste activiteiten voor het Schone Lucht Akkoord voor 2024 beschreven. Het voorliggende Decentraal Uitvoeringsplan 2024 (DUP SLA 2024) is een actualisatie van het eerder opgestelde uitvoeringsplan. Het plan voor 2024 bevat geen nieuwe maatregelen.

[1] In de GS-vergadering van 17 december 2019 (kenmerk 1310610/1310640) is door Gedeputeerde Staten besloten om als provincie het SLA aan te gaan
[2] https://www.schoneluchtakkoord.nl/schone-lucht-akkoord/algemene-producten/actualisatie-uitvoeringsagenda-2021-2023/

1.2. Thema's en themagroepen

Om samen de doelen van het SLA te bereiken zijn verschillende maatregelen geformuleerd om de luchtkwaliteit te verbeteren. Deze maatregelen zijn verdeeld over een aantal thema's; mobiliteit, mobiele werktuigen, industrie, houtstook, binnenvaart en havens, landbouw en citizen science en participatie.

Voor de verschillende thema's zijn landelijke themagroepen opgericht om dit nader uit te werken en nieuwe mogelijkheden te verkennen. Daarnaast zijn binnen het SLA themagroepen opgericht die zich bezighouden met een specifiek aandachtsgebied voor luchtkwaliteit, bijvoorbeeld hoogblootgestelde locaties. Voor de provincie zijn met name de themagroepen industrie en mobiliteit van belang, omdat zich hier voor de provincie de grootste mogelijkheden tot emissiereductie voordoen. Daarnaast heeft de provincie zitting genomen in de themagroepen voor hoogblootgestelde locaties, participatie, monitoring en internationaal luchtbeleid.

1.3. Ontwikkelingen WHO-advieswaarden en EU-grenswaarden

In september 2021 heeft de WHO nieuwe, aangescherpte advieswaarden gepubliceerd voor luchtkwaliteit. In maart 2024 is er in EU-verband een voorlopig akkoord bereikt voor de nieuwe Richtlijn Luchtkwaliteit. Naar verwachting zal definitieve besluitvorming in mei plaatsvinden (voor de Europese verkiezingen). Lidstaten hebben dan 2 jaar om de richtlijn in nationale wetgeving om te zetten. De nieuwe regels schrijven strengere normen voor 2030 voor in de vorm van grenswaarden en streefwaarden die dichter bij de WHO-advieswaarden liggen en die regelmatig zullen worden beoordeeld.

Kader Schone Lucht Akkoord: WHO-advieswaarden uit 2005
De WHO-advieswaarden uit 2005 zijn nog steeds uitgangspunt binnen het kader van het Schone Lucht Akkoord. Dit waren de waarden toen het akkoord werd gesloten.

1.4. Voorgangsrapportage SLA 2023

De RIVM brengt tweejaarlijks een voortgangsrapportage uit, om te monitoren of we op koers liggen om de gezamenlijke doelstelling te behalen. De rapportage voor 2023 heeft vertraging opgelopen. De rapportage wordt in de loop van 2024 verwacht.

1.5. Relatie met diverse beleidsopgaven van de provincie

De ambities en maatregelen vanuit het SLA relateren aan diverse beleidsopgaven van de provincie Noord-Holland, zoals Mobiliteit, Industrie en Landbouw. Voor het opstellen van het DUP zijn we voor deze beleidsopgaven uitgegaan van reguliere activiteiten en niet van extra inzet. Collega's van deze beleidsopgaven en de ODNZKG (Thema Industrie) zijn betrokken geweest bij het opstellen van het DUP

De maatregelen die in uitvoering zijn raken dan ook vaak meerdere doelstellingen, zoals Gezonde Leefomgeving (verminderen emissies industrie), Klimaat (verminderen uitstoot CO_2), biodiversiteit/programma stikstof (stikstof reductie) en Duurzaamheid (bijvoorbeeld Duurzame Infrastructuur, een elektrisch wagenpark). Voor het behalen van de doelstelling van het Schone Lucht Akkoord is inzet van verschillende sectoren binnen de provinciale organisatie nodig.

1.6. Leeswijzer

In hoofdstukken twee tot en met negen is per SLA thema de focus van de inzet van de provincie weergegeven voor 2024. Hoofdstuk 10 gaat in op financiële consequenties van dit uitvoeringsplan en tot slot wordt in hoofdstuk 11 een blik geworpen op 2025 en verder. De inhoud van deze laatste hoofstukken 10 en 11 maakt geen deel uit van het DUP SLA 2024 in excel-format, dat is ingediend bij het Rijk.

2. Thema Mobiliteit

Het wegverkeer is een aanzienlijk bron voor emissie van stikstofdioxide en fijnstof naar de lucht. De aanpak onder het SLA richt zich er voornamelijk op om de inzet van (oude) dieselmotoren te verminderen en schonere alternatieven te stimuleren. Maatregelen uit het Klimaatakkoord, waaronder elektrificatie, lokaal beleid voor het stimuleren van schone en actieve mobiliteit, schoon openbaar vervoer, duurzame logistiek en een slimme ruimtelijke inrichting leveren een belangrijke bijdrage aan schone lucht en gezondheidswinst, vooral op de langere termijn. Daarnaast zet de Rijksoverheid in op een verdere aanscherping van de Europese emissie-eisen voor voertuigen en een verdere verbetering van de monitoring en het toezicht in Nederland.

De afgelopen periode is er intern ingezet op verbinding van de doelen van het Schone Lucht Akkoord met andere opgaven, zoals Perspectief Agenda Mobiliteit, Regionale Mobiliteit Plannen (RMP), Slimme en Schone Mobiliteit en Actieve en veilige Mobiliteit. Het verbinden in de eigen organisatie zetten we voort in 2024 en wordt ingezet op kennisdeling.

2.1.Maatregelen Mobiliteit 2024

- Bij nieuwe en herijkte verkeers- en vervoersplannen is/wordt een verbinding gemaakt met het Schone Lucht Akkoord. Deze plannen dragen bij aan het behalen van de gezondheidsdoelen in het kader van het Schone Lucht Akkoord (SLA). Dit is opgenomen in het vastgestelde Perspectief Mobiliteit. Door het (blijven) koppelen van de Regionale Agenda's Mobiliteit met SLA en gezonde leefomgeving borgen we dat de doelstellingen van het SLA bestuurlijk in beeld zijn en blijven zowel bij GS als bij de colleges en raden.
- Bij nieuwe raamovereenkomsten, zoals leaseovereenkomsten voor eigen voertuigen, worden eisen gesteld aan de leverancier met betrekking tot duurzaamheid. De provinciale pool auto’s zijn sinds 2021 elektrisch. In 2024 worden de GS-voertuigen (nu hybride) vervangen door elektrische voertuigen. Voor de voertuigen van de wegbeheerders loopt een pilot met twee elektrische voertuigen. Daarnaast heeft de provincie 4 patrouilleschepen, waarvan tot 2027 twee worden afgestoten en 2 worden vervangen door elektrische (of waterstof) schepen.

- Pilot Duurzaam Schoon Verkeersmanagement: Dit is een project waarin we verkennen wat de relatie is tussen gezonde leefomgeving en verkeer en hoe we de leefbaarheid kunnen beïnvloeden met verkeersmanagement. In 2024 wordt gekeken naar de resultaten van de pilot.
- Vanuit Mobiliteit worden gesprekken gevoerd met gemeenten vanuit het kader RMP en de uitwerking in kleine mobiliteitsplannen (lokaal). Daarbij leveren we maatregelenpakketten aan gemeenten.
- Werkgeversbenadering NHN -om het woon-werkverkeer in de regio NHN duurzamer te maken en terug te dringen. Doel is minder KM's en schonere KM's. Dit is van start gegaan in 2022 en loopt door tot 2024. In eerste instantie richten wij ons op (a) werkgevers met meer dan 100 werknemers, (b) Ring van Alkmaar, Agriport, Marine Den Helder, (c) stimuleren van fiets en thuiswerken.
- Laadinfrastructuur (laadpalen): Randvoorwaardelijk is de ontwikkeling van gemeentelijke laadvisies inclusief laadplan voor plaatsing voldoende laadinfrastructuur voor zowel personenvervoer/OV als logistiek. Hierin werken provincies Noord-Holland, Flevoland en Utrecht samen via de Regionale Aanpak Laadinfrastructuur (RAL). Uitvoering loopt via projectbureau MRA-E. De netcongestie kan een probleem vormen voor dit project.
- Stimuleren aanleg fietsroutes: Aanleg van doorfietsroutes en wegnemen van fietsknelpunten in Noord-Holland vanuit actieagenda actieve mobiliteit. De provincie Noord-Holland is trekker van dit programma en legt fietsroutes aan en ondersteunt diverse gemeenten bij het aanleggen van fietspaden en het delen van kennis.

3. Thema Mobiele Werktuigen

Mobiele werktuigen zoals bouwmachines, heftrucks en aggregaten kunnen, ondanks hun beperkte aantal, een relevante bron van luchtverontreiniging vormen. Doel is om de transitie naar emissieloze mobiele werktuigen te versnellen. Streefdoel uit het SLA is om de negatieve gezondheidseffecten van luchtemissies (stikstofdioxide en fijnstof) van mobiele werktuigen in 2030 met minimaal 75% te hebben verminderd ten opzichte van 2016.
De bijdrage van de provincie, middels het invulling geven aan maatregelen, loopt vooral samen met de rol van de provincie als opdrachtgever (duurzame infrastructuur). Daarnaast kan de provincie invloed uitoefenen vanuit haar rol als bevoegd gezag voor provinciale inrichtingen. Evenals bij het wegverkeer zijn de Europese emissie-eisen van groot belang voor de afname van de emissies van mobiele werktuigen. De inspanningen vanuit het SLA hangen samen met initiatieven vanuit onder andere het Klimaatakkoord (reduceren van CO_2-emissies), de strategie 'Naar klimaatneutrale en circulaire rijksinfrastructuurprojecten' (KCI) en de stikstofaanpak (bescherming biodiversiteit). De Rijksoverheid is in samenhang met het Klimaatakkoord en de stikstofaanpak gestart met een programma voor Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB)[3]. Op 30 oktober 2023 tekenden 45 partijen, waaronder alle provincies, het convenant Schoon en Emissieloos Bouwen. Middels het SEB wordt bijgedragen aan de doelstellingen van het SLA.

3.1. Maatregelen mobiele werktuigen 2024

Voor 2024 betreft het een continuering van de inmiddels in uitvoering zijnde maatregelen.

- Emissie-eisen van het SLA voor PIANOo[4] zijn geïmplementeerd in het moedercontract waar de provincie alle project-contracten op baseren. Dit betekent dat bij alle contracten de duurzaamheidseisen er standaard inzitten als eis (ondergrens). Daarnaast is het beheersproces verder geoptimaliseerd, zodat het moedercontract steeds verder wordt aangescherpt, hiermee zijn wij een lerende organisatie.

- Een lopende actie is het ontsluiten van de geformuleerde aanvullende eisen voor aanbestedingsdocument aan de andere provincies. Dit gaat gerealiseerd worden via het Provinciaal Contracten Buffet (PCB)[5], waar alle provincies gebruik van kunnen maken. Zo kunnen de andere provincies gebruik maken

[3] Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) - SEB | Routekaart schoon en emissieloos bouwen (opwegnaarseb.nl)
[4] https://www.pianoo.nl/nl
[5] Provinciaal Contractenbuffet - CROW

van de ontwikkelde expertise en hoeven ze het wiel niet opnieuw uit te vinden.

- Vanuit het SLA streven gemeenten en provincies ernaar om emissie-eisen in omgevingsvergunningen en milieuzones toe te passen ten behoeve van stedelijke en in het bijzonder hoogblootgestelde gebieden voor mobiele werktuigen die worden ingezet onder andere voor de logistiek, evenementen, groenbeheer, infra- en bouwwerken. Partijen verkennen in de themagroep en pilot mobiele werktuigen, in overleg met marktpartijen de mogelijkheden hiervoor. Als provincie Noord-Holland volgen we hierin de landelijke ontwikkelingen. Op dit moment is er geen wettelijk instrumentarium beschikbaar om dergelijke eisen in vergunningen door te voeren.

- Voorzetting van toepassen MKI (milieukostenindicator) als gunningsinstrument bij aanbestedingen van werken (bv wegen en bruggenbouw). Naast de eisen die op basis van het SLA-maatregelen zijn geformuleerd, en het structureel gebruik van MKI als gunningsinstrument zijn nog meer duurzaamheidseisen meegenomen in het moedercontract, zoals maximale emissie-eisen voor asfalt, beton en nog meer duurzaamheidseisen.

4. Industrie

In het SLA zijn maatregelen opgenomen voor de industrie. Sommige van deze maatregelen worden uitgevoerd door provincies en gemeenten omdat zij bevoegd gezag zijn, voor andere maatregelen is het Rijk verantwoordelijk.

Belangrijke actuele ontwikkelingen komen vanuit Europa. Zowel de Europese Richtlijn Industriële Emissies als de Richtlijn Luchtkwaliteit worden herzien en zullen de komende jaren worden geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving. Deze nieuwe kaders gaan bijdragen aan de reductie van industriële emissies.

De inzet van de provincie op het thema industrie is vooral gericht op strenger vergunnen en versterking van toezicht en handhaving. Voor een goede fundering voor scherper vergunnen (het nieuwe vergunnen) is beleid nodig.

Kennisuitwisseling en het delen van ervaringen door betrokken overheden in relatie tot scherper vergunnen is in deze fase zeer waardevol. In 2024 worden landelijk 6 (juridische) trainingen verzorgd voor vergunningverleners. De provincie Noord-Holland draagt hier samen met de andere provincies financieel aan bij, waarbij een deel van de kosten worden gedekt door een gezamenlijk ontvangen SpUk-subsidie (gecoördineerd door provincie Zuid-Holland).

De ODNZKG verzorgt in onze opdracht het ambtelijk voorzitterschap van de themagroep Industrie onder het SLA. Onder deze landelijke themagroep werken drie subwerkgroepen gericht op toezicht en handhaving. Deze groepen geven een vervolg aan de uitkomsten van een "Voorverkenning Toezicht & Handhaving (T&H) Schone Lucht Akkoord (SLA) industrie"[6] die in 2022 is opgeleverd. Het betreft de volgende drie groepen.

- Werkgroep Meten:
- Werkgroep Data:
- Kennisopbouw en – borging

4.1. Maatregelen Industrie 2024

Voor dit thema gaat de focus in 2024 naar de volgende aspecten.

- Emissie eisen-vergunningen: Bij nieuwe vergunningen en actualisaties wordt waar mogelijk zo scherp mogelijk vergund. Aandachtspunt/knelpunt is de bewijslast en de daarvoor benodigde expertise.
- Aanscherpen vergunningenbeleid: In 2024 wordt de nieuwe nota U&H vastgesteld en is getart met een beleidsproces "Gezonde Leefomgeving", waarin scherp vergunnen en het versterken van toezicht en handhaving beleidsmatig zal worden verankerd.
- Kennis- en ervaringen delen: we zijn actief aangehaakt bij de themagroep en de actuele ontwikkelingen.
- Pilot Hoogblootgestelde gebieden: De provincie Noord-Holland werkt, samen met gemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen, de IJmondregio aan deze pilot. De pilot is in 2022 van start gegaan en loopt door in 2024. De provincie heeft voor dit project een SpUk SLA subsidie ontvangen. Doel van de pilot is, samen met IenW, te onderzoeken of en op welke wijze de luchtkwaliteit in de IJmond regio kan worden verbeterd. De verwachting is dat in de loop van 2024 de rapportage van deze pilot zal worden opgeleverd.

[6] Voorverkenning Toezicht & Handhaving (T&H) Schone Lucht Akkoord (SLA) Industrie, RHDHV, referentie BH9838IBRP001F01, d.d. 26 juni 2022.

5. Houtstook

Luchtvervuiling uit woningen, waaronder door houtrook, kan een aanzienlijke negatieve bijdrage leveren aan de (lokale) luchtkwaliteit. De in het SLA opgenomen maatregelen zijn met name gericht op voorlichting rondom houtstook. Hiervoor zijn met name gemeenten en/of het Rijk aan zet. De maatregelen voor de provincie liggen met name op het vlak van communiceren en stimuleren richting gemeenten. De aandacht voor dit thema groeit. Voor verdere verbetering van de luchtkwaliteit in de directe leefomgeving wordt de relevantie van dit thema steeds duidelijker.

Opgemerkt wordt dat in 2023-2024 een pilot loopt in de IJmondregio naar het meten van roet/houtrook. Deze pilot wordt in samenwerking met burgers (citizen science) uitgevoerd en draait onder de paraplu van Hollandse Luchten[7]. Dit project is geïnitieerd vanuit de regio IJmond in samenwerking met TNO en Waag.

5.1. Maatregelen houtstook 2024

- Stook alert: De provincie deelt het stookalert van RIVM via haar social media kanalen.[8]
- Bij akkoorden en/of plannen over wonen waar wij bij betrokken zijn als provincie, brengen wij onder de aandacht dat gezondheidseffecten van houtstook worden meegenomen.

6. Binnenvaart en havens

Rondom vaarwegen kan de luchtkwaliteit aanzienlijk minder zijn. De transitie naar 0-emissie binnenvaart, walstroom en schonere motoren en brandstoffen leveren de belangrijkste gezondheidswinst. In het SLA is opgenomen dat de maatregelen voor binnenvaart met name van toepassing zijn voor partijen die substantiële scheep- en binnenvaart faciliteiten hebben. Dit is voor provincie Noord-Holland minder van belang aangezien de provinciale organisatie zelf geen (binnen)havens heeft, maar enkel infrastructuur (vaarwegen, oevers en kunstwerken.

[7] https://hollandse-luchten.org/tno-samen-met-burgers-houtrook-in-kaart-brengen-voor-gerichte-beleidsmaatregelen/
[8] https://www.rivm.nl/houtrook/stookalert

De provincie heeft een taak bij het baggeren en onderhoud van vaarwegen en havenbekkens. Dit werk wordt uitgevoerd via contractpartners. Emissie-eisen van het SLA met betrekking tot PIANOo zijn geïmplementeerd in het moedercontract waar wij alle nieuwe project-contracten op baseren.

We zijn als provincie partner bij havenontwikkelingen, we stimuleren hierbij de verduurzaming (energietransitie) van het havenareaal en de havenvoorzieningen. De provincie blijft letten op eventuele kansen voor duurzaamheid in de (zee)havens, als deze zich vanuit het thema binnenvaart en havens mochten aandienen.

6.1. Maatregelen binnenvaart en havens 2024

- Het SLA zet in op verplichten gebruik walstroom (voor aan de kade liggende schepen) en laadinfrastructuur voor voortstuwing van de scheepvaart (dieselmotor verduurzamen door biobrandstof, Fame, waterstof of battery containers). De provincie is geen haven-beheerder. We beheren als provincie enkel infrastructuur (vaarwegen, oevers en kunstwerken). De exploitatie van havens gebeurt door gemeenten, havenbedrijven en commerciële bedrijven. Als provincie kijken we waar we regionale partijen kunnen ondersteunen.

- Aanbestedingscriteria infrastructurele werkzaamheden: Emissie-eisen van het SLA met betrekking tot PIANOo[9] zijn geïmplementeerd in het moedercontract, waar wij alle nieuwe project-contracten op baseren. Dit betekent dat we bij alle contracten die vanaf nu worden ontwikkeld, de duurzaamheidseisen er standaard inzitten als eis (ondergrens).

- RiverGuide: gericht op informatievoorziening van de schipper. Door het weergeven van de ligplaatsbezetting, ziet de schipper waar een ligplaats beschikbaar is en wordt extra omvaren in de havens gereduceerd (samenwerkingsverband met Rijkswaterstaat, diverse provincies en diverse havenbedrijven)

- Blauwe Golf: stimuleren van konvooivaart (waardoor een groep schepen in één keer een brug passeert) en het optimaliseren van brugopeningen. Hierdoor neemt de uitstoot van wachtend autoverkeer af en kan de schipper zijn snelheid aanpassen (minder uitstoot) om de brugopeningen te halen. Bovendien wordt er hierdoor minder gewacht en minder opgetrokken.

- Modal split van weg naar water: in de veronderstelling dat vervoer over water minder uitstoot veroorzaakt. De hoeveelheid energie die nodig is voor het verplaatsen van een tonkilometer aan goederen is aanzienlijk later over water

[9] https://www.pianoo.nl/nl

als over de weg. Bepalende factor is echter de voortstuwing (motor en daarbij behorende brandstof). De innovatie in de scheepvaart gaat langzamer dan bij het wegtransport.

7. Landbouw

Landbouw is een relevante bron van luchtemissies, zeker in bepaalde delen van Nederland. Dit komt enerzijds door secundair fijnstof door de uitstoot van ammoniak en anderzijds door primair fijnstof. Primair fijnstof is vooral afkomstig van veehouderijen, met name pluimvee- en varkenshouderijen. Het aantal van deze bedrijven is in onze provincie relatief gezien gering. De emissie van ammoniak is vooral afkomstig van stallen en van bemesten. Ammoniak speelt ook een belangrijke rol bij de stikstofdepositie in natuurgebieden. De hieraan gekoppelde stikstofproblematiek wordt opgepakt vanuit een separaat beleidsspoor vanuit het Rijk en de provincie. Maatregelen vanuit het SLA die leiden tot minder emissies door landbouw, kunnen een bijdrage leveren aan het tegengaan van stikstofdepositie.
De meeste afspraken voor landbouw in het kader van het SLA zijn specifiek van toepassing voor gemeenten in Noord-Holland, vanuit hun verantwoordelijkheid als bevoegd gezag. Op deze afspraken kan de provincie niet sturen. In Noord-Holland zijn geen landbouwinrichtingen gelegen waarvoor provincie Noord-Holland bevoegd gezag is.

7.1. Maatregelen landbouw 2024

- Integrale brongerichte reductie van emissies: Wij nemen als provincie deel aan diverse gremia (o.a. IPO). Zodra daarin nadere uitwerking van acties voor decentrale overheden op de agenda worden gezet, zullen wij dit nader bezien, hoe wij ons hiertoe verhouden (wel/niet van toepassing op Noord-Holland) en waar we mogelijk kunnen ondersteunen.
- Relevante kennis en ervaring zal desgewenst worden gedeeld met gemeenten en de sector in de provincie Noord-Holland.

8. Citizen science en participatie

Voor een complex vraagstuk als luchtkwaliteit is samenwerking tussen overheid, kennisinstellingen, bewoners, bedrijven en organisaties een randvoorwaarde voor succes. Citizen science en participatie dragen bij het vergroten van het bewustzijn binnen de samenleving over de oorzaken en gevolgen van slechte luchtkwaliteit. Daarnaast zorgt het ervoor dat inwoners meer kennis hebben over het (zelf)meten en (zelf)analyseren van de luchtkwaliteit, hoe de overheden hierop acteren.

Met deze inzichten stel je de inwoner instaat om op gelijkwaardige basis de samenwerking of dialoog aan te gaan met de eerdergenoemde partijen. Dit legt de basis voor samenwerking en proactieve acties tussen alle betrokken partijen en stimuleert om actief mee te doen in het behalen van provinciale doelen op het gebied van luchtkwaliteit. Citizen science speelt in onze SLA uitvoering dan ook een belangrijke rol.

Hollandse Luchten

De provincie heeft Hollandse Luchten opgezet. Het doel van Hollandse Luchten is om met behulp van burgerwetenschap een context te creëren waarin bewoners, overheden, experts en bedrijfsleven samen kennis opbouwen, dialoog voeren en handelingsperspectieven verbeteren voor een gezonde fysieke leefomgeving. In Hollandse Luchten staan burgers centraal bij het verzamelen van data en het doen van onderzoek in hun eigen leefomgeving.

Hollandse Luchten maakt hierbij gebruik van experimentele technologie en onderzoekt de waarde van nieuwe sensortechnologie voor inwoners van Noord-Holland, overheden en kennispartners. Binnen het project zijn in 2024 meerdere burgermeetgroepen actief, waaronder in de IJmond-regio, Zaanstad, Haarlem en de Gooi- en Vechtstreek. De burgers worden in hun onderzoek bijgestaan door experts op gebied van luchtkwaliteit, gezondheid en data science van o.a. het RIVM, GGD Amsterdam en TNO. Ook doen wij als PNH kennis op over of en hoe citizen science kan bijdragen aan het verder versterken en verfijnen van het meetnet. De data en kennis die wordt opgedaan wordt online beschikbaar gesteld, onder andere via de eigen website van het project[10], maar ook via het Samen Meten platform van het RIVM[11].

Opgedane kennis en expertise wordt gedeeld binnen de eigen organisatie en met de andere deelnemers van het SLA, onder via deelname aan de SLA Themagroep participatie. Het project geniet landelijk en zelfs internationale bekendheid op gebied van open data en citizen science (voorbeeldproject). De ontwikkelde methodiek waarbij burgers, overheden en experts samenwerken met (innovatieve)technieken lijkt ook geschikt om toe te passen bij andere complexe thema's.

Scholieren meten luchtkwaliteit

De provincie ondersteunt en financiert het project 'Scholieren meten luchtkwaliteit in de provincie Noord-Holland'. Het is een project waar leerlingen van middelbare scholen met een vaste sensor en een mobiele sensoren op een fiets (bekend als de Snuffelfiets) de luchtkwaliteit meten, (data-)analyse uitvoeren en het gesprek over de leefomgeving voeren. Met het doel om de bewustwording en educatie

[10] Hollandse Luchten | Burgermetingen in Noord-Holland (hollandse-luchten.org)
[11] www.samenmeten.nl

over luchtkwaliteit en gezonde mobiliteit van scholieren te vergroten. Het project maakt gebruik van het al[12] en gaat het lesmateriaal door ontwikkelen en delen (GLOBE is het wereldwijde onderzoeksprogramma voor middelbare scholieren van NASA, RIVM, KNMI en universiteiten). Onderdeel van het project is, het werven van geïnteresseerde scholen en deze procesmatig ondersteunen in de uitvoering en communicatie, het betrekken van de lokale GGD en gemeente. De scholen gaan met ondersteuning van GLOBE het project eigen maken en uitvoeren met de scholieren. Het project loop vanaf 10 maart 2022 en heeft een einddatum 30 juni 2024. In 2024 vindt besluitvorming plaats over een mogelijk (meerjarig)vervolgtraject.'

8.1. Maatregelen citizen science en participatie 2024

Voor 2024 betreft het een continuering van de in uitvoering zijnde maatregelen.

- In 2024 zetten we Hollandse Luchten door. In 2023 is een subsidie (SpUk SLA) toegekend aan de provincie voor dit project. Onder Hollandse Luchten ontstaan inmiddels initiatieven die de provincie niet direct heeft geïnitieerd, maar wel bijdragen aan de participatie. Het project is ook actief in gemeenten die het SLA (nog) niet hebben ondertekend. In 2024 wordt ter ondersteuning van het project ook een fijnstofsensor geplaatst op het terrein van het provinciehuis. De data is online beschikbaar. De provincie onderzoekt in 2024 of en zo ja op welke wijze het Hollandse Luchten een vervolg krijgt na 2024.

- Faciliteren van project 'Scholieren meten luchtkwaliteit'. Wij faciliteren een project 'Scholieren meten luchtkwaliteit' (in samenwerking met globe), waarbij scholieren de luchtkwaliteit meten nabij hun school en/of de fiets. Wij voeren dit uit binnen een pilot op zes scholen in Noord-Holland. Deze pilot is in 2022 van start gegaan en wordt afgerond in 2024. Recent, 14 maart 2024, heeft gedeputeerde Olthof weer een deelnemende school bezocht. Tijdens zijn bezoek heeft hij de aftrap van het onderzoeksproject verzorgd voor een groep Nederlandse en Franse (uitwisseling) middelbare scholieren van het Castor College te Beverwijk.

9. EU-beleid en internationale inzet

Ongeveer de helft van de Nederlandse gezondheidseffecten van luchtverontreiniging wordt veroorzaakt door buitenlandse emissies. Ambitieus internationaal beleid is nodig om ook in het buitenland de emissies te laten

[12] Fijnstof - GlobeNL (globenederland.nl)

dalen. Het gaat daarbij om Europees bronbeleid voor emissies van voertuigen, schepen, mobiele werktuigen, industrie en landbouw en om luchtkwaliteitsbeleid. Dit loopt voornamelijk via de Rijksoverheid, maar gemeenten en provincies hebben mogelijkheden via Europese samenwerkingsverbanden en instituties. Met de internationale inzet wordt gestreefd naar een sterke afname van de gezondheidsimpact door buitenlandse emissies van fijnstof en stikstofoxides (NOx) en naar aanscherping van Europees bronbeleid voor wegverkeer, industrie, scheepvaart, mobiele werktuigen, landbouw en huishoudens.

De **Europese richtlijn industriële emissies** (RIE) is het belangrijkste EU-instrument om de verontreiniging door industriële installaties, waaronder ook intensieve veehouderijen, te reguleren. Op 12 maart 2024 heeft het EU-parlement ingestemd met aanpassing van de RIE. Als ook de Raad heeft ingestemd, zal gestart worden met het proces tot implementatie in de nationale wetgeving.

In vervolg op de herziening van de WHO-advieswaarden, wordt in EU-verband ook gewerkt aan de herziening van de **Europese richtlijn luchtkwaliteit**. In maart 2024 is er in EU-verband een voorlopig akkoord bereikt, naar verwachting zal definitieve besluitvorming in mei plaatsvinden (voor de Europese verkiezingen). Daarna zal de nieuwe richtlijn binnen twee jaar in de nationale wetgeving moeten worden geïmplementeerd.

De nieuwe grenswaarden sluiten beter aan op de meest recente advieswaarden van de WHO uit 2021. De concentraties van de WHO-advieswaarden liggen aanzienlijk lager dan de huidige grenswaarden. In onderstaande tabel staan de jaargemiddelde grenswaarden voor stikstofdioxide en fijnstof, de WHO-advieswaarden uit 2021 en de waarden die zeer waarschijnlijk worden opgenomen in de nieuwe Europese richtlijn luchtkwaliteit (dit worden de nieuwe wettelijke grenswaarden binnen) weergegeven.

Tabel 1: Wettelijk grenswaarde, WHO-advieswaarde 2005 en 2021en nieuwe EU-grenswaarde voor jaargemiddelde concentratie stikstofdioxide en fijnstof*

Stof	Wettelijke geldende grenswaarde	Streefwaarden SLA (= WHO-advieswaarde 2005)	WHO-advieswaarde (2021)	Verwachte EU-grenswaarden (besluitvorming 2024)
NO_2	40 µg/m³	40 µg/m³	10 µg/m³	20 µg/m³
PM_{10}	40 µg/m³	20 µg/m³	15 µg/m³	20 µg/m³
$PM_{2,5}$	25 µg/m³	10 µg/m³	5 µg/m³	10 µg/m³

*definitieve besluitvorming verwacht in mei 2024

9.1. Maatregelen EU-beleid en internationale inzet 2024

De inzet in 2024 op dit dossier bestaat, vanuit uitvoeringsplan, hoofdzakelijk uit het actief volgen van de ontwikkelingen via deelname aan bestaande overlegstructuren. Voor wat betreft het verkenning van de mogelijkheden van internationale regelingen en innovatiefondsen volgende we de ontwikkelingen binnen het SLA netwerk.

- De provincie neemt deel aan SLA-themagroep internationaal

10. Financieel

Er zijn geen financiële consequenties voor de uitvoering van de maatregelen voorzien. De uitvoering van maatregelen valt volledig onder lopende zaken en reguliere budgetten.

SpUk SLA subsidies (regeling E53)
Op dit moment heeft de provincie sinds het ondertekenen van het SLA twee SpUk SLA subsidies ontvangen, waarvan de werkzaamheden in uitvoering zijn. In 2024 is er een landelijk een budget van €5 miljoen beschikbaar voor SLA SpUk regeling (E53)[13]. Deze subsidies zijn alleen beschikbaar voor partijen die het SLA hebben ondertekend. De provincie stimuleert gemeenten om gebruik te maken van deze subsidies, bijvoorbeeld om invulling te geven aan citizen science en participatie (in samenhang met Hollandse Luchten en Globe, zie hoofdstuk 8).

We verkennen gedurende 2024 of we als provincie ook in 2024 een subsidieaanvraag indienen. Hierbij zoeken we intern de samenwerking op en kijken daarbij ook naar ideeën en initiatieven die bijdragen aan meerdere beleidsopgaven (Mobiliteit, Duurzaamheid, Klimaat, Stikstof).

Tabel 1: toegekende SpUk SLA subsidies aan provincie Noord-Holland

Beschikkingsnummer	Omschrijving	subsidiebedrag
SPUKSLA-22-03318341	Pilot hoogblootgesteld	€ 63.275
SPUKSLA-23-03591102	Hollandse Luchten - participatie	€100.000

[13] Specifieke Uitkering Schone Lucht Akkoord (SpUk SLA) (rvo.nl)

11.Voortuitblik 2025

SLA voortgangsrapportage - gezondheidsindicator
In 2024 wordt de voortgangsrapportage van het RIVM beschikbaar gesteld (exacte planning niet bekend). Deze had in 2023 opgeleverd moeten worden, maar heeft vertraging opgelopen. Deze rapportage maakt inzichtelijk of we in Nederland op koers liggen om de doelstelling van het SLA te halen met het huidige en voorgenomen beleid. Als blijkt dat we de doelstelling niet gaan halen, is bijsturing (en extra maatregelen) nodig.

Nieuwe uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord 2024-2030
Er wordt door de deelnemers van het SLA, gewerkt aan een nieuwe SLA uitvoeringsagenda. Verwachting is dat deze rond juni 2024 beschikbaar is. Het betreft een update van de vorige agenda. Deze uitvoeringsagenda geeft richting aan de gezamenlijke inspanningen van de SLA-partners en de op te stellen decentrale uitvoeringsplannen voor de komende jaren.

Herziening Europese grenswaarden 2024
De nationale wettelijke grenswaarden (normen) voor fijnstof en stikstofdioxide volgen uit de Europese richtlijn luchtkwaliteit. Op dit moment zijn de wettelijke grenswaarden voor stikstofdioxide en fijnstof minder streng dan de doelen van het SLA voor 2030. Dit gaat veranderen.

De Europese richtlijn luchtkwaliteit wordt herzien. De verwachting is dat de Europese grenswaarden voor fijnstof in de nieuwe richtlijn op hetzelfde niveau komen te liggen als de doelstelling van het SLA. Voor stikstofdioxide wordt de wettelijke grenswaarde naar verwachting lager (strenger) dan de doelstelling van het SLA (grenswaarde stikstofdioxide SLA 40 µg/m3, verwachte nieuwe EU-richtlijn: 20 µg/m3. Welke effect dit gaat hebben op de huidige werkwijze en doelstellingen van het SLA is nog niet bekend.

Besluitvorming over de Europese richtlijn luchtkwaliteit vindt waarschijnlijk op korte termijn plaats (Europees parlement stemt naar verwachting in april 2024, de Raad in mei 2024). Deze herziene richtlijn bevat o.a. de nieuwe grenswaarden voor stikstofdioxide en fijnstof, die binnen 2 jaar na vaststelling zullen worden verankerd in de Nederlandse wetgeving.

Opgemerkt wordt dat de verwachte nieuwe grenswaarden niet op het niveau van de WHO-advieswaarden 2021 liggen. Dat betekent dat ook als het lukt om in Nederland in 2030 te voldoen aan de nieuwe grenswaarden, er nog steeds gezondheidseffecten zullen zijn als gevolg van de luchtkwaliteit.

Na definitieve vaststelling van de nieuwe EU-grenswaarden, zal moeten worden onderzocht welke aandachtspunten er zijn in onze provincie. Voor wat betreft de aanscherping van de grenswaarden en de gevolgen daarvan, werken we samen met andere provincies en de SLA-partners. Hierbij kijken we ook naar wat er

nodig is bij onze buurlanden, aangezien onze luchtkwaliteit voor een groot deel wordt beïnvloed door het buitenland.

Provincie Noord-Holland

Gedeputeerde Staten

BEL/OMB

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

Provincie Noord-Holland

Commissie Leefomgeving

Dossiernummer	15651
Extern Zaak ID	2257443
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	1 juli 2024
Agendapunt	15.c
Titel	Advies reikwijdte en detailniveau MER Heracless-Groen Staal (B-agenda Leefomgeving 01-07-2024)
Organisatieonderdeel	BEL/GLK

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Leefomgeving	1 juli 2024

Toelichting

Gedeputeerde Staten adviseren de directie van Tata Steel IJmuiden B.V. over de reikwijdte en het detailniveau van het milieueffectrapport (MER) voor het project Heracless-Groen Staal.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
R.L. Baars
BEL/GLK

Telefoonnummer +31235144550
baarsr@noord-holland.nl

Verzenddatum
18 JUNI 2024

Kenmerk
2257443/2257448

Uw kenmerk

Betreft: Advies reikwijdte en detailniveau MER Heracless-Groen Staal

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende: Op 18 juni jl. hebben Gedeputeerde Staten het advies over de reikwijdte en het detailniveau voor het milieueffectrapport (hierna: MER) voor het project Heracless-Groen Staal van Tata Steel vastgesteld en, mede namens de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, verstuurd aan de directie van Tata Steel.

Inleiding
Op 21 maart 2023 hebben Gedeputeerde Staten besloten tot het starten van de projectprocedure voor het project Heracless-Groen Staal. Sindsdien bent u regelmatig geïnformeerd over de voortgang van het project Heracless-Groen Staal en de bijbehorende procedure voor een projectbesluit en de vergunningverlening[1].

Met voorliggende brief brengen wij u wederom op de hoogte van de actuele stand van zaken. Eerst lichten wij toe in welke fase van de procedure het project zich bevindt. Vervolgens gaan wij in op ons advies aan Tata Steel over de reikwijdte en het detailniveau voor het milieueffectrapport (MER) dat door Tata Steel moet worden opgesteld. Ten slotte geven wij in deze brief onze tweede tussentijdse reflectie op het participatietraject dat tot op heden is doorlopen.

De fase van een NRD naar het MER
Sinds de start van de procedure in maart 2023 stonden de eerste 9 maanden in het teken van de verdere uitwerking van de plannen door Tata Steel, zoals beschreven in de gepubliceerde notitie voornemen. Dat gebeurde aan de hand van een intensief participatietraject. Vervolgens

[1] Brieven met referentienummers 1987567/1987583; 2069251/2069258; 1987567/2135974; 2234068/2234071

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Dreef 3
2012 HR Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

zijn de plannen en de planning aangepast. Daartoe hebben Gedeputeerde Staten in november vorig jaar een Gewijzigde Notitie Voornemen gepubliceerd. Ook volgde er een aanvullende participatieronde. In deze 9 maanden heeft Tata Steel als initiatiefnemer, mede aan de hand van alle participatie inbreng, toegewerkt naar een zogeheten 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau' (NRD). De NRD van Tata Steel is op 30 januari jl. gepubliceerd door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG).

In de NRD staat de reikwijdte en het detailniveau van hetgeen Tata Steel voornemens is te onderzoeken in het milieueffectrapport (MER). In het MER worden de milieugevolgen van het project en de impact daarvan op de leefomgeving in beeld gebracht. Het MER wordt straks door de OD NZKG en de provincie beoordeeld in het kader van de besluitvorming over het projectbesluit en de vergunningen. Om te zorgen dat het MER zo adequaat en volledig mogelijk is voor de besluitvorming geeft het bevoegd gezag advies over de reikwijdte en het detailniveau voor het MER. Tata Steel dient het advies van het bevoegd gezag te betrekken in het MER. Tata Steel wil het MER eind 2024 opleveren.

Op 18 juni jl. hebben Gedeputeerde Staten het advies over de reikwijdte en het detailniveau voor het MER voor Heracless-Groen Staal vastgesteld. Daarmee is het project nu in de fase waarin Tata Steel de milieueffecten van het project en de impact daarvan op de leefomgeving gaat laten onderzoeken. Met het inzicht over de impact op de leefomgeving moet ook waar mogelijk kwantificeerbaar duidelijk worden op welke aspecten de leefomgeving gezonder wordt. Een gezondere leefomgeving in de IJmond is sinds de start van de procedure voor GS een belangrijke voorwaarde bij de realisatie van het project. In het advies aan Tata Steel geven wij mee hoe zij in het MER de koppeling naar een gezondere leefomgeving wat ons betreft moeten maken, zodat gezondheid zo veel mogelijk wordt meegenomen in het MER.

Advies reikwijdte en detailniveau voor het MER
Het advies aan Tata Steel vindt u als bijlage bij deze brief. Hierna lichten wij eerst toe hoe ons advies tot stand is gekomen. Daarna gaan wij inhoudelijk in op de wijze waarop wij aan Tata Steel adviseren hoe een gezondere leefomgeving wat ons betreft een centrale plek moet krijgen in het MER.

Zoals toegelicht vormt de NRD van Tata Steel het startpunt voor het MER dat nog moet worden opgesteld. Het advies van het bevoegd gezag over de reikwijdte en detailniveau voor het MER is in die zin een reflectie op de NRD van Tata Steel, waarbij relevante wet- en regelgeving en de door GS vastgestelde Notitie Voornemen bij de start van het project de belangrijkste kaders zijn.

Na publicatie van de NRD eind januari 2024, volgde een zienswijzeperiode van 6 weken en twee participatieavonden, georganiseerd door de OD NZKG. Tot 12 maart kon iedereen een zienswijze indienen bij de OD NZKG op de NRD van Tata Steel. In totaal zijn 19 zienswijzen van bewoners en organisaties ontvangen. Waar relevant zijn deze meegenomen in ons advies aan Tata Steel over de reikwijdte en het detailniveau voor het MER. In ons advies aan Tata Steel is achterin een geanonimiseerd overzicht opgenomen van de zienswijzen met een reactie van het bevoegd gezag hoe de zienswijze is verwerkt.

Gezien de complexiteit en omvang van het project, hebben wij de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna de Commissie) ingeschakeld om ons te adviseren over de reikwijdte en het detailniveau van het MER voor Heracless-Groen Staal. De Commissie adviseert als onafhankelijke organisatie over de inhoud van milieueffectrapporten. Voor elke adviesvraag stelt de Commissie een werkgroep op maat samen van onafhankelijke deskundigen die met senioriteit hun kennis en ervaring inbrengen. Alle adviezen van de Commissie zijn openbaar. Het advies van de Commissie over de reikwijdte en het detailniveau voor Heracless-Groen Staal is gepubliceerd op 16 mei jl[2]. De Commissie heeft alle zienswijzen gelezen die het bevoegd gezag heeft toegestuurd. Ze heeft deze zienswijzen ook in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER. Het advies van de Commissie hebben wij overgenomen en is een belangrijk onderdeel van ons advies aan Tata Steel over de reikwijdte en het detailniveau.

Processtappen NRD en MER project Heracless-Groen Staal Tata Steel

1. Vanaf maart 2023: Opstellen NRD door Tata Steel, o.a. op basis Notitie Voornemen (maart 2023), eerdere participatie en Gewijzigde Notitie Voornemen (november 2023).
2. Publicatie Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). 30 januari 2024.
3. Zienswijze en adviesronde (tot 12 maart 2024):
    a. 2 participatieavonden
    b. 19 zienswijzen van bewoners en (maatschappelijke)organisaties ontvangen
    c. Adviezen van wettelijke adviseurs en partners
    d. Advies Expertgroep meegenomen
4. Advies van de commissie voor de MER (16 mei 2024 gepubliceerd)
5. Advies van bevoegd gezag op de NRD voor de MER aan Tata Steel (11 juni 2024)
6. Opstellen MER door Tata Steel (afronding verwacht eind 2024)
7. Beoordeling MER door bevoegd gezag en toetsingsadvies Commissie mer als onderdeel formele procedure projectbesluit en vergunningen (2025)

Voor de totstandkoming van het advies over de reikwijdte en detailniveau zijn tenslotte ook (wettelijke) adviseurs en ketenpartners gevraagd om advies: de colleges van gemeenten Beverwijk, Velsen en Heemskerk, de Inspectie Leefomgeving en Transport, de Veiligheidsregio Kennemerland (waaronder de GGD Kennemerland), het

[2] https://www.commissiemer.nl/adviezen/3730

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Rijkswaterstaat, PWN en Waternet. Voor zover wij de adviezen van deze ketenpartners kunnen onderschrijven zijn deze net als het advies van de Commissie overgenomen in ons advies. Daarnaast is het advies van de Expertgroep Gezondheid IJmond "Gezondheid geborgd[3]" waar mogelijk overgenomen in ons advies.

Gezondheid en een gezondere leefomgeving in het MER
Sinds de start van de projectprocedure op 22 maart 2023, is een gezondere leefomgeving voor de provincie een voorwaarde bij de realisatie van Heracless-Groen Staal. Het tekstkader 'Gezondheid en gezondere leefomgeving' op pagina 5 van de Gewijzigde Notitie Voornemen[4] maakt dit onder andere duidelijk:

> **Gezondheid en gezondere leefomgeving**
>
> De gezondheid van mensen wordt bepaald door een veelheid aan factoren: Erfelijke aanleg, leefstijl en door omgevingsfactoren, waaronder de leefomgeving. Een gezonde leefomgeving is een leefomgeving waar bewoners zich prettig voelen, die uitnodigt tot gezond gedrag en waar de negatieve invloed van milieufactoren zo klein mogelijk is.
>
> Het project Heracless-Groen Staal is belangrijk voor een gezondere leefomgeving in de regio IJmond. Met "gezondere leefomgeving" wordt in de gepubliceerde stukken over Heracless-Groen Staal bedoeld dat door het project Heracless-Groen Staal de invloed van Tata Steel op de leefomgeving minder wordt op het gebied van de volgende (gezondheids)aspecten:
>
> - Fijnstof
> - Stikstofdioxiden (NOx)
> - Zeer Zorgwekkende Stoffen (waaronder PAK en zware metalen)
> - Hinder (grofstof, geur, geluid, licht)
> - Omgevingsveiligheid
>
> Om te kunnen zeggen dat de leefomgeving gezonder wordt moet door Heracless-Groen Staal het effect vanuit Tata Steel op deze aspecten verminderen. Het is mogelijk dat niet op ieder individueel aspect een vermindering plaatsvindt. Ook in dat geval kan er nog steeds sprake van een gezondere leefomgeving, omdat het gaat om het totale effect op de leefomgeving. Het MER moet inzicht geven in de emissiereductie op deze aspecten, die wordt beoordeeld door de Omgevingsdienst NZKG en de commissie m.e.r.

Daarmee is de provincie vanaf het begin van de procedure duidelijk over de wijze waarop zij zal beoordelen of de leefomgeving gezonder wordt door Heracless-Groen Staal. Het MER wordt straks ook beoordeeld door de onafhankelijk Commissie mer voor een toetsingsadvies.

Sinds de start van het project zijn er meerdere ontwikkelingen die het goed mogelijk maken om een gezondere leefomgeving een centrale plek te geven in het MER. Denk daarbij aan het RIVM-rapport van september 2023: 'De bijdrage van Tata Steel Nederland aan de

---

[3] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/02/28/bijlage-2-advies-gezondheid-geborgd-eerste-bevindingen-van-de-expertgroep-gezondheid-ijmond-28-februari-2023-3

[4] https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Gezonde_leefomgeving_Milieu/Projecten/Groen_Staal/Documenten/Gewijzigde_Notitie_Voornemen_Projectbesluit_Heracless_Groen_Staal_20231108.org

gezondheidsrisico's van omwonenden en de kwaliteit van hun leefomgeving'[5] en het advies van de Expertgroep Gezondheid IJmond.

Dit rapport en advies zijn verwerkt in de gezondheidsparagraaf van ons advies over de reikwijdte en detailniveau van het MER voor Heracless-Groen Staal. Zo adviseren wij bijvoorbeeld aan Tata Steel om in het MER de inzichten uit het RIVM-rapport als referentie te gebruiken om de effecten ten aanzien van een gezondere leefomgeving te beschouwen in het MER, rekening houdend met de aanvullende aandachtspunten bij het rapport van de Expertgroep Gezondheid IJmond. Daarin adviseren wij aanvullend op de adviezen van de Commissie over de effecten op de leefomgeving, waarmee volgens hen in het MER 'al voor een groot deel inzichtelijk wordt wat de gezondheidsgevolgen voor omwonenden zijn'. Voor meer informatie over de manier waarop wij Tata Steel adviseren het gezondheidsaspect een centrale plek te geven in het MER verwijzen we naar hoofdstuk 5.1 van het advies van de Commissie, aangevuld met hoofdstuk C.2.2 van ons advies als bevoegd gezag.

Gezondheidseffectrapportage (GER)
Het Ministerie van IenW onderzoekt momenteel hoe een Gezondheids Effect Rapportage (GER) het beste opgesteld kan worden, mede naar aanleiding van een aangenomen motie in de Tweede Kamer[6]. Wat een GER precies is en wat daar wel en niet in wordt opgenomen staat nog niet vast. Hier is nadere uitwerking voor nodig vanuit het ministerie van IenW.

Wel zien wij dat het MER als belangrijke bouwsteen kan worden gebruikt voor een GER. Waar het MER met name kijkt naar de verandering van de uitstoot (emissie) en wat daarvan in de leefomgeving te merken is (immissie en depositie), zien wij voor ons dat in een GER vervolgens de vertaling plaats kan vinden naar de verandering in ziektelast in de omgeving. Bijvoorbeeld uitgedrukt in aantal aandoeningen, effect op de levensduur etc. Zie in dit verband ook het advies van de commissie MER[7].

Het is goed om voor ogen te houden dat in tegenstelling tot het MER een GER op dit moment (nog) geen vastomlijnd bestaand instrument is en dat het geen wettelijk onderdeel is van een projectbesluit of de vergunningverlening. Wij kunnen er daarom als bevoegd gezag - als vergunningverlener, toezichthouder en handhaver - in de verdere formele procedures niet op acteren. Daarom ligt de coördinatie en uitwerking van een GER primair bij het rijk. Wij blijven daar wel nauw bij betrokken.

---

[5] https://www.rivm.nl/publicaties/bijdrage-van-tata-steel-nederland-aan-gezondheidsrisicos-van-omwonenden-en-kwaliteit
[6] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2024Z05839&did=2024D13507
[7] https://www.commissiemer.nl/adviezen/3730 Bladzijde 18.

In de tijd is een GER ook pas na het MER en de eerste vergunningaanvragen beschikbaar. Voor een GER zijn namelijk onder andere de gegevens en inzichten van het MER nodig. Om de huidige planning (realisatie voor 2030) te halen worden de eerste vergunningaanvragen samen met het MER door Tata Steel ingediend. Indienen van het MER en de eerste vergunningaanvragen zijn nu voorzien eind 2024. Wachten met de vergunningverlening tot een GER is afgerond vinden wij ook daarom onwenselijk, naast het gebrek aan juridisch handelingsperspectief. Dit geeft immers vertraging en daarmee langer extra belasting op de leefomgeving en daarbij horende gezondheidsschade. Dat willen we juist zo snel mogelijk verminderen. Door de wijze waarop wij nu aan Tata Steel adviseren, geven wij een gezondere leefomgeving een centrale plek in het MER ten behoeve van een zorgvuldige besluitvorming voor het projectbesluit en de vergunningverlening.

MER en GER

De GER bestaat nog niet als instrument en er is nadere uitwerking vanuit het Rijk nodig om te bepalen wat een GER precies kan en moet zijn, naast het MER. Desondanks geven wij in deze brief wel weer wat de verhouding tussen het MER en een GER op hoofdlijnen volgens ons zou kunnen zijn. Samenvattend:

Het MER: Inzicht in veranderingen als gevolg van een project in:

- Uitstoot (emissie)
- Verspreiding en aanwezigheid van stoffen in de leefomgeving, zowel in de lucht (immissie, denk bijvoorbeeld aan fijnstof en NO_2) als op de grond (depositie, denk aan stof en metalen in stof)
- Wijzigingen in zaken als geluid, verspreiding van stoffen naar de bodem en de risico/veiligheidssituatie

Met een MER kunnen we zeggen in hoeverre *de leefomgeving gezonder wordt* in termen van bijvoorbeeld een vermindering in de concentratie fijnstof in de lucht.

Planning en uitvoering MER: Tata Steel moet het MER opstellen, de provincie en de OD NZKG beoordelen deze vervolgens. Ook de Commissie mer geeft toetstingsadvies of het MER volledig is. Het MER is nu door Tata Steel voorzien eind 2024, samen met de eerste vergunningaanvragen.

Een GER: Zoals de Commissie mer aangeeft kan in een GER een vertaling plaatsvinden van de verandering in emissies, immissies en deposities (die duidelijk worden in een MER) naar de verandering in ziektelast in de omgeving. Bijvoorbeeld uitgedrukt in aantal aandoeningen, effect op de levensduur etc. als gevolg van bijvoorbeeld een wijziging in de concentratie fijnstof in de lucht. Dit maakt dat o.a. het MER nodig is om een GER op te kunnen stellen. De methodiek van het RIVM onderzoek "De bijdrage van Tata Steel Nederland aan gezondheidsrisico's van omwonenden en de kwaliteit van hun leefomgeving" kan hierbij volgens de Expertgroep als basis dienen. Volgens de Expertgroep moet voor een goed beeld van de gezondheidseffecten en dus voor een GER echter naar meer zaken worden gekeken dan het RIVM heeft gedaan in die studie.

Planning en uitvoering GER: Planning is aan het Rijk en nog niet bepaald. Wel is duidelijk dat het MER nodig is, het kan dus in ieder geval niet eerder dan in 2025. Wie de GER op moet stellen en wat daar precies in mee genomen moet worden (m.a.w., in welke mate precies een uitbreiding t.o.v. de eerdere RIVM studie) zijn nog niet bepaald. Dit is aan het Rijk.

Hoewel een GER dus niet direct betrokken kan worden bij de vergunningverlening, zien wij wel voor ons dat de GER kan helpen om vast te stellen welke verbeteringen verder nog nodig zijn, naast de Roadmap+, Heracless-Groen Staal en de maatwerkafspraken. Daarnaast geeft de GER meer informatie aan omwonenden. Wij benadrukken dat het aan het Rijk is om eerst te bepalen wat een GER precies is en waar deze voor gebruikt kan worden. Wij blijven onder leiding van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) in gesprek met onder andere de Expertgroep en andere betrokkenen over de verdere uitwerking van een GER. Zodra hierover door het ministerie van IenW meer informatie wordt gedeeld met de Tweede Kamer brengen we u hiervan op de hoogte.

Participatie

Voor het projectbesluit, de vergunningaanvraag en het milieueffectrapport (MER) is het van belang de omgeving op een juiste manier te betrekken. Hiervoor is door Tata Steel een participatieplan opgesteld in lijn met de "Uitgangspunten voor participatie" van de provincie Noord-Holland. Ook is afgesproken dat de provincie Noord-Holland procesmatig zal toetsten of Tata Steel de participatie volgens het participatieplan uitvoert. In het document "Werkwijze participatie projectbesluit Heracless-Groen Staal" staat hoe wij dat precies doen en dat wij op minimaal twee momenten per brief aan uw Staten kenbaar zullen maken hoe het participatietraject verloopt. Met voorliggende brief geven wij invulling aan het tweede tussentijdse toetsmoment. Deze reflectie bouwt dus voort op het eerste toetsmoment waar u in een eerdere brief van ons over bent geïnformeerd (d.d. 19 juli 2023, 2069251/2069258).

Toetsingskader uitvoering participatieplan door Tata Steel

In het document "Werkwijze participatie projectbesluit Heracless-Groen Staal" hebben wij het toetsingskader beschreven waarbinnen wij beoordelen hoe het participatietraject van Tata Steel verloopt. Het bevoegd gezag doet dit door:

1. Na te gaan of alle volgens het participatieplan te organiseren participatiebijeenkomsten/momenten plaatsvinden;
2. Na te gaan of op alle inbreng, vragen, opmerkingen etc. door initiatiefnemer gemotiveerd wordt gereageerd;
3. Na te gaan of toezeggingen van de initiatiefnemer in reactie op de inbreng, vragen en opmerkingen door de initiatiefnemer gestand worden gedaan.

Ad 1: Naar aanleiding van de gewijzigde plannen en publicatie van de Gewijzigde Notitie Voornemen op 7 november 2023 heeft Tata Steel een aanvullende participatiefase georganiseerd. Deze fase liep van 8 november tot 8 december, waarin de wijzingen in het plan centraal stonden en daarop kon worden gereageerd. Op 28 november vond een

aanvullende participatieavond plaats in Beverwijk. De provincie en OD NZKG waren hier ook bij aanwezig om vragen te beantwoorden en inbreng op te halen. Na publicatie van de NRD eind januari, volgde een zienswijzeperiode van 6 weken en twee participatieavonden, georganiseerd door de OD NZKG. In totaal zijn 19 zienswijzen op de NRD van Tata Steel ontvangen.

Ad 2: Tijdens de participatieavond waren voldoende medewerkers van Tata Steel aanwezig om belangstellenden te woord te staan, inbreng op te halen en vragen te beantwoorden. Alle vragen en inbreng, ook de inbrengreacties die via brieven of mail zijn binnengekomen bij Tata Steel, zijn door het bedrijf beantwoord en vervat in een overzicht dat op 29 januari is gepubliceerd op de webpagina van Tata Steel[8]. Op basis van onze indruk tijdens de participatieavond en de beantwoording constateren wij dat gemotiveerd wordt gereageerd op de inbreng.

Ad 3: Voor zover wij nu kunnen overzien komt Tata Steel toezeggingen na. Dat blijkt onder andere uit het participatieverslag en de NRD die door Tata Steel zijn opgesteld. Daarin is onder andere beschreven hoe de inbreng van participanten tot en met december 2023 na elke participatiefase heeft geleid tot aanpassingen in de plannen. Het participatieverslag is gepubliceerd op de webpagina van Tata Steel[9].

Op basis van bovenstaande toetsingscriteria concluderen wij dat er tot nu toe sprake is van voldoende participatie tijdens de verkenningsfase en er adequaat uitvoering wordt gegeven aan het participatieplan van Tata Steel. Het derde en definitieve toetsmoment verwachten wij met u te delen op het moment van besluitvorming voor het ontwerp projectbesluit[10].

---

[8] https://www.tatasteelnederland.com/participatie-groen-staal

[9] https://www.tatasteelnederland.com/participatie-groen-staal

[10] NB: In de huidige planning (in de Gewijzigde Notitie Voornemen) is voor het projectbesluit nog een apart besluit "over de resultaten van de verkenning" voorzien. In dit besluit wordt vastgelegd hoe de resultaten van de verkenning in het (ontwerp)projectbesluit worden opgenomen. Zie blz. 18 en 19 van de gewijzigde Notitie Voornemen. Wij zullen geen apart besluit over de resultaten van de verkenning nemen maar dit samenvoegen met het besluit tot vaststellen van het ontwerp-projectbesluit. In het ontwerp-projectbesluit wordt de doorlopen participatie toegelicht en hoe dit is verwerkt in het ontwerp-projectbesluit.

Tot slot
Met ons advies over de reikwijdte en het detailniveau van het MER voor Heracless-Groen Staal, is het project nu in de fase waarin Tata Steel de milieueffecten van het project en de impact daarvan op de leefomgeving gaat laten onderzoeken. Voor de uitwerking van het MER, de aanvraag van het projectbesluit en de vergunningaanvragen organiseert Tata Steel in lijn met het participatieplan nog twee participatieavonden op 25 en 27 juni[11]. Tata Steel wil het MER eind 2024 opleveren. Zodra het MER is opgeleverd worden uw Staten daarover geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

M.J.H. van Kuijk

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

1 bijlage

01 - Advies reikwijdte en detailniveau MER Heracless-Groen Staal

[11] https://www.tatasteelnederland.com/participatie-groen-staal

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Tata Steel IJmuiden B.V.
Postbus 10000
1970 CA IJmuiden

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
R.L. Baars
BEL/GLK

Telefoonnummer +31235144550
baarsr@noord-holland.nl

Verzenddatum

18 JUNI 2024

Kenmerk
2257443/2257449

Uw kenmerk

Betreft: Advies reikwijdte en detailniveau voor het MER voor het project Heracless-Groen Staal

Geachte directie,

Hierbij treft u het advies van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland en Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied over de reikwijdte en het detailniveau ten behoeve van het milieueffectrapport (MER) voor het project Heracless-Groen Staal.

Verzoek om advies over reikwijdte en detailniveau
Op 24 januari 2024 hebben wij van u een Notitie Reikwijdte en detailniveau (verder: NRD) ontvangen voor het MER ten behoeve van de transitie van de huidige staalproductie. Op 24 januari 2024 heeft u ons tevens gevraagd om hierover advies uit te brengen.

Doel en achtergrond advies over reikwijdte en detailniveau
Het doel van dit advies is om de reikwijdte en het detailniveau van het MER af te bakenen.

Vanuit deze achtergrond bezien adviseren wij over de benodigde informatie ten aanzien van de specifieke kenmerken van het voorgenomen project (waaronder de locatie en de technische capaciteit) en de te verwachten effecten op het milieu en de leefomgeving van het project. Dit betekent dat wij met name adviseren welke informatie redelijkerwijs moet worden onderzocht, in aanvulling op hetgeen is omschreven in de NRD, om tot een gemotiveerde conclusie over de effecten op het milieu en de leefomgeving van het project te komen.

De door Gedeputeerde Staten vastgestelde Gewijzigde Notitie Voornemen van 7 november 2023 is een belangrijk inhoudelijk kader als uitgangspunt voor ons advies, dat onder andere aandacht vraagt voor een gezondere leefomgeving als voorwaarde bij de beoogde realisatie van het project. Wij geven in ons advies dan ook aan hoe u een gezondere leefomgeving wat ons betreft een centrale plek moet gegeven in het MER.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Dreef 3
2012 HR Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Daarnaast hebben wij de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna de Commissie) gevraagd te adviseren over de reikwijdte en het detailniveau van het MER voor Heracless-Groen Staal. Het advies van de Commissie, dat zij op 16 mei jl. hebben gepubliceerd, hebben wij overgenomen en is een belangrijk onderdeel van ons advies.

Overeenkomstig het Omgevingsbesluit (artikel 11.16) zal het MER gebaseerd zijn op het advies over reikwijdte en detailniveau. Ook de NRD geeft richting aan het MER. Daar waar dit advies (inclusief het advies van de onafhankelijke Commissie) conflicteert met de NRD van 24 januari heeft dit advies in principe het primaat.

Ons advies is als volgt opgebouwd:

A - Korte beschrijving van het te realiseren initiatief
B - Procedurele aspecten
    1. Mer-plicht
    2. Voorbereidingsprocedure
    3. Commissie voor de milieueffectrapportage
    4. Wettelijke adviseurs en andere adviseurs
    5. Zienswijzen
    6. Coördinatie watervergunning en omgevingsvergunning mba
C - Advies over reikwijdte en detailniveau
    1. Essentiele onderwerpen
    2. Advies over reikwijdte en detailniveau
        1. Alternatieven en varianten
        2. Gezondheid en leefomgeving
        3. Luchtemissies en geur
        4. Geluid en trillingen
        5. Externe Veiligheid
        6. Duurzaamheid en energie
        7. Bodembescherming
        8. Afvalverwerking en circulariteit
D - Advies van wettelijk adviseurs en andere adviseurs
E - Conclusie Reikwijdte en Detaillering van het MER
F - Bijlagen
    1. Advies Commissie mer
    2. Adviezen (wettelijk) adviseurs en andere adviseurs
    3. Zienswijzen en reactie

A. Korte beschrijving van het te realiseren initiatief

Voor de nieuwe staalproductie door middel van Heracless-Groen Staal wordt één Direct Reduction Plant (DRP) installatie en één Electric Arc Furnace (EAF) installatie gerealiseerd (samen genoemd: DRP-EAF). De DRP produceert ruwijzer wat in de bestaande Oxystaalfabriek verder behandeld kan worden. Het ruwijzer kan tevens geleverd worden aan de EAF, waarin ook schroot (ook wel schrot genoemd) wordt verwerkt. Hiermee wordt staal geproduceerd. Wat de DRP- en EAF- installaties precies doen en hoe ze werken wordt hierna kort toegelicht.

De installaties vergen aanpassingen aan het Tata-Steel-terrein en de huidige procesvoering. Er komen nieuwe leidingen voor de aanvoer van aardgas en waterstof. Andere leidingen, wegen en spoorlijnen worden aangepast. Mogelijk zal de huidige Oxygashouder-installatie moeten worden aangepast of verplaatst. Ook voor de afvoer van koel- en proceswater wordt bezien of er aanpassingen nodig zijn. Dit leidt tot meerdere aanpassingen in de procesketen van Tata Steel. Ook de aanvoer van bouwmateriaal voor de installaties zal leiden tot aanpassingen op het Tata-Steel-terrein. De nieuwe installaties zullen naar verwachting voor 2030 operationeel zijn en dan worden Hoogoven 7 en Kookgasfabriek 2 uit bedrijf genomen.

Integraal onderdeel van Heracless-Groen Staal is een installatie waarmee CO_2 wordt afgevangen. Bij het in bedrijf nemen van de nieuwe fabrieken, zal aardgas worden gebruikt in het productieproces. Dit gaat gepaard met de vorming van meer CO_2 ten opzichte van de productie op basis van waterstof. Afhankelijk van de mate en duur waarin aardgas moet worden gebruikt, heeft Tata Steel in het voornemen de optie meegenomen om de afgevangen CO_2 geschikt te maken voor permanente geologische opslag (onder de Noordzee). De voorziening om CO_2 af te vangen en geschikt te maken voor opslag betreft een stroom van circa 600 kton CO_2 per jaar.

DRI-techniek

De productie van vloeibaar ruwijzer door middel van hoogovens wordt vervangen door een nieuwe technologie: Direct Reduced Iron-technologie waarbij DRI (een gereduceerd ijzer in vaste vorm) met behulp van aardgas en later voornamelijk waterstof wordt geproduceerd. Deze vaste vorm van ijzer moet dan in een smeltoven vloeibaar worden gemaakt. Hierbij is de inzet van kolen en het voorbewerken van kolen niet meer noodzakelijk.

EAF-techniek

Tata Steel kiest ervoor om ook een smeltoven (EAF) te bouwen. Deze smeltoven zal gevoed worden met DRI en staalschrot en draagt daarmee bij aan de circulaire ambities van Tata Steel en de overheid. Als onderdeel van het Heracless-Groen Staal proces wordt voorzien in een totale inzet van 30% schrot vanaf 2030.

B. Procedurele aspecten

1. Mer-plicht

In de vastgestelde Gewijzigde Notitie Voornemen van 7 november 2023 is opgenomen dat er voor het project Heracless-Groen Staal een volledige mer-procedure wordt doorlopen en een MER wordt opgesteld. Het MER wordt opgesteld ten behoeve van het projectbesluit en de vergunningen voor het project Heracless-Groen Staal. Er is reeds een kennisgeving gedaan van het voornemen en de start van de procedure.

U heeft het voornemen om een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor diverse activiteiten op grond van de Ow in te dienen. Het betreft onder meer het realiseren van een DRI-installatie voor de productie van ruwijzer, een smeltoven (EAF) voor het omsmelten van ruwijzer en schroot en een installatie voor de afvang van CO_2.

De activiteiten die u voornemens bent om aan te vragen zijn aangewezen in de volgende categorieën van bijlage V van het Omgevingsbesluit (Ob):

- D1 Geïntegreerde hoogovenbedrijven voor de productie van ruwijzer en staal;
- D3 Installaties voor de productie van ruwijzer of staal, met inbegrip van continugieten;
- D5 Smelterijen van ferrometalen;
- D13 Installaties voor het roosten of sinteren van ertsen;
- I1 Installaties voor het afvangen van CO2-stromen voor geologische opslag op grond van richtlijn geologische opslag van kooldioxide;
- J9 Buisleidingen voor het transport van kooldioxidestromen voor geologische opslag, met inbegrip van de pompstations en;
- L5 Opslag van schroot, met inbegrip van autowrakken.

In het MER worden de effecten op het milieu en de leefomgeving van bovenstaande activiteiten uit bijlage V van het Ob onderzocht.

2. Voorbereidingsprocedure

Op grond van artikel 16.46 Ow brengt het bevoegd gezag op verzoek van degene die voornemens is het project uit te voeren advies uit over de reikwijdte en het detailniveau van de informatie voor het MER. Het bevoegd gezag raadpleegt haar wettelijke adviseurs over het advies. Op grond van artikel 16.47 Ow kan het bevoegd gezag de Commissie in de gelegenheid stellen advies uit te brengen over het milieueffectrapport. In dit geval hebben wij de Commissie ook gevraagd te adviseren over het advies over de reikwijdte en het detailniveau van het MER.

3. Commissie voor de milieueffectrapportage

Gezien de complexiteit en omvang van het project, hebben wij de Commissie ingeschakeld om ons te adviseren over de reikwijdte en het detailniveau van het MER voor Heracless-Groen Staal. De Commissie

adviseert als onafhankelijke organisatie over de inhoud van milieueffectrapporten. Voor elke adviesvraag stelt de Commissie een werkgroep op maat samen van onafhankelijke deskundigen die hun kennis en ervaring inbrengen. Alle adviezen van de Commissie zijn openbaar. Zodoende is ook het advies van de Commissie over de reikwijdte en het detailniveau voor Heracless-Groen Staal door hen gepubliceerd op 16 mei jl. Het advies van de Commissie hebben wij overgenomen en is een belangrijk onderdeel van ons advies aan u over de reikwijdte en het detailniveau.

Het advies van de Commissie is opgenomen in bijlage 1.

4. Wettelijke adviseurs en andere adviseurs

De volgende adviseurs hebben advies ingediend:

- Burgemeester en Wethouders (B&W) van de gemeente Velsen, mede namens de B&W van gemeenten Beverwijk en Heemskerk;
- Inspectie Leefomgeving en Transport;
- Veiligheidsregio Kennemerland (waaronder de GGD);
- Rijkswaterstaat;
- PWN en Waternet (zowel als advies en als zienswijze ontvangen).

Daarnaast hebben wij de adviezen uit het rapport 'Gezondheid geborgd' van de Expertgroep Gezondheid IJmond waar mogelijk betrokken in dit advies.

Hierna onder D 'Adviezen van wettelijke adviseurs en andere adviseurs' zullen wij op deze adviezen ingaan. Bij verschillen tussen de ingediende adviezen en het advies van de Commissie geldt dat, tenzij anders vermeld of aangevuld in ons advies, het advies van de Commissie leidend is.

De adviezen van betrokken adviseurs zijn integraal terug te lezen in bijlage 2.

De wettelijke adviseurs, zijnde de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, worden op basis van ons advies nog geraadpleegd. Als daar aanvullende aandachtspunten uit naar voren komen voor het MER brengen we u op daarvan de hoogte.

5. Zienswijzen

Een ieder is in de gelegenheid gesteld om een zienswijze in te dienen. Binnen de gestelde termijn zijn er 19 zienswijzen ingediend op de NRD van Tata Steel. Vanwege de omvang van de ingediende zienswijzen hebben wij, in verband met de leesbaarheid van het advies, de ingediende zienswijzen (geanonimiseerd) opgenomen in bijlage 3. In voornoemde bijlage geven wij per zienswijze onze reactie hoe deze is verwerkt in ons advies over reikwijdte en detailniveau.

6. Coördinatie watervergunning en omgevingsvergunning mba

Uit de Gewijzigde Notitie Voornemen blijkt dat voor de transitie van de huidige staalproductie naar de productie van groen staal een aantal vergunningen nodig is, waaronder een omgevingsvergunning voor de activiteiten milieu en bouw, en een watervergunning. Mogelijk is ook een omgevingsvergunning nodig voor de activiteiten met betrekking tot Natura 2000 en/of flora en fauna. De bevoegde instantie voor directe lozing op het oppervlaktewater zijnde het Noordzeekanaal of de aanliggende haven en de daartoe benodigde watervergunning, is Rijkswaterstaat. De Provincie is het bevoegd gezag voor de indirecte lozingen. Het initiatief heeft effect op meerdere waterbeheerders. Daarom zijn het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, PWN en Waternet om advies gevraagd.

Daarbij wordt opgemerkt dat de op te richten DRI- en EAF installatie ippc-installaties zijn, waardoor de nog in te dienen aanvragen te zijner tijd ook gecoördineerd zullen worden behandeld. Er is daarom sprake van de situatie dat ter voorbereiding van meerdere besluiten één MER gemaakt moet worden en dat Afdeling 3.5 "Coördinatie van samenhangende besluiten" (Awb) van toepassing is. Ook de voorbereidingsprocedures voor het opstellen van een MER ten behoeve van de verschillende uitvoeringsbesluiten moet gecoördineerd worden voorbereid en behandeld.

C. Advies over reikwijdte en detailniveau

1. Essentiële onderwerpen voor het MER

In artikel 11.16 van het Ob is omschreven welke informatie een milieueffectrapport in ieder geval moet bevatten.

Overeenkomstig de omschrijving in art. 11.16 eerste lid, onder g van het Ob, bevat het MER een beschrijving in welke mate aanzienlijke nadelige effecten voor het milieu en de leefomgeving worden vermeden, voorkomen, beperkt of gecompenseerd in zowel de bouwfase als de bedrijfsfase. Voor zover van toepassing omvat de beschrijving, bedoeld in het eerste lid, onder h, de geplande maatregelen om de aanzienlijke nadelige effecten op het milieu en de leefomgeving van dergelijke gebeurtenissen te voorkomen of te beperken, en informatie over paraatheid en de voorgenomen reactie bij dergelijke noodsituaties.

In de artikelen 11.17 en 11.18 van het Ob wordt de informatie die een MER in ieder geval moet bevatten nog verder uitgewerkt.

2. Advies over reikwijdte en detailniveau

Het advies over de reikwijdte en detailniveau geeft richting aan de inhoud van het op te stellen MER, met onder meer als doel dat de verwachte effecten op het milieu en de leefomgeving van het initiatief en de mogelijke milieumaatregelen worden onderzocht en beschreven. Daarnaast dient in het MER een alternatievenstudie plaats te vinden naar het initiatief en de milieumaatregelen die getroffen kunnen worden.

U dient het MER overeenkomstig ons advies over reikwijdte en detailniveau op te stellen. Het door u op te stellen MER zal vervolgens een zorgvuldige besluitvorming over het projectbesluit en de voor het initiatief benodigde vergunningen ondersteunen, met als doel om de gevolgen van de nieuwe installaties voor het milieu en de effecten daarvan op de leefomgeving integraal te kunnen beoordelen en mogelijke negatieve gevolgen voor de leefomgeving zoveel mogelijk te beperken. Dit is met name van belang gelet op de recente onderzoeken van het RIVM naar de kwaliteit van de leefomgeving en de risico's voor de gezondheid in de IJmond. Wij wijzen in dit verband op de maatschappelijke verantwoordelijkheid van Tata Steel op het gebied van gezondheidsrisico's van omwonenden, zoals recentelijk nog is aangestipt door de Onderzoeksraad voor Veiligheid in haar rapport Industrie en omwonenden[1].

Het kan noodzakelijk zijn om ten behoeve van vergunningaanvragen die later in het project worden ingediend het MER te actualiseren of aan te vullen. Daarbij dienen ook steeds weer de generale conclusies en resultaten in het MER te worden geactualiseerd. Bij het actualiseren van

[1] Onderzoeksraad voor veiligheid, Industrie en Omwonenden, Startdatum onderzoek : 26-04-2021, Publicatiedatum rapport : 13-04-2023

het MER dienen onderstaande adviezen, voor zover relevant, betrokken te worden.

1. *Alternatieven en Varianten*
Overeenkomstig artikel 11.16, eerste lid, onder b, van het Ob moeten de redelijke alternatieven voor het project worden beschreven en de specifieke kenmerken ervan, met inbegrip van een vergelijking van de effecten op het milieu en de leefomgeving, en een motivering voor de gekozen optie in het licht van deze effecten. Op dit punt willen wij hetgeen de Commissie overweegt in hoofdstuk 4 van haar advies benadrukken. De Commissie adviseert om twee in de NRD opgenomen alternatieven te laten vallen:

- Het eerst uitfaseren van Hoogoven 6 in plaats van Hoogoven 7;
- Een alternatieve locatie op of buiten het terrein van Tata Steel.

In plaats van hiervoor genoemde alternatieven stelt de Commissie voor de volgende vier alternatieven nader te onderzoeken:

- Circulair alternatief met een fors hoger aandeel staalschrot dan 30 procent;
- "Schoon" alternatief waarin de mogelijkheid wordt onderzocht om Kooks- en Gasfabriek 2 eerder te sluiten dan 2029;
- "Schoon" alternatief waarbij voor alle procesinstallaties wordt uitgegaan van BBT+ met een maximale reductie van emissies en daarmee een positieve impact op de leefomgeving en;
- Groen alternatief waarin direct op waterstof wordt overgeschakeld.

Het door u op te stellen MER zal - mede met behulp van het onderzoek naar de door de Commissie geadviseerde redelijke alternatieven - een zorgvuldige besluitvorming over de voor het initiatief benodigde vergunningen ondersteunen, met als doel om de gevolgen van de nieuwe installaties voor het milieu en de leefomgeving zoveel mogelijk te beperken.

In aanvulling op de Commissie adviseren wij u de volgende onderwerpen in het MER te onderzoeken en te omschrijven:

- Gelet op paragraaf 3.6 van de NRD onderdeel Varianten, nadere uitwerking van de gevolgen van de inzet van verschillende percentages schrot bij de EAF en de effecten op het milieu en de leefomgeving;
- Naast het door u voorgenomen DRI-type, dient u andere type DRI-installaties (zoals MIDREX, PERED, HYL) mee te wegen met en de daarbij behorende effecten op het milieu en de leefomgeving en te vergelijken;
- Onder paragraaf 3.6 Alternatieven adviseren wij de HIsarna-installatie (een vergunde pilotplant van Tata Steel waarin ook de reststoffen verwerkt kunnen worden) als optie mee te nemen in verband met de toekomstplannen van de Sinterfabriek. Te onderzoeken en inzicht te geven in de toekomst van de

Sinterfabriek en hoe de afschaling de komende jaren eruit gaat zien inclusief de gevolgen voor de reststoffen;
- Gelet op paragraaf 3.2.1 van de NRD over de CO_2-afvang en afvoer, inzicht te geven over de toepassing van de CO_2-afvangtechniek. Neem hierbij mee de planning van, de alternatieven voor en effecten op het milieu en de leefomgeving van de situaties dat waterstof voldoende aanwezig is of niet of een combinatie daarvan;
- Te onderzoeken en inzicht te geven in de verandering als gevolg van Groen Staal van het gebruik van de overgebleven procesgassen en de invloed op de huidige en nieuwe installaties (inclusief het in bedrijf houden van VN24, VN25 en IJM01).

2. Gezondheid en leefomgeving

De gezondheid in de IJmond staat onder druk. Dit blijkt onder meer uit de hiervoor aangehaalde rapporten van het RIVM "De bijdrage van Tata Steel Nederland aan de gezondheidsrisico's van omwonenden en de kwaliteit van hun leefomgeving", en de Onderzoeksraad voor Veiligheid in het kader van industrie en omwonenden. Deze rapporten worden onderschreven door de Expertgroep gezondheid IJmond[2]. Alleen toetsen aan normen en voldoen aan wet- en regelgeving is onvoldoende gebleken om de gezondheid van omwonenden te beschermen. In dit kader adviseert de Commissie om de voorgenomen activiteit tevens te toetsen aan richtlijnen, convenanten en kaders van (internationale) adviesorganen die binnen afzienbare tijd betekenis kunnen krijgen in (nieuwe) wet- en regelgeving en om daarnaast ook de Gezondheidskundige advieswaarden luchtkwaliteit van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en de Gezondheidskundige advieswaarden geluid van de WHO te beschouwen.

Verder adviseert de Commissie in dit kader om een "Schoon" alternatief te onderzoeken, waarbij voor alle procesinstallaties wordt uitgegaan van BBT+, dat wil zeggen waarbij de meest actuele beschikbare technieken worden ingezet die leiden tot maximale reductie van emissies naar lucht en water, en daarmee een positieve impact hebben op de omgeving (zoals gezondheid, natuur en water).

Wij adviseren u in aanvulling op de Commissie de volgende onderwerpen in het MER te onderzoeken en te omschrijven:
- Welke milieubeschermende maatregelen getroffen kunnen worden (in zowel de aanlegfase als de transitiefase en de gebruiksfase) om binnen de vergunde milieubelasting te blijven en om zo min mogelijk hinder naar de leefomgeving te veroorzaken.
- Welke maatregelen crossmedia-effecten of hinder (geluid, geur, stof, enz.) kunnen veroorzaken naar de leefomgeving. Hinderbeleving kan effect op de gezondheid hebben, zoals is gebleken in het RIVM-rapport[3] "De bijdrage van Tata Steel Nederland aan de

[2] Eerste bevindingen van de Expertgroep Gezondheid IJmond, Gezondheid geborgd, 28 februari 2024

[3] RIVM Rapportnummer 2023-0171, 2023

gezondheidsrisico's van omwonenden en de kwaliteit van hun leefomgeving". Wij adviseren u om in het MER aandacht te besteden aan hinder ten gevolge van het voorgenomen alternatief.

- De conclusie uit het RIVM-rapport die door de Expertgroep Gezondheid IJmond wordt onderschreven is dat de grootste gezondheidswinst is te behalen door de uitstoot van geluid, geur, stof, fijn stof, zware metalen, PAK's en stikstofdioxide te verlagen. Wij adviseren om in het MER aandacht te besteden aan de gevolgen van het voorgenomen alternatief in relatie tot een gezondere leefomgeving. De inzichten uit het RIVM-rapport kunnen als referentie worden gebruikt om de effecten ten aanzien van een gezondere leefomgeving te beschouwen in het MER. Dit betekent concreet dat met name de uitstoot van geluid, geur, stof, fijn stof, zware metalen, PAK's en stikstofdioxide en effecten daarvan in de leefomgeving van belang zijn in het MER.
- Wij adviseren in aanvulling daarop ook rekening te houdend met de aanvullende aandachtspunten bij het RIVM-rapport van de Expertgroep Gezondheid IJmond. Concreet betekent dit dat wij u adviseren in het MER onderzoek te doen naar de door Expertgroep genoemde aanvullende aspecten (dioxine, ultrafijnstof). En om in het MER de effecten voor de leefomgeving van de transitieperiode - waarin de huidige installaties in gebruik zijn en de nieuwe installaties opstarten - in kaart te brengen.
- In aanvulling op § 3.1.1 "Beste beschikbare technieken" van het advies van de Commissie adviseren wij om voor de nieuwe installaties (referenties EAF/DRP), indien de BBT-conclusies zijn verouderd, in het MER op grond van een Europese benchmark te onderzoeken wat de actuele stand van de techniek is.

3. Luchtemissies en geur

Wij adviseren u in aanvulling op de Commissie de volgende onderwerpen in het MER te onderzoeken en te omschrijven:

- In § 3.3.1 van de NRD wordt gesproken over "aangekochte en door de pelletfabriek (PeFa) geproduceerde pellets". In het MER moet worden onderbouwd waarom er gebruik wordt gemaakt van ingekochte pellets en zelf geproduceerde pellets. Neem het verschil in kwaliteit tussen de pellets, de oorsprong van de ingekochte pellets en de samenstelling ervan in ogenschouw. Het MER moet inzicht geven in onder andere de effecten in de toepassing van eigen geproduceerde pellets gecombineerd met aangekochte pellets, de gewenste verhoudingen voor het ruwijzerproduct en de gunstigste verhoudingen in relatie tot effecten op het milieu en de leefomgeving;
- De effecten op het milieu en de leefomgeving als gevolg van het toevoegen van hulpstoffen aan schrot voor de EAF;
- Er lijkt met name gekeken te worden naar grond-, hulp- en reststoffen die dienen als invoer voor het productieproces (grond- en hulpstoffen, reverts, brandstof, etc.) en stoffen die daarbij vrijkomen (product, afval, reststromen, etc.). In het MER moet ook inzicht worden gegeven in de effecten op het milieu en de

leefomgeving door de wijzigingen van het gebruik van benodigde hulpmaterialen;
- Ten aanzien van transportmiddelen ook de overweging uit te werken om zoveel mogelijk in te zetten op elektrisch vervoer voor zowel in de aanlegfase als in de operationele fase;
- In het MER inzicht te geven over het gebruik van waterstofgas in de operationele fase en de aanvullende inzet van aardgas. Met name over de mogelijkheid van de inzet van verschillende percentages aardgas, door welke omstandigheden dat wordt bepaald en de gevolgen voor de effecten op het milieu en de leefomgeving;
- In het MER alle wijzigingen als gevolg van Groen Staal in emissies (vrachten) in beeld te brengen voor alle relevante stoffen voor alle fases, situaties, alternatieven etc. en de gevolgen voor de leefomgeving (immissie) en niet alleen voor de stoffen die zijn benoemd in de lijsten van Tata Steel en in het advies van de Commissie;
- In het MER bij de verspreidingsberekeningen voor de 5 maatgevende situaties, die in § 3.2.1 van de NRD zijn onderscheiden, niet alleen de luchtemissies ten gevolge van het reguliere proces te beschouwen, maar ook inzichtelijk te maken wat de emissies zijn als gevolg van afwijkende omstandigheden;
- In het MER te onderzoeken om bij de verbrandingsprocessen zuurstof in te zetten in plaats van de inzet van lucht ter verlaging van de NOx-emissie.

4. Geluid en Trillingen

Wij adviseren u in aanvulling op de Commissie de volgende onderwerpen in het MER te onderzoeken en te omschrijven:

- Het bestaande klachtenpatroon in relatie tot het gekozen peiljaar voor de referentiesituatie en de te onderzoeken alternatieven;
- De aanwezigheid van geluidspieken, alsmede de frequentie van de geluidspieken (aantal maal per etmaalperiode);
- De aanwezigheid en frequentie van trillingen in alle fasen.

5. Omgevingsveiligheid

Wij adviseren u in aanvulling op de Commissie de volgende onderwerpen in het MER te onderzoeken en te omschrijven:

- Brandveiligheidsconcept: In dit rapport dient in het bijzonder aandacht uit te gaan naar de fysische eigenschappen van de pyrofore koude en hete DRI, de te treffen beheersmaatregelen bij de opslag en transport van koude en hete DRI en de borging van de betrouwbaarheid van deze maatregelen.

6. Duurzaamheid en energie

Wij adviseren u in aanvulling op de Commissie de volgende onderwerpen in het MER te onderzoeken en te omschrijven:

- Of RWZI-effluent-water als bron voor het industriewater kan worden gebruikt;

- Wanneer en om welke redenen (groene) waterstofgas wordt toegepast;
- Bij het onderzoek van hergebruik van restwarmte ook de mogelijkheden om restwarmte uit (staal)slakken te betrekken;
- De verhouding CDRI en HDRI bij inzet van de EAF. Betrek daarbij ook de mogelijkheden van warmtebenutting bij de afkoeling van HDRI;
- Waar en welk soort (proces)water wordt geleverd, te onderzoeken hoe het gebruik van koelwater maximaal kan worden beperkt en wat de verhouding van brakwater vs. lekwater is;
- Een energie-, warmte-, waterbalans van de huidige en toekomstige situatie met daarbij een beschrijving van de maatregelen om het gebruik te beperken en/of te hergebruiken;
- De opwekking van elektriciteit (wat wekt Tata Steel zelf op en wat wordt waar ingekocht en met welke kwaliteit);
- Wat de mogelijkheden zijn voor wat betreft het transport en de afvoer van grondstoffen met CO_2-vrije brandstoffen in plaats van zware stookolie. Denk hierbij aan energieneutraal transport op het terrein;
- De mogelijkheden van inzet van zelf opgewekte hernieuwbare energie voor de EAF.

7. Bodembescherming

Wij adviseren u om in zijn algemeenheid in het MER de effecten van verschillende alternatieven en varianten op de bodem inclusief grondwater te beschouwen. Meer concreet adviseren wij u in aanvulling op de Commissie het volgende in het MER te onderzoeken en te omschrijven:

- Wat de effecten zijn van de opslag van (nieuwe) slakken op de bodem en welke bodembeschermende maatregelen worden getroffen. Betrek bij dit onderzoek als alternatief bijvoorbeeld het aanbrengen van een bodembeschermende voorziening in deze opslag;
- De samenstelling van de slakken en de gevolgen van de samenstelling van slakken op de bodem en het grondwater.

8. Afvalverwerking en circulariteit

Wij adviseren u in aanvulling op de Commissie de volgende onderwerpen in het MER te onderzoeken en te omschrijven:

- Hoe het project Heracless-Groen Staal zich verhoudt tot het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030 m.b.t. vermindering van grondstoffen, substitutie van grondstoffen en hoogwaardige verwerking;
- Wat het effect is van het toepassen van verschillende percentages schrot (0 tot 100% of in ieder geval tot het technisch maximaal haalbare) op de kwaliteit van de slakken en de vrijkomende hoeveelheden slakken;

- Wat het effect is van de EAF op het gebruik van de bestaande en de nieuwe reststromen (waaronder reverts) en welke reststromen er ontstaan als gevolg van de EAF;
- Hoe wordt omgegaan met (mogelijk) (her)gebruik van grondstoffen en afvalstoffen bij de sloopwerkzaamheden voor de bouw van de diverse installaties en het buiten gebruik stellen van andere installaties. Geef aan hoe materialen worden gerecycled, teruggewonnen en/of afgevoerd kunnen worden;
- Welke indirecte waterlozingen als gevolg van het project Heracless-Groen Staal zullen wijzigen (zowel qua samenstelling als hoeveelheid), nieuw ontstaan of verdwijnen.

D - Advies van wettelijk adviseurs en andere adviseurs

De volgende adviseurs hebben advies ingediend:

- Burgemeester en Wethouders (B&W) van de gemeente Velsen, mede namens de B&W van gemeenten Beverwijk en Heemskerk;
- Inspectie Leefomgeving en Transport;
- Veiligheidsregio Kennemerland (waaronder de GGD);
- Rijkswaterstaat;
- PWN en Waternet (zowel als advies en als zienswijze ontvangen).

De adviezen van betrokken adviseurs zijn integraal terug te lezen in bijlage 2.

Daarnaast hebben wij de adviezen uit het rapport 'Gezondheid geborgd' van de Expertgroep Gezondheid IJmond waar mogelijk betrokken in dit advies.

De wettelijke adviseurs, zijnde de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, worden op basis van ons advies nog geraadpleegd. Als daar aanvullende aandachtspunten uit naar voren komen voor het MER brengen we u op daarvan de hoogte.

De adviezen van betrokken adviseurs zijn op belangrijke punten herhaling van het advies van de Commissie. Met het oog op de leesbaarheid van dit advies hebben wij het advies van betrokken adviseurs niet herhaald voor zover het overeenkomt met ons advies of het advies van de Commissie. Daarnaast hebben we de adviezen niet herhaald waar het slechts algemene stellingen betreft waar geen direct advies uit voortvloeit in relatie tot het MER.

Hieronder zijn de adviezen weergegeven die een aanvulling vormen op het advies van de Commissie én de adviezen die wij (gemotiveerd) niet over kunnen nemen.

Het advies van Burgemeester en Wethouders van de gemeenten Velsen, Beverwijk en Heemskerk.
De volgende adviezen nemen wij over als aanvulling dan wel nadere concretisering op ons advies en het advies van de Commissie:

Gezondheid en leefomgeving

- Op pagina 50 wordt een uitsplitsing gemaakt van de stoffen die in iedere geval specifiek benoemd worden in de rapportage over de emissies naar de lucht. Hierin zien de gemeenten graag lood, mangaan en vanadium toegevoegd. Deze stoffen zijn eerder door het RIVM in hoge concentraties in de omgeving aangetroffen;
- Op pagina 53 staat dat er aandacht is voor andere geluidsaspecten die tot hinder kunnen leiden zoals laagfrequent geluid (LFG). Dit is niet specifiek genoeg. Bij de uitwerking van de MER pleiten de gemeenten ervoor LFG een volwaardig onderdeel te maken van het

onderzoek naar geluidsbelasting en daarbij ook de cumulatie te onderzoeken door stapeling met andere bronnen in de omgeving die LFG produceren.

Milieu

- Op pagina 31 en 46 van de NRD wordt ingegaan op de fase waarin de nieuwe installaties volledig in bedrijf zijn en de Kooks- en gasfabriek 2 en Hoogoven 7 uit bedrijf worden genomen. Graag zien de gemeenten een duidelijke definitie van het 'volledig in bedrijf zijn' van de nieuwe installaties;
- Op pagina 19, paragraaf 3.3.2 wordt het toepassen van restproducten vanuit de processen van Tata Steel in de EAF besproken. De gemeenten adviseren om in het MER de milieugevolgen (bijvoorbeeld op luchtemissies) door de toepassing van restproducten, gebaseerd op een realistische inzet, mee te nemen en zichtbaar te maken in de berekeningen.

Wetgeving en beleid

- De gemeenten wijzen op het belang om de doelstellingen voor 2027 die in de Kaderrichtlijn Water zijn opgenomen te toetsen. De gemeenten pleiten er dan ook voor dat het MER de gevolgen van de verschillende varianten voor het bereiken van deze doelen uitwerkt en hierbij ook de Grondwaterrichtlijn en Nitraatrichtlijn betrekt;

Ontwikkellocaties

- Ook verzoeken de gemeenten tot het meenemen van *autonome ontwikkelingen*: uit het Koersdocument Omgevingsvisie Velsen bij het bepalen van de referentiesituatie, naast de realisatie van de huidige plannen, zoals de Energiehaven, Hofgeest in Velserbroek en Zuidoostrand van Driehuis. De gemeenten noemen onder andere de ontwikkelingen in stedelijk IJmuiden (project Pont tot Park) en extra woningbouw en ontwikkelingen in Velsen-Noord (de Schouw, Gildenbuurt, Wijckerpoort, e.a.). Voor wat betreft Beverwijk gaat het onder meer om de plannen rondom de Spoorzone en de Bazaarstad.

NB, ter verduidelijking: Als er effecten zijn te verwachten voor deze (beoogde)locaties is het advies die inzichtelijk te maken in het MER, voor zo ver het autonome ontwikkelingen betreft.

<u>De volgende delen uit het advies kunnen wij niet overnemen:</u>
Op pagina 59 van de NRD dient te worden verduidelijkt naar welke WHO advieswaarden of gezondheidskundige advieswaarden wordt verwezen. Deze waarden zijn de basis voor de beoordeling van gezondheidsaspecten en dienen om deze reden duidelijk gedefinieerd te worden in de NRD. Bij de beoordeling pleiten wij ervoor ook het voorzorgsprincipe een rol te geven. Wij verwijzen in dit kader naar onder punt 1 al aangehaalde rapport Industrie en omwonenden van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid (OVV).

Een milieueffectrapportage is een onderzoek naar de milieueffecten van een initiatief en een aantal redelijke alternatieven. Op grond van de milieueffectrapportage kan in de erop volgende besluitvormingsprocedure een goed onderbouwd besluit worden

genomen. Het voorzorgsbeginsel is een juridisch beginsel, dat mogelijk een rol kan spelen bij besluitvorming. Met andere woorden het voorzorgsbeginsel valt buiten de scope van het MER. Wij wijzen er in dit verband bovendien op dat toepassing van het voorzorgsbeginsel kansrijk is in een vroeg stadium van de beleidscyclus. Bij het opstellen van een omgevingsvisie of een omgevingsplan is meer ruimte voor toepassing van het voorzorgsbeginsel dan bij besluitvorming over omgevingsvergunningen, waar een zeer beperkte ruimte is voor toepassing van het voorzorgsbeginsel.[4] Voor wat betreft de WHO advieswaarden volgen wij het advies van de Commissie. Dit betekent dat Tata Steel in het MER het effect van Heracless-Groen Staal o.a. moet beoordelen aan de hand van de WHO advieswaarden uit 2021.

- *Op pagina 55 staat dat een kostenbaatanalyse (KBA) wordt opgesteld als onderdeel van het MER. De gemeenten wijzen hierbij op het belang van een maatschappelijke KBA, die een breder beeld geeft dan enkel de financiële consequenties van keuze van Tata Steel.*

Het opstellen van een maatschappelijke KBA valt buiten de scope van het MER voor Heracless-Groen Staal. Wij volgen daarin het advies van de Commissie, waarin niet wordt geadviseerd om een maatschappelijke KBA op te stellen.

Inspectie Leefomgeving en Transport
De volgende aandachtspunten van ILT nemen wij over als aanvulling dan wel nadere concretisering op ons advies en het advies van de Commissie:

Luchtkwaliteitsonderzoek:
- In paragraaf 3.2.1 en 3.2.2 van de NRD wordt onvoldoende informatie gegeven over de verwachte emissies bij de DRP- en EAF-rookgassen en de voorgestelde rookgasbehandeling. Het blijft onduidelijk welke gasverwerkingstechnieken worden gebruikt en welke emissies te verwachten zijn;
- De ontgassingsinstallatie voor opgeloste gassen wordt niet weergegeven in de schematische weergave, waardoor mogelijke emissies uit deze installatie niet worden meegenomen in het totale emissiebeeld;
- Voor de verspreidingsberekening worden verschillende scenario's doorgerekend, maar er ontbreekt informatie over de verwachte emissies in de nieuwe situatie;
- Er is behoefte aan meer duidelijkheid over de aannames met betrekking tot de emissies naar de lucht in de nieuwe situatie. De rapportage vermeldt niet wat de verwachte emissies zijn.

Aanwezigheid, aard en samenstelling van stoffen:
- In paragraaf 3.2.2 wordt vermeld dat de productie van staal met een EAF waarschijnlijk meer slakken zal opleveren. Het gaat om een

[4] AbRvS 23 februari 2022, ECLI:NL:RVS:2022:556; ABRvS 8 juni 2022, ECLI:NL:RVS:2022:1598 en ABRvS 2 november 2022, ECLI:NL:RVS:2022:3154

ander type slakken dan de reeds bekende staalslakken, en hun status moet nog worden bepaald. Het is belangrijk om te achterhalen onder welk wettelijk regime deze slakken vallen, zoals REACH-registratie, status als bijproduct, of status als afval. Het verwerken en afvoeren van slakken wordt genoemd in paragraaf 3.2.2, maar wat er precies wordt bedoeld met 'verwerken' blijft onduidelijk.

De QRA:

- De opvang en opslag van CO_2 brengt extra veiligheidsrisico's mee waarmee in de nieuwe QRA rekening gehouden moet worden.

Veiligheidsregio Kennemerland (waaronder de GGD)
Het advies van de Veiligheidsregio Kennemerland is gecombineerd met het advies van de GGD en de brandweer, over externe veiligheid en gezondheid.

Vooraf over onze reactie op het advies van de VRK
De Commissie stelt dat de belasting op de leefomgeving moet worden afgezet tegen wettelijke grenswaarden én advieswaarden zoals de actuele advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie, bijvoorbeeld lucht en geluid. Het is nodig om duidelijk de emissies, de immissies en deposities te beschrijven. Hiermee wordt al voor een groot deel inzichtelijk wat de gezondheidsgevolgen voor omwonenden zijn, in termen van effecten op de leefomgeving. Daarmee kan worden beoordeeld of de leefomgeving gezonder wordt. Wij adviseren Tata Steel vanuit het kader, zoals geschetst in het advies van de Commissie (paragraaf 5.1 Leefomgeving), de gevolgen voor de leefomgeving inzichtelijk te maken.

Wij interpreteren de begrippen "gezondheidseffecten" en "gezondheidskundige duiding" dan ook tot het niveau van emissies, immissies en deposities in de leefomgeving. Een vertaling van deze gegevens naar een verandering van ziektelast om de leefomgeving valt buiten de scope van het MER. Wel vragen wij in het MER aandacht te besteden aan de gevolgen van het voorgenomen alternatief in relatie tot een gezondere leefomgeving. De inzichten uit het RIVM-rapport kunnen als referentie worden gebruikt om de effecten ten aanzien van een gezondere leefomgeving te beschouwen in het MER.

Met inachtneming van bovenstaande nemen wij onderstaande adviezen over als aanvulling dan wel nadere concretisering op ons advies en het advies van de Commissie:

Advisering vanuit gezondheidskundig perspectief

- Onderzoek alle gezondheidseffecten, ook hinder, van de te verwachten (veranderde) emissies, waar mogelijk kwantitatief en weergegeven op een kaart. Vermeld alle veranderingen (negatief en positief) van relevante blootstellingen, ook als deze liggen onder de wettelijke grenswaarden en gezondheidskundige advieswaarden.

Gebruik niet alleen emissiewaarden of percentuele toe- of afnames, maar ook de verwachte precieze concentraties op leefniveau.

Emissie van geur

- In paragraaf 5.3.1 Geur wordt benoemd dat de geureffecten zullen afnemen als onderdeel van het voornemen en dat er met een rekenmodel berekeningen zullen worden uitgevoerd volgens de wettelijk voorgeschreven richtlijnen. Breng de verwachte, berekende geurbelastingscontouren in kaartweergave in beeld. Vertaal geurbelasting naar het te verwachten percentage (ernstige) hinder;
- De geurconcentratie hangt niet altijd evenredig samen met ervaren geurhinder. Beschrijf daarom ook kwalitatief de stoffen die nu geurhinder opleveren en de typische geuren die omwonenden ervaren. Neem in het MER precies de te verwachten veranderingen op en geef hierop een gezondheidskundige duiding.

Verandering van emissies door verandering in energie-, product-, en afvalstromen

- Als gevolg van het Heracless-Groen Staal traject zullen energie-, product-, en afvalstromen veranderen. Wanneer waterstof als energiebron wordt gebruikt, komen bij de verbranding stikstofoxiden (NOx) vrij. Heb daarom extra aandacht voor de mogelijk veranderende concentraties van NO_2.
- Indien waterstofdragers worden toegepast, kunnen deze gevaarlijke stoffen bevatten of vormen (tijdens het binden of afgeven van waterstof), waardoor gezondheidsrisico's kunnen ontstaan. Verwerk dit in het MER;
- In paragraaf 3.3.9 Aanvoer ijzererts staat vermeld dat de samenstelling van het ingekochte ijzererts zal veranderen. Onderzoek of de samenstelling van het ijzererts gevolgen heeft voor emissies naar de lucht en de depositie van stoffen (metalen, PAK's enz.) en of de gezondheidsrisico's hierdoor veranderen;
- Zoals vermeld in paragraaf 3.3.10 Verwerking slakken en vuurvast materiaal, zal door gebruik te maken van ijzererts met een andere samenstelling, ook de samenstelling van de staalslakken wijzigen en de hoeveelheid slakken met 10-40% toenemen. Het is belangrijk om te onderzoeken of (componenten van) deze slakken vrij kunnen komen in de leefomgeving en welke gezondheidseffecten dat met zich brengt.
- Als gevolg van het project kan het nodig zijn om het huidige elektriciteitsnetwerk aan te passen of uit te breiden. Hierdoor kunnen nieuwe magneetvelden ontstaan of bestaande magneetvelden uitbreiden. Dit kan zowel op het Tata Steel terrein als direct daarbuiten. De VRK/GGD adviseert om in beide gevallen oog te hebben voor (langdurige) blootstelling aan magneetvelden. Om de gezondheid te beschermen wordt geadviseerd omwonenden niet (langdurig) bloot te stellen aan magneetvelden boven de aanbevolen blootstellingslimieten. Breng daarom mogelijke veranderingen in elektromagnetische velden in de omgeving in kaart in het MER.

De aanlegfase en de transitiefase

- In paragraaf 3.5 en 4.6 staat uitgelegd hoe de verschillende fasen van het project eruit zullen zien. In de aanlegfase zullen transport- en vervoersbewegingen aanzienlijk vermeerderen en zullen de nieuwe installaties gebouwd worden en bestaande installaties en voorzieningen verplaatst of gesloopt worden. In de transitiefase zullen bestaande en nieuwe installaties gelijktijdig in bedrijf zijn. Breng ook in deze fasen de verwachte gezondheidseffecten, inclusief de verwachte hinder in beeld. Geef uitkomsten bij voorkeur weer op een kaart, zodat duidelijk wordt wat de effecten per blootstellingsgebied zijn.

Geluid

- Geef uitkomsten (in dB en percentages hinder) bij voorkeur weer in een kaart, zodat duidelijk wordt wat de effecten voor verschillende gebieden zijn.

Domino-effecten

- In de MER moeten nieuwe aardgas- en waterstofleidingen worden beschreven, inclusief mogelijke calamiteitsscenario's en domino-effecten op bestaande en nieuwe installaties;
- Een nieuw waterstofontvangststation wordt gepland, waarbij de locatie en mogelijke calamiteitsscenario's in het MER moeten worden beschreven;
- Verschillende opties voor toekomstige waterstofvoorziening moeten worden onderzocht in het MER, inclusief hun impact op veiligheid en gezondheid;
- Opslag en transport van CO_2 binnen de inrichting van Tata Steel moeten in het MER worden toegelicht;
- Bij de keuze van bouwmethoden moet rekening worden gehouden met mogelijke domino-effecten op bestaande installaties tijdens het bouwproces, vooral gezien de aanwezigheid van Seveso-installaties in de nabijheid van de bouwplaats.

Brandbestrijding

- De gevaarlijke stoffen die worden gewijzigd als gevolg van het voornemen moeten worden beschreven en getoetst, inclusief gevaarlijke stoffen die worden gevormd bij nieuwe processen.

<u>De volgende delen uit het advies kunnen wij niet overnemen:</u>

- *Neem in het MER precies de te verwachten veranderingen op en geef hierop een gezondheidskundige duiding. Een situatie is gezondheidskundig goed als er geen hinder is;*
- *Breng de gezondheidseffecten voor alle genoemde alternatieven en varianten in beeld, en de eventuele interactie hiertussen. En vermeld de mogelijke mitigerende maatregelen en het effect daarvan op de gezondheid;*
- *Geef de gevolgen op de mentale gezondheid en de sociale gevolgen voor de omgeving van de verschillende alternatieven een plek in de MER. Neem hierbij alle fasen van het project mee. De informatie opgehaald uit zienswijzen en informatieavonden kan hierbij benut*

worden. Redeneer hierbij vanuit de dagelijkse werkelijkheid van inwoners, waarbij het gaat om de optelsom van veranderingen (waarvan dit project er één is). Reden hiervoor zijn de hoge bezorgdheidcijfers in de IJmond en signalen over angst, stress en onzekerheid over de toekomst;

- *De Commissie publiceerde een handreiking over het opnemen van sociale effecten in de MER. Hierin staan voorbeelden van criteria en methoden die gebruikt kunnen worden voor het opnemen van sociale effecten en de effectbepaling. Neem deze handreiking mee in de MER. Heb hierbij extra aandacht voor de kwetsbare bevolkingsgroepen;*
- *Denk aan effecten op het bredere mentaal en sociaal welzijn, zoals beschikbaarheid van plekken voor stilte en ontspanning in de omgeving, maar ook de bredere beleving en de aantrekkelijkheid van de omgeving;*
- *Denk aan persoonlijke bezittingen en welvaart, bijvoorbeeld het effect op WOZ-waarde. Ook zal de toename van het gebruik van elektrische energie door Tata Steel consequenties hebben voor de energievoorziening in Nederland;*
- *Denk aan angsten en ambities. Dit betreft bijvoorbeeld risico's voor lange termijn, zoals sociale spanningen, omgaan met onzekerheid over de toekomst of gevoelens van onveiligheid. Het betreft ook vragen over wat (een verandering in) de financiering van dit project betekent voor andere ontwikkelingen binnen Tata en regio IJmond;*
- *Als de effecten eenmaal zijn bepaald en beoordeeld, kan gekeken worden hoe de positieve sociale effecten van het plan verder kunnen worden versterkt. Negatieve sociale effecten kunnen mogelijk met aanvullende maatregelen worden voorkomen, verminderd of gecompenseerd. De GGD/VRK adviseert om deze stap eveneens te zetten.*
- *Besteed aandacht aan de effecten op de mentale gezondheid en de sociale effecten van dit project. Denk daarbij aan het effect op gevoelens van stress, angsten en onrust, mede vanwege de onzekere toekomst. Neem ook de gevolgen van het project op persoonlijke bezittingen en bestaanszekerheid mee. Gezondheid is meer dan de afwezigheid van ziekte. Het gaat ook om de ervaren gezondheid en gevoelens van onrust, stress of angst, welke een weerslag hebben op de mentale gezondheid. Hierbij speelt ook onder andere de onzekerheid over de toekomst en bestaanszekerheid mee.'*
- *Beschrijf de gevolgen van het Heracless-Groen Staal-project in relatie tot slaapverstoring.*

Bovenstaande punten vallen buiten de scope van het MER en nemen wij niet over. Voor een nadere toelichting zie hoofdstuk 5.1 van het advies van de Commissie. Mogelijk kunnen deze punten wel door het ministerie van IenW worden meegenomen in de verdere ontwikkeling van het instrument "gezondheidseffectrapportage" (GER) zoals geadviseerd door de Expertgroep Gezondheid IJmond. Aan het eind van dit advies gaan wij verder in op het advies van de Expertgroep en de GER.

- *'Heb ook aandacht voor mogelijke interacties tussen varianten en alternatieven, bijvoorbeeld in emissies.'*

Het advies op dit punt zou betekenen dat er feitelijk meer alternatieven en varianten moeten worden beschreven in het MER. Wij sluiten aan op het advies van de Commissie over de te adviseren Alternatieven.

- *'Zorg voor continue monitoring in elke fase en zorg dat deze openbaar is en extern, getoetst kan worden.'*

Continue monitoring is niet altijd mogelijk en niet altijd noodzakelijk. De monitoring dient zodanig te worden opgezet, dat in elke fase van het Heracless-Groen Staal een betrouwbaar beeld van de emissies, immissies en deposities bestaat, zodat zo nodig kan worden ingegrepen indien de feitelijk waargenomen situatie afwijkt van de in het MER weergegeven situatie. Wij volgen het advies van de Commissie (hoofdstuk 6. Vergelijking alternatieven, leemten in kennis en monitoring) op dit punt.

- *'Als de effecten anders zijn dan van tevoren bepaald, dan dient er bijgestuurd te kunnen worden door maatregelen in te zetten. Bijvoorbeeld, als geluidniveaus of concentraties luchtverontreiniging hoger zijn dan voorspeld, moeten er extra maatregelen worden genomen om het weer lager te krijgen. Denk ook aan maatregelen tijdens de aanleg- en transitiefase, bijvoorbeeld bij onoverkoombare hinder.'*

Het MER is geen regulerend instrument in de zin van dat de maatregelen die worden omschreven in het MER direct handhaafbaar zijn. Aan de omgevingsvergunningen voor Heracless-Groen Staal zullen voorschriften worden verbonden. Deze voorschriften zijn wel handhaafbaar. Mocht aan de hand van monitoringsgegevens of uit inspecties blijken dat er wordt gehandeld in afwijking van de verleende vergunningen en daaraan verbonden normatiek dan zullen wij overgaan tot handhaving.

- *Voor inzicht in mogelijke calamiteitsscenario's en brandbestrijdingssystemen is informatie nodig over de hoeveelheden gevaarlijke stoffen die worden opgeslagen en getransporteerd.*
- *Het veiligheidsrapport en de bedrijfsbrandweerrapportage moeten worden geactualiseerd, en er moet een brandveiligheidsconcept en brandbestrijdingsfilosofie worden opgesteld, waarbij aandacht wordt besteed aan specifieke bedrijfssituaties zoals branden in transportsystemen.*
- *Er moet beschreven worden hoe brandbestrijding in gesloten transportsystemen wordt geregeld om uitbreiding van brand te voorkomen.*

In de Nrd wordt aangegeven dat de brandbestrijdingssystemen en de brandbestrijdingsfilosofie onderdeel zijn van de vergunningaanvraag. De Commissie kan zich hierin vinden en verwijst in haar advies (paragraaf 5.1.5) dan ook naar de NRD (paragraaf 5.3.4). Dit deel van

het advies van de VRK kan daarom worden gezien als herhaling van het advies van De Commissie en kan weg uit het advies NRD.

Rijkswaterstaat
Rijkswaterstaat heeft een aantal aanvullende en verduidelijkende punten voor de NRD die wij overnemen:

Autonome ontwikkeling
- Tata Steel IJmuiden B.V. (verder Tata Steel genoemd) heeft de ambitie om in 2045 CO_2-neutraal te zijn. Heracless-Groen Staal is de eerste stap in verduurzaming van Tata Steel. Gelet hierop dient Tata Steel ten aanzien autonome ontwikkeling in het MER rekening te houden: De selectieve onttrekking die ter compensatie van de verhoogde zoutlast door het schutten met de Nieuwe Zeesluis IJmuiden wordt gerealiseerd (eind 2024 operationeel);
- de gevolgen van de klimaatontwikkelingen op de temperatuur van het oppervlaktewater.

Effecten koelwaterlozing
- Bij toepassing van onder andere de CIW beoordelingssystematiek warmtelozingen dient rekening te worden gehouden met het feit dat het water in IJmuiden een sterke stratificatie vertoont. De bovenlaag (ca 6 meter vanaf het oppervlak) is aanmerkelijk minder zout dan de onderliggende waterlagen. Dat heeft tot gevolg dat, omdat zeker van migrerende vissen niet kan worden verwacht dat deze eenvoudig door een waterlaag met een hoger zoutgehalte zullen zwemmen om een warmtepluim te vermijden, de beoordeling zich beperkt tot de waterlaag met vergelijkbaar zoutgehalte.
- De gevolgen van de warmtelozing moeten inzichtelijk gemaakt worden met behulp van een 3D modellering. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de vergunde en aangevraagde warmtelast. Om een betere duiding te geven van de effecten van Heracless, kan Tata Steel ook meer realistische belastingen van het oppervlaktewater hanteren. Dit leidt dan bijvoorbeeld tot de volgende scenario's:

  1. vergunde situatie: Alle warmtelozingen in de beoogde nieuwe situatie aan, op basis van de vergunde situatie onder kritische condities;
  2. realistisch scenario: Alle warmtelozingen in de beoogde nieuwe situatie aan, op basis van daadwerkelijke lozingen onder kritische condities;
  3. vergunde situatie minus Heracless; Alle warmtelozingen aan behalve Heracless, op basis van de vergunde situatie onder kritische condities;
  4. realistisch scenario minus Heracless; Alle warmtelozingen aan behalve Heracless, op van basis daadwerkelijke lozingen onder kritische condities.

- Om impact klimaatverandering (2050) mee te nemen kan Tata Steel overwegen om de volgende scenario's mee te nemen:

  5. realistisch scenario klimaat: dit is een realistisch scenario waarbij rekening wordt gehouden met opwarming als gevolg van de klimaatverandering;

  6. realistisch scenario klimaat minus Heracless: dit is een realistisch scenario minus Heracless waarbij rekening wordt gehouden met klimaatverandering.

  Hierbij dient te worden vermeld dat de kritische condities voor vismigratie zich op een ander moment voordoen dan het moment waarop de hoogste temperatuur wordt bereikt;
- Tevens moeten de gevolgen van de onttrekking van koelwater op de aanwezige vispopulatie als gevolg van het nieuwe initiatief inzichtelijk worden gemaakt.

PWN en Waternet (zowel een advies als een zienswijze)
De volgende adviezen nemen wij over als aanvulling dan wel nadere concretisering op ons advies en het advies van de Commissie:

De beschikbaarheid van zoetwater is in Nederland meer en meer een vraagstuk. Hete en droge zomers zorgden de afgelopen jaren voor problemen in de beschikbaarheid van zoetwater. In de NRD van Tata Steel wordt hier beperkt aandacht aan besteed. Aangezien Tata Steel met het HeraCless-Groen Staal een groot nieuw project uitrolt en ook de gevraagde en geloosde hoeveelheden water groot zijn, adviseren we om niet alleen het watervraagstuk binnen het HeraCless-Groen Staal te beoordelen, maar ook te kijken naar het bredere zoetwatersysteem.

- In de regio van het Noordzeekanaalgebied zijn twee RWZI's (Beverwijk en/of Amsterdam West) die effluent beschikbaar hebben voor bedrijfsprocessen. Onderzoek in het MER of deze nieuwe zoetwaterbron toegankelijk is voor HeraCless-Groen Staal;
- Het is niet wenselijk dat drinkwater gebruikt wordt als die waterkwaliteit niet noodzakelijk is. Uit de NRD wordt niet duidelijk welk type water waarvoor wordt ingezet. Graag hier in het MER meer helderheid hierover.

<u>De volgende delen uit het advies kunnen wij niet overnemen:</u>
- *In de NRD is veel aandacht voor waterstof. Voor de productie van waterstof is water als grondstof nodig. Men spreekt van 'groene waterstof' als dit met groene stroom is gemaakt. Echter, naast groene stroom is het type water dat gebruikt wordt voor de productie van waterstof ook belangrijk.*
- *In de NRD is het niet helder welk type water Tata Steel wil gebruiken voor de productie van waterstof, of, indien waterstof wordt ingekocht, uit welk type water dat geproduceerd is.*
- *De waterstofproductie is afhankelijk van de beschikbaarheid van groene stroom. Dit betekent dat er een piekproductie optreedt. Als*

deze piek samenvalt met een warme periode is de vraag naar koelwater aanzienlijk. In de MER uitwerken dat, naast watervolumes op jaarbasis, ook meer inzicht te krijgen in de piekvraag naar water.

- *Naast HeraCless-Groen Staal zijn er in de IJmondregio meerdere initiatieven van grootschalige waterstofproductie, met de bijbehorende watervraag (voor waterstofproductie en koeling). Hoe verhoudt dit zich tot de zoetwaterbeschikbaarheid binnen de hele regio?*

Waterstofproductie op het terrein van Tata Steel maakt geen onderdeel uit van het voornemen Heracless-Groen Staal of het projectbesluit. Om deze reden valt de productie van waterstof buiten de scope van de Mer voor het project Heracless-Groen Staal.

Expertgroep Gezondheid IJmond
De volgende adviezen en aandachtspunten van de Expertgroep Gezondheid IJmond zijn verwerkt in dit advies over de reikwijdte en het detailniveau voor het MER voor Heracless-Groen Staal en nemen wij dus over:

- De expertgroep vraagt aandacht voor 'de absolute uitstoot van schadelijke stoffen (waaronder stikstofdioxide, (ultra)fijn stof, PAK's, dioxines) en factoren zoals geluidsoverlast en hun effecten op de gezondheid'. Deze aandachtspunten komen terug in ons advies.
- De expertgroep vraag speciale aandacht voor de (geluids)effecten van (vervuild) schroot, in het bijzonder bij de Electric Arc Furnace (EAF). Ook daar besteden wij expliciet aandacht aan in het advies aan Tata Steel voor het MER.
- De expertgroep wijst op de mogelijkheid dat tijdens de transitiefase de belasting op de gezondheid van de inwoners in de IJmond tijdelijk toeneemt. In ons advies aan Tata Steel voor het MER vragen wij expliciet om in te gaan op de effecten voor de leefomgeving tijdens de verschillende fases van het project, waaronder te transitie- en opstartfase.
- De expertgroep pleit ervoor om Kooksgasfabriek 2 eerder van 2029 te sluiten. Wij adviseren aan Tata Steel om in het MER een alternatief op te nemen waarin de mogelijkheid wordt onderzocht om Kooks- en Gasfabriek 2 eerder te sluiten dan 2029.
- De expertgroep benoemt de WHO 2021 advieswaarden als richtlijn voor beleid. Hoewel de WHO advieswaarden strenger zijn dan de wettelijke normen waar wij als bevoegd gezag aan moeten toetsen, vragen wij in ons advies aan Tata Steel om in de gezondheidsparagraaf in het MER ook de Gezondheidskundige advieswaarden luchtkwaliteit van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en de Gezondheidskundige advieswaarden geluid van de WHO te beschouwen.
- De Expertgroep adviseert dat in het MER het totaalbeeld aan installaties moet worden meegenomen. Wij adviseren in lijn met het advies van de Commissie mer aan Tata Steel dat het

projectvoornemen Heracless-Groen Staal in het MER duidelijk vergeleken moet worden met de referentiesituatie. Dat is het totaalbeeld van alle installaties als het project niet zou worden uitgevoerd.

Tot slot: Een Gezondheidseffectrapportage (GER)

Ten slotte adviseert de Expertgroep om naast het MER een GER op te stellen voorwaardelijk aan de vergunningverlening. In tegenstelling tot het MER, is een GER geen wettelijk instrument waar wij als bevoegd gezag op kunnen handelen in de vergunningverlening of bij het opstellen van het projectbesluit.

Wat een GER precies is en wat daar wel en niet in wordt opgenomen staat nog niet vast. Hier is nadere uitwerking voor nodig vanuit het ministerie van IenW. Het MER kan wel als belangrijke bouwsteen worden gebruikt voor een GER. Waar het MER met name kijkt naar de verandering van de uitstoot (emissie) en wat daarvan in de leefomgeving te merken is (immissie en depositie), zien wij voor ons dat in een GER vervolgens de vertaling plaats kan vinden naar de verandering in ziektelast in de omgeving. Bijvoorbeeld uitgedrukt in aantal aandoeningen, effect op de levensduur etc. Zie in dit verband ook het advies van de commissie MER[5].

Verder hebben wij in dit advies een gezondere leefomgeving een centrale plek gegeven. Aan de hand daarvan kunt u dat ook doen in het MER.

[5] https://www.commissiemer.nl/adviezen/3730 Bladzijde 18.

E. <u>Conclusie reikwijdte en detailniveau van het MER</u>

Voor de reikwijdte en het detailniveau van het MER sluiten wij aan bij het advies van de Commissie (zie bijlage 1). De adviezen, zienswijzen en of aandachtspunten (zie bijlage 2) van Rijkswaterstaat, Inspectie Leefomgeving en Transport, Veiligheidsregio Kennemerland, PWN, Waternet en ons advies vullen het advies van de Commissie aan op de onderdelen zoals aangegeven in paragrafen C en D. De zienswijzen in bijlage 3 zijn verwerkt in ons advies voor zover dat is aangegeven in voornoemde bijlage.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

F - Bijlagen

Bijlage 1: Advies van de Commissie mer
Bijlage 2: Adviezen (wettelijke) adviseurs en andere adviseurs
Bijlage 3: Zienwijzen en reactie

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Heracless – Groen Staal
Tata Steel IJmuiden

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

16 mei 2024 / projectnummer: 3730

1 Advies voor de inhoud van het MER

Tata Steel IJmuiden B.V.[1] (hierna: Tata Steel) wil haar productieproces aanpassen om zo in de toekomst groen staal te kunnen produceren. Deze verandering zal in meerdere fases plaats vinden.[2] Tata Steel wil als eerste stap een deel van de huidige manier van staalproductie vervangen door nieuwe technologieën: de zogenaamde Direct Reduced Plant (DRP[3]) - en Electric Arc Furnace (EAF[4]). In deze stap worden Kooks- en Gasfabriek 2 (KGF2) en Hoogoven 7 uit bedrijf genomen. Het doel is dat de nieuwe installaties in 2030 volledig operationeel zijn. Tata Steel noemt dit project 'Heracless[5]' (hierna: project Heracless).

Voordat de provincie Noord-Holland besluit over het projectbesluit en andere vergunningaanvragen voor project Heracless wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De provincie heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: Commissie) gevraagd te adviseren over de inhoud van het op te stellen MER.

Essentiële informatie voor het MER

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat het MER voor het meewegen van het brede milieubelang in het besluit in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- **Ambities, doelstellingen en afbakening voornemen:** een beschrijving van de ambities en doelstellingen. Tata Steel heeft drie doelstellingen: schoon, groen en circulair. Concretiseer en kwantificeer de doelstelling 'schoon', net zoals dat gedaan is voor de doelstellingen 'groen' en 'circulair'. Onderbouw de afbakening van project Heracless.
- **Besluitvorming:** een duidelijke weergave van het besluitvormingsproces. Aangezien de vergunningaanvragen later worden ingediend dan het projectbesluit, is het nodig dat latere besluiten kunnen worden genomen op basis van de kwantitatieve effectbeschrijvingen in het MER. Geef aan hoe dit wordt geborgd.
- **Huidige (milieu)situatie en autonome ontwikkeling (twee referentiesituaties):** breng de huidige milieusituatie in beeld. Beschrijf daarna de milieusituatie inclusief de autonome ontwikkelingen. Dit is nodig zodat duidelijk is wat de milieueffecten zijn in de huidige situatie (het meest recente representatieve jaar voor indiening van het MER[6]), en wat de milieueffecten zijn na de autonome ontwikkelingen, zoals het programma Roadmap Plus[7] en andere ontwikkelingen waarover al is besloten. Doe dit kwantitatief, op basis van geverifieerde data ten aanzien van emissies, immissies en deposities.
- **Beschrijving project:** een navolgbare en gedetailleerde beschrijving van alle processen, inclusief massa-, water- en energiebalansen (per installatie) op basis van de meest recente inzichten. Dit is nodig om de milieugevolgen goed te kunnen weergeven.
- **Alternatieven en varianten:** een onderbouwing van de te onderzoeken alternatieven en varianten. Laat de alternatieven *'uitfaseren Hoogoven 6 (in plaats van Hoogoven 7)'* en *'alternatieve locaties installaties dichter bij woonkern'* vervallen, aangezien deze geen duidelijke milieuvoordelen hebben ten opzichte van het voorgenomen project.

---

1 Onderdeel/dochterbedrijf van Tata Steel LTD.

2 In 2045 wil Tata Steel volledig groen staal produceren, en daarmee CO_2-neutraal zijn.

3 In het Nederlands ook wel een sponsijzer-installatie genoemd.

4 In het Nederlands ook wel een vlamboogoven genoemd.

5 Heracless is afkomstig van H2-era-C-less.

6 In paragraaf 4.3 van dit advies wordt nadere toelichting gegeven op het peiljaar.

7 Roadmap Plus is een maatregelenpakket om de uitstoot te verminderen. Deze maatregelen worden uiterlijk in 2025 gerealiseerd, zie Milieu en leefomgeving | Tata Steel (tatasteelnederland.com).

De Commissie adviseert om in plaats daarvan vier alternatieven toe te voegen die kunnen bijdragen aan de doelstellingen 'groen, schoon en circulair':
  - een alternatief met gebruik van een fors hoger aandeel schrot[8] dan 30%;
  - een alternatief waarbij de Kooks- en Gasfabriek 2 eerder wordt gesloten;
  - een alternatief dat inzet op direct overgaan op waterstof;
  - een alternatief dat maximaal inzet op de meest actuele beschikbare technieken: Beste Beschikbare Technieken Plus (BBT+)[9].

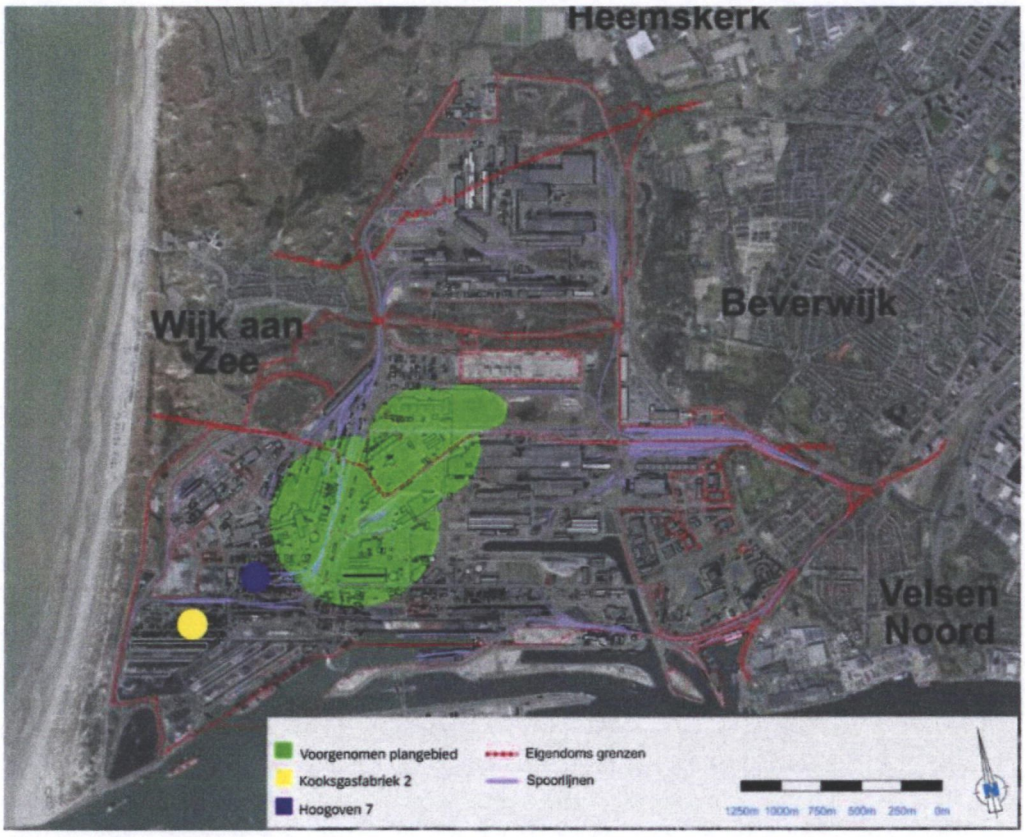
  Ook vraagt de Commissie een doorkijk te geven naar de beoogde eindsituatie: de situatie waarin ook Kooks- en Gasfabriek 1 en Hoogoven 6 zijn vervangen en er gebruik wordt gemaakt van (groene) waterstof.
- **Milieugevolgen en doelbereik:** onderzoek en beschrijf de gevolgen van de alternatieven, varianten en het voorkeursalternatief voor het milieu (waaronder de leefomgeving), evenals de bijdrage aan de doelstellingen. Vergelijk dit met de referentiesituaties. De milieugevolgen dienen navolgbaar en gekwantificeerd inzichtelijk te worden gemaakt. Beschrijf apart de milieugevolgen in de voorbereidende fase, aanleg-, transitie- en gebruiksfase en de effecten bij afwijkende (bedrijfs)omstandigheden.
- **Effecten op de leefomgeving:** Laat duidelijk de effecten op de leefomgeving zien, en de verschillen van de alternatieven en varianten hierin. Geef de emissies (uitstoot), de immissies (concentraties in de leefomgeving) en deposities van stoffen navolgbaar en kwantitatief weer. Laat de verhouding tot de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie zien. Het overzicht van emissies, immissies en deposities moet compleet en betrouwbaar zijn.
- **Totstandkoming voorkeursalternatief:** een navolgbare onderbouwing van het voorkeursalternatief, en welke milieukeuzes daarbij zijn gemaakt.
- **Monitoring en evaluatie:** een duidelijke beschrijving wat straks wordt gemonitord, zoals emissies. Geef aan hoe dit gebeurt, met welke frequentie en wie daarvoor verantwoordelijk is. Beschrijf welke maatregelen er achter de hand zijn om in te grijpen indien de feitelijk waargenomen situatie afwijkt van de weergegeven situatie in het MER en de besluiten.
- **Samenvatting:** De samenvatting is altijd een belangrijk onderdeel van het MER, aangezien besluitvormers, omwonenden en belanghebbenden deze als eerste lezen. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht, ook vanwege de verwachte omvang van het totale MER en de benodigde (technische) bijlagen. Zorg dat de samenvatting compleet en zelfstandig leesbaar is en de inhoud van het MER goed weergeeft. Laat bovenstaande onderdelen terugkomen in de samenvatting.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. Ze bouwt in haar advies voort op Notitie Reikwijdte en Detailniveau van 22 januari 2024. Ze herhaalt slechts punten die al in de NRD aan de orde komen als dat voor een goed begrip van het advies nodig is, of als ze voorstelt de aanpak op onderdelen aan te passen.

---

[8] Tata Steel hanteert de term staalschrot of schrot in plaats van schroot om daarmee onderscheid te maken tussen het algemene begrip en het voor de fabrieken van Tata Steel geschikte materiaal. Tata is voornemens zowel eigen schrot als schrot van derden in te zetten. Pagina 9 van de NRD.

[9] Actuele Beste Beschikbare Technieken die nog niet zijn vastgelegd in BREF-documenten. BREF staat voor BAT (Best Available Techniques) Reference Documents.

Figuur 1: het plangebied voor de DRP- en EAF-installaties en positie van Kooks- en Gasfabriek 2 en Hoogoven 7. Bron: NRD.

Figuur 2: 3D-impressie van het voornemen. Bron: NRD.

Aanleiding MER

Voor de realisatie van project Heracless zijn een projectbesluit en meerdere vergunningen nodig, zoals omgevingsvergunningen (voor onder andere bouw, milieubelastende activiteiten, mogelijk Natura 2000-activiteit, wateractiviteit), een emissievergunning en een vergunning Kernenergiewet. Hiervoor is op grond van de Omgevingswet een milieueffectrapport noodzakelijk. Installaties voor het afvangen van CO_2-stromen voor geologische opslag op grond van de richtlijn geologische opslag van kooldioxide zijn mer-plichtig via categorie I1 van bijlage V van het Omgevingsbesluit Omgevingswet. Het project bevat ook andere activiteiten die een mer-beoordelingsplicht kennen, zoals de wijziging van hoogovenbedrijven voor de productie van ruwijzer en staal (categorie D1), de oprichting van installaties voor de productie van ruwijzer of staal (met inbegrip van continugieten) (categorie D3) en opslag van schroot met inbegrip van autowrakken (categorie L5). Daarom wordt nu een project-MER opgesteld.

Locatiebezoek en startgesprek

Op 12 maart 2024 heeft de Commissie het plangebied bezocht. Zij heeft voorafgaand van initiatiefnemer een nadere toelichting gekregen op het project en de leden van de Commissie hebben vragen gesteld over de NRD. Het bevoegd gezag was daarbij ook aanwezig.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag - in dit geval Gedeputeerde Staten van Noord-Holland - besluit over het projectbesluit en de diverse omgevingsvergunningen. De minister van Infrastructuur en Waterstaat besluit over de vergunningen voor wateractiviteiten, de Nederlandse Emissieautoriteit over de emissievergunning en de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming over de vergunning Kernenergiewet.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken, die bij het advies zijn gebruikt, staan op de website. Deze zijn te vinden door het projectnummer 3730 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Ambities, doelstellingen, beleidskader en besluitvorming

2.1 Ambities, doelstellingen en afbakening voornemen

Ambities en doelstellingen project Heracless
In de NRD zijn de drie doelstellingen van de voorgenomen verduurzaming vastgelegd. Een belangrijke doelstelling is om voor 2030 een reductie te realiseren van de jaarlijkse CO_2-emissie tot 5 miljoen ton per jaar (inclusief de aan het project Heracless gerelateerde optimalisaties in het productieproces). Dit is onderdeel van de bovenliggende ambitie van Tata Steel om in 2045 CO_2-neutraal te zijn. Ook is de doelstelling om 30 procent schroot[10] te gebruiken bij de productie van staal (in het totale productieproces van Tata Steel). Tenslotte wordt in de NRD de doelstelling genoemd om een bijdrage te leveren aan een gezondere leefomgeving in de IJmond.[11]

Tata Steel heeft de doelstellingen 'schoon, groen en circulair' vastgelegd in haar strategie.[12] De Commissie constateert dat in de NRD voor 'groen' en 'circulair' in dit project concrete stappen naar deze doelen worden genoemd. Zo schakelt het bedrijf door inzet van nieuwe technologie deels over van kolen naar aardgas (en op termijn wellicht waterstof), waardoor de uitstoot van CO_2 jaarlijks met 5 miljoen ton afneemt, en wordt de hoeveelheid hergebruikte schroot verhoogd van 15% naar 30%.

De maatschappelijke doelstelling 'schoon' van dit project is echter niet nader geconcretiseerd. In de NRD is aangegeven dat voor de doelstelling 'schoon' het aparte programma Roadmap Plus is opgezet. Vervolgens geeft de NRD aan dat project Heracless hieraan ook bijdraagt. Om uiteindelijk goed te kunnen beoordelen in hoeverre deze doelstelling met het project Heracless gerealiseerd wordt, is het nodig om de bijdrage aan een gezondere leefomgeving in de IJmond nader te concretiseren. Dit is ook van belang om de alternatieven goed te kunnen afwegen, zie paragraaf 4.1 van dit advies. Doe dit door de beoogde afnames door project Heracless van emissies, immissies en deposities van stoffen en van hinder vanwege geur, geluid en stof duidelijk en navolgbaar te kwantificeren. Doe dit niet alleen in procentuele afnames, maar waar mogelijk ook met absolute (emissie- en immissie)cijfers. Geef helder aan hoe verbeteringen aanvullend zijn op de eerder afgesproken Roadmap Plus doelen. Deze afbakening is ook van belang voor het vaststellen en het in beeld brengen van de referentiesituaties (zie paragraaf 4.3 van dit advies).

Verhouding tot vervolgfase
Project Heracless is de eerste fase in de transitie naar volledige groen staal productie. Geef aan hoe deze eerste fase van de transitie samenhangt met de ambitie om in 2045 geheel CO_2-neutraal te zijn, en de start van fase 2 in 2035.[13] Geef ook een doorkijk wat deze vervolgfase betekent voor de doelstellingen 'schoon, groen en circulair'.

---

10 Tata Steel spreekt in de NRD van schrot.
11 Pagina 1 van de NRD.
12 Pagina 9 van de NRD.
13 Pagina 11 van de NRD.

Afbakening van het voornemen

In de NRD staat dat ook de 'wijzigingen voor derden' ten behoeve van project Heracless worden meegenomen. 'Derden' zijn onder andere Harsco en Pelt & Hooykaas, die slakken en vuurvast materiaal verwerken van Tata Steel, maar ook Vattenfall, dat momenteel procesgassen gebruikt voor energieproductie. De Commissie onderschrijft deze aanpak en gaat in hoofdstuk 3 van dit advies in op informatie die nodig is om de milieugevolgen hiervan goed in beeld te brengen.

2.2 Beleidskader

Geef in het MER aan welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant zijn voor de voorgenomen activiteit, en of de voorgenomen activiteit kan voldoen aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen. In de NRD worden al een aantal beleidskaders en wetten genoemd, die van toepassing zijn.[14]

Naast bestaande wetgeving en beleid met een dwingend karakter adviseert de Commissie om voor de voorgenomen activiteit tevens rekening te houden met richtlijnen, convenanten en kaders van (internationale) adviesorganen die binnen afzienbare tijd betekenis kunnen krijgen in (nieuwe) wet- en regelgeving.

Beschouw tenminste ook de volgende zaken, van internationaal naar decentraal:

- Gezondheidskundige advieswaarden luchtkwaliteit van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO).[15]
- Gezondheidskundige advieswaarden geluid van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO).[16]
- EU Richtlijn van het Europees Parlement en de raad betreffende arseen, cadmium, kwik, nikkel en polycyclische aromatische koolwaterstoffen in de lucht.[17]
- Voorstellen voor een revisie van de Europese Richtlijn luchtkwaliteit.[18,19]
- Herziene richtlijn industriële emissies (RIE).[20]
- EU Richtlijn ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen.[21]
- De relevante BBT-conclusies zoals opgenomen in de relevante BREF's.
- REACH-verordening en het Nederlands beleid over (potentieel) Zeer Zorgwekkende Stoffen.[22]
- Het Europese en Nederlandse beleid over de circulaire economie.
- Het nationaal Klimaatakkoord (doel 2050 en tussendoel 2030).[23]
- Landelijk afvalbeheerplan 3 (LAP3) en het concept- Circulair Materialenplan (CMP1).[24]

---

14 Paragraaf 2.1 van de NRD.

15 WHO (2021). WHO global air quality guidelines. Particulate matter ($PM_{2,5}$ and PM_{10}), ozone, nitrogen dioxide, sulfur dioxide and carbon monoxide. Geneva, World Health Organization. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/345329/9789240034228-eng.pdf En WHO (2023, 26/01/2023). World Health Organization (WHO) air quality guidelines (AQGs) and estimated reference levels (RLs). World Health Organization (WHO) air quality guidelines (AQGs) and estimated reference levels (RLs) — European Environment Agency (europa.eu).

16 9789289053563-eng.pdf (who.int).

17 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/ALL/?uri=celex:32004L0107.

18 https://environment.ec.europa.eu/publications/revision-eu-ambient-air-quality-legislation_en.

19 Air pollution: Parliament adopts revised law to improve air quality | News | European Parliament (europa.eu).

20 De herziening Richtlijn industriële emissies is aangenomen | Informatiepunt Leefomgeving (iplo.nl).

21 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=celex%3A32018L2001.

22 Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) | Informatiepunt Leefomgeving (iplo.nl).

23 https://www.klimaatakkoord.nl/klimaatakkoord/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord.

24 Kamerbrief over stand van zaken uitwerking CMP1 | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl.

- Het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie.[25]
- Het Schone Lucht Akkoord (SLA).[26]
- Actieagenda Industrie en Omwonenden.[27]
- Programma Tata Steel 2024-2030.[28],[29]
- Omgevingsvisies en omgevingsplannen van de gemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen.

2.3 Te nemen besluiten

De procedure voor de milieueffectrapportage wordt in ieder geval doorlopen voor het projectbesluit en de benodigde onderliggende vergunningen. In de NRD is in hoofdstuk 4[30] ingegaan op de besluitvorming en de te doorlopen procedures. Zo is aangegeven welke besluiten nodig zijn (voor zover op dit moment bekend) en wie daarvoor het bevoegde gezag is. Er wordt gekozen - met de mogelijkheid die hiervoor is geboden in de Omgevingswet[31] - om de vergunningaanvragen voor project Heracless in een aantal clusters in te dienen. Dit wordt aangeduid als 'mandjes':

- Mandje 1a is het projectbesluit. Mandje 1b omvat de vergunningen voor de voorbereidende fase, die tegelijkertijd met het projectbesluit worden aangevraagd/ingediend.
- Mandje 2 omvat de aanvraag voor de omgevingsvergunning voor de bouw van de DRP-installatie.
- In mandje 3 zitten dan de meest (omvangrijke) vergunningen, zoals de benodigde vergunningen voor de EAF, de wijziging van bestaande installaties en het uit gebruik nemen van Hoogoven 7 en de KGF2.

Geef in het MER aan wat globaal de tijdsplanning is voor de verschillende mandjes c.q. vergunningaanvragen.

Voor de omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit wordt een algehele herziening in 2026 gedaan. Daarin zullen de veranderingen door project Heracless worden meegenomen. Geef aan welke consequenties deze werkwijze heeft voor de vergunningverlening.

Door project Heracless vinden ook bij andere partijen wijzigingen plaats in productieprocessen en andere activiteiten. Geef aan welke partijen dit zijn, welke vergunningen hiervoor nodig zijn en wat globaal de planning is.

De Commissie benadrukt dat het MER dient te passen (reikwijdte en detailniveau) bij de beoogde besluiten (projectbesluit en verdere vergunningen). Zij toetst dan ook of het MER past bij deze besluiten. Uit de NRD en het startgesprek blijkt dat enkel het projectbesluit tegelijkertijd met het MER wordt gepubliceerd. Dit heeft te maken met de keuze om de besluitvorming te faseren. Dit betekent dat de Commissie niet kan beoordelen of de latere

---

25 https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/03/24/een-nationaal-programma-voor-versnelde-verduurzaming-van-de-industrie.

26 https://www.rijksoverheid.nl/documenten/convenanten/2020/01/13/bijlage-1-schone-lucht-akkoord.

27 Kamerbrief bij Actieagenda Industrie en Omwonenden | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl.

28 https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Gezonde_leefomgeving_Milieu/Projecten/Tata_Steel/Programma_Tata_Steel_2024_2030/Documenten/Programma_Tata_Steel_2024_2030_Een_gezondere_en_veilige_IJmond_door_een_schoner_en_duurzamer_Tata_Steel.pdf

29 In de zienswijze van de wijkgroep West Beverwijk wordt hier ook om gevraagd.

30 Pagina 35 van de NRD.

31 Art 5.7 lid 1 Ow. Zie pagina 40 van de NRD.

vergunningen in overeenstemming zijn met het MER. Derhalve zullen dan de bevoegde gezagen dit later zelf dienen te beoordelen, op juistheid en volledigheid. Indien de verdere besluiten nieuwe ontwikkelingen of wijzigingen bevatten, dan is het nodig het MER op dat moment te actualiseren.

3 Voorgenomen activiteit

3.1 Algemeen

De transitie door project Heracless is omvangrijk. Zo komen er nieuwe installaties, oude installaties verdwijnen of worden verplaatst. Er veranderen productielijnen en aanvoerroutes, er worden andere materialen en grondstoffen gebruikt, er ontstaan andere afvalstoffen en/of restproducten en emissies zullen wijzigen. In de NRD is het voornemen op hoofdlijnen beschreven. Voor het MER is het nodig om uitgebreid, en zo concreet en gedetailleerd als mogelijk het voornemen te beschrijven. Dit geldt ook voor de afbakening ten opzichte van Roadmap Plus en de volgende fase 2 in de transitie naar groene staalproductie. Dit is nodig om later de milieugevolgen van het voornemen (navolgbaar) te kunnen beschrijven (zie hoofdstuk 4 van dit advies).

In dit hoofdstuk geeft de Commissie aandachtspunten voor de informatie over de procesbeschrijvingen, fasering (voorbereidende fase, aanleg-, transitie- en gebruiksfase).

Beschrijf de voorgenomen activiteit zo compleet en duidelijk mogelijk. Doe dit per (hoofd)onderdeel van het staalproductieproces. Beschrijf zowel de installaties die als onderdeel van project Heracless nieuw worden gerealiseerd, als de al bestaande installaties. Neem in het MER ook duidelijke plattegronden, procesbeschrijvingen en schematische tekeningen op van de verschillende (onderdelen van de) installaties en hoe ze samenhangen. Geef duidelijk de verschillen aan ten opzichte van de bestaande situatie. Laat ook alle noodvoorzieningen en emissiepunten naar lucht en water zien, inclusief alle relevante kenmerken zoals emissiehoogtes, hoeveelheden en samenstelling, en warmte-inhouden.

3.1.1 Beste Beschikbare Technieken (Plus)

Onderbouw dat er sprake is van de toepassing van Beste Beschikbare Technieken. Toets hierbij aan relevante BREF[32] documenten.

Geef daarnaast ook de actuele stand van techniek aan, en geef weer welke innovaties er sinds de publicatie van de BREF-documenten hebben plaatsgevonden. Het is immers zo dat verschillende BREF-documenten meer dan 10 jaar geleden zijn gepubliceerd, en mogelijk niet meer de actuele stand van zaken laten zien.[33] Dit geldt in ieder geval voor de BREF ijzer- en staalproductie (2012), de BREF koelsystemen (2001) en de BREF op- en overslag van bulkgoederen (2006). Beschrijf ook duidelijk indien er voor een onderdeel geen nieuwe ontwikkelingen hebben plaatsgevonden die toepasbaar zijn op de productieprocessen van Tata Steel.

---

[32] BAT Reference documents. https://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/.

[33] Meerdere zienswijzen geven aan dat BBT-conclusies niet altijd de actuele stand van de technieken aangeven.

3.1.2 Massa-, water- en energiebalansen

Presenteer inzichtelijke en gedetailleerde massa-, water- en energiebalansen voor:

- bestaande en nieuwe installaties en processtappen afzonderlijk zoals EAF, DRI, PeFa;
- de inrichting in zijn totaliteit (alle processen bij elkaar).

Doe dit voor alle relevante alternatieven en varianten. Maak duidelijk op welke gegevens en aannames deze balansen zijn gebaseerd, en welke bandbreedtes en onzekerheden in deze balansen aanwezig zijn. De balansen zijn nodig voor het onderzoek naar de milieueffecten (emissies en immissies), die (kunnen) optreden bij het voorkeursalternatief en varianten.

Beschrijf hierbij ook per (diffuse) emissie(punt/bron) de massastroom en samenstelling voor een 'worst-case' situatie, dat wil zeggen de samenstelling die mogelijk optreedt bij maximale emissies naar de lucht, water, bodem en/of afvalstoffen.

3.1.3 Bijzondere bedrijfssituaties

Neem een analyse op van bijzondere bedrijfsomstandigheden van bestaande en nieuwe installaties (opstarten, lekken, storingen[34], korte stilleggingen of definitieve bedrijfsbeëindigingen), die kunnen leiden tot verhoogde emissies en/of ongewenste afvalstoffen. Beschrijf:

- de verwachte frequentie en duur van de bijzondere bedrijfsomstandigheden. Ga daarbij uit van een 'worst-case' situatie;
- de organisatorische en technische maatregelen waarmee de gevolgen van de bijzondere bedrijfsomstandigheden zowel preventief als reactief maximaal beperkt worden;
- Betrek hierbij de operationele ervaringen van Tata Steel (voor bestaande installaties) en van referentie-installaties elders (voor de nieuwe installaties).

3.2 Specifieke informatie per installatieonderdeel of processtap

In de volgende paragraaf geeft de Commissie in aanvulling op de NRD nog opmerkingen over de benodigde (technische) informatie per installatieonderdeel of processtap. De informatie per onderdeel dient duidelijk en helder te zijn zodat ook de milieugevolgen herleidbaar en controleerbaar zijn. Sommige onderdelen bestaan al. Sommige hiervan worden deels aangepast of krijgen een andere invulling, en er komen ook nieuwe installaties. Eerst gaat de Commissie in op de beoogde nieuwe installaties, daarna op de bestaande.

3.2.1 DRP-installatie

Onderbouw de keuze voor de DRP-technologie, die de Direct Reduced Iron (DRI) produceert. Geef aan welke ervaringen elders al bestaan met de toepassing van deze technologie op de beoogde schaalgrootte. Beschrijf op welke punten de Tata Steel installatie hiervan afwijkt en waarom. Geef aan op welke wijze ervaringen van bestaande installaties bij het ontwerp van de Tata Steel installatie worden betrokken. Ga daarbij in op emissies, bijzondere bedrijfssituaties en doe dit zo kwantitatief als mogelijk. Specificeer welke onzekerheden nog bestaan in ontwerp, procesvoering en emissies.

Beschrijf de procesvoering van de DRP-installatie en illustreer dit met inzichtelijke procestekeningen en een plattegrond.

---

[34] Bijvoorbeeld het onbedoeld produceren van zogenoemde 'ongare kooks', wat leidt tot geuroverlast en emissies van stoffen naar lucht die schadelijk zijn voor de gezondheid.

Ga specifiek in op tenminste de volgende zaken:

- de voorbewerking van pellets zoals zeven en coaten;
- de NRD geeft aan dat verwarming van het reductiegas plaatsvindt door aardgas aangevuld met productgassen van andere processen bij Tata Steel en van de DRP zelf. Kwantificeer (de bandbreedte in) het volume aardgas respectievelijk productgassen die worden gebruikt. Specificeer herkomst en samenstelling van de productgassen die voor verwarming worden gebruikt, en van de afgassen die vrijkomen, alsmede de beoogde nabehandeling;
- de samenstelling van het vrijkomende afvalwater;
- de wijze waarop afkoeling en opslag plaatsvindt van DRI die niet direct naar de smeltoven (EAF) wordt gevoerd, en emissies die hierbij vrijkomen.

Ga daarnaast in op de transitie van aardgas naar waterstof als reductiegas. Geef aan:

- op welke termijn deze transitie is voorzien, en wat de beoogde uiteindelijke verhouding is tussen het gebruik van aardgas en waterstof;
- welke aanpassingen aan de procesvoering nodig zijn door de omschakeling van aardgas naar waterstof.

3.2.2 EAF-installatie en panbehandeling

Beschrijf de procesvoering van de Electric Arc Furnace (EAF) en de panbehandeling. Ga daarbij in ieder geval in op de volgende zaken:

- verduidelijk of sprake is van een batchproces of een (semi) continu proces[35], en hoe de temperatuur zich gedurende het proces ontwikkelt;
- hoe menging en voeding van pellets en schrot plaatsvindt;
- hoe verwarming van schrot voorafgaand aan menging plaatsvindt;
- welke hulpstoffen en in welke hoeveelheden in de EAF worden gebruikt;
- welke emissies naar de lucht en geluidemissies vrijkomen, als gevolg van de in het schrot of de pellets aanwezige andere metalen, verontreinigingen en de gehanteerde procescondities (onder andere temperatuur);
- hoe zuivering van afgassen plaatsvindt.

Door Tata Steel is aangegeven dat de EAF-technologie in de praktijk verschillende uitvoeringsvormen kent. Deze verschillen onderling onder meer in gebruikte grondstoffen (bijvoorbeeld schrot versus DRI), de procesvoering (batch/continu) en de stroomvoorziening (gelijkstroom/wisselstroom). Geef hiervan een overzicht en onderbouw hoe de keuze voor de specifieke EAF-uitvoering bij Tata Steel tot stand is gekomen[36].

Geef voorts aan welke ervaringen elders al bestaan met de toepassing van de EAF-technologie op de beoogde schaalgrootte, en op welke wijze deze ervaringen bij het ontwerp van de Tata Steel installatie worden betrokken. Ga daarbij specifiek in op emissies.

De NRD geeft aan dat de EAF en de panbehandeling deel uitmaken van de staalfabriek, en dat vanwege de andere samenstelling van het EAF staal tevens extra (of andere) processtappen noodzakelijk zijn in de staalfabriek. Beschrijf welke processtappen dat zijn. Maak inzichtelijk, bijvoorbeeld met stroomdiagram(men) en plattegrond(en), welke veranderingen zijn voorzien.

---

[35] Bij een continu proces wordt doorlopend staal geproduceerd door telkens schroot of DRI toe te voegen aan de installatie. Bij batch proces wordt de installatie ladingsgewijs eerst helemaal gevuld met schoot of DRI en wordt per bundel staal geproduceerd.

[36] Meerdere zienswijzen vragen aandacht voor de verschillende varianten die er mogelijk zijn voor de EAF-technologie.

3.2.3 CO_2-afvang en -afvoer

De NRD spreekt over CO_2-afvang en afvoer, met een installatie met een capaciteit van circa 600 kiloton (kton) per jaar, als integraal onderdeel van project Heracless. Beschrijf de beoogde CO_2-afvangtechniek en geef aan waarom voor deze techniek is gekozen. Geef de (mogelijke) emissies naar de omgeving aan.

In het geval dat in het afvangproces amines worden gebruikt:

- Afhankelijk van het gekozen solvent (en de bijbehorende degradatieproducten die kunnen ontstaan) kunnen dit zeer zorgwekkende stoffen ((p)ZZS) zijn. Onderbouw in het MER de noodzaak van het gebruik van de gekozen amines. Onderbouw of en waarom alternatieven zonder het gebruik van deze amines niet realistisch zijn.
- Geef in het MER aan welke afbraakproducten uit de amines kunnen worden gevormd, en of deze classificeren als (p)ZZS. Beschrijf hoe wordt omgegaan met aminedegradatie (monitoring, terugwinning en afvalverwerking), waar mogelijk verliezen optreden en hoe groot die verliezen zijn (massabalans). Specificeer met welke maatregelen emissies worden voorkomen of geminimaliseerd, en onderbouw de effectiviteit van deze maatregelen.

In de NRD wordt gesproken over het 'tijdelijk aflaten naar de lucht' van de (afgevangen) CO_2 wanneer tijdelijk geen mogelijkheid bestaat om de CO_2 af te voeren. Geef aan hoelang en waar dit plaatsvindt.

3.2.4 Sinterfabriek (SiFa) en Pelletfabriek (PeFa)

Specificeer wat het Heracless project betekent voor de bedrijfsvoering van de sinterfabriek (SiFa) en de pelletfabriek (PeFa)[37]. Ga daarbij onder andere in op:

- hoe de verhouding verandert tussen eigen productie en inkoop van pellets, en wat dit betekent voor de totale productie van de sinter- en pelletfabriek;
- hoe de kwaliteit (samenstelling) van de ingekochte pellets en ertsen verandert;
- welke veranderingen er plaatsvinden in de procesvoering (opslag en menging van ertsen, bereiding van sinter/pellets, en de opslag van pellets);
- welke (kwantitatieve) veranderingen in emissies en reststromen er optreden door de wijzigingen in de procesvoering. Ga hierbij uit van een worst-case situatie: de maximale productie met maximale emissies en reststromen per ton geproduceerde pellets.

3.2.5 Acceptatie, opslag en verwerking van staalschrot

Het project Heracless beoogt onder meer om het aandeel schrot bij staalproductie toe te laten nemen, van 15% naar 30% van de jaarlijkse productie van staal. Beschrijf:

- wat deze volumetoename betekent voor de bestaande infrastructuur voor het lossen, opslaan en mengen van het schrot. Verduidelijk of (extra) voorbewerking van het schrot is voorzien;
- de kwaliteit van het staalschrot en waar het vandaan komt (in de NRD heeft Tata aangegeven zowel eigen staalschrot te willen gebruiken als ook schrot van derden);
- welke acceptatiecriteria gelden voor het te verwerken staalschrot, en hoe het proces van acceptatie en kwaliteitscontrole plaatsvindt. Ga hierbij niet alleen in op mogelijk vervuilende componenten (waaronder (p)ZZS) maar ook de mogelijke aanwezigheid van radioactieve materialen in het schrot;
- wat er gebeurt met afgekeurde/sterk vervuilde batches.

[37] De Sinterfabriek produceert brokken erts, de sinter. De Pelletfabriek maakt kleine harde knikkers, de pellets.

3.2.6 Aanpassing energievoorziening

Beschrijf de aanpassingen in de energievoorziening vanwege het Heracless project:

- maak inzichtelijk welke nieuwe infrastructuur en installaties voor de levering en productie van energie (elektriciteit, aardgas, waterstof en warmte) er komen op de locatie en met welke capaciteit. Geef aan welke bestaande installaties eventueel uit gebruik worden genomen;
- ga hierbij in het bijzonder in op de wijze waarop procesgasstromen worden gebruikt voor de productie van energie door Tata Steel en/of door derde partijen;
- kwantificeer emissies die vrijkomen bij energieproductie door en voor Tata Steel.

3.2.7 Aanpassingen watervoorziening en afvalwaterbehandeling

De Commissie geeft hieronder aan welke informatie nog nodig is over proces-, koel- en afvalwater.

Proceswater

Maak inzichtelijk hoe proceswaterstromen (kwantitatief en kwalitatief) veranderen door de realisatie van project Heracless. Onderbouw dat de WRK-leiding[38] ook in de nieuwe situatie voldoende water kan leveren of - als dan niet het geval is - welk ander (bron)water wordt betrokken. Specificeer de maatregelen om het proceswaterverbruik te verminderen. Ga in ieder geval in op de mogelijkheden om afvalwaterstromen (al dan niet na zuivering) opnieuw te gebruiken.

Koelwater

In de NRD staat dat aanvullend koelwater nodig zal zijn, en dat het voornemen is om brak water te gebruiken voor koeltorens met recirculatie. Beschrijf en motiveer welke conditioneringsmethode wordt toegepast en waarom. Geef aan waar wordt gespuid (brak of zoet oppervlaktewater) en welke behandeling van het spuiwater is voorzien om emissie van ongewenste stoffen op het oppervlaktewater te voorkomen.

Onderbouw in het MER dat de beoogde koelwijze bij Tata Steel voldoet aan de BBT uit de BREF (BREF koelwater in 2001), en geef aan wat de huidige stand van de techniek in de markt is en of Tata Steel hieraan voldoet.

Afvalwater

Maak inzichtelijk hoe de hoeveelheid en samenstelling van afvalwaterstromen verandert door realisatie van project Heracless. Onderbouw dat de huidige afvalwaterzuiveringsinstallatie('s) (AWZI's) geschikt is/zijn om de gewijzigde afvalwaterstromen effectief te zuiveren. Specificeer de samenstelling van het gezuiverde afvalwater. Geef aan of en welke aanpassingen noodzakelijk zijn. Of wanneer een nieuwe AWZI nodig is, geef dan de capaciteit, ontwerp en procesvoering, en zuiveringsrendement van deze nieuwe installatie.

3.2.8 Aanpassing derde partijen

De NRD geeft aan dat door de EAF meer slakken ontstaan, met mogelijk een andere samenstelling. En dat mogelijk een andere wijze van bewerking noodzakelijk is om hergebruik mogelijk te maken (bijvoorbeeld granuleren). Geef in het MER:

---

[38] WRK: N.V. Watertransportmaatschappij Rijn-Kennemerland transporteert water vanuit het Lekkanaal en IJsselmeer naar onder andere Tata Steel.

- een specificatie van de hoeveelheden en de samenstelling van vrijkomende slakken, uit de EAF en uit de hoogoven. Geef aan welke onzekerheden bestaan;
- een toelichting op de wijze waarop opslag en bewerking van EAF slakken en voor hoogovenslakken (procesbeschrijving) plaatsvindt. Indien voor de bewerking van EAF slakken meerdere opties in beeld zijn, werk die dan uit en geef aan waar de uiteindelijke keuze van afhangt;
- een specificatie van vrijkomende emissies naar lucht, water en bodem en geluidproductie;
- een toelichting op voorzieningen om emissies te reduceren. Verduidelijk welke eventuele veranderingen zijn voorzien ten opzichte van de huidige situatie.

3.3 Transport

Door project Heracless veranderen ook het transport en bijbehorende aan- en afvoerroutes. Geef aan welke veranderingen in het transport optreden in de gebruiksfase. Laat zien welke transporten er plaatsvinden (aan- en afvoer), via welke modaliteiten, waar die plaatsvinden en met welke frequentie. Ga daarbij ook in op hoe de waterstofaanvoer in de toekomst gaat plaatsvinden (o.a. waterstofnetwerk Noordzeekanaalgebied[39] en Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) 2031-2040[40]) en ga in op de afvoer van CO_2.

3.4 Voorbereidende fase, aanleg- en transitiefase

De NRD geeft aan dat er vier fases zijn te onderscheiden: voorbereidende, aanleg-, transitie- en gebruiksfase. Het is nodig om naast de gebruiksfase ook de voorbereidende, aanleg- en transitiefase te beschrijven en aan te geven hoelang deze fases duren.

- **Voorbereidende fase:** in de voorbereidende fase worden de gronden voor de nieuwe installaties vrijgemaakt, en huidige installaties verplaatst. Met name de verplaatsing van de oxygashouder is een complexe operatie vanwege de impact op de bestaande bedrijfsvoering.[41] Tijdens het startgesprek werd duidelijk dat er ten opzichte van de NRD (zie figuur 2) veranderingen zijn opgetreden in de beoogde locaties van procesonderdelen. Laat zien welke onderdelen worden verplaatst en waarheen, welke impact dat heeft op de bedrijfsvoering (inclusief emissies) en hoeveel tijd de verplaatsing in beslag neemt.
- **Aanlegfase:** de aanlegfase is een complexe fase. Het is noodzakelijk om duidelijk te beschrijven hoe de aanlegfase op het terrein verloopt, via welke routes aan- en afvoer plaatsvindt naar terrein Tata en met welke frequentie aan- en afvoer van materialen plaatsvindt. Geef daarin ook de worst-case situatie aan.
- **Transitiefase:** in de transitiefase worden de nieuwe installaties getest (ondertussen gaat de normale bedrijfsvoering door). Daarna volgt er een fase waarin de nieuwe installaties volledig in bedrijf zijn, Hoogoven 7 naar standby gaat en de Kooks- en Gasfabriek 2 uit bedrijf wordt genomen. Mogelijk wordt nog een beroep gedaan op de volledige hoogovenproductie, mocht dat nodig zijn. Maak inzichtelijk wanneer zowel de nieuwe installaties worden getest of in bedrijf zijn en er nog productie plaatsvindt door Hoogoven 7 en Kooks- en Gasfabriek 2, en waarom dit nodig is. Dit kan namelijk leiden tot extra negatieve gevolgen voor milieu en de leefomgeving. Geef aan hoelang deze situatie naar verwachting duurt en welke onzekerheden er zijn. Dit is nodig om de milieugevolgen goed te kunnen beschrijven.

---

39 De geplande waterstoftransportleidingen van Hynetwork Services B.V. Adviezen - Commissiemer.nl.

40 Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) 2031-2040 (rvo.nl).

41 De zienswijze van stichting Zeester vraagt hier ook aandacht voor.

4 Alternatieven en varianten

4.1 Alternatieven en varianten

Het doel van alternatieven en varianten is om te onderzoeken of met een alternatief of variant de gestelde doelen zijn te behalen, en of er milieuvoordelen zijn. In de NRD staat dat de alternatieven en varianten[42] moeten voldoen aan de doelstellingen en de randvoorwaarden van de voorgenomen activiteit. Paragraaf 3.6 van de NRD somt randvoorwaarden op. Beschrijf in het MER per randvoorwaarde waar deze uit voortkomt, bijvoorbeeld uit afspraken met derden (private partijen) of de overheid.

In de NRD is aangegeven dat zes alternatieven worden overwogen:

- een alternatief voor de gekozen DRP-EAF techniek zoals toepassing van een combinatie van een DRP met een Reducing Electric Furnace (REF);
- toepassing van alleen een EAF in combinatie met het inkopen van halffabricaten;
- een alternatief voor de gekozen techniek voor de DRP (bijvoorbeeld Midrex);
- Hisarna SMU als alternatief voor de gekozen DRP-EAF techniek;
- het eerst uitfaseren van Hoogoven 6 in plaats van Hoogoven 7;
- een alternatieve locatie op of buiten het terrein van Tata Steel.

Het is op dit moment nog niet duidelijk welke van bovenstaande alternatieven worden uitgewerkt, en of deze voldoen aan de eerder gestelde randvoorwaarden.

Laat twee alternatieven vervallen

De Commissie adviseert om geen alternatieven in detail te onderzoeken waarbij al op voorhand duidelijk is dat deze waarschijnlijk leiden tot minder milieuwinst dan de voorgenomen activiteit. Het gaat daarbij om het uitfaseren van Hoogoven 6 in plaats van 7, aangezien Hoogoven 6 in 2023 is gerenoveerd en minder produceert dan Hoogoven 7.[43] Dit geldt ook voor een alternatieve locatie voor de installaties op het terrein van Tata Steel, dichter bij de woonkernen.

Nader te onderzoeken alternatieven die bijdragen aan de doelstellingen 'groen, schoon en circulair'

De Commissie adviseert om vier extra alternatieven te onderzoeken:

Circulair alternatief

(1) Onderzoek een alternatief dat uitgaat van een *fors hoger aandeel staalschrot* dan 30 procent. Er is aangegeven dat het aandeel schrot op dit moment gemaximeerd wordt op 30 procent, omdat dit naar verwachting anders ten koste gaat van de kwaliteit van het staal. Er is bij het locatiebezoek aangegeven dat onderzocht wordt of er een hoger percentage schrot kan worden gebruikt, bijvoorbeeld met kritischer selectie van schrot of louter aankoop van staalschrot dat eerder is geproduceerd door Tata Steel.[44]

---

[42] Alternatieven zijn omvangrijker dan varianten. Met alternatieven onderzoek je of er andere manieren zijn om het vastgestelde doel of doelen te bereiken, bijvoorbeeld andere techniek of gebruik van andere materialen. Een variant is een aanpassing binnen een alternatief, waarmee onderzocht wordt of er milieuwinst is te bereiken.

[43] De zienswijze van stichting Zeester benoemt dit ook.

[44] Een hoger aandeel schroot wordt ook ingebracht in de zienwijze van Greenpeace.

Schoon alternatieven

(2) Onderzoek de mogelijkheid om *Kooks- en Gasfabriek 2 eerder te sluiten dan 2029.* Laat zien wat hiervan de effecten zijn en invloed op de doelstellingen. KGF2 veroorzaakt veel emissies en immissies in de omgeving (onder andere PAK's[45] als onderdeel van het fijn stof), waardoor snellere uitfasering een aanzienlijk positief effect op de leefomgeving zal hebben.[46]

(3) Onderzoek een alternatief waarbij voor *alle procesinstallaties wordt uitgegaan van BBT+*[47], dat wil zeggen waarbij de meest actuele beschikbare technieken worden ingezet die leiden tot maximale reductie van emissies naar lucht en water, en daarmee een positieve impact hebben op de omgeving (zoals gezondheid, natuur en water).[48]

Groen alternatief

(4) Onderzoek het alternatief om *direct* op waterstof over te schakelen. Dit kan bijvoorbeeld door in plaats van het geplande aardgas verbruik zogeheten 'blauwe waterstof'[49] toe te passen door dit zelf te produceren of aanvoer van (groene of blauwe) waterstof per schip[50]. Hierdoor wordt een maximale CO_2-reductie gerealiseerd. Deze optie is een opmaat naar een gemakkelijke (eventueel gedeeltelijke) transitie naar 'groene waterstof', wanneer dat beschikbaar komt.

Doorkijk naar eindsituatie

De Commissie adviseert om tevens een doorkijk te geven naar de beoogde gehele transformatie van Tata Steel, tegen de achtergrond dat Tata Steel spreekt over fase 1 en fase 2 en de totale reductie van emissies door Roadmap Plus, fase 1 en 2 bij elkaar[51]. Laat zien wat hiervan de milieugevolgen zijn. Deze doorkijk betreft met name de uitfasering van Kooks- en Gasfabriek 1, Hoogoven 6 en de gehele omschakeling naar (groene) waterstof. Door deze doorkijk in beeld te brengen wordt duidelijk voor besluitvormers en de omgeving wat de beoogde eindsituatie is, en hoe project Heracless zich verhoudt tot deze eindsituatie.

Nader te onderzoeken varianten

In de NRD is aangegeven welke varianten worden overwogen en onderzocht in het MER. De Commissie adviseert in aanvulling daarop ook nog de volgende varianten te onderzoeken:

- **CO_2-opslag en CO_2-gebruik:** de NRD geeft aan dat toepassing van CCS (CO_2-opslag) of eventueel CCU (CO_2-gebruik) nog onderwerp van studie zijn. Specificeer waarvan de realisatie van de verschillende opties afhangt. Maak voor de verschillende varianten de milieueffecten inzichtelijk. Doe dit in ieder geval voor:
  - afvoer van gasvormig CO_2 per pijpleiding, gevolgd door permanente opslag;
  - vloeibaar maken van CO_2, gevolgd door afvoer per schip (onder cryogene hoge druk, cryogene lage druk en omgevingstemperatuur);
  - hergebruik van CO_2 in industrie of tuinbouw.
- **Water:** onderzoek een variant die zoveel mogelijk uitgaat van het minimaliseren van watergebruik, maximaliseren van hergebruik en minimale lozing van verontreinigd water.

---

45 Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen.

46 Meerdere zienswijzen vragen om eerdere sluiting van KGF2 te onderzoeken.

47 Dit kan ook doorwerken in verdere vergunningverlening conform artikel 8.30 van het besluit kwaliteit leefomgeving.

48 Meerdere zienwijzen vragen om de inzet van de meest actuele technieken.

49 Blauw waterstof wordt verkregen door aardgas om te zetten in CO_2 en H_2 gas, en vervolgens het gevormde CO_2 af te vangen en te transporteren naar een permanente opslag.

50 De zienswijze Stichting Duinbehoud vraagt dit ook te onderzoeken.

51 Significant minder uitstoot met groen staal route Tata Steel (tatasteelnederland.com).

4.2 Voorkeursalternatief

Presenteer in het MER het eindresultaat dat de voorkeur heeft en waarvoor het projectbesluit en de andere vergunningen worden aangevraagd. Vermeld de (milieu)afwegingen en de optimalisaties die bij het voorkeursalternatief zijn gemaakt. Vergelijk de milieueffecten met die van de onderzochte alternatieven en varianten. Dit maakt aan besluitvormers, belanghebbenden en omwonenden duidelijk hoe het fabrieksontwerp geoptimaliseerd is en welke overwegingen over de milieuverschillen tussen de alternatieven en varianten de voorkeurskeuze hebben beïnvloed.

4.3 Twee referentiesituaties

De milieugevolgen van de voorgenomen activiteit en de alternatieven en varianten moeten worden afgezet tegen de referentiesituatie. De referentiesituatie dient daarom goed in beeld te worden gebracht. De Commissie adviseert voor het MER twee aparte referentiesituaties in beeld te brengen: de huidige, feitelijk bestaande situatie (niet peiljaar 2019, maar het meest recente representatieve jaar, zie paragraaf 4.3.1 van dit advies) en de referentiesituatie inclusief de autonome ontwikkeling (zie paragraaf 4.3.2 van dit advies).

4.3.1 Huidige, feitelijk bestaande milieusituatie

Het is nodig om de bestaande toestand van het milieu ten gevolge van alle[52] productieprocessen van Tata Steel in het studiegebied[53] in beeld te brengen.[54] Op dit moment is er veel discussie over de milieu- en gezondheidssituatie in en rondom Tata Steel. Het is daarom nodig om een juist beeld te schetsen van de huidige milieusituatie (waaronder effecten op de leefomgeving). Dit dient ook navolgbaar en controleerbaar te zijn. Laat zien wat de huidige milieubelasting is (het meest recente representatieve jaar[55]). Het is daarbij nodig om kwantitatief aan te geven wat de emissies zijn in de huidige situatie, en waar en hoe die plaatsvinden. Maak inzichtelijk welke immissies en deposities daarvan het gevolg zijn in de leef- en woonomgeving.

Laat zien welke gegevens/data zijn gebruikt en ga daarbij uit van de meest recente inzichten en (emissie- en immissie-) data. Geef aan of en in welke mate de emissies/immissies/deposities fluctueren door de jaren heen. Geef aan hoe deze cijfers zijn geverifieerd met metingen en/of controles (en door welke instanties), en maak inzichtelijk in hoeverre de gebruikte emissie-, immissie- en depositiedata overeenkomen met de vastgestelde (milieu)situatie.[56] Hanteer - indien nodig - bandbreedtes en geef aan of en welke onzekerheden er zijn. Verduidelijk welke onderdelen van het programma Roadmap Plus onder deze situatie vallen.

---

52 Dit komt ook aan de orde in meerdere zienswijzen.

53 Het studiegebied is omvattender dan het plangebied. Het is het totale gebied waar milieugevolgen (kunnen) optreden.

54 Dit wordt ook gevraagd in meerdere zienswijzen.

55 Tijdens het startgesprek is aangegeven dat de afgelopen jaren gerealiseerde capaciteit 7,2 miljoen ton vloeibaar staal is geweest. Er is een vergunning voor productie van 8 miljoen ton vloeibaar staal. Geef navolgbaar aan hoe is omgegaan met verminderde staalproductie door renovatie/revitalisering van hoogoven 6. Dit komt ook aan de orde in de zienswijze van Frisse Wind.nu!.

56 Het belang van goede geverifieerde data komt ook aan de orde in de gecombineerde zienswijze van Dorpsraad Wijk aan Zee, Frisse Wind.Nu!, Stichting Gezondheid op 1, BODE, Milieuplatform IJmuiden-Noord en Stichting Greenpeace Nederland.

4.3.2 Huidige, feitelijk bestaande milieusituatie inclusief autonome ontwikkeling

Het is nodig om de huidige, bestaande milieusituatie inclusief de autonome ontwikkeling in beeld te brengen. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige milieutoestand zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij de beschrijving van deze ontwikkeling uit van te verwachten veranderingen in de huidige activiteiten in het studiegebied. Dit zijn activiteiten waarover reeds is besloten en activiteiten die voldoende concreet en zeker zijn. De Commissie adviseert een peiljaar te hanteren in de periode van 2028 tot en met 2030, mede vanwege de beoogde ingebruikname van de nieuwe onderdelen.

In de NRD in paragraaf 3.4.2 is beschreven hoe de autonome ontwikkeling is bepaald. Bijvoorbeeld vallen hier andere projecten binnen het programma Roadmap Plus onder. Er kunnen ook ontwikkelingen zijn in de omgeving van Tata Steel waarover is besloten en die impact hebben op de beoogde ontwikkeling van Tata Steel. Laat voor alle mee te nemen autonome ontwikkelingen duidelijk zien wanneer hierover is of wordt besloten.

De NRD introduceert ook het begrip 'verwachte ontwikkelingen' als onderdeel van de referentiesituatie. Dit omdat in het programma Roadmap Plus nog één of enkele projecten in procedure zijn en die dus nog niet definitief zijn vergund. Uit het startgesprek blijkt dat voor Roadmap Plus het nog om één onderdeel gaat, namelijk een DeNOx-installatie bij de pelletfabriek die nog geen (onherroepelijke) vergunning heeft. De Commissie ziet dit als onderdeel van de autonome ontwikkeling omdat deze ontwikkeling voldoende concreet en zeker is, en vergund en gerealiseerd zal zijn bij het in bedrijf gaan van project Heracless.

5 Bestaande milieusituatie en toekomstige milieugevolgen

Voor een goede (bestuurlijke) afweging is inzicht nodig in de effecten van het project, alternatieven en varianten op de leefomgeving en het milieu, ten opzichte van de referentiesituaties. In hoofdstuk 5 van de NRD heeft Tata Steel aangegeven welke milieuaspecten worden onderzocht en hoe ze dit wil gaan doen.

Neem bij de beschrijving van de milieugevolgen de volgende algemene richtlijnen in acht:

- De Commissie wijst erop dat de onderzoeken moeten aansluiten bij de nieuwe rekenmethoden en toetsingskaders onder de Omgevingswet.
- Onderbouw de keuze van rekenregels en-modellen en van de gegevens waarmee de milieugevolgen zijn bepaald. Ga ook in op de onzekerheden in de bepaling.
- Geef apart de milieugevolgen weer van de twee referentiesituaties: de huidige, feitelijk bestaande milieusituatie en vervolgens de referentiesituatie van de huidige, feitelijk bestaande milieusituatie met daarbij de autonome ontwikkeling.
- Beschrijf de milieugevolgen kwantitatief. Indien dat niet mogelijk is en een kwalitatieve benadering moet worden gekozen, dan is een onderbouwing hiervan nodig. Geef vervolgens dan ook duidelijkheid over de opzet, de gebruikte expertise van deskundigen, de groepsgrootte en de gebruikte bronnen. Zorg dat de beoordelingen navolgbaar en qua methodiek reproduceerbaar zijn.
- Voor het vergelijken en beoordelen van de milieugevolgen van de alternatieven, varianten en het voornemen ten opzichte van de referentiesituaties kan vervolgens gewerkt worden

met een effecten-/beoordelingsschaal. Licht per milieuthema de beoordelingsschaal toe. De effecten worden volgens de NRD vertaald in een kwalitatieve score op een vijfpuntsschaal[57] (zeer positief effect, positief effect, geen/neutraal effect, negatief effect en zeer negatief effect). Maak transparant en navolgbaar hoe een bepaalde score tot stand is gekomen en laat iedere deelscore zien: streep positieve en negatieve effecten niet tegen elkaar weg.

- De alternatieven en varianten dienen apart beoordeeld te worden op de onderdelen waar de milieugevolgen verschillen.
- Beschrijf apart de milieugevolgen in de voorbereidende, aanleg-, transitie- en gebruiksfase en de effecten bij afwijkende (bedrijfsomstandig)heden.
- Beschrijf de milieugevolgen door wijziging bedrijfsvoering door derden (zoals Harsco, Linde, Vattenfall), en neem deze vervolgens in het totaalbeeld van milieugevolgen mee.
- Laat duidelijk zien of de vastgestelde doelen worden gehaald.

5.1 Leefomgeving

Het MER dient inzicht te geven in de effecten op de leefomgeving. Het is nodig om de voorgenomen activiteit, de alternatieven/varianten te vergelijken ten opzichte van de twee referentiesituaties (zie paragraaf 4.3 van dit advies). Daarbij benadrukt de Commissie dat dit nauwkeurig en navolgbaar dient te gebeuren, zodat duidelijk is voor besluitvormers, omwonenden en andere belanghebbenden wat de effecten zijn op de (nabije) leefomgeving ten gevolge van de veranderingen in de bedrijfsvoering.

Het is nodig om duidelijk de emissies[58], de immissies[59] en deposities te beschrijven. De Commissie stelt dat deze belasting op de leefomgeving moet worden afgezet tegen wettelijke grenswaarden én advieswaarden zoals de actuele advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie, bijvoorbeeld lucht en geluid. Hiermee wordt al voor een groot deel inzichtelijk wat de gezondheidsgevolgen voor omwonenden zijn.

Echter de totale vertaling van de emissies, immissies en deposities van alle bronnen naar de verandering in ziektelast in de leefomgeving, zoals bijvoorbeeld hart- en vaatziekten, longaandoeningen en vroegtijdige sterfte, is daarmee nog niet in beeld. In een bredere gezondheidseffectrapportage (GER)[60] zouden dan de blootstelling-effectrelaties voor de gezondheid gekwantificeerd kunnen worden. Daarin kan ook worden gekeken naar het cumulatieve effect daarvan.[61] Dit zou in aanvulling op het MER kunnen worden uitgevoerd, waarbij de cijfers uit het MER de noodzakelijke basis vormen. Met deze milieu-informatie, mits juist, compleet en betrouwbaar weergegeven en met kennis van blootstelling-responsrelaties, kan er op verzoek van het bevoegd gezag een gezondheidseffectrapportage (GER) worden opgesteld.

---

57 Zie pagina 49 van de NRD.

58 Uitstoot of lozing van verontreinigende stoffen vanuit een bron of bronnen, inclusief diffuse bronnen.

59 Luchtconcentraties na verspreiding van de emissies en de belasting daardoor van de woon- en leefomgeving.

60 Health Impact Assessment, of in het Nederlands 'Gezondheidseffectschatting', is een combinatie van methodes, procedures en instrumenten om een beleidsvoorstel, programma of project te beoordelen op de mogelijke effecten voor de gezondheid. Daarnaast kan met Health Impact Assessment beoordeeld worden welk deel van een populatie de meeste kans heeft om gezondheidseffecten te krijgen.

61 De Expertgroep Gezondheid IJmond adviseert in haar advies van 28 februari 2024 om de effecten op gezondheid in een Gezondheidseffectrapportage weer te geven.

5.1.1 Luchtkwaliteit

Emissie naar de lucht

Beschrijf bij welke onderdelen van de installaties en bij processen emissies naar de lucht optreden. Maak onderscheid tussen stoffen en stofgroepen[62] en lever complete emissiegegevens (hoeveelheden, locaties, lozingshoogtes, warmte-inhoud). Het gaat daarbij onder meer om emissies uit puntbronnen (schoorstenen) en om diffuse bronnen (zoals buitenopslag van droge bulkgoederen).[63] Geef verwachte emissies van de alternatieven/varianten en het voorkeursalternatief, al dan niet in een bandbreedte, ten opzichte van de twee referentiesituaties. Zo wordt duidelijk welke kwantitatieve veranderingen er plaatsvinden in emissies door project Heracless ten opzichte van huidige situatie en de situatie na autonome ontwikkelingen (de twee referentiesituaties). Geef aan welke en in welke hoeveelheid (potentiële) ZZS verwacht worden in de emissies naar lucht (ook onder de emissiegrenswaarden). Onderbouw de herkomst van de emissiedata (metingen, schattingen, berekeningen).

Toets de emissies aan de van toepassing zijnde BBT-conclusies (of de grenswaarden uit het Besluit kwaliteit leefomgeving en Besluit activiteiten leefomgeving indien geen BBT-conclusies beschikbaar zijn). Geef ook aan hoe de emissies zich verhouden tot actuele technieken (BBT+).

Concentraties in de lucht (immissies) en depositie van stoffen

Breng van alle relevante stoffen de bijdrage in beeld op de woon- en leefomgeving. Ook onder grens- en advieswaarden kan een toename van de concentratie in de lucht tot gezondheidseffecten leiden, en dit moet inzichtelijk zijn.

Presenteer de resultaten van de verschillende alternatieven/varianten en het voorkeursalternatief per relevante stof ten opzichte van de referentiesituaties door middel van duidelijke, leesbare verschilcontourkaarten en geef de ligging van woningen en andere gevoelige gebouwen aan. Een digitale tool (kaart) is wenselijk, zodat omwonenden kunnen inzoomen op hun woning en de omgeving.[64] Voor inzicht in de gezondheidsgevolgen voor omwonenden is het minimaal van belang om de gemiddelde immissieconcentraties te laten zien op wooncclusters.[65]

Maak gebruik van standaardmethoden en rekenmodellen die voldoen aan de Omgevingsregeling. Beoordeel de bijdrage ten minste aan de geldende grenswaarden, het Maximaal Toelaatbaar Risiconiveau (MTR-waarden), de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO, 2021) en de achtergrondconcentratie.

De verspreiding van grof stof (deeltjes groter dan PM_{10}) kan moeilijk modelmatig in kaart worden gebracht. Om de depositie van PAK's en zware metalen via grof stof zo veel als mogelijk kwantitatief te kunnen beoordelen[66], kan er een (kwantitatieve) schatting worden

---

62 Ga onder ander in op: CO_2, PM_{10}, $PM_{2,5}$, NO_x, NO_2, PAK, (zware) metalen, vluchtige organische verbindingen (zoals koolmonoxide en benzeen), ultrafijn stof (UFP, $PM_{0,1}$), dioxines (PCDD/PCDF en co-planaire PCB's) en grof stof.

63 Dit betreft bijvoorbeeld de kolenopslag die nu nog niet van een windscherm is voorzien. Grondstoffenopslag draagt bij aan de PM_{10} emissie en daarmee aan de PAK en zware metalen blootstelling van omwonenden. Ook emissie via openstaande geveldelen et cetera valt hieronder.

64 Bijvoorbeeld weergegeven zoals door de Atlas leefomgeving: Check je plek | Atlas Leefomgeving.

65 De wooncclusters zoals weergegeven in tabel 5 van het rapport Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), De bijdrage van Tata Steel Nederland aan de gezondheidsrisico's van de omwonenden en de kwaliteit van hun leefomgeving, 2023 rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2023-0171.pdf.

66 De depositie van fijn stof met daaraan PAK en zware metalen is wel modelleerbaar.

gemaakt van de te verwachten veranderingen in depositie van grof stof door de beheersing van de grondstoffenopslag en andere maatregelen.

Schenk ook aandacht aan de uitstoot van ultrafijnstof (UFP) en geef aan wat de verwachte concentraties zijn in de leefomgeving.

5.1.2 (potentieel) Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS)

Geef aan welke (potentieel[67]) Zeer Zorgwekkende Stoffen verwacht kunnen worden in te verwerken grondstoffen, hulpstoffen en/of in de uitgaande afvalstromen, producten en in de emissies naar lucht, bodem en water. Geef voor ZZS aan hoe met de verplichte monitoring en de minimalisatieverplichting wordt omgegaan. Beschrijf in het MER met welke bronmaatregelen ZZS kunnen worden vermeden, of met welke maatregelen ZZS-emissies kunnen worden teruggedrongen. Laat ook zien wat de (verwachte) effectiviteit is van deze maatregelen.

5.1.3 Geluid en trillingen

Beschrijf de akoestisch relevante geluidbronnen (productie-installaties, verkeer) voor de gebruiksfase en onderbouw de herkomst van de gehanteerde geluidemissie (metingen, schattingen of berekeningen). Kwantificeer zowel het effect van de nieuwe activiteiten als de effecten van het transport, de gebruiks-, aanleg- en transitiefase. Geluid dient gespecificeerd te zijn naar de invloed dan wel verandering van de geluidemissies en geluidimmissies op de geluidzone van Tata Steel. Geef ook inzicht in tonaal geluid, piekgeluiden, laagfrequent geluid en/of trillingen.

Bepaal de toename van geluid op de referentiepunten (van de geluidzone) en op de woningen. Bepaal bij de woningen ook de cumulatie van industrielawaai en verkeerslawaai.[68] Geef aan hoe deze geluidhinder zich verhoudt tot de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie. Toets de emissies aan de van toepassing zijnde BBT-conclusies.

Geef aan welke maatregelen worden getroffen om de geluidemissies naar de omgeving zoveel mogelijk te beperken, en wat hiervan het effect is.

5.1.4 Geur

Beschrijf de relevante geurbronnen van Tata Steel in de bestaande situatie en voor de nieuwe situatie en onderbouw de herkomst van de emissies (metingen, schattingen of berekeningen). Kwantificeer zowel het effect van de nieuwe activiteiten als de bestaande geurbronnen.

In de NRD staat dat een rekenmodel wordt opgezet voor de emissies en immissies, dat de geurbronnen in samenhang met bestaande bronnen beoordeelt. De berekeningen worden uitgevoerd volgens de wettelijk voorgeschreven richtlijnen. Voor geur is inzicht nodig in de ligging van de 98-percentiel en 99,9-percentiel[69] hedonisch gewogen geurcontour rond Tata

---

67 Potentiële ZZS zijn stoffen die mogelijk voldoen aan de ZZS-criteria, maar nog niet als ZZS zijn geïdentificeerd. Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) heeft een selectie gemaakt, bestaande uit verschillende stoffen en stofgroepen.

68 Meerdere zienswijzen vragen aandacht voor cumulatie van geluidbronnen.

69 Percentiel: percentage van de tijd waarin een door het verspreidingsmodel berekende geurconcentratiewaarde, uitgedrukt in een gemiddelde waarde per uur, niet wordt overschreden.

Steel in de referentiesituaties en veranderingen die zich voordoen in de verschillende alternatieven en varianten. Geef aan hoe wordt voldaan aan de relevante BBT-conclusies en welke verdere beperking van emissies mogelijk is.

Toets ook aan de beleidsregel beoordeling geurhinder milieubelastende activiteiten provincie Noord-Holland.[70]

5.1.5 Externe veiligheid

In paragraaf 5.3.4 van de NRD is aangegeven hoe de effecten voor externe veiligheid in beeld worden gebracht. De Commissie kan zich vinden in de voorgestelde aanpak, maar heeft nog wel één aandachtspunt.

Conform de Omgevingswet worden de aandachtsgebieden (brand, explosie, gifwolk) aangegeven, maar de gifwolk is gemaximeerd op 1500 meter. Wat daarbuiten valt, is dan niet inzichtelijk. Het is daarom nodig om ook de contour van de LBW (levensbedreigende waarde) en AGW (alarmeringsgrenswaarde) aan te geven.[71]

5.2 Water en bodem

Water

In de NRD is in paragraaf 5.3.5 aangegeven hoe de effecten in beeld worden gebracht op waterinname en -lozing. In paragraaf 3.2.7 van advies heeft de Commissie aangegeven welke informatie nodig is voor de beoordeling van de milieugevolgen en ook een variant geadviseerd voor het minimaliseren van watergebruik, het maximaliseren van hergebruik en het reduceren van lozingen.

Het MER dient de effecten op de waterkwaliteit en waterkwantiteit goed in beeld te brengen. Belangrijk is daarbij de Algemene Beoordelingsmethodiek toets (ABM) en immissietoets voor het te lozen AWZI-effluent. Daarbij zijn ook (p)ZZS van belang, en hoe de minimalisatieverplichting is toegepast. Geef aan wat de impact is op de doelen vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW).

Beschrijf welke veranderingen in watergebruik en lozingen er zijn in de voorbereidende, aanleg-, transitie- en gebruiksfase.

Bodem

In de NRD is in paragraaf 5.3.8 aangegeven hoe de effecten op de bodem worden weergegeven. Er kunnen zowel effecten zijn bij de aanleg- en transitiefase als de gebruiksfase. Ga in het MER ook nog op:

- noodzakelijke ontgravingen tijdens de aanlegfase, en de bestemming van de vrijkomende grond. Ga in op te verwachten aanwezige bodemverontreiniging[72], en wat dat betekent voor de toepassing of verwerking van de vrijkomende grond;

---

70 Beleidsregel beoordeling geurhinder milieubelastende activiteiten in provincie Noord-Holland 2024. Beleidsregel beoordeling geurhinder milieubelastende activiteiten in provincie Noord-Holland 2024 | Lokale wet- en regelgeving (overheid.nl).

71 Zie ook: Interventiewaarden voor de incidentbestrijding | Risico's van stoffen (rivm.nl).

72 Dit komt ook aan de orde in meerdere zienswijzen.

- het vrijkomen, afvoeren en behandelen van overtollig water tijdens aanlegwerkzaamheden. Geef aan wat de verwachte hoeveelheid en samenstelling van dit water is, en op welke wijze behandeling en lozing plaatsvindt;
- de maatregelen die worden genomen om te voorkomen dat nog aanwezige bodemverontreiniging in de gebruiksfase een milieurisico vormt;

Laat zien wat de verschillen per alternatieven en varianten zijn. Ga daarbij ook in op (p)ZZS.

De Commissie adviseert om ook aan te geven welke risico's er zijn op aanwezigheid van asbest, en hoe hiermee wordt omgegaan in sloop- en aanlegfase.

5.3 Energie en klimaat

Energie

Kwantificeer het energieverbruik van Tata Steel voor de voorgenomen activiteiten en alternatieven, en vergelijk dit met de referentiesituaties. Specificeer hierbij de gebruikte energiedragers en de verwachte ontwikkeling daarin. Maak inzichtelijk welke effecten realisatie van project Heracless heeft op de beschikbaarheid van aan Tata Steel gerelateerde activiteiten (zoals beschikbaarheid van calorische gassen voor de nabijgelegen Vattenfall energiecentrale). Geef tenslotte aan hoe (maximaal) hergebruik van warmte wordt mogelijk gemaakt. Beschrijf in hoeverre er aanpassingen nodig zijn aan de (schaarse) elektriciteitsnetwerkcapaciteit.

Kwantificeer de totale broeikasgasemissies van Tata Steel na realisatie van project Heracless, en vergelijk deze met de referentiesituaties. Doe dit zowel voor de situatie waarin de DRP aardgas gebruikt, als de situatie waarin sprake is van het gebruik van hernieuwbare (groene) waterstof. Werk een berekening uit voor de situatie met en zonder afvang en opslag/gebruik van CO_2 van de DRP.

Betrek in deze vergelijking de verandering van broeikasgasemissies die optreedt door verandering bij activiteiten die een functionele relatie hebben met Tata Steel, zoals bijvoorbeeld de inzet van andere brandstoffen in de Vattenfall energiecentrale (vervanging van de huidige procesgassen van Tata Steel).[73]

Kwantificeer vervolgens de broeikasgasemissies per ton staal. Doe dit voor de referentiesituaties, voor staal geproduceerd middels DRP- en EAF-technologie, en voor een 'gemiddelde' ton staal van Tata Steel na realisatie van het project Heracless.

5.4 Circulariteit

Vergelijk de mate van circulariteit van staalproductie na realisatie van Heracless met de referentiesituaties. Betrek hierbij in ieder geval:

- de grotere inzet van schrot (van 15 naar 30 procent);
- de grotere productie van slakken (10 tot 40 procent toename) en veranderingen in de hoeveelheid andere afvalstoffen die in de installaties vrijkomen (bijvoorbeeld reststoffen van de (afval)waterbehandeling);
- de hergebruiksmogelijkheden van deze reststromen. Verduidelijk wat de veranderde samenstelling van de slakken betekent voor de mogelijkheden voor (hoogwaardig) hergebruik en welke onzekerheden bestaan.

[73] Dit komt ook aan de orde in meerdere zienswijzen.

Voor de bouw van de diverse installaties en het buiten gebruik nemen van andere installaties zijn sloopwerkzaamheden onderdeel van de activiteiten. Maak inzichtelijk hoe wordt omgegaan met (mogelijk) (her)gebruik van grondstoffen en afvalstoffen. Geef aan hoe materialen worden gerecycled en/of teruggewonnen.

5.5 Natuur

De NRD geeft aan dat het MER een natuurtoets zal bevatten, waar wordt ingegaan op soorten- en gebiedsbescherming. Beschrijf op hoofdlijnen het ecologische functioneren van het plangebied en de omgeving. Breng daarna de factoren in beeld die de natuurwaarden kunnen beïnvloeden. Ga daarbij in op verzuring en vermesting, emissies naar water, optische verstoring, verstoring door licht en verstoring door geluid (ook mogelijke verstoring onder water tijdens de aanlegfase).

Soortenbescherming
Geef aan welke door de Omgevingswet beschermde soorten te verwachten zijn in het plan- en studiegebied, waar zij voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt. Ga in op de mogelijke gevolgen van het project voor deze beschermde soorten en bepaal of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats. Geef aan of en in hoeverre de staat van instandhouding van de betreffende soort verslechtert. Beschrijf mogelijke mitigerende maatregelen om negatieve effecten te voorkomen of te verminderen. Maak zo inzichtelijk of een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit is vereist en of deze verleend kan worden.

Gebiedsbescherming
Natura 2000
In de omgeving van het plangebied bevinden zich meerdere Natura 2000-gebieden die mogelijk worden beïnvloed door uitvoering van het initiatief. Er zijn echter ook effecten mogelijk op verder gelegen Natura 2000-gebieden vanwege de stikstofuitstoot. In het MER staat dat alle stikstofemissies op nabijgelegen Natura 2000-gebieden worden berekend met de meest recente versie van AERIUS-calculator (voor de verschillende fases). De gehanteerde uitgangspunten worden toegelicht in het depositieonderzoek. De NRD geeft aan dat er naar verwachting geen sprake is van significante negatieve gevolgen voor het gebied, omdat het project past binnen de huidige natuurvergunning.

Onderzoek in een voortoets of er mogelijk significante gevolgen zijn voor Natura 2000-gebieden. Indien dat niet kan worden uitgesloten, dan zijn er verder onderzoek en een Passende beoordeling nodig. De Commissie adviseert om in dat geval de Passende beoordeling op te nemen in het MER, zodat alle milieu-informatie bij elkaar staat.

Ga na of het voornemen gevolgen kan hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Betrek daarbij ook de huidige staat van instandhouding van habitattypen en leefgebieden van soorten. Breng met behulp van AERIUS de stikstofdepositie per Natura 2000-gebied en per fase in beeld. Betrek hierbij mogelijke mitigerende maatregelen.

Geef bij het beschrijven van de gevolgen van de stikstofemissies aan hoe deze emissies zich verhouden tot de vigerende vergunning, alsmede tot de referenties zoals beschreven in paragraaf 4.3 van dit advies.

Afbakening rekenafstand stikstofdepositie
Op grond van de uitspraak van de Raad van State van 5 april 2023[74] worden voor de vergunningverlening de stikstofgevolgen van een individueel project berekend tot een afstand van 25 km van de bron. Hiervoor wordt het rekenmodel AERIUS gebruikt. Doordat stikstofverbindingen zich makkelijk door de lucht verplaatsen en de stikstof bij dit initiatief uitgestoten wordt op tientallen meters hoogte, komt een groot deel van de vracht[75] op een grotere afstand terecht. Dit draagt bij aan de landelijke 'stikstofdeken'. Voor een compleet beeld van de milieugevolgen moet het MER daarom aangeven welk deel van de stikstofuitstoot binnen en welk deel buiten de 25 km van het project neerslaat en op welke Natura 2000-gebieden. Dit gegeven kan dan meewegen bij de besluitvorming, zoals over mogelijke (bron)maatregelen om de uitstoot en depositie te voorkomen. De Commissie denkt voor dit project bijvoorbeeld aan het toepassen van BBT+ (zie alternatieven in paragraaf 4.1 van dit advies).[76]

NNN (Natuurnetwerk Nederland)
Tata Steel ligt op korte afstand van gebieden in Noord-Holland die behoren tot het Natuurnetwerk Nederland. Voor een compleet beeld van de milieugevolgen moet in het MER worden nagegaan of de ontwikkelingen die het project mogelijk maakt het behoud, herstel en/of de ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van een NNN-gebied kunnen beïnvloeden. Geef daarbij ook inzicht in de stikstofdepositie op stikstofgevoelige NNN-gebieden. Deze informatie kan meewegen bij de besluitvorming, zoals over mogelijke (bron)maatregelen om uitstoot en depositie te voorkomen of te reduceren.

5.6 Landschap en cultureel erfgoed

In de NRD besteedt aandacht aan archeologie, maar gaat niet in op landschap en de andere onderdelen van cultureel erfgoed. Het is van belang dat het MER hier aandacht aan besteedt. De visualisaties uit de NRD laten zien dat er hoge en omvangrijke installaties komen, die impact kunnen hebben op het landschap en cultureel erfgoed.[77]

Onderzoek in het MER welke impact het project en de alternatieven hebben op landschap, en de kernkwaliteiten van het provinciale landschap. Maak visualisaties vanaf ooghoogte ten opzichte van omringende dorpen en kernen.

---

74 Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in haar uitspraak van 5 april 2023, ECLI:NL:RVS:2023:1299.
75 Door het project ontstaat zo extra stikstofdepositie in andere delen van het land. Dit heeft mogelijk gevolgen voor de daar aanwezige natuur.
76 Meerdere zienswijzen vragen om het (sterk) reduceren van NO_x-emissies.
77 De DRP-installatie zal mogelijk zo'n 150 meter hoog worden.

6 Vergelijking alternatieven, leemten in kennis en monitoring

6.1 Leemten in milieu-informatie

Laat zien over welke milieuaspecten er onvoldoende informatie is door gebrek aan gegevens. Spits dit toe op milieuaspecten die in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat de consequenties van het tekort beoordeeld kunnen worden. Geef ook aan of wat ontbreekt op korte termijn kan worden ingevuld.

6.2 Onzekerheden, monitoring en evaluatie

Het MER moet de milieuaspecten benoemen waarvoor effectschattingen erg onzeker zijn of waarover onvoldoende gegevens beschikbaar zijn. Voorbeelden zijn de onzekerheden in emissiegegevens en de invloed daarop door aanpassingen in het kader van Roadmap Plus. Spits de bespreking toe op milieuaspecten die in de verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat de consequenties van het tekort kunnen worden beoordeeld. Geef ook aan of en hoe belangrijke, ontbrekende informatie op korte termijn kan worden ingevuld.

Monitoring[78] van emissies is verplicht op grond van Europese en nationale regelgeving, zoals Richtlijn Industriële Emissies, toepasselijke BREF's en de Omgevingswet (zoals Bal).

De Commissie adviseert om voor de monitoring en evaluatie in het MER aan te geven welke onderdelen en/of milieuaspecten worden gemonitord, hoe dit wordt gedaan, wat de frequentie is van de monitoring, wie daarvoor verantwoordelijk is en hoe resultaten worden gerapporteerd en geëvalueerd (voor de verschillende fasen van project Heracless).

Monitor voor alle onderdelen van project Heracless de emissies naar de lucht (inclusief geur) en het water, en de geluidemissie. Besteed daarbij ook nadrukkelijk aandacht aan ultrafijnstof en grof stof.

Beschrijf welke maatregelen er achter de hand zijn om in te grijpen indien de feitelijk waargenomen situatie afwijkt van de weergegeven situatie in het MER en de besluiten.

Ten slotte is het ook van belang wat de immissies en deposities zijn in de leefomgeving. De Commissie adviseert het bevoegd gezag om de huidige monitoring van luchtconcentraties en deposities aan te passen aan project Heracless en waar nodig uit te breiden. Dit is van belang om te kunnen verifiëren wat de veranderingen door project Heracless in de uitstoot van Tata Steel tot gevolg heeft in de leefomgeving.

6.3 Samenvatting

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER[79].

---

[78] Meerdere zienswijzen vragen aandacht voor monitoring.

[79] Artikel 11.16 lid 1 sub l Omgevingsbesluit. wetten.nl - Regeling - Omgevingsbesluit - BWBR0041278 (overheid.nl).

Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit project Heracless en de alternatieven en varianten daarvoor;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van het project en de alternatieven, varianten en het voorkeursalternatief, de onzekerheden en leemten in kennis die daarbij aan de orde zijn;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het voorkeursalternatief;
- informatie over monitoring.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over het op te stellen MER
De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het plangebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de Commissie en over haar werkwijze vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep
Bij dit project bestaat de werkgroep uit:
dr. ir. Wim Brilman
ir. Arjen Brinkmann
mr. dr. Annelies Freriks
Tom Ludwig MA (secretaris)
dr. Ronald Smetsers
ir. Paul van Vugt
ir. Harry Webers (voorzitter)
drs. Rik van de Weerdt

Besluiten waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld
Projectbesluit en meerdere vergunningen zoals omgevingsvergunningen (voor onder andere bouw, milieubelastende activiteiten, mogelijk Natura 2000-activiteit, wateractiviteit), een emissievergunning en een vergunning Kernenergiewet.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?
Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffectrapport (MER) vereist zijn. Uit Bijlage V van het Omgevingsbesluit onder de Omgevingswet volgt om welke projecten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om categorie I1 'installaties voor het afvangen van CO_2-stromen voor geologische opslag op grond van de richtlijn geologische opslag van kooldioxide'.

Bevoegd gezag besluiten
Voor het projectbesluit en diverse omgevingsvergunningen Gedeputeerde Staten van Noord-Holland. De minister van Infrastructuur en Waterstaat besluit over de vergunningen voor wateractiviteiten, de Nederlandse Emissieautoriteit over de emissievergunning en de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming over de vergunning Kernenergiewet.

Initiatiefnemer besluiten
Tata Steel IJmuiden B.V.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?
De Commissie heeft alle zienswijzen gelezen die het bevoegd gezag heeft toegestuurd. Ze heeft deze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Ingewonnen informatie tijdens adviestraject
De Commissie heeft advies gevraagd aan dr. ir. Nienke Koeman-Stein over de benodigde (milieu)informatie voor het MER op het aspect water.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft gebruikt?
U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer 3730 in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e info@commissiemer.nl
w commissiemer.nl

GEMEENTE VELSEN

Omgevingsdienst
noordzeekanaalgebied

- 6 MAART 2024

INGEKOMEN

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied
Regiebureau
Ebbehout 31
1507 EA Zaandam

DOMEIN PUBLIEK EN BESTUUR

Gemeente Velsen
Dudokplein 1
1971 EN IJMUIDEN
T 14 0255
www.velsen.nl
E info@velsen.nl
Correspondentieadres
Postbus 465
1970 AL IJmuiden

Uw kenmerk	Ons kenmerk	Voor informatie	Bijlagen	Datum
	49820	[redacted]	-	5 maart 2024

Onderwerp **Advies concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Groen Staal-plannen Tata Steel**

Geachte heer, mevrouw,

Op 25 januari 2024 is de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau MER Heracless-Groen Staal (referentie: BI35801&BRP001F01; 22 januari 2024) door u voor advies toegestuurd.
Bij deze sturen wij u ons uitgewerkte en op 29 februari 2024 door de gemeenteraad vastgestelde advies toe.

De gemeenten Velsen, Beverwijk en Heemskerk hebben gezamenlijk kennis genomen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau MER Heracless-Groen Staal (hierna de NRD). Een zo gezond mogelijke leefomgeving staat voor ons als IJmondgemeenten voorop. Het is belangrijk dat de vervuiling en hinder zo snel mogelijk vermindert, de staalindustrie in de IJmond zo snel mogelijk vergroent en verduurzaamt. De inwoners van de IJmond verdienen een substantieel schonere en gezondere leefomgeving waar ook voldoende werk is, uiterlijk in 2030.
Gelet op deze belangen sturen wij u ons advies.

Opmerkingen vooraf

- Op pagina 2 van de NRD wordt aangegeven dat de gemeenten Velsen en Beverwijk vanuit ruimtelijke ordening om advies worden gevraagd, aangezien de ontwikkelingen voor het project binnen deze gemeentegrenzen plaatsvinden. De inrichting Tata Steel ligt ook binnen de gemeentegrenzen van Heemskerk. Om deze reden is het wenselijk, gezien de omvang van het project Heracless, ook de gemeente Heemskerk als adviseur te betrekken. Hiernaast zou de adviesrol van de gemeenten niet moeten worden beperkt tot enkel ruimtelijke ordening, maar zou ook milieu en gezondheid moeten bevatten.
- De periode van 10 werkdagen voor het indienen van een advies is wat ons betreft echt te kort. Het is daardoor voor de IJmondgemeenten onmogelijk om een zorgvuldig en transparant besluitvormingsproces ten aanzien van een advies te doorlopen. Weliswaar is de reactietermijn in de lopende procedure inmiddels door u verlengd, maar wij vragen u hiermee nadrukkelijk rekening te houden bij adviesprocedures in de toekomst.

Toelichting op onze adviezen per onderwerp

Gezondheid & leefomgeving

1. Op pagina 59 en 60 van de NRD wordt ingegaan op de gezondheidsaspecten en de wijze waarop die een rol spelen bij de beoordeling van het aspect gezondheid. Wij raden aan om bij deze beoordeling ook het advies mee te nemen van de Expertgroep die is ingesteld door het kabinet. Het advies van de Expertgroep is van belang voor de verbetering van de leefomgeving, luchtkwaliteit en gezondheid, net als de in 2023 gepubliceerde onderzoeken van het RIVM[1] en de OVV[2].
2. Gezien het belang van het project voor de verbetering van de leefomgeving is het wenselijk om de te verwachten (milieu- en gezondheids)effecten van de veranderingen te vergelijken met de algehele effecten van Tata Steel. Dit om een duidelijk perspectief te schetsen voor de omgeving over de te verwachten veranderingen.
3. Op pagina 31 van de NRD word aangegeven dat het streven is de milieubelasting tijdens de transitiefase binnen de huidige vergunde normen te houden, dan wel voor deze beperkte periode aan te sluiten bij de in Nederland aanvaarde en wettelijk voorgeschreven normen. Gezien de huidige druk op de leefomgeving en gezondheid is het van groot belang om de transitiefase zo kort mogelijk te houden en de overlast en hinder zoveel mogelijk te beperken dan wel te compenseren. De IJmondgemeenten willen worden betrokken bij het maken van afspraken hierover. Wij verzoeken hierbij om specifiek te onderzoeken wat de kans is op diffuse uitstoot tijdens deze transitiefase, om in kaart te brengen wat de mogelijke gezondheids- en milieurisico's zijn en wat het bedrijf doet om diffuse uitstoot tijdens de transitiefase te beperken.
4. Op pagina 59 van de NRD dient te worden verduidelijkt naar welke WHO advieswaarden of gezondheidskundige advieswaarden wordt verwezen. Deze waarden zijn de basis voor de beoordeling van gezondheidsaspecten en dienen om deze reden duidelijk gedefinieerd te worden in de NRD. Bij de beoordeling pleiten wij ervoor ook het voorzorgsprincipe een rol te geven. Wij verwijzen in dit kader naar onder punt 1 al aangehaalde rapport Industrie en omwonenden van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid (OVV).
5. Op pagina 53 staat dat er aandacht is voor andere geluidsaspecten die tot hinder kunnen leiden zoals laagfrequent geluid (LFG). Dit is niet specifiek genoeg. Bij de uitwerking van de MER pleiten we ervoor LFG een volwaardig onderdeel te maken van het onderzoek naar geluidsbelasting en daarbij ook de cumulatie te onderzoeken door stapeling met andere bronnen in de omgeving die LFG produceren.
6. Op pagina 52 staat dat er voor de operationele fase en aanlegfase getoetst wordt op het gemiddelde geluidniveau over een etmaal en eventuele geluidpieken. Bij de uitwerking in de MER is het van belang ook de geluidbelasting in de nacht te onderzoeken door Lnight toe te voegen als pijler in het onderzoek.
7. Op pagina 50 wordt een uitsplitsing gemaakt van de stoffen die in ieder geval specifiek benoemd worden in de rapportage over emissies naar de lucht. Hierin zien wij graag lood, mangaan en vanadium toegevoegd. Deze stoffen zijn eerder door het RIVM in hoge concentraties in de omgeving aangetroffen.

---

[1] https://www.rivm.nl/publicaties/bijdrage-van-tata-steel-nederland-aan-gezondheidsrisicos-van-omwonenden-en-kwaliteit

[2] https://onderzoeksraad.nl/onderzoek/industrie-en-omwonenden/

Milieu

8. Op pagina 31 en 46 van de NRD wordt ingegaan op de fase waarin de nieuwe installaties volledig in bedrijf zijn en de Kooks- en gasfabriek 2 en Hoogoven 7 uit bedrijf worden genomen. Graag zien wij een duidelijk definitie van het 'volledig in bedrijf zijn' van de nieuwe installaties. Hiernaast is het van belang om een uiterste datum op te nemen waarop de Hoogoven 7 (of 6 bij een alternatief scenario) uit bedrijf zal worden genomen.
9. Op pagina 19, paragraaf 3.3.2 wordt het toepassen van restproducten vanuit de processen van Tata Steel in de EAF besproken. Wij adviseren om in de MER de milieugevolgen (bijvoorbeeld op luchtemissies) door de toepassing van restproducten, gebaseerd op een realistische inzet, mee te nemen en zichtbaar te maken in de berekeningen. De toepassing van restproducten kan wat ons betreft enkel plaatsvinden wanneer deze een positief effect oplevert voor milieu en gezondheid.
10. Omgevingsdienst IJmond heeft bericht ontvangen dat de Inspectie Leefomgeving & Transport (ILT) voornemens is om een advies te publiceren t.a.v. staalslakken. Wij raden aan om dit advies mee te nemen bij de uitwerking van de milieueffecten van staalslakken in de MER. Gezien de eerdere signalering van risico's van de toepassing van staalslakken door ILT[3] dient de aanname dat de mogelijkheden voor nuttige toepassing beschikbaar blijven verder te worden onderbouwd samen met onderzoek naar de impact van de verwerkingsmethodes en impact van opslagen (bij het staken van afzet) op ruimte en milieugevolgen/gevolgen voor de fysieke leefomgeving. Mocht er geen nuttige toepassing beschikbaar blijven, dan zal inzichtelijk moeten worden gemaakt hoe er zal worden omgegaan met de staalslakken en de milieueffecten. Op pagina 26 staat dat de hoeveelheid staalslak door de inzet van de EAF naar verwachting met 10% tot 40% zal toenemen. Dit is een te ruime marge en dit moet in de MER gespecificeerd worden. Daarbij moet in beeld gebracht welk type slakken er in welke hoeveelheden ontstaan bij de nieuwe productiemethode.
11. Op pagina 54 van de NRD wordt de waterinname en -lozing besproken. Bij de uitwerking van de MER pleiten wij ervoor dat het circulair toepassen van water in de onderzoeken naar de huidige- en toekomstige installaties wordt meegenomen.

CO_2 en waterstof

12. Op pagina 13 van de NRD wordt ingegaan op de afvang en het transport van CO2 om op te slaan in de Noordzee. Wij adviseren om mogelijkheden om CO2 nuttig toe te passen en alternatieven waarbij CCS niet wordt toegepast ook mee te nemen in de MER. Gezien de onzekerheden over de beschikbaarheid van waterstof is het van belang deze opties te onderzoeken, gekoppeld aan heldere doelen en tijdlijnen.
13. De aanvoer en productie van waterstof valt buiten de scope van de huidige NRD. Tata Steel geeft aan afhankelijk te zijn van de markt voor de beschikbaarheid van (betaalbare) waterstof. Deze onzekerheden vergroten de kans dat Tata Steel voor een lange periode enkel op aardgas of een mix van groen waterstof met een substantieel hoog aandeel aardgas zal draaien. Het is van belang om inzicht te geven onder welke voorwaarden er wordt overgegaan op waterstof en welke acties worden ondernomen om deze transitie te versnellen, inclusief realistische planningen.
14. Het project Heracless beoogt een CO_2 reductie van 5 miljoen ton per jaar te bewerkstelligen. In de huidige NRD is het onduidelijk vanaf of uiterlijk welk jaar deze reductie wordt verwacht. Wij raden ook aan om de te verwachten reductie te

[3] ILT ziet risico's bij toepassing staalslakken: https://www.ilent.nl/actueel/nieuws/2023/04/19/ilt-ziet-risicos-bij-toepassing-staalslakken

specificeren; welk aandeel komt door transitie naar aardgas, waterstof dan wel CCS per scenario/variant.

Wetgeving en beleid

15. Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Het is aan te raden om de invloed van de Omgevingswet op de te verlenen vergunningen goed te beschouwen. Onder de Omgevingswet worden functioneel ondersteunende activiteiten (foa's) benoemd. Bij een bedrijf als Tata Steel (complexe MBA onder de Omgevingswet) dienen deze te worden meegenomen in de vergunning van Tata Steel. Het is goed om de effecten hiervan te beschouwen op bedrijven die onlosmakelijk zijn verbonden met Tata Steel zoals Pelt & Hooykaas, Harsco en Lindegas.
16. In paragraaf 3.4 van de NRD wordt de referentiesituatie beschreven. Uit de tekst wordt niet duidelijk wat het uitgangspunt betekent dat de maximaal vergunde jaarlijkse staalproductie 8 Mton vloeibaar staal bedraagt. Gaat men hierbij uit van de vergunde emissies of de huidige daadwerkelijke emissies.
17. Wij wijzen op het belang om de doelstellingen voor 2027 die in de Kaderrichtlijn Water zijn opgenomen te toetsen. Wij pleiten er dan ook voor dat de MER de gevolgen van de verschillende varianten voor het bereiken van deze doelen uitwerkt en hierbij ook de Grondwaterrichtlijn en Nitraatrichtlijn betrekt.
18. Ook verzoeken wij u de autonome ontwikkelingen uit het Koersdocument Omgevingsvisie Velsen mee te nemen bij de referentiesituatie, naast de realisatie van de huidige plannen, zoals de Energiehaven, Hofgeest in Velserbroek en Zuidoostrand van Driehuis. Wij noemen onder andere de ontwikkelingen in stedelijk IJmuiden (project Pont tot Park) en extra woningbouw en ontwikkelingen in Velsen-Noord (de Schouw, Gildenbuurt, Wijckerpoort, e.a.). Voor wat betreft Beverwijk gaat het onder meer om de plannen rondom de Spoorzone en de Bazaarstad.
19. Op pagina 55 staat dat een kostenbatenanalyse (KBA) wordt opgesteld als onderdeel van het MER. Wij wijzen hierbij op het belang van een maatschappelijke kostenbatenanalyse, die een breder beeld geeft dan enkel de financiële consequenties van keuzes voor Tata Steel.
20. Op pagina 41 staat dat de ontmanteling en het afbreken van de Hoogoven 7 en Kooks- en gasfabriek 2 geen onderdeel zijn van de MER. Recentelijk hebben we vernomen dat het moeilijk is een afnemer te vinden voor de verwerking van het puin van de renovatie van Hoogoven 6. Derhalve pleiten wij ervoor in de MER mee te nemen hoe de puinverwerking en/of opslag op het terrein van puin van Hoogoven 7 en Kooks- gasfabriek 2 gaat plaatsvinden.

Wij zijn graag bereid om een verdere toelichting te geven op ons advies.

Burgemeester en wethouders van Velsen,

De secretaris,

[redacted]

D. Veurink

De burgemeester,

[redacted]

F.C. Dales

Van: [redacted]
Naar: <behandelaarzaak@odnzkg.nl>,
CC: [redacted]
Verzonden op: donderdag 7-03-2024 15:05
Onderwerp: RE: Adviesverzoek OD NZKG: Zaak 12565401 - c-NRD Heracless-Groen Staal van Tata Steel IJmuiden B.V.

Geachte heer [redacted] Beste [redacted]

Op 25 januari 20215 ontvingen wij onderstaande mail waarin u ons in de gelegenheid stelt om een advies te geven op de concept NRD Heracless Groen Staal. Normaal gesproken geeft de ILT geen adviezen op aanmeldnotities of op een MER zelf maar gezien het belang van het project hebben wij deze aanmeldnotitie toch zorgvuldig bestudeerd zodat we eventueel kunnen voorkomen dat straks in bij de vergunningaanvraag geen verrassingen of omissies zijn waardoor het project onnodig vertraging zou oplopen.

Deze aanmeldnotitie zelf geeft na bestudering geen aanleiding tot het opstellen van een formeel advies. De aanmeldnotitie is daarvoor nog te algemeen. Graag worden wij wel op tijd betrokken bij de concept MER en het luchtkwaliteitsonderzoek, het opstellen van een nieuwe QRA en bij het onderzoek naar de verwerking en omgang met het nieuwe type staalslakken dat zal ontstaan.

Hieronder vindt u ter kennisname de aandachtspunten waar we bij de beoordeling van de concept MER en de aanvraag in ieder geval op zullen gaan letten:

Luchtkwaliteitsonderzoek

- In paragraaf 3.2.1 en 3.2.2 wordt onvoldoende informatie gegeven m.b.t de te verwachte emissies bij de DRP en EAF rookgassen en de voorgestelde rookgasbehandeling. Er wordt alleen in de figuur verwezen naar een blok voor gasverwerking en gasbehandeling. We hebben nu nog onvoldoende informatie m.b.t de te verwachte emissies bij de DRP en EAF rookgassen en de voorgestelde rookgasbehandeling. Er wordt alleen in de figuur verwezen naar een blok voor gasverwerking en gasbehandeling. Welke dit zijn en wat voor emissies we kunnen verwachten blijft onduidelijk, op zich zouden te verwachten emissies op basis van literatuur onderzoek al in beeld gebracht kunnen worden.
- In paragraaf 3.2.2 wordt gesteld dat zowel schrot en een combinatie van ingekochte/gemaakt DRI het EAF ingaat. Voor de nog onduidelijke gasbehandelingstechnieken dient rekening te worden gehouden met de mogelijke verschillen in emissies die deze afwisselen stromen met zich meebrengen.
- De ontgassingsinstallatie voor de behandeling van opgeloste gassen (paragraaf 3.3.3) is niet opgenomen in de schematische weergave van figuur 3.4. Hierdoor kunnen mogelijke emissies die uit de ontgassingsinstallatie voortkomen niet worden meegenomen in het totale emissiebeeld.
- Voor de verspreidingsberekening worden de volgende scenario's doorgerekend: De huidige situatie van tata steel (2) De transitie periode waarin de oude installaties nog in bedrijf zijn terwijl de nieuwe installaties worden opgestart (3) de nieuwe situatie. Voor de nieuwe situatie ben ik benieuwd naar de aannames die worden gedaan m.b.t de emissie naar de lucht. In de rapportage komt bijvoorbeeld niet voor wat de verwachte emissies zijn.
- In paragraaf 3.2.2 wordt gesteld dat zowel schrot en een combinatie van ingekochte/gemaakt DRI het EAF ingaat. Voor de nog onduidelijke gasbehandelingstechnieken dient rekening te worden gehouden met de mogelijke verschillen in emissies die deze afwisselen stromen met zich meebrengen.
- In paragraaf 3.2.2 wordt gesteld dat de productie van staal met een EAF meer slakken zal opleveren en dat in MER het verwerken en afvoeren van slakken meenemen. Wat wordt bedoeld met verwerken?
- De ontgassingsinstallatie voor de behandeling van opgeloste gassen (paragraaf 3.3.3) is niet opgenomen in de schematische weergave van figuur 3.4. Hierdoor kunnen mogelijke emissies die uit de ontgassingsinstallatie voortkomen niet worden meegenomen in het totale emissiebeeld.
- Voor de verspreidingsberekening worden de volgende scenario's doorgerekend: De huidige situatie van tata steel (2) De transitie periode waarin de oude installaties nog in bedrijf zijn terwijl de nieuwe installaties worden opgestart (3) de nieuwe situatie. Voor de nieuwe situatie ben ik benieuwd naar de aannames die worden gedaan m.b.t de emissie naar de lucht. In de rapportage komt bijvoorbeeld niet voor wat de verwachte emissies zijn.

Aanwezigheid, aard en samenstelling van stoffen

- In paragraaf 3.2.2 wordt gesteld dat de productie van staal met een EAF meer slakken zal opleveren en dat in MER het verwerken en afvoeren van slakken meenemen. EAF slakken zijn ander type slakken dan de al bekende staalslakken, de status van deze slakken moet nog bepaald worden. Dit met betrekking om te bepalen onder welk wettelijk regime deze staalslakken vallen(denk hierbij aan een REACH registratie, een bijproduct status of een afvalstatus vaststelling) .

De QRA

- De opvang en opslag van CO2 brengt extra veiligheidsrisico's mee waarmee in de nieuwe QRA rekening gehouden moet worden.

Met vriendelijke groeten,
[redacted] en [redacted]

Inspectie Leefomgeving en Transport
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
.....
Directie Veiligheid en Instituties
Afdeling Publieke instellingen, Team Bedrijven

Bezoekadres : Hanzelaan 310 | 8017 JK | Zwolle
Postadres : Postbus 16191 | 2500 | Den Haag
.....
[redacted]
[redacted]
www.ilent.nl

Van: ILT-loket-DM <ilt-loket-dm@ilent.nl>
Verzonden: donderdag 25 januari 2024 11:22
Aan: Postbus VI TOP-bedrijven <Postbus.VITOP-bedrijven@ilent.nl>
Onderwerp: FW: Adviesverzoek OD NZKG: Zaak 12565401 - c-NRD Heracless-Groen Staal van Tata Steel IJmuiden B.V.

Van: Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied <behandelaarzaak@odnzkg.nl>
Verzonden: donderdag 25 januari 2024 11:11
Aan: ILT Document Management <ILTDocumentManagement@ilent.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: Adviesverzoek OD NZKG: Zaak 12565401 - c-NRD Heracless-Groen Staal van Tata Steel IJmuiden B.V.

GGD BRANDWEER
Veiligheidsregio Kennemerland
Postadres: Postbus 5514, 2000 GM Haarlem

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied
T.a.v. de heer [redacted]
Ebbehout 31
1507 EA Zaandam

Datum	29 februari 2024
Uw kenmerk	Zaak 12565394
Zaaknummer	Z2024-003294-002
Contactpersoon	[redacted]
Mailadres	omgevingswet@vrk.nl / leefomgeving@vrk.nl
Postadres	Postbus 5514, 2000 GM Haarlem
Telefoonnummer	023-[redacted]
Documentnummer	D2024-004801
Bijlage	Geen
Onderwerp	Advies op Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau MER Heracless-Groen Staal Tata Steel, Wenckebachstraat 1 1951 JZ Velsen-Noord

Geachte heer [redacted]

Op 25 januari 2024 verzocht u ons te adviseren op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau van Tata Steel project Heracless Groen Staal. U ontvangt hierbij een integraal advies namens de Brandweer en GGD van de Veiligheidsregio Kennemerland.

Eén van de doelen van de Omgevingswet is het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit [artikel 1.3 Omgevingswet].

De Veiligheidsregio Kennemerland (VRK) bestaat o.a. uit de GGD (waaronder de Ambulancezorg), Brandweer Kennemerland, Crisisbeheersing Kennemerland en de GHOR (Geneeskundige Hulpverlening in de Regio) en werkt voor de negen gemeenten in de regio.

De Veiligheidsregio Kennemerland adviseert onder andere Provincie en gemeenten over de vraag: 'Hoe kunnen gezondheids- en veiligheidsbedreigende situaties voorkomen worden?' en 'Hoe kan de fysieke leefomgeving zo worden ingericht dat deze de gezondheid en veiligheid van bewoners en bezoekers beschermt en bevordert?'. Wij brengen het belang van een veilige en gezonde leefomgeving onder de aandacht waarmee wij veiligheid en gezondheid een prominente plek in het afwegingskader van de fysieke leefomgeving willen geven.

Het project Heracless Groen Staal van Tata Steel kan van invloed zijn op de gezondheid en veiligheid in de IJmond. Onze input op de NRD beoogd dan ook de invloed op deze thema's in het mer-traject voldoende helder in kaart te brengen.

In de concept notitie is aandacht voor gezondheid en veiligheid, wat wij uiteraard waarderen. Desalniettemin adviseren wij u onderstaande punten te laten verwerken in de NRD.

Ons advies bestaat uit twee delen. Het eerste deel betreft het advies van de GGD vanuit het perspectief gezondheid, het tweede deel betreft het advies van de brandweer vanuit perspectief (fysieke) veiligheid.

1. Advies vanuit gezondheidskundig perspectief

Uit recent onderzoek van het RIVM blijkt dat de uitstoot van het Tata Steel-terrein aanzienlijk bijdraagt aan de hoeveelheid fijnstof, stikstofdioxide, PAK en metalen in de directe leefomgeving. Vooral de uitstoot van fijnstof, stikstofoxiden en de hinder door stof, stank en geluid vergroten de kans op gezondheidseffecten. De meeste winst voor de gezondheid is te bereiken door de uitstoot van stof, stank, geluid, fijnstof en stikstofoxiden te verminderen, zodat de blootstelling in de leefomgeving afneemt. Daarnaast is er ook gezondheidswinst te halen door de uitstoot van PAK en lood te verminderen, zodat deze stoffen minder in de leefomgeving terechtkomen.
De VRK/GGD acht het noodzakelijk dat de gezondheid van de inwoners in de IJmond verbetert. Vanuit het gezondheidsperspectief wordt gezien dat het project Heracless-Groen Staal een grote bijdrage kan leveren aan het verminderen van de uitstoot, zodat de blootstelling in de leefomgeving afneemt en daardoor de kans op gezondheidsverbetering toeneemt.
Schoon, groen en circulair zijn de doelstellingen van het traject Heracless-Groen Staal van Tata Steel. Daarmee beoogt Tata Steel een bijdrage te leveren aan de verbetering van de gezonde leefomgeving en de gezondheid van omwonenden. Om deze verbetering te waarborgen, pleit de VRK/GGD ervoor om naast milieueffecten, ook gezondheid een duidelijke plek te geven in de MER voor Heracless-Groen Staal. De VRK/GGD adviseert daarom om onderstaande aandachtspunten op te nemen;

1. Onderzoek alle gezondheidseffecten, ook hinder, van de te verwachten (veranderde) emissies, waar mogelijk kwantitatief en weergegeven op een kaart. Vermeld alle veranderingen (negatief en positief) van relevante blootstellingen, ook als deze liggen onder de wettelijke grenswaarden en gezondheidskundige advieswaarden.

1a Emissie en depositie van stoffen

- In paragraaf 5.2 staat benoemd dat sommige milieufactoren kwantitatief en sommigen kwalitatief zullen worden beschreven, afhankelijk van de beschikbaarheid van onder andere concrete normgetallen. In paragraaf 5.4 wordt verwezen naar de WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit. Gebruik de WHO-advieswaarden uit 2021. Deze normen zijn beschikbaar voor fijn stof, stikstofdioxide, ozon, zwaveldioxide en koolmonoxide. Van andere stoffen, zoals lood, sommige andere metalen en PAK, zijn Europese grens- of streefwaarden beschikbaar waaraan getoetst kan worden.
- Onderzoek alle veranderingen (positief en negatief) in blootstelling van omwonenden en gezondheidseffecten, ook hinder, als gevolg van de veranderingen in emissies. Doe dit waar mogelijk kwantitatief en weergegeven op een kaart. Gebruik niet alleen emissiewaarden of percentuele toe- of afnames, maar ook de verwachte precieze concentraties op leefniveau.
- Vermeld ook veranderingen als deze liggen onder de wettelijke grenswaarden en gezondheidskundige advieswaarden. Ook onder grenswaarden en WHO-advieswaarden kunnen nog negatieve gezondheidseffecten plaatsvinden.
- Beschrijf in geval van grof stof ook de te verwachten gevolgen voor (ernstige) hinder.

1b Emissie van geur

- In paragraaf 5.3.1, "Geur" wordt benoemd dat de geureffecten zullen afnemen als onderdeel van het voornemen en dat er met een rekenmodel berekeningen zullen worden uitgevoerd volgens de wettelijk voorgeschreven richtlijnen. Breng de verwachte, berekende geurbelastingscontouren in kaartweergave in beeld. Vertaal geurbelasting naar het te verwachten percentage (ernstige) hinder.
- De geurconcentratie hangt niet altijd evenredig samen met ervaren geurhinder. Beschrijf daarom ook kwalitatief de stoffen die nu geurhinder opleveren en de typische geuren die omwonenden ervaren. Neem in de MER precies de te verwachten veranderingen op en geef hierop een gezondheidskundige duiding. Een situatie is gezondheidskundig goed als er geen hinder is.

1c Emissie van geluid

- In paragraaf 5.3.3, tweede alinea staat aangegeven dat geluid wordt berekend met het integraal akoestisch rekenmodel van Tata Steel, waarbij uitkomsten worden getoetst aan wettelijke normen. Een groot deel van de (ernstige) hinder en slaapverstoring gebeurt onder de wettelijke normen. Toets ook aan de gezondheidskundige advieswaarde van 50 dB Lden en 40 dB Lnight van de GGD. Breng de veranderingen in de geluidbelasting als gevolg van het Heracless project in beeld en beschrijf de gevolgen voor hinder en slaapverstoring.
- Geef uitkomsten (in dB en percentages hinder en slaapverstoring) bij voorkeur weer in een kaart, zodat duidelijk wordt wat de effecten voor verschillende gebieden zijn.
- Besteed in het MER aandacht aan verschillende soorten geluid: tonaal geluid, laagfrequent geluid, impulsachtig geluid en piek geluid. Bij tonaal geluid dient bij de normering een toeslag van 5dB toegepast te worden. Beschrijf de geluiden waar omwonenden hinder van ervaren, de bronnen hiervan en de te verwachten veranderingen hierin. Besteed ook aandacht aan gevolgen voor de tijdstippen en duur van geluid en aan de momenten van rust.
- Houd rekening met cumulatie van geluid: beoordeel de totale geluidsbelasting.

1d Verandering van emissies door verandering in energie-, product-, en afvalstromen

- Als gevolg van het Groen Staal-Heracless traject zullen energie-, product-, en afvalstromen veranderen. Wanneer waterstof als energiebron wordt gebruikt, komt bij de verbranding stikstofoxiden (NOx) vrij. Heb daarom extra aandacht voor de mogelijk veranderende concentraties van NO_2.
- Indien waterstofdragers worden toegepast, kunnen deze gevaarlijke stoffen bevatten of vormen (tijdens het binden of afgeven van waterstof), waardoor gezondheidsrisico's kunnen ontstaan. Verwerk dit in de MER.
- In paragraaf 1.1 staat aangegeven dat wordt ingezet op het gebruik van 30% schrot bij de productie van staal. Het verwerken van schrot geeft geluidsbelasting. Daarnaast kunnen milieubelastende stoffen aanwezig zijn in vervuilingen van het schrot. De kwaliteit van het schrot is leidend voor de emissies naar milieu, water en afvalstromen. Het is belangrijk om alle milieu- en gezondheidseffecten van het gebruik van schrot zo helder mogelijk te krijgen in het MER.
- In paragraaf 3.3.9, "Aanvoer ijzererts" staat vermeld dat de samenstelling van het ingekochte ijzererts zal veranderen. Onderzoek of de samenstelling van het ijzererts gevolgen heeft voor emissies naar de lucht en de depositie van stoffen (metalen, PAK's, etc) en of gezondheidsrisico's hierdoor veranderen.
- Zoals vermeld in paragraaf 3.3.10, "Verwerking slakken en vuurvast materiaal", zal door gebruik te maken van ijzererts met een andere samenstelling, ook de

samenstelling van de staalslakken wijzigen en de hoeveelheid slakken met 10-40% toenemen. Het is belangrijk om te onderzoeken of (componenten van) deze slakken vrij kunnen komen in de leefomgeving en welke gezondheidseffecten dat met zich meebrengt.

- Als gevolg van het project kan het nodig zijn om het huidige elektriciteitsnetwerk aan te passen of uit te breiden. Hierdoor kunnen nieuwe magneetvelden ontstaan of bestaande magneetvelden uitbreiden. Dit kan zowel op het Tata Steel terrein als direct daarbuiten. De VRK/GGD adviseert om in beide gevallen oog te hebben voor (langdurige) blootstelling aan magneetvelden. Om de gezondheid te beschermen wordt geadviseerd dat omwonenden niet (langdurig) worden blootgesteld aan magneetvelden boven de aanbevolen blootstellingslimieten. Breng daarom mogelijke veranderingen in elektromagnetische velden in de omgeving in kaart in de MER.

2. Breng de gezondheidseffecten voor alle genoemde alternatieven en varianten in beeld, en de eventuele interactie hiertussen. En vermeld de mogelijke mitigerende maatregelen en het effect daarvan op de gezondheid.

- Het beschouwen van alternatieven en varianten is een belangrijk onderdeel van het MER. Rapporteer alle te verwachten gezondheidseffecten van de in het NRD voorgestelde alternatieven en varianten genoemd in paragraaf 3.6 "Alternatieven"en "Varianten". Het eerste advies met betrekking tot emissies is hier dus ook van toepassing.
- Neem een alternatief op waarin beide hoogovens en kooksgasfabrieken worden vervangen door DRP-EAF installaties. Ook als dit alternatief niet realistisch wordt geacht, kan het inzichten geven in de effecten van de nieuw te bouwen installaties op de gezondheid.
- Neem varianten op met verschillende locaties van de nieuw te bouwen installaties en van de schrotopslag (op of buiten het Tata Steel terrein). Het veranderen van een locatie kan gevolgen hebben voor bijvoorbeeld de concentraties van stoffen op leefniveau en van geluid- en geurbelasting, en dus voor de gevolgen voor gezondheid.
- Neem varianten op met verschillende samenstellingen van het reductiegas. Een variant waarbij het reductiegas voor 100% uit aardgas bestaat, een variant waarin het gas voor 80% uit waterstof en 20% uit aardgas bestaat en een variant daartussenin. Een andere samenstelling van reductiegas kan gevolgen hebben voor emissies, en dus voor de gezondheid.
- Heb ook aandacht voor mogelijke interacties tussen varianten en alternatieven, bijvoorbeeld in emissies.
- In de NRD staan weinig concrete mitigerende maatregelen beschreven. Wel staat in hoofdstuk 5, derde alinea, benoemd dat mitigerende maatregelen worden genomen als blijkt dat de geldende norm voor een bepaald milieuaspect wordt overschreden, waardoor een niet vergunbare situatie dreigt te ontstaan. Vanuit gezondheidskundig oogpunt is het van toegevoegde waarde om ook onder de geldende normen mitigerende maatregelen toe te passen, omdat de huidige normen onvoldoende beschermen tegen negatieve gezondheidseffecten.

3. Schrijf de referentiesituatie duidelijk en realistisch uit. Neem hierin alle Roadmap Plus maatregelen op, evenals alle andere met enige zekerheid te verwachten ontwikkelingen die een invloed hebben op milieu en gezondheid.

- De referentiesituatie is de situatie die in de toekomst zal ontstaan als het project of plan niet wordt gerealiseerd. Geef de referentiesituatie zo realistisch mogelijk weer, zodat goed kan worden ingeschat of het plan leidt tot een daadwerkelijke verbetering

of verslechtering van de gezondheid van omwonenden. Neem hierin alle Roadmap Plus maatregelen mee, indien deze werkelijk uitgevoerd of zeer waarschijnlijk uitgevoerd gaan worden.
- Beschrijf ook de onzekerheden in de ontwikkelingen in de referentiesituatie en de impact op de gezondheid.

4. Besteed aandacht aan de effecten op de mentale gezondheid en de sociale effecten van dit project. Denk daarbij aan het effect op gevoelens van stress, angsten en onrust, mede vanwege de onzekere toekomst. Neem ook de gevolgen van het project op persoonlijke bezittingen en bestaanszekerheid mee.

- Gezondheid is meer dan de afwezigheid van ziekte. Het gaat ook om de ervaren gezondheid en gevoelens van onrust, stress of angst, welke een weerslag hebben op de mentale gezondheid. Hierbij speelt ook onder andere de onzekerheid over de toekomst en bestaanszekerheid mee.
- Geef de gevolgen op de mentale gezondheid en de sociale gevolgen voor de omgeving van de verschillende alternatieven een plek in de MER. Neem hierbij alle fasen van het project mee. De informatie opgehaald uit zienswijzen en informatieavonden kan hierbij benut worden. Redeneer hierbij vanuit de dagelijkse werkelijkheid van inwoners, waarbij het gaat om de optelsom van veranderingen (waarvan dit project er één is). Reden hiervoor zijn de hoge bezorgdheidcijfers in de IJmond en signalen over angst, stress en onzekerheid over de toekomst.
- De commissie mer publiceerde een handreiking over het opnemen van sociale effecten in de MER. Hierin staan voorbeelden van criteria en methoden die gebruikt kunnen worden voor het opnemen van sociale effecten en de effectbepaling. Neem deze handreiking mee in de MER. Heb hierbij extra aandacht voor de kwetsbare bevolkingsgroepen.
- Denk aan effecten op het bredere mentaal en sociaal welzijn, zoals beschikbaarheid van plekken voor stilte en ontspanning in de omgeving, maar ook de bredere beleving en de aantrekkelijkheid van de omgeving.
- Denk aan persoonlijke bezittingen en welvaart, bijvoorbeeld het effect op WOZ-waarde. Ook zal de toename van het gebruik van elektrische energie door Tata Steel consequenties hebben voor de energievoorziening in Nederland.
- Denk aan angsten en ambities. Dit betreft bijvoorbeeld risico's voor lange termijn, zoals sociale spanningen, omgaan met onzekerheid over de toekomst of gevoelens van onveiligheid. Het betreft ook vragen over wat (een verandering in) de financiering van dit project betekent voor andere ontwikkelingen binnen Tata en regio IJmond.
- Als de effecten eenmaal zijn bepaald en beoordeeld, kan gekeken worden hoe de positieve sociale effecten van het plan verder kunnen worden versterkt. Negatieve sociale effecten kunnen mogelijk met aanvullende maatregelen worden voorkomen, verminderd of gecompenseerd. De GGD/VRK adviseert om deze stap eveneens te zetten.

5. De aanlegfase en de transitiefase dienen zo kort mogelijk te duren, en gericht te zijn op het voorkomen van extra gezondheidseffecten, waaronder hinder.

- In paragraaf 3.5 en 4.6 staat uitgelegd hoe de verschillende fasen van het project eruit zullen zien. In de aanlegfase zullen transport- en vervoersbewegingen aanzienlijk vermeerderen en zullen de nieuwe installaties gebouwd worden en bestaande installaties en voorzieningen verplaatst of gesloopt worden. In de transitiefase zullen bestaande en nieuwe installaties gelijktijdig in bedrijf zijn. Breng ook in deze fasen de verwachte gezondheidseffecten, inclusief de verwachte hinder in beeld. Geef

uitkomsten bij voorkeur weer op een kaart, zodat duidelijk wordt wat de effecten per blootstellingsgebied zijn.

- In paragraaf 3.5.3, laatste alinea staat beschreven dat ernaar wordt gestreefd om de milieubelasting tijdens de transitiefase binnen de huidige vergunde normen te houden, dan wel dat er voor deze periode wordt aangesloten bij de in Nederland aanvaardbare en wettelijk voorgeschreven normen. Indien de milieubelasting gedurende deze fase buiten de huidige vergunde normen valt, dan zal de druk op de leefomgeving en gezondheid alleen maar toenemen. Vanuit gezondheidskundig oogpunt is deze situatie onwenselijk.
- Deze fasen dienen zo kort mogelijk te duren, en gericht te zijn op het voorkomen van extra gezondheidseffecten, waaronder hinder.

6. Concretiseer het programma voor monitoring en evaluatie.

- In hoofdstuk 5 "Opzet uitwerking in het MER per milieuaspect" wordt benoemd dat in het MER een voorstel voor monitoring aanwezig zal zijn. Met monitoring en evaluatie kunnen de daadwerkelijke effecten tijdens of na realisatie van het plan inzichtelijk worden gemaakt. Het programma is nodig om te bepalen of gewenste doelen en voorspelde effecten ook daadwerkelijk uitkomen.
- Zorg voor continue monitoring in elke fase en zorg dat deze openbaar is en extern getoetst kan worden.
- Hinder, beleving, bezorgdheid (als gevolg van grof stof, geluid en geur) en andere sociale effecten dienen als parameter opgenomen te worden in het monitoringsprogramma. Baseer hinder niet alleen op berekeningen op basis van blootstellingen, maar ook door andere methodes, zoals onderzoek met vragenlijsten, gebruik van een app, of door de registratie van meldingen.
- Als de effecten anders zijn dan van tevoren bepaald, dan dient er bijgestuurd te kunnen worden door maatregelen in te zetten. Bijvoorbeeld, als geluidniveaus of concentraties luchtverontreiniging hoger zijn dan voorspeld, moeten er extra maatregelen worden genomen om het weer lager te krijgen. Denk ook aan maatregelen tijdens de aanleg- en transitiefase, bijvoorbeeld bij onoverkoombare hinder.

2. Advies vanuit fysieke veiligheidsperspectief

1. Algemeen

- In de NRD wordt op verschillende plekken beschreven wanneer welke activiteiten gepland zijn in het proces. In de MER moet één duidelijke tijdlijn met mijlpalen worden opgenomen zoals: vergunningen op orde, start bouw, ingebruikname nieuwe installatie, uit bedrijf nemen KGF2, uit bedrijf nemen HO7, nieuwe installatie volledig operationeel en op 100% productie. Maak aan de hand van de tijdlijn inzichtelijk hoeveel ton CO_2 er per jaar wordt uitgestoten/teruggedrongen. En hoeveel andere emissies er in dat jaar zijn voorzien zodat helder is wanneer en hoeveel extra er wordt uitgestoten ten behoeve van het realiseren van het initiatief en vanaf wanneer daadwerkelijk sprake is van een verbetering.
- In paragraaf 3.2.1 onder "Wijziging voor derden" wordt beschreven dat de milieueffecten van de veranderingen bij derden beschouwd worden. Beschouwen geeft niet het gewenste inzicht. Deze veranderingen zullen gedetailleerd beschreven moeten worden.

2. Gasbalans en samenstelling van de gasstromen

Om inzicht te verkrijgen in de mogelijke scenario's bij calamiteiten is een overzichtelijke gasbalans en samenstelling van de gastromen noodzakelijk.

- In paragraaf 3.3.1 "De DRP-installatie" staat beschreven dat het reductiegas ten behoeve van de DRI installatie wordt verwarmd door een fornuis dat mede gestookt wordt op de productgassen van de DRP zelf. In de MER moet inzichtelijk worden gemaakt uit welke componenten het productiegas van de DRP bestaat.
- In paragraaf 3.3.8. "Aanpassing energievoorziening" staat in de vierde alinea beschreven dat er een nieuwe gasbalans wordt gepresenteerd. In de MER zal de gasbalans gedetailleerd moeten worden weergegeven waarbij ook inzage wordt verkregen in de componenten waaruit de verschillende gasstromen zijn opgebouwd.

3. Domino-effecten

De nieuw te bouwen installaties worden gebouwd binnen de terreingrenzen van Tata Steel. In de directe omgeving van de nieuwe installaties staan de huidige Seveso installaties van Tata Steel, van Linde gas en Vattenfall.

- In paragraaf 3.3.8. "Aanpassing energievoorziening" wordt beschreven dat er nieuwe aardgas- en waterstofleidingen worden aangelegd binnen de terreingrenzen van Tata. In de MER moet beschreven worden of deze leidingen onder het Bkl vallen, wat de leidingloop binnen de terreingrenzen van Tata Steel wordt en in geval van een calamiteit bij deze leidingen of en zo ja wat de verwachte domino-effecten zijn t.o.v. de bestaande en/of nieuwe installaties.
- In paragraaf 3.3.8 onder de kop "Waterstof" staat beschreven dat er een nieuw waterstofontvangststation wordt aangelegd. In de MER zal beschreven moeten worden waar dit station wordt geprojecteerd. Ook moet inzichtelijk worden gemaakt of en zo ja welke domino-effecten zijn te verwachten bij een calamiteit van dit station t.o.v. de bestaande en/ of overige nieuwe installaties.
- In paragraaf 3.3.8 onder de kop "Waterstof" staat beschreven dat er voor de toekomstige waterstofvoorziening verschillende opties in beeld zijn. Inzichtelijk moet worden gemaakt was deze verschillende opties inhouden en wat de invloed van deze verschillende opties op de veiligheid en gezondheid in de omgeving van Tata Steel is.
- In paragraaf 3.3.10 onder de kop "Afvoer CO_2" staat beschreven dat de vrijgekomen CO_2 vanuit het proces wordt opgeslagen of hergebruikt buiten de inrichting. In de MER moet inzichtelijk worden gemaakt hoe opslag en transport van CO_2 binnen de inrichting van Tata Steel plaatsvinden.
- In paragraaf 3.5.2 onder de kop "Bouwwijze" staat beschreven welke keuzes er zijn voor de wijze van bouwen. In de MER moeten bij de afweging van deze keuzes de mogelijke domino-effecten op de bestaande installaties worden meegenomen indien er zich calamiteiten voordoen tijdens het bouwproces (transport- en hijsbewegingen) (de bouwplaats bevindt zich in het midden van een bestaande in werking zijnde Seveso inrichting).

4. Varianten

Om de impact van het project op de omgeving te kunnen beoordelen moeten alle varianten die invloed hebben op de fysieke veiligheid in de omgeving van Tata Steel worden uitgewerkt in de MER.

- In paragraaf 3.6 onder de kop "Varianten" staat beschreven dat Tata Steel een aantal varianten overweegt om verder uit te werken in de MER. De varianten waarin de elektriciteitscentrales van Vattenfall in bedrijf blijven moeten in ieder geval worden

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Retouradres Postbus 2232 3500 GE Utrecht

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied
Afdeling Regulering Milieu & Industrie
Ebbehout 31
1507 EA ZAANDAM
DIVregiebureau@odnzkg.nl

Rijkswaterstaat West-Nederland Noord

Surinamepad 90
2035 VS Haarlem
Postbus 2232
3500 GE Utrecht
www.rijkswaterstaat.nl

Contactpersoon

T

Ons kenmerk
RWS-2024/20559

Uw kenmerk
Zaak 12565407

Bijlage(n)

Datum 16 mei 2024
Onderwerp Advies over **:** Zaak 12565407 – advies Reikwijdte en Detailniveau MER voor het project Heracless-Groen Staal, Tata Steel IJmuiden B.V.

Geachte heer/mevrouw,

Aanleiding
Op 24 januari 2024 heeft u mij in de gelegenheid gesteld om te adviseren over de door Tata Steel IJmuiden B.V. ingediende Notitie Reikwijdte en Detailniveau (c-NRD) ten behoeve van de m.e.r.- beoordeling voor het project Heracless-Groen Staal.

Procesverloop
In het voortraject heeft u aangegeven advies te vragen aan de Commissie m.e.r. (cie. m.e.r.) ten behoeve van een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Aangezien ik groot belang hecht aan de visie van de cie. m.e.r., heb ik mijn advies aan u aangehouden tot het verschijnen van het definitieve advies van de cie. m.e.r.. Op 3 mei 2024 heeft u mij het concept advies NRD van de cie. m.e.r. gemaild. Dit conceptadvies is met betrokken partijen besproken op 7 mei 2024. Op 16 mei 2024 heeft u mij het definitieve advies van de cie. m.e.r. gemaild.

Advies NRD
Het advies zoals dat op 16 mei 2024 door de cie. m.e.r. is afgegeven kan ik onderschrijven. Dit neemt niet weg dat Rijkswaterstaat een aantal aanvullende en verduidelijkende punten heeft voor de NRD:

Autonome ontwikkeling
Tata Steel IJmuiden B.V. (verder Tata Steel genoemd) heeft de ambitie om in 2045 CO_2-neutraal te zijn. Heracless-Groen Staal is de eerste stap in verduurzaming van Tata Steel. Gelet hierop dient Tata Steel ten aanzien autonome ontwikkeling in het MER rekening te houden:
- de selectieve onttrekking die ter compensatie van de verhoogde zoutlast door het schutten met de Nieuwe Zeesluis IJmuiden wordt gerealiseerd (eind 2024 operationeel);
- de gevolgen van de klimaatontwikkelingen op de temperatuur van het oppervlaktewater.

Rijkswaterstaat West-Nederland Noord

Datum
16 mei 2024

Ons kenmerk
RWS-2024/20559

Effecten koelwaterlozing
In aanvulling op de c-NRD van Tata Steel en wat de cie. m.e.r. adviseert ten aanzien van koelwaterlozingen, zou ik Tata Steel het volgende willen meegeven:

- Bij toepassing van onder andere de CIW beoordelingssystematiek warmtelozingen dient rekening te worden gehouden met het feit dat het water in IJmuiden een sterke stratificatie vertoont. De bovenlaag (ca 6 meter vanaf het oppervlak) is aanmerkelijk minder zout dan de onderliggende waterlagen. Dat heeft tot gevolg dat, omdat zeker van migrerende vissen niet kan worden verwacht dat deze eenvoudig door een waterlaag met een hoger zoutgehalte zullen zwemmen om een warmtepluim te vermijden, de beoordeling zich beperkt tot de waterlaag met vergelijkbaar zoutgehalte.
- De gevolgen van de warmtelozing moeten inzichtelijk gemaakt worden met behulp van een 3D modellering. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de vergunde en aangevraagde warmtelast. Om een betere duiding te geven van de effecten van Heracless, kan Tata Steel ook meer realistische belastingen van het oppervlaktewater hanteren. Dit leidt dan bijvoorbeeld tot de volgende scenario's:
  1. **vergunde situatie**: Alle warmtelozingen in de beoogde nieuwe situatie aan, op basis van de vergunde situatie onder kritische condities;
  2. **realistisch scenario**: Alle warmtelozingen in de beoogde nieuwe situatie aan, op van basis daadwerkelijke lozingen onder kritische condities;
  3. **vergunde situatie minus Heracless**; Alle warmtelozingen aan behalve Heracless, op basis van de vergunde situatie onder kritische condities;
  4. **realistisch scenario minus Heracless**; Alle warmtelozingen aan behalve Heracless, op van basis daadwerkelijke lozingen onder kritische condities;

  Om impact *klimaatverandering (2050)* mee te nemen kan Tata Steel overwegen om de volgende scenario's mee te nemen:
  5. **realistisch scenario klimaat:** dit is een realistisch scenario waarbij rekening wordt gehouden met opwarming als gevolg van de klimaatverandering;
  6. **realistisch scenario klimaat minus Heracless:** dit is een realistisch scenario minus Heracless waarbij rekening wordt gehouden met klimaatverandering.

  Hierbij dient te worden vermeld dat de kritische condities voor vismigratie zich op een ander moment voordoen dan het moment waarop de hoogste temperatuur wordt bereikt.

- Tevens moeten de gevolgen van de onttrekking van koelwater op de aanwezige vispopulatie als gevolg van het nieuwe initiatief inzichtelijk worden gemaakt.

Tot slot
Ik verzoek u bovenstaande punten mee te nemen in uw NRD aan Tata Steel. Mocht u naar aanleiding van dit advies vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met de in het briefhoofd genoemde contactpersoon.

Hoogachtend,
DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,
namens deze,
hoofd afdeling Vergunningverlening Rijkswaterstaat West-Nederland Noord

M.H. van der Hoeve

Rijkswaterstaat West-Nederland Noord

Datum
16 mei 2024

Ons kenmerk
RWS-2024/20559

Van: [redacted]
Naar: <behandelaarzaak@odnzkg.nl>, [redacted]@odnzkg.nl>
CC: [redacted]
Verzonden op: donderdag 15-02-2024 10:09
Onderwerp: RE: Zaak 12565412 - Wenckebachstraat 1 - Waternet / Waterschap Amstel, Gooi en Vecht - adviesverzoeken voor Wabo, Brzo, Blbi, Waterwet. - WATER

Beste [redacted]

Naar aanleiding van je mail van 25 januari jl. sturen we je hierbij ons advies. Dank dat we hiervoor meer tijd hebben mogen nemen dan de eerder voorgestelde 10 werkdagen.

Ons advies gaat, zoals je vroeg, specifiek in op 'water'.

De beschikbaarheid van zoetwater is in Nederland meer en meer een vraagstuk. Hete en droge zomers zorgden de afgelopen jaren voor problemen in de beschikbaarheid van zoetwater. In de NRD wordt hier maar beperkt aandacht aan besteed.
Aangezien Tata met HeraCless een groot nieuw project uitrolt en ook de gevraagde en geloosde hoeveelheden water groot zijn, adviseren we om niet alleen het watervraagstuk binnen HeraCless te beoordelen, maar ook te kijken naar het bredere zoetwatersysteem.
- Wordt in HeraCless aandacht besteed aan het bredere zoetwaterbeschikbaarheidsvraagstuk? Welke bijdrage leveren zij hieraan?
- Mocht de zoetwaterbeschikbaarheid in de knel komen, dan kan het voorkomen dat de industrie moet 'afschakelen' (zoals is beschreven in de Verdringingsreeks). Hoe wordt hiermee rekening gehouden binnen HeraCless?
- Naast HeraCless zijn er in de IJmond-regio meerdere initiatieven van grootschalige waterstofproductie, met de bijbehorende watervraag (voor waterstofproductie en koeling). Hoe verhoudt dit zich tot de zoetwaterbeschikbaarheid binnen de hele regio?
- In de regio van het Noordzeekanaalgebied zijn twee RWZI's (Beverwijk en/of Amsterdam West) die effluent beschikbaar hebben voor bedrijfsprocessen. Hiermee wordt een nieuwe zoetwaterbron toegankelijk, een mooie koppelkans voor HeraCless.

Het is uiteraard niet wenselijk dat drinkwater gebruikt wordt als die waterkwaliteit niet noodzakelijk is. Uit de NRD wordt niet duidelijk welk type water waarvoor wordt ingezet. We adviseren jullie om hierin helderheid te vragen.

In de NRD is veel aandacht voor waterstof. Voor de productie van waterstof is water als grondstof nodig. Men spreekt van 'groene waterstof' als dit met groene stroom is gemaakt. Echter, naast groene stroom is het type water dat gebruikt wordt voor de productie van waterstof ook belangrijk.
- Het is niet helder welk type water Tata Steel wil gebruiken voor de productie van waterstof, of, indien waterstof wordt ingekocht, uit welk type water dat geproduceerd is. We adviseren jullie om hierover met Tata Steel in gesprek te gaan.
- De waterstofproductie is afhankelijk van de beschikbaarheid van groene stroom. Dit betekent dat er een piekproductie optreedt. Als deze piek samenvalt met een warme periode is de vraag naar koelwater aanzienlijk. We adviseren daarom om, naast watervolumes op jaarbasis, ook meer inzicht te krijgen in de piekvraag naar water.

Hergebruik van energie en van warmte worden in de NRD beschreven. Over hergebruik van water staat niets beschreven. Ook hier adviseren we jullie om met Tata in gesprek te gaan. Zijn er bijvoorbeeld mogelijkheden om proceswater of afvalwater nogmaals te gebruiken en/of hemelwater op te vangen en te gebruiken?

Ook adviseren we om in gesprek te gaan met Tata over mogelijkheden van waterbesparing. Hieraan is in de NRD geen aandacht gegeven. Denk aan waterbesparing door optimalisatie van het HeraCless ontwerp, waterbesparing gekoppeld aan bestaande activiteiten bij Tata, de inzet van reststromen van HeraCless bij andere processen binnen of buiten Tata (cascadering).

Met vriendelijke groet,

Joost Louter, Waternet
[redacted] PWN

PWN

[redacted]
Strategisch omgevingsmanager

[redacted]
www.pwn.nl

@pwnwaternatuur Puur water & natuur

Van: Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied <behandelaarzaak@odnzkg.nl>
Verzonden: donderdag 25 januari 2024 12:48
Aan: [redacted]
Onderwerp: Zaak 12565412 - Wenckebachstraat 1 - Waternet / Waterschap Amstel, Gooi en Vecht - adviesverzoeken voor Wabo, Brzo, Blbi, Waterwet. - WATER

U ontvangt niet vaak e-mail van behandelaarzaak@odnzkg.nl. Meer informatie over waarom dit belangrijk is

Waarschuwing: Deze e-mail is afkomstig van buiten onze organisatie. Wees extra voorzichtig met linkjes en bijlagen, zeker als je de afzender niet herkent.

Omgevingsdienst
noordzeekanaalgebied

Geachte heer, mevrouw, Beste [redacted] en [redacted]

Hierbij ontvangen jullie een verzoek om advies m.bt. de ingediende Notitie Reikwijdte en Detailniveau (c-NRD) van Tata Steel IJmuiden B.V., ten behoeve van de m.e.r.- beoordeling voor het project Heracless-Groen Staal, gelegen aan de te Wenckebachstraat 1 te Velsen-Noord.

Graag ontvangen wij advies over: WATER

Wij verzoeken jullie om ons binnen 10 werkdagen na verzending van deze mail te adviseren over deze c-NRD.
Indien u vragen hebt over deze mail of de inhoud van het adviesverzoek kunnen jullie zich tot mij wenden in reply op deze e-mail of via telefoonnummer [redacted]

Bijlage 3: Reactie op de zienswijzen die zijn binnengekomen over de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor Heracless-Groen Staal

Toelichting:
Dit document geeft een geanonimiseerd overzicht van de reacties op zienswijzen die zijn binnengekomen over de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor het project Heracless-Groen Staal. De NRD is door Tata Steel opgesteld en op 30 januari 2024 gepubliceerd door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG). In de NRD staat de reikwijdte en het detailniveau van hetgeen Tata Steel voornemens is te onderzoeken in het milieueffectrapport (MER). Na publicatie van de NRD 30 januari 2024, volgde een zienswijzeperiode van 6 weken en organiseerde de OD NZKG twee participatieavonden. Tot 12 maart 2024 kon iedereen een zienswijze indienen bij de OD NZKG op de NRD van Tata Steel. In totaal heeft de OD NZKG 19 zienswijzen van bewoners en organisaties ontvangen. Waar relevant zijn deze zienswijze meegenomen in ons advies aan Tata Steel over de reikwijdte en het detailniveau voor het MER.

De zienswijzen en de reactie daarop van het bevoegd gezag zijn onderverdeeld per milieuthema:

- Gezondheid
- Lucht en geur
- Afval en circulariteit
- Geluid en trillingen
- Externe veiligheid
- Duurzaamheid en energie
- Bodem
- Natuur
- Water
- Verkeer
- Overig

Tip: Bent u opzoek naar specifieke onderwerpen, maak dan gebruik van combinatie-toets Ctrl + F en vul uw zoekwoorden in.

Zienswijze over GEZONDHEID	Antwoord
We adviseren om het gezondheidsaspect in het MER te bepalen via modelberekeningen voor DALY's.	Voor de manier waarop wij Tata Steel adviseren het gezondheidsaspect mee te nemen in het MER verwijzen we naar hoofdstuk 5.1 van het advies van de Commissie mer, aangevuld met hoofdstuk C.2.2 van ons advies als bevoegd gezag.
We adviseren dat de GGD Kennemerland (zo nodig met hulp van GGD Amsterdam als beheerder van het luchtmeetnet) eventuele andere betrouwbare methodieken aangeeft welke ook in de toekomst ter	Veiligheidsregio Kennemerland, waar de GGD Kennemerland ook onder valt, is als wettelijk adviseur betrokken bij de MER- en vergunningenprocedures. Zij adviseren mee voor thema gezondheid

vergelijking gebruikt kunnen worden. Welke methodiek ook gekozen wordt, het is zaak dat de werkwijze voor het onderzoek naar de effecten goed in het MER beschreven is.	en hun advies wordt geïntegreerd meegenomen in het Advies op de NRD. Wij onderschrijven de zienswijze.
Tata hoeft niet weg maar alleen "moet alles beter" de gezondheid van bewoners, de overlast door Tata Steel, de belasting door geur, geluid, stof, gas, e.d. ook van de aanverwante bedrijven moeten meegenomen worden. Leidt de vergroening ook tot een gezondere leefomgeving? In beeld brengen of nieuw productieproces daadwerkelijk leidt tot verbetering van de gezondheid en overlast	Deze zienswijzen sluiten aan bij ons advies over de reikwijdte en het detailniveau van het MER voor Heracless-Groen Staal. Al sinds de start van het project, maart 2023, is gezondheid en een gezondere leefomgeving voor GS een voorwaarde bij de realisatie van Heracless-Groen Staal. Dat blijkt onder andere uit de door GS vastgestelde 'Gewijzigde Notitie Voornemen' (p. 5) als startschot van het project. Op basis van het MER moeten we straks de milieueffecten van het project kunnen beoordelen op de aspecten waarvan we weten dat ze belangrijk zijn voor een gezondere leefomgeving in de IJmond.
De notitie voornemen Heracless-Groen Staal van maart 2023 is hierin niet actueel en zet nog steeds onterecht niet het maatschappelijk belang gezondheid en veiligheid en belang kind op 1. Dat moet nu herzien worden in deze NRD, mer, MER en de overige (beleids)beslissingen en VTH aangaande Tata Steel IJmuiden. Verantwoord beleid dat betrekking heeft op gezondheid en veiligheid in de hele keten en niet uitsluitend mbt inkoopbeleid. Gezondheid en veiligheid van inwoners, dieren, planten, kinderen en hun leefomgeving dient te allen tijde een voorwaarde te zijn en uitgangspunt en juridisch geborgd.	De Notie Voornemen uit maart 2023 waar indiener naar verwijst is in november 2023 geactualiseerd met de publicatie van de Gewijzigde Notitie Voornemen. Al sinds de start van het project in maart 2023 is gezondheid en een gezondere leefomgeving voor GS een voorwaarde bij de realisatie van Heracless-Groen Staal. Dat blijkt onder andere uit de door GS vastgestelde 'Gewijzigde Notitie Voornemen' (p. 5) als startschot van het project. Voor de manier waarop wij Tata Steel adviseren het gezondheidsaspect mee te nemen in het MER verwijzen we naar hoofdstuk 5.1 van het advies van de Commissie mer, aangevuld met hoofdstuk C.2.2 van ons advies als bevoegd gezag.
Alle grondstofbergen en bijproducten/afvalproducten (slakzand, slakken), alles afkomstig van proces Tata moet overkapt en onderkapt en zijgekapt zijn: een hal die zo functioneert dat er geen verspreiding van schadelijke stoffen naar leefomgeving van mens, dier en plant mogelijk is. Nu. Het weer is nu extremer en het had technisch gezien al gerealiseerd kunnen zijn. Dat had veel vermijdbare schade aan de leefomgeving van mens, dier en plant (ook op het terrein zo groot als Bussum) gescheeld. En zorg dat Tata Steel IJmuiden haar verantwoordelijkheid neemt voor sanering, ook financieel. Tata India dient hiervoor een garantie af te geven.	Het overkappen van bestaande opslagen is een bovenwettelijke maatregel en is onderdeel van lopende onderhandelingen vanuit de maatwerkaanpak van het Rijk. Toekomstige aanvullende milieumaatregelen die uit de maatwerkaanpak voort kunnen komen volgen een apart proces en maken geen onderdeel uit van voorliggende projectprocedure voor Heracless-Groen Staal. De nieuwe opslagen en installaties worden zoveel als mogelijk overkapt. De zienswijze over sanering valt buiten de scope van het project Heracless-Groen Staal en daarvoor benodigde MER.

Gegarandeerde sluiting van Kooksgasfabriek 2 uiterlijk in 2025 en Kooksgasfabriek 1 uiterlijk in 2030. Kooksgasfabriek en hoogoven 6 dicht uiterlijk in 2029 is uitgesproken door GS-vertegenwoordiging: verzoek ambtshalve wijziging is hierom ingediend in 2023 omwonenden en belangenorganisaties bij gedeputeerde staten van de provincie Noord-Holland en de OD NZKG.	Het doel van het project Heracless-Groen Staal fase 1 is de vervanging van onder andere Kooksfabriek 2 en Hoogoven 7 uiterlijk in 2029. Daarmee valt de zienswijze buiten de scope van het project.
Blz. 58 nieuwe BBT. Bij inzet/keuze BBT gezondheid leefomgeving en haar inwoners leidend (zie ook OVV).	Wij adviseren aan Tata Steel, ook conform advies van de Commissie mer, dat er op z'n minst sprake moet zijn van de toepassing van de Best Beschikbare Technieken (BBT). Aangezien verschillende referentiedocumenten op basis waarvan bepaald wordt of een techniek als BBT geldt meer dan 10 jaar geleden gepubliceerd zijn en hierdoor niet meer de actuele stand van zaken laten zien, adviseren wij om in het MER de actuele stand van techniek onderdeel te maken van het onderzoek.
TSN dient begrijpelijk, transparant en verifieerbaar (ook voor omwonenden) te onderbouwen en te bewijzen waarom maatregelen bij de nieuwe fabrieken zullen gaan werken in de leefomgeving; bij welke buitenlandse fabrieken is gekeken en zijn de omstandigheden hetzelfde als bij ons? Dit betreft alle maatregelen: filters, geluiddempers, elephant houses, etc.	
In de NRD moeten, ongeacht de kosten, alle mogelijke maximale maatregelen voor een milieuaspect (bij aangepaste of nieuwe fabrieken) worden weergeven in een overzicht in plaats van op voorhand maatregelen niet te benoemen vanwege kosteneffectiviteit. Het begrip kosteneffectiviteit is in deze situatie niet van toepassing	
Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) van verschillende scenario's voor TSN. Het uitgangspunt zou moeten zijn dat maatregelen per definitie wenselijk zijn als daarmee het risico op schade voor gezondheid en milieu voorkomen kan worden. Het zou daarnaast goed zijn om de milieu- en gezondheidskosten en andere kosten voor de samenleving in kaart te brengen	Een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse valt buiten de scope van het MER voor Heracless-Groen Staal.
Vooropgesteld, vinden wij dat staalindustrie en overheid zouden moeten streven naar een gezondheidsimpact en negatieve impact op de leefomgeving van nul.	Al sinds de start van het project, maart 2023, is gezondheid en een gezondere leefomgeving voor GS een voorwaarde bij de realisatie van Heracless-Groen Staal. Dat blijkt onder andere uit de door GS vastgestelde 'Gewijzigde Notitie Voornemen' (p. 5) als startschot van het project. Op basis van het MER moeten we straks de milieueffecten van het project kunnen beoordelen op de aspecten waarvan we weten dat ze belangrijk zijn voor een gezondere leefomgeving in de IJmond. Voor de manier waarop wij Tata Steel adviseren het

	gezondheidsaspect mee te nemen in het MER verwijzen we naar hoofdstuk 5.1 van het advies van de Commissie mer, aangevuld met hoofdstuk C.2.2 van ons advies als bevoegd gezag.
Om te borgen of Tata Steel deze doelen daadwerkelijk weet te bereiken, stellen wij dat een volwaardige 'nulmeting' van de milieueffecten van het hele industrieterrein grote maatschappelijke urgentie heeft.	Voor het opstellen van het MER door Tata Steel is naar ons oordeel geen nieuwe of aparte "nulmeting" nodig. Het jaarlijkse e-MJV, de 5-jaarlijkse ZZS-inventarisatie, het luchtmeetnet in de IJmond, het e-Nose-netwerk en verschillende onderzoeken zoals het depositieonderzoek van het RIVM bestaan immers al. Hiermee zijn er al veel gegevens die gebruikt worden. In een MER worden de effecten van het projectvoornemen altijd vergeleken met de referentiesituatie. Dat is de situatie die in de toekomst ontstaat als het project niet wordt gerealiseerd, maar andere ontwikkelingen wel. De referentiesituatie bestaat dus uit de optelsom van de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen.
Om door het bedrijfsleven, waaronder dus ook Tata Steel, in de toekomst de mogelijke effecten op het milieu en gezondheid te kunnen meten en monitoren is een z.g. "Nulmeting", met achtergrondwaarden nodig.	
De mer-procedure zou ook scenario's en beoordelingen moet bevatten ten aanzien van: • Alle te nemen en op te leveren maatregelen onder de noemer 'Roadmap plus'. • Alle te nemen en op te leveren maatregelen en aanpassingen onder de noemer van bedrijfseconomische en/of verduurzaming en/of onderhoud en/of ZZS-minimalisatie in de periode van 2024 - tot en met de operationele fase ('vanaf 2030'). • De impact van alle activiteiten van onderaannemers op het gehele industrieterrein. • De impact van alle overblijvende activiteiten ('huidige installaties') van Tata Steel en onderaannemers.	In een MER worden de effecten van het projectvoornemen altijd vergeleken met de referentiesituatie. Dat is de situatie die in de toekomst ontstaat als het project niet wordt gerealiseerd, maar andere ontwikkelingen wel. De referentiesituatie bestaat dus uit de optelsom van de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen. Die autonome ontwikkelingen kunnen ook ontwikkelingen zijn van derden op of buiten het terrein van Tata Steel, als zij relevant zijn voor het project Heracless-Groen Staal.
Graag in de NRD een verwijzing en gebruikmaking van het "Programma Tata Steel 2024-2030" zoals is vastgesteld door de IJmondgemeenten en de Provincie.	Het Programma Tata Steel 2024-2030 dat door de gemeenten Beverwijk, Heemskerk, Velsen, en door de provincie Noord-Holland vastgesteld is, is een middel om de ambitie van een gezondere en veiligere IJmond door een schoner en duurzamer Tata Steel te bereiken. Omdat het programma ook inzet op het gezonder maken van de leefomgeving van de regio IJmond en de verduurzaming van

	Tata Steel sluit deze zienswijze aan bij ons advies over reikwijdte en detailniveau.
Pag. 2: de gevolgen van Heracless-Groen Staal voor gezondheid en milieu beperken zich niet tot Beverwijk en Velsen, maar zullen ook in Heemskerk merkbaar zijn. Daarom moet ook Heemskerk om advies gevraagd worden.	Voor het opstellen van het advies op de NRD hebben wij externe adviseurs betrokken, waaronder ook de wettelijke adviseurs. Naast de gemeente Velsen en Beverwijk, is de gemeente Heemskerk ook wettelijk adviseur en dus om advies gevraagd. In de vervolgprocedures zullen de wettelijk adviseurs ook om advies gevraagd worden.
Op dit moment zijn er al enkele onderzoeken ten aanzien van de gezondheid van personen in de omgeving van Tata Steel. Op basis daarvan kunnen de omliggende gemeenten grenzen stellen ten aanzien van gezondheid aan Tata Steel. Deze normen kunnen aanvullend zijn ten opzichte van wat de Provincie Noord-Holland kan stellen.	Voor de manier waarop wij Tata Steel adviseren het gezondheidsaspect mee te nemen in het MER verwijzen we naar hoofdstuk 5.1 van het advies van de Commissie mer, aangevuld met hoofdstuk C.2.2 van ons advies als bevoegd gezag. Daarbij betrekken we ook relevant onderzoek door het RIVM. De zienswijze over het stellen van aanvullende normen door gemeente valt buiten de scope van het project Hercless-Groen Staal en het daarvoor benodigde MER.
In de NRD zijn de te verwachten effecten op de gezondheid (veilige leefomgeving) niet uitgewerkt. Er is geen duidelijke redenatie die onderbouwt: 1. Welke effecten onderzocht en uitgewerkt moeten worden. 2. Welke onderwerpen, varianten en welke locaties worden onderzocht.	Voor de manier waarop wij Tata Steel adviseren het gezondheidsaspect voor een gezondere leefomgeving mee te nemen in het MER verwijzen we naar hoofdstuk 5.1 van het advies van de Commissie mer, aangevuld met hoofdstuk C.2.2 van ons advies als bevoegd gezag. In een MER worden de effecten van het projectvoornemen altijd vergeleken met de referentiesituatie. Dat is de situatie die in de toekomst ontstaat als het project niet wordt gerealiseerd, maar andere ontwikkelingen wel. De referentiesituatie bestaat dus uit de optelsom van de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen. In het MER moeten de effecten van Heracless-Groen Staal op de gehele fysieke leefomgeving worden beschouwd. Een beoordeling van die effecten wordt ook opgenomen in het projectbesluit dat ten behoeve van Heracless-Groen Staal genomen wordt. Daarmee vindt
De gezondheids- en milieueffecten van de veranderingen van de nieuwe op de oude installaties moet in de NRD expliciet worden onderbouwd; d.w.z. wat nu en wat in een latere fase nog onderzocht en uitgewerkt gaat worden en de risico's voor gezondheid (met als voorbeeld de extra slakken die ingezet zullen worden in bijv. de Sinterlijnen). In de NRD moeten concrete controleerbare cijfers met bronvermelding van data worden opgenomen voor alle fabrieken. Effect op de leefomgeving moet worden meegenomen. 1. TSN geeft aan, in gesprekken met ondergetekenden, niet in staat te zijn om de impact van haar processen binnen het eigen bedrijventerrein te houden. Het standpunt van TSN om geen integrale afweging op het gebied van de leefomgeving is niet houdbaar. Deze moet wel worden gemaakt en er moet een einde worden gemaakt aan de ziekmakende uitstoot (waaronder Zeer	

Zorgwekkende Stoffen waarvoor een minimalisatieverplichting geldt). 2. Effecten moeten in samenhang worden beoordeeld. Het advies van de expertgroep gezondheid IJmond geeft (op basis van onderzoeken GGD, RIVM, Nivel) aan dat inwoners in de IJmond te maken hebben met een stapeling van schadelijke stoffen en andere factoren zoals lawaai en stank die een negatief effect op de gezondheid teweegbrengen (op o.a. slaapverstoring, misselijkheid, hoofdpijn als acute klachten naast aandoeningen zoals longkanker etc.). De expertgroep geeft aan dat de Proof Of Concept van het RIVM nog een onderschatting geeft van de negatieve gezondheidseffecten. Alleen door een integrale beoordeling kunnen effecten, maatregelen en risico's voor de leefomgeving worden beoordeeld.	een integrale beoordeling van de effecten van Heracless-Groen Staal plaats.
NRD geeft te weinig informatie om de plannen van Tata Steel op effecten van klimaat, milieu en gezondheid te beoordelen.	In de NRD staat enkel de reikwijdte en het detailniveau van hetgeen Tata Steel voornemens is te onderzoeken in het milieueffectrapport (MER). In het MER moeten de daadwerkelijke effecten van Heracless-Groen Staal op de gehele fysieke leefomgeving worden beschouwd. Een beoordeling van die effecten wordt ook opgenomen in het projectbesluit dat ten behoeve van Heracless-Groen Staal genomen wordt.
Ik verzoek u dan ook te toetsen aan de luchtkwaliteitsnormen van de WHO voor zover deze lager zijn dan de Europese normen.	In ons advies op de NRD adviseren wij Tata Steel om ook de gezondheidskundige advieswaarden te beschouwen in het milieueffectrapport. Daarmee moet duidelijk worden in hoeverre het voornemen bijdraagt aan het toewerken naar bijvoorbeeld WHO-richtlijnen 2021. In de NRD stelt Tata Steel zich ten doel om het voornemen voor Heracless-Groen Staal alsmede eventuele alternatieven en varianten te beoordelen op basis van nationale en internationale advieswaarden. Het gaat hier bijvoorbeeld om de WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit. Dergelijke advieswaarden zijn strenger dan de meest recente wettelijke normen waaraan uiteindelijk zal moeten worden getoetst door het bevoegd gezag voor de vergunningverlening.
Wat zijn de "algemeen (inter)nationaal aanvaarde advieswaarden voor gezondheid" die worden gehanteerd, wat zijn de "meest recente milieunormen" (dit zijn citaten uit de NRD)?	
Het MER zal duidelijk moeten maken in hoeverre het "voornemen" bijdraagt aan stappen tot realisatie van de WHO-richtlijnen 2021 en de verlaging van het aandeel van Tata Steel in de luchtkwaliteit van de IJmond.	
De NRD moet uitgaan van de meest recente normen en advieswaarden WHO	

De expertgroep gezondheid is benoemd door de staatssecretaris. Dit als gevolg van de signalen van inwoners die hebben aangegeven dat gezondheid niet het toevallige effect mag zijn van een productieproces, maar als uitgangspunt moet worden genomen. Daarmee doelen inwoners op gezondheidsveiligheid, waarbij de overheid en TSN normen en richtlijnen hanteren, rekening houdend met de stapeling van uitstoot en hinder in alle fasen. Daarbij is met TSN en het Ministerie van IenW de afspraak gemaakt dat het advies van de expertgroep gezondheid IJmond begin 2024 de basis is voor het verdere gesprek en de te maken keuzes om gezondheidswinst te bereiken. Dit gesprek heeft nog niet plaatsgevonden en de NRD moet worden aangepast naar aanleiding van de uitkomsten van de gesprekken.	Gezondheidskundige aandachtspunten die de Expertgroep in hun advies 'Gezondheid geborgd' heeft benoemd zijn waar mogelijk meegenomen in ons advies aan Tata Steel over de reikwijdte en het detailniveau van het MER voor Heracless-Groen Staal.
Advies van de expertgroep mee te wegen in de verdere besluitvorming rondom de MER en de vergunningaanvraag.	
De OVV en de gezondheidsexpertgroep zijn er duidelijk in dat TSN en de overheid er alles aan moeten doen om de gezondheid niet langer te schaden.	Sinds de start van het project, maart 2023, is gezondheid en een gezondere leefomgeving voor GS een voorwaarde bij de realisatie van Heracless-Groen Staal. Dat blijkt onder andere uit de door GS vastgestelde 'Gewijzigde Notitie Voornemen' (p. 5) als startschot van het project.
Advies over gezondheidseffecten moet worden overgenomen van de Gezondheidsexpertgroep die ons inziens de GER onafhankelijk kan opstellen.	Gezondheidskundige aandachtspunten die de Expertgroep in hun advies 'Gezondheid geborgd' heeft benoemd zijn waar mogelijk meegenomen in ons advies aan Tata Steel over de reikwijdte en het detailniveau van het MER voor Heracless-Groen Staal. Wij willen gezondheid zo veel mogelijk meenemen in het MER traject. Onder andere door in het MER (via het advies op de NRD aan Tata Steel) een inhoudelijke koppeling te maken naar gezondheidseffecten met inzichten uit het recente RIVM-rapport "De bijdrage van Tata Steel Nederland aan de gezondheidsrisico's van de omwonenden en de kwaliteit van hun leefomgeving"3. Voor de manier waarop wij Tata Steel adviseren het gezondheidsaspect voor een gezondere leefomgeving mee te nemen in het MER verwijzen we naar hoofdstuk 5.1 van het advies van de
Wij onderschrijven het advies van de expertgroep gezondheid IJmond1 en het idee om een integrale GER te laten opstellen en het eerder sluiten van kooksgasfabriek 2.	
GER wordt voorgesteld, een idee dat wij onderschrijven.	
Wij verzoeken om een analyse naar de gezondheidseffecten via een GER.	

	Commissie mer, aangevuld met hoofdstuk C.2.2 van ons advies als bevoegd gezag.
Per saldo moet het beter worden m.b.t. de gezondheid. De te hoge milieu- en gezondheidsbelasting dient permanent en substantieel omlaag te worden gebracht. Als KGF2 en HO7 sluiten dan wordt het volgens TSN beter voor gezondheid en milieu. Dit mag niet teniet worden gedaan door nieuwe fabrieken met vervuiling en door extra vervuiling bij bestaande fabrieken zoals Sinter en Hoogoven 6 (HO6) en Harsco.	Wij onderschrijven deze zienswijze. Sinds de start van het project, maart 2023, is gezondheid en een gezondere leefomgeving voor GS een voorwaarde bij de realisatie van Heracless-Groen Staal. Dat blijkt onder andere uit de door GS vastgestelde 'Gewijzigde Notitie Voornemen' (p. 5) als startschot van het project. Emissies van bestaande fabrieken mogen in geen geval de huidige vergunde ruimte overschrijden.
Er mag geen extra milieu- en gezondheidsbelasting ontstaan ten opzichte van de bestaande situatie na sluiting van de installatie. Risico's en effecten moeten worden onderzocht, waaronder: Hoger gebruik van schroot met zware kwaliteitseisen om extra vervuiling te voorkomen. Toename van staalslakken afkomstig van de EAF, die van slechte kwaliteit zijn en milieubelastende stoffen bevatten. Het gebruik van EAF-slak in de keten zal altijd leiden tot extra vervuiling elders. Slechte kwaliteit van beschikbare ertsen leidt tot productie van slechte kwaliteit slak. Veranderingen in input en productieniveaus van sinterlijnen kunnen effect hebben op uitstoot en gezondheid. Verwerking van alle sinters door één hoogoven kan leiden tot meer en andere emissies, vereist doorrekening en aanvullende maatregelen bij sinterfabriek en hoogoven.	Deze zienswijze sluit aan bij ons advies over reikwijdte en detailniveau dat door Tata Steel moet worden uitgewerkt in het MER. Daarnaast mogen emissies van bestaande fabrieken in geen geval de huidige vergunde ruimte overschrijden.
Omgevingswet als input voor gezondheid in MER-rapportage.	Gezondheidsgerelateerde eisen uit de Omgevingswet moeten in acht genomen worden in het MER en de besluiten die voor Heracless-Groen Staal opgesteld worden.
Maatwerkafspraken m.b.t. gezondheid en leefomgeving borgen in de vergunning.	Vanuit de maatwerkaanpak van het Rijk wordt met Tata Steel gesproken over mogelijke bovenwettelijke milieumaatregelen in aanvulling op het project Heracless-Groen Staal. Daar zullen ook vergunningen voor nodig zijn. De provincie Noord-Holland zal zich als bevoegd gezag inspannen voor een spoedige vergunningenprocedure voor aanvullende milieumaatregelen die voortkomen uit het maatwerktraject, zodra daar meer duidelijkheid over is. Toekomstige aanvullende milieumaatregelen die voort

	kunnen komen uit de maatwerkafspraken zullen een eigen vergunningenprocedure doorlopen en maken geen onderdeel uit van voorliggende projectprocedure voor Heracless-Groen Staal.
Extra maatregelen in de bouw- en overgangsfase t.b.v. bescherming van de leefomgeving of bescherming tegen extra hinder naar de leefomgeving. Hoe wordt er geborgd dat Tata Steel niet de vergunning overschrijdt of extra milieuhinder veroorzaakt en indien wel wat gaat de overheid dan doen?	In de NRD van Tata Steel zijn 4 verschillende fasen beschreven; aanlegfase, transitiefase, operationele fase en bijzondere bedrijfssituaties. Tijdens de aanlegfase en transitiefase zal er extra toezicht worden gehouden door de OD NZKG, omdat in deze fasen meer activiteiten plaatsvinden op het Tata-Steel-terrein terwijl de huidige fabrieksinstallaties gewoon doordraaien. Toezicht op hinderaspecten (geur, stof en geluid) naar de leefomgeving is daar onderdeel van, waarbij handhavend wordt opgetreden in het geval van overschrijding van normen.

Zienswijze over LUCHT en GEUR	Antwoord
Terugdringen van de CO_2 reductie. Meer details over de gevolgen van het niet gebruiken van waterstof maar van aardgas voor de DRP.	Deze zienswijze sluit aan op bij ons advies over reikwijdte en detailniveau dat door Tata Steel moet worden uitgewerkt in het MER. Wij adviseren Tata Steel om de totale broeikasgasemissies na realisatie van project Heracless te kwantificeren en deze te vergelijken met de referentiesituaties. We adviseren dit te doen voor de situatie waarin de DRP aardgas gebruikt en de situatie waarin sprake is van het gebruik van hernieuwbare (groene) waterstof.
0,58 Mtpy CO_2 hetgeen afgevangen wordt van de DRP voor opslag onder de Noordzee na reiniging. Is dit onderdeel van de 5 Mtpy CO_2 emissie reductie?	Het antwoord op deze vraag is nee. De optie voor wel- of geen CO_2-afvang en -opslag staat los van de doelstelling voor 5 Mtpy CO_2-reductie.
In de NRD wordt gesuggereerd BOF-gas in te zetten in de DRP, is dit reeds elders gedaan? BOF-gas is atmosferisch, laag in volume en slechts 70,000 Nm^3/hr en laagcalorisch met slechts 65% CO en zal dus verrijkt moeten worden. Er is geen ervaring met BOF-gas als toepassing in een DRP, gegeven bovenstaande beperkingen. Hoe ziet TSN dat? Een transportcapaciteit van H_2 226.000 Nm^3/uur HyNetworkServices wordt genoemd. Komt dit volledig	In de NRD geeft Tata Steel aan dat het productiegas van de staalfabriek (BOSG) mogelijk kan worden ingezet in het fornuis van de DRP. Ook hier wordt een onderzoek naar gedaan door Tata Steel in het MER zoals beschreven in de NRD. Alle zienswijzen worden met Tata Steel gedeeld. De gestelde vragen in deze zienswijze voor Tata

ter beschikking voor de TSN-DRP? Als dit versneld wordt om eerder van het aardgas af te komen voor de DRP, is er wellicht geen CO_2-opslag nodig en vermindert tevens de uitstoot. Is dit een optie?	Steel kunnen dus door hen worden betrokken in de verdere uitwerking van de plannen.
In de NRD zou opgenomen moeten worden, dat Tata Steel de eerder gedane toezeggingen tot meting van diffuse bronnen bij m.n. KFG2, zo spoedig mogelijk af moet ronden.	Deze zienswijze valt buiten de scope van het project Heracless-Groen Staal.
We adviseren dat het MER aangeeft hoe andere vrijkomende metalen/metaaloxiden zullen worden verwerkt.	Vrijkomende metalen en metaaloxiden zijn emissies naar de lucht en/of deposities van stoffen. Dit onderdeel van de zienswijze is onder andere verwerkt in ons advies over het onderzoek naar verandering van emissies als gevolg van veranderingen in energie-, product- en afvalstromen. De verwerking van deze stromen moet onderzocht worden in het MER.
We adviseren dat het MER aangeeft welke veranderingen er plaatsvinden bij de sinterfabriek en de verwerking van bijproductstromen en de daarmee samenhangende milieueffecten.	Deze zienswijze sluit aan bij hoofdstuk 3.2.4 van het advies van de Commissie mer over de Sinterfabriek en de suggestie uit ons advies om de HIsarna-installatie als optie te betrekken in verband met de toekomstplannen van de Sinterfabriek.
Het advies is om in het MER "metalen" in te vullen met minimaal die metalen die ook in RIVM-rapporten worden onderzocht: IJzer (Fe), chroom (Cr), arseen (As), cadmium (Cd), beryllium (Be), cadmium (Cd), kobalt (Co), vanadium (V), nikkel (Ni) en lood (Pb).	Deze zienswijze sluit aan bij het advies over reikwijdte en detailniveau van de Commissie waarin beschreven wordt dat onderzoek moet worden gedaan naar de emissies van (zware) metalen.
Het advies is ZZS niet alleen te onderzoeken maar ook in het MER alternatieven of mitigerende maatregelen te beschouwen welke ZZS-emissies tot een minimum terugbrengen.	De vraag om maatregelen te onderzoeken waarmee ZZS-emissie voorkomen of beperkt wordt sluit aan bij een advies uit het advies over reikwijdte en detailniveau van de Commissie om te onderzoeken met welke maatregelen ZZS-emissies vermeden of beperkt kunnen worden. De Commissie adviseert ook om de (verwachte) effectiviteit van de maatregelen aan te tonen.

Reductie NOx-emissie. Deze emissie moet nadrukkelijk tot uiting moeten komen in de ambitie van tata Steel voor de omschakeling naar Groen Staal.	In het MER moeten de milieueffecten van het project Heracless-Groen Staal duidelijk zijn beschreven, inclusief de NOx-emissie. Op basis daarvan kan worden beoordeeld in hoeverre de NOx-emissie afneemt door de omschakeling naar Groen Staal. Reductie van NOx is geen eigenstandige doelstelling van het project Heracless-Groen Staal en daarom is daar voor het project ook geen ambitie op geformuleerd.
Alternatief variant sneller omschakelen naar waterstof ter vervanging van kolen en aardgas, door aanvoer waterstof per schip. Dit alternatief/variant kan leiden tot een snellere reductie van CO_2 en NOx uitstoot.	Dit onderdeel van de zienswijze sluit aan bij een advies uit het advies over reikwijdte en detailniveau van de Commissie om ook het effect van direct gebruiken van waterstof te onderzoeken (groen alternatief).
Alternatief variant onderzoeken met drie varianten de aanvoer van waterstof vanuit zee via een gasleiding (waterstofproductie op zee), de aanvoer van waterstof vanuit land (waterstof productie ter plekke.	Hoe de aanvoer van waterstof zal plaatsvinden voor het project moet worden onderzocht in het MER van Tata Steel.
Onderzoek een alternatief/variant waarbij maximaal wordt ingezet op de reductie van de NOx-emissie, o.a. door toepassing van extra stikstoffilters.	Onderzoek naar mitigerende maatregelen om de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden terug te dringen wordt aanbevolen in het advies van de Commissie. Het opnemen en onderzoeken van een specifiek op de reductie van stikstofdepositie gericht(e) variant/alternatief is geen onderdeel van het voornemen.
Paragraaf 2.1.2 wordt onbegrijpelijk en ongewenst de 50%-reductie bij lange na niet gehaald in 2030. Er blijft dan jaarlijks nog sprake 5 miljoen ton CO_2-uitstoot 2050.	Voor een circulaire economie is er een algemene richtinggevende doelstelling van 50% circulair in 2030. Die is niet bedoeld om 1-op-1 op te leggen aan bedrijven, maar moet van geval tot geval worden bekeken. Het is belangrijk om zo ambitieus mogelijk te zijn op het gebied van circulariteit. Daarom adviseren wij Tata Steel een alternatief te onderzoeken met gebruik van een fors hoger aandeel schrot dan 30% in aansluiting op het advies van de commissie voor de milieueffectrapportage. Het moet echter ook gezonder, en

	groener. Dat moet allemaal met elkaar in balans zijn. En het moet technisch mogelijk zijn.
Maximaal in kaart brengen van secundaire fijn stof is noodzakelijk: NOx is drager van ZZS.	Het is niet duidelijk wat met deze zienswijze wordt bedoeld. NOx is geen drager van ZZS.
In paragraaf 3.3.6 bijzondere voorvallen wordt onderhoud of reparatie waarbij afzuiginstallatie en of filters niet werken terwijl productie doorgaat mag niet kunnen gezien genoemde belangen (beschermde) leefomgeving en haar inwoners. Extra meting nodig want er is extra vervuiling	Paragraaf 3.3.6 van de NRD beschrijft dat het afschakelen van (delen van) installaties nodig kan zijn wegens een storing. Dit heeft een relatie met reparatie. Zoals beschreven in paragraaf 3.3.6 zal het MER ingaan op de bijzondere bedrijfssituaties.
Op Blz. 47 cumulatie van alle vervuiling in beeld brengen: hiertoe passend onderzoek continue naar (mogelijke) cocktails van verbindingen van stoffen met als doel gezondheid van mens, dier en plant en hun leefomgeving en habitat, waaronder de Noordzee en Natura 2000-gebieden maximaal te borgen.	Voor de manier waarop wij Tata Steel adviseren het gezondheidsaspect mee te nemen in het MER verwijzen we naar hoofdstuk 5.1 van het advies van de Commissie mer, aangevuld met hoofdstuk C.2.2 van ons advies als bevoegd gezag.
Op Blz 50: Emissies van alle incidenten en bijzondere voorvallen dienen op passende wijze bemeten te worden.	Deze zienswijze komt terug in het advies van de Commissie over bijzondere bedrijfssituaties (hoofdstuk 3.1.3).
Integraal in kaart brengen van de uitstoot van fijnstof en ultrafijnstof bij alle (nieuwe en oude) installaties, gedurende alle fases en voor alle alternatieve scenario's in absolute getallen onderdeel moet zijn van de mer-procedure.	De gevolgen van het project Heracless-Groen Staal voor de uitstoot van fijnstof moeten in het MER in kaart worden gebracht. De commissie mer adviseert daarbij, in lijn met deze zienswijze, ook aandacht te besteden aan ultrafijnstof (hoofdstuk 5.1.1). Bestaande installaties op het terrein van Tata Steel die geen relatie hebben met het project vallen overigens buiten de scope van het MER. In een MER worden de effecten van het projectvoornemen altijd vergeleken met de referentiesituatie. Dat is de situatie die in de toekomst ontstaat als het project niet wordt gerealiseerd, maar andere ontwikkelingen wel. De referentiesituatie bestaat dus uit de optelsom van de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen.

Tussentijdse VRP rapportage (wat is hiermee bereikt en waarin blijft men achter) onderdeel zou moeten worden van deze mer-procedure.	Een bedrijf moet continu streven naar vermindering van de emissie van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). Dit legt het bedrijf vast in een vermijdings- en reductieprogramma. Hierover rapporteert het bedrijf 1 keer in de 5 jaar aan het bevoegd gezag. Deze verplichtingen staan in de ZZS-module (paragraaf 5.4.3 van het Besluit activiteiten leefomgeving. De zienswijze valt buiten de scope van het project Heracless-Groen Staal en het daarvoor benodigde MER.
Vanuit Tata Steel wordt geen rekening gehouden met deze stapeling van fijnstof, grof stof, stank, geluid. Wij willen er dan ook voor pleiten dat dit gestapelde perspectief betrokken moet worden in de mer-procedure.	Voor de manier waarop wij Tata Steel adviseren het gezondheidsaspect mee te nemen in het MER verwijzen we naar hoofdstuk 5.1 van het advies van de Commissie mer, aangevuld met hoofdstuk C.2.2 van ons advies als bevoegd gezag.
Onderzoek naar (extra) uitstoot tijdens onderhoudsperiodes en veel voorkomende incidenten, dat de uitkomst van kostenafwegingen openbaar wordt gemaakt en dat secundaire en primaire afzuiging en/of andere maatregelen om uitstoot tijdens onderhoudsperiodes en veelvoorkomende incidenten te voorkomen.	Het onderdeel van deze zienswijze over uitstoot tijdens onderhoudsperiodes of voorvallen, en maatregelen om de gevolgen daarvan te minimaliseren, komt terug in het advies van de Commissie over bijzondere bedrijfssituaties (hoofdstuk 3.1.3)
De gekozen locaties voor nieuwe gebieden bevinden zich pal naast de bebouwde omgeving en de enige toegangsweg tot Wijk aan Zee. Dit brengt grote risico's met zich. Bij het bepalen van deze locaties en verspreidingsberekeningen moet rekening worden gehouden met de risico's tijdens verschillende meteorologische omstandigheden.	De gekozen locaties in de NRD van Tata Steel zijn nu nog zoekgebieden. Op basis van het MER wordt de definitieve locatie van de zoekgebieden bepaald. Overigens adviseert de Commissie, in lijn met deze zienswijze, om alternatieve locaties dichter bij woonkernen te laten vervallen in de studie naar alternatieven en varianten. Deze alternatieven leiden namelijk waarschijnlijk tot minder milieuwinst voor de leefomgeving dan de voorgenomen activiteit.
In de NRD moet Tata Steel duidelijkheid geven over de wenselijke uitstootnormen die zij opgegeven heeft aan de leveranciers en in de MER moet dit worden getoetst.	Dit onderdeel van de zienswijze sluit aan bij een advies van de Commissie en van ons. In ons advies over reikwijdte en detailniveau geven wij aan dat Tata Steel moet laten zien welke gegevens/data zijn gebruikt en dat zij daarbij moeten uitgaan van de meest recente inzichten en data. De wijze waarop de milieueffecten in beeld worden gebracht moet navolgbaar en controleerbaar zijn. Zoals de Commissie adviseert moet aangegeven worden hoe en door wie de

	gebruikte informatie en data is geverifieerd. Dit betekent dat waar nodig inzicht gegeven moet worden in de informatie die aan leveranciers is gegeven en dat die informatie waar nodig getoetst kan worden door het bevoegd gezag.
Er dienen grenswaarden aan de uitstoot (EMVJ) van zowel Harsco als die van de Sinterfabriek te worden gesteld en dit dient onafhankelijk te worden gecontroleerd. De EAF-slak zal uiteindelijk in de sinterlijnen worden verbrand om er nog ijzer uit te krijgen en daar zullen zeer zorgwekkende stoffen naar de lucht bij vrij kunnen komen. De vervuilende sinterlijnen zouden in het voorgaande Heracless-plan nog afgebouwd worden maar deze krijgen nu dus juist hogere stromen te verwerken, kortom meer schadelijke uitstoot. De doekfilters bij de sinterlijnen hebben niet altijd naar behoren gewerkt (en dit is nu ook nog niet bekend) en de uitkomsten hangen vooral af van de incidentele proefnemingen die Tata Steel zelf doet bij deze fabriek.	In lijn met deze zienswijze, moeten in het MER de milieugevolgen van veranderingen in de slakverwerking en bij de sinterlijnen door het project Heracless-Groen Staal worden onderzocht. Zie daarvoor hoofdstukken 3.2.4 en 3.2.8 van het advies van de Commissie mer, aangevuld met ons eigen advies over de toekomst van de sinterlijnen in hoofdstuk C.2.1. Het MER voor het project Heracless-Groen Staal gaat niet over het stellen van nieuwe grenswaarden. Waar mogelijk gebeurt dat bij de vergunningverlening. Voor Tata Steel geldt dat het op grond van paragraaf 5.4.3 van het Besluit activiteiten leefomgeving 1 keer per 5 jaar aan het bevoegd gezag verslag moet doen van de vermindering van de uitstoot van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). Op grond van die verslaglegging vindt controle plaats. Verder geldt dat bestaande grenswaarden voor de emissies naar de lucht door Tata Steel in acht genomen moeten worden. Op grond hiervan mag de emissie van ZZS deze grenswaarden niet overstijgen, ook niet bij een toename van de stromen naar de sinterfabriek.
De effecten van de hoge productieomvang van de EAF zijn onbekend in de gehele keten. Een EAF van deze productiegrootte is uniek in de wereld, mede ook vanwege de combinatie van inzet van schroot en DRI. Voor zover ons bekend zijn momenteel de grootste EAF's installaties met een productiecapaciteit van 2,5 mton/jaar. Deze omvang, met deze combinatie van grondstoffen, is een onzekere factor zowel voor het productieproces maar zeker ook vanwege onzekerheid over emissies en geluid. Dit betekent dat bij het ontwerp en uitvoering extra maatregelen tegen emissies en geluid genomen moeten worden om zo zeker te zijn dat hetgeen vergund	Het mag duidelijk zijn dat de milieugevolgen van de beoogde EAF goed onderzocht moeten worden in het MER, alsook maatregelen om deze milieugevolgen te beperken. Zie onder andere hoofdstuk 3.2.2 van het advies van de Commissie mer over de EAF, en hoofdstuk 4 van het advies van de Commissie over een alternatief waarbij wordt gestreefd naar maximale reductie van emissies. In het bijzonder benadrukt de Commissie het belang van het beschouwen van de gecumuleerde geluidhinder en onderzoek naar maatregelen om de geluidhinder te beperken (hoofdstuk 5.1.3).

gaat worden niet overschreden zal worden en er later weer extra maatregelen noodzakelijk zijn (voor zover dat dan nog mogelijk is).	
Wel limitatief. TSN wil 'niet limitatief' zijn (o.a. blz. 42 en blz. 50); kortom Tata wil niet volledig zijn en als er iets is wat onzes inziens wel nodig is, is dat Tata wel compleet is m.b.t. milieugevolgen (schadelijke uitstoot) bij alle relevante onderdelen en ook vanwege de mogelijkheid tot productieverhoging van 7 naar 8 miljoen ton. Dus alle effecten moeten beoordeeld worden op de 8 miljoen ton staal situatie. Dus alle ZZS, Pm10 en PM2,5, SOX, NOX, geluid en geur uitstoot moet worden weergegeven. Voor geluid gaat het ook om de effecten van laagfrequent geluid. Het RIVM ontdekte dat TSN onvolledig was met betrekking tot het opgeven van de jaarvrachten van de stoffen die het bedrijf uitstoot. Uit informatie van IL&T blijkt dat veel uitstoot-punten/diffuse bronnen/incidenten van ZZS onbekend zijn bij Tata of niet worden meegerekend. Uitgangspunt is een minimalisatie van ZZS, de WHO-norm 2005 en voor de toekomst aan te scherpen tot 2021 voor fijnstof en industrielawaai volgens de GGD-richtlijn (conform advies GGD in geluidsonderzoek ODNZKG). Kortom Tata zal wel limitatief moeten zijn m.b.t. het inzichtelijk maken van de impact van ALLE installaties en milieugevolgen op de omgeving; het dient alle mogelijke onderdelen van de opsomming te bevatten, niet meer en niet minder! Tekst TSN: Het onderzoek richt zich in ieder geval op de stoffen die in de huidige situatie als de meest kritische ervaren worden, te weten (niet limitatief) (blz. 50). Het op te stellen MER ziet primair toe op milieugevolgen van de volgende onderdelen (niet limitatief) van het project (blz. 42): De DRP-EAF installaties; De wijzigingen bij de bestaande installaties; Aanpassingen aan de infrastructuur en hulpinstallatie op het terrein van Tata Steel en daarbuiten; Aanpassingen aan installaties en activiteiten van betrokken bedrijven op het industrieterrein.	In het MER moeten de milieugevolgen van het project Heracless-Groen Staal in kaart worden gebracht. Bestaande installaties op het terrein van Tata Steel die geen relatie hebben met het project vallen buiten de scope van het MER. In een MER worden de effecten van het projectvoornemen altijd vergeleken met de referentiesituatie. Dat is de situatie die in de toekomst ontstaat als het project niet wordt gerealiseerd, maar andere ontwikkelingen wel. De referentiesituatie bestaat dus uit de optelsom van de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen. Met betrekking over de "niet limitatieve" lijst aan stoffen genoemd in de NRD van Tata Steel, wordt bedoeld dat de lijst aan stoffen die worden meegenomen in het MER-onderzoek juist niet gelimiteerd wordt. In ons advies hebben wij meer stoffen aangegeven die ook moeten worden meegenomen in het onderzoek. De zienswijze hierop sluit aan bij ons advies aan Tata Steel.
In de NRD ontbreken de maatregelen t.b.v. de stikstofreductie bij kooksfabriek 1.	Deze zienswijze valt buiten de scope van het project Heracless-Groen Staal.

Zienswijze over AFVAL en CIRCULARITEIT	Antwoord
De 30% circulariteit in fase 1 is een uitdaging, met meer schrot in de BOF hetgeen qua warmtebalans zijn beperkingen heeft tot zo'n 23%. In de EAF beperkt dit zich tot 30% i.v.m. kwalitatieve beperkingen. In de hoogovens is de schrot inzet ook beperkt. Kan Tata Steel daar in de MER meer over uitweiden hoe de beoogde circulariteit te bereiken?	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.2 van het advies van de Commissie mer over de EAF en en panbehandeling voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen in het advies over de reikwijdte en het detailniveau voor het MER.
Pag. 24 Een verhoogde schrot inzet zal de circulariteit bevorderen, maar is dit voorbewerkt? Wordt het shredded aangeleverd of gaat TSN dit zelf doen op TSN terrein. Denk hierbij aan geluidsoverlast. EAF slak, (zie ook pag. 26) kan dit überhaupt gegranuleerd worden? De mate van slakvorming zal in grote mate afhangen van de kwaliteit van de DRI pellets (laag % ganggesteente, Alumina en Silica) en hoogte van het ijzergehalte (> Fe.67,5%). Slak is een enorm thema i.v.m. uitlogen. De slakverwerking is daarom ook van belang. Hoe ziet TSN verwerking en toepassing daarvoor en wat zijn van dit proces de milieueffecten?	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.2 van het advies van de Commissie mer over de EAF en en panbehandeling, en hoofdstuk 3.2.8 over slakken voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen in het advies over de reikwijdte en het detailniveau voor het MER.
Pag. 26 EAF slak 10-40% ? De spreiding is wel erg groot en inderdaad sterk afhankelijk van de aard van de DRI en schrot, maar 40% is echt wel over de top. Veel slak is veel overlast. ENCI voor EAF-slak, is dit realistisch? EAF slak is anders dan hoogovenslak. EAF-slak voor wegenbouw, is deze niet gedeclassificeerd vanwege uitlogen. Hoe ziet TSN dit?	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.2 van het advies van de Commissie mer over de EAF en en panbehandeling, en hoofdstuk 3.2.8 over slakken voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen in het advies over de reikwijdte en het detailniveau voor het MER.
Ons advies is dat in het MER onderzoek wordt gedaan naar het aspect van radioactiviteit in de grondstoffen en de mitigerende beschermende maatregelen tegen vrijkomen van ioniserende straling in zowel de productie- als leefomgeving	Dit advies komt terug in het advies over reikwijdte en detailniveau van de Commissie die ook schrijft dat onderzoek gedaan moet worden naar de radioactiviteit van schrot en de criteria waaronder schrot wel of niet geaccepteerd kan worden voor verwerking in de

	EAF. Het is aan Tata Steel om dergelijk onderzoek uit te voeren in het MER.
Het is onduidelijk waarom de samenstelling van de hoogovenslak zal wijzigen. Het MER moet daar duidelijkheid in verschaffen alsmede de daarmee verbonden gevolgen voor valorisatie en milieu.	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.8 van het advies van de Commissie mer over hoogovenslak voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen in het advies over de reikwijdte en het detailniveau voor het MER.
We adviseren dat het MER zich niet uitsluitend richt op de verwerking van staalslak bij Harsco en Pelt & Hooykaas maar ook meeneemt welke procesvoering(en) bij DRP-EAF kan leiden tot beter bruikbare staalslak voor toepassingen elders.	Zie onder andere hoofdstuk 5.4 van de Commissie mer over circulariteit voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen in het advies over de reikwijdte en het detailniveau voor het MER.
We adviseren dat het MER aangeeft welke veranderingen er plaatsvinden bij de sinterfabriek en de verwerking van bijproductstromen en de daarmee samenhangende milieueffecten.	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.4 van het advies van de Commissie mer over de sinterfabriek en reststromen voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen in het advies over de reikwijdte en het detailniveau voor het MER.
10 tot 40 % meer slakken met DRP EAF proces; hoe waarborgt Tata Steel concreet de nuttige en veilige toepassing?	Zie onder andere hoofdstuk 5.4 van de Commissie mer over circulariteit voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen in het advies over de reikwijdte en het detailniveau voor het MER.
CO_2, afvangen en opslag eventueel aflaten. Investeert Tata Steel in oriënteren op alternatief hergebruik van CO_2. Eventueel verplichten bij vergunningverlening.	Afvang en afvoer van CO2 is onderdeel van het MER voor Heracless-Groen Staal. CO2 opslag is nog onderwerp van studie. Het (her)gebruik van de afgevangen CO2 bij staalproductie op basis van aardgas valt buiten de scope van het project Heracless-Groen Staal en het daarvoor benodigde MER. Zodra wordt overgeschakeld naar het gebruik van voornamelijk waterstof zal de afvang van CO2 aanzienlijk afnemen en wordt overwogen of afvoer van het restant CO2 naar een permanente opslag nog noodzakelijk is of dat hergebruik in de industrie of tuinbouw een optie is. Deze afweging is onderwerp van het nog op te stellen MER voor Heracless-Groen Staal.

Hoogoven 6 produceert hoogwaardig staal. Pellets inkopen i.p.v. eigen minderwaardige Pellets warm inzetten. Zit hier een termijn aan i.v.m. circulaire ambitie. Begrenzing hoeveel en hoe lang?	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.4 van de Commissie mer, aangevuld met hoofdstuk C.2.3 van ons advies over de inzet van pellets voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen in het advies over de reikwijdte en het detailniveau voor het MER.
Paragraaf 2.1.2: maximaal 50% schroot in 2045 is summier circulair. Onderzocht dient te worden in belang (beschermde) leefomgeving de variant schrootverwerking elders.	Deze zienswijze valt buiten de scope van het project Heracless-Groen Staal en het daarvoor benodigde MER.
Meer slakproductie zoals Tata van plan is, is maatschappelijk volstrekt onverantwoord en ongewenst, ook niet voor cementproductie. Tata moet juist minderen	De milieueffecten van een toename in slak worden onderzocht in het MER. Zie onder andere hoofdstuk 3.2.8 en hoofdstuk 5.4 van de Commissie mer over slakken voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen in het advies over de reikwijdte en het detailniveau voor het MER.
De afvoer van slakken in al haar vormen (zand) in mer en MER.	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.8 en hoofdstuk 5.4 van de Commissie mer over slakken voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen in het advies over de reikwijdte en het detailniveau voor het MER.
Op dit moment zie ik in de plannen niets staan over zonnepanelen en opslag energie.	Deze zienswijze valt buiten de scope van het project Heracless-Groen Staal
Ik verzoek u om Tata ertoe te dwingen dat deze toename van slakken leidt tot een nuttige toepassing en dat dit niet mag leiden tot meer afval	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.8 en hoofdstuk 5.4 van de Commissie mer over slakken voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen in het advies over de reikwijdte en het detailniveau voor het MER.
De inkoop, opslag en verwerking van schroot gaat gepaard met een toename van geluid, stof en stank. Het verwerken van vervuild schroot brengt grote risico's met zich mee voor de uitstoot van extra (onvoorziene) zeer zorgwekkende stoffen. De casus met de (met chroom 6) vervuilde lekbrug is daar een recent voorbeeld van. Wij pleiten ervoor dat het minimaliseren van deze risico's onderdeel wordt van de mer-procedure,	In aansluiting op dit onderdeel van de zienswijze adviseren wij Tata Steel in ons advies over reikwijdte en detailniveau onderzoek te doen naar de inzet van verschillende percentages schrot en de milieueffecten daarvan. Dat geldt ook voor het toevoegen van hulpstoffen aan schrot. Zie verder hoofdstuk 3.2.5 van het advies van de Commissie mer voor de wijze waarop deze zienswijze is

inclusief een volwaardig controle- en filterplan om de risico's voor de omgeving terug te brengen naar nul.	meegenomen in het advies over de reikwijdte en het detailniveau voor het MER.
Welke materiaalstromen veranderen: meer schroot, meer en andere slakken, meer pellets, minder kolen, etc.?	Dit onderdeel van de zienswijze sluit aan op onderdelen van ons advies over reikwijdte en detailniveau waarin wij Tata Steel adviseren om het effect van de EAF op de bestaande reststromen te onderzoeken. Tevens adviseren wij Tata Steel om in het MER inzicht te geven in de milieueffecten van wijzigingen in benodigde hulpmaterialen alsmede de milieueffecten van de inzet van verschillende percentages schrot.
heeft de verandering van de chemische samenstelling(bijv. schroot met reststoffen als zink, verf, etc.) misschien toch gevolgen voor de receptuur en misschien installaties in WB2, KB2	Zie voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen onder andere hoofdstuk 3.2.2 van het advies van de Commissie mer waarin aandacht wordt gevraagd voor benodigde aanpassingen in de processtappen ten gevolge van veranderde samenstelling van staal.
Pag. 13: 2e alinea onder "CO2-afvang en -afvoer": waarom deze hoeveelheid, welk deel van totaal, wat gebeurt met de rest, etc.?	Zie voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen onder andere hoofdstuk 3.2.3 van het advies van de Commissie mer.
Pag. 24, paragraaf 3.3.9, alinea "Aanvoer schrot": kan ook per spoor of over de weg aangevoerd worden, of is dit expliciet uitgesloten?	De commissie mer adviseert in hoofdstuk 3.2.5 van haar advies dat Tata Steel in het MER moet beschrijven wat de volumetoename van schrot betekend voor de bestaande infrastructuur voor het lossen en opslaan en mengen van het schrot. Daarnaast vraagt de Commissie in hoofdstuk 3.3 van het advies aandacht voor veranderingen in het transport en bijbehorende aan- en afvoerroutes.
Pag. 24, paragraaf 3.3.9, alinea "Aanvoer schrot": de gevolgen van aanvoer over de wegen het spoor moet in MER beschreven worden: verkeersbelasting, etc. Zie bovenstaande opmerking bij pag. 4.	De commissie mer adviseert in hoofdstuk 3.2.5 van haar advies dat Tata Steel in het MER moet beschrijven wat de volumetoename van schrot betekend voor de bestaande infrastructuur voor het lossen en opslaan en mengen van het schrot. Daarnaast vraagt de Commissie in hoofdstuk 3.3 van het advies aandacht voor veranderingen in het transport en bijbehorende aan- en afvoerroutes.

Pag. 39: radioactief materiaal zit soms ook in schrot, en die hoeveelheid neemt flink toe. Wat wordt er aan gedaan om dit tijdig af te vangen?	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.5 van het advies van de Commissie mer over radioactieve materialen in het schrot voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen in het advies.
Door Heracless-Groen Staal zou de situatie ook slechter kunnen worden terwijl het beduidend beter hoort te worden! Gezondheid is afhankelijk van de kwaliteit van ertsen, schroot kwaliteit, de te treffen maatregelen plus het productieniveau met alle in bedrijf zijnde fabrieken over het hele tijdspad. Aan al deze factoren moeten strenge naleefbare eisen en grenswaarden worden gesteld.	Al sinds de start van het project in maart 2023 is gezondheid en een gezondere leefomgeving voor GS een voorwaarde bij de realisatie van Heracless-Groen Staal. Dat blijkt onder andere uit de door GS vastgestelde 'Gewijzigde Notitie Voornemen' (p. 5) als startschot van het project. Voor de manier waarop wij Tata Steel adviseren het gezondheidsaspect mee te nemen in het MER verwijzen we naar hoofdstuk 5.1 van het advies van de Commissie mer, aangevuld met hoofdstuk C.2.2 van ons advies als bevoegd gezag.
In de MER hoort uitgebreid te worden beschreven wat de gevolgen zijn van meer en slecht slak in de gehele keten. Bekend dient te worden bij de Sinterlijnen, Harsco en HO6 wat voor hoeveelheden zij te verwerken krijgen en wat de jaarvrachten zijn van alle schadelijke stoffen die hierbij vrijkomen. Wanneer deze veranderde hogere Sinter-output vervolgens verderop in de keten in de Hoogoven wordt ingezet dan zal dit ook daar weer leiden tot extra uitstoot van zorgwekkende stoffen.	Zie onder andere hoofdstuk C.2.8 van ons advies over effecten van de kwaliteit van slakken voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen in het advies. Daarnaast vraagt hoofdstuk 3.2.4 en hoofdstuk 3.2.8 van het advies van de Commissie mer aandacht voor de veranderingen bij de sinter en pelletfabriek en bij derde partijen zoals Harsco.
Een gemeenschappelijke vergunning Tata en Harsco (waar de afval verwerkt wordt). Een MER voor alle veranderingen binnen TSN en Harsco, d.w.z. alle veranderingen moeten ook in 1 vergunning tegelijk beoordeeld worden. Een gemeenschappelijke vergunning is bovendien vanzelfsprekend omdat de operatie van Harsco voor 100 procent afhankelijk van Tata is en ook omgekeerd. Zonder Harsco kan Tata niet produceren. - Er moet per saldo een vermindering zijn in uitstoot, stoffen en geluid. - Afvalverwerking dient hierin te worden opgenomen gezien de grote hoeveelheid staalslakken van slechte kwaliteit. - Op blz. 24 staat dat ' een deel van de slakken nuttig zal zijn buiten Tata'. Dit klopt volgens ons niet, EAF-slakken zijn een afvalstroom. Bovendien, hoeveel is een deel precies? Er staat ook niet bij dat de rest (wederom hoeveel precies?) van de slakken in de Sinter zullen worden verwerkt. De slak-samenstelling, -	Het MER voor het project Heracless-Groen Staal moet ook ingaan op de milieueffecten door veranderingen bij derde partijen zoals Harsco. Zie onder andere hoofdstuk 3.2.8 van het advies van de Commissie mer voor de wijze waarop dit deel van de zienswijze is meegneomen in het advies. Al sinds de start van het project in maart 2023 is gezondheid en een gezondere leefomgeving voor GS een voorwaarde bij de realisatie van Heracless-Groen Staal. Dat blijkt onder andere uit de door GS vastgestelde 'Gewijzigde Notitie Voornemen' (p. 5) als startschot van het project. Voor de wijze waarop de zienswijze over slakken is meegenomen verwijzen we onder andere naar hoofdstukken 3.2.8 en 5.4 vanhet advies van de Comissie mer.

hoeveelheid en -stroom moet volledig duidelijk zijn voor de MER in absolute getallen.	
Een integrale MER (over het gehele terrein) is van toepassing (naast eerdergenoemde redenen) omdat: - TSN vasthoudt aan 8 miljoen ton staal (wat per definitie leidt tot meer vervuiling en dat is niet acceptabel met het oog op milieu- en gezondheidseffecten). - Een verandering als gevolg van het Groenstaalplan (milieu- en gezondheidseffecten heeft in de productieketen over het hele terrein. Van alle afzonderlijke fabrieken op het terrein moet dan ook tot in detail worden uitgelegd in de MER wat er verandert en wat het milieueffect is m.b.t. lucht (stapeling ZZS, NOx, SOX etc), water geluid, stof, etc. De reststromen en afvalstromen veranderen en dat heeft invloed op allerlei installaties (KGFs en HO's, Sinter, Oxystaal, Pellet, walserijen, Hisarna etc.) en ondernemingen op het hele terrein. De reststromen van energie aan de vuile voorkant worden gebruikt aan de achterkant. Dus wijzigingen hebben onmiddellijk invloed ook op de achterkant. De sterk toenemende aanvoer van schroot heeft ook invloed op de activiteit aan de kades en transport over het terrein. Het soort staal dat gemaakt wordt met EAF is anders; dat heeft ook gevolgen voor de achterkant.	In een MER worden de effecten van het projectvoornemen altijd vergeleken met de referentiesituatie. Dat is de situatie die in de toekomst ontstaat als het project niet wordt gerealiseerd, maar andere ontwikkelingen wel. De referentiesituatie bestaat dus uit de optelsom van de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen. Deze zienswijze sluit aan bij het advies van de commissie mer (zie onderdeel 4.3 twee referentiesituaties). Voor de wijze waarop veranderingen bij de verschillende fabrieken in kaart moeten gebracht in het MER verwijzen we onder andere naar hoofdstukken 3.2 en 3.3 van het advies van de Commissie mer.
Er dient een verplichting te komen voor een adequate verwerking van afvalproduct EAF-slak. In de vergunning moet de verwerking van afval worden opgenomen, ook al is dit voor een derde partij (waaronder Harsco). Dit moet tegelijkertijd meegenomen worden in de vergunning. En dus ook afval (slak) dat (via Harsco) weer terugkomt naar Tata voor verwerking in de Sinterfabriek. Dit is importeren van afval; oftewel afvalverwerking wanneer er GEEN gemeenschappelijke vergunning bestaat voor Tata/Harsco. Bij een gemeenschappelijke vergunning is het intern afval.	Zie onder andere hoofdstukken 3.2.2 over de EAF, 3.2.4 over de Sinter- en Pelletfabriek, 3.2.8 over derde partijen en 5.4 over circulariteit en slakken van de Commissie mer voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen in het advies over reikwijdte en detailniveau voor het MER.
Recycling in de EAF klinkt goed maar niet met slecht schroot (zie RIVM). Er dient alleen in de vergunning gekwalificeerd schroot te worden gebruikt. Vervuild schroot geeft risico op MVP-stoffen in het proces zoals dioxinen die vrijkomen bij een te lage verbranding (net zoals dit geldt bij de	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.5 van het advies van de Commissie mer over schot voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen in het advies over reikwijdte en detailniveau voor het MER.

sinterlijnen) en verdere schadelijke stoffen zoals olie/zink/tin etc. Een nabrander is nodig om dit te voorkomen. In de NRD moet staan welke schroot-soorten er gebruikt mogen worden en welke maatregelen worden getroffen ter voorkoming van schadelijke emissies en het toetsen van de schrootkwaliteit. Schrootkwaliteit moet gelimiteerd worden naar gelang de emissies die eruit komen. Het is van belang om dit in de NRD op te nemen. Ook omdat de schadelijke stoffen er verder in de keten uitkomen.	
Dan nog een kanttekening/verzoek tot (meer)aandacht voor de mogelijkheden voor recycling van restproducten vanuit het beoogde proces zelf.; (meer denken en werken vanuit de kansen)	Zie onder andere hoofdstuk 5.4 van de Commissie mer over circulariteit voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen in het advies over reikwijdte en detailniveau voor het MER.
Naast CCS kan er meer aandacht komen voor CCU door/voor schone CO2 te (her)gebruiken en dit zorgvuldig te (laten) onderzoeken. Te denken valt aan land en tuinbouw, maar ook Syngassen en producten voor de bouw vanuit de modulaire opbouw van CO2.	CCU valt in principe buiten de scope van het project Heracless-Groen Staal en het daarvoor benodigde MER. Wel geeft Tata Steel in de NRD aan dat nog wordt overwogen of hergebruik van CO2 in de industrie of tuinbouw een optie is.
Ook de mogelijkheden circulair om te gaan met de (nieuwe)staalslakken kan kansen bieden. Waarom onderzoek door/met derden en niet het binden van derden of als Tata zelf oppakken?	Zie onder andere hoofdstuk 5.4 van de Commissie mer over circulariteit voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen in het advies over reikwijdte en detailniveau voor het MER.

Zienswijze over GELUID en TRILLINGEN	Antwoord
Pag. 52 Geluid. Het moge duidelijk zijn dat de meeste geluidsoverlast door de nieuw te plaatsen installaties, betrekking heeft op de schrot verwerking. Door TSN aan te geven hoe dit ondervangen wordt binnen de norm 85 DBA 1 meter van de installatie en 65 DBA aan de TSN terrein grens. Daarnaast, zal de EAF geluid produceren gegeven het discontinue arc-proces. Er wordt	Zie onder andere hoofdstuk 5.1.3 van het advies van de Commissie mer over geluid voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies. Het onderzoek naar de geluidbelasting en een mogelijke toename tijdens de realisatiefase is onderdeel van het MER. Of er sprake is van een toename van de geluidbelasting en hoe groot een eventuele toename is, is op dit moment niet te zeggen. Als overheid

hierbij van uitgegaan dat de EA Furnace in een geheel omsloten "Elephant House" is gevat. Gaarne dit te bevestigen.	letten we erop dat een dergelijke beoordeling goed mee wordt genomen in het MER.
De geluidstudie voor het MER moet goed aangegeven welke mitigerende maatregelen zijn onderzocht om geen extra geluidbelasting te creëren. Daarbij denken we niet alleen aan fysieke oplossingen zoals behuizingen/overkapping maar ook bedrijfs- c.q. procesmatige maatregelen, zoals alleen schrotverlading en -catering gedurende daguren en niet 's nachts.	Zie onder andere hoofdstuk 5.1.3 van het advies van de Commissie mer over geluid voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Geluid is moeilijk traceerbaar en dat lijkt een vrijbrief om 24 uur per etmaal geluid te produceren. De omgevingsdienst wil wel handhaven. In de praktijk lijkt het niet te lukken om de geluidsbron te traceren en daarop te acteren.	Tata Steel is een bedrijf dat vergunning heeft om dag en nacht in bedrijf te zijn met daarbij de regel dat ze dat doen binnen de vergunde geluidsruimte. Die vergunde geluidsruimte is 's nachts lager dan overdag. Als het bedrijf buiten de vergunde geluidsruimte opereert zal de OD NZKG hierop handhaven op basis van toezicht dag en nacht (consignatiedienst). Het onderzoek naar de gevolgen van het project voor geluid is onderdeel van het MER. Zie onder andere hoofdstuk 5.1.3 van het advies van de Commissie mer over geluid voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
En de nieuwe installatie gaat ook geluid produceren. Hoeveel ?, het is moeilijk in te schatten. Mijn vraag is als de oxistaalinstallatie/fabriek sluit en hoogoven 7 zullen de nieuwe installaties dan minder geluid voortbrengen ?.En welke voorwaarden worden er opgenomen om de geluidsgevolgen te monitoren en te waarborgen dat ze binnen bepaalde normen blijven, daar er met de grootte van groen staal productie nog geen ervaring is.	Zie onder andere hoofdstuk 5.1.3 van het advies van de Commissie mer over geluid voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies. Het onderzoek naar de geluidbelasting en een mogelijke toename tijdens de realisatiefase en operationele fase is onderdeel van het MER. Of er sprake is van een toename van de geluidbelasting en hoe groot een eventuele toename is, is op dit moment niet te zeggen. Als overheid letten we erop dat een dergelijke beoordeling goed mee wordt genomen in het MER.
Als laatste, een groot gebouw op het Tata terrein 50meter lang en paar verdiepingen hoog is een aantal jaren gesloopt. Tata had ruimte nodig. Dit werkte voor ons als een geluidsscherm. Want nadien hoorde we veel meer	Zie onder andere hoofdstuk 5.1.3 van het advies van de Commissie mer over geluid voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies. We adviseren dat het MER beschrijft welke maatregelen

geluid. Kan er ergens een nieuw absorberend geluidsscherm op het terrein van Tata geplaatst worden? Dit kan een snelle verbetering van de leefomgeving bewerkstelligen.	getroffen worden om de geluidemissies naar de omgeving zoveel mogelijk te beperken, en wat daarvan het effect is.
Geluidsdruk goed in kaart brengen ook tijdens de piekmomenten	Zie onder andere hoofdstuk 5.1.3 van het advies van de Commissie mer over geluid voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Extra nadruk op geluid. WestBeverwijk heeft in de afgelopen jaren veel overlast ervaren bij de verplaatsing van de schrotcatering naar het terrein waar voorheen de blokwalserij 2/knuppewalserij stond.	Zie onder andere hoofdstuk 5.1.3 van het advies van de Commissie mer over geluid voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Geluidsbelasting van de bewoners te verminderen. De wijkgroep ziet in de komende verandering in de installaties van Tata Steel de gelegenheid voor Tata Steel om de geluidsbelasting te verminderen.	Zie onder andere hoofdstuk 5.1.3 van het advies van de Commissie mer over geluid voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Wat gaat er veranderen (=verbeteren) aan de geluidscontour?	De huidige geluidszone van het Tata-terrein blijft vooralsnog staan. Deze is vergund, onherroepelijk en is opgenomen in de omgevingsplannen van de gemeente Velsen, Beverwijk en Heemskerk. Deze zienswijze valt dan ook buiten de scope van het project. Zowel in ons advies op de NRD als in de NRD wordt onder andere de geluidsbelasting meegenomen als aandachtspunt.
Geluid is al een gezondheidsprobleem en moet minder worden. Een van de grootste problemen m.b.t. het Groenstaal is 'geluid'. Er is nu al een hoge mate van slaapverstoring en gezondheidsbelasting als gevolg van geluidsoverlast afkomstig van het Tata-terrein. Er is geen geluidsruimte want er is nu al te veel geluid dus er moet een verbetering komen ten opzichte van de huidige situatie, we verwijzen hiervoor naar de rapportage geluid dat in opdracht is gemaakt van de OD.	Het onderzoek naar de geluidbelasting en een mogelijke toename tijdens de realisatiefase en operationele fase is onderdeel van het MER. Of er sprake is van een toename van de geluidbelasting en hoe groot een eventuele toename is, is op dit moment niet te zeggen. Als overheid letten we erop dat een dergelijke beoordeling goed mee wordt genomen in het MER. De bestaande geluidszone mag daarbij niet worden overschreden. Zie verder onder andere hoofdstuk 5.1.3 van het advies van de Commissie mer over geluid voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.

In de MER moet een uitgebreid overzicht komen van alle geluidsbronnen op het terrein met exacte locatie en met soort geluid en decibel. Er hoort hier heel duidelijk en gedetailleerd worden beschreven welke vormen van geluid (piekgeluiden, trillingen, brom, etc.) bij welke fabrieksonderdelen voorkomen en hoe dit een cumulatief effect heeft over het hele terrein (d.w.z. in combinatie met Decibel etc.). Ook zal de invloed op geluid van veel meer (en andere kwaliteit) EAF-slak, wat elders in de keten wordt verwerkt, moeten worden meegenomen; o.a. extra geluid hierdoor bij Harsco en in de Sinter.	Zie onder andere hoofdstuk 5.1.3 van het advies van de Commissie mer over geluid voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
EAF en andere installaties wekken grote zorg m.b.t. geluid. Van vergelijkbare EAF-fabrieken (die overigens vaak op kleinere schaal zijn ontworpen) in de wereld is bekend dat er een zeer luid geluid vandaan komt. Vooral herrie op de momenten dat deze aangaat. Er schijnt volgens experts enorme hoeveelheden beton nodig te zijn om dit geluid te kunnen weren. De maximale maatregelen zijn derhalve nodig. Het zou vooral laagfrequent geluid (50 herz) betreffen en hiervan is algemeen bekend dat dit lastig te dempen is. Uitgangspunt moet zijn dat de nieuwe fabrieken en de fabrieks-wijzigingen zero geluid produceren (in de bouwfase en daarna).	Zie onder andere hoofdstuk 5.1.3 van het advies van de Commissie mer over geluid voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
De geluidsmaatregelen direct aan de bron treffen. Geluid gedraagt zich onvoorspelbaar en nooit zal het argument gebruikt mogen worden dat een gebouw voor een fabriek het geluid wel zal tegengaan. Als voorbeeld; als de DRI vanuit Wijk aan Zee direct achter de Oxy komt (die 80 meter hoog is) dan mag dit geen reden zijn om minder dan de maximale maatregelen te treffen bij de DRI.Bij geluid is belangrijk om bij alle fabrieken te laten zien welke allerbeste keuzes zijn gemaakt om het geluid uit te sluiten; elephant house, hoogte gebouwen aanpassen (al dan niet deels in de grond). Wanneer er geluidsvermindering wordt bereikt bij de fabrieken (zoals de HO7 en KGF2) die sluiten dan is er geen enkele reden om dit weer op te vullen en zeker ook niet om daar een voorschot op te nemen.	Zie onder andere hoofdstuk 5.1.3 van het advies van de Commissie mer over geluid voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.

Geluid blz. 52: volgens WHO-normen. Jaargemiddelde er uithalen en dag en nacht 45 en 39 db(A)	In ons advies op de NRD adviseren wij Tata Steel om ook de gezondheidskundige advieswaarden te beschouwen in het onderzoek om de effecten te bepalen per alternatief en variant. Hierbij is het belangrijk om in het MER duidelijk naast de emissies, immissies en deposities naar de lucht te beschrijven ook geluid hierin mee te nemen en beide thema's af te zetten tegen de wettelijke grenswaarden én advieswaarden (zoals die van de WHO). Zie verder onder andere hoofdstuk 5.1.3 van het advies van de Commissie mer over geluid voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Geluid van LFG en infrasoon geluid passend meten.	Zie onder andere hoofdstuk 5.1.3 van het advies van de Commissie mer over geluid voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
De akoestische effecten tot een minimum beperken in elk geval gedurende de avond en nacht, waarbij piekgeluiden in die periode uitgesloten zijn.	Zie onder andere hoofdstuk 5.1.3 van het advies van de Commissie mer over geluid voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.

Zienswijze over EXTERNE VEILGHEID	Antwoord
verzoek ik u in het kader van externe veiligheid goed te onderzoeken wat de risicocontouren zijn en ervoor te zorgen dat deze contouren zo klein mogelijk blijven en in elk geval niet tot IJmuiden reiken.	Zie onder andere hoofdstuk 5.1.5 van het advies van de Commissie mer over externe veiligheid voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Pag. 22, paragraaf 3.3.6: in de MER dienen alle voorvallen die kunnen gebeuren, omschreven te zijn: uitval van elektriciteit, uitval van koelwater, uitval van perslucht, uitval van hydraulische systemen, uitval van waterstof, uitval van aardgas, etc.	Zie onder andere hoofdstuk 3.1.3 van het advies van de Commissie mer over bijzondere bedrijfssituaties voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.

Zienswijze over DUURZAAMHEID en ENERGIE	Antwoord

Op pagina 10: Tata Steel CO_2 emissie van 6 Mtpy, Vattenfall 6 Mtpy. TSN produceert 920,000 Nm^3/hr aan hoogovengas die totaal doorgezet wordt naar de Vattenfall installaties. Dit gas wordt geproduceerd door TSN en is daardoor de producent van 12 Mtpy aan CO_2. Vattenfall is slechts een afnemer van dit gas. Wel is het van belang dat in de MER aangegeven wordt hoe de energiebalans eruit ziet, door teruglopende gasopbrengst door sluiting van hoogoven 7). De bovengenoemde hoeveelheid hoogoven gas zal in 2030 met circa 60% afnemen.	Zie onder andere hoofdstuk 3.1.2 van het advies van de Commissie mer over energiebalansen voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Pag. 55 Er is twijfel aan de volgordelijkheid van de voorgestelde energieladder! Het moge een ieder bekend zijn dat de DRP en EAF route erg energie intensief zijn. Dus van massale energie besparing bij de nieuw te plaatsen installatiedelen zal het in eerste instantie niet komen. Wel is het van groot belang dat TSN massaal moet meewerken aan de energie transitie van de IJmond met de geplande Energiehaven +. Massale aanlanding van stroom en waterstof is essentieel voor de transitie. In het kader van de ontwikkeling van Energiehaven +is er een convenant overeengekomen met Port of Amsterdam, PNH, Gemeenten Velsen Noord, Beverwijk en Heemskerk en Zeehaven IJmuiden B.V. Een enorme kans voor de IJmond, dit moet maximaal geëxploiteerd worden. De NRD zou hier ook op in moeten zetten in het kader van de werkgelegenheid, optimalisatie van de Offshore wind transitie en technologische ontwikkeling van heel Kennemerland, met maximale circulariteit. Door drastisch gereduceerd kolenverbruik, dus ook minder kolenopslag en sluiting van KGF 2 en aanpalende Gasreiniging en hoogoven 7, komt er een groot kavel (circa 100 hectare) vrij voor ontwikkeling van de Offshore Windindustrie. TSN zou middels maatwerkafspraken gedwongen moeten worden grond via een lease constructie af te staan aan derde partijen om e.e.a. te realiseren. Het gebied moet grootscheeps ontwikkeld worden op de zuidwest zijde van het TSN terrein, inclusief de averijhaven (Energiehaven zonder +). Dus wellicht gedeeltelijk dempen, maar verruimen en een kade bouwen om uiteindelijk Floating Windturbine Generatoren (WTG) te kunnen gaan bouwen, samenstellen en het zeegat uit varen. TSN zal hiervoor het staal aanleveren en in het kader van de circulariteit dit staal later weer als schrot gaan verwerken van turbine masten en floaters die aan het einde van hun	Deze zienswijze valt voor een groot deel buiten de scope van het project Heracless-Groen Staal en het daarvoor benodigde MER. De veranderingen in de energiebalans en efficiënt (her)gebruik daarvan komt terug in ons advies aan Tata Steel over de reikwijdte en het detailniveau voor het MER.

levensduur zijn. Elektrificatie en waterstof moeten bovenaan de lijst staan, besparing komt daarna, als er massaal groene windstroom en waterstof op zee gemaakt, aan land komt. Lukt dit alles, dan is wellicht CO_2 opslag op de Noordzee niet nodig. De dan nog kleine hoeveelheid kan de kassenbouwteelt in of in het ergste geval naar Noorwegen per schip voor ondergrondse opslag. Het gebruik van Biomassa moet uiteraard gepromoot worden om de laatste CO_2 resten uit de DRP en EAF te halen. Kortom de energieladder moet heroverwogen worden qua volgordelijkheid.	
We adviseren dat in het mer-proces onderzocht hoeveel restwarmte er ontstaat en wat ermee gedaan wordt in het Project en welke opties c.q. varianten er zijn voor gebruikt en opwaardering.	Zie onder andere hoofdstuk 5.3 van het advies van de Commissie mer over warmte voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Brak koelwater voor het proces. Waar vandaan en hoeveel, bij droogte ook voorradig en lozing afspraken.	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.7 en 5.2 van het advies van de Commissie mer over water voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
We adviseren dat in het mer-proces onderzocht hoeveel restwarmte er ontstaat en wat ermee gedaan wordt in het Project en welke opties c.q. varianten er zijn voor gebruikt en opwaardering.	Zie onder andere hoofdstuk 5.3 van het advies van de Commissie mer over warmte voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.

Zienswijze over BODEM	Antwoord
Pag. 56 Bodem De locatie van de DRP en EAF zijn al min of meer bekend. Daarom kan bodemonderzoek nu al reeds plaatsvinden om verrassingen later te voorkomen. Op de locatie van de DRP is te verwachten dat de bodem gesteldheid zwaar vervuild is door jarenlange stort van rest stoffen op het Centraal Afvalbewerking Bedrijf aldaar. Dus z.s.m. aanpakken.	Zie onder andere hoofdstuk 5.2 van het advies van de Commissie mer over bodem voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
In de duiding van het plangebied worden de leidingenstroken gemist voor transport van elektronen en moleculen. De aanleg van leidingen en kabels,	De commissie vraagt om de aandachtspunten voor de informatie over de procesbeschrijvingen, fasering (voorbereidende fase, aanleg-, transitie- en gebruiksfase) zo compleet en duidelijk mogelijk te beschrijven. Ze vragen om dit per (hoofd)onderdeel van het

noodzakelijk voor het functioneren van Heracless Groen Staal, Hebben invloed op bodem, milieu en natuur.	staalproductieproces in beeld te brengen, waaronder: Neem in het MER ook duidelijke plattegronden, procesbeschrijvingen en schematische tekeningen op van de verschillende (onderdelen van de) installaties en hoe ze samenhangen. Als onderdeel van deze werkzaamheden hoort ook het in beeld brengen van de gevolgen van de benodigde leidingstroken en of aanpassingen daarvan.
Ik ben van mening dat de notitie een goed startpunt is voor de discussie over de financiële zekerheidsstelling voor de sanering van de vervuilde grond op het terrein van Tata Steel. Ik ben blij dat er aandacht is voor dit belangrijke issue, en ik hoop dat er een oplossing wordt gevonden die de sanering van de vervuilde grond garandeert. In de notitie wordt gesproken over een saneringsdiepte van 5 tot 10 meter. Het is belangrijk dat er een gedegen onderzoek wordt uitgevoerd om te bepalen wat de optimale saneringsdiepte is. De kosten van de sanering zijn schattingen tussen de €3,7 en €18,7 miljard. Het is belangrijk dat er een realistische kostenraming wordt gemaakt.	De wijziging van het Omgevingsbesluit ziet op de bevoegdheid en verplichting van het bevoegd gezag om door middel van voorschriften financiële zekerheid te verbinden aan een omgevingsvergunning. Dit traject valt buiten de scope van het project Heracless-Groen Staal en zal in een aparte procedure worden opgepakt. Financiële zekerheidstelling dient voor het gehele terrein van Tata Steel te worden geregeld.
Saneren (vervuilde) grond onder de nieuwe fabrieken bij het Groenstaal en bij de andere scenario's Onderzocht moet worden in welke mate er bodemvervuiling is en hoe zich dit ontwikkeld in de tijd (ook meenemen in een MKBA) en richting de omgeving (via het grondwater).	Zie onder andere hoofdstuk 5.2 van het advies van de Commissie mer over bodem voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.

Zienswijze over NATUUR	Antwoord
Tata dient om haar natuurvergunning te behouden (meer) delen van haar terrein (tijdelijk) groen (natuurlijk) te houden zoals eerder gesteld in plan Staalblauwtje en tot nu voldoet Tata daar niet genoeg aan. Tijdelijke natuur is geen tijdelijke slakbergen, slakresten en alles wat bodemvreemd materiaal is. Ook geen tijdelijke slakbergen bedekt met natuur. Wij willen in dit plan zien hoe Tata haar maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt met de vergroening van haar terrein en de gezondheid van haar	Zie voor de wijze waarop wij Tata Steel adviseren in het MER voor het project Heracless-Groen Staal aandacht te besteden aan natuur paragraaf 5.5 van het advies van de Commissie mer.

terreinbodem en ondergrond en grondwater en bewoners. Nu en in de toekomst.	
23. Blz. 51. Aerius is een verouderde niet passende methode om te gebruiken.	AERIUS is de methode waarmee de stikstofdepositie als gevolg van projecten en plannen op Natura 2000-gebieden wordt berekent. Het is wettelijk verplicht om bij de MER- en vergunningsprocedure uit te gaan van de actuele versie van AERIUS.

Zienswijze over WATER	Antwoord
Blz. 54 waterlozing met verplichte maximale passende inzet tot uitkomst minimalisering tot 0 ZZS.	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.7 en 5.1.2 en 5.2 van het advies van de Commissie mer over water en ZZS voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Pag. 24, paragraaf 3.3.9, alinea "Koelwater": in MER dient het gevolg van koeling met koeltorens vermeld te worden: creëert wolken, waternevel, etc. en daarmee gevolg voor milieu/gezondheid (bijv. legionella).	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.7 en 5.2 van het advies van de Commissie mer over water voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Pag. 26, paragraaf 3.3.10: er ontbreekt een paragraaf over water van PWN en een paragraaf over verkeer.	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.7, 3.3 en 5.2 van het advies van de Commissie mer over water en transport voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Welk water wordt gebruikt? Hoe groot is de hoeveelheid afvalwater van de nieuwe fabrieken, wat wordt eraan toegevoegd qua vervuiling en waar gaat dit naar gebruik heen? Tata dient gedetailleerd duidelijk te maken hoe het dit afvalwater schoon gaat maken; welke filtersystemen worden gebruikt? Dit om te voorkomen dat het zeewater/stranden (nog meer) vervuild raken. Het is belangrijk om dit te weten, (schoon) water wordt steeds schaarser in Nederland. Dit is belangrijk omdat Tata jaarlijks 183 miljard water uit de Lek verbruikt en samen met grondwater 212 miljard water vervuild (met zware metalen en andere schadelijke stoffen) in het Noord-Hollands Kanaal terecht.	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.7 en 5.2 van het advies van de Commissie mer over watervoorziening voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.

In de basis zou al het afvalwater dusdanig gefilterd moeten worden dat de uitstroom van zeer zorgwekende stoffen nihil is en het water binnen het productieproces hergebruikt kan worden.	In het advies over reikwijdte en detailniveau adviseert de Commissie om de hoeveelheid en samenstelling van het afvalwater te onderzoeken, alsook het hergebruik. Dit onderdeel van de zienswijze sluit hierbij aan. Voor de emissie van zeer zorgwekkende stoffen geldt dat deze in ieder geval aan grenswaarden gebonden is. Dergelijke grenswaarden mogen niet overschreden worden. In het MER zal het effect van het voornemen op de emissie van zeer zorgwekkende stoffen bepaald worden.

Zienswijze over VERKEER	Antwoord
Verkeer: Hoe gaat de aanvoer/afvoer van grondstoffen en "eind"producten over water, spoor en de weg.	Zie onder andere hoofdstuk 3.3 van het advies van de Commissie mer over transport voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Welke gevolgen heeft dit voor de uitstoot van gassen, voor de drukte, voor de verkeersstromen, voor geluid, voor de kans op files, voor de bereikbaarheid, voor lokaal verkeer in de IJmond, kortom milieudruk?	Zie onder andere hoofdstuk 3.3 van het advies van de Commissie mer over transport voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Het verkeer van/naar Tata Steel over Velsertraverse, N197, Wenckebachstraat, e.d. vanwege de bouw en vanwege het transporteren van schroot	Zie onder andere hoofdstuk 3.3 van het advies van de Commissie mer over transport voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Mogelijk spoorverkeer (als schroot per trein wordt aangevoerd, gevolgen voor het verkeer op en door de overwegen)	Zie onder andere hoofdstuk 3.3 van het advies van de Commissie mer over transport voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Het MER moet daarom een goede verkeersstudie bevatten over de modaliteiten van aanvoer van grondstoffen (weg, schip, spoor) met een	Zie onder andere hoofdstuk 3.3 van het advies van de Commissie mer over transport voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.

analyse van eventuele daarmee verbonden veiligheidsrisico's en speciale aandacht voor transport over de weg.	
Pag. 54, paragraaf 5.3.6: het verkeersonderzoek moet zowel weg- als water- als trein-transport omvatten.	Zie onder andere hoofdstuk 3.3 van het advies van de Commissie mer over transport voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
blz. 46 nu opeens weer co2-opvang? Wat betekent dat voor transportdruk over water en land.	Zie onder andere hoofdstuk 3.3 van het advies van de Commissie mer over transport voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.

Zienswijze over OVERIG	Antwoord
Pag. 18 De DRP heeft een capaciteit van 2,5 Mtpy, echter worden er ook pellets aangekocht. Wellicht kan de NRD ook ingaan op de vraag wat dan de ruwe materiaal balans is. Hoeveel DRI en/of hoogoven pellets? Met name de eerste is essentieel gegeven de zuiverheid van het erts. (Ganggesteente, Silica en Alumina), hetgeen tevens de slakhoeveelheid bepaald en daardoor wellicht meer overlast.	Zie onder andere hoofdstuk 3.1.2 van het advies van de Commissie mer over massabalansen voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Pag. 20 De capaciteit van de EAF is volgens eerdere documentatie van TSN 3 Mtpy, maar is niet terug te vinden in de c-NRD. Dit zou de grootste unit in de wereld worden die draait op 70% DRI en 30% schrot als feed-stock. Per saldo zal er zo'n 2,7 Mtpy aan vloeibaar staal uitkomen. Gaarne binnen de MER de EAF capaciteit te bevestigen in zover bruto capaciteit en netto vloeibare staal-output.	Zie onder andere hoofdstuk 3.1.2 van het advies van de Commissie mer over massabalansen voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Pag. 22 Bij een uit bedrijf zijnde DRP wordt HBI inkoop overwogen. Aan hoeveel Mtpy wordt dan gedacht? Is er een gedegen materiaal balans voor zelf geproduceerd halffabricaat ofwel ingekochte HBI of zelfs DRI?	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.2 en 3.2.4 van het advies van de Commissie mer voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Pag. 33 Alternatieven en varianten. Er wordt gesuggereerd allerlei alternatieven en varianten te gaan onderzoeken, echter gaat hier geen	Zie voor de wijze waarop wij Tata Steel adviseren in het MER aandacht te besteden aan alternatieven en varianten hoofdstuk 4 van

waardevolle tijd mee verloren? Begrijp dat zorgvuldigheid op zijn plaats is maar dit levert hoegenaamd niets op. De gekozen route is helder. Alternatieven: · REF is een gepasseerd station v.w.b. fase 1, wellicht als de technologie volwassen is in fase 2; · EAF plus HBI als ingekocht halffabricaat is een dure route en momenteel niet op grote schaal beschikbaar! Voor ingekochte HBI is geen business case te maken, mede ingegeven door TSN eigen PEFA, die onder nieuwe BAT/BREF valt na mega investering. Met ingekochte erts en eigen PEFA voor hoogoven en DRP pellets een "unique selling proposition" voor zeker de laagste Opex. Wellicht wordt HBI interessant in fase 2, als de HBI verder is geëvolueerd, met name in de MENA, Latijns America en/of Australië; · MIDREX totaal ander proces, lage druk, hoog elektriciteit gebruik, niet op deze schaal toegepast en geen ervaring met waterstof; · HIsarna is onbewezen technologie, de pilot is al jaren een drama en heeft nooit voor langer dan 60 dagen gedraaid. Kolenverbruik is >700 kg/thm, dus allesbehalve CO_2 vrij. Tevens is opschaling een factor 15, onverantwoordelijk; · Hoogoven 6 eerst uit bedrijf nemen. Deze is net voor meer dan Euro 500 Mio. gerenoveerd, goed voor een 20 jarige campagne. Eerdere sluiting is pure kapitaalvernietiging. Tevens als deze eerst sluit, wordt de 5 Mtpy CO_2 reductie doelstelling zeker niet behaald;	het advies van de Commissie mer, aangevuld met hoofdstuk C.2.1 van ons advies aan Tata Steel.
Pag. 34 Varianten. · Hoe om te gaan met Vattenfall gegeven het feit dat er in 2030 door sluiting van Hoogoven 7, aanzienlijk minder gas doorgezet gaat worden naar de centrales VN24, VN25 en IJM01; · EAF te plaatsen aan de Noordzijde van de BOF is geen goed idee, daar deze dan te dicht op Wijk aan Zee staat. Geluid en emissie spelen daarbij een hoofdrol.	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.6 van het advies van de Commissie mer over aanpassingen in de energievoorziening voor de wijze waarop de zienswijze over de Vattenfall centrales is verwerkt in het advies. De Commissie mer adviseert in hoofdstuk 4.1 van haar advies om de alternatieve locatiekeuze dichter bij woonkernen te laten vervallen omdat op voorhand duidelijk is dat dit alternatief waarsschijnlijk tot minder milieuwinst zal leiden.

Pag. 35 Het te nemen Projectbesluit moet sneller dan aangegeven in het document. Als er binnen het besluit niet in 2025 grond gebroken kan worden, wordt de 2030 doelstelling niet gehaald. "Time is of the essence".	De provincie Noord-Holland en de OD NZKG spannen zich maximaal in om besluitvorming zo snel mogelijk te laten verlopen zonder verlies van zorgvuldigheid. Mede daarom is gekozen voor het toepassen van de projectprocedure, omdat deze procedure een snellere doorlooptijd kent dan een reguliere procedure. Wel moet gerealiseerd worden dat deze organisaties ook afhankelijk zijn van derden, niet tijdige aanlevering van gegevens door hen kan de besluitvorming vertragen.
Pag. 45 Het bijdragen aan een betere zienswijze van een ieder is prima, hetgeen wel in de tijd uitgezet moet worden en gelimiteerd, rekening houdend met eerder opgegeven milestones. 2025 Start bouwrijp maken van het terrein van de nieuwe installaties; 2025-2028 bouwen DRP en EAF, dit vergt 36 maanden van contract tot sleutel overdracht; 2029 inbedrijfname met overgang van de hoogoven naar de DRP-EAF route kost wel een jaar, met afbouw productie Hoogoven 7 en KGF 2. 2030 full operations, waarbij hoogoven 7 en KGF 2 definitief sluiten.	De provincie Noord-Holland en de OD NZKG spannen zich maximaal in om besluitvorming zo snel mogelijk te laten verlopen zonder verlies van zorgvuldigheid. Mede daarom is gekozen voor het toepassen van de projectprocedure, omdat deze procedure een snellere doorlooptijd kent dan een reguliere procedure. Wel moet gerealiseerd worden dat deze organisaties ook afhankelijk zijn van derden, niet tijdige aanlevering van gegevens door hen kan de besluitvorming vertragen.
Pag. 46 Als reeds aangegeven in de Participatie sessies, is het bezwaarlijk dat de aangegeven timeline slechts doorloopt tot 2027, dit terwijl fase 1 sluiting van Hoogoven 7 en KGF 2 start in 2029 met een transitie fase tot in 2030. Het schema dus gaarne uitbreiden. Er is geen tijd meer te verliezen, dus doorpakken nu met 1 DRP en 1 EAF. Met het clusteren van vergunningen en procedures moet e.e.a. veel sneller kunnen. Leveranciers van de DRP en EAF hebben minimaal 36 maanden nodig van contract ondertekening tot sleutel overdracht. Er moet versneld worden anders wordt 2030 niet gehaald. In de eerdere participatie sessies is door TSN aangegeven dat er de ambitie is Hoogoven 6 en KGF1 in 2035-2037 uit bedrijf te nemen. Dit door TSN te bevestigen.	Het schema op p. 46 van NRD geeft enkel de planning weer van de gehele MER- en vergunningenprocedure en niet van de realisatie van het project. Het bewaken van de totaalplanning inclusief realisatie van het project is een verantwoordelijkheid van Tata Steel als initiatiefnemer.
Pag. 57 Visuele aspecten. Een DRP toren zal al gauw de 120 meter halen qua hoogte. Des te verder deze afstaat van de bebouwde omgeving des te beter het is. De driehoek die TSN in gedachte heeft voor de DRP's (fase 1 en 2), staat min of meer midden op het terrein voor minste	Dit zal verder worden onderzocht in het MER van Tata Steel.

horizonvervuiling. De EAF is een stuk lager in hoogte dus beide geen thema maar wel de locatie z.s.m. bevriezen.	
Pag. 58 De BAT (Best Available Technology) en BREF (Best Reference plant) zal naast de DRP en EAF ook op de PEFA met Stoffilter en DeNox van toepassing zijn. TSN kan een voorloper zijn in de transitie "af van de fossiele brandstoffen" en dit zou breed gepromoot moeten worden ook binnen de EU. Dit zal er uiteindelijk in resulteren dat TSN weer een trots staalbedrijf wordt!	In hoofdstuk 4 van het advies van de Commissie mer wordt onder andere geadviseerd om een schoon alternatief te onderzoeken waarbij voor alle procesinstallaties, waaronder de PEFA, de meest actuele beschikbare technieken worden ingezet (BBT+) die leiden tot maximale reductie van emissies naar lucht en water.
Aangezien het c-NRD met betrekking tot het voornemen geen compleet beeld geeft van alle veranderingen: DRP en EAF met alle toegevoegde milieu-installaties (in-proces en end-of pipe zoals deNox en deSox), nieuwe toe- en afvoerlijnen, nieuwe opslagen (al dan niet open of overkapt) en extra panbehandelingsinstallaties met grondstoffensilo's en media-aanvoeren, behuizingen en omkastingen tegen geluid, zien we graag dat het MER het voornemen goed en gedetailleerd specificeert. De gegevens hierboven horen er in ieder geval in te staan.	Zie onder andere hoofdstuk 3.2 van het advies van de Commissie mer voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Het MER moet ook inzicht verstrekken m.b.t. de milieuaspecten van de veranderingen bij alle betrokken leveranciers en afnemende bedrijven.	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.8 van het advies van de Commissie mer over derde partijen en hoofdstuk 3.3 over transport voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies. In de NRD van Tata Steel wordt op pagina 4 beschreven dat veranderingen als gevolg van het projectvoornemen bij derden ook worden beschouwd.
We verwachten dat het MER zoveel mogelijk gedetailleerd inzicht verstrekt wat de referentiesituatie inclusief nog alle te realiseren milieumaatregelen. Tevens dient het MER helder aan te geven wat de peildatum is en de invloed van autonome ontwikkelingen ook duidelijk te vermelden. Als voor 2029 bijvoorbeeld nog een of meer batterijen van kooksgasfabriek 2	Zie onder andere hoofdstukken 4.3 en 5 van het advies van de Commissie mer over referentiesituaties voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.

worden gesloten dan behoort zulks in de referentiesituatie te worden opgenomen.	
We adviseren dat het MER alle kentallen over de referentiesituatie in absolute zin en het jaar ervan presenteert.	Zie onder andere hoofdstuk 4.3 van het advies van de Commissie mer over referentiesituaties voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
We adviseren dat het MER aangeeft welke EAF-varianten onderzocht zijn. In die varianten zou in ieder geval de minst milieubelastende optie zijn uitgewerkt.	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.2 van het advies van de Commissie mer over de EAF-installatie en hoofdstuk 4 over alternatieven en varianten voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
We verzoeken dat in het mer-onderzoek wordt meegenomen de stabiliteit van het elektriciteitsnetwerk (in de omgeving en daarbuiten) na introductie van de nieuwe installaties is en welke maatregelen er genomen worden om de omgeving te beschermen tegen spanningsfluctuaties	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.6 van het advies van de Commissie mer over de energievoorziening voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Het advies is in het MER op te nemen niet alleen welke milieu-installaties al zijn voorzien maar ook potentiële mitigerende milieumaatregelen op te nemen en te onderzoeken in het mer-proces.	Deze zienswijze sluit aan bij ons advies op de NRD en het advies van de Commissie mer, waarin wordt geadviseerd om mitigerende maatregelen in het MER op te nemen ter voorkoming of minimalisatie van milieueffecten.
Aantal incidenten bij Tata Steel? Beleving rond de 3000 de opgelegde dwangsom leidt niet tot aanpassing in het gedrag van Tata Steel, terwijl dit het doel is van een dwangsom. Wordt dit meebegroot door Tata zodat zij het proces niet hoeven aan te passen. Weegt het economisch belang zwaarder dan het gezondheids belang? Kunt u uitleggen of dit het geval is en waarom dan niet een vergunning wordt ingetrokken.	Het project Heracless Groen Staal moet zorgen voor een gezondere leefomgeving in de IJmond door minder uitstoot en is voor Tata Steel van belang voor het voortbestaan van het bedrijf. Het intrekken van een vergunning is complex en kan alleen als aan zeer strenge juridische eisen is voldaan. Deze zienswijze valt buiten de scope van het project Heracless-Groen Staal en het daarvoor benodigde MER.
Er komt een verbod op kolen in 2030 voor elektriciteitsproductie, volgens Tata Steel zijn zij dan nog niet gestopt met kolen. Waarom hoeft Tata zich	Tata Steel gebruikt kolen voor de productie van staal, niet voor de productie van energie. Daarmee is het beoogde verbod op kolen waar

niet te houden aan dit verbod in hun Plan. Is dit geen reden voor u om geen vergunning te verlenen.	naar wordt verwezen niet van toepassing op een staalbedrijf zoals Tata Steel.
Ook ongebluste kalk als grond of (hulp/pulp) stof vermelden. Blz. 15 Wijziging van energie en productiestromen. Gebruik van ongebluste kalk ook later beschrijven.	Op bladzijde 15 van de concept-NRD zijn de stoffen opgesomd ten aanzien waarvan de grootste veranderingen in aanvoer- en afvoerstromen te verwachten zijn. In ons advies over reikwijdte en detailniveau vragen wij Tata Steel om in het MER onderzoek te doen naar alle wijzigingen in de gebruikte (hulp)stoffen en daarbij de gevolgen voor de leefomgeving te bepalen. Voor zover ongebluste kalk in deze fases gebruikt wordt, moet er onderzoek naar de gevolgen van het voornemen voor die stof worden gedaan.
Waterstof is er nog niet....voorlopig. Hoe lang mag TATA gas aanvoeren via de Noordzee bij vergunning betrekken termijn.	Deze zienswijze valt buiten de scope van het project HeraCless-Groen Staal en het daarvoor benodigde MER. Wel adviseren wij Tata Steel om in het MER de milieueffecten te beschouwen van het gebruik van aardgas in plaats van waterstof.
Meting RIVM september '23. Vervolgtraject parallel laten lopen tijdens opstart DRP. Speelt de GGD hierbij nog een rol?	De GGD Kennemerland valt samen met de Brandweer Kennemerland onder het orgaan Veiligheidsregio Kennemerland. De Veiligheidsregio is een wettelijk adviseur op zowel de MER- als de vergunningenprocedure.
Grootste uitdaging zijn alle partijen met hun eigen belangen . Provincie heeft de coördinatie. Zorg dat de Project groep geen poldermodel wordt(vastlopen in procedures/niet slagvaardig) maar concreet Tijdspad met concrete doelen	In de 'Gewijzigde Notitie Voornemen', die door de provincie is vastgesteld bij de start van het project, is een planning opgenomen waarin staat wat de doorlooptijden zijn voor de te doorlopen procedures. De voorliggende NRD sluit aan op de daar genoemde planning. Deze planning is ook opgenomen in de NRD van Tata Steel op pagina 46.
Weinig oog voor de omgeving, zal dit in de toekomst veranderen.	Voor het project Heracless-Groen Staal heeft Tata Steel vooraf een participatieplan opgesteld en gepubliceerd, in lijn met de uitgangspunten voor participatie van de provincie. Gedurende de

	looptijd van het project toetst de provincie of Tata Steel volgens het participatieplan blijft werken.
Verder zou het Tata en Tennet sieren als zij de vele bomen die bij het Tennet terrein zijn gekapt terug te plaatsen in Beverwijk, IJmuiden en Wijk aan Zee. Bomen kunnen de omgeving schoner maken en de aantrekkelijkheid van het aanzicht op de industrie vergroten.	Deze zienswijze valt buiten de scope van het project HeraCless-Groen Staal en het daarvoor benodigde MER.
Financiële zekerheidsstelling: De notitie stelt terecht dat er een financiële zekerheidsstelling moet komen om te garanderen dat de sanering ook daadwerkelijk plaatsvindt, als Tata Steel krimpt of vertrekt. De kosten van de sanering zijn enorm, en het is belangrijk dat er zekerheid is dat deze kosten ook daadwerkelijk gedekt zijn. Als voorwaarde voor de vergunning moet worden opgenomen dat Tata Companies garant wil staan voor de sanering.	De wijziging van het Omgevingsbesluit ziet op de bevoegdheid en verplichting van het bevoegd gezag om door middel van voorschriften financiële zekerheid te verbinden aan een omgevingsvergunning. Dit traject valt buiten de scope van het project Heracless-Groen Staal en zal in een aparte procedure worden opgepakt.
Wij verzoeken hierom een volwaardige 'nulmeting' van de milieu-effecten en gezondheidsen veiligheidseffecten van het hele bedrijfsterrein en haar inventaris (inhoud) zoals fabrieken van en rondom Tata Steel. Ook van de (activiteiten mbt) ondergrond en water en lucht en Noordzee(kanaal). Ook van de effecten van ingehuurde bedrijven: de hele keten.	Voor het opstellen van het MER door Tata Steel is naar ons oordeel geen nieuwe of aparte "nulmeting" nodig. Het jaarlijkse e-MJV, de 5-jaarlijkse ZZS-inventarisatie, het luchtmeetnet in de IJmond, het e-Nose-netwerk en verschillende onderzoeken zoals het depositieonderzoek van het RIVM bestaan immers al. Hiermee zijn er al veel gegevens die gebruikt worden. In een MER worden de effecten van het projectvoornemen altijd vergeleken met de referentiesituatie. Dat is de situatie die in de toekomst ontstaat als het project niet wordt gerealiseerd, maar andere ontwikkelingen wel. De referentiesituatie bestaat dus uit de optelsom van de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen.
Hoogoven 6 heeft nog geen granulatie-systeem. Ontbreken loopt beroep bij Rechtbank.	Als de uitkomst van het beroep er aanleiding toe geeft moet de aanwezigheid van een granulatiesysteem in hoogoven 6 als autonome ontwikkeling onderdeel worden van de referentiesituatie die in het MER beschouwd wordt.

Hisarna-fabriek ook mer en MER-plicht.	Voor zover het project Heracless-Groen Staal impact heeft op de Hisarna-fabriek moeten de milieueffecten van deze fabriek ten gevolge van het project ook in beeld worden gebracht.
Certificering ISO 14001-2015 nul meting/actualisering hele terrein en alle installaties en ketenpartners (beheer en onderhoud bv.) en een in overeenstemming met aanbevelingen belanghebbende omwonendenorganisaties passende omschrijving en VTH op ISO 14001-2015 van Tata.	Deze zienswijze valt buiten de scope van het project Heracless-Groen Staal.
Alle relevante handhavingsverzoeken en verzoeken omwonenden en belangenorganisaties milieu bij gedeputeerde staten, waaronder ook de verzoeken aan Rijkswaterstaat meenemen in uw advies.	Handhavingsverzoeken vallen buiten de scope van het project Heracless-Groen Staal en het daarvoor benodigde MER. Derden hebben, in lijn met het participatieplan dat vooraf aan het project is gepubliceerd, op meerdere momenten de mogelijkheid inbreng te leveren. Deze inbreng wordt door Tata Steel als initiatiefnemer of door het bevoegd gezag meegenomen. Rijkswaterstaat is bij het project betrokken als vergunningverlener voor lozing- en inname van oppervlaktewater.
Vergunning van 8 miljoen ton staal zsm minimaliseren, per direct naar 7,2 ton en naar maximaal 4 miljoen ton plafond (zie gezondheidsultimatum.nl), vergunning productie is te ruim en ongebruikt de laatste 20 jaar. Evenredig de vervuilingsvrachten aangepast.	Deze zienswijze valt buiten de scope van het project Heracless-Groen Staal. De productiecapaciteit is eerder vergund en daarmee een bestaand recht. De productiecapaciteit kan met de projectprocedure voor Heracless-Groen Staal niet worden aangepast.
Alle nieuwe en vernieuwde en ook bestaande installaties en terreinonderdelen merplicht	In een MER worden de effecten van het projectvoornemen altijd vergeleken met de referentiesituatie. Dat is de situatie die in de toekomst ontstaat als het project niet wordt gerealiseerd, maar andere ontwikkelingen wel. De referentiesituatie bestaat dus uit de optelsom van de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen.
Voorzorgsbeginsel blz. 60. Onderkant van bbt vervuilingsrange. (SLA-akkoord).	Wij adviseren aan Tata Steel, ook conform advies van de Commissie mer, dat er op z'n minst sprake moet zijn van de toepassing van de Best Beschikbare Technieken (BBT). Aangezien verschillende referentiedocumenten op basis waarvan bepaald wordt of een

	techniek als BBT geldt meer dan 10 jaar geleden gepubliceerd zijn en hierdoor niet meer de actuele stand van zaken laten zien, adviseren wij om in het MER de actuele stand van techniek onderdeel te maken van het onderzoek.
Onafhankelijk, transparate en volwaardige nulmeting van alle uitstoot en alle milieu-effecten vanaf het hele industriegebied.	Voor het opstellen van het MER door Tata Steel is naar ons oordeel geen nieuwe of aparte "nulmeting" nodig. Het jaarlijkse e-MJV, de 5-jaarlijkse ZZS-inventarisatie, het luchtmeetnet in de IJmond, het e-Nose netwerk en verschillende onderzoeken zoals het depositieonderzoek van het RIVM bestaan immers al. Hiermee zijn er al veel gegevens die gebruikt worden. In een MER worden de effecten van het projectvoornemen altijd vergeleken met de referentiesituatie. Dat is de situatie die in de toekomst ontstaat als het project niet wordt gerealiseerd, maar andere ontwikkelingen wel. De referentiesituatie bestaat dus uit de optelsom van de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen.
Effect van eerder sluiten van de KGF2 niet in kaart gebracht.	Zie onder andere hoofdstuk 4 van het advies van de Commissie mer over alternatieven en varianten voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Tata Steel moet alle passende en preventieve maatregelen nemen.	Het nemen van maatregelen kan nodig zijn om effecten van het voornemen op de fysieke leefomgeving te beperken of weg te nemen. Op voorhand is niet te zeggen welke maatregelen (niet) genomen moeten worden en welke maatregelen genomen kunnen worden. Op basis van onderzoek in het MER wordt concreet bepaald wat voor maatregelen genomen moeten en kunnen worden.
Geen groen staal maar blauw staal.	Wij adviseren Tata Steel in het MER zowel de milieueffecten te onderzoeken bij productie van staal met aardgas, en bij productie van staal met groene waterstof.

maatschappelijke varianten meenemen zoals eerder sluiten KGF2, meer dan 30% inzet schrot, verlagen jaarlijkse productiecapaciteit, beide KGF's eerder sluiten (2030).	Zie voor de wijze waarop wij Tata Steel adviseren in het MER aandacht te besteden aan alternatieven en varianten hoofdstuk 4 van het advies van de Commissie mer, aangevuld met hoofdstuk C.2.1 van ons advies aan Tata Steel.
Ik wil u dan ook specifiek verzoeken om te beoordelen op welke onderdelen de fabriek niet voldoet aan al dan niet toekomstige) (Europese) regelgeving en vervolgens de fabriek tot 2030 de tijd te geven om die overschrijding ongedaan te maken. Bij overschrijding daarvan, kunt u extreem hoge dwangsommen opleggen. Het moet afdwingbaar zijn dat Tata deze maatregelen gaat uitvoeren, want het zal dus niet de eerste keer zijn als in Nederland ontwikkelde plannen elders ter wereld worden uitgevoerd	Wanneer vergunningen worden verleend gebeurt dat op basis van de dan geldende (Europese) wet- en regelgeving. Vervolgens houdt de Omgevingsdienst toezicht op naleving van de vergunde situatie, waarbij zij handhavend zal optreden in het geval de vergunde situatie wordt overtreden.
Door bij de Notitie Reikwijdte en Detailniveau al over NOVEX-gebieden na te denken zal de MER een kwalitatief beter document worden en ook de uitvoering daarvan zoals de vergunningen	In het MER moeten autonome ontwikkelingen die relevant kunnen zijn voor het project Heracless-Groen Staal meegenomen worden. Ontwikkelingen vanuit NOVEX-gebieden die voldoende concreet zijn en daarmee kwalificeren als autonome ontwikkeling worden dus betrokken in het MER.
Om te beginnen willen wij opmerken dat wij als burgerorganisatie geen subsidie beschikbaar hebben gekregen om experts te raadplegen voor de totstandkoming van deze zienswijze, gezien de technische en juridische complexiteit van dit dossier vinden wij dit onbegrijpelijk	Het is niet gebruikelijk dat burgerorganisaties die participeren in een participatietraject met subsidies worden ondersteund om een zienswijze in te dienen. Naast de inbreng van participanten zijn er instanties en adviseurs met een formele rol in de procedure, zoals het bevoegd gezag, de wettelijke adviseurs en de Commissie mer. Deze instanties borgen dat, ook in technisch en juridisch complexe dossier, voldoende expertise aanwezig is. Inbreng van derden vanuit het participatietraject is daarop een waardevolle aanvulling.
De productievermindering in 2023 geeft dan ook een vertekend (optimistisch) beeld. Het rechtzetten van deze gegevens moet onderdeel zijn van de m.e.r.-procedure	In het MER moet de milieubelasting van de huidige situatie inzichtelijk worden gemaakt, op basis van het meest recente representatieve jaar. Daarmee sluit deze zienswijze aan bij ons

	advies op de NRD en zal worden uitgewerkt in het MER van Tata Steel.
Tata Steel wil de al vergunde productiecapaciteit (8 miljoen ton staal per jaar) niet wijzigen. Dit is een miljoen ton staal meer dan tot nu toe gemiddeld op jaarbasis is geproduceerd. Ernstige zorgen over de impact op die toename.	De reeds vergunde productiecapaciteit wordt niet vanzelfsprekend opgevuld bij realisatie van het project Heracless-Groen Staal. Tata Steel zal in het MER de milieubelasting van het projectvoornemen inzichtelijk moeten maken, waarin ook de beoogde productiecapaciteit word meegenomen. De productiecapaciteit is eerder vergund en daarmee een bestaand recht, dat kan niet binnen deze procedure door de provincie Noord-Holland worden aangepast.
In de huidige situatie zijn overheden voor handhaving afhankelijk van de data van tata. In veel gevallen is er sprake van berekeningen in plaats van metingen of gaat het om momentopnames door middel van eenmalige rapportages. Wij pleiten ervoor een plan ten aanzien van continue monitoring en het transparant maken van al deze data op te laten nemen in de m.e.r.-procedure.	Zie onder andere hoofdstuk 6.2 van het advies van de Commissie mer over monitoring voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Tenslotte wijzen wij u op de inhoud van onze zienswijze als reactie op het participatieproces Herculess. De inhoud van deze zienswijze is onverminderd relevant in de m.e.r.-procedure en willen wij daarom ook als zienswijze indienen. Heit document is als bijlage toegevoegd.	Waar relevant is de zienswijze meegenomen in de totstandkoming van ons advies op de NRD.
Alle installaties die er bij komen, die af gaan en/of waar iets verandert wordt door Heracless moeten in de MER behandeld worden.	Deze zienswijze sluit aan bij ons advies op de NRD en zal worden uitgewerkt in het MER van Tata Steel.
Complete energiebalans en materiaalbalans voor de installaties.	Zie onder andere hoofdstuk 3.1.2 van het advies van de Commissie mer over massa-, water- en energiebalans voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Dit alles tijdens/ in vier periodes, tijdens de bouw, tijdens transitie, in operationele fase, en tijdens de sloop.	Zie onder andere hoofdstuk 3.4 van het advies van de Commissie mer over de verschillende fases voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.

Wat betekent dit voor de vattenfall-cenrale: gassen, brandstof, elektriciteit, milieu	Zie onder andere hoofdstuk 5.3 van het advies van de Commissie mer over energie voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Als de Vattenfall-centrales sluiten vanwege het wegvallen van de Gassen van Tata Steel, waar komt dan de stroom voor Tata Steel en de IJmond vandaan?	Zie onder andere hoofdstuk 5.3 van het advies van de Commissie mer over energie voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Waar komen vandaan resp. wie levert resp. waar gaat heen (leveranciers, transportroutes en – middelen): - H2 - elektriciteit - water - andere media - schroot - reststoffen	Zie onder andere hoofdstukken 3.2.5 en 3.3 van het advies van de Commissie mer over transport voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Hoe betrouwbaar zijn de modelberekeningen van installaties die er nog niet zijn.	Wij adviseren Tata Steel om de keuze van rekenregels- en modellen te onderbouwen, en van de gegevens waarmee de milieugevolgen zijn bepaald. Ook adviseren wij aan Tata Steel om in het MER in te gaan op de onzekerheden in de bepaling.
Hoe betrouwbaar is dan de nul-meting waartegen gespiegeld wordt? Hoe wordt dan de verbetering kwantitatief omschreven en aangetoond? Wij zijn hier niet gerust op. Er moet iets beters bedacht worden om de effecten van project Heracless waterdicht te kunnen aantonen.	In een MER worden de effecten van het projectvoornemen altijd vergeleken met de referentiesituatie. Dat is de situatie die in de toekomst ontstaat als het project niet wordt gerealiseerd, maar andere ontwikkelingen wel. De referentiesituatie bestaat dus uit de optelsom van de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen. Zodoende worden de eigenstandige milieueffecten van het project Heracless-Groen Staal inzichtelijk.
De Wijkgroep wil in de MER veel meer aandacht voor het aspect verkeer van/naar Tata Steel: a. Hoe gaat de aanvoer/afvoer van grondstoffen en "eind-"producten plaatsvonden: over water, over spoor, over de weg, etc.? b. Welke materiaalstromen veranderen: meer schroot, meer en andere slakken, meer pellets, minder kolen, etc.? c. Welke gevolgen heeft dit voor de uitstoot van gassen, voor de drukte, voor de verkeersstromen, voor geluid, voor de kans op files, voor de	Zie onder andere hoofdstuk 3.3 van het advies van de Commissie mer over transport voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.

bereikbaarheid, voor lokaal verkeer in de IJmond, kortom milieu-druk?	
Pag. 3, bij "Verkenning met…"": niet de NRD maar de c-NRD ligt ter inzage. Wordt de NRD ook ter inzage gelegd?	Na de c-NRD wordt er geen nieuwe NRD opgesteld en ter inzage gelegd. c-NRD en NRD zijn in dezen hetzelfde document. In paragraaf 4.5.2 zijn de processtappen beschreven door Tata Steel. Tata Steel geeft aan dat de NRD de eerste stap is in dit mer-proces. Op basis van de NRD en het advies daarop van het bevoegd gezag zal Tata Steel het MER opstellen.
Pag. 3: bij de afbakening ontbreekt het onderwerp Verkeer.	Zie onder andere hoofdstuk 3.3 van het advies van de Commissie mer over transport voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
ag. 4, laatste paragraaf van 1.4: het geschrevene klopt niet resp. er staat niets over de novemberronde: wat er staat gaat over de eerste presentatie van de vergroening in apr23, niet die van nov23. Wordt met de reacties van nov23 niets gedaan??????	In het bijgewerkte participatieverslag van Tata Steel is te lezen hoe de participatieronde van november 2023 ook is meegenomen in de totstandkoming van de NRD van Tata Steel. Het bijgewerkte participatieverslag is te raadplegen op de website van Tata Steel: https://www.tatasteelnederland.com/participatie-groen-staal
Pag. 4, tweede paragraaf van 1.4.1: er is nog geen NRD opgesteld, wel een c-NRD (of is het de bedoeling dat dit de definitieve tekst wordt?), en ook hier ontbreekt de "informatie" van nov23.	Na de c-NRD wordt er geen nieuwe NRD opgesteld en ter inzage gelegd. c-NRD en NRD zijn in dezen hetzelfde document. In het bijgewerkte participatieverslag van Tata Steel is te lezen hoe de participatieronde van november 2023 ook is meegenomen in de totstandkoming van de NRD van Tata Steel. Het bijgewerkte participatieverslag is te raadplegen op de website van Tata Steel: https://www.tatasteelnederland.com/participatie-groen-staal
Pag. 4, alinea "Dit is inderdaad het geval. In het MER….." Hier moet volgens ons toegevoegd worden: o Het verkeer van/naar Tata Steel over Velsertraverse, N197, Wenckebachstraat, e.d. vanwege de bouw en vanwege het transporteren van schroot o Mogelijk spoorverkeer (als schroot per trein wordt aangevoerd, gevolgen	Zie onder andere hoofdstukken 3.2.5 en 3.3 van het advies van de Commissie mer over schrot en transport voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.

voor het verkeer op en door de overwegen) o Handling van schroot o Dit heeft namelijk gevolgen voor het milieu (geluid, stof, e.d.), de gezondheid (idem), kans op vertraging voor bewoners/bezoekers van Beverwijk en Velsen en Heemskerk, e.d.	
Pag. 8: eerste alinea van 2.1.1: "tot 2030": betekent dat dat "gemeten in 2030 al <=5 Mton" geldt of pas "gemeten in 2031 of later"?	Volgens de planning van Tata Steel zou zowel de DRP als de EAF 100% draaien en hiermee dan ook KGF2 en HOO7 volledig hebben vervangen in 2030. De reductie van 5 miljoen ton CO2 dient dan plaats te vinden in 2030, en naar voren te komen in het eerste elektronisch milieujaarverslag dat daarop volgt. Tata Steel dient in het MER uit te werken, ook qua planning, wanneer deze reductie wordt behaald.
Pag. 9, 2e alinea van 2.1.2: welke versie van het Programma Tata Steel 2020-2050, niet de actualisatie "...2024-2030"?	Het Programma Tata Steel 2024-2030: een gezondere en veilige IJmond door een schoner en duurzaam Tata Steel is een actualisatie van het vorige Programma van november 2020, omdat er sindsdien veel ontwikkelingen zijn geweest rondom Tata Steel. Tata Steel heeft de NRD op 24 januari 2024 ingediend bij ons en 17 januari 2024 is dit Programma vastgesteld. In de beoordeling van het MER door het bevoegd gezag voor de besluitvorming wordt het geactualiseerde Programma Tata Steel gehanteerd.
Pag. 9, 3e alinea van 2.1.2: wat zijn de "meest recente milieunormen"?	Wanneer vergunningen worden verleend gebeurt dat op basis van de dan geldende (Europese) wet- en regelgeving met bijbehorende normering.
Pag. 15, alinea van "Wijziging voor derden": wij vinden dat die bedrijven dat onder aansturing van Tata Steel moeten doen, dat Tata Steel dit proces bewaakt zodat het een integraal onderdeel van de MER wordt.	Veranderingen in de bedrijfsprocessen van derden die gekoppeld zijn aan het bedrijfsproces van Tata Steel zullen door Tata Steel worden geïnventariseerd en worden betrokken in het MER.

Pag. 16, 3e item van "Vijf maatgevende situaties": het is een "streven", wat als het niet gehaald wordt? Een toevoeging is hier noodzakelijk.	Het uitgangspunt is dat Tata Steel ook in de transitiesituatie binnen de vergunde milieuruimte blijft. Mocht uit het MER blijken dat het niet mogelijk is om in de transitiefase volledig binnen de vergunde milieuruimte te blijven, dan kan onderzocht worden of en hoe een afwijking ten behoeve van de transitiesituatie toegestaan kan worden. Dat is nu nog niet aan de orde want kan pas volwaardig beoordeeld worden als het MER er is.
Pag. 16, 2e alinea van 3.2.2.: de locatie van de "toekomstige waterstoflevering" is door Tata Steel niet zo bevestigd in de Burentafel, zelfs ontkend; H2 NZKG (Gasunie) beweert van wel. Wij willen die verplaatst zien naar een locatie in de buurt van pompstation Westerhout (langs Binnenduinrandweg) OF naar de omgeving van de waterfabriek van PWN, ten noorden van de verzinklijnen, zodat groen gespaard wordt langs de Zeestraat en in park Westerhout. Ook speelt een rol dat langs de Velsertraverse weinig tot geen ruimte is voor de aanleg van een leiding zonder veel omgevingsschade aan te richten.	De (toekomstige) waterstoflevering valt buiten de scope van het project Heracless-Groen Staal. De procedure voor de aanleg van de waterstofbackbone is een eigenstandig project dat wordt uitgevoerd door hynetwork/Gasunie. Meer informatie over het project en de procedure voor de realisatie van de waterstofbackbone in de IJmond is te vinden op deze webpagina: https://www.hynetwork.nl/voor-de-omgeving/noordzeekanaalgebied
Pag. 17, 3e alinea van 3.2.2: "zuidwestkant"" moet "zuidkant" zijn, "zuidoosten" klopt ook niet, moet "zuidwesten" zijn denken wij.	In het MER dient dit te worden verduidelijkt.
Pag. 17, 4e alinea van 3.2.2: "oosten" moet "zuidoosten" zijn.	In het MER dient dit te worden verduidelijkt.
Pag. 21, 2e alinea van 3.3.5: als er meldingen, installaties, e.d. gebouwd worden voor de CO2, dan dient dat onderdeel van de MER te zijn.	Deze zienswijze sluit aan bij ons advies op de NRD en zal worden uitgewerkt in het MER van Tata Steel.
Pag. 23, 2e alinea: gaat er geen cokesovengas meer naar WB2? Dient in MER vermeld te worden.	Zie onder andere hoofdstuk 3.1.2 van het advies van de Commissie mer over energiebalansen voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Pag. 26, paragraaf 3.3.10, alinea "Verwerking slakken ....": de wijkgroep wil dat alles in één MER beschreven wordt, dus ook Harsco en Pelt&Hooykaas.	Zie onder andere hoofdstukken 3.2.2 en 3.2.8 van het advies van de Commissie mer over de verwerking van slakken in relatie tot de EAF

De vergunning kan dan wel eigen zijn, alle gevolgen moeten in een en dezelfde MER staan vermeld.	en derde partijen voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Pag. 26, paragraaf 3.4.1, 1e alinea: de sinterfabriek verwerkt erts en niet kolen??????	De ijzerertsen (en ook steenkool) worden via de Sinter- of Pelletfabriek samengeklonterd. In de Sinterfabriek worden harde brokken van het erts gemaakt. Daarnaast vervult de Sinterfabriek een belangrijke rol in de recycling van reststoffen die ontstaan bij diverse productieprocessen binnen Tata Steel.
Pag. 26, paragraaf 3.4.1. 2e alinea: wederom alleen vermeld dat schrot per schip wordt vervoerd, auto en spoor ontbreken.	Zie onder andere hoofdstuk 3.3 van het advies van de Commissie mer over transportmodaliteiten voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Pag. 28, alinea "Verplaatsing...": welke gashouder: cokesgas, Hoogovengas of Oxygas???	Zoals Tata Steel aangeeft in de NRD onder paragraaf 3.1 gaat het om de Oxygashouder.
Pag. 31, paragraaf 3.5.4.2e alinea: Wat zijn de gevolgen voor WB2 nu cokesovengas vervalt? Zie ook pag. 23 hierboven.	Zie onder andere hoofdstuk 3.1.2 van het advies van de Commissie mer over energiebalansen voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Pag. 33, paragraaf 3.6: duidelijk moet beargumenteerd worden waarom elk alternatief niet voldoet.	Zie onder andere hoofdstuk 4.2 van het advies van de Commissie mer voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies.
Pag. 36, paragraaf 4.1: hoe worden deze uitvoeringsbesluiten dan aangevraagd en in de inspraak gelegd en verleend?	De uitvoeringsbesluiten zijn de omgevingsvergunningen die nodig zijn om de activiteiten te realiseren die Tata Steel gaat aanvragen. Binnen deze vergunningsprocedures worden zowel de ontwerpbesluiten als de definitieve besluiten ter visie gelegd en dan is er ook inspraak mogelijk.
Pag. 37, paragraaf 4.2: waarom zitten de IJmondgemeentes niet in de Projectgroep?	De IJmond-gemeenten zijn voor de MER- en vergunningenprocedure wettelijke adviseurs. Zij worden door ons ook verzocht om advies te

	leveren op de documenten die onderdeel zijn van de aankomende MER en de vergunningsaanvragen.
Pag. 39, paragraaf "Mandje 1a": waarom staat er "milieueffectrapport"? Wordt daarmee niet MER bedoeld? Of is dit een schrijffout? Of is het wat anders, graag uitleg.	Met het milieueffectrapport wordt het MER bedoeld. Voor het projectbesluit wordt door Tata Steel één MER ingediend. Die wordt gebruikt voor zowel de projectbesluitprocedure als voor de vergunningenprocedure.
Pag. 50/51, paragraaf 5.3.1: wij missen ozon in de opsomming.	De Commissie mer adviseert mede op basis van deze zienswijze om in het MER ook de gezondheidskundige advieswaarden voor luchtkwaliteit van de Wereldgezondheidsorganisatie te beschouwen, waaronder de advieswaarde voor ozon.
Pag. 54, paragraaf 5.3.6: het verkeersonderzoek moet zowel weg- als water- als trein-transport omvatten.	Deze zienswijze sluit aan bij ons advies op de NRD en zal worden uitgewerkt in het MER van Tata Steel.
Het is belangrijk dat onafhankelijke meetwaarden (d.w.z. niet aangeleverd door TSN) de basis vormen voor de MER. Alleen met betrouwbare uitgangswaarden en berekeningen kunnen de effecten van een Groenstaalplan worden bepaald.	Zie onder andere hoofdstuk 4.3.1 en hoofdstuk 5 van het advies van de Commissie mer over de huidige en toekomstige milieusituatie voor de wijze waarop deze zienswijze is verwerkt in het advies over reikwijdte en detailniveau voor het MER.
Er is een integrale afweging te maken waarbij de leefomgeving én wat er op het hele terrein gebeurt wordt meegewogen, inclusief de Roadmap Plus. TSN geeft zelf aan dat de Milieueffectrapportage (MER) zich richt op veranderingen binnen TSN en niet tot doel heeft een integrale afweging te maken op het gebied van de leefomgeving. TSN verwijst hiervoor naar de Roadmap Plus. Dat is onterecht want de Roadmap Plus bestaat (de Pellet uitgezonderd) vooral uit reguliere (onderhouds)maatregelen die Tata jarenlang heeft weten uit te stellen, ondanks verzoeken van de Dorpsraad.	In een MER worden de effecten van het projectvoornemen altijd vergeleken met de referentiesituatie. Dat is de situatie die in de toekomst ontstaat als het project niet wordt gerealiseerd, maar andere ontwikkelingen (zoals de Roadmap+) wel. De referentiesituatie bestaat dus uit de optelsom van de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen. In het MER moeten de effecten van Heracless-Groen Staal op de gehele fysieke leefomgeving worden beschouwd. Een beoordeling van die effecten wordt ook opgenomen in het projectbesluit dat ten behoeve van Heracless-Groen Staal genomen wordt. Daarmee vindt

	een integrale beoordeling van de effecten van Heracless-Groen Staal plaats.
De Roadmap Plus moet dus integraal onderdeel zijn van de NRD	Deze zienswijze sluit aan bij ons advies op de NRD en zal worden uitgewerkt in het MER van Tata Steel. In een MER worden de effecten van het projectvoornemen altijd vergeleken met de referentiesituatie. Dat is de situatie die in de toekomst ontstaat als het project niet wordt gerealiseerd, maar andere ontwikkelingen (zoals de Roadmap+) wel. De referentiesituatie bestaat dus uit de optelsom van de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen.
De Roadmap Plus is momenteel niet expliciet genoeg en spreekt over % i.p.v. absolute reductiecijfers en het is van essentieel belang hoe absolute uitstootcijfers van deze bestaande fabrieken veranderen met Heracless-Groen Staal.	De Commissie adviseert om de beoogde afnames van emissies, immissies en deposities als gevolg van Heracless-Groen Staal met absolute cijfers te concretiseren. Dit onderdeel van de zienswijze sluit daarmee aan op een onderdeel van het advies van de Commissie.
De NRD moet op inhoud zijn afgestemd op de richtlijnen van de MER om geen kostbare tijd te verliezen.	Deze zienswijze sluit aan bij ons advies op de NRD en zal worden uitgewerkt in het MER van Tata Steel.
Wij vinden dat de NRD alle inhoud moet opleveren die de volwaardige MER oplevert	In de NRD staat de reikwijdte en het detailniveau van hetgeen Tata Steel voornemens is te onderzoeken in het milieueffectrapport (MER). Het bevoegd gezag adviseert vervolgens op basis van de NRD over de reikwijdte en het detailniveau voor het MER. Tata Steel dient het advies te verwerken in het MER. De milieueffectrapportage onderzoekt vervolgens de daadwerkelijke milieugevolgen van project HeraCless-Groen Staal. De resultaten van dit onderzoek staan in het Milieueffectrapport (MER). Hier wordt dan ook duidelijk welke te verwachten effecten het projectvoornemen heeft op het milieu en de leefomgeving.
Er dient een nieuwe vergunning door TSN (en Harsco) te worden aangevraagd voor wat er nieuw bijkomt aan fabrieken (DRI en EAF) inclusief wat er verandert in de verdere keten van bestaande fabrieken	In het MER worden de milieueffecten van de veranderingen in de bedrijfsprocessen van Tata Steel en daaraan gekoppelde bedrijven

(Sinterfabriek, Harsco, Hoogovens en Pellet) als gevolg van de productiewijziging.	zoals Harsco inzichtelijk. Het bevoegd gezag beoordeelt deze milieueffecten bij de vergunningverlening voor de nieuwe fabrieken.
Wat er nieuw bijkomt moet uitgerust zijn met de maximaal mogelijke maatregelen en bij wat verandert in de bestaande fabrieken dient zo maximaal mogelijk worden ingezet op tegengaan van extra vervuiling (doekfilters en andere maatregelen).	Wij adviseren aan Tata Steel, ook conform advies van de Commissie mer, dat er op z'n minst sprake moet zijn van de toepassing van de Best Beschikbare Technieken (BBT). Aangezien verschillende referentiedocumenten op basis waarvan bepaald wordt of een techniek als BBT geldt meer dan 10 jaar geleden gepubliceerd zijn en hierdoor niet meer de actuele stand van zaken laten zien, adviseren wij om in het MER de actuele stand van techniek onderdeel te maken van het onderzoek. Ook adviseren we conform het advies van de Commissie mer dat Tata Steel in het MER een alternatieve variant onderzoekt waarbij voor alle procesinstallaties wordt uitgegaan van de meest actuele beschikbare technieken die leiden tot maximale reductie van emissies.
De KooksGasFabriek 2 (KGF2) moet in ieder geval in 2029 dicht en ook de Hoogoven 7. Er wordt al jaren veel gesproken over de noodzaak van sluiting van de KGF2; de installatie die onder verscherpt toezicht staat vanwege de overtredingen (https://tata.odnzkg.nl/kooksgasfabrieken-tata-steel-onder-verscherpt-toezicht/ .Eigenlijk lijkt het erop dat er nu een paar jaar gepraat is en er niets concreet gebeurt. Volgens TSN's eigen haalbaarheidsstudie https://www.fnv.nl/getmedia/91110cd9-b455-4025-96e6-5387dbb8f98d/Eindrapport-klimaatneutral e-paden-Tata-Steel-Nederland-211118.pdf zouden zowel de KGF2 als een HO in 2028 sluiten, nu is dit alweer uitgesteld naar 2029. Voor zover bekend zijn er nog geen contracten en vinden er op het terrein ook geen voorbereidingen plaats. Sluitingsdatum van KGF2 moet hard gemaakt worden met intrekken van de vergunning per 2029. Bij goedkeuren van deze vergunning moet er daarom in staan dat de KGF2 in 2029 daadwerkelijk sluit (op blz. 12 staat 2029). Tata is zelf degene die tot nu toe treuzelt en dit mag niet worden beloond met uitstel na 2029. Zeker niet gezien de gezondheidsproblemen die het	Doel van het project Heracless-Groen Staal is onder andere dat Kooksgasfabriek 2 en Hoogoven 7 uiterlijk in 2029 sluiten. In lijn met de zienswijze adviseert de Commissie mer ook dat in het MER de milieueffecten gedurende alle (voorbereidende) fases in beeld moeten worden gebracht. Het deel van de zienswijze over juridische waarborgen voor sluiting valt buiten de scope van het MER voor Heracless-Groen Staal.

veroorzaakt in de omgeving vanwege met name de lage diffuse schadelijke (PAK) uitstoot (zie RIVM, Proof Of Concept). Voor sluiting van de eerste Hoogoven geldt exact dezelfde datum; deze zou volgens de haalbaarheidsstudie ook sluiten in 2028. Het risico dat TSN uitstelt betekent een vertraging in het proces en het behoud van de huidige situatie. Dit risico moet in beeld worden gebracht door: - Onderbouw in de NRD welke voorbereidingen wanneer plaatsvinden ten einde de voortgang te kunnen monitoren. - Welke (juridische) maatregelen zijn noodzakelijk om sluiting te garanderen.	
De BBT loopt achter op wat er kan. Met maximaal beschermen hanteren we de definitie zoals het OVV dit bedoelt met het oog op ' maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering' . Dit is niet de (immer achterhaalde) BBT die TSN als maximaal beschouwt. De OVV stelt in haar rapportage dat maximaal haalbaar volgens BBT in feite 'economische haalbaarheid' betreft.	Wij adviseren aan Tata Steel, ook conform advies van de Commissie mer, dat er op z'n minst sprake moet zijn van de toepassing van de Best Beschikbare Technieken (BBT). Aangezien verschillende referentiedocumenten op basis waarvan bepaald wordt of een techniek als BBT geldt meer dan 10 jaar geleden gepubliceerd zijn en hierdoor niet meer de actuele stand van zaken laten zien, adviseren wij om in het MER de actuele stand van techniek onderdeel te maken van het onderzoek.
In H11, punt B bij de MER in de nieuwe omgevingswet staat ook nog het volgende: ' Relevante aspecten van de bestaande milieusituatie en mogelijke ontwikkeling als het plan NIET wordt uitgevoerd moeten worden onderzocht'. Dit maakt het logisch om de situatie over het gehele terrein te onderzoeken, naast de andere genoemde redenen in deze zienswijze.	In een MER worden de effecten van het projectvoornemen altijd vergeleken met de referentiesituatie. Dat is de situatie die in de toekomst ontstaat als het project niet wordt gerealiseerd, maar andere ontwikkelingen wel. De referentiesituatie bestaat dus uit de optelsom van de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen.
Tata vergroent onvoldoende met het huidige Groenstaalplan. In diezelfde haalbaarheidsstudie uit 2021 werd op blz. 11 onderaan, ook de sluitingsdatum 2032 genoemd voor de tweede set van hoogoven en KGF en zelfs de volledige Sinterlijnen (zie onderstaande figuur). Nu wordt door Tata echter niet of nauwelijks meer over vervanging en sluiting daarvan gerept. Tata is vaag en zegt nu op z'n vroegst 2035-2037 maar er zijn geen concrete plannen. Effectief komen er nieuwe fabrieken bij en de grootste vervuilende installaties (Sinterlijnen, KGF1, Harsco, HO's?, Pellet etc.) blijven doorgaan. Het risico bestaat dat deze 2 e fase van vergroening,	De Commissie mer adviseert om in het MER een doorkijk te geven naar de einsituatie, dat wil zeggen naar de beoogde gehele transformatie van Tata Steel.

waarbij de grootste effecten voor milieu, gezondheid en klimaat zouden worden behaald, nooit zal plaatsvinden. In deze NRD moet de 2 e fase onderzocht worden.	
Ondanks groenstaal-fabrieken toch de hoogovens volledig in bedrijf. Dit is wat TSN schrijft: Daarna volgt een fase waarin de nieuwe installaties volledig in bedrijf zijn en Hoogoven 7 naar stand- by gaat en de Kooks- en gasfabriek 2 uit bedrijf wordt genomen. Ook de andere ondersteunende installaties leveren dan hulpstoffen en grondstoffen voor alleen de nieuwe installaties en Hoogoven 6. Gedurende deze testfase is het nog mogelijk de volledige hoogovenproductie te starten wanneer dat noodzakelijk mocht zijn (blz. 31). Tata dient alle situaties te beschrijven waarbij het noodzakelijk is dat de HO6 en HO7 in bedrijf zijn terwijl de nieuwe installaties al volledig in bedrijf zijn. Ook dient de maximale duur van de testfase uitvoerig omschreven worden.	Zie onder andere hoofdstuk 3.4 van het advies van de Commissie mer over de fases voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen in het advies over reikwijdte en detailniveau voor het MER.
De geplande hoogte van de nieuwe fabrieken past niet binnen het bestaande bestemmingsplan van de gemeente Velsen. Hiervoor zal het bestemmingsplan van gemeente Velsen gewijzigd moeten worden. Er zal dus een bestemmingsplanwijziging bij de gemeente moeten worden aangevraagd. Dit is een andere procedure. Wij willen melding van de aanvraag-wijziging ontvangen. Het betreft de DRI die circa 100 meter hoog wordt, terwijl de bestemmingsplan locatie nu 40-60 meter hoog is. De vraag is of deze in te passen is in de omgeving d.w.z. wat zijn de consequenties voor de leefbaarheid (zie ook het volgende punt tav geluid).	Voor het project Heracless-Groen Staal is door de provincie gekozen voor een zogeheten projectprocedure die moet leiden tot een projectbesluit. Een projectbesluit is een instrument onder de omgevingswet waarmee bestaande bestemmingsplannen van gemeenten kunnen worden gewijzigd. Er komt dus geen aparte aanvraag voor een bestemmingsplanwijziging bij de gemeente Velsen. Voor meer informatie over de keuze voor het projectbesluit voor Heracless-Groen Staal verwijzen wij naar pagina 17 van de 'Gewijzigde Notitie Voornemen' die door de provincie is vastgesteld met de start van het project.
Daarbij, in hoeverre is de EAF als input voor de Sinter proven technology? Bij ons weten is dit nog niet proven technology; wat is hierover bekend?	Zie onder andere hoofdstuk 3.2.2 van het advies van de Commissie mer over de EAF-installatie voor de wijze waarop deze zienswijze is meegenomen in het advies.
Hoe kan zo scherp mogelijk worden vergund bij de EAF? Wat mag een EAF uitstoten en hoe wordt geluid maximaal gelimiteerd, want deze omvang en combinatie schroot en DRI is het nog niet eerder toegepast. Kortom, de	Wij adviseren, ook conform advies van de Cie, dat er op z'n minst sprake moet zijn van de toepassing van BBT. Aangezien verschillende (BREF) referentiedocumenten op basis waarvan bepaald wordt of een

BREF/BBT loopt altijd achter en is bovendien niet perse de scherpste vergunning rekening houdend met de gezondheid.	techniek als BBT geldt meer dan 10 jaar geleden gepubliceerd zijn en hierdoor niet meer de actuele stand van zaken laten zien, adviseren wij om in het MER de actuele stand van techniek onderdeel te maken van het onderzoek.
Tata dient in alle fasen bij alle installaties met absolute getallen het effect op de directe leefomgeving inzichtelijk te maken. Daarbij is het van belang dat TSN begrijpelijk, realistisch (zonder een te rooskleurig beeld te schetsen), volledig en overzichtelijk de toekomstige uitstoot weergeeft van alle afzonderlijke fabrieksinstallaties (oud en nieuw en inclusief Harsco) in een tijdspad. Zo wordt inzichtelijk wat er in de verschillende fasen gebeurt.	Het MER voor Heracless-Groen Staal heeft uitsluitend betrekking op de nieuwe installaties van Heracless-Groen Staal en de bestaande installaties en processen die door Heracless-Groen Staal veranderen of vervangen gaan worden. De Commissie mer adviseert onder andere om de beoogde afnames van emissies, immissies en deposities als gevolg van Heracless-Groen Staal met absolute cijfers te concretiseren en dat te doen voor de verschillende fases die het project kent. Dit onderdeel van de zienswijze sluit daarmee aan op een onderdeel van het advies van de Commissie.
Het is nodig dat er cumulatief getoetst wordt. Het woord 'indien nodig' moet weg; het is iets wat zeker moet gebeuren met het geheel van fabrieken. Wat hier ook mist is welke maximale maatregelen d.w.z. ter bescherming van gezondheid/milieu worden genomen bij de verschillende milieuaspecten. Tekst TSN: Het milieueffect wordt per milieuaspect bepaald en vervolgens, indien nodig, cumulatief getoetst. Dit betreft onder andere de volgende milieuaspecten. Wat zijn de milieueffecten qua omvang uitstoot van met name SOX in de Oxystaal als gevolg van de verandering in staal, de extra productstroom en de milieueffecten van de (nieuwe?) panoven?	Het MER voor het project heeft uitsluitend betrekking op de nieuwe installaties van Heracless-Groen Staal en de bestaande installaties die door Heracless-Groen Staal aangepast of vervangen gaan worden. In lijn met ons advies moeten in het MER de effecten van het voornemen per milieuthema cumulatief worden getoetst voor zover er cumulatie plaatsvindt. In lijn met ons advies moeten in het MER maatregelen in kaart worden gebracht ter beperking/voorkoming van negatieve effecten, al dan niet op basis van de cumulatietoets. Zie verder onder andere hoofdstuk 3.2.2 van het advies van de Cmmissie mer voor de wijze waarop de zienswijze over de effecten van de verandering in staal en panbehandeling zijn meegenomen in het advies over reikwijdte en detailniveau voor het MER.
Hisarna vormt een extra belasting voor omgeving: lage bron (15 meter) en zeer dichtbij Wijk aan Zee. Hisarna was de testfabriek om te bekijken of deze techniek bruikbaar is om met minder CO2 staal te produceren. Het is vuilverbranding met niet adequaat filter en de (test)uitkomsten zijn alleen voor India. Testen voor India en de gezondheidsbelasting zijn voor hier (extra negatief lokaal effect doordat het een lage bron is). Voor deze	Deze zienswijze valt buiten de scope van het project Heracless-Groen Staal.

techniek is door TSN niet gekozen dus deze moet hier uit bedrijf (en zou niet meer mogen worden gebruikt om gevaarlijke stoffen te lozen; wat nu het geval is). Deze testopstelling dient geen enkel lokaal belang en moet dicht vanwege de milieu en gezondheidsbelasting dichtbij in de leefomgeving.	
In de NRD is onze participatiebijdrage niet opgenomen en dus is de NRD onjuist. In paragraaf 1.4 wordt verwezen naar eerdere bevindingen in het kader van de verkenning. In paragraaf 1.4.2 Gezondheid wordt volledig voorbijgegaan aan het signaal dat door inwoners is afgegeven m.b.t. gezondheid en participatie daarover	In het bijgewerkte participatieverslag van Tata Steel is in meer detail te lezen hoe de participatie tot en met december 2023 is meegenomen in de totstandkoming van de NRD van Tata Steel. Het bijgewerkte participatieverslag is te raadplegen op de website van Tata Steel: https://www.tatasteelnederland.com/participatie-groen-staal Voor de manier waarop wij Tata Steel adviseren het gezondheidsaspect mee te nemen in het MER verwijzen we naar hoofdstuk 5.1 van het advies van de Commissie mer, aangevuld met hoofdstuk C.2.2 van ons advies als bevoegd gezag.

RAPPORT

Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Tata Steel Heracless - Groen Staal

Klant: Tata Steel IJmuiden

Referentie: BI3580I&BRP001F01
Status: Definitief/01
Datum: 22 januari 2024

TATA STEEL

Royal HaskoningDHV
Enhancing Society Together

Open

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Laan 1914 no.35
3818 EX Amersfoort
Industry & Buildings
Trade register number: 56515154

+31 88 348 20 00 **T**
+31 33 463 36 52 **F**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Sub titel: Tata Steel Heracless - Groen Staal
Referentie: BI3580I&BRP001F01
Status: 01/Definitief
Datum: 22 januari 2024
Projectnaam: Tata Steel - Heracless
Projectnummer: BI3580

Classificatie
Open

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat mogelijk persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V.. Voordat publicatie plaatsvindt (of anderzins openbaarmaking), dient dit document te worden geanonimiseerd of dient toestemming te worden verkregen om dit document met persoonsgegevens te publiceren. Dit hoeft niet als wet- of regelgeving anonimiseren niet toestaat.

Inhoud

1	**Inleiding en kader**	**1**
1.1	Voornemen verduurzamen van Tata Steel IJmuiden	1
1.2	Betrokken partijen	1
1.3	mer-procedure	3
1.4	Bevindingen participatie in het kader van de verkenning	3
1.4.1	Techniek	4
1.4.2	Gezondheid	5
1.4.3	Participatie	6
1.5	Leeswijzer	7
2	**Nut en noodzaak**	**8**
2.1	Landelijk en provinciaal belang	8
2.1.1	Nationaal belang	8
2.1.2	Provinciaal belang voor Noord-Holland	9
2.2	Ambities van Tata Steel	9
2.3	Gezamenlijk belang en urgentie	11
3	**Beschrijving van het voornemen**	**12**
3.1	Voornemen in vogelvlucht	12
3.2	Afbakening van het voornemen	12
3.2.1	Activiteiten en plangebied	12
3.2.2	Industrieterrein IJmuiden/Tata Steel met omringende infrastructuur	16
3.2.3	Afweging bij indeling terreinen	17
3.2.4	Omgevingsplan	17
3.3	Veranderingen ten gevolge van Heracless-Groen Staal	18
3.3.1	De DRP-installatie	18
3.3.2	De EAF-installatie	19
3.3.3	(Oxy)staalfabriek	20
3.3.4	Het staalproductieproces	20
3.3.5	Afvangen CO_2	21
3.3.6	Bijzondere bedrijfssituaties	22
3.3.7	Aanpassing aan het bestaande proces	22
3.3.8	Aanpassing energievoorziening	22
3.3.9	Aangepaste en nieuwe stromen van grond-, hulp- en reststoffen	24
3.3.10	Invloed op derde partijen	25
3.4	Referentiesituatie	26
3.4.1	Huidige situatie	26
3.4.2	Autonome en verwachte ontwikkelingen	27
3.4.3	Ontwikkelingen in de omgeving Tata Steel	28
3.5	Fasering van de voorgenomen activiteit	28
3.5.1	Voorbereidende fase	28

3.5.2 Aanlegfase 29
3.5.3 Transitiefase 30
3.5.4 Operationele fase met gebruik aardgas 31
3.5.5 Operationele fase met gebruik waterstof 31
3.6 Alternatieven en varianten 32

4 Besluitvorming en procedure 35
4.1 Projectbesluit 35
4.2 Afstemming overheden en Tata Steel 37
4.3 Vergunningen 37
4.4 Voor vergunningverlening bevoegde gezag 38
4.4.1 Clustering van vergunningaanvragen 39
4.4.2 Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit 41
4.5 mer-procedure 41
4.5.1 Inhoud MER en detailniveau 42
4.5.2 Processtappen mer 44
4.6 Planning 45

5 Aanpak milieuonderzoek en effectbeoordeling 47
5.1 Referentiesituatie 48
5.2 Beoordelingsmethode 49
5.3 Mogelijke milieueffecten 49
5.3.1 Emissies naar de lucht, luchtkwaliteit en geur 50
5.3.2 Natuur 51
5.3.3 Geluid 52
5.3.4 Externe veiligheid 53
5.3.5 Waterinname en -lozing 54
5.3.6 Verkeer en transport 54
5.3.7 Energieverbruik, CO_2-emissies en duurzaamheid 55
5.3.8 Bodem 56
5.3.9 Visuele aspecten 57
5.3.10 Afval 57
5.3.11 Ruimtelijke inpassing 58
5.3.12 Zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) 58
5.3.13 Beste Beschikbare Technieken 58
5.4 Leefomgeving/gezondheid 59
5.5 Overige aspecten van het MER 60
5.5.1 Samenvatting MER 60
5.5.2 Leemte in kennis 60
5.5.3 Evaluatie 60

1 Inleiding en kader

1.1 Voornemen verduurzamen van Tata Steel IJmuiden

Tata Steel Steel heeft de ambitie in 2045 CO_2-neutraal te zijn. Om dit te bereiken is Tata Steel voornemens groen staal te gaan produceren met nieuwe installaties die de bestaande hoogovens vervangen. De staalproductie gaat dan met behulp van elektriciteit, aardgas en op termijn waterstof, in plaats van kolen. Groen staal staat voor staalproductie met zo min mogelijk CO_2-emissies. Tata Steel ziet groen staal als het staal van de toekomst: voor duurzaam bouwen, duurzaam vervoer, duurzame energieopwekking en in duurzame producten. Daarnaast blijft Tata Steel zich inzetten op het verbeteren van de leefomgeving, door maatregelen te nemen die de emissies van schadelijke stoffen en geluidhinder verminderen. Dit wordt door Tata Steel aangeduid als het Roadmap Plus programma. Ook na voltooiing van dit programma blijft Tata Steel zich inzetten voor het verbeteren van de leefomgeving.

De transitie van de huidige staalproductie, gebaseerd op hoogovens, naar groene staalproductie zal in stappen plaatsvinden. Een belangrijke eerste stap is in 2030 afgerond. Dan moet een deel van de staalproductie plaatsvinden door gebruik te maken van de zogenaamde DRI- en EAF-technologieën. Daarnaast wordt een belangrijke impuls gegeven aan de circulariteit van de staalproductie door een hogere inzet van schrot.

Het project waarmee Tata Steel de transitie naar 2030 wil vormgeven, wordt het H_2-era-C-less-Groen Staal project genoemd (verder Heracless-Groen Staal) en is de eerste stap in verduurzaming van Tata Steel IJmuiden.

De belangrijkste doelstelling van de verandering is:

- Een reductie van de jaarlijkse CO_2-emissie tot 5 miljoen ton per jaar via dit project inclusief de daaraan gerelateerde optimalisaties in het productieproces;
- Een inzet van 30% schrot bij de productie van staal[1].

Een maatschappelijk doelstelling is tevens een bijdrage leveren aan een gezondere leefomgeving in de IJmond.

De planning is erop gericht om in 2025 te beginnen met de eerste werkzaamheden en voor 2030 de installaties operationeel te hebben. Dan gaan de bestaande installaties die vervangen worden uit bedrijf.

De beoogde reductie in de uitstoot van CO_2 bedraagt dan ongeveer 5 megaton per jaar (dit is ongeveer 20% van de doelstelling voor de Nederlandse industrie als geheel). Tevens wordt daarbij een afname van de totale emissies van Tata Steel zoals fijnstof en PAK's bereikt, wat bijdraagt aan een gezondere leefomgeving.

1.2 Betrokken partijen

Tata Steel is initiatiefnemer voor de transitie van de staalproductie. Tata Steel IJmuiden B.V. is een dochterbedrijf van Tata Steel Nederland B.V. dat op haar beurt een dochterbedrijf is van het in India gevestigde Tata Steel LTD.

[1] *Dit betreft de totale inzet van schrot voor de productie van staal, dus zowel voor het Heracless project als voor de bestaande productie van staal. Dit betreft de inzet van zowel geïmporteerd schrot als schrot wat vrijkomt bij interne processen van Tata Steel.*

De ministeries van Economische Zaken en Klimaat en van Infrastructuur en Waterstaat
Voor de industrie in Nederland liggen er grote kansen en uitdagingen op het vlak van CO_2-reductie, de energietransitie en verduurzaming. De Expression of Principles van 15 juli 2022[2] is een gezamenlijke uitdrukking van het belang dat Tata Steel en de overheden (de ministeries van Economische Zaken en Klimaat, hierna EZK, en van Infrastructuur en Waterstaat, hierna IenW, en de provincie Noord-Holland) toekennen aan een meer duurzame en schone productie van staal in Nederland. Verder onderschrijft het ministerie van EZK de maatschappelijke relevantie van het staalbedrijf op het gebied van milieu, innovatie, klimaat en werkgelegenheid.[3]

De provincie Noord-Holland is (coördinerend) bevoegd gezag voor de vergunningverlening, inclusief het MER. De provincie coördineert het vergunningenproces via het projectbesluit dat ook eventuele aanpassingen van het omgevingsplan regelt.

De Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODNZKG) is voor vergunningen de uitvoerende instantie die in opdracht van de provincie de vergunningprocedure inclusief de mer-procedure uitvoert. De ODNZKG is hiervoor door de provincie Noord-Holland volledig gemandateerd.

De Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (ODNHN) is bevoegd gezag voor de vergunningverlening ten aanzien van natuuractiviteiten en is hiervoor door de provincie Noord-Holland volledig gemandateerd.

De gemeenten Velsen en Beverwijk worden vanuit ruimtelijke ordening om advies gevraagd, aangezien de ontwikkelingen voor het project binnen deze gemeentegrenzen plaatsvinden.

Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) is verantwoordelijk voor de waterhuishouding in het gebied ten noorden van het Noordzeekanaal.

Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor de vergunningen op het gebied van lozing op oppervlaktewater en inname van oppervlaktewater.

De Veiligheidsregio Kennemerland wordt voor deze mer-procedure door het bevoegd gezag gevraagd om advies, naast onder andere de voornoemde gemeenten en Rijkswaterstaat.

De Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie mer) adviseert vanuit een onafhankelijke positie het bevoegde gezag over de inhoud van het MER. De Commissie adviseert over de reikwijdte en het detailniveau van het MER en beoordeelt daarna of de essentiële informatie aanwezig is in het MER om het milieubelang een volwaardige plaats te kunnen geven bij de besluitvorming. Zij verwoordt dit in een toetsingsadvies. Het bevoegd gezag vormt daarnaast een eigen oordeel over de inhoud van het MER en betrekt daarbij het advies van de commissie. Uiteindelijk leidt dit tot het door het bevoegd gezag vastgestelde Advies Reikwijdte en Detailniveau.

Omliggende bedrijven
Tot slot vergt Heracless-Groen Staal ook aanpassingen bij enkele omliggende bedrijven. Deze bedrijven zijn daarmee ook betrokken bij het voornemen.

Belangstellenden en andere deelnemers aan de participatie
Bewoners in de omgeving en andere belangstellenden worden middels participatie betrokken in het proces (zie hiervoor paragraaf 1.4) en hebben daarnaast formele inspraak op grond van de procedures die gevolg worden op grond van de Algemene wet bestuursrecht.

[2] *Brief "Afspraken met Tata Steel Nederland over CO2-reductie en verbetering leefomgeving", Kamerstuk 32813 nr. 1082*
[3] *Pagina 8 "Zomerbrief Maatwerk", 8 juli 2022, Kamerstuk 29826 nr. 148*

1.3 mer-procedure

Het voornemen van Tata Steel is mer-plichtig. Onderstaand wordt toegelicht volgens welke criteria de voorgenomen activiteiten mer-plichtig of mer-beoordelingsplichtig zijn.

Doel van de mer-procedure
De mer-procedure heeft als doel de milieueffecten van het voornemen en de alternatieven en varianten zichtbaar te maken alsmede een afweging te maken ten aanzien van de gezondheidsaspecten. Het MER vormt een onderbouwing voor het projectbesluit en de vergunningaanvragen.

Toetsing mer-(beoordelings)plichtige activiteiten
Het voornemen van Tata Steel is op onderdelen mer-plichtig en op andere onderdelen mer-beoordelingsplichtig. In hoofdstuk 5.4 wordt nader ingegaan op de verschillende mer-(beoordelings)plichtige onderdelen. De belangrijkste mer-categorieën uit Bijlage V Omgevingsbesluit met betrekking tot productie en verwerking van ruwijzer en staal zijn:

- Installaties voor de productie van ruwijzer of staal, met inbegrip van continugieten.
- Smelterijen van Ferro-metalen.

Verkenning met participatieproces
Als onderdeel van het projectbesluit, de vergunning- en de mer-procedure is participatie georganiseerd, waarbij geldt:

- De provincie heeft de kennisgeving voor het projectbesluit gepubliceerd met daarbij de ‘notitie voornemen’ en het ‘voorstel participatie’. Dit is onderdeel van de formeel voorgeschreven ‘verkenning’ (participatieproces). Na deze verkenning wordt de NRD (dit voorliggende document) ter inzage gelegd.
- Tata Steel heeft de participatie georganiseerd in het kader van de voorbereiding voor de mer-procedure en de aanvraag van de vergunningen. Er hebben in april en november 2023 in totaal vijf bijeenkomsten plaatsgevonden (zie paragraaf 1.4).

Afbakening van het MER
Het MER omvat alle veranderingen (na)bij Tata Steel ten gevolge van de voorgenomen ontwikkeling van Heracless-Groen Staal. De hoogovens zijn integraal onderdeel van de bedrijfsvoering van Tata Steel, zodat de vervanging door een andere technologie leidt tot aanpassingen in de rest van de bedrijfsvoering en deels ook buiten het Tata Steel-terrein. Al deze veranderingen worden zo volledig mogelijk meegenomen in het MER. In hoofdstuk 3 van deze NRD wordt nader ingegaan op de afbakening en daarmee de scope van het MER.

Er bestaat een verschil tussen de termen ‘mer.’ en ‘MER’. De term ‘mer’ staat voor de procedure van de milieueffectrapportage en de term ‘MER’ betreft het feitelijke Milieueffectrapport.

1.4 Bevindingen participatie in het kader van de verkenning

In maart 2023 zijn de eerste stappen gezet in de formele procedures voor Heracless-Groen Staal. Op dat moment is ook vastgelegd dat er voor participatie een belangrijke rol is weggelegd in het project. In maart 2023 is het eerste Participatieplan samen met de Notitie Voornemen gepubliceerd. In de zes weken daarna hebben belanghebbenden hierop kunnen reageren. Nadat de plannen van Tata Steel zijn aangepast is op 8 november 2023 een aangepaste versie van zowel het Participatieplan als ook de Notitie

voornemen gepubliceerd. Hierop hebben belanghebbenden wederom kunnen reageren in een termijn van vier weken.

In de periodes waarin stukken ter inspraak lagen, zijn er in totaal vijf participatiebijeenkomsten georganiseerd. Daarnaast hebben er negen verdiepende bijeenkomsten plaatsgevonden. Er zijn circa vierhonderd reacties naar voren gebracht. Ook is er in reguliere bijeenkomsten die door Tata Steel voor de omgeving georganiseerd worden, veel aandacht geweest voor Heracless-Groen Staal.

Tata Steel heeft op alle reacties uit de participatie gereageerd en dit is gedeeld met de omgeving op 20 juli in het participatieverslag en het document “Participatiereacties en antwoorden Heracless-Groen Staal”. Een deel van die reacties is van invloed geweest op de NRD zoals die nu voor u ligt. De reacties zijn gegroepeerd onder drie thema’s namelijk: Techniek, Gezondheid en Participatie. In deze paragraaf wordt per thema ingegaan op de belangrijkste reacties in relatie tot het project en de wijze waarop die zijn verwerkt. De participatie zal voortgezet worden op basis van deze NRD.

1.4.1 Techniek

Circa 40% van de participatiereacties heeft betrekking op de gekozen technieken en de scope van het project. In de reacties werd vooral gevraagd naar alternatieve technieken, de energievoorziening, de uitvoerbaarheid en het eerder sluiten van de Kooks- en gasfabriek 2.

In het participatieverslag zoals dat op 20 juli 2023 door Tata Steel met de omgeving is gedeeld, zijn de reacties gebundeld in vier kernvragen met beantwoording door Tata Steel. Inmiddels is de NRD opgesteld en kunnen er bepaalde punten in relatie tot de NRD concreter worden beantwoord. Om die reden zijn de kernvragen hier weergegeven en ten aanzien van de NRD van een geactualiseerde reactie voorzien, te beginnen met een extra gestelde vraag naar de reikwijdte.

- **Worden bedrijven en activiteiten die buiten Tata Steel vallen, maar daar wel mee te maken hebben, meegenomen in de beoordeling van de milieueffecten?**

Dit is inderdaad het geval. In het MER worden de milieueffecten van het voornemen beoordeeld. Dat betreft de directe effecten van nieuwe installaties en bestaande installaties die worden aangepast of uit bedrijf genomen. Daarnaast worden ook veranderingen als gevolg van het voorgenomen project in de bedrijfsvoering van derden zoals bij bedrijven in de nabijheid van Tata Steel (bijvoorbeeld Harsco, Linde en Vattenfall) beschouwd en dat geldt ook voor derden die voorzieningen moeten aanleggen zoals voor de levering van aardgas en waterstof.

- **Welke alternatieven in technieken, capaciteit en fasering zijn overwogen, hoe is dat gedaan en wat zijn de bevindingen, inclusief circulariteit?**

Deze NRD bevat in paragraaf 3.11 een overzicht van alternatieven en varianten waarvan de milieuaspecten worden beoordeeld.

Daarbij behoren ook belangrijke alternatieven die voort zijn gekomen uit de participatie, zoals de keuze tussen de verschillende smeltovens REF en EAF, het gebruik van halffabricaten en de afvang van nog vrijkomende CO_2.

Niet alleen voor de uiteindelijke operationele fase, maar ook voor de aanlegfase worden verschillende alternatieven beoordeeld. Daarbij is aandacht voor de aanvoer van extern gebouwde modules of het

geheel ter plaatse bouwen of een combinatie daarvan. Tevens wordt gekeken naar aanvoerroutes per type transport (modaliteit).

Circulariteit een belangrijk aspect. Een van de overwegingen van Tata Steel om nu voor de EAF te kiezen is het gegeven dat deze installatie geschikt is voor het verwerken van meer schrot.

- **Welke energiebronnen zijn overwogen, zijn die beschikbaar en niet harder nodig voor ander gebruik, is de energiezekerheid gegarandeerd?**

Als onderdeel van de mer-studie wordt gekeken naar het gebruik van elektriciteit, aardgas, waterstof en restwarmte. Als en zolang er nog onvoldoende groene waterstof beschikbaar is, zal er meer gebruik worden gemaakt van aardgas. Hier wordt in het MER rekening mee gehouden. De energiezekerheid voor andere gebruikers in de regio wordt door TenneT en Gasunie bewaakt en is geen onderdeel van het MER.

- **Wat zijn de grootste risico's voor de uitvoerbaarheid, hoe wordt het project gefinancierd en hoe wordt gewaarborgd dat de planning wordt gehaald?**

Tata Steel heeft het voorgenomen project aangepast. Een belangrijk verschil is de keuze voor een ander type smeltoven, namelijk een EAF in plaats van één of meerdere REF's. De EAF is, anders dan de REF, een voor de staalindustrie beschikbare en al gebruikte techniek, en daarmee worden de risico's voor de uitvoerbaarheid beperkt. Dat geldt ook voor de meer gefaseerde uitvoering die nu wordt voorgesteld. De wijze van financiering van het voornemen maakt geen onderdeel uit van de afwegingen die in het MER aan de orde komen, omdat het MER onderzoek uitvoert naar de milieueffecten en deze onderling afweegt. Omdat het voornemen nu uitgaat van meer in de praktijk bewezen techniek en gefaseerd wordt uitgevoerd, zijn de projectrisico's daarmee kleiner en is er een grotere waarborg dat het voornemen binnen de planning wordt uitgevoerd.

1.4.2 Gezondheid

Ongeveer een kwart van de ontvangen participatiereacties heeft betrekking op gezondheid en de leefomgeving. In de reacties werd vooral gevraagd naar waarborgen voor gezondheid, de prioriteit die aan gezondheid wordt gegeven, de normen en de snelheid waarmee maatregelen worden getroffen. Gezondheid is een onderwerp dat altijd aan de orde komt in een MER. De situatie rondom Tata Steel en de participatiereacties vragen om hier met meer nadruk aandacht aan te besteden. Daarbij zijn er diverse ontwikkelingen die invloed (kunnen) hebben op de wijze waarop het onderwerp gezondheid in het MER wordt beschouwd. Onderstaand worden de belangrijkste ontwikkelingen weergegeven:

- **OVV-rapportage**
  In april 2023 heeft de Onderzoeksraad Voor Veiligheid (OVV) het rapport Industrie en omwonenden gepubliceerd. In het rapport wordt expliciet ingegaan op de omgeving van Tata Steel. Het rapport bevat naast een uitgebreide analyse ook concrete aanbevelingen. Een belangrijke constatering is dat het voldoen aan wettelijke normen geen garantie is dat voldaan wordt aan de maatschappelijke behoefte.
- **RIVM-rapportage**
  Op 22 september 2023 heeft het RIVM een rapport gepubliceerd met de titel: "De bijdrage van Tata Steel Nederland aan de gezondheidsrisico's van omwonenden en de kwaliteit van hun leefomgeving". Het is voor het eerst dat de meest relevante gezondheidsgevolgen van de emissies van Tata Steel in kaart zijn gebracht door het RIVM. In dit onderzoek is gekeken naar de hele keten, dus van de uitstoot van chemische stoffen tot gezondheidsrisico's in de leefomgeving. Ook is naar hinder gekeken, zoals geluid, geur en stof.

- **Maatwerkafspraken**
  Tata Steel is in het kader van de maatwerkafspraken in gesprek met de ministeries EZK en IenW over financiële steun vanuit het rijk voor de energietransitie bij Tata Steel. In deze maatwerkafspraken heeft leefkwaliteit en de gezondheidssituatie van omwonenden een nadrukkelijke plek. Op 3 november 2023 heeft Tata Steel de aangepaste plannen gepresenteerd. In de toelichtende brief van 23 november 2023 geeft Tata Steel aan hoe invulling wordt gegeven aan meer nadrukkelijkere plek voor leefkwaliteit en de gezondheidssituatie in de maatwerkafspraken.

In het participatieverslag zoals dat op 20 juli 2023 door Tata Steel is gepubliceerd, zijn de reacties ten aanzien van gezondheid gebundeld in drie kernvragen met beantwoording. Inmiddels is de NRD opgesteld en kunnen bepaalde punten in relatie tot de NRD concreter worden beantwoord. Om die reden zijn de kernvragen hier nogmaals weergegeven, voorzien van een geactualiseerde reactie.

Voorafgaand hieraan wordt opgemerkt dat het MER toeziet op de *veranderingen* bij Tata Steel en daarbuiten die plaatsvinden in het kader van het project Heracless-Groen Staal. Het MER heeft dus niet ten doel om een integrale afweging te geven van alle aspecten op het gebied van de leefomgeving in relatie tot de volledige operatie van Tata Steel. Tata Steel besteedt daar separaat aandacht aan in onder andere het Roadmap plus programma.

- **Hoe vindt onderzoek plaats en hoe wordt aangetoond dat aan de advieswaarden en impact op gezondheid wordt voldaan?**

Zoals hiervoor aangegeven, wordt in het kader van de mer-studie onderzoek gedaan naar de milieueffecten van het project Heracless-Groen Staal. Daarnaast wordt onderzocht op welke wijze het project zich verhoudt tot algemeen aanvaarde (inter)nationale advieswaarden voor gezondheid. Waar mogelijk gebeurt dit met concreet kwantitatief onderzoek, en in andere gevallen wordt een kwalitatieve beschouwing gegeven.

- **Welke maatregelen gaan jullie treffen en wanneer om de gezondheid te waarborgen?**

Tata Steel voert naast het project Heracless-Groen Staal ook het Roadmap plus programma uit, wat toeziet op het verbeteren van de leefkwaliteit ten gevolge van de bestaande installaties. Daarnaast heeft Tata Steel de ambities tot het uitvoeren van aanvullende maatregelen, maar deze vallen net als Roadmap plus buiten het kader van Heracless-Groen Staal. Wanneer in het kader van Heracless-Groen Staal maatregelen mogelijk en kosteneffectief zijn, zullen deze ook geïncorporeerd worden in het ontwerp van de installaties.

1.4.3 Participatie

Vanaf de start van het project heeft Tata Steel uitgesproken om uitgebreid en op een goede en ambitieuze wijze ruimte te willen geven aan participatie. Participatie is vanaf per 1 januari 2024 onder de Omgevingswet een onderdeel van de besluitvormingsprocedure van bijvoorbeeld een projectbesluit, vergunningen en omgevingsplanwijzigingen. Voor een projectbesluit gelden hiervoor concrete wettelijke regels. Met de participatie wordt inmiddels dus ook invulling gegeven aan de wettelijke bepalingen.
De participatie naar aanleiding van de eerste Notitie voornemen heeft mede bijgedragen aan de aanpassing van het Heracless-Groen Staal project. Het aangepaste plan is in de Notitie voornemen samen met het Aangevuld Participatieplan op 8 november 2023 gepubliceerd en daarna is eenieder in de gelegenheid gesteld om hierop te reageren.

De wijze waarop er in de komende stappen van het project ruimte is voor participatie en inspraak staat beschreven in het aangevulde Participatieplan.

1.5 Leeswijzer

Deze NRD is opgesteld door Royal HaskoningDHV op verzoek van Tata Steel. De NRD heeft als doel de mer-procedure voor Heracless-Groen Staal te starten.

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de nut en noodzaak van de overstap door Tata Steel op groene staalproductie.

In hoofdstuk 3 wordt de voorgenomen activiteit beschreven, met daarbij te onderzoeken alternatieven en varianten.

Hoofdstuk 4 beschrijft de procedures die van toepassing zijn op de mer-procedure en de bijbehorende vergunningen.

In hoofdstuk 5 is een beschrijving opgenomen van de te verwachten milieueffecten en het voorstel hoe deze onderzocht worden in het MER.

2 Nut en noodzaak

Voor het project Heracless-Groen Staal is de provincie Noord-Holland voornemens gebruik te maken van het projectbesluit (zie verder hoofdstuk 4). Aan de toepassing van het projectbesluit zijn voorwaarden verbonden. Onderdeel van deze voorwaarden is dat het project Heracless-Groen Staal voldoet aan doelstellingen van de provincie Noord-Holland en publieke belangen dient.[4] Hieronder wordt dit provinciaal belang toegelicht tezamen met het nationaal perspectief en het perspectief van Tata Steel.

2.1 Landelijk en provinciaal belang

2.1.1 Nationaal belang

Klimaatakkoord 2030
Nederland wil de CO_2-uitstoot in 2030 met minimaal 55 procent verminderen en in 2050 CO_2-neutraal zijn. Tata Steel wil met het project Heracless-Groen Staal haar jaarlijkse CO_2-emissies in 2030 tot 5 miljoen ton verminderen. Dit is circa 20% van de doelstelling van de Nederlandse industrie als geheel.

Nationaal Waterstof Programma en Cluster Energiestrategie
Project Heracless-Groen Staal is als eerste onderdeel van het grotere plan Groen Staal een belangrijk vliegwiel voor de verdere verduurzaming van het Noordzeekanaal gebied (NZKG-gebied). Een grote en stabiele vraag naar waterstof van Tata Steel maakt de productie van waterstof aantrekkelijk en helpt om de daarvoor benodigde infrastructuur rendabel te maken. Andere partijen in het NZKG-gebied kunnen daar vervolgens ook van profiteren. Dit sluit aan bij onder andere de Cluster Energiestrategie (CES) 2.0 Noordzeekanaalgebied en het Nationaal Waterstof Programma (NWP). Heracless-Groen Staal en de route naar groen staal van Tata Steel zijn zelf ook onderdeel van de CES Noordzeekanaalgebied.

Leefomgeving en gezondheid omwonenden
De overheid wil de industrie faciliteren in haar transitie naar duurzame productie met de zogenaamde maatwerkafspraken, maar geeft aan dat daarbij ook wordt gekeken naar verbetering van de leefomgeving en gezondheid van omwonenden. In de kamerbrief “Maatwerkaanpak verduurzaming industrie” [5] is benadrukt dat inspanningen van de overheid in het faciliteren van de transitie van de industrie niet alleen afhankelijk zijn van de bijdrage die bedrijven leveren aan de CO_2-reductie, maar ook aan aanverwante beleidsdoelen. Dit betreft onder meer de verbetering van de leefomgeving en gezondheid van omwonenden.

Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2050
De Nederlandse regering heeft in dit programma de ambitie vastgelegd om in Nederland in 2050 volledig circulair te zijn. In een circulaire economie zijn vrijwel alleen herbruikbare primaire, secundaire en duurzame biogrondstoffen in omloop. Producten worden binnen gesloten kringlopen geproduceerd, gedistribueerd en geconsumeerd. De belangrijkste pijlers om dit te bereiken zijn:

- Vermindering van grondstoffengebruik;
- Substitutie van grondstoffen;
- Levensduurverlening;
- Hoogwaardige verwerking.

[4] In een brief van 14 december 2022 (“Inzet provinciaal instrumentarium verduurzaming Tata Steel”) heeft Gedeputeerde Staten van Noord-Holland al verklaard dat met het project Heracless-Groen Staal als onderdeel van Groen Staal een publiek en provinciaal belang dient.
[5] *“Zomerbrief Maatwerk”, 8 juli 2022, Kamerstuk 29826 nr. 148*

Door de voorgenomen inzet van een elektrische smeltoven (Electric Arc Furnace of kortweg EAF, in het Nederlands elektrische vlamboogoven) draagt Tata Steel bij aan deze ambitie. De EAF maakt een aanzienlijke uitbreiding van de inzet en hergebruik van staalschrot mogelijk.[6]

2.1.2 Provinciaal belang voor Noord-Holland

Omgevingsvisie NH2050: CO_2-reductie
In de Omgevingsvisie NH2050 is de ambitie vastgelegd om in 2050 een klimaatneutrale en volledig circulaire provincie te zijn. Dit is in lijn met de nationale doelstellingen en het Klimaatakkoord voor 2030. In de Omgevingsvisie NH2050 is verder voor het Noordzeekanaalgebied opgenomen dat de energietransitie, waar Heracless-Groen Staal een onderdeel van is, een leidend ruimtelijk principe is. Het Project Heracless-Groen Staal past binnen de doelstellingen van de Omgevingsvisie NH2050 van de provincie Noord-Holland en de daarin gestelde opgaven voor CO_2-reductie.

Gezondere leefomgeving in de IJmond
De provincie Noord-Holland wil zorgen voor een gezonde leefomgeving in de IJmond, zoals onder meer neergelegd in het Programma Tata Steel 2020-2050: *samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond* en in het Programma Gezonde Leefomgeving. Met het project Heracless-Groen Staal - en de algehele transitie naar groen staal - wordt een belangrijke stap gezet in een traject dat bijdraagt aan de verdere reductie van emissies naar de omgeving van Tata Steel.

De huidige staalproductie op basis van kolen die bij Tata Steel wordt toegepast, leidt tot emissies van (fijn)stof, geur, geluid, zwavelverbindingen en Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). De nieuwe fabrieken die met het project Heracless-Groen Staal gerealiseerd worden, maar ook het Roadmap Plus programma, leiden tot lagere emissies dan de huidige fabrieken. Kooks- en gasfabriek 2 en Hoogoven 7 worden met het project Heracless-Groen Staal uit bedrijf genomen. De nieuwe installaties van Heracless-Groen Staal zullen aan de meest recente milieunormen moeten voldoen.

Circulaire economie
Aansluitend op het landelijk beleid streeft ook de provincie Noord-Holland naar een volledig circulaire economie in 2050. Daarnaast is het de ambitie van de provincie dat in 2030 mimimaal 50% van de grondstoffen bestaat uit hergebruikt materiaal. Daarom heeft provincie een *Actieagenda Circulaire Economie 2021-2025* vastgesteld.

2.2 Ambities van Tata Steel

Tata Steel is met de transitie naar Groen Staal één van de staalbedrijven in Europa die afscheid neemt van staalproductie met behulp van kolen. Schoon, groen en circulair zijn de doelstellingen van Tata Steel, zoals vastgelegd in de strategie van Tata Steel. Dit betekent dat naast deze transitie Tata Steel ook een apart programma heeft voor de ambitie ‘Schoon’, die in deze paragraaf ook kort wordt toegelicht.

Staalproductie in Nederland
Staal bepaalt voor een belangrijk deel hoe onze moderne samenleving eruitziet en is noodzakelijk voor veel kritieke onderdelen binnen onze samenleving. Staal maakt zowel zichtbaar als onzichtbaar onderdeel uit van onze samenleving. Het hoogwaardige kwaliteitsstaal dat Tata Steel produceert in Nederland staat aan het begin van vele productieketens binnen Europa en daarbuiten.

[6] *Tata Steel hanteert de term staalschrot of schrot in plaats van schroot om daarmee onderscheid te maken tussen het algemene begrip en het voor de fabrieken van Tata Steel geschikte materiaal. Tata is voornemens zowel eigen schrot als schrot van derden in te zetten.*

Ook voor de energietransitie wordt dit staal ingezet, zoals voor windturbines, groen transport (treinen, elektrische auto's) en klimaatneutrale gebouwen. De staalindustrie staat aan de basis van de gehele maakindustrie en is van strategisch belang voor Nederland en de Europese Unie.

Daarnaast is Tata Steel nauw verbonden met technisch onderwijs, technische universiteiten en ook het mbo-onderwijs (bijvoorbeeld Techport met een eigen Tata Steel Academy).

Huidige situatie bij Tata Steel
Tata Steel ziet groen staal als het staal van de toekomst: voor duurzaam bouwen, duurzaam vervoer, duurzame energieopwekking en in duurzame producten waarmee we ons iedere dag omringen. Bij Tata Steel vindt 90% van de huidige CO_2-emissies plaats bij de productie van ruwijzer in de hoogovens. De CO_2-emissies bij de staalproductie van Tata Steel bedragen circa 6 Mton per jaar. Daarnaast worden restgassen afgevoerd naar de nabijgelegen energiecentrales van Vattenfall, voor de productie van elektriciteit voor staalproductie. De Vattenfall centrales stoten circa 6 Mton CO_2 per jaar uit. De totale CO_2-emissies die vrijkomen bij de staalproductie bedragen circa 12 Mton CO_2 per jaar. In de Worldsteel CO_2 Benchmark schoort Tata Steel IJmuiden zeer goed (al jaren bij de beste 15% vergeleken met het wereldgemiddelde voor hoogovenbedrijven). In de meest recente (maar wat oudere) proces benchmark van de EU ten behoeve van de CO_2-emissiehandel scoort Tata Steel IJmuiden licht beter dan gemiddeld.

Visie 2045
Zoals eerder aangegeven is voor de ambitie 'schoon' door Tata Steel een apart programma opgezet (het Roadmap plus programma), maar draagt het initiatief voor Groen Staal hier ook aan bij. Het hierna te bespreken project Heracless-Groen Staal (het voornemen) draagt daarnaast in belangrijke mate bij aan de circulaire doelstelling van Tata Steel en is de eerste concrete stap in de transitie naar groen staal voor 2030.

Tata Steel heeft tevens een visie ontwikkeld voor de periode daarna, welke de komende jaren meer concreet wordt uitgewerkt. Na 2030 is Tata Steel van plan om de tweede hoogoven te vervangen voor een andere, groene technologie. Dit betekent dat meer nieuwe en ook andere installaties nodig zijn, welke deels nog in ontwikkeling en ter overweging zijn, waaronder bijvoorbeeld de Reducing Electric Furnaces (REF).

Project Heracless-Groen Staal – eerste stap transitie naar een volledig groen staal productie van Tata Steel
Groen Staal is een groot en ambitieus plan van Tata Steel en wordt in meerdere stappen uitgevoerd. Daarbij wordt de productie van vloeibaar ruwijzer door middel van hoogovens vervangen door een nieuwe technologie; de Direct Reduced Iron-technologie waarbij DRI (een gereduceerd ijzer in vaste vorm) met behulp van aardgas en later voornamelijk waterstof wordt geproduceerd. Deze vaste vorm van ijzer moet dan in een smeltoven vloeibaar worden gemaakt. Hierbij is de inzet van kolen en het voorbewerken van kolen niet meer noodzakelijk. Zoals eerder aangegeven zal Hoogoven 7 en de Kooks- en gasfabriek 2 vervangen worden door deze techniek.

Daarnaast kiest Tata Steel ervoor om ook een smeltoven (EAF) te bouwen. Deze smeltoven zal gevoed worden met DRI en staalschrot en draagt daarmee bij aan de circulaire ambities van Tata Steel en de overheid. Als onderdeel van het Heracless-Groen Staal proces wordt voorzien in een totale inzet van 30% schrot vanaf 2030. De ambitie van Tata Steel is deze hoeveelheid naderhand (vanaf circa 2045) te vergroten tot 50%.

Naast Heracless-Groen Staal werkt Tata Steel ook aan een programma waarmee invulling wordt gegeven aan de ambitie schoon, vastgelegd in het programma Roadmap Plus (zie kader), maar daar stopt het niet bij. Tata Steel werkt continu aan maatregelen om de emissie te reduceren.

Groen Staal leidt – naast CO_2-reductie en samen met Roadmap plus – tot het realiseren van verdere emissiereducties en verbeteringen in de leefomgeving van Tata Steel.

Roadmap Plus
Het project Heracless-Groen Staal is gericht op de middellange termijn (tot 2030). De volledige transitie naar groen staal volgt op de lange termijn (volgende fase rond 2035, daarna richting CO_2 neutraal in 2045). Op korte termijn heeft Tata Steel zich ook gecommitteerd aan het verminderen van de impact van de huidige activiteiten op de directe omgeving.

De belangrijkste maatregelen voor vermindering van uitstoot op de korte termijn zijn beschreven in het Roadmap Plus programma. Dit programma bevat een verzameling van maatregelen gericht op de reductie van geluid, geur, ZZS, (fijn)stof en licht in de leefomgeving. Dit volgt een apart proces en maakt geen onderdeel uit van het project Heracless-Groen Staal. Vanuit de maatwerkaanpak van het Rijk wordt ook met Tata Steel gesproken over mogelijke bovenwettelijke milieumaatregelen in aanvulling op Roadmap Plus. Toekomstige aanvullende milieumaatregelen die hieruit voort kunnen komen volgen ook een apart proces en maken geen onderdeel uit van voorliggende projectprocedure voor Heracless-Groen Staal.

2.3 Gezamenlijk belang en urgentie

Met het project Heracless-Groen Staal wordt ingezet op energietransitie en reductie van CO_2 en het project draagt bij aan een gezondere leefomgeving in de IJmond. Een toekomstbestendig, schoon en duurzaam staalbedrijf Tata Steel in de IJmond leidt tot een betere concurrentiepositie en behoud van werkgelegenheid. Dit is in lijn met nationale en provinciale doelstellingen en met de ambitie en doelstelling van Tata Steel.

Bovendien, met de algehele transitie naar groen staal wordt een belangrijke stap gezet in een traject dat bijdraagt aan de verdere reductie van emissies van Tata Steel naar de omgeving. Daarmee past dit project bij de opgave van de provincie Noord-Holland om te zorgen voor een gezondere leefomgeving in de IJmond, zoals onder meer neergelegd in het “Programma Tata Steel 2020-2050: samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond” en in het “Programma Gezonde leefomgeving”.

De provincie Noord-Holland is daarom voornemens om het project Heracless-Groen Staal door een projectbesluit mogelijk te maken en een coördinerende rol op zich te nemen in de vergunningstrajecten. Hier wordt nader op ingegaan in paragraaf 4.1.

3 Beschrijving van het voornemen

3.1 Voornemen in vogelvlucht

Voor de nieuwe staalproductie met Heracless-Groen Staal wordt een Direct Reduction Plant (DRP) en een Electric Arc Furnace (EAF) gerealiseerd (samen genoemd: DRP-EAF). De DRP produceert DRI (*direct reduced iron*) wat in de EAF verder behandeld wordt voor de productie van staal. In de EAF wordt ook schrot verwerkt tot vloeibaar staal. Wat de DRP- en EAF-installaties precies doen, wordt later in dit hoofdstuk meer uitgebreid toegelicht.

De installaties vergen aanpassingen aan het Tata Steel-terrein en de huidige procesvoering. Er komen nieuwe leidingen voor de aanvoer van aardgas en waterstof. Andere leidingen, kabels en wegen worden aangepast. Mogelijk zal ook de huidige Oxygashouder moeten worden aangepast of verplaatst. Dit leidt tot meerdere aanpassingen in de procesvoering van Tata Steel. Ook de aanvoer van bouwmateriaal voor de installaties zal leiden tot aanpassingen op het Tata Steel-terrein. De nieuwe installaties zullen naar verwachting voor 2030 operationeel zijn.

Het project Heracless-Groen Staal betekent dat voor 2030 op het terrein van Tata Steel:

- 1 Direct Reduction Plant (DRP) wordt gerealiseerd;
- 1 Electric Arc Furnace (EAF) wordt gerealiseerd;
- Alle bijbehorende infrastructuur voor de goede werking van de DRP-EAF installaties worden gerealiseerd;
- Daar waar nodig worden installaties binnen het Tata Steel terrein gesloopt dan wel verplaatst die verband houden met het kunnen laten functioneren van de DRP-EAF installaties;
- De Kooks- en gasfabriek 2 wordt in 2029 uit bedrijf genomen en als de nieuwe installaties volledig operationeel zijn, wordt ook Hoogoven 7 uit bedrijf genomen;
- Noodzakelijk aanpassingen aan bestaande installaties om het voornemen in te passen in het productieproces van Tata Steel.

Een dergelijk groot project bestaat uit verschillende processtappen die elk een eigen en/of samenhangend milieueffect hebben. Deze processtappen, die later in dit hoofdstuk worden beschreven, betreffen op hoofdlijnen:

- De voorbereidende fase
- De aanlegfase
- De transitiefase
- De gebruiksfase

3.2 Afbakening van het voornemen

3.2.1 Activiteiten en plangebied

Het voornemen heeft betrekking op het vervangen van één van de hoogovens en één kooks- en gasfabriek door één DRP en één EAF.
De omschakeling van staalproductie op basis van hoogovens naar staalproductie op basis van de DRI-technologie is een ingewikkeld en omvangrijk proces dat ook tijd in beslag neemt voor wat betreft

vergunningprocedures, ontwikkel- en ontwerptijd, bouwtijd en tijd om de installaties te beproeven en in werking te stellen. Daarnaast moet de bestaande staalproductie ook doorgang vinden.
De Kooks- en gasfabriek 2 zal uit bedrijf worden genomen voor 2030. Hoogoven 7 wordt vervolgens definitief uit bedrijf genomen als de nieuwe installaties volledig in bedrijf zijn. De omschakeling naar een volledige groen staalproductie in 2045 volgt daarna. Deze ambitie zal later uitgewerkt worden in een separaat project na 2030.

De DRI-productie zal op termijn plaatsvinden met behulp van waterstof, maar in het begin, door een tekort aan waterstof plaatsvinden op basis van aardgas. Zodra voldoende waterstof beschikbaar[7] komt, wordt dit toegepast in het productieproces. De installaties worden zo ontworpen dat ze geleidelijk kunnen overschakelen op een mix van (groene) waterstof[8] en aardgas, in verschillende mengverhoudingen. Zo kan in de toekomst flexibel worden omgegaan met de hoeveelheid waterstof en aardgas, mede gebaseerd op beschikbaarheid[9].

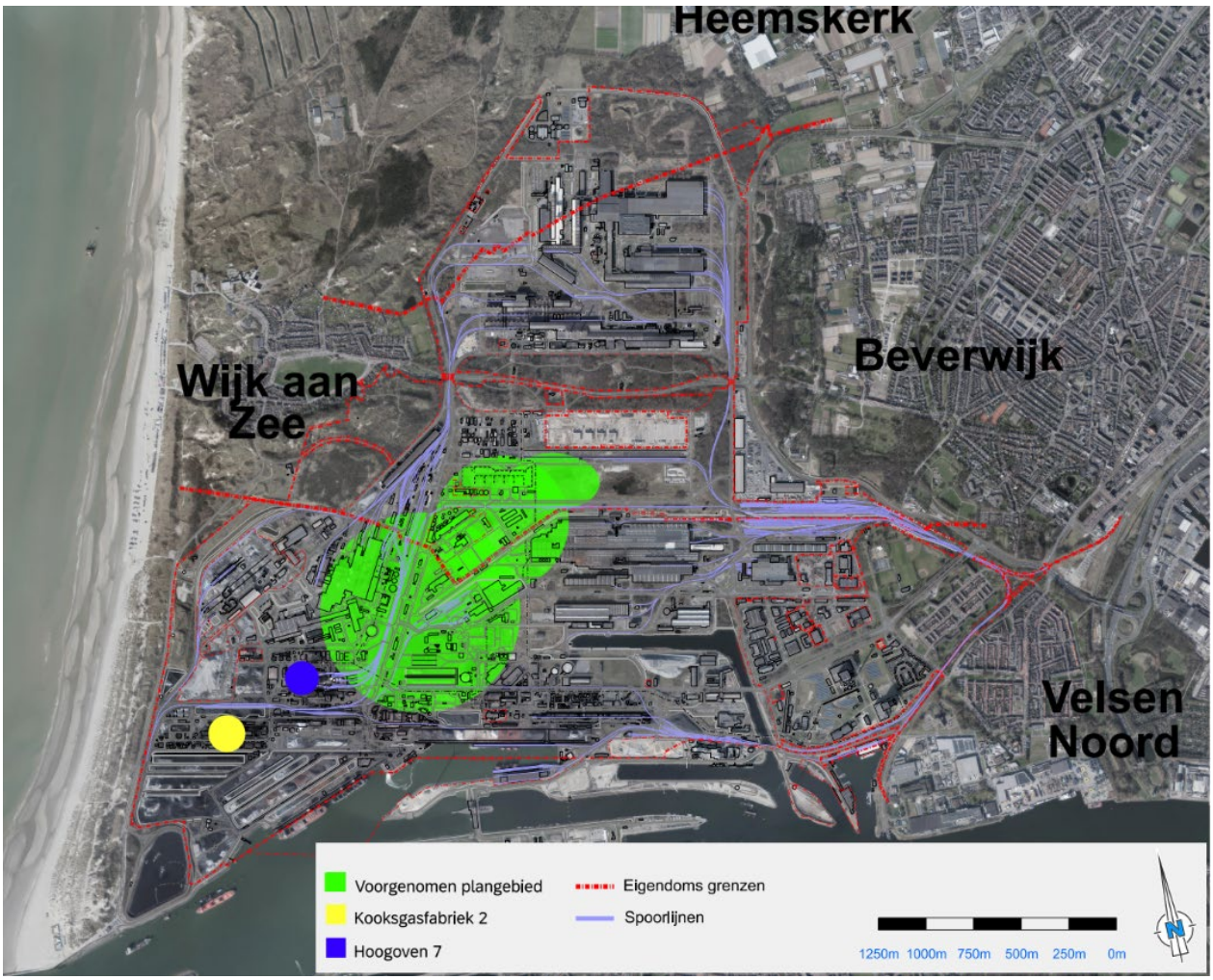
CO_2-afvang en -afvoer
Integraal onderdeel van de te realiseren met Heracless-Groen Staal is een installatie waarmee CO_2 wordt afgevangen. Bij het in bedrijf nemen van de nieuwe fabrieken, zal aardgas worden gebruikt in het productieproces. Dit gaat gepaard met de vorming van meer CO_2 ten opzichte van de productie op basis van waterstof.

Afhankelijk van de mate en duur waarin aardgas moet worden gebruikt, heeft Tata Steel in het voornemen de optie meegenomen om de afgevangen CO_2 geschikt te maken voor permanente geologische opslag (onder de Noordzee). De voorziening om CO_2 af te vangen en geschikt te maken voor opslag betreft een stroom van circa 600 kton CO_2 per jaar (minder dan 10% van de huidige CO_2 uitstoot)[10].

Als blijkt dat CO_2-afvang en -transport/afvoer leidt tot noodzakelijke aanpassingen in de omgevingsplannen, zullen deze in het projectbesluit worden meegenomen.

Plangebied Heracless-Groen Staal
In onderstaande Figuur 3-1 is het plangebied aangegeven van het projectbesluit Heracless-Groen Staal. Binnen dit gebied is Tata Steel voornemens om de installaties van Heracless-Groen Staal te realiseren (zaken als leidingen en infrastructuur die onderdeel zijn van de opgave zullen deels ook buiten dit plangebied worden gerealiseerd, het gaat in deze figuur om de DRP- en EAF-installaties).

[7] Onder beschikbaar wordt ook verstaan dat het gebruik van waterstof vanuit economisch oogpunt haalbaar en aanvaardbaar is.
[8] Tata Steel streeft ernaar groene waterstof te gebruiken, maar niet is uitgesloten dat dit een ook (een mix van groene en) blauwe waterstof kan betrekken, zolang de productie van deze waterstof maar plaatsvindt zonder de emissies van CO_2
[9] In de installaties zal altijd een beperkt aandeel aardgas nodig blijven.
[10] Dit betreft dus een relatief kleine afvanginstallatie en geen grootschalige afvang die nodig zou zijn voor het huidige productieproces.

Figuur 3-1. Plangebied voor de nieuwe DRP en EAF-installaties Heracless- Groen Staal op het Tata Steel terrein

Onderstaande Figuur 3-2 geeft een driedimensionale impressie van het voornemen op het hiervoor besproken plangebied. De afwegingen voor deze locatie en mogelijke alternatieven zijn onderwerp van het MER. Deze weergave heeft slechts als doel een voorstelling te geven van het voornemen.

Figuur 3-2. Impressie van het voornemen in 3D

Nieuwe installaties inpassen in staalproductie op het Tata Steel terrein
Het voornemen heeft ook invloed op het bestaande bedrijfsproces van Tata Steel wat deels zal worden aangepast. De aanpassing van de bestaande installaties en de milieueffecten daarvan, maken ook deel uit van het voornemen.

Wijziging van energie- en productstromen
De aanvoer en afvoer van grond- en hulpstoffen wijzigt vanwege de introductie van de DRP+EAF-installaties. Dit betreft de aanvoer van ijzererts, kolen en schrot, maar ook de aanvoer van aardgas en waterstof en tevens het hergebruik en de afvoer van reststoffen, afgassen, slakken en afvalstoffen. Het gebruik van water voor processen en koeling wijzigt eveneens alsmede de inzet van opgewekte stoom. Deze wijzigingen vallen onder het voornemen en worden meegenomen in de mer-studie.

Wijziging voor derden
Het bedrijfsproces van Tata Steel is gekoppeld aan de bedrijfsprocessen van andere partijen. In de mer-studie wordt geïnventariseerd welke bedrijven en processen dit betreft en hoe omvangrijk deze veranderingen zijn. In de scope van het MER zullen de milieueffecten van deze veranderingen worden beschouwd. Het uitgangspunt is dat de bedrijven zelf deze veranderingen aanvragen.

Aanpassing van het Tata Steel terrein voor de aanlegfase en voor inrichting nieuwe installaties
Voor de aanvoer van materiaal in de aanlegfase en voor de bouw van de nieuwe installaties wordt de infrastructuur op het terrein van Tata Steel en mogelijk ook deels daarbuiten aangepast. De milieueffecten die samenhangen met de aanlegfase (aanvoer materieel en personeel, bouw- en sloopwerkzaamheden en aanleggen van infrastructuur) zijn onderwerp van de mer-studie.

Autonome en verwachte ontwikkelingen
Er zijn ook ontwikkelingen gaande op het Tata Steel terrein die buiten het voornemen vallen, aangezien deze worden uitgevoerd door Tata Steel als onderdeel van andere projecten en het toekomstbestendig maken van het Tata Steel terrein. Daarnaast zijn er mogelijke ontwikkelingen buiten het terrein van Tata Steel die van invloed kunnen zijn op het voornemen en ook voldoende concreet zijn.
Deze ontwikkelingen vallen buiten het voornemen, maar de veranderingen worden wel beschreven in de referentiesituatie van het MER. In paragraaf 3.4 wordt verder ingegaan op de referentiesituatie.

Maatgevende situaties uitvoering voornemen
Bij de beschrijving van het voornemen worden naast de referentiesituatie, vijf maatgevende situaties onderscheiden, die van belang zijn voor de toetsing in het MER:

- Referentiesituatie, de huidige situatie inclusief autonome en overige verwachte ontwikkelingen, waarbij het van belang is een goed beeld te hebben van de ontwikkelingen die gaande zijn op het Tata Steel terrein, alsmede de ontwikkeling in de nabijheid van Tata Steel. Naast de formele autonome ontwikkelingen zal ook rekening moeten worden gehouden met de te verwachten ontwikkelingen, ook al hebben die nog geen formeel goedgekeurde status, maar wel een hoge waarschijnlijkheid;

Vijf maatgevende situaties:

- Voorbereidende fase, waarbij de gronden waar het voornemen wordt gerealiseerd worden vrijgemaakt. Dit kan zijn door het verleggen van (ondergrondse) kabels en leidingen, sloop van gebouwen en verplaatsing van bestaande installaties.
- Aanlegsituatie, waarbij milieueffecten tijdens de realisatie van de installaties in beeld worden gebracht;
- Transitiesituatie, waarbij de installaties aangelegd zijn en worden getest. De installaties draaien dan samen met de bestaande installaties, waarbij het vergunde productievolume niet wordt overschreden. Het streven van Tata Steel is deze transitiefase binnen de vergunde milieuruimte en wettelijk geldende milieunormen te laten plaatsvinden. Daarom wordt deze fase ook in detail uitgewerkt in het MER.
- Gebruikssituatie, waarbij alle installaties functioneren conform verwachting. In de beginsituatie maken de installaties gebruik van aardgas. In de gebruiksfase worden de vervangen installaties uitgeschakeld;
- Gebruikssituatie, waarbij de installaties (op termijn) gebruik maken van voornamelijk waterstof (met een noodzakelijk beperkte toevoeging van aardgas voor suppletie van de benodigde koolwaterstoffen).

3.2.2 Industrieterrein IJmuiden/Tata Steel met omringende infrastructuur

Op het industrieterrein waar Tata Steel gevestigd is vinden activiteiten plaats van Tata Steel, maar ook van andere bedrijven zoals (niet limitatief) ENCI, Harsco, Pelt & Hooykaas en Linde. Direct naast het industrieterrein bevinden zich, op het naastgelegen bedrijventerrein, de elektriciteitscentrales van Vattenfall. Deze bedrijfsactiviteiten zijn in meer of mindere mate verbonden met de staalproductie van Tata Steel.

Aan de noordzijde van de locatie bevinden zich de aansluiting van TenneT voor wind-op-zee en voor toekomstige waterstoflevering uit de te ontwikkelen landelijke backbone[11]. Aan zowel de zuid- als noordzijde bevinden zich aansluitingen van Gasunie voor huidige en toekomstige aardgaslevering. Deze activiteiten maken de transitie bij Tata Steel in de toekomst mogelijk.

[11] *Toekomstig Landelijk netwerk voor de levering van waterstof, zie https://www.gasunie.nl/expertise/waterstof/waterstofnetwerk*

Het industrieterrein bevindt zich op de noordoever van het Noordzeekanaal. Aan de zuidwestkant bevindt zich de Zeesluis IJmuiden, met daarbij havenfaciliteiten (een binnen- en buitenhaven). Er is een binnenhaven verbonden met het Noordzeekanaal: de Staalhaven. In het zuidoosten bevindt zich de Averijhaven. Hiervoor is een ontwikkelplan waarbij het gebied wordt aangepast, aangeduid als Energiehaven.

Aan de westzijde grenst het industrieterrein aan de duinen langs de Noordzeekust. Aan de noordwest kant bevindt zich de Heemskerkerduin. Ten oosten van het industrieterrein is het bedrijventerrein Velsen-Noord gelegen.

Er zijn bewoonde kernen rond het industrieterrein. Aan de noordwestzijde bevindt zich Wijk aan Zee. Aan de oostzijde Beverwijk en Velsen-Noord. Ten zuiden van het Noordzeekanaal bevindt zich IJmuiden.

Het industrieterrein wordt via de weg ontsloten door de N197, die aansluit op de A22. Er is een spoorverbinding op het industrieterrein, die aansluit op het landelijk spoornet.

Het gehele gebied geldt als Archeologisch Waardevol Gebied vanwege een middelhoge en hoge trefkans in het gebied. Als consequentie hiervan zijn bouwwerken met een grotere planomvang dan 500 m^2 en die op een grotere diepte dan 60 cm onder de grond gerealiseerd worden, uitsluitend toegestaan indien uit archeologisch (bureau)onderzoek is gebleken dat de (mogelijke) archeologische waarden zijn veiliggesteld.

3.2.3 Afweging bij indeling terreinen

De componenten van de DRI-EAF-technologie zijn voorzien op het huidige terrein van Tata Steel, terwijl de staalproductie ononderbroken doorgaat. Dit leidt tot een complexe puzzel van ruimtegebruik, het bouwen en starten van nieuwe installaties, het afschakelen en verwijderen van bestaande installaties. Verder zullen de ontwikkelingen op het Tata Steel terrein effect hebben op de aan- en afvoerstromen, waaronder elektriciteit, aardgas, waterstof, CO_2 en de afvoer van productiegassen naar Vattenfall.

In het MER gaat Tata Steel uitgebreid in op de locatiekeuze voor de voorgenomen activiteiten en de milieugevolgen die hiermee samenhangen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in aanpassingen die samenhangen met het project Heracless (het voornemen) en aanpassingen die gemaakt worden ten behoeve van andere projecten zoals Roadmap plus (autonome en verwachte ontwikkelingen).

3.2.4 Omgevingsplan

Voor het gebied waarbinnen de ontwikkelingen in hoofdzaak plaatsvinden gelden omgevingsplannen van rechtswege, waarin opgenomen de bestemmingsplannen *Industrieterrein Tata Steel* van de gemeenten Velsen, Beverwijk en Heemskerk.

In het MER zal uitgebreid ingegaan worden op de bebouwings- en gebruiksmogelijkheden binnen deze omgevingsplannen. Hierbij opgemerkt dat de gronden waarop het voornemen wordt gerealiseerd ruime gebruiksmogelijkheden kent voor *Tot het staalbedrijf behorende overige bedrijfsactiviteiten.*
De omgevingsplannen kennen ook diverse planologische beperkingen in de vorm van dubbelbestemmingen zoals de dubbelbestemming *Waarde-archeologie* en bestemmingen voor transportleidingen en aanwezige waterkeringen.

Indien vanwege het voornemen strijdigheid ontstaat met de planologische kaders van de betreffende omgevingsplannen voorziet het projectbesluit in een mogelijke aanpassing van de omgevingsplannen.

Voor dit projectbesluit maakt de provincie Noord-Holland een zelfstandige afweging in relatie tot de overige besluiten die moeten worden genomen om het voornemen te kunnen realiseren. De verwachte aanpassingen aan de omgevingsplannen zijn naar verwachting een afwijking van de bouwhoogte en/of het aanraken van een waterkering dan wel regels die de aanvoer van bijvoorbeeld elektriciteit, aardgas, water en waterstof mogelijk maken. Tevens kunnen aanpassingen nodig zijn voor het bouwproces.

3.3 Veranderingen ten gevolge van Heracless-Groen Staal

In de huidige situatie wordt ruwijzer voor de productie van staal bij Tata Steel gemaakt met behulp van twee hoogovens. Dit ruwijzer wordt verder tot staal bewerkt in de staalfabriek en daarmee produceert Tata Steel hoogwaardig staal voor onder andere de automobiel- en verpakkingsindustrie.
Deze hoogovens hebben een dubbele functionaliteit, namelijk het ontsluiten van ijzer uit ijzererts en het smelten van dit ijzer. Koolstof wordt hierbij gebruikt als reductiemiddel en als energiebron voor het smeltproces. Het gebruik van koolstof uit kolen leidt hierbij tot uitstoot van CO_2.

Het doel van het Heracless-Groen Staal project (het voornemen) is deze uitstoot van CO_2 aanzienlijk te verminderen.

Hieronder wordt beschreven wat het Heracless-Groen Staal project inhoudt – technisch bezien. Daarbij wordt ingegaan op de nieuwe installaties die een hoogoven en kooks- en gasfabriek vervangen, maar ook op de aanpassingen van bestaande installaties, hulpinstallaties en aanpassingen en gevolgen buiten het terrein van Tata Steel.

3.3.1 De DRP-installatie

De Direct Reduction Plant (DRP) is de naam van de installatie die Direct Reduced Iron (DRI) maakt, dat een tussenproduct is voor de productie van staal.
Hiervoor is ijzererts nodig in de vorm van pellets die deels door de bestaande pelletfabriek (PeFa) worden gemaakt en deels worden aangekocht. Ook in de huidige situatie worden pellets gedeeltelijk aangekocht. In de toekomst zal de PeFa onvoldoende capaciteit hebben voor de productie van alle benodigde pellets. De PeFa blijft wel een noodzakelijk onderdeel van het productieproces omdat Hoogoven 6 nog in bedrijf blijft en de kwaliteit van de door Tata Steel geproduceerde pellets van hogere kwaliteit zijn dan de aangekocht pellets. Door middel van eigen productie kunnen namelijk verschillende ertssoorten gemengd worden. Daarnaast zijn eigen geproduceerde pellets warm in te zetten, wat meer energie-efficiënt is.

Ruwijzer vs DRI
In een hoogoven wordt met koolstof als reductiemiddel de oxide uit het ijzererts verwijderd (reductie). Tevens wordt het ijzererts onder hoge temperatuur gesmolten, waarna het vloeibare ruwijzer naar de staalfabriek gaat. Bij een DRP-installatie wordt de oxide met behulp van een reductiegas (op basis van aardgas of waterstof) uit de ijzerertspellets verwijderd. Het ijzer wordt echter niet gesmolten. De gereduceerde ijzerertspellets worden in dit geval DRI genoemd, wat in een smeltoven verder wordt bewerkt.

De DRP is een reactiekolom waar de ijzererts-pellets ingevoerd worden en waar onder invloed van een reductiegas (op basis van aardgas en later voornamelijk waterstof) een reactie plaats vindt met het ijzeroxide in de pellets en waarbij de zuurstof wordt vrijgemaakt en DRI ontstaat. Dit DRI moet daarna nog gesmolten worden in een oven (zie verder onder EAF).

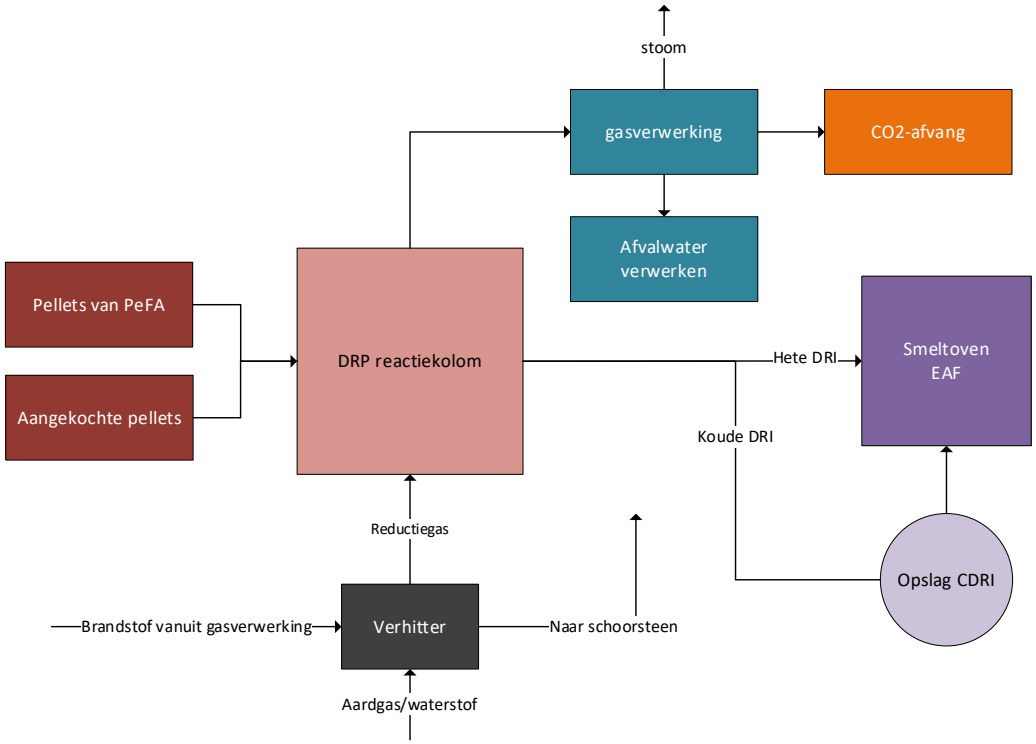
Het proces in en rond de DRP ziet er op hoofdlijnen als volgt uit (zie ook Figuur 3-3).

De aangekochte en door de PeFa geproduceerde pellets worden opgeslagen in de dagbunker, gezeefd en gecoat en dan ingevoerd in de reactor van de DRP. Daar wordt onder invloed van een reductiegas (gevoed door aardgas en later voornamelijk waterstof) het ijzer ontsloten uit het ijzererts.

Het reductiegas wordt verwarmd door een fornuis dat gestookt wordt op voornamelijk aardgas aangevuld door productgassen van andere processen bij Tata Steel en van de DRP zelf. Hete afgassen worden gebruikt voor de productie van onder andere stoom. De CO_2 in het reductiegas (procesgas) wordt in de DRP-installatie afgevangen. Het bij het productieproces vrijkomende water (als reactieproduct uit de DRP en waswater) wordt behandeld in een installatie voor de verwerking van dit afvalwater.

De hete DRI wordt vervolgens naar de smeltoven gevoerd (zie verder bij EAF). Daarnaast wordt ook een deel van de DRI afgekoeld en opgeslagen in silo's (CDRI) zodat dit later verwerkt kan worden (bijvoorbeeld bij stilstand van de DRP).

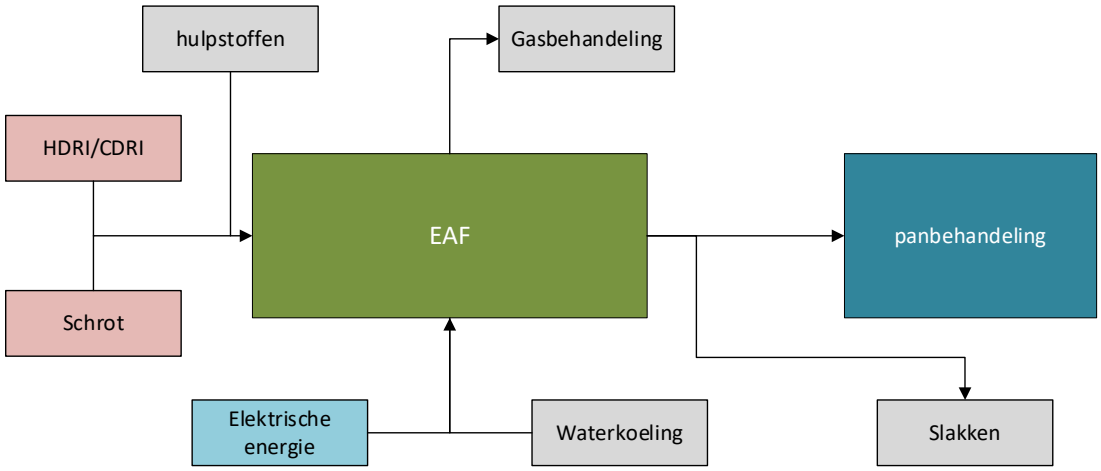
De DRP zal een productiecapaciteit hebben van 2,5 miljoen ton DRI per jaar.

Figuur 3-3. Eenvoudige schematische weergave van DRI-proces

3.3.2 De EAF-installatie

Een Electric Arc Furnace (EAF) is een elektrische oven voor het smelten van metalen en produceert in de configuratie van Tata Steel vloeibaar staal.
De EAF bestaat uit een groot (stalen) vat bekleed met vuurvast materiaal. In het vat bevinden zich elektroden waarmee elektrische energie wordt toegevoegd. Dit betreft elektriciteit die opgewekt wordt uit hernieuwbare bronnen. Hierdoor ontstaat een vlamboog tussen de elektroden en het ingebrachte metaal. Door de warmteontwikkeling smelt het metaal. Dit metaal betreft hete DRI uit de DRP-installatie (HDRI en soms ook CDRI) of voorverwarmd schrot of een combinatie van beide. Daarnaast kan hieraan ook waardevolle restproducten vanuit de processen van Tata Steel worden toegevoegd (zogenoemde reverts). Deze dragen bij aan een grotere circulariteit van het staalproductieproces.

Figuur 3-4. Eenvoudige schematische weergave EAF-proces

3.3.3 (Oxy)staalfabriek

De EAF produceert staal en zal samen met de panbehandeling onderdeel uitmaken van de bestaande staalfabriek die daarvoor wordt aangepast. Het staal dat door de EAF geproduceerd wordt is anders dan het staal gemaakt via de hoogovens, waardoor er een extra productstroom bij komt in de staalfabriek. Om de juiste samenstelling van het staal te bereiken zijn in de staalfabriek extra processtappen voorzien. Een van deze installatieonderdelen is de panoven. In deze oven vindt onder andere homogenisering, ontzwaveling en legering plaats. Daarnaast is voorzien in een ontgassingsinstallatie om opgeloste gassen uit het vloeibare staal te verwijderen.

Het proces van DRP-EAF levert meer slakken op dan het de huidige staalproductie. Een van de verwerkingsmogelijkheden is het granuleren van deze slakken, maar hierover is door Tata Steel nog geen definitief besluit genomen. Ook wordt nog gestudeerd op een geschikte opslaglocatie voor deze slakken. Het verwerken en afvoeren van de vrijkomende slakken is een onderwerp wat in de mer-studie wordt behandeld.

3.3.4 Het staalproductieproces

Heracless-Groen Staal heeft als doelstelling het verminderen van de emissies van CO_2 door middel van het vervangen van Hoogoven 7 en de Kooks- en gasfabriek 2. Daarbij blijven de andere hoogoven en kooks- en gasfabriek in bedrijf en maken deze deel uit van de totale configuratie van Tata Steel die er op hoofdlijnen als volgt uitziet.

De PeFa zal pellets produceren voor zowel de hoogoven als de DRP. Daarnaast wordt een aantal silo's gebouwd voor de andere type pellets die worden aangekocht. Deze pellets worden net als in de huidige situatie aangevoerd per schip en gelost in de haven, maar dit betreft wel een toename ten opzichte van de huidige situatie. De aangekochte pellets betreffen type pellets voor de hoogoven en voor de DRP.
De pellets die door de PeFa geproduceerd worden kunnen eveneens worden opgeslagen in de nieuw te bouwen silo's.
De pellets worden vervolgens getransporteerd naar de bestaande dagopslag (toren noord) en naar de dagsilo's van de DRP. Vandaaruit worden ze gevoed aan de DRP.

Het ruwijzer, geproduceerd door Hoogoven 6 wordt net als in de huidige situatie gevoed aan de bestaande staalfabriek, waarbij ook een percentage schrot wordt toegevoegd.

Vanuit de nieuwe DRP gaat afhankelijk van de situatie een deel van de DRI naar silo's en wordt opgeslagen als koude DRI (CDRI) en kan later verder verwerkt worden.
Het grootste deel van de (hete) DRI (HDRI) wordt direct gevoed aan de EAF.

Het schrot voor de EAF wordt opgeslagen op een nieuw aan te leggen locatie. Vandaaruit wordt het gevoed aan de EAF, samen met enkele hulpstoffen vanuit daarvoor te bouwen silo's. Deze hulpstoffen betreffen onder andere kalk, dolomiet en koolstof. Het schrot wordt samen met de HDRI gesmolten tot vloeibaar staal. Indien de DRP niet in bedrijf is wordt de EAF gevoed met CDRI uit de silo's.

Het vloeibaar staal uit de EAF gaat in de staalfabriek naar nieuw te bouwen panbehandelingsinstallaties (secundary metallurgy) in de staalfabriek en wordt dan direct gevoed aan de bestaande gietmachines en aan de Direct Sheet Plant[12]. De slakken van de EAF worden gekoeld en zo mogelijk ontdaan van ijzer en naar verwachting afgevoerd als grondstof voor toepassing buiten de staalproductie.

3.3.5 Afvangen CO_2

In het ontwerp van de DRP is voorzien in het afvangen van de geproduceerde CO_2. Bij een capaciteit van 2,5 miljoen ton DRI per jaar wordt bij 100% gebruik van aardgas 0,58 miljoen ton CO_2 afgevangen (circa 73 ton CO_2 per uur).
Deze CO_2 is in principe geschikt voor opslag in lege gasvelden onder de Noordzee. De afgevangen CO_2 zal worden gereinigd en kan door nabewerking (drogen en comprimeren) geschikt gemaakt worden voor permanente opslag.

Toepassing van CCS (de opslag) is nog onderwerp van studie, mede omdat de additionele reductie van CO_2-emissies alleen geldt voor de fase waarin 100% aardgas wordt gebruikt als reductiegas.
Daarnaast is de wijze van transport is nog onderwerp van studie. Hiervoor zijn nu twee mogelijkheden in beeld:

- De CO_2 wordt in gasvorm getransporteerd via een daarvoor aan te leggen pijpleiding naar een centraal punt waar de CO_2, mogelijk met andere stromen van andere producenten, wordt vervoerd naar de opslaglocatie.
- De CO_2 wordt door Tata Steel of door derden vloeibaar gemaakt en per schip vervoerd naar de opslaglocatie of een centraal punt voor verder vervoer naar de opslaglocatie. CO_2 kan vloeibaar gemaakt worden door koeling (cryogeen) of door opslag onder druk of een combinatie van beide. Kort samengevat zijn de mogelijkheden:
  1. Cryogene hogedrukconditie: 15 barg en -25 ºC
  2. Cryogene lagedrukconditie: 7 barg en -50 ºC
  3. Omgevingstemperatuur: 40 bar

Wanneer er onverwacht geen mogelijkheid is om de CO_2 af te voeren (bijvoorbeeld bij een onvoorziene bedrijfssituatie) zal deze tijdelijk en zo kort mogelijk worden afgelaten naar de lucht.
Indien wordt overgeschakeld naar het gebruik van voornamelijk waterstof zal de productie van CO_2 aanzienlijk afnemen en wordt overwogen of transport van het restant CO_2 naar een permanente opslag nog noodzakelijk is of dat hergebruik in de industrie of tuinbouw een optie is. Deze afweging is onderwerp van het nog op te stellen MER voor Heracless-Groen Staal.

[12] *Een klein deel van dit staal kan ook nog een bewerking ondergaan in het bestaande deel van de staalfabriek*

3.3.6 Bijzondere bedrijfssituaties

Bijzondere bedrijfssituatie wijken af van de operationele fase en betreffen geplande bedrijfssituaties zoals het opstarten en afschakelen van (delen van) de installaties, maar kan ook een ongewoon voorval betreffen, waarbij ten gevolge van bijvoorbeeld een storing in het proces (delen van) de installaties moeten worden afgeschakeld.

Wanneer de DRP gepland uit gebruik wordt genomen functioneert de EAF door gebruik te maken van de opgeslagen 'koude' DRI (CDRI) in combinatie met schrot. In geval dit voor wat langere tijd het geval is, kan het nodig zijn Hot Briquetted Iron (HBI, dit is gebriketteerde CDRI) van de markt in te kopen.

Als de DRP vanwege een storing ongepland uit bedrijf wordt genomen functioneert de EAF door totdat er geen materiaal meer is en wordt de oven leeggemaakt en uitgeschakeld.

Als de installaties die producten van de DRP verwerken tijdelijk niet beschikbaar zijn, dan blijft de DRP in bedrijf totdat de CDRI-silo's vol zijn. Vooralsnog is in het project voorzien in de bouw van drie silo's met elk een capaciteit van 5000 ton. Zowel de silo's als het transport van de DRP naar de silo's als het transport van CDRI naar de EAF vindt geheel gesloten plaats.

De EAF en de nageschakelde technieken kunnen het vloeibaar staal een paar uur warmhouden als er tijdelijk geen afnemende installaties beschikbaar zijn. Omdat dit invloed kan hebben op de kwaliteit van het product is deze situatie ongewenst en wordt zo veel als mogelijk voorkomen.
In het MER wordt verder ingegaan op deze bijzondere bedrijfssituaties.

3.3.7 Aanpassing aan het bestaande proces

De introductie van de DRP- en EAF-installaties hebben aanpassingen en sluiting van huidige installaties tot gevolg. Sluiting betreft Hoogoven 7 en Kooks- en gasfabriek 2. Het tijdstip waarop deze installaties uit bedrijf worden genomen, is afhankelijk van de procedures voor vergunningverlening, de bouwtijd van de nieuwe installaties en de transitiefase (overgang van bestaande productie naar productie met nieuwe installaties). Tata Steel werkt momenteel dit programma uit en in het MER zal deze tijdlijn uitgewerkt worden en worden ook de milieueffecten tijdens deze verschillende fasen in beeld gebracht.

Aan bestaande installaties en bedrijfsonderdelen worden aanpassingen doorgevoerd om deze onderdelen goed te laten samenwerken met de nieuwe installaties. Tevens worden aanpassingen doorgevoerd in de logistiek van het terrein van Tata Steel.

3.3.8 Aanpassing energievoorziening

De energievoorziening dient aangepast te worden op het terrein. Tata Steel past het integrale energiesysteem aan om toekomstbestendig te zijn. Daarnaast worden er specifiek voor Heracless-Groen Staal aanpassingen doorgevoerd.

In eerste instantie zullen de aanpassingen zich richten op de aanvoer van aardgas en groene elektriciteit. Daarna wordt gezorgd voor de aanvoer van voldoende waterstof. De benodigde voorzieningen en de milieueffecten die daarmee samenhangen worden meegenomen in de mer-studie.

Elektriciteit
In de huidige situatie wordt elektriciteit grotendeels geleverd vanaf de centrales Velsen-24 (VN24), Velsen-25 (VN25) en IJmond01 (IJM01) via het landelijke net van TenneT vanaf hoogspanningsstation Velsen 150kV. De centrales gebruiken voor de opwekking van elektriciteit voor een belangrijk deel de productiegassen die vrijkomen bij de productieprocessen van Tata Steel.

Er komen nieuwe aansluitingen voor elektriciteit voor Tata Steel op het TenneT hoogspanningsstation Wijk aan Zee 380kV, waar ook elektriciteit van windparken op zee aan land komt en dat ook verbonden is met het landelijke elektriciteitsnet. Dit geeft Tata Steel de mogelijkheid zowel elektriciteit van windparken op zee te gebruiken, als ook de mogelijkheid om elektriciteit uit andere bronnen te gebruiken.
Zoals aangegeven worden de productiegassen die bij verschillende processen vrijkomen (zie ook hierna bij de beschrijving van de huidige situatie) gebruikt voor de opwekking van elektriciteit door derden, maar ook voor de eigen processen van Tata Steel. Na ingebruikname van de nieuwe installaties en het uit gebruik nemen van Hoogoven 7 en Kooks- en gasfabriek 2 zal de hoeveelheid productiegas dalen en de samenstelling van het productiegas mogelijk wijzigen. Dit heeft ook gevolgen voor de elektriciteitsopwekking.

De toekomstige gasbalans en de inzet van deze productiegassen is een complexe zaak en onderwerp van een studie. In het MER en de vergunningaanvraag voor het voornemen zal een nieuwe gasbalans worden gepresenteerd. Tata Steel zet in op het in bedrijf houden van VN24, VN25 en IJM01 voor het gebruik van de productiegassen. Het productiegas van de staalfabriek (BOSG) kan mogelijk ingezet worden in het fornuis van de DRP. Ook hier wordt een studie voor uitgevoerd en zal in de mer-studie betrokken worden.

De nieuwe installaties vragen meer elektriciteit dan nu beschikbaar voor het hoogovenproces. Het huidige 150 kV netwerk is onvoldoende uitgerust voor deze extra vraag. Daarom worden extra verbindingen gemaakt met het Wijk aan Zee 380 kV station en wordt een nieuw 150 kV netwerk aangelegd met onderstations en bekabeling.

Aardgas
Het is de verwachting dat bij de start van de DRP-EAF-installaties nog onvoldoende waterstof beschikbaar is. Om toch zo snel mogelijk de installaties werkend te hebben, wordt tot de tijd dat voldoende groene waterstof beschikbaar is gebruik gemaakt van aardgas. De capaciteit van het Gasontvangststation Zuid wordt daarom door de Gasunie uitgebreid en door Tata Steel wordt een nieuwe aardgasleiding aangelegd naar de DRP.
Na het overschakelen op waterstof is een kleine hoeveelheid aardgas (circa 20% aardgas op energiebasis) nodig en wordt deze bijgemengd bij de waterstof. Een kleine hoeveelheid aardgas blijft altijd nodig omdat een kleine hoeveelheid koolstof (C) in de DRI noodzakelijk is. Daarnaast is een hoeveelheid aardgas als toevoeging nodig voor de verhitter die het reductiegas opwarmt.

Waterstof
In de huidige situatie is onvoldoende tot geen groene waterstof beschikbaar voor gebruik in de nieuwe installaties. Voor de toekomstige situatie is toevoeging van waterstof aan de mix voorzien. Er komen daarmee voorzieningen om waterstof aan te voeren. Specifiek voor Heracless-Groen Staal project wordt een aansluiting op het landelijke waterstofnetwerk en een waterstofontvangststation aangelegd door de netwerkoperator, waarschijnlijk HNS (HyNetworkServices). Vanaf het waterstofontvangststation wordt een leiding aangelegd naar de DRP. De transportcapaciteit van deze leiding bedraagt circa 226.000 Nm^3/uur.

Voor de toekomstige waterstofvoorziening zijn verschillende opties in beeld, zoals de bouw van groene waterstoffabrieken in de nabijheid van Tata Steel, maar meer waarschijnlijk een aansluiting op de door de HNS aan te leggen Nederlandse waterstof *backbone* (een landelijk leidingnetwerk voor de levering van waterstof). De groene waterstof wordt dan via derden aangevoerd.

Voor de aanvoer van waterstof zijn nieuwe leidingen nodig naar de installaties. De leidingen sluiten aan op externe waterstoftransport infrastructuur (zoals de landelijk backbone).

Geen onderdeel van dit voornemen is de wijze waarop in de toekomst voldoende waterstof beschikbaar komt voor Tata Steel.
Tata Steel volgt de ontwikkeling op het gebied van groene waterstofproductie nauwlettend en zal overschakelen op het gebruik van waterstof zodra voldoende beschikbaar is. Daarnaast worden de installaties zo ontworpen dat er altijd een tijdelijke terugval mogelijk is voor het gebruik van aardgas.

3.3.9 Aangepaste en nieuwe stromen van grond-, hulp- en reststoffen

Voor de DRP-EAF installaties worden nieuwe stromen van grond-, hulp- en reststoffen voorzien en aanpassing van bestaande stromen. Voor het functioneren van de installatie is aan- en afvoer nodig van grondstoffen, hulpstoffen, gassen en vloeistoffen. Ook voor de transitiefase waarin zowel de bestaande hoogovens als de nieuwe DRP-EAF installatie in bedrijf zijn (testfase) zal een grotere behoefte zijn aan hulpinstallaties en -stoffen.

Koelwater
Binnen het proces van DRP-EAF dienen verschillende materiaalstromen en processen te worden gekoeld. Dit wordt in het proces waar mogelijk gedaan door warmte-uitwisseling en het nuttig gebruik van restwarmte. Daar waar dit niet mogelijk is wordt gekoeld met behulp van koelinstallaties (voornamelijk natte koeltorens). Bij dit type koeling circuleert het water binnen de koelinstallatie en wordt slechts in beperkte mate water geloosd op het oppervlaktewater (koelwaterspui). Tata Steel voorziet de inzet van koelsystemen die gevoed worden met brak water. Hiervoor kan het bestaande pompstation voor brak water worden uitgebreid met twee nieuwe pompen en pijpleidingen naar de installaties. Door gebruik te maken van brak water wordt het gebruik van steeds schaarser wordend zoet oppervlaktewater verminderd.

Aanvoer kolen
De aanvoer van kolen zal aanzienlijk afnemen, nadat de productie met de hoogovens wordt verminderd en uiteindelijk een deel van deze installaties buiten werking wordt gesteld. Dit betekent in totaal minder opslag en verwerking van kolen. De effecten op de scheepsbewegingen worden in het MER inzichtelijk gemaakt.

Aanvoer ijzererts
Een vergelijkbare hoeveelheid ijzererts wordt aangevoerd. De samenstelling van de ingekochte ertsen is anders. Dit komt onder andere doordat in de nieuwe situatie meer pellets worden ingekocht dan nu het geval is en minder erts waar sinter van wordt geproduceerd. Waar de hoogovens op een mix van sinter en pellets opereren, zal de DRP-installatie alleen met pellets worden gevoed. In het MER worden de gevolgen van deze wijziging onderzocht.

Aanvoer schrot
Schrot zal bij voorkeur worden aangevoerd per schip, maar kan ook per vrachtwagen worden aangevoerd. Schrot wordt in een loods (overdekt) opgeslagen. De overslag van schrot op de kade is een aandachtspunt voor wat betreft emissies naar de lucht en geluid. Het schrot wordt voorbewerkt aangeleverd, dit wordt dus niet door Tata Steel op het terrein gedaan. Deze aspecten worden in de mer-studie meegenomen.

Afvoer slakken
Bij het productieproces komen meer (staal)slakken vrij. Deze zullen met de inzet van de EAF deels een andere samenstelling hebben dan de huidige slakken. Het is de verwachting dat de DRI uit de nieuwe installatie minder zwavel bevat, daardoor zal er minder ontzwaveld hoeven worden bij de staalfabriek en zal de hoeveelheid slak die bij de ontzwavelingsinstallaties (ROZA's) van de staalfabriek ontstaat veranderen. De verwerking van de grotere hoeveelheid slakken en de verwerking van slakken met een

andere samenstelling is nog onderwerp van studie. Aannemelijk is dat een deel van de slakken gegranuleerd worden verwerkt en na tijdelijk opslag worden afgevoerd voor een nuttige toepassing buiten Tata Steel.

Lagedruk stoom
15 bar lagedruk stoom zal worden toegevoerd naar zowel de DRP- als de EAF-installaties voor het opstarten van de installaties.

Noodvoorzieningen
In geval er uitval is van vitale hulpinstallaties of voorzieningen die van buiten Tata Steel betrokken worden (bijvoorbeeld uitval van elektriciteitsvoorziening) treden noodvoorzieningen in werking om de installaties veilig uit bedrijf te kunnen nemen. Deze noodvoorzieningen en de eventuele milieueffecten worden betrokken bij de mer-studie als onderdeel van de bijzondere bedrijfssituaties.

3.3.10 Invloed op derde partijen

De veranderingen bij Tata Steel hebben ook gevolgen voor enkele bedrijven in de nabijheid van Tata Steel. Deze gevolgen verschillen per bedrijf in omvang en impact op het milieu. De milieugevolgen van deze veranderingen worden betrokken in het MER.
Hieronder volgt een niet-limitatief overzicht van de belangrijkste veranderingen zoals nu voorzien.

Afvoer CO_2
Als er gekozen wordt om de CO_2 uit de DRP (bij operatie op aardgas) af te vangen, dan zal er samenwerking gezocht worden met andere partijen om deze CO_2 te laten opslaan of te hergebruiken. Het transport en opslag van CO_2 buiten de poort van Tata Steel maakt geen onderdeel uit van dit project. Transport en opslag door derden is een activiteit waarvoor vergunningen en een mer-procedure wordt of is doorlopen en waarvan de milieueffecten uitvoering worden of zijn onderzocht.

Inzet industriële gassen
Verschillende industriële gassen die ingezet worden in het huidige en toekomstige productieproces worden betrokken van het, op het terrein van Tata Steel, aanwezige bedrijf Linde Gas Benelux B.V. (verder Linde). Deze gassen worden door Linde met name in een aantal luchtscheidingfabrieken geproduceerd. Linde bedrijft hier een zelfstandige inrichting en heeft een eigen omgevingsvergunning. De effecten van de verandering bij Linde die samenhangen met het voornemen van Tata Steel worden, voor zover relevant, betrokken bij dit MER.

De te verwachten veranderingen van de industriële gassen voor Heracless-Groen Staal zijn:

Zuurstof
De zuurstofvraag zal aanzienlijk afnemen als één van de hoogovens buiten gebruik wordt gesteld. Er wordt momenteel een studie uitgevoerd voor de beste configuratie voor de installaties van Linde om optimaal in de afgenomen vraag van zuurstof te kunnen voorzien.

Stikstof
De verwachting is dat de stikstofvraag niet sterk gaat veranderen en dat beschikbare capaciteit van de Linde installaties toereikend zal zijn voor de levering van stikstof.

Argon
De vraag naar argon zal naar verwachting toenemen. Momenteel wordt onderzocht of de productiecapaciteit van Linde toereikend is om in deze extra vraag te voorzien.

Perslucht
Naar verwachting zal er een extra vraag ontstaan voor perslucht, deze extra vraag zal voornamelijk optreden tijdens de transitiefase wanneer van de hoogoven wordt overgegaan naar de DRP-EAF configuratie. Er wordt momenteel onderzocht of met aanpassingen van de Linde installaties kan worden voorzien in deze vraag of dat er additionele persluchtproductie met extra installaties moet plaatsvinden.

Verwerking slakken en vuurvast materiaal
De bedrijven Harsco en Pelt&Hooykaas verwerken de slakken en vuurvast materiaal van Tata Steel. Het aanbod van hoogovenslak zal in de nieuwe situatie afnemen. Het verwerken van de DRP-EAF slak, maar mogelijk ook verandering in de samenstelling van slak van de staalfabriek, zullen naar verwachting leiden tot aanpassingen in het verwerkingsproces bij deze bedrijven. Het is onderwerp van de mer-studie om te bepalen welke aanpassingen nodig zijn en welke milieugevolgen hierbij optreden. De beide bedrijven zijn zelfstandige inrichtingen met eigen omgevingsvergunningen. Indien deze aangepast moeten worden zullen zij daar zelf zorg voor dragen.

Bij Tata Steel ontstaan verschillende soorten slak bij verschillende productie-eenheden. Door de inzet van de EAF is de verwachting dat de hoeveelheid staalslak met 10 tot 40% zal toenemen, afhankelijk van het type ijzererts dat wordt gebruikt.
In de huidige situatie wordt slak geleverd aan derden. Slakken zijn een belangrijk grondstof voor de productie van bijvoorbeeld cement, maar worden ook toegepast in de wegenbouw.
ENCI is een van de afnemers van voornamelijk hoogovenslak. Samen met ENCI wordt gekeken in hoeverre de veranderde slaksamenstelling geschikt is voor de productie van cement.

Leveranciers
Voor de realisatie vindt samenwerking plaats met TenneT voor de levering van elektriciteit, Gasunie voor de levering van aardgas en HSN voor een aansluiting op het waterstofnetwerk en mogelijk naderhand (een deel van) de benodigde waterstof. Andere manieren om waterstof aan te leveren en/of te produceren zijn onderwerp van lopende studies.

3.4 Referentiesituatie

3.4.1 Huidige situatie

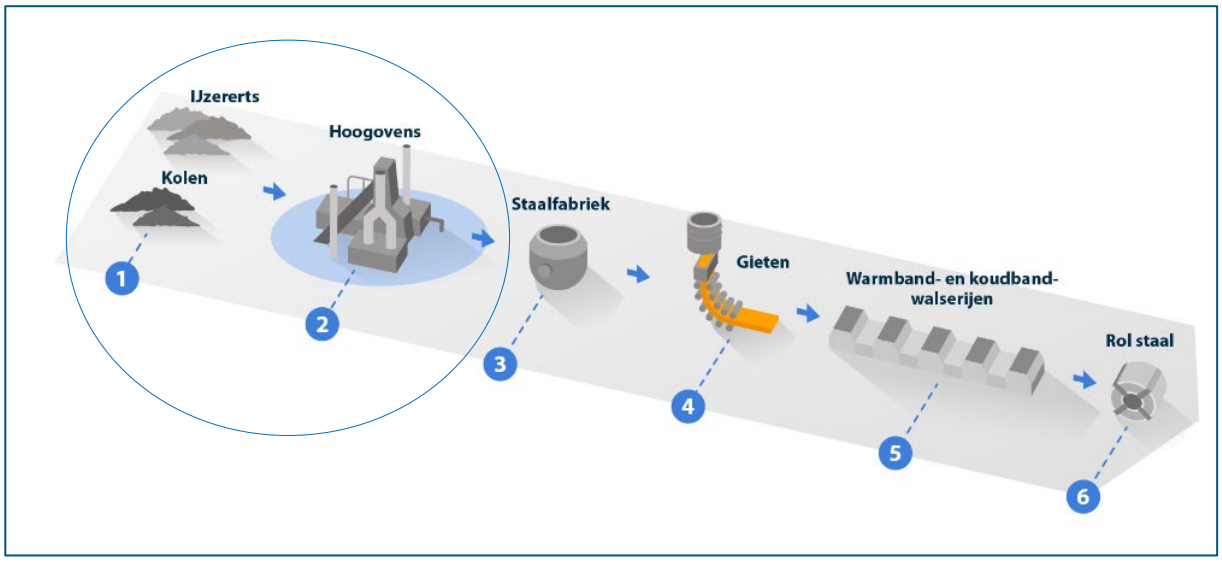
Figuur 3-5 geeft schematisch de hoofdkenmerken weer van het staalproductieproces. De hoogovens worden gevoed met steenkool en ijzererts. Zowel steenkool als ijzererts worden per schip aangevoerd en opgeslagen op het Tata Steel terrein. De steenkool komt via de kooks- en gasfabriek en de Sinterfabriek in de hoogovens terecht. Het ijzererts wordt in de pelletfabriek omgevormd tot pellets die geschikt zijn voor de hoogovens. Uit de hoogovens komt het ruwijzer, dat in daarvoor bestemde treinwagons wordt gegoten en per rail naar de staalfabriek wordt gebracht. Uit de hoogovens komt hoogovenslak als restproduct[13] dat afgevoerd wordt naar derden. Vanuit de staalfabriek wordt van ijzer staal gemaakt en komen staalslakken vrij. Daarna komt het staal bij de warmband- en koudbandwalserijen en uiteindelijk op de rollen staal voor levering aan klanten.

De maximaal vergunde jaarlijkse staalproductie bedraagt 8 Mton vloeibaar staal. Tata Steel voert ook een hoeveelheid schrot aan per schip dat tijdelijk wordt opgeslagen op het terrein en wordt ingezet in de staalfabriek. De ontstane slakken worden afgevoerd naar derden voor de productie van andere basisstoffen of voor de wegenbouw.

[13] *Staalslak heeft een hoog percentage ijzeroxiden en is daarom minder geschikt voor de cementindustrie. Hoogovenslak is een waardevol restproduct voor de cementindustrie.*

De benodigde elektrische energie voor de productieprocessen worden betrokken van een drietal elektriciteitscentrales van derden. Daarbij is de centrale VN25 van Vattenfall de belangrijkste. De centrale VN24 van Vattenfall is voornamelijk als back-up inzetbaar. De op het terrein van Tata Steel aanwezige energiecentrale IJM01 levert ook elektriciteit. Deze centrales ontlenen hun energieproductie hoofdzakelijk van de productiegassen van Tata Steel die bij de staalproductie vrijkomen.Tata Steel gebruikt zelf ook een deel van deze gassen. De gassen komen voornamelijk vrij bij het produceren van kooks (kooksgas; COG), bij de hoogovens (BFG) en bij de staalfabriek (BOSG).

Ook zijn de in de vorige paragraaf genoemde bedrijven betrokken bij het productieproces door het aanleveren van hulpstoffen of het verwerken van restproducten.

Figuur 3-5. Hoofdstructuur van het staalproductieproces op het Tata Steel terrein

3.4.2 Autonome en verwachte ontwikkelingen

Voor het MER zijn er autonome ontwikkelingen die onderdeel uitmaken van de referentiesituatie en toekomstige ontwikkelingen, waarmee rekening moet worden gehouden.

Autonome ontwikkelingen
Autonome ontwikkelingen zijn ontwikkelingen die vrijwel zeker bij het bedrijf of in de omgeving van het bedrijf gaan plaatsvinden en waarvoor al de nodige toestemmingen (vergunningen) zijn verleend. Voor Tata Steel geldt dat er continu verbeteringen in het bedrijfsproces worden doorgevoerd, waarvoor ook vergunningen nodig zijn of zijn verleend. Deze verbeteringen hebben tot doel het bedrijfsproces te verbeteren, maar ook de milieuprestaties.

De genoemde verbeteringen zijn onderdeel van onder andere het Roadmap plus programma om de leefomgeving in de nabijheid van de inrichting te verbeteren. Een deel van deze projecten zijn al in gang gezet en worden als autonome of verwachte ontwikkeling bij de mer-studie betrokken. De verwachting is dat het voorgenomen programma Roadmap plus voor het in bedrijf stellen van de installaties van Heracless-Groen Staal is vergund en afgerond (https://omgeving.tatasteel.nl/roadmap-plus/). Tata Steel kijkt ook verder dan alleen Roadmap plus en studeert continu op verbeteringen die kunnen worden doorgevoerd in het bestaande productieproces. Deze verbeteringen worden voor zover relevant en passend binnen het tijdspad van het voornemen, betrokken in bij de mer-studie als verwachte ontwikkeling.

In het kader van het programma Roadmap Plus zijn al een aantal projecten vergund en uitgevoerd. Voor een aantal andere projecten geldt dat momenteel vergunningaanvragen in procedure zijn en dat uitvoering volgt. Enkele voorbeelden van deze (vergunde) projecten zijn:

- Ontstoffingsinstallatie bij de pelletfabriek;
- Denitrificatie-installatie bij de pelletfabriek;
- Aangepaste waterzuivering voor de verwerking van afvalwater;
- Windscherm langs de kolenopslag ter vermindering van stofverspreiding.

Voor deze projecten geldt dat in de mer-studie rekening wordt gehouden met de milieueffecten hiervan.

Tot slot vinden er ontwikkelingen plaats in de omgeving van Tata Steel waar rekening mee wordt gehouden en die hierna worden besproken.

3.4.3 Ontwikkelingen in de omgeving Tata Steel

Onderdeel van de autonome ontwikkeling zijn ook de ontwikkelingen die in de omgeving van Tata Steel plaats vinden en voldoende concreet zijn. Het gaat dan om ontwikkelingen die niet in relatie met het project Heracless-Groen Staal staan, maar wel van invloed kunnen zijn op de milieueffecten die het project veroorzaakt.
Gedacht kan hierbij worden aan de aanleg van een woonwijk of een snelweg, maar ook de ontwikkelingen die plaatsvinden in het kader van de energietransitie, zoals de aanleg van windparken op zee en daarbij horende infrastructuur en de ontwikkeling van een landelijk waterstofnetwerk.

Het betreft hier wel ontwikkelingen die voldoende concreet zijn en welke op grond van vergunningen of bijvoorbeeld een omgevingsplan zijn toegelaten. In het MER zal een overzicht worden gegeven van de ontwikkelingen in de omgeving van Tata Steel die bij de referentiesituatie zullen worden betrokken.

3.5 Fasering van de voorgenomen activiteit

3.5.1 Voorbereidende fase

Zoals eerder aangegeven worden de nieuwe omvangrijke installaties gebouwd op het bestaande terrein van Tata Steel. Het is een bijzonder complex proces om dit mogelijk te maken. Enerzijds moet ruimte gemaakt worden voor deze nieuwe installaties en anderzijds vindt ook het bouwproces plaats binnen het bestaande terrein terwijl de bestaande staalproductie doorgang vindt. Zowel het bouwproces als de voorbereidende fase worden voor wat betreft de verwachte milieueffecten betrokken bij het MER.

Om te kunnen starten met de bouw van de nieuwe installaties dient daarom ruimte op het bestaande terrein gemaakt te worden. Dit kan enerzijds door het verplaatsen van bestaande productie- of ondersteunende onderdelen, gebouwen en infrastructuur en anderzijds door het slopen van onderdelen die niet meer nodig zijn of eerder uitgebruik zijn genomen. Daarnaast kan het mogelijk zijn dat tijdelijke voorzieningen buiten het terrein van Tata Steel gerealiseerd worden.

Sloop
Voorzien is in de sloop van een aantal kantoorgebouwen, werkplaatsen, wegen en (pijp)leidingen.

Verplaatsing (sloop en nieuwbouw)
Vooralsnog is voorzien in de verplaatsing van een aantal gebouwen, zuurstoftanks, leidingen en kabels (ondergronds), stoomleidingen, stofsilo's en mogelijk de gashouder met compressoren en blowers. De

verplaatsing van de gashouder is nog onderwerp van studie en afhankelijk van de omvang en precieze locatie van de nieuwe te bouwen installaties.

Voor zover de aanpassingen in de voorbereidende fase leiden tot een gewijzigde bedrijfssituatie zal hiervoor vooraf vergunningen worden aangevraagd en zijn de milieueffecten hiervan onderdeel van de mer-studie.

3.5.2 Aanlegfase

Doelstelling
De doelstelling van Tata Steel is om tijdens de aanlegfase de milieueffecten zoveel als mogelijk te beperken zoals de emissies van stoffen zoals stikstofoxiden (NO_x), CO_2 en stof, maar ook de emissie van geluid.

Bouwwijze
Tata Steel studeert momenteel op de meest aangewezen bouwmethode. Dit kan zijn traditionele bouwmethode of modulaire bouwmethode of een combinatie van beide. Bij een modulaire bouwmethode worden grote onderdelen van de installatie elders (bij de producent) gebouwd en verscheept naar IJmuiden waar deze onderdelen met elkaar verbonden worden. Voordeel van deze methode is dat de bouwtijd ter plaatse korter is en ook minder inzet van personeel vraagt. Nadeel is dat vaak grote onderdelen aangevoerd worden, waarbij ingrijpende aanpassingen nodig zijn om deze onderdelen aan land te krijgen en te vervoeren naar de locatie waar de onderdelen opgebouwd worden.
In het MER worden de verschillende overwegingen voor de bouwmethode en de daarbij optredende milieueffecten onderzocht.

Tijdelijke voorzieningen
Om het bouwproces voor de nieuwe installaties mogelijk te maken verwacht Tata Steel ruim 135.000 m^2 terrein nodig te hebben voor tijdelijke activiteiten zoals:

- Kantoren;
- Werkplaatsen;
- Magazijnen;
- Opslagplaatsen (laydown);
- Parkeerplaatsen.

Ook deze activiteiten vinden geheel binnen het terrein van Tata Steel plaats.
Daarnaast is het niet uit te sluiten dat er ook voorzieningen moeten worden getroffen aan de wegen op het terrein van Tata Steel (verbreding en wegnemen obstakels) om grote installatieonderdelen te kunnen aanvoeren.

Daarnaast zijn tijdelijke voorzieningen nodig voor benodigde hulpstoffen zoals elektriciteit (voor het bij voorkeur elektrisch aandrijven van materieel), water en tijdelijke voorzieningen voor de afvoer van afval en afval- en sanitair water.

Transport
Gedurende de aanlegfase vindt aanzienlijk meer transport en vervoersbewegingen plaats van en naar het terrein van Tata Steel, enerzijds voor het vervoer van personeel en anderzijds voor de aan- en afvoer van materiaal.
Tata Steel studeert op de mogelijkheden deze vervoersbewegingen zo veel als mogelijk te beperken door bijvoorbeeld de inzet van bussen voor het vervoer van personeel, maar ook de aanvoer van materialen

per schip. Daarnaast zet Tata Steel ook in de huidige situatie al in op het gebruik van elektrisch vervoer. Een verkeersstudie tijdens de aanlegfase maakt onderdeel uit van het MER.

Complexe realisatie
De componenten van de DRP- en EAF-installaties dienen gebouwd te worden op het huidige terrein van Tata Steel, terwijl de staalproductie ononderbroken doorgaat. Dit leidt tot een complexe puzzel van ruimtegebruik, klaarmaken van terreinen voor nieuwe installaties, het bouwen en opstarten van deze installaties, het koppelen van nieuwe installaties aan bestaande en nieuwe infrastructuur en het afschakelen en verwijderen van bestaande installaties. Voor het gebruik van de DRP-EAF installaties zullen aanpassingen nodig zijn voor de aanvoer van onder andere elektriciteit, aardgas, waterstof, schrot, afvalwater, en de afvoer van gassen naar Vattenfall.

Het terrein waar project Heracless-Groen Staal wordt gerealiseerd, wordt bouwrijp gemaakt. Tevens zal in deze fase boven- en ondergrondse infrastructuur (kabels, leidingen en wegen) worden verlegd en zullen overige voorbereidende werkzaamheden plaatsvinden. De aanlegfase bestaat uit de aanleg van de DRP-EAF installaties en de hieraan gekoppelde infrastructuur.
Voorafgaand aan de bouw van de DRP en EAF-installaties vindt grondwerk plaats, waarbij de funderingen van de gebouwen en installaties wordt aangebracht.

DRP-EAF
De nieuwe DRP- en EAF-installaties zijn relatief groot, zodat voor de aanlegfase keuzes gemaakt moeten worden welke onderdelen al samengesteld aangeleverd worden en welke onderdelen ter plekke worden gebouwd en gemonteerd. Voor de aanvoer van onderdelen wordt een transportplan opgesteld, waarbij wordt nagegaan of de grootte van de afzonderlijke onderdelen zal leiden tot aanpassing van bijvoorbeeld wegen. Tijdens de aanlegfase wordt tevens veel personeel verwacht, waarbij onderzocht wordt wat de gevolgen hiervan zijn op het openbare wegennet.

Infrastructuur
Naast de eerdergenoemde infrastructurele aanpassingen voor de aanlegfase zijn nog diverse aanpassingen in het wegennet voorzien voor de productiefase. De milieueffecten die samenhangen met deze aanpassingen zullen onderdeel uitmaken van dit MER.

Koppeling aan overige onderdelen staalproductie
De DRP-EAF wordt onderdeel van het staalproductieproces, en zodoende zal er een koppeling moeten worden gemaakt met het huidige proces. Dit wordt vooral voorzien in de productstromen, waarvoor verbindingen met andere onderdeel op het Tata Steel terrein nodig zijn. Voor het overige transport tussen bedrijfsonderdelen worden wegen, kabels en leidingen aangepast aan de nieuwe situatie.

Contractors
Tijdens de aanlegfase zal veel personeel van derden (contractors) op het terrein van Tata Steel aanwezig zijn. De vervoersbewegingen die dit met zich meebrengt wordt betrokken in de mer-studie, maar ook de tijdelijke huisvesting (contractorpark).

3.5.3 Transitiefase

Nadat de aanlegfase is afgerond kunnen de nieuwe installaties getest en in bedrijf worden genomen. Gedurende deze periode gaat de productie van staal met de beide hoogovens door. Er is dus een periode dat de bestaande installaties en de nieuwe installaties deels gelijktijdig in werking zijn. Tata Steel noemt dit de transitiefase.

Grofweg zijn in de transitiefase de volgende bedrijfssituaties van toepassing:

- De nieuwe installaties worden opgestart en getest. Gedurende deze fase worden ook de hulpinstallaties voor deze nieuwe installaties in bedrijf gesteld. Gelijktijdig gaat de productie met de beide hoogovens door en zullen ook de, aan de hoogovens, toeleverende fabrieken, zoals de kooks- en gasfabriek, PeFa en sinterfabriek in bedrijf blijven zoals in de huidige situatie.
  Indien noodzakelijk zullen de bestaande installaties op een aangepast productievolume in bedrijf zijn naast de nieuwe installaties.
- Daarna volgt een fase waarin de nieuwe installaties volledig in bedrijf zijn en Hoogoven 7 naar stand-by gaat en de Kooks- en gasfabriek 2 uit bedrijf wordt genomen. Ook de andere ondersteunende installaties leveren dan hulpstoffen en grondstoffen voor alleen de nieuwe installaties en Hoogoven 6. Gedurende deze testfase is het nog mogelijk de volledige hoogovenproductie te starten wanneer dat noodzakelijk mocht zijn.

De transitiefase is, ook voor de verwachte milieubelasting, een complexe fase. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor de samenstelling van de productgassen welke afhankelijk is van de configuratie die op dat moment in gebruik is. De samenstelling van het productgas is belangrijk voor de gebruikers hiervan, maar ook voor de milieueffecten (emissies) die hierbij optreden. Het streven is de milieubelasting tijdens deze fase binnen de huidige vergunde normen te houden, dan wel voor deze beperkte periode aan te sluiten bij de in Nederland aanvaarde en wettelijk voorgeschreven normen.

3.5.4 Operationele fase met gebruik aardgas

Als de transitiefase is afgerond, kunnen de nieuwe installaties het staalproductieproces van Hoogoven 7 overnemen. Op dat moment wordt de DRP-EAF integraal onderdeel van het productieproces. Veranderingen die doorgevoerd worden in de bestaande installaties van Tata Steel, worden eveneens in het MER betrokken voor wat betreft de verwachte milieueffecten en dat geldt ook voor veranderingen buiten het terrein van Tata Steel voor zover gerelateerd aan het voornemen.

Met het stopzetten van KGF2 en Hoogoven 7 zal ook de samenstelling van het productiegas, dat deels naar de Vattenfall centrales gaat, veranderen. Dit productiegas wordt voor een deel ook op het terrein van Tata Steel gebruikt. Dit heeft gevolgen voor de wijze waarop de centrales van Vattenfall in de toekomst opereren, maar ook de elektriciteitsvoorziening van Tata Steel staat daarmee in verband. In het MER zal deze verandering meegenomen worden in de beschouwing van de milieueffecten die samenhangen met Heracless-Groen Staal.

3.5.5 Operationele fase met gebruik waterstof

De installaties worden zodanig ontworpen dat het proces van DRI-productie ook met waterstof kan worden uitgevoerd. Het is juist de bedoeling dat het gebruik van aardgas wordt vervangen door waterstof. Het proces heeft wel een beperkte hoeveelheid koolwaterstoffen nodig, dus zal er altijd een beperkte mate van aardgas nodig zijn. Het is de verwachting dat circa 80% waterstof en 20% aardgas (in energieprocenten) wordt gebruikt in het proces. Het productieproces is hierbij flexibel zodat tijdelijk deze percentages aangepast kunnen worden, bijvoorbeeld wanneer tijdelijk geen of minder waterstof voorhanden is.

Voor de overschakeling van het gebruik van aardgas naar een mix van aardgas en waterstof zullen geen aanvullende aanpassingen de installaties nodig zijn. Er zijn zodoende in een latere fase alleen mogelijke aanlegactiviteiten voor de waterstofinfrastructuur voorzien. In de operationele situatie zullen de emissies wel veranderen. Dit zal worden onderzocht en gerapporteerd in het MER.

Wanneer kan worden overgeschakeld op waterstof hangt af van de beschikbaarheid hiervan in de benodigde hoeveelheden. De situatie waarbij maximaal op waterstof geproduceerd wordt, wordt meegenomen in de mer-studie en vergunningaanvragen.

3.6 Alternatieven en varianten

Beschrijving scoping
Een onderdeel van een milieueffectrapportage is het beschouwen van alternatieven of varianten voor het voornemen, zodat overwogen kan worden of met die alternatieven of varianten (milieu)voordelen behaald kunnen worden. Dit dienen realistische alternatieven of varianten te zijn.

Of een alternatief of variant realistisch is, hangt af van het feit of deze kan voldoen aan de doelen en randvoorwaarden van de voorgenomen activiteit. De mogelijke alternatieven en varianten worden dan ook afgezet tegen vooraf gestelde randvoorwaarden en doelen. Deze randvoorwaarden zijn:

- Het voornemen moet voorzien in een reductie van circa 5 megaton CO_2-emissie per jaar ten opzichte van de emissies van de huidige operatie (referentiejaar 2019);
- Het voornemen moet een positieve impact op de leefomgeving en veiligheid in de IJmond hebben;
- Het voornemen moet vóór 2030 gerealiseerd en in gebruik zijn genomen;
- Het moet voor Tata Steel mogelijk blijven op een bedrijfseconomisch verantwoorde wijze kwalitatief hoogwaardig staal te produceren;
- De al vergunde productiecapaciteit (8 miljoen ton staal per jaar) van Tata Steel wordt niet gewijzigd en de kwaliteit van de producten blijft gewaarborgd;
- Het voornemen past tezamen met de overige bedrijfsvoering van Tata Steel binnen de geldende wet- en regelgeving en beleidskaders;
- De oplossing biedt de mogelijkheid om eerst op aardgas en later op basis van voornamelijk waterstof staal te maken;
- Het moet technisch mogelijk zijn de nieuwe fabrieken te bedrijven op de locatie, in verband met de operatie van de gehele site en de site logistiek, onder meer vanwege de ligging van de staalfabriek, waar de EAF-deel van zal uitmaken;
- Aansluitingen op bestaande energievoorziening en hulpinstallaties moeten kunnen worden aangelegd;
- De locatie moet de juiste afmeting hebben voor de nieuwe fabrieken;
- Het moet mogelijk zijn een gebied voor tijdelijke opslag bouwmaterialen te creëren tijdens de bouw van de installaties;
- Overgangsfase (transitie) is zo kort mogelijk;
- Het voornemen moet kunnen voorzien in de vervanging van ten minste één van de hoogovens en één kooks- en gasfabriek.

Het voordeel van een afweging van alternatieven en varianten tegen de doelstellingen en randvoorwaarden is inzicht in een bredere keuze aan afgewogen alternatieven en varianten. Dit geeft een goed inzicht in de alternatieven en varianten die Tata Steel overwogen heeft en getoetst heeft op haalbaarheid. Hierbij wordt wel opgemerkt dat er voor een initiatief, dat gebouwd wordt binnen een bestaande inrichting en moet aansluiten op bestaande installaties, in de regel niet veel mogelijkheden zijn voor alternatieven of ingrijpende varianten op het voornemen.

De scoping, ofwel de toetsing van een alternatief of variant aan de randvoorwaarden, is een complexe afweging en wordt verder uitgewerkt en onderbouwd in het MER.

Uiteindelijk resulteert deze toetsing (scoping) in één of meerdere alternatieven en/of varianten die voldoen aan de randvoorwaarden en doelen van het project en deze zullen inhoudelijk in het MER worden beoordeeld. Deze beoordeling kan kwalitatief of kwantitatief plaatsvinden afhankelijk van het verwacht effect voor het specifieke milieuthema. Zo kan een alternatief of variant bijzonder relevant zijn voor geluid, maar niet voor bodem. Een dergelijk alternatief zal dus kwantitatief (studie) worden onderzocht voor het thema geluid en kwalitatief beoordeeld worden voor het thema bodem.

In het MER worden de overwogen alternatieven en varianten genoemd en verwerkt via de hiervoor beschreven methode.

Alternatieven
Alternatieven zijn ingrijpender dan varianten. Dat wil zeggen dat een variant een keuze is binnen het voornemen en dat alternatieven een keuze is voor bijvoorbeeld de gekozen techniek om te komen tot de gewenste doelen of de keuze waar het voornemen wordt gerealiseerd.

Alternatieven die overwogen worden zijn:

- Een alternatief voor de gekozen DRP-EAF techniek zoals toepassing van een combinatie van een DRP met een Reducing Electric Furnace (REF);
- Toepassing van alleen een EAF in combinatie met het inkopen van halffabricaten;
- Een alternatief voor de gekozen techniek voor de DRP (bijvoorbeeld Midrex);
- Als alternatief voor de gekozen DRP-EAF techniek toepassing geven aan het HIsarna-SMU alternatief;
- Het als eerste uitfaseren van Hoogoven 6 in plaats van Hoogoven 7;
- Een alternatieve locatie op of buiten het terrein van Tata Steel.

Varianten

Varianten zien toe op delen van het voornemen die op andere wijze uitgevoerd kunnen worden, maar bijvoorbeeld ook varianten voor de wijze waarop de aanlegfase wordt uitgevoerd. De varianten die worden uitgewerkt worden definitief bepaald in het MER. Varianten die in dit stadium door Tata Steel worden overwogen zijn (niet limitatief):

- Verschillende wijzen waarop de elektriciteitscentrales in bedrijf blijven na het gedeeltelijk wegvallen van de hoeveelheid hoogovengas;
- De wijze waarop afgevangen CO_2 wordt verwerkt en afgevoerd, daarnaast wordt in deze variant onderzocht in hoeverre afvoer van CO_2 kostenefficiënt is in relatie tot de overgang naar voornamelijk waterstof;
- Toepassing van twee kleinere EAF-installaties in plaats van één grote;
- Realisatie van de EAF aan de noord- of westzijde van de oxystaalfabriek;
- Wijze waarop de installaties en processen gekoeld worden. Dit betreft een keuze tussen doorstroomkoeling, koeltorens met zoet- of brak water of luchtkoeling;
- De wijze waarop slakken verwerkt worden; op het terrein van Tata Steel of verwerking door derden.

Voor de aanlegfase kan gedacht worden aan de wijze waarop het bouwproces plaatsvindt, bijvoorbeeld:

- Het ter plaatse bouwen van alle installatieonderdelen of het (gedeeltelijk) modulair aanvoeren van installatieonderdelen, die ter plaatse worden gemonteerd;
- De routes voor de aanvoer van materieel over de openbare weg en het terrein van Tata Steel alsmede de modaliteit daarvan (wegvervoer versus scheepsvervoer of een combinatie).

Zoals aangegeven kunnen alternatieven en met name varianten betrekking hebben op verschillende fasen van het project. In het MER zullen voornoemde alternatieven en varianten getoetst worden aan de doelstelling en voorwaarden voor het project en zal vervolgens beoordeeld worden welke kansrijke alternatieven en varianten worden uitgewerkt en op welke wijze.

4 Besluitvorming en procedure

Om het project Heracless-Groen Staal te kunnen realiseren zijn toestemmingen nodig, meestal in de vorm van vergunningen. De belangrijkste vergunningen zijn die voor de milieubelastende activiteiten (MBA's) zoals aangemerkt in de Omgevingswet. Voor een aantal van de activiteiten van Heracless-Groen Staal geldt een mer-(beoordelings)plicht op grond van het Omgevingsbesluit. Vandaar deze voorliggende Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD), welke de start is van de mer- procedure.

Met het project Heracless-Groen Staal wordt ingezet op energietransitie en reductie van CO_2. Een toekomstbestendig, schoon en duurzaam staalbedrijf in de IJmond leidt tot een betere concurrentiepositie en behoud van werkgelegenheid. Dit is in lijn met nationale en provinciale doelstellingen en met de ambitie en doelstelling van Tata Steel. Met het project Heracless-Groen Staal wordt ingezet op belangrijke en urgente maatschappelijke doelstellingen. De provincie Noord-Holland is daarom voornemens om het project Heracless-Groen Staal door een projectbesluit mogelijk te maken.

In dit hoofdstuk wordt achtereenvolgens ingegaan op het projectbesluit van de provincie Noord-Holland, daarna wordt aandacht besteed aan de benodigde toestemmingen en in het bijzonder de benodigde omgevingsvergunningen ter uitvoering van het projectbesluit en vervolgens op de mer-procedure en opzet, welke deel uitmaakt van het voornoemde besluitvormingsproces.
Als laatste wordt ingegaan op de te doorlopen procedures en de voorlopige planning van het project.

4.1 Projectbesluit

Wanneer met een project een publiek en provinciaal belang is gediend, kan Gedeputeerde Staten (van de provincie Noord-Holland) besluiten toepassing te geven aan een procedure volgens het in de Omgevingswet opgenomen projectbesluit. Naast dit algemeen belang is het met het projectbesluit ook mogelijk de benodigde 'voorwaarden' voor het project te creëren via aanpassing van de regels van het omgevingsplan. Dit is overigens geen verplichting voor het nemen van een projectbesluit. Tata Steel verwacht wel dat er enkele aanpassingen van deze regels nodig zijn voor de realisatie van het voornemen.

Met de eerder gepubliceerde en door Gedeputeerde Staten vastgestelde Notitie Voornemen en het Participatieplan heeft de provincie Noord-Holland de procedure voor het projectbesluit gestart. Daarbij is nog geen projectbesluit genomen. Het is uiteindelijk aan Gedeputeerde Staten om te besluiten of het projectbesluit daadwerkelijk wordt genomen. Hiervoor wordt eerst een ontwerpprojectbesluit gepubliceerd tezamen met het MER en kan door eenieder zienswijzen worden ingediend.

In het stelsel van de Omgevingswet is bepaald dat een projectbesluit dat toeziet op een milieubelastende activiteit waarvoor een mer-plicht geldt, ook zelf een mer-plichtig besluit is. Voor het projectbesluit wordt daarom een mer-procedure doorlopen, waarvan deze NRD de eerste stap is.

Het projectbesluit wordt genomen door Gedeputeerde Staten en maakt de uitvoering van het voornemen mogelijk. Omdat dit een complex project is met een lange doorlooptijd in realisatie, zal het projectbesluit voorzien in het nemen van uitvoeringbesluiten. Deze kunnen gelijktijdig met het projectbesluit, maar ook op een later tijdstip genomen worden. Met uitvoeringsbesluiten wordt bijvoorbeeld een (omgevings)vergunning bedoeld ter uitvoering van het projectbesluit en daarmee voor het realiseren van het voornemen. Bij dit complexe project wordt voorzien in een fasering waarbij uitvoeringsbesluiten (vergunningen) later genomen worden. Welke vergunningen dit zijn en wanneer deze aangevraagd worden, wordt in de navolgende paragraaf besproken.

In het projectbesluit dienen minimaal de volgende aspecten aan de orde te komen:

- Een beschrijving van hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding zijn betrokken en wat de resultaten zijn van de uitgevoerde verkenning, waarbij in ieder geval wordt ingegaan op de door derden voorgedragen mogelijke oplossingen en de daarover door deskundigen uitgebrachte adviezen;
- Een beschrijving van het project;
- De voor de fysieke leefomgeving relevante permanente of tijdelijke maatregelen en voorzieningen om het project te realiseren;
- De maatregelen die zijn gericht op het ongedaan maken, beperken of compenseren van nadelige gevolgen van het project of van het in werking hebben of in stand houden daarvan voor de fysieke leefomgeving;
- Een beoordeling in hoeverre het project past binnen de regels van het omgevingsplan en, als er sprake is van strijdigheid, een besluitonderdeel dat voorziet in het wijzigen van het omgevingsplan;
- Een oordeel over de aanvaardbaarheid van het project als geheel. Voor bepaalde aspecten, zoals natuur, zal bij het projectbesluit op zijn minst al inzichtelijk moeten worden gemaakt of het aannemelijk is dat de betreffende regelgeving niet in de weg zal staan aan de uitvoering van het project; en
- Voor zover wordt aangeven dat (onderdelen van) het projectbesluit kan (kunnen) worden uitgewerkt: de randvoorwaarden voor die uitwerking.

Zoals aangegeven maakt het projectbesluit de uitvoering van het voornemen mogelijk door bijvoorbeeld te voorzien in de nodige aanpassingen in het omgevingsplan. Het is daarbij niet de verwachting dat het detailniveau van het gehele voornemen op het moment van het projectbesluit gelijk is aan het detailniveau wat noodzakelijk is voor bijvoorbeeld het milieu- of bouwdeel van de betreffende omgevingsvergunningen. Dit detailniveau kan later, bij de uitvoeringsbesluiten, worden aangevuld. Wel is het zo dat voor het nemen van het projectbesluit de technische uitvoering van het voornemen en de verwachte milieueffecten zodanig in beeld worden gebracht dat een verantwoord besluit kan worden genomen. De wijze van uitwerking van de technische- en milieuaspecten komt in de volgende paragraaf aan de orde.

In het belang van alle betrokken partijen is het verder nodig dat de besluitvorming voor Heracless-Groen Staal zoveel mogelijk plaatsvindt bij één (overheids)loket en onderwerp is van één voorbereidings- en rechtsbeschermingsprocedure. Dit voorkomt dat de betrokken partijen te maken krijgen met besluiten van meerdere overheden, welke uiteenlopende tijdslijnen kennen en verschillende rechtsbeschermingsprocedures en -instanties hebben, en bevordert zorgvuldigheid en transparantie. Gedeputeerde Staten zijn het bevoegd gezag voor het grootste deel van de vergunningen. Rijkswaterstaat is bevoegd gezag voor de vergunningen voor directe lozingen op water. Het projectbesluit en de daarmee samenhangende coördinatie van de procedures zorgt ook voor doelmatige en efficiënte vergunningverlening.

Dit neemt niet weg dat enkele kleinere toestemmingen geen deel uitmaken van de procedure onder het projectbesluit. Denk daarbij aan toestemmingen voor onttrekken van grondwater voor bronbemaling of de tijdelijke aanleg van een ontsluitingsweg. Vergunningaanvragen van derden (andere bedrijven) die nodig zijn voor de realisatie van het project worden niet als uitvoeringsbesluit onder het projectbesluit aangevraagd. Uiteraard worden de relevante milieueffecten van deze bedrijven wel betrokken bij dit MER.

De toepassing van een projectbesluit sluit aan bij de brief aan Provinciale Staten “Tata Steel en route richting groen staal” van 30 maart 2022 en de brief aan de Provinciale Staten over het gewijzigde voornemen. In die brieven wordt het belang van het volgen van één gecombineerde procedure onderstreept en wordt het belang van een snellere procedure aangegeven die ontstaat doordat bij beroep de zaak direct wordt voorgelegd aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (in plaats van eerst aan de rechtbank). Onder de Omgevingswet kan deze versnelling in dit geval alleen worden bereikt met een projectbesluit. Gezien het maatschappelijk belang en de urgentie is het van groot belang dat het project Heracless-Groen Staal zo snel mogelijk wordt gerealiseerd. Een projectbesluit draagt daar in belangrijke mate aan bij.

Voor complexe projecten, zoals Heracless-Groen Staal, is een vroegtijdige participatie van publiek en belanghebbenden, met een gedragen besluitvorming tot gevolg, van groot belang. Het projectbesluit bevat een aantal waarborgen waardoor bij het realiseren van projecten met een publiek belang, aan de hand van een zorgvuldige procedure van initiatief tot concrete besluitvorming wordt gekomen.[14] Het is een provinciaal belang om in de procedure voor het projectbesluit alle belanghebbenden zorgvuldig te informeren en vanuit het participatieplan ook gezamenlijk informatiebijeenkomsten te organiseren. Zie hiervoor ook de paragraaf over de gevoerd participatie (hoofdstuk 1 paragraaf 1.4).

De procedure bevat geen Voorkeursbeslissing
Het bevoegd gezag kan ervoor kiezen een voorkeursbeslissing te nemen. Dit is facultatief[15]. Gelet op de plannen van Tata Steel op haar terrein en de uitwerking van de opgave in het Voornemen Projectbesluit zal er geen voorkeursbeslissing worden genomen door het bevoegd gezag.

4.2 Afstemming overheden en Tata Steel

De provincie Noord-Holland heeft voor het projectbesluit Heracless-Groen Staal een projectgroep opgericht waarin naast de provincie ook Rijkswaterstaat, Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat en Tata Steel IJmuiden zijn vertegenwoordigd. In deze projectgroep vindt de afstemming tussen de overheden plaats.

Voor afstemming over het projectbesluit Heracless-Groen Staal worden ook de omliggende gemeenten en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat betrokken. Deze overheidsinstanties wordt gevraagd mee te lezen met de conceptdocumenten, zodat hun inbreng kan worden verwerkt in de formele eindversies van de op te stellen documenten.

4.3 Vergunningen

Om het project Heracless-Groen Staal mogelijk te maken zijn vergunningen nodig. De belangrijkste vergunningen zoals voor milieubelastende activiteiten, bouwactiviteiten en wateractiviteiten worden als uitvoeringsbesluiten van het projectbesluit genomen. Zoals hiervoor aangegeven maakt het projectbesluit (genomen door Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland) de uitvoeringsbesluiten (vergunningen) mogelijk en worden deze door Tata Steel aangevraagd.

Naast deze belangrijke vergunningen zijn ook nog een aantal kleinere toestemmingen nodig. Dit kunnen vergunningaanvragen zijn, ontheffingen of meldingen. Denk daarbij aan sloopmeldingen (gebouwen), aanvragen voor bronbemaling, ontheffing werktijden, gebruiksmeldingen etc.

[14] *Kamerstukken TK 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 176.*
[15] *Het is alleen verplicht bij enkele projecten van nationaal belang (artikel 5.4 Omgevingsbesluit).*

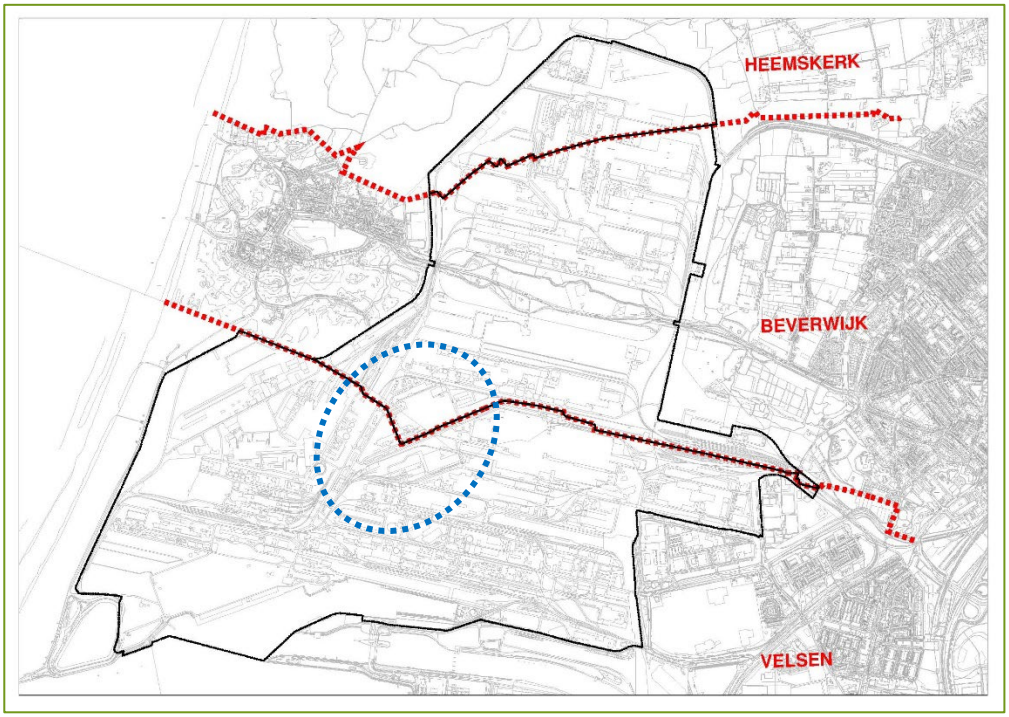
Daarnaast vinden er voor de realisatie van het project ook veranderingen plaats bij derden (bedrijven), waarvoor vergunningen nodig zijn. In overleg met deze partijen, de provincie Noord-Holland en Tata Steel wordt besloten of hier deze eventuele vergunningaanvragen zich verhouden tot het te nemen projectbesluit.

4.4 Voor vergunningverlening bevoegde gezag

Algemeen

De vergunningverlening voor Heracless-Groen Staal wordt door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) namens de provincie Noord-Holland uitgevoerd. De provincie Noord-Holland is coördinerend bevoegd gezag voor vergunningverlening van onder andere de onderdelen milieu en bouw van de omgevingsvergunning. Voor de beoogde nieuwe installaties is voor het onderdeel water Rijkswaterstaat namens de minister van IenW het bevoegd gezag. Rijkswaterstaat is bevoegd gezag voor de vergunningen voor directe lozingen op water en de inname van water. Voor wateractiviteiten met betrekking tot bouwen op/naast waterkeringen is het waterschap of Rijkswaterstaat bevoegd gezag, afhankelijk van wie eigenaar van de waterkering is. Voor vergunningen met betrekking tot Natura-2000 activiteiten worden de taken namens de provincie Noord-Holland uitgevoerd door de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN).

Met het projectbesluit maakt Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland Heracless-Groen Staal ruimtelijk mogelijk. Het plangebied Industrieterrein Tata Steel strekt zich uit over drie gemeenten: Velsen, Beverwijk en Heemskerk. Er is sprake van drie omgevingsplannen (van rechtswege). Deze zijn voor wat betreft opzet en inhoud volledig op elkaar afgestemd. Heracless-Groen Staal vindt voornamelijk plaats binnen de gemeentegrenzen van Velsen en Beverwijk (zie ook Figuur 4-1), maar niet uitgesloten is dat logistieke veranderingen (kabels en leidingen) ook binnen de gemeente Heemskerk plaatsvinden.

Figuur 4-1. Overzicht gemeentegrenzen in relatie tot plangebied voornemen (blauwe cirkel is indicatie plangebied)

Hieronder in Tabel 4-1 is een overzicht gegeven van de bevoegde gezagen voor de belangrijkste vergunningen in relatie tot het voornemen.

Tabel 4-1. Overzicht belangrijkste vergunningen en bevoegde gezagen

Type Vergunning	Bevoegd gezag
Projectbesluit	GS van Noord-Holland
Omgevingsvergunning bouwactiviteit	GS van Noord-Holland
Omgevingsvergunning milieubelastende activiteit	GS van Noord-Holland
Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit	GS van Noord-Holland
Omgevingsvergunning wateractiviteit (lozen)	Minister van I&W (Rijkswaterstaat)
Omgevingsvergunning wateractiviteit (inname)	Minister van I&W (Rijkswaterstaat)
Omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteit (bouwfase)	GS van Noord-Holland
Emissievergunning	NEA
Vergunning Kernenergiewet	ANVS

Coördinatie van de laatste twee in Tabel 4-1 genoemde vergunningen ligt niet voor de hand in verband met de bijzondere aard van de vergunningen. De vergunning(en) in het kader van de Kernenergiewet betreft een zogenaamde ‘kleine vergunning’ voor het voorhanden hebben van radioactief materiaal en/of een radioactieve bron (bijvoorbeeld laboratoriumapparatuur).

De omgevingsvergunningen worden aangevraagd voor de installaties van het project Heracless-Groen Staal en de overige veranderingen op het terrein van Tata Steel die hiermee in verband staan. Voor de overige activiteiten die niet veranderen blijft de huidige omgevingsvergunning onverkort van kracht.

4.4.1 Clustering van vergunningaanvragen

Voor de gecoördineerde procedure is het van belang dat de vergunningaanvragen die bij elkaar horen gelijktijdig worden ingediend, zodat deze gelijktijdig behandeld kunnen worden. In de praktijk kan dit ertoe leiden dat de laatst beschikbare vergunningaanvraag de gehele procedure kan vertragen. Om dit te voorkomen is het mogelijk de vergunningaanvragen in een (beperkt) aantal clusters in te dienen. De clusters worden vaak aangeduid als ‘mandjes’.
De Omgevingswet maakt deze fasering (clustering) mogelijk en om daarmee besluiten ter uitvoering van het projectbesluit (zoals vergunningen) later te nemen. Het bevoegd gezag moet echter wel een zorgvuldige beslissing kunnen nemen over de aanvaardbaarheid van het project en daarom wordt als onderdeel van het projectbesluit het MER toegevoegd, waarin het gehele voornemen wordt beschouwd (zie paragraaf hierna). Onderdeel van deze aanvaardbaarheid is dat het projectbesluit minimaal voorziet in het planologisch mogelijk maken van het voornemen.

Op grond van de projectgegevens en planning heeft Tata Steel een voorkeur voor de indeling in mandjes, maar het definitieve besluit hierover is onderdeel van het door de provincie te nemen projectbesluit. Hieronder wordt de voorkeursclustering voor de belangrijkste vergunningen besproken.

Mandje 1a
Als eerste zal besloten worden over de toepassing van het projectbesluit. De provincie heeft het proces tot het nemen van dit besluit gestart en heeft de Notitie Voornemen gepubliceerd en het participatieproces gestart (zie ook paragraaf 1.4).
Ter voorbereiding van het projectbesluit wordt het milieueffectrapport opgesteld waarin de milieuaspecten van het voornemen beschouwd worden. Deze NRD is de eerste stap in deze mer-procedure.

Mandje 1b
De aanvragen voor vergunningen in dit mandje betreffen de voorbereidende fase van het voornemen. Tata Steel zal deze aanvragen opstellen en indienen, waarbij het bevoegd gezag wordt verzocht zo snel mogelijk na, of gelijktijdig met het nemen van het projectbesluit, te beschikken op deze aanvragen.
De voorbereidende fase maakt het project Heracless-Groen Staal mogelijk omdat voor de nieuw te bouwen installaties enkele bestaande installaties/voorzieningen en kabels en leidingen verplaatst of gesloopt moeten worden.
Het betreft hier aanpassingen die in afwijking van de vigerende vergunning worden doorgevoerd en mogelijk een impact hebben op het milieu. De voorbereidende fase wordt tegelijk aangevraagd met het projectbesluit, vandaar dat dit aangemerkt wordt als mandje 1.

Er zullen ook enkele voorbereidende werkzaamheden plaatsvinden die vallen onder de vigerende vergunning dan wel geen impact hebben op het milieu zoals het verplaatsen of wegnemen van ondergrondse kabels en leidingen en het slopen van enkele kantoorgebouwen (waarvoor een sloopmelding wordt gedaan).

Mandje 2
Tata Steel wil graag in mandje twee de omgevingsvergunning voor de bouw van de DRP-installatie aanvragen (omgevingsvergunning voor een bouwactiviteit). Deze omvangrijke installatie vraagt een langere bouwtijd dan de overige installaties (zoals de EAF en aanpassingen aan bestaande fabrieken). Door deze vergunning eerder aan te vragen geeft dit Tata Steel de kans vast de voorbereidende werkzaamheden voor de bouw van deze installatie te starten. Hiermee wordt verwacht dat de oplevering van alle installaties min of meer gelijktijdig zal plaatsvinden. Als dan de benodigde omgevings-vergunningen voor de milieubelastende activiteiten zijn verleend kunnen de vergunde activiteiten (dus het project Heracless-Groen Staal) direct aanvangen.

Uiteraard wordt deze installatie niet eerder in bedrijf genomen dan dat hiervoor een omgevingsvergunning voor de andere activiteiten, zoals milieu en water zijn verleend. Tata Steel loopt dan met de bouw vooruit op deze vergunningen. De milieueffecten die samenhangen met de bouw en operatie van de DRP zijn uiteraard in een eerder stadium wel onderzocht en gerapporteerd in het MER.

Onder de Omgevingswet geldt niet meer dat onlosmakelijk samenhangende activiteiten (zoals een bouw- en milieubelastende activiteit) tegelijkertijd moeten worden aangevraagd (Art 5.7 lid 1 Ow behoudens uitzonderingen). Wel blijft gelden dat een handeling verboden is zolang niet voor alle activiteiten die daar onlosmakelijk deel van uitmaken, een vergunning is verleend (*Kamerstukken II* 2013-2014, 33 962, nr. 3, p. 162). De bouwactiviteit kan daarmee vooruitlopen op de inwerkingtreding van een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit. Zodra de vergunning voor de milieubelastende activiteit is verleend kan met het gerealiseerde bouwwerk direct de milieuactiviteit worden uitgevoerd. Naar het oordeel van Tata Steel maakt het bewust loslaten van de onlosmakelijk samenhang in de Omgevingswet deze versnelling juist mogelijk.

Mandje 3
Dit mandje is het meest omvangrijk. Met uitzondering van de voorbereidende fase en de bouwaanvraag voor de DRP worden hier alle overige vergunningen voor het project aangevraagd, waaronder de omgevingsvergunning voor onder andere de milieubelastende activiteiten (MBA) van de DRP, de EAF en de bestaande installaties en overige activiteiten van Tata Steel die in relatie staan tot het project. Ook worden de noodzakelijke aanvragen voor de wateractiviteiten gedaan en de bouwactiviteiten van de EAF en aanpassingen aan de bestaande installaties. Ook het uit bedrijf nemen van de milieubelastende activiteiten van Hoogoven 7 en de Kooks- en gasfabriek 2 valt hieronder.

Het ontmantelen en afbreken van deze installaties maakt geen deel uit van het project Heracless-Groen Staal en zal later plaatsvinden.

De aanvragen voor de milieubelastende activiteiten van het voornemen zullen toezien op de verschillende fasen van het project en betreffen onder andere de transitie van de productie met Hoogoven 7 naar de productie met de DRP-EAF installaties (gedurende de testfase van de nieuwe installaties) en de situatie waarbij de DRP werkt met 100% aardgas als procesgas en de fase waarbij grotendeels waterstof wordt ingezet.

4.4.2 Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit

In de vigerende vergunning van Tata Steel voor de Wet natuurbescherming is bepaald dat er in 2026 een nieuwe aanvraag moet worden gedaan voor de gehele inrichting (omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit). Onder de huidige Omgevingswet betekent dit een nieuwe vergunning voor alle Natura 2000-activiteiten van Tata Steel. Dit traject zal separaat van Heracless-Groen Staal worden doorlopen, maar er zal wel gebruik gemaakt worden van de studies die voor dit project worden gedaan.

Met betrekking tot emissies en de daarmee samenhangende stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden streeft Tata Steel ernaar intern te salderen en daarmee te zorgen dat de totale emissie binnen de bestaande vergunde ruimte blijft.

4.5 mer-procedure

De Omgevingswet bepaalt (artikel 6.43 Ow) dat initiatiefnemers van projecten die aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben als voorbereiding op een besluit (vergunning) een milieueffectrapportage moeten opstellen (mer-plicht) dan wel dat het bevoegd gezag moet beoordelen of een milieueffectrapportage deel moet uitmaken van deze voorbereiding (mer-beoordeling). Of de mer-(beoordelings)plicht van toepassing is op het project Heracless-Groen Staal is aangegeven in het Omgevingsbesluit bijlage V. In de onderstaande Tabel 4-2 is aangegeven (niet limitatief) voor welke categorieën van het project de mer-(beoordelings)plicht geldt.

Daarnaast wordt door de provincie Noord-Holland ook een projectbesluit genomen. In generieke zin is een projectbesluit aangewezen als een besluit waarvoor de mer-plicht geldt (Artikel 11.6 lid 3 onder a Ob). Daarmee is het projectbesluit het relevante besluit waarvoor de mer-plicht geldt. Het MER dient dan ook gemaakt te worden voorafgaand aan de vaststelling van het projectbesluit en daarmee ook voorafgaand aan de daaropvolgende uitvoeringsbesluiten (vergunningen). Het MER ziet daarom ook toe op het gehele project Heracless-Groen Staal, maar houdt rekening met het beschikbare detailniveau van de daaropvolgende uitvoeringsbesluiten (zie hierna).

Tabel 4-2. Overzicht categorieën mer-(beoordelings)plicht Heracless-Groen Staal

Categorie	Omschrijving	mer-plicht	mer-beoordingsplicht
D1	Geïntegreerde hoogovenbedrijven voor de productie van ruwijzer en staal		Wijziging
D3	Installaties voor de productie van ruwijzer of staal, met inbegrip van continugieten		Oprichting
D5	Smelterijen van ferro-metalen		Oprichting
D13	Installaties voor het roosten of sinteren van ertsen		Oprichting
I1	Installaties voor het afvangen van CO_2-stromen voor geologische opslag op grond van richtlijn geologische opslag van kooldioxide	Oprichting met een totale jaarlijkse afvang van 1,5 Mton of meer of	Oprichting

Categorie	Omschrijving	mer-plicht	mer-beoordingsplicht
		CO_2-stromen van een mer-plichtige installatie.	
L5	Opslag van Schroot met inbegrip van autowrakken		Oprichting, wijziging of uitbreiding

Op grond van het projectbesluit is het project Heracless-Groen Staal mer-plichtig. Voor de overige categorieën is het project mer-beoordelingsplichtig. Tata Steel stelt daarmee voor de te nemen besluiten een MER op.

4.5.1 Inhoud MER en detailniveau

Inhoud MER

Heracless-Groen Staal is een complex project. Niet alleen vanwege de omvang, maar ook omdat dit ingrijpt in het hart van de productie van Tata Steel. De nieuwe installaties worden gebouwd op het bestaande terrein, waarvoor ruimte moet worden gemaakt. Daarnaast gaat de staalproductie met de bestaande installaties gewoon door. Het project heeft ook invloed op omliggende bedrijven en leidt ook tot een gewijzigde infrastructuur (aanlevering grond- en hulpstoffen). Daarnaast kent het project een complex bouwproces en een transitiefase waarin de nieuwe installaties opgestart en getest worden en de bestaande installaties geleidelijk uit gebruik worden genomen. Al deze aspecten hebben invloed op het milieu en zijn daarmee onderwerp van het nog op te stellen MER.

Het op te stellen MER ziet primair toe op milieugevolgen van de volgende onderdelen (niet limitatief) van het project:

- De DRP-EAF installaties;
- De wijzigingen bij de bestaande installaties;
- Aanpassingen aan de infrastructuur en hulpinstallatie op het terrein van Tata Steel en daarbuiten;
- Aanpassingen aan installaties en activiteiten van betrokken bedrijven op het industrieterrein.

Grote infrastructurele projecten waarvoor een zelfstandige mer-(beoordelings)plicht geldt buiten het terrein van Tata Steel, zoals de aanleg van de Nederlandse waterstofinfrastructuur of het transport en de opslag van CO_2 in lege gasvelden onder de Noordzee maken geen deel uit van het MER.

Daarnaast doorloopt het project, zoals hiervoor aangegeven, verschillende fasen die elk een verschillende invloed hebben op het milieu. Hier, ook niet limitatief, kan gedacht worden aan de volgende fasen en bedrijfssituaties:

- Aanlegfase; Dit kunnen verschillende aanlegfasen zijn voor de verschillende onderdelen van het project.
- Transitiefase; Ook deze fase kan bestaan uit verschillende onderdelen, zoals de testfase voor de nieuwe installaties welke samenvalt met de productie van de bestaande installaties, maar ook de fase waarin de bestaande installaties (hoogoven en kooks- en gasfabriek) in stand-by staan en de nieuwe installaties in productie zijn.
- Operationele fase; In deze fase zijn de bestaande, te vervangen installaties, uit bedrijf genomen en zijn de nieuwe installaties volledig in bedrijf.
- Bijzondere bedrijfssituaties; Dit betreft het gepland uitschakelen en in bedrijf stellen van de installaties voor bijvoorbeeld onderhoud, maar ook het ongepland afschakelen van de installaties uit veiligheidsoverwegingen.

Los van deze fasen worden in het MER ook de gekozen en reëel te realiseren alternatieven en varianten uitgewerkt (zie ook hoofdstuk 3).

Tot slot wordt het MER opgesteld ter voorbereiding van de verschillende besluiten die genomen moeten worden en die in de voorgaande paragraaf besproken zijn. Kortweg betreffen dit:

- Het projectbesluit;
- De voorbereidende fase;
- De bouwfase van de DRP;
- De operationele fase van de DRP en de bouw- en operationele fase van de EAF en overige betrokken activiteiten.

In de navolgende paragraaf wordt besproken hoe Tata Steel voornemens is om te gaan met het detailniveau in het MER ter voorbereiding van deze besluiten.

Detailniveau MER
Het MER wordt opgesteld ter voorbereiding van verschillende besluiten waarvan het projectbesluit de eerste is en waarna verschillende uitvoeringsbesluiten in de vorm van vergunningen volgen. De voorbereiding van deze besluiten bestaat uit, door Tata Steel op te stellen (vergunning)aanvragen, waarbij het MER een belangrijk onderdeel is.

De voornoemde besluiten worden genomen gedurende de looptijd van het project. Omdat het project gedurende de looptijd technisch verder uitgewerkt wordt, zal ook gedurende deze looptijd het detailniveau van de (technische) informatie over het project toenemen. Daarbij is het benodigd detailniveau voor het projectbesluit anders dan het benodigd detailniveau voor bijvoorbeeld een concrete aanvraag voor een milieubelastende activiteit voor een specifieke installatie.
Daarmee zal het MER, wat als eerste wordt opgesteld voor het projectbesluit, het hele project omvatten, maar zal het detailniveau anders zijn dan voor de opvolgende mandjes. Echter het detailniveau zal altijd zodanig zijn dat een afgewogen besluit kan worden genomen over de te verwachten milieueffecten van het gehele voornemen. De vervolgstappen van het voornemen (de later aan te vragen onderdelen)

De differentiatie in detailniveau sluit onder andere aan bij de *Guidance of Scoping* zoals gepubliceerd door de Europese Commissie die stelt (vrij vertaald) dat exacte data tijdens het m.e.r.-proces soms moeilijk te verkrijgen zijn en dat aannames kunnen worden gemaakt gebaseerd op trends, kentallen of data van vergelijkbare situaties.
Ook de Commissie m.e.r. lijkt ruimte te zien om uit te gaan van bijvoorbeeld een bandbreedte wanneer onderdelen van het voornemen nog niet voldoende concreet zijn. Zo is in het advies over de reikwijdte en detailniveau voor het project Aramis opgenomen:

“Geef voor de onderdelen die nu nog niet concreet zijn, maar wel onderdeel zijn van de CCS Aramis-keten, weer wat de maximale (‘worst-case’) milieugevolgen zijn.”

kunnen dan meer algemeen, op basis van bijvoorbeeld kentallen, BBT-eisen, een bandbreedte of aannames betrokken worden bij het onderzoek.
Dit kan zijn door (emissie)kentallen te gebruiken van vergelijkbare installaties die elders in gebruik zijn, of kentallen van vergelijkbare installatieonderdelen. Daarnaast kan bij onzekerheden gekozen worden voor bandbreedtes en (BBT) maatregelen die afgestemd zijn op de worstcase situatie.

Ter voorbereiding van de te nemen uitvoeringsbesluiten (vergunningen) zal het detailniveau van de aanvraagdocumenten aansluiten bij wat noodzakelijk en voorgeschreven is voor deze aanvragen. Indien nodig wordt het MER aangepast om aan te sluiten bij dit detailniveau.

Dit past ook bij de systematiek van het projectbesluit waarbij de wetgever nadrukkelijk in de mogelijkheid tot fasering van het project voorziet in de vorm van later te nemen uitvoeringsbesluiten. Het is daarmee duidelijk dat het projectbesluit zelf niet voorziet in het detailniveau wat noodzakelijk is voor de daaropvolgende uitvoeringsbesluiten. Immers, wanneer voor het projectbesluit een volledig detailniveau vereist is op vergunningenniveau zou fasering in de vorm van uitvoeringsbesluiten zinloos zijn.

De praktijk zal zijn dat Tata Steel het MER voor het projectbesluit opstelt met een zodanig detailniveau dat de provincie Noord-Holland een weloverwogen besluit kan nemen ten aanzien van de voorgenomen uitvoering van het project.

Voor de navolgende uitvoeringsbesluiten zal Tata Steel het MER actualiseren of aanvullen met de gegevens die voor de activiteiten waarvoor vergunning wordt aangevraagd, beschikbaar zijn. Daarbij worden ook steeds weer de generale conclusies en resultaten in het MER geactualiseerd.
Omdat het MER onderdeel is van de verschillende vergunningaanvragen is er ook telkens de mogelijkheid tot het inbrengen van zienswijzen en eventueel beroep.

4.5.2 Processtappen mer

Zoals hiervoor vermeld, wordt als onderdeel van de voorbereiding voor het projectbesluit en de daaropvolgende uitvoeringsbesluiten een MER opgesteld.
De voorliggende Notitie Reikwijdte en Detailniveau is de eerste stap in dit mer-proces. Omdat het MER het gehele project overziet (in verschillende stappen van detailniveau) streeft Tata Steel ernaar om eenmalig een NRD op te stellen en het bevoegd gezag te vragen om een advies reikwijdte en detailniveau op te stellen welke ook toeziet op het gehele project. Dit advies is dan leidend voor het MER en de actualisaties en aanvullingen hierop gedurende het gehele proces van vergunningverlening (alle mandjes).

Dit neemt niet weg dat wanneer het bevoegd gezag hier aanleiding toe ziet, zij het advies tussentijds kan wijzigen of aanvullen voor de betreffende procedure (mandje).

De mer-procedure kent globaal de volgende stappen:

- Tata Steel stelt in participatie met de omgeving deze Notitie Reikwijdte en Detailniveau op. Deze notitie wordt ingediend bij het bevoegde gezag en informeert daarmee het bevoegd gezag over de aanpak van het MER.
- De NRD wordt gepubliceerd door het bevoegd gezag en ter inzage gelegd; eenieder kan zienswijzen indienen. Ook vraagt het bevoegd gezag advies aan de Commissie voor de mer en andere wettelijke adviseurs.
- Het bevoegd gezag geeft aan Tata Steel advies over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Het bevoegd gezag betrekt hierbij de ontvangen zienswijzen en het advies van de Commissie mer en andere instanties.
- Tata Steel stelt het MER op.
- Het MER wordt als onderdeel van de procedure tot besluitvorming over het projectbesluit ingediend bij het bevoegd gezag.

- Het MER wordt beoordeeld door de commissie voor de mer en het bevoegde gezag en maakt onderdeel uit van het ontwerpprojectbesluit waarbij eenieder zienswijzen naar voren kan brengen.
- Hierna loopt het MER samen op met de procedure voor het besluit waarvoor het MER is opgesteld en/of geactualiseerd (projectbesluit en mandjes).

Voorgaande betekent dat eenieder zienswijzen kenbaar kan maken na publicatie van de NRD. Vervolgens kan eenieder ook zienswijzen kenbaar maken op de inhoud van het MER als onderdeel van de besluitprocedure waar het MER deel van uitmaakt en is uiteindelijk ook de mogelijkheid om in beroep te gaan tegen het besluit waar het MER onderdeel van uitmaakt. In het MER zal verder ingegaan worden op de procedures en de rechtsbescherming die samenhangt met het mer-proces.

4.6 Planning

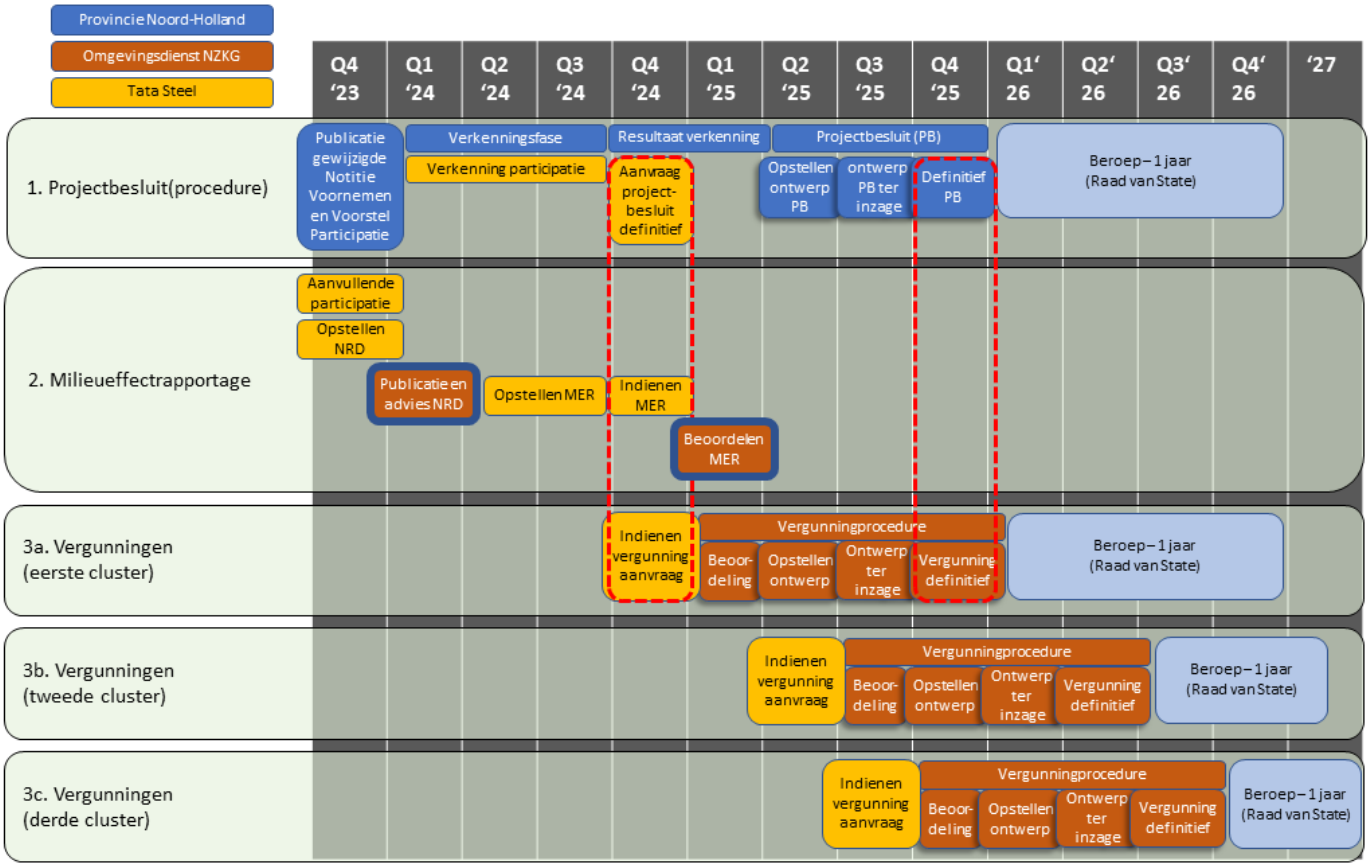
Realisatie Heracless-Groen Staal

Voor de realisatie van het project Heracless-Groen Staal worden zoals eerder vermeld, verschillende fasen doorlopen. De vier hoofdfasen worden hieronder kort geschetst, maar dan met de data voor realisatie.

Fase	Toelichting
Bouwrijp maken voor 2025	Voor de bouwfase start Tata Steel met de voorbereidingen voor de bouw, door het bouwrijp maken van het terrein. Bouwrijp maken betekent dat het terrein klaar gemaakt wordt voor de bouw. Voor het bouwrijp maken van de grond geldt niet altijd een vergunningplicht. Voor zo ver er voor Tata Steel geen vergunningplicht geldt kan al gestart kan worden met het bouwrijp maken van de grond.
Aanlegfase: Q4 2025 t/m 2028	Fase waarin de DRP-EAF installatie wordt geplaatst en de infrastructuur wordt aangelegd. Naast het verder bouwrijp maken van het terrein waar project Heracless-Groen Staal wordt gerealiseerd worden de funderingen aangelegd. Eventuele aanpassingen of verplaatsingen van andere installaties vindt plaats. Ook zal in deze fase boven- en ondergrondse infrastructuur (kabels, leidingen en wegen) worden verlegd en zullen overige voorbereidende werkzaamheden plaatsvinden.
Transitiefase: 2029	Fase waarin de nieuwe installaties geleidelijk in gebruik worden genomen en Kooks- en gasfabriek 2 uit bedrijf wordt genomen. Deze fabriek is aan het einde van deze fase volledig buiten bedrijf genomen.
Operationele fase: Vanaf 2030	Fase waarin de nieuwe installaties operationeel zijn en Hoogoven 7 uit bedrijf kan worden genomen. Als de transitiefase is afgerond, neemt de DRP-EAF installatie het staalproductieproces volledig over van de installatie die uit bedrijf worden gesteld. Daarbij zijn ook de aanpassingen aan de bestaande installatie van Tata Steel doorgevoerd.

Procedures

Zoals hiervoor besproken dienen voor de realisatie van Heracless-Groen Staal verschillende procedures voor de benodigde toestemmingen te worden doorlopen. In het navolgende schema worden deze procedures in hun onderlinge samenhang en afhankelijkheid geschetst.

Provincie Noord-Holland
Omgevingsdienst NZKG
Tata Steel
Q4 '23
Q1 '24
Q2 '24
Q3 '24
Q4 '24
Q1 '25
Q2 '25
Q3 '25
Q4 '25
Q1' 26
Q2' 26
Q3' 26
Q4' 26
'27
1. Projectbesluit(procedure)
Publicatie gewijzigde Notitie Voornemen en Voorstel Participatie
Verkenningsfase
Verkenning participatie
Resultaat verkenning
Aanvraag project-besluit definitief
Projectbesluit (PB)
Opstellen ontwerp PB
ontwerp PB ter inzage
Definitief PB
Beroep – 1 jaar (Raad van State)
2. Milieueffectrapportage
Aanvullende participatie
Opstellen NRD
Publicatie en advies NRD
Opstellen MER
Indienen MER
Beoordelen MER
3a. Vergunningen (eerste cluster)
Indienen vergunning aanvraag
Vergunningprocedure
Beoor-deling
Opstellen ontwerp
Ontwerp ter inzage
Vergunning definitief
Beroep – 1 jaar (Raad van State)
3b. Vergunningen (tweede cluster)
Indienen vergunning aanvraag
Vergunningprocedure
Beoor-deling
Opstellen ontwerp
Ontwerp ter inzage
Vergunning definitief
Beroep – 1 jaar (Raad van State)
3c. Vergunningen (derde cluster)
Indienen vergunning aanvraag
Vergunningprocedure
Beoor-deling
Opstellen ontwerp
Ontwerp ter inzage
Vergunning definitief
Beroep – 1 jaar (Raad van State)

5 Aanpak milieuonderzoek en effectbeoordeling

Als basis voor het MER en de vergunningsaanvragen zijn er milieustudies per relevant milieuaspect nodig. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de te verwachten milieueffecten per milieuaspect, en hoe deze kunnen worden onderzocht. In het kader van de verschillende vergunningsaanvragen en het projectbesluit zullen de milieueffecten specifiek voor het aan te vragen ontwerp in detail uitgewerkt worden (zie hoofdstuk 4).

In de milieustudies worden de milieueffecten van het project onderzocht en wordt aangegeven in hoeverre deze effecten zich verhouden tot de referentiesituatie. Tevens wordt bekeken in hoeverre de effecten zich verhouden tot de wettelijke normen, algemeen geaccepteerde advieswaarden op het gebied van leefkwaliteit en de thans vergunde situatie van Tata Steel.

Bij significante milieueffecten wordt nagegaan welk type mitigerende maatregel effectief is. Indien uit onderzoek blijkt dat de geldende norm voor een bepaald milieuaspect wordt overschreden en daardoor een niet vergunbare situatie dreigt te ontstaan, worden mitigerende maatregelen genomen. Daarnaast spelen de wettelijk voorgeschreven Beste Beschikbare Technieken (BBT) een belangrijke rol in de beoordeling.

Voorgaand hoofdstuk 3 geeft een overzicht van de te beoordelen onderdelen van Heracless-Groen Staal en de maatgevende situaties waarvoor de milieueffectbepaling zal plaatsvinden in het MER.

Opzet uitwerking in het MER per milieuaspect
Voor ieder milieuaspect worden in beeld gebracht:

- Relevante deelaspecten van het milieuaspect, welke beschreven en getoetst gaan worden;
- Juridisch kader, de normen waaraan getoetst moet worden;
- De referentiesituatie specifiek voor het milieuaspect (huidige situatie, autonome en overige verwachte ontwikkelingen zoals hierna besproken);
- De maatgevende situaties voor het milieuaspect, inclusief alternatieven en varianten;
- Effecten van bijzondere bedrijfssituaties, zoals opstarten en afschakelen;
- De milieueffecten per maatgevende situatie, bij voorkeur en indien noodzakelijk en/of voorgeschreven gekwantificeerd en onderbouwd met modelberekeningen (in dat geval zal er een onderzoeksrapport als bijlage bij het MER gevoegd worden);
- Classificatie van de milieueffecten;
- Mitigerende maatregelen;
- Voorstel monitoring;
- Leemte in kennis.

Gezondheidsaspecten
Naast de hiervoor genoemde punten wordt tevens aandacht besteed aan de mogelijke gezondheidsaspecten die samenhangen met het voornemen en waar mogelijk wordt getoetst aan specifieke (internationale) gezondheidsnormen. Deze normen zijn niet altijd overgenomen in wettelijke bepalingen. Een en ander wordt verder in dit hoofdstuk toegelicht en uitgewerkt in het MER.

5.1 Referentiesituatie

De milieueffecten ten gevolge van de aanleg en het gebruik van Heracless-Groen Staal worden in beeld gebracht ten opzichte van de situatie waarbij deze ontwikkeling niet plaatsvindt. Dat betekent dat er een referentiesituatie gedefinieerd moet worden, dus de milieusituatie zoals die er uitziet zonder de ontwikkeling van Heracless-Groen Staal. De referentiesituatie komt over het algemeen overeen met de huidige situatie, met daarbij de ontwikkelingen die de komende tijd buiten Heracless-Groen Staal gaan plaatsvinden en voldoende zeker zijn. Dit laatste wordt aangeduid als autonome ontwikkeling en/of verwachte ontwikkeling.

Autonome ontwikkelingen
Deze toekomstige ontwikkelingen worden aangeduid als *autonome ontwikkelingen*. Onder dit begrip worden ontwikkelingen bedoeld waarvan zeker is dat ze gaan plaatsvinden, omdat de voorbereidingen al in een ver gevorderd stadium zijn en er bijvoorbeeld al vergunningen voor zijn verleend.

Verwachte ontwikkelingen
Daarnaast zijn er ontwikkelingen bij Tata Steel vastgelegd in verbeterprogramma's, waarvoor nog geen of niet alle vergunningen zijn verleend (zoals het Roadmap plus programma). Toch is er grote zekerheid dat deze ontwikkelingen plaats zullen vinden. Het is daarom verantwoord en ook noodzakelijk deze ontwikkelingen mee te nemen in de referentiesituatie en de effecten daarvan af te stemmen met Heracless-Groen Staal. Deze ontwikkelingen worden aangeduid met *verwachte ontwikkelingen* en zullen zeer waarschijnlijk ook daadwerkelijk voordat Heracless-Groen Staal in bedrijf gaat, vergund en ook gerealiseerd zijn.

Overzicht autonome en verwachte ontwikkelingen
De ontwikkelingen op het Tata Steel terrein, die mogelijk invloed hebben op de milieusituatie zijn:

- Algemene verbeteringen in de processen zoals die continu plaats vinden bij Tata Steel en die leiden tot logistieke verbeteringen, vervanging van verouderde processen en daarbij horende verbeteringen in de milieuprestaties en die geen deel uitmaken van het Heracless-Groen Staal project. De verbeteringen die nu in voorbereiding zijn en naar verwachting bij het afronden van het MER ook vergund zijn, worden meegenomen als *verwachte ontwikkeling*;
- Maatregelen in het kader van het Roadmap plus programma zijn deels vergund (*autonome ontwikkelingen)* en deels nog niet vergund, maar ten tijde van het in bedrijf stellen van Heracless-Groen Staal wel vergund en gerealiseerd (*verwachte ontwikkelingen*).

Daarnaast dient rekening gehouden te worden met autonome ontwikkelingen die plaatsvinden buiten het terrein van Tata Steel en van invloed kunnen zijn op het voornemen. Deze autonome ontwikkelingen worden als onderdeel van de mer-studie geïnventariseerd en betrokken bij het onderzoek.

Vaststellen referentiesituatie
In het MER wordt verder ingegaan op de uitwerking van de referentiesituatie. De referentiesituatie is voor het MER altijd in de toekomst gelegen. Daarom wordt in het MER voor de referentiesituatie een zichtjaar in de toekomst vastgesteld welke aansluit bij het tijdstip waarop een uitvoeringsbesluit wordt genomen. Daarbij wordt rekening gehouden met het realiseren en in bedrijf stellen van de nieuwe installaties. Wanneer nodig worden voor de verschillende fasen van het project verschillende referentiesituaties beschouwd. Het voornemen, inclusief alternatieven en varianten, wordt vervolgens vergeleken met de referentiesituatie.

5.2 Beoordelingsmethode

De veranderingen die door het voornemen optreden in de milieusituatie worden als effect beoordeeld. Effecten kunnen kwantitatief of kwalitatief bepaald worden. Wanneer een bepaald effect kwantitatief beschreven wordt, wordt dit effect in cijfers uitgedrukt. Dit kan bijvoorbeeld een bepaalde emissie-, of immissiewaarde zijn. Veelal zijn kwantitatieve effecten goed te toetsen aan, eveneens kwantitatieve, richt- en grenswaarden.

Een kwalitatieve effectbeschrijving betekent een beschrijving die wat globaler is en bijvoorbeeld een verslechtering of verbetering aangeeft. Deze beschrijving kan ook een meer subjectieve mate van invloed uitdrukken, zoals ‘in beperkte mate’, ‘gering’, ‘matig’ of ‘veel’. Een kwalitatieve beschrijving wordt veelal gegeven wanneer voor een onderwerp geen concrete normgetallen gegeven zijn in de wet- en regelgeving of wanneer het effect zodanig gering is dat een uitgebreide berekening van kwantitatieve effecten niet zinvol is.

Zo zullen bijvoorbeeld voor de milieuaspecten geluid en luchtkwaliteit studies worden gedaan die de kwantitatieve effecten middels modelberekening in beeld brengen. De zichtbaarheid in de omgeving als gevolg van verlichting kent bijvoorbeeld geen kwantitatieve normen en zal beoordeeld worden aan de hand van kwalitatieve aspecten op het gebied van zichtbaarheid en hemelhelderheid. Of in het MER gekozen wordt voor een kwalitatieve of kwantitatieve beschrijving hangt dus af van het de aard van de milieugevolgen, de toepasselijke normen en de impact op de omgeving.

Bij de beoordeling wordt de volgende effectenschaal toegepast.

Effectscore	Effectbeoordeling	Aspect specifieke operationalisering
++	Zeer positief effect	Nader te bepalen per beoordelingsaspect
+	Positief effect	
0	Geen/ neutraal effect	
-	Negatief effect	
--	Zeer negatief effect	

5.3 Mogelijke milieueffecten

Het Heracless-Groen Staal project bestaat uit een groot aantal componenten (installaties en installatieonderdelen) die allemaal getoetst moeten worden. Voor een deel van de milieuaspecten kan dat afzonderlijk gebeuren. Er zijn echter ook milieuaspecten waarbij de cumulatieve effecten medebepalend zijn. Dit hangt onder andere af van de voorschriften uit de vigerende vergunning en voor zover zij toezien op het totale milieueffect van Tata Steel, zoals bijvoorbeeld de totale geluidbelasting van Tata Steel op de grens van het geluidaandachtsgebied rond het industrieterrein waarop Tata Steel is gelegen.
Daarbij moet tevens bedacht worden dat het MER toeziet op de milieubelastende activiteiten waarvoor vergunning wordt aangevraagd. De activiteiten van Tata Steel die niet veranderen en waarvoor geen vergunning wordt aangevraagd (maar al vergund zijn) worden niet afzonderlijk in het MER beoordeeld.

Het milieueffect wordt per milieuaspect bepaald en vervolgens, indien nodig, cumulatief getoetst. Dit betreft onder andere de volgende milieuaspecten:

- Luchtemissies, luchtkwaliteit en geur;
- Natuur inclusief stikstofdepositie;
- Geluid;

- Externe veiligheid;
- Waterinname en -lozing;
- Verkeer en transport;
- Energiegebruik en CO_2-emissies.

Hieronder worden de milieuthema's toegelicht. Daarna wordt ingegaan op leefkwaliteit- en gezondheidsaspecten die meegenomen worden in het MER.

5.3.1 Emissies naar de lucht, luchtkwaliteit en geur

Emissies naar de lucht vormen een kritische parameter doordat deze invloed kunnen hebben op de leefomgeving van de omwonenden. Het is van belang de emissies transparant in beeld te brengen en aan te geven wat de mogelijkheden zijn om de emissies naar de lucht zo veel mogelijk te reduceren, waarbij getoetst wordt aan de wettelijke normen en BBT.

Daarnaast wordt ook getoetst aan de wettelijke normen voor de luchtkwaliteit buiten het terrein van Tata Steel (de luchtimmissie). Er worden met het Nieuw Nationaal Model verspreidingsberekeningen uitgevoerd om de impact op de leefomgeving te bepalen en waarin de maatgevende situaties worden gemodelleerd en getoetst aan de wettelijke normen. De berekening worden uitgevoerd volgens de wettelijk voorgeschreven rekenmethode.

Onder emissies naar de lucht wordt verstaan de uitstoot van stoffen uit onderdelen van de installatie. Bijvoorbeeld een schoorsteen of uitlaat, maar ook diffuse emissie van bijvoorbeeld opslagen. Deze worden getoetst aan de wettelijke eisen en/of BBT-conclusies uit van toepassing zijnde BREF's.

Onder immissies verstaan we de luchtkwaliteit op leefniveau buiten de inrichting. De wettelijke eisen hiervoor zijn vastgelegd in het stelsel van de Omgevingswet.

Voor deze studies wordt een overzicht opgesteld van de puntbronnen en diffuse bronnen. Daarbij wordt rekening gehouden met nieuwe emissiebronnen, emissiebronnen die veranderen en emissiebronnen die zullen verdwijnen. Deze worden in beeld gebracht voor de maatgevende situaties, zoals beschreven in hoofdstuk 3.

Het op te stellen rekenmodel bevat de bronnen op het Tata Steel terrein van de huidige vergunde situatie die verdwijnen of veranderen als gevolg van Heracless-Groen Staal. De veranderingen ten gevolge van de autonome en verwachte ontwikkelingen worden hieraan toegevoegd, zodat de referentiesituatie in beeld kan worden gebracht. Vervolgens worden de nieuwe bronnen van Heracless-Groen Staal toegevoegd. Het model wordt ook gebruikt om de effecten te tonen van het buiten gebruik stellen van de te vervangen installaties nadat Heracless-Groen Staal operationeel is en de overgangssituatie (transitiefase) waarbij de nieuwe installaties opgestart worden, terwijl de bestaande installatie nog in bedrijf zijn.

Het onderzoek richt zich in ieder geval op de stoffen die in de huidige situatie als de meest kritische ervaren worden, te weten (niet limitatief):

- Fijn stof (zowel PM10 als PM2.5);
- PAK's (BaP);
- Metalen;
- Grof stof (als drager van PAK en metalen)[16];

[16] *Voor grof stof bestaat geen verspreidingsmodel. Dit onderdeel zal kwalitatief beoordeeld worden.*

- NO_x.;
- SO_2;
- Benzeen en dioxine.

Er zullen rapportages worden opgesteld, met daarin de uitgangspunten, berekeningen en bevindingen van zowel het onderzoek naar de luchtemissies en de toetsing een de geldende regelgeving en het onderzoek naar de luchtkwaliteit in de omgeving en de toetsing aan de regels die daarvoor gelden.

Geur
Geurende bronnen worden onderzocht, waarbij mogelijke geurbronnen worden benoemd en de mate waarin de geureffecten zullen afnemen als onderdeel van het voornemen (nieuwe installaties en uit gebruikname van bestaande installaties). Hiervoor wordt een rekenmodel opgezet en worden de nieuwe bronnen in samenhang met bestaande bronnen beoordeeld. De berekeningen worden uitgevoerd volgens de wettelijk voorgeschreven richtlijnen.

Het aspect geur zal leiden tot een apart rapport over de emissies en immissies en de toetsing daarvan aan de wettelijk gestelde normen.

5.3.2 Natuur

Het onderdeel natuur bestaat uit soortenbescherming (flora en fauna) en gebiedsbescherming. Soortenbescherming betreft het voorkomen van verstoring of vernietiging van flora en fauna op de plaatsen waar de nieuwe installaties worden gerealiseerd.

Gebiedsbescherming gaat over de invloed die het project heeft op beschermde natuurgebieden zoals Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland (NNN).

Voor de soortenbescherming wordt een veldonderzoek uitgevoerd op de locatie waar het voornemen wordt gerealiseerd en waar het aannemelijk is dat beschermde soorten aanwezig zijn (doorgaans braakliggende, verwilderde delen van het terrein).

Naast de met behulp van de AERIUS-calculator berekende stikstofdepositie wordt in de natuurtoets ook onderzocht of het project tot andere verstorende effecten kan leiden van habitats en soorten in deze natuurgebieden. Denk hierbij aan de effecten van bijvoorbeeld geluid en licht.

Tot slot kan het voorkomen dat in de aanlegfase of de operationele fase sprake is van een negatieve invloed op het aquatische milieu (leven onder water). Denk hierbij bijvoorbeeld aan aanlegwerkzaamheden onder de waterlijn (zoals heien) of het lozen van warm koelwater of het onttrekken van koelwater uit het oppervlaktewater (visintrek).

Als onderdeel van het MER wordt een natuurtoets uitgevoerd voor de hiervoor genoemde aspecten.

Vaststellen bronnen van emissie van stikstofoxiden en ammoniak
In het kader van Heracless-Groen Staal wordt bepaald met welke emissies in de verschillende fasen rekening moet worden gehouden. Daarbij wordt rekening gehouden met nieuwe emissiebronnen en bronnen die zullen verdwijnen en bronnen die veranderen. Het betreft hierbij zowel punt- als diffuse bronnen.

Stikstofoxiden (NO_x), maar ook ammoniak is schadelijk voor de natuur als daar te veel van in de bodem komt. Deze stoffen worden wel kortweg aangeduid als stikstof (maar bedoeld wordt stikstofoxiden en ammoniak). Dit komt onder andere vrij in verbrandingsprocessen bij de industrie en verkeer. Dit vrijkomen noemen we emissies. Een deel van de stoffen daalt neer op kwetsbare natuur. Dit neerkomen van deze stoffen noemen we depositie. De mate van depositie hangt van veel factoren af en is niet altijd evenredig met de mate van emissie van deze stoffen.

Uitvoeren berekeningen
De stikstofemissies worden opgenomen in de AERIUS-calculator waarmee berekend wordt of, waar en hoeveel stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen in nabijgelegen Natura 2000-gebieden plaatsvindt. De gehanteerde uitgangspunten worden toegelicht in een stikstofdepositieonderzoek. Deze informatie wordt bij het milieuaspect natuur gebruikt om de mogelijke gevolgen voor de Natura 2000-gebieden vast te stellen.

5.3.3 Geluid

Voor het aspect geluid wordt een inventarisatie gemaakt van de relevante geluidbronnen van het project. Daarbij wordt ook gekeken naar eventuele veranderingen in geluidbronnen van bestaande installaties die vanwege dit project worden aangepast. Getoetst wordt of het ontwerp voldoet aan de uitgangspunten van algemeen geaccepteerde of via de wet vastgestelde BBT. BBT is voor het onderwerp geluid namelijk niet altijd eenduidig vastgesteld. Daarom wordt in ieder geval uitgegaan van de laatste stand der techniek voor wat betreft geluidsarm ontwerp van de installatieonderdelen.

De geluidbronnen worden in het integraal akoestisch rekenmodel van Tata Steel opgenomen. Er worden zo nodig verschillende deelmodellen gemaakt voor de verschillende situaties en alternatieven en varianten die in het MER worden onderzocht. De uitkomsten van deze berekeningen worden getoetst aan de wettelijke normen en aan de gestelde geluidruimte voor Tata Steel zoals vastgelegd in de vigerende vergunningen en het geluidbeheer voor het geluidaandachtsgebied rond het industrieterrein waarop Tata Steel is gelegen.

Dit geluidsaandachtsgebied is gelijk aan de geluidzone zoals die is vastgesteld onder de voormalige Wet geluidhinder. De verwachting is niet dat de provincie voordat de besluiten voor dit project worden genomen geluidproductieplafonds heeft vastgesteld, zodat voor de toetsing het systeem van de Wet geluidhinder nog van toepassing is. Indien deze geluidproductieplafonds wel vastgesteld zijn wordt uiteraard aan deze normering getoetst.

Daarnaast kent de aanlegfase een aparte toetsing conform het Besluit bouwwerken leefomgeving (art. 7,17). Als onderdeel van het onderzoek wordt gekeken welke maatregelen kunnen worden toegepast om de geluidbelasting in de omgeving zo veel als mogelijk te beperken. Het uitgangspunt is dat de aanlegwerkzaamheden in de dagperiode plaatsvinden. Wanneer werkzaamheden in de avond- en nachtperiode (of op zondag gedurende de dagperiode) onvermijdelijk en noodzakelijk zijn, wordt onderzocht welke geluidsbelasting hierbij optreedt en wordt ontheffing voor deze werkzaamheden aangevraagd.

Er wordt voor de operationele fase en aanlegfase getoetst op het gemiddelde geluidniveau over een etmaal (langtijdgemiddeld beoordelingsniveau) en eventuele geluidspieken (maximale geluidniveaus) die kunnen optreden.

Daarbij wordt onderzoek uitgevoerd conform de Handleiding meten en rekenen industrielawaai en voor de aanlegfase rekening gehouden met de richtlijn van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied voor het beoordelen van bouwlawaai: *Richtlijn bouwlawaai, d.d. april 2016,* als handvat voor het bevoegd gezag voor het behandelen van verzoeken om ontheffing. Daarnaast is er aandacht voor andere geluidaspecten die tot hinder kunnen leiden zoals laagfrequent geluid. Wanneer werkzaamheden onder de waterlijn plaatsvinden wordt ook met onderwatergeluid rekening gehouden.

De bevindingen van de geluidstudie worden vastgelegd in een akoestische rapportage welke als bijlage bij het MER gevoegd wordt.

5.3.4 Externe veiligheid

Voor de invoering van de Omgevingswet was Tata Steel is een hogedrempel-inrichting op grond van het Besluit Risico Zware Ongevallen 2015 (Brzo 2015). Het Brzo 2015 betreft de Nederlandse doorvertaling van de Europese Seveso Richtlijn. Door de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 vervalt het Brzo en wordt Tata Steel geclassificeerd als hoge drempel Seveso-inrichting. De regels van onder meer de Brzo, Rrzo, Bevi en Revi zijn vergelijkbaar opgenomen in het Bal, Bkl, Bbl en Ob. Daarmee blijft voor Tata Steel de verplichting bestaan om de beschikken over een actueel veiligheidsrapport.

Tata Steel zal daarom naar aanleiding van dit project het veiligheidsrapport actualiseren. Daarbij worden de deelonderzoeken QRA en MRA geactualiseerd.
De kwalitatieve risicoanalyse (QRA) is het instrument waarmee de risico's voor de omgeving van het opslaan en werken met gevaarlijke stoffen worden onderzocht en in beeld gebracht.
De milieurisicoanalyse (MRA) betreft een analyse van de afstroomroutes van relevante stoffen naar het oppervlaktewater en behandelt de risico's die optreden als gevolg van incidenten, de veiligheidsmaatregelen die getroffen kunnen worden en beoordeling van de restrisico's.

Voornoemde studies worden uitgevoerd met behulp van wettelijk voorgeschreven rekenmodellen en volgens de wettelijk voorgeschreven richtlijnen.

Naast het brandveiligheidsconcept dat opgesteld wordt voor de bouw van installatieonderdelen, besteedt Tata Steel als onderdeel van de vergunningaanvraag aandacht aan de organisatorische aspecten van brandbestrijding en de voorzieningen die zijn getroffen ten aanzien van brandbestrijding. Dit betreft de zogeheten brandbestrijdingsfilosofie.

Onderdeel van het aspect van externe veiligheid zijn ook de gevaarlijke stoffen die in bulk worden opgeslagen en welke mogelijk in samenhang met het voornemen wijzigen. Hierbij wordt ook getoetst aan de toepasselijke PGS-richtlijnen welke in Nederland zijn aangemerkt als BBT.

Daarnaast wordt hier ook rekening gehouden met regelgeving in de Omgevingswet en worden aandachtsgebieden voor explosie-, brand- en gifwolk in beeld gebracht voor zover relevant.

De veiligheidsstudies zullen leiden tot een omschrijving van de aanpassingen van het veiligheidsrapport (beperkt VR), de aangepaste QRA en de aangepaste MRA alsmede een beschouwing van het brandveiligheidsconcept en de toetsing aan de relevante PGS-richtlijnen. Deze documenten worden als bijlage bij het MER en de vergunningaanvragen gevoegd.

5.3.5 Waterinname en -lozing

Op het terrein van Tata Steel zijn meerdere waterstromen, waaronder de inname en lozing van koelwater, maar ook afvalwaterstromen die na behandeling in een waterzuivering geloosd worden en het afvoeren van hemelwater van het terrein van de inrichting. De nieuwe installaties zullen in de gebruiksfase koel- en proceswater nodig hebben, waarvoor voorzieningen nodig zijn. Voor het aspect koelwater wordt de mogelijk aanvullende inname van water bepaald, en wordt de lozing van het koelwater beoordeeld. Hierbij wordt getoetst op de debieten en op de waterkwaliteit. Tevens wordt de warmtelozing vastgesteld na lozing op het oppervlaktewater en worden voorzieningen getroffen voor het voorkomen van groei en mogelijke verspreiding van legionella.

Voorgaande aspecten zijn van belang voor de omgevingsvergunning voor de wateractiviteit en de specifieke onderzoeken die daarvoor uitgevoerd moeten worden. Deze onderzoeken betreffen:

- Onderzoek op basis van de Algemene Beoordelingsmethodiek (ABM toets) waarbij onderzocht wordt in welke mate (zeer zorgwekkende) stoffen nadelige gevolgen voor het aquatische milieu kunnen hebben en op welke wijze dit kan worden voorkomen dan wel zoveel mogelijk kan worden beperkt. Hierbij toetst Tata Steel aan de beste beschikbare technieken. Voor de aanpak van ZZS naar water wordt de aanpak gevolgd van het Handboek ABM en de ZZS-navigator;
- Een immissietoets waarbij de toelaatbaarheid van lozingen naar het oppervlaktewater getoetst worden. Hierbij wordt uitgegaan van de toegepaste maatregelen op BBT-niveau zoals onderzocht in de ABM toets. Tata Steel houdt rekening met de soorten geloosde stoffen, de hoeveelheden geloosde stoffen en de huidige kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater en de normen die daarvoor gelden.
- Modelberekeningen voor de inlaat- en uitlaatsystemen (invloed op de temperatuur van het oppervlaktewater) van het koelwatersysteem alsmede een beschouwing ten aanzien van BBT-visintrek.

Het onderwerp water in relatie tot ongewone voorvallen komt ook aan de orde in de MRA (zie voorgaande paragraaf).

Tevens besteedt het MER aandacht aan het onttrekken en lozen van grondwater (voor het drooghouden van een bouwput) in de aanlegfase en de mate waarin de voorgenomen activiteit van invloed is op de toename van verharding van het grondoppervlak en het waterbergend vermogen van de locatie, welke hiermee samenhangt.

Voor het project Heracless-Groen Staal wordt als onderdeel van de omgevingsvergunningen ook deze wateractiviteiten aangevraagd.

5.3.6 Verkeer en transport

Voor de aanlegfase is tijdelijk extra vervoer van en naar Tata Steel nodig en wordt veel materiaal aangevoerd. Voor dit laatste geldt dat dit deels over de weg en deels over water zal plaatsvinden. Daarmee wordt het transport een logistieke opgave met meerdere keuzemogelijkheden om te komen tot een efficiënte werkwijze met zo min mogelijk verstoring voor de omgeving.

Er komt een verkeersonderzoek om inzicht te krijgen in de verkeersafwikkeling tijdens aanlegfase en operationele fase. Op basis van dit onderzoek wordt per fase inzichtelijk in hoeverre het verkeer dat is gerelateerd aan de aanleg/operatie van Heracless-Groen Staal op een goede manier kan worden afgewikkeld. Indien het onderzoek knelpunten signaleert, bijvoorbeeld op de N197, worden mitigerende maatregelen genomen, om te komen tot een acceptabel verkeersbeeld.

5.3.7 Energieverbruik, CO_2-emissies en duurzaamheid

Energie

De processen op het industrieterrein zijn energie-intensief. Er is elektriciteit nodig, maar tevens veel warmte. Een deel van de warmte uit de processen kan hergebruikt worden in andere delen van de keten. Het minimaliseren van het energieverbruik en het optimaliseren van het hergebruik van warmte, zijn de belangrijkste onderdelen die worden getoetst bij energieverbruik. Hergebruik van warmte kan ook weer niet los worden gezien van bijvoorbeeld watergebruik. Wanneer warmte binnen het proces wordt hergebruikt is ook minder (water)koeling nodig wat gepaard gaat met minder watergebruik.

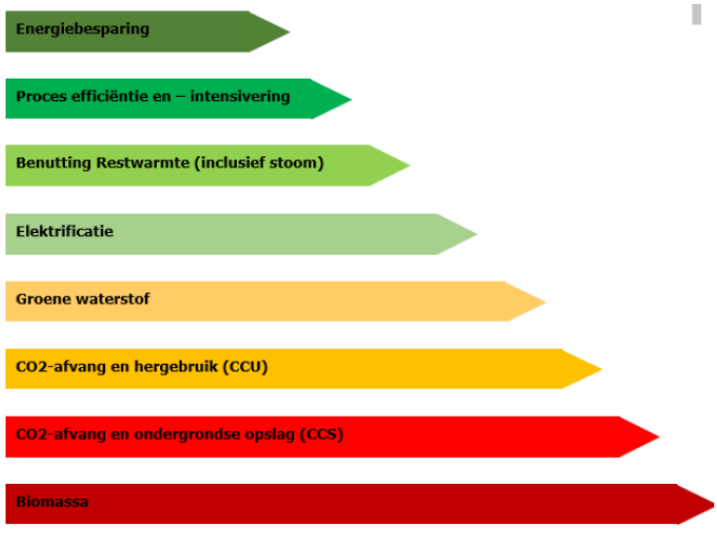
In het verlengde hiervan wordt vastgesteld in welke mate het proces direct (het project) en indirect (overige onderdelen van Tata Steel en gerelateerde processen buiten Tata Steel) leidt tot (reductie van) CO_2-emissies.

Bij dit milieuthema wordt voor het productieproces van Heracless-Groen Staal bepaald:

- Verandering in energieverbruik;
- Energie-efficiency;
- CO_2-emissies direct- en indirect;
- Energie- en massabalansen.

CO_2-emissies en warmte-integratie kunnen niet los worden gezien van de bestaande operatie van Tata Steel. Als onderdeel van het MER zal een kostenbatenanalyse (KBA) worden opgesteld, waarin wordt onderzocht hoe en op welke manier warmte binnen Tata Steel en eventueel daarbuiten kan worden hergebruikt.

De ODNZKG heeft hiervoor de volgende energieladder vastgesteld:

Tata Steel zal de afweging voor energie toetsen aan deze energieladder en het ontwerp afstemmen vanaf de hoogste trede van deze ladder.

Klimaat en duurzaamheid
Energieverbruik en CO_2-emissies kunnen niet los worden gezien van de klimaatdoelstelling die de overheid voor ogen heeft, waarbij circulariteit en duurzaamheid een voorname rol spelen. In het MER zal daarom bij dit milieuaspect ook worden ingegaan op de circulaire ambities van Tata Steel voor dit project hoe dit concreet geïncorporeerd wordt in het ontwerp en het bedrijfsproces.

Op basis van het voorgaande wordt bepaald hoeveel netto reductie van CO_2-emissies wordt verkregen via HeraCless-Groen Staal.

Daarnaast wordt aandacht besteed aan het gebruik van duurzame/hernieuwbare materialen en de kans op eventueel onomkeerbare effecten die samenhangen met het voornemen en de wijze waarop deze effecten worden voorkomen.

Deze onderwerpen zijn zeker in het licht van de voorgenomen activiteit relevant. Het onderwerp klimaat betreft het voorkomen of beperken van de uitstoot van broeikasgassen. Het onderwerp duurzaamheid is breed en betreft het verantwoord gebruik van grondstoffen en (bouw)materialen, maar ook het hergebruik van warmte en afvalstoffen. Daarnaast ziet dit onderwerp toe op het voorkomen of beperken van onomkeerbare milieueffecten. Deze onderwerpen worden in het MER in samenhang met het onderwerp energie behandeld en waar van toepassing bij de betreffende milieuthema's.

5.3.8 Bodem

Bodembescherming
Het milieuthema bodem heeft betrekking op effecten van vergraving in de bodem en het voorkomen van nieuwe bodemverontreinigingen. Als basis wordt gebruik gemaakt van de bestaande bodemkaarten, met opbouw van de bodemlagen in de ondiepe ondergrond en overzichten met bekende verontreinigingen (historische onderzoeksgegevens).

Daar waar vergraving zal plaatsvinden wordt op basis van beschikbare informatie bekeken:

- Of er verontreinigingen zijn waarmee rekening moet worden gehouden. In dat geval zal er bij de werkzaamheden worden bepaald hoe wordt omgegaan met de bestaande verontreinigingen en in hoeverre saneringen nodig is. Daarvoor kunnen bestaande protocollen worden toegepast. Indien grond moet worden afgevoerd, dan zal dit beschreven worden, met bijbehorende werkwijze.
- Of er bodemkundige waarden aanwezig zijn en of deze worden aangetast door de vergraving.
- Of er niet-gesprongen explosieven te verwachten zijn.

In het MER worden bovenstaande milieueffecten beschreven, met daarbij de gevolgen voor de werkwijze, gebaseerd op bestaande protocollen. Dit onderwerp is met name van belang voor en tijdens de aanlegfase van het project.

Voor de aanleg- en het gebruik van installaties wordt vastgesteld hoe kan worden voorkomen dat er verontreinigingen ontstaan en in de bodem terecht komen. Dit gebeurt aan de hand van de Bodem Risico Analyse (BRA) welke gebaseerd is op het BBT-document *Bodembescherming: combinaties van voorzieningen en maatregelen* (BB-CVM) en de vereisten uit het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). De insteek van Tata Steel is dat voor alle activiteiten zodanige maatregelen worden getroffen dat sprake is van een verwaarloosbaar bodemrisico (het hoogste beschermingsniveau).

Een onderzoek naar de bodemkwaliteit en de BRA maken deel uit van de mer-studie.

Archeologie
In het vigerende bestemmingsplan is een dubbelbestemming Archeologie geldend voor het terrein waarop Tata Steel gevestigd is. Het gehele gebied geldt als Archeologisch Waardevol Gebied vanwege de middelhoge en hoge trefkans in het gebied. Als gevolg hiervan zijn bouwwerken met een grotere planomvang dan 500 m^2 en die op een grotere diepte dan 60 cm onder de grond plaatsvinden uitsluitend toegestaan indien uit archeologisch (bureau)onderzoek is gebleken dat de (mogelijke) archeologische waarden zijn veiliggesteld. Hetzelfde geldt voor werken en werkzaamheden.

Het is zodoende niet uitgesloten dat er waardevolle archeologische waarden in de ondergrond voorkomen. Er gelden strikte protocollen vanuit het Malta akkoord hoe hiermee moet worden omgegaan. Op basis van bestaande archeologische kaarten worden nagegaan wat de verwachtingswaarde voor archeologische vondsten is bij vergravingen. Dit is bepalend als milieueffect, inclusief de mate waarin aanwezige archeologische vondsten ontzien kunnen worden.

Als onderdeel van het MER wordt een archeologische deskstudie uitgevoerd en naar aanleiding van deze studie wordt bepaald of aanvullend onderzoek noodzakelijk is.

Niet gesprongen explosieven (NGE)
Voor het gehele Tata Steel terrein is in 2022 een Aanvullende Vooronderzoek (AVO) opgesteld. Hierin wordt gedetailleerd aangeven welke delen van het terrein verdacht zijn ten aanzien van het aantreffen van Niet Gesprongen Explosieven afkomstig uit de tweede wereldoorlog. Per verdachte locatie is aangegeven voor welke grondlagen deze verdenking geldt.
Uit dat onderzoek blijkt dat een groot deel van het voorgenomen terrein voor de realisatie van Heracless-Groen Staal verdacht is op het aantreffen van NGE. Aan de hand van de voorgenomen werkzaamheden wordt gekeken of hiermee verdacht grondlagen geroerd worden. Deze analyse wordt door Tata Steel uitgevoerd. Indien bij de werkzaamheden verdacht grondlagen geroerd worden zal een hiertoe gespecialiseerde firma een veldonderzoek uitvoeren. De werkzaamheden kunnen dan aanvangen na vrijgave door deze firma.

5.3.9 Visuele aspecten

De aanpassingen veroorzaakt door Heracless-Groen Staal zullen visuele effecten hebben voor de omgeving. De nieuwe installaties veranderen het huidige beeld. Met behulp van visualisaties zal een indruk worden gegeven van het toekomstige aangezicht van het industrieterrein, vanaf verschillende posities.

Daarnaast wordt ook aandacht besteed aan de verlichting die nodig is voor het project en de mate waarop de hemelhelderheid en eventuele directe lichtinstraling in de omgeving verandert. Dit is een relevant onderwerp voor natuur, maar ook voor omwonenden. De verwachting is dat deze effecten, vanwege de ligging van het voornemen op het industrieterrein, beperkt zijn en daarom kwalitatief beschouwd kunnen worden. Indien onderzoek naar deze aspecten moet worden uitgevoerd, gebeurt dit volgens de richtlijnen van de Nederlandse Stichting Voor Verlichtingskunde (NSVV).

5.3.10 Afval

In het MER zullen ook de afvalstromen worden beschreven, in zoverre deze veranderingen ten opzichte van de huidige situatie betreffen. Er wordt aangegeven wat voor nieuwe afvalstromen verwacht worden en hoe deze kunnen worden verwerkt. Tevens wordt beschreven welke afvalstromen beperkt worden of niet meer optreden. Daarbij worden in het MER ook de verwachte effecten beschreven en beoordeeld.

Het vrijkomen van afval, het opslaan en verwerken van afval alsmede de acceptatie van afval wordt beschouwd en getoetst aan:

- Het Landelijk AfvalbeheerPlan (LAP3) waarbij ook rekenschap wordt gegeven van:
  - Het Acceptatie- en Verwerkingsbeleid (AV-beleid), de Administratieve Organisatie (AO) en de Interne Controle (IC), kortweg AV-AO/IC;
  - De inventarisatie- en minimalisatieverplichting voor eventuele ZZS in afvalstoffen;
  - Het Besluit melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen.
- Het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en de daarin opgenomen milieuregels voor afvalbeheer;
- De Richtlijn Industriële Emissies en de daarin opgenomen beste beschikbare technieken (BBT) die van toepassing (kunnen) zijn op het beheer van afvalstoffen; in elk geval op basis van de BBT-Conclusies Afvalbehandeling.

5.3.11 Ruimtelijke inpassing

Het spoor van de ruimtelijke inpassing loopt via het provinciaal projectbesluit. Dit projectbesluit wijzigt het tijdelijke deel van het omgevingsplan. In het MER wordt aandacht besteed aan de inpasbaarheid van het plan. Getoetst wordt in hoeverre het voornemen passend is binnen het vigerende omgevingsplan en op welke punten het voornemen afwijkt. Ten behoeve van de inpassing wordt een ruimtelijke motivatie opgesteld, waarin gemotiveerd wordt dat sprake is van ‘een evenwichtige toedeling van functies aan locaties’. Hierin wordt op grond van de uitgevoerde studies een overzicht gegeven van de gevolgen van het plan voor de fysieke leefomgeving en wordt beoordeeld of de inpassing passend is binnen de vigerende wet- en regelgeving.

Het omgevingsplan regelt onder de Omgevingswet meer dan alleen de ruimtelijke aspecten. Verwacht wordt dat de eerste jaren nog sprake zal zijn van een omgevingsplan van rechtswege waarin in hoofdzakelijk regels voor het ruimtelijk recht zijn opgenomen (voormalige bestemmingsplannen). Bij de vaststelling van het projectbesluit ontstaat door het overgangsrecht een tijdelijk deel van het omgevingsplan.

5.3.12 Zeer zorgwekkende stoffen (ZZS)

Zeer zorgwekkende stoffen zijn stoffen die wanneer ze in het milieu komen schadelijk kunnen zijn voor de mens en natuur. Het is daarom de bedoeling dat deze stoffen niet worden gebruikt (minimalisatie) en als ze wel worden gebruikt dat dan het vrijkomen van deze stoffen aan zeer strenge voorwaarden is gebonden. Het gebruik van ZZS is echter in industriële processen niet altijd te voorkomen en zo ook niet bij Tata Steel. In dat geval moeten maatregelen genomen worden om het vrijkomen van ZZS zo veel als mogelijk te voorkomen. ZZS kunnen vrijkomen naar de lucht en naar water. Daarom wordt onder deze betreffende milieuthema’s het vrijkomen van ZZS meegenomen en beoordeeld.

5.3.13 Beste Beschikbare Technieken

BBT-toets

Beste beschikbare technieken (BBT) zijn technieken die in het ontwerp van een installatie mee worden genomen om daarmee de milieubelasting zoveel als mogelijk te voorkomen. Vanuit de Europese Unie gelden BBT-conclusies gebaseerd op BREF’s (BAT reference documents). BAT is de Engelse afkorting voor BBT en de conclusies zijn een samenvatting van verplichte maatregelen die aangemerkt worden als BBT.

Naast deze BBT-documenten zijn er ook nog een aantal Nederlandse BBT-documenten, zoals *Bodembescherming: combinaties van voorzieningen en maatregelen* (BB-CVM) en de *Publicatiereeks gevaarlijke stoffen* (PGS). Daar waar relevant wordt BBT meegenomen in de studies voor de verschillende milieuthema's (zoals bodem, lucht, water etc.). De aanvragen voor de omgevingsvergunningen bevatten een uitgebreide BBT-toets voor de voorkeursvariant waarvoor vergunning wordt aangevraagd.

Gevaarlijke Stoffen
Dit onderwerp staat in nauw verband met de hiervoor besproken BBT toets, maar ook met het onderwerp externe veiligheid en bodem. Wanneer gevaarlijke stoffen in grote hoeveelheden worden opgeslagen, dient getoetst te worden aan de betreffende PGS, wat in Nederland is aangemerkt als BBT. Deze toets wordt voor het MER globaal uitgevoerd en in de vergunningaanvragen in detail. Uiteraard zal Tata Steel voldoen aan het gestelde uit de betreffende PGS.

Nautische aspecten
Onder nautische aspecten wordt verstaan nautische veiligheid en nautische milieuaspecten.
Ten aanzien van de nautische veiligheid worden geen grote effecten verwacht die samenhangen met de het project. De gebruikte havens en kades worden nu gebruikt voor de levering van ertsen en kolen. In de toekomst zal de levering van kolen afnemen en de levering van pellets en schrot toenemen. Ten aanzien van de nautische milieuaspecten wordt onderzocht wat de gevolgen zijn voor het aquatische milieu voor zover aan de orde (zie ook paragraaf Natuur). Ook hier wordt verwacht dat de effecten beperkt zijn.

5.4 Leefomgeving/gezondheid

In elk milieueffectrapport wordt er naast milieuaspecten ingegaan op het onderwerp gezondheid. Specifiek voor een MER die betrekking heeft op een ontwikkeling bij Tata Steel is er ook vanuit de omgeving en de maatschappelijke aandacht aanleiding om nadrukkelijk in te gaan op dit onderwerp. In het MER wordt daarbij rekening houden met de context zoals die in de participatieparagraaf 1.4 is beschreven.

In de voorgaande paragraaf is ingegaan op de verschillende milieuaspecten. Daarbij is aangegeven dat die milieuaspecten in het MER worden beoordeeld op basis van de geldende normstelling. In deze paragraaf wordt ingegaan op gezondheidsaspecten en de wijze waarop die een rol spelen bij de beoordeling van het aspect gezondheid.

Er is een onderscheid tussen de *wettelijke normen* waaraan in het MER de verschillende milieuaspecten afzonderlijk worden beoordeeld en de nationale en internationale *advieswaarden* zoals die vanuit leefkwaliteits-/gezondheidsperspectief zijn geformuleerd.

De genoemde advieswaarden zijn gebaseerd op de verwachte effecten die bijdragen aan de gezondheid en beschouwen de milieu- en gezondheidsituatie op leefkwaliteitsniveau, rekening houdend met alle bronnen die daaraan bijdragen. In de omgeving van Tata Steel zijn dat naast bedrijfsmatige activiteiten bijvoorbeeld zeezout, verkeer, scheepvaartverkeer en de achtergrondconcentratie uit bronnen die ook verder weg kunnen zijn gelegen.

Het MER, waarvoor deze NRD is opgesteld, beschouwt de effecten op het gebied van leefomgeving die optreden vanwege het project Heracless-Groen Staal. In die beoordeling worden de eerder aangegeven context, de autonome ontwikkelingen en verwachte ontwikkelingen betrokken. Het gaat dan met name om door Tata Steel aangekondigde aanvullende maatregelen waarvan zeker is dat die plaats zullen vinden.

Bij de beoordeling worden de relevante milieuaspecten in samenhang betrokken en vindt beoordeling van de effecten plaats op basis van nationale en internationale advieswaarden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de advieswaarden voor de luchtkwaliteit zoals gepubliceerd door de WHO.

Niet voor elk milieuaspect zijn concrete advieswaarden voor de leefkwaliteit voorhanden. Voor geluid en luchtkwaliteit zijn die er bijvoorbeeld wel. Voor andere aspecten zijn die mogelijk minder eenduidig. Wanneer er duidelijke en objectieve normen voorhanden zijn zal in het MER een kwantitatieve toets plaatsvinden aan deze advieswaarden. Voor andere milieuaspecten moet mogelijk worden volstaan met een kwalitatieve toets.

5.5 Overige aspecten van het MER

5.5.1 Samenvatting MER

Het MER opent met een samenvatting die een overzicht geeft van de voorgenomen activiteit, de belangrijkste milieueffecten die daarmee samenhangen en de verschillende alternatieven en varianten die onderzocht zijn. De samenvatting is zelfstandig leesbaar en geeft een goede indruk van de onderzochte situatie en is toegankelijk voor een brede groep belangstellenden.

5.5.2 Leemte in kennis

Bij het in beeld brengen van de milieu- en gezondheidseffecten kan het voorkomen dat er een leemte in kennis is met betrekking tot de beschikbare informatie of bepalingswijze van effecten, waardoor het milieu- of gezondheidseffect noodzakelijkerwijs globaler of met een lager detailniveau in beeld wordt gebracht. Deze leemte in kennis wordt in het MER behandeld en ook wordt aangegeven wat de consequentie daarvan is op de daaropvolgende besluitvorming.

5.5.3 Evaluatie

Het MER is opgesteld voordat de voorgenomen activiteit gerealiseerd is, waarmee de in beeld gebrachte effecten dus een verwachting zijn. Daarom stelt Tata Steel een evaluatieprogramma op om de daadwerkelijke effecten zoals die optreden na het realiseren van de voorgenomen activiteit te meten. In het MER zal het evaluatieprogramma besproken worden, waarbij ook aandacht wordt besteed aan de leemte in kennis en de wijze waarop hier na realisering mee omgegaan kan worden.

Rondvraag Wesley van der Heijden (D66) in Commissie Leefomgeving 1 juli 2024
Onderwerp: Varend ontgassen

Vandaag is een heugelijke dag, want het landelijke verbod op varend ontgassen is ingegaan. D66 wil weten of wij als provincie hier goed op voorbereid zijn, daarom de volgende vragen.

1. Heeft de provincie de actiepunten uit de roadmap uitgevoerd? Zijn er afspraken over de vergunningverlening en de uitvoering van de handhaving? Zijn er extra e-noses bijgeplaatst en zijn ze juridisch bruikbaar als bewijs?
2. Is er inmiddels een vaste ontgassingsinstalatie geplaatst in de provincie? Of op deze feestelijke dag geopend? Zo nee, wanneer komt die? Is er zo lang een mobiele beschikbaar?
3. De kaarten met vaarwegen van CDNI en ILT zijn niet identiek. Hoe komt dit? Komt varend ontgassen in NH alleen voor op Amsterdam-Rijnkanaal en NZKG? Of hebben we ook eNoses nodig bijvoorbeeld langs het Noordhollandskanaal, het Spaarne of het Hilversums kanaal?

Oplegger bij discussienota netcongestie in Noord-Holland
Bas de Wit – VVD – Commissie Leefomgeving – 1 juli 2024

Zoals bij de agendapublicatie gecommuniceerd heeft de VVD-fractie aan de collega fracties aangeboden om, na ontvangst van hun reacties op de discussienota over netcongestie in Noord-Holland, een samenvatting te maken met als doel om meer focus aan te brengen in de discussie tijdens de behandeling van de discussienota in de commissievergadering van 1 juli 2024. Wij hebben input mogen ontvangen van de fracties van Volt, BBB, PvdD, PVV, CDA en JA21.

Daarnaast vinden de fracties van BBB en VVD het nuttig om ook de onderzoeksopzet van de Randstedelijke Rekenkamer inzake Netcongestie (brief van 11-6-2024) te bespreken in relatie tot de discussienota. We zien dit als 6de discussievraag ten opzichte van de 5 discussievragen uit de discussienota. PS kunnen uiterlijk tot 5-7-2024 hun input meegeven aan de Randstedelijke Rekenkamer in reactie op de onderzoeksopzet. BBB en VVD denken dat dit een opvolging kan zijn vanuit de bespreking van de voorliggende discussienota.

Deze beide zaken hebben wij samengevoegd in een oplegger bij de discussienota. Bijgevoegd vinden de fracties daarom deze oplegger, die bestaat uit de volgende delen:

1. Samenvatting van discussievragen uit de discussienota;
2. Toevoeging aan discussievragen op basis van onderzoeksopzet Randstedelijke Rekenkamer;
3. Samenvatting van de reacties van de partijen die hun visie vooraf gedeeld hebben;

Als bijlage zijn alle reacties van de fracties meegestuurd.

1. Samenvatting van discussievragen uit de discussienota

In de discussienota zijn de volgende 5 discussievragen voorgelegd aan de commissieleden:

1. Welke informatie hebben de Statenfracties nodig om een goede discussie over de Energievisie en pMIEK te kunnen voeren in het najaar van 2024? De VVD heeft hier suggesties voor gedaan.
2. Welke keuzes willen en kunnen we als PS maken inzake het uitbreiden van de elektriciteitsinfrastructuur? De VVD ziet daarbij diverse aandachtspunten, zoals decentraal energiesysteem, prioritering van investeringen, versnelling wettelijke taken provincie bij investeringen en landschappelijke inpassing:
3. Provinciale regierol naar aanleiding van motie Energiecongestie: Wat kan de provincie nog meer doen om de problemen rondom netcongestie en de sociaaleconomische/maatschappelijke effecten daarvan te verminderen?
4. Wat kan de provincie nog meer doen om het gebruik van warmtenetten te stimuleren?
5. Wat is de potentie van waterstof als energiedrager voor Noord-Holland en welke acties kunnen we ondernemen om deze potentie meer in beeld te brengen?

2. Toevoeging aan discussievragen op basis van onderzoeksopzet Randstedelijke Rekenkamer
De Randstedelijke Rekenkamer werkt aan een onderzoek met de centrale onderzoeksvraag: Hoe geeft de provincie vorm en invulling aan haar rol bij het tegengaan van netcongestie?

Daarbij hanteert zij de volgende deelvragen:

1. Hoe is de provinciale aanpak van netcongestie tot stand gekomen?
2. Hoe maakt de provincie gebruik van de mogelijkheden die zij heeft bij het versnellen van het uitbreiden van het elektriciteitsnet (spoor 1)?
3. Hoe geeft de provincie invulling aan het integraal programmeren van energie-infrastructuur (spoor 2) en in hoeverre maakt zij keuzes in samenhang met ruimtelijke en sectorale ontwikkelingen?
4. Hoe maakt de provincie gebruik van de mogelijkheden die zij heeft bij het komen tot slimme netoplossingen (spoor 3)?
5. Op welke andere manieren werkt de provincie aan het tegengaan van netcongestie en in hoeverre is er samenhang tussen deze manieren en de acties in de drie sporen?
6. Hoe geeft de provincie vorm en invulling aan haar regisserende en samenwerkende rol in de energyboard en hoe maakt zij keuzes samen met de andere boardleden?
7. Wat kunnen de provincies van elkaar leren bij het tegengaan van netcongestie?

Als 6de discussievraag, gekoppeld aan de 5 discussievragen uit de discussienota, willen we de vraag toevoegen: wat willen commissieleden meegeven aan de Randstedelijke Rekenkamer inzake hun onderzoeksopzet voor het onderzoek naar Netcongestie? Kunnen we wellicht samen tot prioriteiten komen daarin, vanuit de commissie?

3. Samenvatting van de reacties van de partijen die hun visie vooraf gedeeld hebben
Hieronder geven wij langs 3 vragen weer wat de reacties van de diverse fracties zijn geweest op de discussienota. Wij hebben geprobeerd om daarin de essentie van de reacties te vatten, en niet letterlijk en ten aanzien van alle gestelde discussievragen reacties weer te geven. Ook willen we benadrukken dat wij geen kwalificatie hebben meegegeven aan reacties (dat is voor het politieke debat), noch dat wij hebben willen aangeven hoeveel partijen een bepaalde reactie hebben gegeven (dat kan iedereen nalezen in de reacties).

Welke zaken worden herkend of bevestigd door de andere fracties?

- Er wordt steun uitgesproken voor de beschikbaarheid van bepaalde informatie bij de bespreking van de Energievisie en pMIEK, zoals bijvoorbeeld wachtlijsten voor netaansluitingen, de potentie van energiebesparing, het weren van energie-intensieve activiteiten of regionaal opslaan/uitwisselen van energie. Daarbij kan het helpen wanneer het college duidelijke prioriteiten benoemt en onderbouwt in het pMIEK.
- Er wordt steun uitgesproken voor het belang van decentrale energiesystemen, hoewel daarbij ook gewezen wordt op de noodzaak van een hybride aanpak inclusief centrale oplossingen.
- De beschikbaarheid van energie zal meer dan in het verleden leidend zijn voor ruimtelijk-economische ontwikkelingen. Niet alles kan echter overal. De zorg wordt gedeeld wat dit betekent voor gebieden waar relatief minder geïnvesteerd kan worden in infrastructuur. Hoe waarborgen we toch de leefbaarheid in die gebieden?
- Er wordt steun uitgesproken om te onderzoeken waar provinciale vergunningsprocedures versneld kunnen worden.
- Er wordt steun uitgesproken voor het verder in beeld brengen en benutten van kansen voor warmtenetten. Specifiek wordt de vraag opgeworpen of cijfermatig in beeld gebracht kan worden hoe groot de potentie van warmtenetten is in relatie tot het ontlasten van het stroomnet.
- Er wordt steun uitgesproken om, al dan niet op kleine schaal, de potentie van waterstof voor Noord-Holland verder in beeld te brengen. Er is behoefte om te weten waar de provincie staat op dit thema en wat zij doet.

Welke zaken worden toegevoegd of aangevuld door de andere fracties?

- Meer aandacht voor het thema energiebesparing, waar de discussienota focust op energiebeschikbaarheid. Hoe kan dit onderdeel zijn van de Energievisie en welke maatregelen kan de provincie nemen om energiebesparing te stimuleren of af te dwingen?
- Meer aandacht voor huishoudens, waar de discussienota focust op bedrijven.
- Het toepassen van tariefdifferentiatie voor net-/beheerkosten voor bedrijven door netbeheerders. Kan de provincie als aandeelhouder van netbeheerders deze discussie aanzwengelen? Hetzelfde geldt voor andere contractbepalingen zoals de vraag of overcapaciteit in bestaande netaansluitingen eventueel belast kan worden of ingetrokken.
- Energieopslag, bijvoorbeeld via batterijen, is een relevant vraagstuk, voor netbeheerders is dat echter niet mogelijk om te leveren (buiten wettelijke taak). Kan de provincie hier iets in betekenen?
- Inzake de landschappelijke inpassing wordt naast water en bodem ook natuur toegevoegd als belangrijk onderdeel voor de landschappelijke inpassing.
- Er wordt opgeroepen om meer informatie te hebben over de potentie van kernenergie in Noord-Holland en wat dit betekent voor de elektriciteitsinfrastructuur.
- Naast de impact op het landschap, dienen ook effecten op de leefomgeving zoals bromtonen bij transformatiestations meegenomen te worden.
- De discussienota focust op een verdiepingsslag op het thema netcongestie. Hoe zetten we de capaciteit van het ambtelijk apparaat optimaal in om daadwerkelijke oplossingen te bereiken?

- Er wordt geduid dat oplossingen voor de korte termijn problemen (netcongestie), samenhangen met de energietransitie op de lange termijn. Hoe kunnen we meer in een tijdsplanning denken voor vandaag en de lange termijn?
- Energie vanuit (houtige) biomassa wordt als onwenselijk gezien.

Waar zijn andere fracties het niet eens met de strekking van de discussienota?

- Niet iedereen is overtuigd van de potentie van waterstof, of van de noodzaak voor een buitenlands werkbezoek op dit gebied.
- Niet iedereen deelt de opvatting dat het klimaatbeleid erop gericht zou moeten zijn om meer elektriciteit te gebruiken ten opzichte van andere energiebronnen.

Discussienota Netcongestie in Noord-Holland

Bas de Wit – VVD – Commissie Leefomgeving – 30 mei 2024

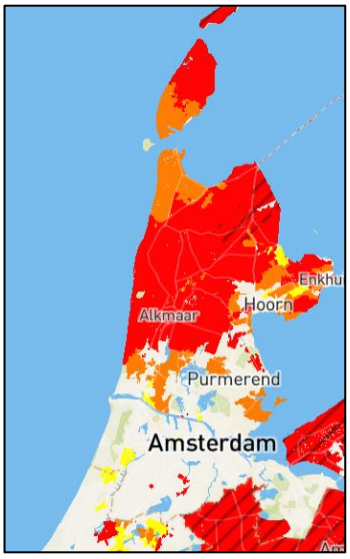
1. Aanleiding: Feiten en cijfers netcongestie Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid

De provincie Noord-Holland loopt de komende jaren tegen grote veranderingen aan. Deze ontwikkelingen hebben voornamelijk te maken met de verduurzaming van verschillende sectoren. Zo moeten bedrijventerreinen, de industrie, de transportsector, de (glas)tuinbouw en de gebouwde omgeving worden verduurzaamd. Daarnaast is er voor beide regio's in de provincie, Noord-Holland Zuid (NHZ) en Noord-Holland Noord (NHN), een grote woningbouwopgave. Deze verduurzamingsprojecten, samen met de energie- en klimaattransitie, de groei van de Noord-Hollandse economie en bevolkingsgroei, leiden tot een geschatte mogelijke verviervoudiging van de elektriciteitsvraag ten opzichte van nu.[1] Naast de groei in de vraag naar energie, groeit het elektriciteitsaanbod ook. Echter, dit aanbod sluit in beide regio's in veel gevallen niet of slechts ten dele geografisch aan bij de elektriciteitsvraag. Het gevolg van beide ontwikkelingen: stevige netcongestieproblemen in NHN en NHZ. Door die netcongestie staan de ambities voor het behalen van de Regionale Energiestrategie (RES) RES-doelen in sommige delen van beide regio's zelfs onder druk.[2] De volgende alinea's schetsen de huidige en toekomstige stand van het elektriciteitsnet in NHN en NHZ.

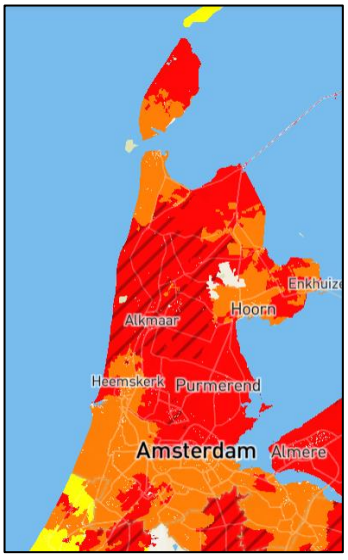
1.1. Noord-Holland Zuid

Noord-Holland Zuid (NHZ) kent vanuit het verleden een vrij dicht en zwaar uitgevoerd energienetwerk. De regio NHZ heeft een RES-opgave van 2.7 TWh (9.720 TJ) aan opwekking stroom in 2030. Het totale energieverbruik in 2021 in de regio NHZ was 179.093 TJ.[3] Daarnaast geldt in een deel van de regio NHZ dat de teruglevering van elektriciteit op het net nog gedeeltelijk mogelijk is (zie afbeelding 1) en dat tegelijkertijd het verbruik van energie hoog is (zie afbeelding 2).[4] De omvang van de RES-opgave, hoog huidig energieverbruik en de mogelijkheid tot teruglevering van elektriciteit, zorgen ervoor dat de netcongestieproblemen in NHZ relatief beperkt zijn. Daarbij geldt wel dat het energiesysteem van NHZ een van de meest drukbezette energienetwerken van Nederland is, waardoor dit voor uitdagingen zorgt bij de ontwikkeling van het energiesysteem van deze regio in de toekomst.

Afbeelding 1: Invoeding elektriciteitsnet Noord-Holland

Afbeelding 2: Afname elektriciteitsnet Noord-Holland

Bron: https://capaciteitskaart.netbeheernederland.nl/

1.2. Noord-Holland Noord

Voor de regio Noord-Holland Noord (NHN) geldt een andere realiteit dan voor NHZ. De regio NHN kent een relatief 'dun' energienetwerk, waardoor de regio bijna volledig op rood staat wat betreft de afname en de teruglevering van elektriciteit (zie afbeelding 1 & 2).[5] Voor de regio's waar nu nog wel de mogelijkheid is tot afname van elektriciteit (bijvoorbeeld: een deel van West-Friesland en Hollands Kroon), wordt verwacht dat

in de nabije toekomst deze regio's ook snel rood kleuren. Daarnaast is het snelgroeiende aanbod van hernieuwbare elektriciteit verspreid door de regio. Het aanbod sluit hierdoor niet aan bij de groeiende vraag, waardoor er extra elektriciteitsinfrastructuur nodig is om vraag en aanbod met elkaar te kunnen verbinden. NHN heeft een RES-opgave van 3.6 TWh (12.960 TJ) aan opwekking stroom in 2030, met een totaal energieverbruik in 2021 van 66.673 TJ.[6] Uiteindelijk geldt in NHN dus een hogere RES-opgave, lager huidig energieverbruik, snelle groei van de opwekking hernieuwbare energie, en daarmee dus relatief gezien een hogere toename van netbelasting ten opzichte van NHZ.

2. Welke effecten heeft netcongestie nu en in de toekomst (2030 en 2050)

De provincie heeft voor beide regio's een Energievisie opgesteld, waarin voor NHN[7] en NHZ[8] gebieden zijn geïdentificeerd waar veel ruimtelijk-economische ontwikkelingen plaatsvinden die invloed hebben op het huidige en toekomstige energiesysteem. Voor beide regio's is nu al zichtbaar dat deze ruimtelijk-economische ontwikkelingen dermate groot zijn, dat er na 2030 flink extra moet worden geïnvesteerd in het energiesysteem om deze ontwikkelingen te kunnen accommoderen. Als gevolg hiervan moeten er keuzes worden gemaakt door het Rijk, de provincie en gemeenten. Door de Energievisies van beide regio's samen te nemen komen vijf energie-intensieve provincie-brede ontwikkelingen in beeld, die grote invloed hebben op het energiesysteem en waarover keuzes moeten worden gemaakt.

1. Het net in NHZ en NHN raakt vol door de groei van zon op dak en door zonnepanelen langs geplande infrastructuur. Dit zorgt voornamelijk tijdens de piekmomenten (tussen 16:00 uur en 20:00 uur) voor knelpunten bij de teruglevering van energie. In plaats van alleen invoeding op het net, kan gekozen worden om met lokale energieopslag (batterijen) te werken of door vraag en aanbod dichter bij elkaar te brengen. Dit kan fysiek dichterbij elkaar, maar ook door de vraag af te stemmen op het aanbod.
2. In de hele provincie vragen nieuwbouwwijken veel netcapaciteit. Naast de uitbreiding van het energienet kan ook hier een combinatie gemaakt worden van nieuwbouwwoningen met een eigen opslag en/of opwek, zoals een eigen energiesubsysteem. Dit ontlast het net.
3. Door de elektrificatie van de transportsector ontstaan hotspots van laadinfrastructuur met een grote impact op het elektriciteitsnetwerk. Door het vergroten van het aanbod van elektriciteit op deze plekken en het realiseren van collectieve vormen van laadinfrastructuur, kan deze direct worden gekoppeld aan opslag en/of opwek, waardoor het effect op het netwerk wordt verkleind.
4. Bij de verduurzaming van de gebouwde omgeving en bedrijventerreinen, moet er worden gekozen welke warmtebron er wordt gebruikt. Daarbij moet rekening gehouden worden met het effect van de warmtebron op het totale energiesysteem en de beschikbaarheid van de warmtebron per regio.
5. De laatste energie-intensieve ontwikkeling gaat over de vestiging van grote energiedragers. Deze moeten in samenhang en nabij de ontwikkeling van grootschalige energie-infrastructuur worden gepland, om zo de beschikbare netcapaciteit in de regio niet in een keer op te maken.

Beide Energievisies hebben gebieden geïdentificeerd die nu en in de toekomst grote impact hebben op het energiesysteem door de hoeveelheid aan ruimtelijk-economische ontwikkelingen. In NHZ zijn er drie knooppunten en in NHN zijn er vijf knooppunten waar deze energie-intensieve ontwikkelingen bij elkaar komen. De netcongestieproblemen en de situatie op het energiesysteem zijn en worden daardoor op deze plekken extra urgent. In de bijlage zijn deze clusters en de ontwikkelingen aldaar opgenomen.

3. Wat is de rol van de provincie? (pMIEK en Versnellen realisatie energie infrastructuur)

Bovengenoemde elektriciteits-schaarste op het net vraagt om meer sturing aan het energiesysteem van nu en van de toekomst. Daarom moeten er keuzes worden gemaakt welke ontwikkelingen en projecten prioriteit vergen. Die lijst van de maatschappelijk belangrijkste energie- en infrastructuurprojecten in Noord-Holland, is uitgewerkt in het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK).[9] [10] Onderdeel van het pMIEK is het Integraal Programmeren van het energiesysteem. Hierbij wordt de benodigde energie- en infrastructuurprojecten in samenhang met de ruimtelijke opgaven voor de periode na 2025 geprioriteerd en gefaseerd. Ruimtelijk-economische ontwikkelingen moeten namelijk in samenhang met de energie-infrastructuur worden ontwikkeld. De onderstaande principes zijn onderdeel van de opgezet, de aanpak en het uitvoeren van Integraal Programmeren: [11]

1. Energie besparen
2. Vraag en aanbod bij elkaar
3. Toepassen van slimme oplossingen
4. Keuze voor de meest passende energiedrager
5. Energiesysteem meewegen bij ruimtelijke keuzes

Er zijn verschillende taken weggelegd voor de provincie die gekoppeld zijn aan de vijf bovenstaande principes:

1. Ze speelt een rol in het *proactief sturen* van de ontwikkelingen van het energiesysteem.[12] Zo kan de provincie sturen waar grote energiedragers zich vestigen. Als deze zich vestigen bij al bestaande of geplande grootschalige energie-infrastructuur, blijft vraag en aanbod bij elkaar en wordt de netcapaciteit voor een regio niet 'opgebruikt', waardoor ruimte blijft oor andere ontwikkelingen.
2. Er is een taak voor de provincie weggelegd voor *investeringen in nieuwe oplossingen*.[13] Hierbij moet er gedacht worden aan investeringen in nieuwe energiedragers die bijdragen aan het oplossen van netcongestie. Hieronder vallen investeringen in het uitbreiden van het warmtenet, waterstof en andere 'slimme oplossingen' zoals, decentrale subsystemen, opslag en conversie.
3. De provincie heeft een belangrijke *stimulerende* functie.[14] Zo kan ze haar bewoners, ondernemers en bedrijven stimuleren om energie te besparen. Daarnaast draagt het stimuleren van slimme oplossingen ook bij aan minder elektrificatie en daarmee minder druk op het elektriciteitssysteem. Verder helpt stimulerend beleid bij verdere efficiëntie en optimale benutting van het elektriciteitsnet.

4. Welke dilemma's spelen in Noord-Holland Noord en in Noord-Holland Zuid

In zowel NHN als NHZ geldt dat het huidige en het toekomstige energiesysteem een beperkende factor kan zijn voor ruimtelijk-economische ontwikkelingen. Waar het energiesysteem tot kortgeleden nog volgend was aan deze ontwikkelingen, is het energiesysteem in toenemende mate sturend voor deze ontwikkelingen. Als gevolg hiervan is het niet altijd meer mogelijk om overal de gewenste energie-infrastructuur en de ruimtelijk-economische ontwikkelingen te realiseren. Niet alles kan overal tegelijk en dat leidt tot dilemma's. Er moeten keuzes worden gemaakt. Meerdere vragen staan in deze dilemma's centraal: Waar moeten investeringen worden gedaan? Waar moet als eerste in worden geïnvesteerd? Op welke plekken moeten wellicht geen investeringen worden gedaan?

In de Handreiking Integraal Programmeren is een landelijk afwegingskader opgesteld waarmee kan worden bepaald welke investeringen moeten worden gedaan. Daarin wordt de investering getoetst aan de hand van de maatschappelijke waarde, de realiseerbaarheid en het nut vanuit het oogpunt van het energiesysteem.[15] Hierbij geldt dat bij minder investeringen voor de uitbreiding van het energienetwerk, er extra investeringen in slimme oplossingen en energiebesparing tegenover staan. Als er wordt besloten meer ruimte op het energienetwerk te maken voor de ene regio, heeft dat soms elders het effect dat daar extra moet worden bespaard of extra investeringen moeten worden gedaan in slimme oplossingen rondom het elektriciteitssysteem.[16] De provincie moet het energiesysteem laten meewegen in keuzes voor ruimtelijke ontwikkelingen.[17] Bij de keuze welke ontwikkelingen voorrang krijgen spelen verschillende belangen een rol. Uitbreiding van het energiesysteem, infrastructureel en qua opwek, is niet altijd overal mogelijk vanwege het zorgvuldig afwegen van de verschillende belangen.[18] Daarnaast speelt de komende jaren het probleem dat er te weinig materiaal en menskracht beschikbaar is om alle netuitbreidingen door te voeren en dat moeilijk vergunningen verleend kunnen worden vanwege stikstofproblemen. Dit zorgt voor vertragingen bij het uitbreiden van de elektriciteitsinfrastructuur, met negatieve gevolgen voor inwoners en ondernemers die hierdoor last krijgen van energietransport-schaarste. Valt daar iets aan te doen, of moeten we dit accepteren als onderdeel van de transitie?

5. Vraagstelling/behandeldoel: Welke focus willen we meegeven aan het college?

Concluderend is de huidige situatie op het elektriciteitsnet van de Provincie Noord-Holland dringend. De effecten van de netcongestie wordt door iedereen in de samenleving gedragen. Ook in de toekomst blijft de urgentie op het elektriciteitssysteem hoog en moeten er direct investeringen worden gedaan om deze urgentie te verhelpen. De provincie heeft daar keuzes te maken en daarom vinden wij het belangrijk om over het netcongestieprobleem te spreken in Provinciale Staten (PS). In de vergadering van de Commissie

Leefomgeving op maandag 18 maart 2024 hebben Gedeputeerde Staten toegezegd dat in het najaar van 2024 de nieuwe Energievisie en pMIEK worden besproken in PS. Ter voorbereiding op deze bespreking heeft de VVD Statenfractie deze discussienota opgesteld met daarin discussievragen voor de leden van de Statencommissie en het college. Het doel van deze discussievragen is allereerst om scherp te krijgen welke informatie PS nodig hebben, zodat PS bij de behandeling van de Energievisie en pMIEK beter besluiten kan nemen. Ook beogen we duidelijk te maken welke rol PS hebben bij de besluitvorming over investeringen in de elektriciteitsinfrastructuur. Tot slot vragen we aandacht voor wat de provincie nog meer kan doen rondom het thema netcongestie (anders dan haar rol bij de investeringen in de elektriciteitsinfrastructuur).

De volgende vragen worden gesteld aan de leden van de commissie en het college van Gedeputeerde Staten:

1. Welke informatie hebben de Statenfracties nodig om een goede discussie over de Energievisie en pMIEK te kunnen voeren in het najaar van 2024? De VVD-fractie zou graag een analyse op tafel hebben voor ieder van de acht clusters uit de Energievisie van de huidige netbelasting, de verwachte extra invoeding en extra afname tot 2050 (door huishoudens, bedrijven en instellingen) en welke opties er zijn om de elektriciteitsinfrastructuur daarop aan te passen tot 2050.
2. Welke keuzes willen en kunnen we als PS maken inzake het uitbreiden van de elektriciteitsinfrastructuur? De VVD ziet daarbij de volgende aandachtspunten:
    a. De VVD vindt het wenselijk om een meer decentraal energiesysteem* op te zetten, waardoor het net wordt ontlast. Wat betekent dit voor de benodigde investeringen in de elektriciteitsinfrastructuur in Noord-Holland? En is het realistisch om zo in alle clusters voldoende energie beschikbaar te hebben tot 2050?
    b. Welke prioriteiten gelden bij de investeringen in de elektriciteitsinfrastructuur (qua locaties en tijd) en wie bepaalt die prioriteitsstelling op basis waarvan? De VVD wil transparant zijn hierin, zodat (grote) energiegebruikers weten waar ze aan toe zijn. Ook willen we ervoor pleiten om, in gebieden waar de elektriciteitsinfrastructuur later wordt uitgebreid, andere maatregelen te nemen zodat de effecten van de netcongestie worden verminderd.
    c. Wat is de (wettelijke) rol van de provincie bij de investeringen die moeten worden gedaan om de elektriciteitsinfrastructuur uit te breiden? Welke opties heeft de provincie om dat te versnellen? Om projecten te versnellen zou de VVD bereid zijn om vanuit de programmabegroting *Bijdragen aan de Energietransitie* te kijken waar de provincie een stapje meer kan zetten in het belang van de versnelling van de energietransitie.
    d. In welke mate kan of wil de provincie beleid maken voor de landschappelijke inpassing van deze investeringen in energie-infrastructuur? Denk ook aan de doorvertaling van het thema water en bodem sturend in het RO-beleid. Volgens de VVD is het nuttig om als provincie duidelijke inpassingskaders op te stellen, zodat projecten aan de voorkant hierop kunnen anticiperen (en daardoor tempo wordt verhoogd).

    We horen graag van de fracties hoe zij de provinciale rol zien. Ook horen we graag van GS welke rollen naar inzicht van het college de provincie het beste passen, en hoe dit onderdeel is van de Energievisie en pMIEK.
3. Volgens de VVD is het belangrijk om als provincie meer regie te pakken als verbindende partij tussen de netbeheerders en het bedrijfsleven. We kennen diverse voorbeelden van bedrijven die zelfstandig niet verder komen, maar waar op geclusterd niveau wel oplossingen denkbaar zijn (bijvoorbeeld op het niveau van een bedrijventerrein). Wat kan de provincie nog meer doen om de problemen rondom netcongestie en de sociaaleconomische/maatschappelijke effecten daarvan te verminderen? Wij horen van het college graag de uitkomsten naar aanleiding van de motie Provinciale regierol energiecongestie. Ook zijn wij benieuwd naar hoe goed bestaande regelingen binnen de Taskforce Energie-Infrastructuur benut worden, zoals de mogelijkheid voor bedrijven om hun (gezamenlijke) energieverbruik in kaart te brengen als stap om te onderzoeken of bijvoorbeeld een energiehub haalbaar is (energietoets). Wat de VVD betreft mag daar, vanuit de bestaande begroting, meer geld voor vrijgemaakt worden.
4. Warmtenetten worden op het moment niet grootschalig gebruikt in de provincie, terwijl ze wel een oplossing kunnen bieden voor het netcongestieprobleem (ontlasten van het net). Voor datacenters hebben we begrepen dat de potentie voor de koppeling met warmtenetten verder wordt onderzocht. Op basis van de Warmteviewer[20] zijn ook andere locaties/warmtebronnen in beeld gebracht (met o.a.

warmte uit industrie, geothermie en glastuinbouw). In sommigen daarvan verkennen gemeentes of zij dit verder willen ontwikkelen. Wat is de status van deze verkenningen? Tegen welke belemmeringen lopen gemeentes aan? Welke rol kan de provincie nog meer pakken richting commerciële bedrijven en gemeenten om van potentie naar realisatie te kunnen gaan?

5. Waterstof is een van de opties als energiedrager van de toekomst, en mogelijk dus onderdeel van ons toekomstige energiesysteem. De VVD wil graag concreter in beeld brengen wat de potentie is voor Noord-Holland en welke strategie we zouden moeten volgen om dit uiteindelijk te kunnen bereiken. In Noordrijn-Westfalen zijn ze hier al heel ver mee[21]. Wat kunnen we daarvan leren? We willen dit onderdeel maken van het in te plannen buitenlands werkbezoek met de commissie Leefomgeving.

* Decentralisering energiesysteem: de verweving van verschillende functies (opwek, transport, opslag en conversie), zowel groot- als kleinschalig. Zie: Nationaal Programma Regionale Energie Strategie[19]

Bronvermelding

1. Provincie Noord-Holland (2023, 7 november). *Startnotitie pMIEK 2.0 Provincie Noord-Holland* (1-14). Verkregen van: https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Klimaat_Energie/Projecten/Taskforce_Energie_Infrastructuur_Noord_Holland
2. Haskoning DHV Nederland (2023, 14 februari). *Pilot integraal programmeren Noord-Holland Noord: Advies voor een Energievisie* (1-57). Provincie Noord-Holland: Haarlem. Verkregen van: https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Klimaat_Energie/Projecten/Taskforce_Energie_Infrastructuur_Noord_Holland/Documenten_Kennissessies/Energievisie_Noord_Holland_Noord
3. Provincie Noord-Holland (2024). *Dashboard Energietransitie in Noord-Holland* [informatiepagina]. Verkregen van: https://energietransitie-nh.incijfers.nl/dashboard/energietransitie/
4. Netbeheer Nederland (2024). Capaciteitskaart elektriciteitsnet. Verkregen van: https://capaciteitskaart.netbeheernederland.nl/
5. Netbeheer Nederland, 2024
6. Provincie Noord-Holland 2024 *Energietransitie in Noord-Holland*
7. Haskoning DHV Nederland 2023
8. Movares (2023, 1 juni). *Energievisie Noord-Holland Zuid* (1-34). Provincie Noord-Holland: Haarlem. Verkregen van: https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Klimaat_Energie/Projecten/Taskforce_Energie_Infrastructuur_Noord_Holland
9. Provincie-Noord Holland (2023, 5 juli). *Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat: Noord-Holland Noord.* Verkregen van: https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Klimaat_Energie/Projecten/Taskforce_Energie_Infrastructuur_Noord_Holland
10. Provincie-Noord Holland (2023, 28 juni). *Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat: Noord-Holland Zuid*. Verkregen van: https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Klimaat_Energie/Projecten/Taskforce_Energie_Infrastructuur_Noord_Holland
11. Movares 2023, p. 4
12. Movares 2023, p. 4
13. Haskoning DHV Nederland 2023, p. 32
14. Haskoning DHV Nederland 2023, p. 51
15. Movares 2023, p. 5
16. Haskoning DHV Nederland 2023, p. 32
17. Movares 2023, p. 5
18. Provincie Noord-Holland (2023, 30 mei). *Plan van aanpak: versnellen realisatie energie infrastructuur Noord-Holland* (1-35). Verkregen van: https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Klimaat_Energie/Projecten/Taskforce_Energie_Infrastructuur_Noord_Holland
19. Aazami, A. & Lalieu, L. (n.d.). *Decentraal is niet alleen maar kleinschalig*. Verkregen van: https://www.regionale-energiestrategie.nl/energiesysteem/dewereldvanb/blogs/2145383.aspx?t=Decentraal-is-niet-alleen-maar-kleinschalig
20. *Warmteviewer Noord-Holland.* Geraadpleegd via: https://geoapps.noord-holland.nl/GeoWeb/Viewer/?app=3f8f7b27db6a4bf1a41c040fd8ca3f93*Waterstof routekaart Nordrijn-Westfalen.* Verkregen van: https://www.wirtschaft.nrw/sites/default/files/documents/mwide_br_wasserstoff-roadmap-nrw_nl_web.pdf

Bijlage: Gebieden met grote impact op energienet wegens ruimtelijk-economische ontwikkelingen
Bron: Movares (2023) en Haskoning DHV Nederland (2023)

Noord-Holland Zuid:

1. **Het Noordzeekanaalgebied**: verschillende keuzes m.b.t. het energiesysteem zijn hier van belang.
    a. Aanlanding van wind op zee: elektrisch en/of waterstof? (Rijksbeslissing)
    b. Verduurzaming van de haven en industrie: waterstof, elektriciteit en/of stoom? (Rijksbeslissing en provincie)
    c. Productie van duurzame brandstoffen: in NZKG of niet? (Rijk , Schiphol)
    d. Verduurzaming vrachtverkeer: elektrificatie en/of waterstof? (rederijen, transportbedrijven)
2. **De stedelijke concentratie Amsterdam Stad (inclusief Diemen en een gedeelte van Ouder-Amstel):** grote woningbouwopgave, een grote verduurzamingsopgave voor de gebouwde omgeving, veel ontwikkelingen in mobiliteit (als gevolg van zero emissie zone), en de vraag naar locaties voor datacenters. Keuzes m.b.t. het energiesysteem:
    a. Woningbouw en verduurzaming gebouwde omgeving: warmtenet, elektrificatie en/of groen gas (gemeenten, woningbouwbedrijven). Vanuit oogpunt netcongestie heeft warmtenet een voorkeur, maar dan is aanleg van warmte-infrastructuur wel nodig.
    b. Inrichting laadinfrastructuur: collectief (gemeenten)
    c. Realisatie mobiliteitshubs op basis van netcapaciteit (gemeenten, MRA)
    d. Vestiging extra datacenters: hoeveel vermogen en waar? (gemeenten, MRA, provincie)
3. **Cluster Haarlemmermeer-Amstelland inclusief Schiphol:** verduurzaming van Schiphol en diens omliggende bedrijventerreinen, verduurzaming van de glastuinbouw en bijbehorende bedrijvigheid en logistiek in de omgeving Aalsmeer, de ontwikkeling van het zonnecarré in het agrarische gebied tussen de landingsbanen van Schiphol (A9), de ontwikkeling van datacenters in de Haarlemmermeer, en de woningbouwopgave. Keuzes die moeten worden gemaakt:
    a. Verduurzaming luchtvaart: elektrificatie, waterstof en/of duurzame brandstoffen? (Schiphol, vliegmaatschappijen, Rijksoverheid)
    b. Warmtevraag Schiphol-Oost en -Zuid: warmtenet i.p.v. volledige elektrificatie (Schiphol, bedrijven, gemeente Haarlemmermeer)
    c. Warmtevraag glastuinbouw: warmtenet i.p.v. volledige elektrificatie (Greenport Aalsmeer, gemeenten, Flora Holland)
    d. Verduurzaming vrachtverkeer: waterstof of elektrificatie? (Flora Holland, tuinbouw- en transportbedrijven)
    e. Zonnecarré en opwek op rijksgronden A9: slim aansluiten is direct gekoppeld aan energievragers (gemeenten, Schiphol, bedrijven)
    f. Datacenters: extra datacenters of niet? Vanwege de benodigde aansluitvermogens voor dataventers en de beperkte maakcapaciteit van netbeheerders ligt terughoudendheid met het vestigen van nieuwe datacenters voor de hand (MRA, provincie, gemeenten).

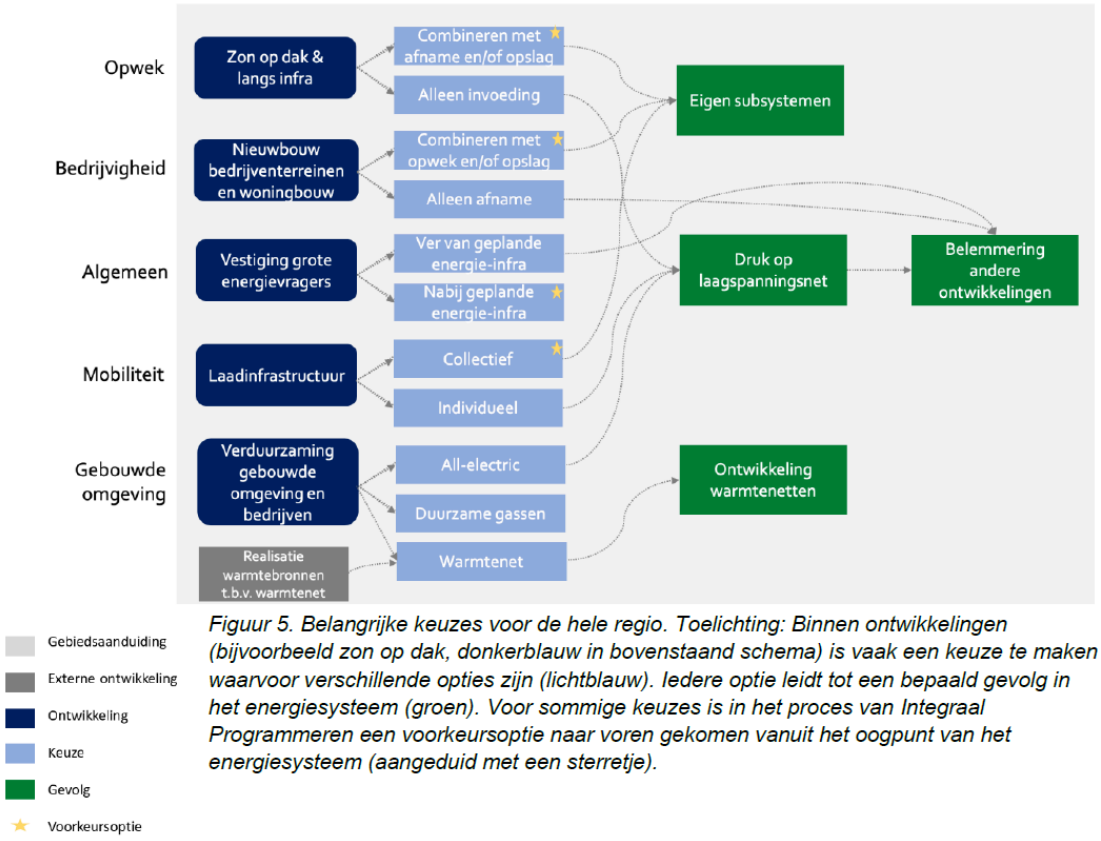
Noord-Holland Noord

1. **Regio Alkmaar:** gezien de grootte van de ontwikkelingen hier is uitbreiding van de energie-infrastructuur urgent. Groei van de energievraag door nieuwbouw van woningen, uitbreiding van bedrijventerreinen en verduurzaming van de gebouwde omgeving, bedrijventerreinen en de logistieke sector.
    a. Ontlasten van het elektriciteitsnetwerk is mogelijk door:
        i. Groei hernieuwbaar aanbod op Boekelermeer
        ii. Verdere verduurzaming op Alton
        iii. Tijdig inplannen uitbreiding warmtenetwerk HVC
2. **West-Friesland/Regio rondom Hoorn en Enkhuizen:** groei van de vraag uit nieuwbouw van woningen, uitbreiding van bedrijventerreinen en verduurzaming van de gebouwde omgeving en bedrijventerreinen. Gecombineerd met de verduurzaming van de logistieke en agri-sector.
    a. Door het samenbrengen van elektriciteitsvraag en -aanbod kunnen bedrijventerreinen in deze regio fungeren als energiehubs.

    b. De voorzieningen en de groei van het elektrisch laden vereisen netuitbreiding.
3. **Den Helder:** ontwikkelingen in het energiesysteem rondom DH en Middenmeer zijn afhankelijk van de Rijkskeuze voor de locatie van de aanlanding wind op zee. Ook het verduurzamen van de scheepvaart, de luchtvaart en het verduurzamen van de zeehaven en luchthaven (civiel en militair), zijn belangrijke kwesties.
    a. EZK voorverkenning van de aanlanding Wind op Zee 2031-2040, is voor een elektrische aansluitlocatie in dit gebied een netverzwaring in de Kop van Noord-Holland een randvoorwaarde.
    b. Den Helder zou kunnen door ontwikkelen om een waterstofknooppunt te worden. De inzet van restwarmte van elektrolyse en/of de productie van blauwe waterstof zou de impact op het elektriciteitsnetwerk kunnen verminderen
4. **Middenmeer:** ontwikkelingen in het energiesysteem rondom DH en Middenmeer zijn afhankelijk van de Rijkskeuze voor de locatie van de aanlanding wind op zee. Voor Middenmeer gaat het om een doorontwikkeling als energiehub, met de aanwezige datacenters en glastuinbouw.
    a. Met de verduurzaming van de glastuinbouw zullen de warmtekrachtkoppelingen die de kassen nu nog voorzien van warmte, stroom en CO2, steeds minder uren gaan draaien in de toekomst. In plaats daarvan zullen de kassen hun elektriciteit in steeds grotere mate van het net willen halen in plaats van zoals nu terug leveren aan het net. Deze groeiende elektriciteitsafname heeft grote impact op het net.
5. **Landelijk gebied:** veelheid aan kleine ontwikkelingen, die, omdat het elektriciteitsnetwerk hier relatief ‘dun’ is, grote invloed hebben op de beschikbare capaciteit. Het elektriciteitsnet is hier vaak dun uitgelegd, omdat de bevolkingsdichtheid laag is en grote industriële bedrijvigheid ontbreekt.
    a. Een specifieke ontwikkeling in dit landelijk gebied is de grote groei van zon op agrarische en bedrijfsdaken en gerelateerd daaraan het knelpunt van congestie bij teruglevering. Hierdoor staat het behalen van de ambitie uit de RES onder druk. De komende jaren wordt er fors geïnvesteerd in netuitbreiding in het landelijk gebied, om deze problematiek aan te pakken.
    b. In Andijk start een pilot voor het gezamenlijk verdelen van de netcapaciteit tussen verschillende bedrijven (afstemmen van de profielen). Een dergelijke pilot kan – bij succes – verder worden uitgerold, waarbij mogelijk nog wijziging van wet- en regelgeving noodzakelijk is

1. **Welke informatie hebben de Statenfracties nodig om een goede discussie over de Energievisie en pMIEK te kunnen voeren in het najaar van 2024? De VVD-fractie zou graag een analyse op tafel hebben voor ieder van de acht clusters uit de Energievisie van de huidige netbelasting, de verwachte extra invoeding en extra afname tot 2050 (door huishoudens, bedrijven en instellingen) en welke opties er zijn om de elektriciteitsinfrastructuur daarop aan te passen tot 2050.**

Volt steunt deze uitvraag van analyse en ziet bij de mogelijke opties graag de voorkeursopties uit figuur 5 (p. 9) van de Energievisie NHZ terugkomen in de genoemde scenario's.

Figuur 5. Belangrijke keuzes voor de hele regio. Toelichting: Binnen ontwikkelingen (bijvoorbeeld zon op dak, donkerblauw in bovenstaand schema) is vaak een keuze te maken waarvoor verschillende opties zijn (lichtblauw). Iedere optie leidt tot een bepaald gevolg in het energiesysteem (groen). Voor sommige keuzes is in het proces van Integraal Programmeren een voorkeursoptie naar voren gekomen vanuit het oogpunt van het energiesysteem (aangeduid met een sterretje).

Verder is in de opzet van het programma de eerste stap gericht op energiebesparing. Volt ziet in de beschreven plannen weinig concrete beleidsmaatregelen die hierop inzetten. Dit zou een gemiste kans zijn, want hoe minder energie er wordt verbruikt, hoe kleiner de problematiek en hoe minder investeringen er nodig zijn. Hoe is het stimuleren van energiebesparing op het moment geborgd in het programma? Welke mogelijkheden hebben de provincie, netbeheerders en andere overheden om dit te stimuleren of zelfs af te dwingen?

2. **Welke keuzes willen en kunnen we als PS maken inzake het uitbreiden van de elektriciteitsinfrastructuur? De VVD ziet daarbij de volgende aandachtspunten:**
    a. *De VVD vindt het wenselijk om een meer decentraal energiesysteem* op te zetten, waardoor het net wordt ontlast. Wat betekent dit voor de benodigde investeringen in de elektriciteitsinfrastructuur in Noord-Holland? En is het realistisch om zo in alle clusters voldoende energie beschikbaar te hebben tot 2050?*

b. *Welke prioriteiten gelden bij de investeringen in de elektriciteitsinfrastructuur (qua locaties en tijd) en wie bepaalt die prioriteitsstelling op basis waarvan? De VVD wil transparant zijn hierin, zodat (grote) energiegebruikers weten waar ze aan toe zijn. Ook willen we ervoor pleiten om, in gebieden waar de elektriciteitsinfrastructuur later wordt uitgebreid, andere maatregelen te nemen zodat de effecten van de netcongestie worden verminderd.*

De keuze voor concentratie van energie-intensieve bedrijven is vanuit kostenaspect logisch. Niet alles kan overal, dus worden er bepaalde gebieden aangewezen waar meer ruimte op het net wordt gecreëerd. In de buurt hiervan kunnen energie-intensieve bedrijven zich vestigen. Volt snapt de redenering, maar wil ervoor waken dat andere gebieden volledig worden uitgesloten van economische kansen. Regionale spreiding van economische bedrijvigheid en werkgelegenheid is belangrijk om alle gebieden in onze provincie leefbaar te houden.

c. *Wat is de (wettelijke) rol van de provincie bij de investeringen die moeten worden gedaan om de elektriciteitsinfrastructuur uit te breiden? Welke opties heeft de provincie om dat te versnellen? Om projecten te versnellen zou de VVD bereid zijn om vanuit de programmabegroting Bijdragen aan de Energietransitie te kijken waar de provincie een stapje meer kan zetten in het belang van de versnelling van de energietransitie.*
d. *In welke mate kan of wil de provincie beleid maken voor de landschappelijke inpassing van deze investeringen in energie-infrastructuur? Denk ook aan de doorvertaling van het thema water en bodem sturend in het RO-beleid. Volgens de VVD is het nuttig om als provincie duidelijke inpassingskaders op te stellen, zodat projecten aan de voorkant hierop kunnen anticiperen (en daardoor tempo wordt verhoogd).*

We horen graag van de fracties hoe zij de provinciale rol zien. Ook horen we graag van GS welke rollen naar inzicht van het college de provincie het beste passen, en hoe dit onderdeel is van de Energievisie en pMIEK.

3. **Volgens de VVD is het belangrijk om als provincie meer regie te pakken als verbindende partij tussen de netbeheerders en het bedrijfsleven. We kennen diverse voorbeelden van bedrijven die zelfstandig niet verder komen, maar waar op geclusterd niveau wel oplossingen denkbaar zijn (bijvoorbeeld op het niveau van een bedrijventerrein). Wat kan de provincie nog meer doen om de problemen rondom netcongestie en de sociaaleconomische/maatschappelijke effecten daarvan te verminderen? Wij horen van het college graag de uitkomsten naar aanleiding van de motie Provinciale regierol energiecongestie. Ook zijn wij benieuwd naar hoe goed bestaande regelingen binnen de Taskforce Energie-Infrastructuur benut worden, zoals de mogelijkheid voor bedrijven om hun (gezamenlijke) energieverbruik in kaart te brengen als stap om te onderzoeken of bijvoorbeeld een energiehub haalbaar is (energietoets). Wat de VVD betreft mag daar, vanuit de bestaande begroting, meer geld voor vrijgemaakt worden.**

Volgens Volt is het, naast aandacht voor het bedrijfsleven, ook belangrijk om aandacht te houden voor de positie van huishoudens. Door daar energie te besparen en te isoleren

(denk hierbij ook aan de fixteams) wordt aan de ene kant de energievraag verminderd, dit draagt bij aan het verlichten van de congestie. Aan de andere kant geeft dit financiële ademruimte aan de geholpen huishoudens, wat een positief sociaaleconomisch en maatschappelijk effect geeft. Hoe geeft het college hier invulling aan in haar provinciale regierol?

4. **Warmtenetten worden op het moment niet grootschalig gebruikt in de provincie, terwijl ze wel een oplossing kunnen bieden voor het netcongestieprobleem (ontlasten van het net). Voor datacenters hebben we begrepen dat de potentie voor de koppeling met warmtenetten verder wordt onderzocht. Op basis van de Warmteviewer20 zijn ook andere locaties/warmtebronnen in beeld gebracht (met o.a. warmte uit industrie, geothermie en glastuinbouw). In sommigen daarvan verkennen gemeentes of zij dit verder willen ontwikkelen. Wat is de status van deze verkenningen? Tegen welke belemmeringen lopen gemeentes aan? Welke rol kan de provincie nog meer pakken richting commerciële bedrijven en gemeenten om van potentie naar realisatie te kunnen gaan?**
    a. Waar haalbaar is Volt voorstander van het stimuleren van restwarmtegebruik, al dan niet van datacentra, in de omliggende gebouwde omgeving. Verder werden bij de behandeling van het Ruimtelijk Voorstel (p.64) mogelijke tracés genoemd voor de ontwikkeling van regionale restwarmtenetwerken in Noord-Holland, naar model van Warmteling. Dit laatstgenoemde project in Zuid-Holland is van start gegaan met een subsidie van het Rijk om de onrendabele top te financieren. Wat Volt betreft brengen we voor onze provincie in kaart hoe groot de onrendabele toppen zijn van de mogelijke tracés in Noord-Holland en ijvert GS met de betrokken gemeenten bij het Rijk voor een vergelijkbare subsidie als in Zuid-Holland.
5. **Waterstof is een van de opties als energiedrager van de toekomst, en mogelijk dus onderdeel van ons toekomstige energiesysteem. De VVD wil graag concreter in beeld brengen wat de potentie is voor Noord-Holland en welke strategie we zouden moeten volgen om dit uiteindelijk te kunnen bereiken. In Noordrijn-Westfalen zijn ze hier al heel ver mee. Wat kunnen we daarvan leren? We willen dit onderdeel maken van het in te plannen buitenlands werkbezoek met de commissie Leefomgeving.**
    a. In het voorziene nationale waterstofnetwerk is opgenomen dat er in 2030 zowel aanlandings- als transporttracés door onze provincie zullen lopen. Volt vraagt zich af op welke manier we hier als provincie van kunnen profiteren. Welke industrie kan na realisatie gebruikmaken van dit netwerk? Heeft GS een plan om deze bedrijven op termijn goed te accommoderen?

Aan;	Bas de Wit; VVD Statenlid
CC:	
Van;	BBB com Leefomgeving; Pieter Teeuwen
Betreft;	Reactie op discussienota Netcongestie
Datum;	23 mei 2024

Graag informeren wij de commissie Leefomgeving over de BBB reactie op de gestelde vragen in de discussienota Netcongestie opgesteld door de VVD.
Graag bedanken we Bas de Wit voor het genomen initiatief.

Allereerst zouden wij een extra punt willen inbrengen in de discussie;
Bij “integraal Programmeren”, pagina 2 onderaan, zouden wij een extra punt willen toevoegen;
6. Tarief differentie voor netkosten c.q. beheerkosten voor bedrijven.
(zie ook bijlage 2 ACM maatregelen)

De netbeheerders belasten hun kosten separaat door aan gebruikers, dus los van de energieprijzen. De hoogte van deze kosten mag de netbeheerder, binnen marges zelf vaststellen. Door deze kosten te verhogen in piekmomenten en te verlagen in daluren worden bedrijven gestimuleerd/beloond om hun gebruik te verschuiven naar de daluren. Deze maatregel draagt ertoe bij de netcongestie te verlichten.
Aangezien de provincies belangrijke aandeelhouders zijn van de netbeheerders kan ook NH zijn invloed aanwenden om dit doel te bereiken.

BBB reactie op de vragen;

Vraag 1
BBB verwacht een duidelijk visie van onze ambtelijke specialisten van NH wat er dient te gebeuren. Welke prioritering in de keuzes wordt er door de specialisten geadviseerd en welke onderbouwing ligt daaraan ten grondslag. De commissieleden kunnen vervolgens een mening vormen over de voorgestelde prioritering.
Duidelijk is dat er forse investeringen in het netwerk nodig zijn. Dit blijft onverminderd van kracht.
Informatie over de wachtlijst van bedrijven m.b.t. electra aansluitingen. Is die lijst openbaar zodat we kunnen volgen hoe de lijst zich ontwikkeld?
(aanvraag bouwvergunning van bedrijven is ook openbaar)

Vraag 2
De in vraag 2 gestelde aandachtpunten kan de BBB onderschrijven.

2a Decentrale energiesystemen zijn eigendom van de gebruikers en doen de investeringen. De netbeheerder ziet het decentrale energiesysteem als ‘een klant cq aansluiting’. De netbeheerder concentreert zich op de verbindingen tussen de decentrale systemen.
Of de lokale energiesystemen voldoende energie hebben hangt af van vele omstandigheden, maar de eigenaren hebben daar alle belang bij dus de kans lijkt ons groot.

2B
De prioriteitsbepaling hangt af van wat locaties zelf doen om problemen te helpen oplossen (is er een decentraal energiesysteem, is geïnvesteerd in batterijen, wat is de verhouding zelfopgewekt t.o.v. totaal gebruik) en welke maatschappelijke functies er aan verbonden zijn; (ziekenhuis vs. fabriek)
Heeft Den Haag daar ook niet al iets over geregeld;
Code ontwerpbesluit door het rijk volgorde;

1. congestieverzachters,
2. veiligheid,
3. basisbehoefte wonen,
4. klimaatdoelen

2C + 2D
Met VVD standpunt eens zie ook vraag 3.1

Vraag 3
Bij vraag 3 ligt wat betreft de BBB-fractie het zwaartepunt van de discussie en de rol die wij zien voor de provincie.
Reactie 3.1
Netcongestie is er maar gaat gelukkig (nog) niet ten kosten van de leverbetrouwbaarheid.
In het vermogen wat bedrijven aangevraagd en toegewezen hebben gekregen zit vaak een buffer, een reservering voor de toekomst. Dit is van oudsher ontstaan. Als je als bedrijf je aansluitingsvermogen moest verhogen vanwege een uitbreiding vroeg je dat vooral ruim aan.
Daarom zit er veel gereserveerd vermogen bij bedrijven wat niet gebruikt wordt maar wel meegenomen wordt in de netcongestie berekeningen. Immers de bedrijven zouden er zomaar wel gebruik van kunnen gaan maken en de netbeheerder heeft leveringsplicht. BBB zou graag inzicht hebben hoe deze verhouding is.
BBB wil voorstellen dat GS in de geplande expertmeeting netcongestie hier aandacht aan besteed.
Uit dit verhaal komt ook de slogan; '*gebruik op tijd of raak het kwijt*'. Hoe kunnen we bedrijven stimuleren om deze 'overcapaciteit' terug te geven. Dit kan door bijvoorbeeld de niet gebruikte ruimte extra te belasten met een hoog netbeheerderstarief, of iets dergelijks.
Door het teruggeven van dit niet gebruikte vermogen zal de netcongestie fors minder worden, is de inschatting van BBB.
Ook de wetgever ACM denkt na over wetgeving op dit vlak zo blijkt. Zie bijlage 1.

Reactie 3.2
Liander is geen energieproducent maar een netbeheerder. Uit wettelijk bepalingen mag Liander geen batterijen installeren. Immers uit die batterijen wordt stroom geleverd en ben je dus 'leverancier'.
Hierdoor wordt Liander sterk beperkt in het oplossen van de netcongestie, immers batterijen worden gezien als onderdeel van de netcongestie-oplossingen.
Welke creatieve oplossingen zijn te verzinnen om batterij gebruik wel mogelijk te maken. Kan de provincie hier een rol in spelen. Kan de provincie die batterij plaatsen?

Moet de provincie hiervoor een aparte entiteit in het leven roepen? Hoe kunnen we hier een mouw aan passen? Dit volgens BBB laaghangend fruit!

Reactie 3.3
Een veel gehoorde klacht van Lander is de grote doorlooptijd voor het verkrijgen van een vergunning voor het uitbreiden van trafo stations etc. Het onderstation in Roozenburg is hier een schrijdend voorbeeld van.
De netcongestie gaat richting crisis. Opent dit de mogelijkheid voor het gebruik van spoedprocedures. Welke invloed kunnen wij als provincie hier op uitoefenen?

Reactie 3.4
Stimuleren van nieuwe contractvormen;

a. Nonferm contract; geen 7/24 beschikbaarheid.
b. Groepscontract; interessant als profielen verschillend zijn om in opslagfaciliteiten gezamenlijk te investeren.
c. Cable pooling; gedeeld gebruik maken van een electra aansluiting.

Vraag 4
BBB heeft de visie om alle toekomstige datacentra te koppelen aan een warmtenet. Geothermie gekoppeld aan een warmtenet wordt succesvol toegepast in de glastuinbouw. Mede hierdoor is de glastuinbouw een van de weinige sectoren die de ambities van de energietransitie gaat waarmaken.
Geothermie kan ons inziens veel meer gestimuleerd worden voor industriële toepassingen, bijvoorbeeld op bedrijfsterreinen. Ook de glastuinbouw heeft klusters gevormd van bedrijven die dergelijke projecten tot een succes hebben gemaakt.
NH heeft al veel energie/geld gestoken in geothermie. Zie artikel.
https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2024/Januari_2024/Noord_Holland_trekt_4_miljoen_uit_voor_aanvullend_onderzoek_aardwarmte.

BBB is benieuwd naar de huidige status en geïnteresseerd in tussentijdse conclusies. Welke trend is waarneembaar?
GS heeft ook vast een mening hoe de geothermie verder gestimuleerd kan worden.
BBB zou graag plannen horen hoe hier meer op ingezet kan worden om zo de bovengenoemde 4 mln investering uit te nutten.

Vraag 5
De waterstof verwachtingen maken moeilijke tijden door. Enige voorzichtigheid is dus geboden, ons inziens.
Er zijn grootse plannen gemaakt in NH over waterstof backbone etc. Wat is de status van deze backbone?.
BBB stelt voor de waterstof toepassing middels stimulering van kleinschalige projecten op te starten.
Er is regelmatig overproductie van elektriciteit. Deze kan regelmatig moeilijk of niet afgevoerd worden vanwege beperkte netcapaciteit; netcongestie dus.
Als we deze overtollig geproduceerde elektra m.b.t. van electrolysers omzetten in waterstof en dit weer gebruiken in piekuren of ipv gasgebruik kan dit een significante bijdragen zijn om netcongestie tegen te gaan. Hiervoor is wel enige schaalgrootte nodig.

Een gezamenlijk initiatief van ondernemers of een bedrijventerrein lijkt dan voor de hand liggend.
Hiermee wordt een lokaal netwerk, energiehubs, gecreëerd en ondersteund; lokaal voor lokaal.
Welke mogelijkheden ziet de provincie om dit initiatief te ondersteunen?
Immers er zijn al vele initiatieven maar blijven maar hangen in de oriëntatiefase. Wat ligt binnen de mogelijkheden van GS om deze oriëntatie fase te helpen te doorbreken?
Hierbij overzicht van energiehubs;

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1MLQkqTARSllWKUymkLsUzIwPj4Recme2/edit#gid=1974483514<https://eur01.safelinks.protection.outlook.com/?

Als slot opmerking wil BBB de provincie stimuleren om de baanbrekende gedachten en ideeën om netcongestie te verkleinen ook naar voren te brengen.
Via de officiële wettelijke wegen is er weinig mogelijk, dat is duidelijk, anders had het probleem van netcongestie niet ontstaan.
Maar welke creatieve oplossingen kunnen we ter hand nemen.

Het pad om de netcongestie, de wachtlijst met bedrijven op te lossen zoals dat nu voorgesteld wordt vindt de BBB fractie onvoldoende. De beperkingen die netcongestie oplegt aan de ontwikkeling van NH zijn te ingrijpend.
Er *moeten* zaken veranderen, bijgesteld of geïnitieerd worden om deze huidige weg om te buigen.
Ook Den Haag heeft benadrukt dat er meer aandacht moet zijn voor het creatief oplossen van de netcongestie problematiek.
Zie bijlage 2 Motie Tweede Kamer; 29 023 Voorzienings- en leveringszekerheid energie.
Heeft NH gebruik gemaakt om gebruik te maken van deze experimenteerruimte?

BIJLAGE 1

https://www.acm.nl/nl/publicaties/acm-presenteert-pakket-aan-maatregelen-tegen-netcongestie

Concrete maatregelen

Hieronder een overzicht van nieuwe maatregelen van de ACM tegen netcongestie

Maatregel	Gedrag	Perspectief
I. Non-firm capaciteits-contracten	Grootverbruikers in congestiegebieden zijn bereid hun verbruik te verminderen wanneer dat nodig is vanwege congestie.	Sneller toegang en beloning voor slim netgebruik: besparing circa 50% op de totale netkosten. Benut ruimte die er in congestiegebieden nog wel is
II. Aanscherping deelname-verplichting private netten	Private netten moeten ook verplicht deelnemen aan congestie-management.	Creëert meer ruimte voor netgebruikers.
III. Maatschappelijk prioriteren	Bepaalde projecten die bijdragen aan belangrijke maatschappelijk belangen komen in aanmerking voor prioriteit bij de toekenning van transportcapaciteit.	Beperken van de gevolgen van netcongestie aan het behalen van belangrijke maatschappelijke doelen.
IV. Aansluittermijnen voor grote afnemers	Netbeheerders krijgen in de meeste gevallen tot 52 weken de tijd om een aansluiting te realiseren, afhankelijk van de omstandigheden.	Concrete aansluittermijnen voor grote afnemers.
V. Time-of-use (hoogspannings-net)	Grootverbruikers op het landelijk hoogspanningsnet verschuiven vrijwillig een (deel) van hun verbruik naar rustigere momenten.	Lagere kosten voor verbruikers: besparing maximaal circa 15% op de totale netkosten. Creëert ruimte voor andere partijen tijdens de spits.
VI. Alternatief transportrecht o.b.v. tijdsduur (hoogspannings-net)	Grootverbruikers op het landelijk hoogspanningsnet stemmen ermee in het net op piekmomenten (maximaal 15% van de tijd) niet te gebruiken.	Sneller toegang en beloning voor slim netgebruik: besparing circa 50% op de totale netkosten. Creëert ruimte voor andere partijen tijdens de spits.
VII. Alternatief transportrecht o.b.v. tijdsblokken (regionale netten)	Grootverbruikers op de regionale distributienetwerken stemmen ermee in het net alleen op afgesproken dalmomenten te gebruiken.	Sneller toegang en beloning voor slim netgebruik: besparing kan oplopen tot circa 50% van de totale netkosten. Creëert ruimte voor andere partijen tijdens de spits.
VIII. Verduidelijking deelname-verplichting congestie-management	Verduidelijking van de voorwaarden waaronder de netbeheerder netgebruikers met een aansluiting van meer dan 1 MW kan verplichten om congestiemanagementdiensten aan te bieden.	Meer zekerheid voor de netbeheerder over het regelbaar vermogen dat in een congestiegebied beschikbaar is om nieuwe transportverzoeken toe te kennen.
IX. Wijzigingen congestie-management	Netbeheerders moeten regelbaar vermogen van netgebruikers eerder zien als 'beschikbaar' en meer duurzame opwek toegang tot het net verlenen.	Creëert meer ruimte voor invoeders (zon en wind). Daarnaast sneller duidelijkheid over resterende ruimte op het net. Betere regels voor groepssamenwerking (groeps-CBC).
X. Gebruik op tijd of raak het kwijt (GOTORK)	Grootverbruikers en invoedende partijen die langdurig geen gebruik maken van hun capaciteit moeten dat in bepaalde situaties weer teruggeven.	Onbenutte capaciteit netgebruikers komt vrij voor andere netgebruikers.

Zie ook

- 18-04-2024 ACM: met flexibel gebruik meer mogelijk op vol stroomnet, voorrang voor maatschappelijke projecten
- 18-04-2024 Codebesluit prioriteringsruimte bij transportverzoeken
- 18-04-2024 Codebesluit aansluittermijnen grote aansluitingen elektriciteit
- 18-04-2024 Ontwerp codebesluit Tijdgebonden transporttarieven hoogspanningsnetten
- 18-04-2024 Ontwerp codebesluit verplichting aanbieden congestiemanagementdiensten
- 18-04-2024 Definitief codebesluit herziening regels congestiemanagement
- 18-04-2024 Codebesluit niet gebruikte transportrechten (GOTORK)
- 13-03-2024 Ontwerp codebesluit Alternatieve transportrechten | ACM.nl (samenvoeging maatregel 6 en 7)
- 19-02-2024 ACM verplicht ook private netten om te helpen het stroomnet beter te benutten
- 31-01-2024 Goedkopere transportovereenkomst voor in de 'daluren' stimuleert slimmer gebruik van het elektriciteitsnet
- Landelijk Actieprogramma Netcongestie
- Actieagenda netcongestie laagspanning

Bijlage 2
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vergaderjaar 2023–2024
29 023 Voorzienings- en leveringszekerheid energie
Nr. 478 MOTIE VAN HET LID VERMEER
Voorgesteld 28 februari 2024
De Kamer,
gehoord de beraadslaging,
constaterende dat netcongestie een belangrijke beperkende factor is bij het behalen van de grote woningbouwopgaven in Nederland en de economische ontwikkeling op bedrijventerreinen ernstig beperkt;
overwegende dat de ontwikkeling van slimme regionale oplossingen, zoals Smart Energy Hubs-initiatieven, wordt belemmerd;
verzoekt de regering in gesprek te gaan met netbeheerder TenneT om de provincies de noodzakelijke experimenteerruimte te geven om Smart Energy Hubs tegen netcongestie te kunnen realiseren, en de Kamer uiterlijk 1 juli 2024 te informeren over de voortgang,
en gaat over tot de orde van de dag.
Vermeer
kst-29023-478
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2024 Tweede Kamer, vergaderjaar 2023–2024, 29 023, nr. 478

Stemmingsuitslagen
Aangenomen met handopsteken

Voor: 144

75Vereist: 75

150Totaal: 150

Detail stemming

Fracties	Zetels	Voor/T
PVV	37	Voor
GroenLinks-PvdA	25	Voor
VVD	24	Voor
NSC	20	Voor
D66	9	Voor
BBB	7	Voor
CDA	5	Voor
SP	5	Voor
ChristenUnie	3	Voor
DENK	3	Voor
FVD	3	Tegen
PvdD	3	Tegen
SGP	3	Voor
Volt	2	Voor
JA21	1	Voor

Van: Marc Hanou <marc.hanou@noord-holland.nl>
Verzonden: zondag 2 juni 2024 11:10
Aan: Bastiaan de Wit <witb@noord-holland.nl>
CC: Paulien Edixhoven <edixhovenp@noord-holland.nl>
Onderwerp: Re: Vooraf inbreng delen - discussienota netcongestie

Hoi Bas,

Dit was/is mijn beoogde bijdrage:

Dank voor deze discussienotitie van de VVD. Interessant dat het eerste principe uit de pMIEK, namelijk 'energie besparen' door de VVD niet wordt genoemd; g de VVD slaat energie besparen over en kijkt direct naar het geografisch bij elkaar brengen van vraag en aanbod en naar de 'slimme oplossingen'. De slimste oplossing is en blijft energie besparen, iets wat de PvdD al jaren benadrukt. Het telkens maar uitbreiden van het wegenstelsel heeft de files tenslotte ook niet opgelost. Dus in het algemeen, hoe kijkt de VVD aan tegen het besparen van energie en welke slimme oplossingen wil de VVD precies gaan toepassen?

Dan kom ik op de vragen die in de notitie zelf gesteld worden:

1. Benodigde informatie voor een goede afweging is zoals al hierboven door mij is gezegd de potentie van energiebesparing en het weren van energie-intensieve activiteiten, zodat het elektriciteitsnet niet onnodig verzwaard en uitgebreid dient te worden.
2. D. Wij voegen graag natuur toe in samenhang met water en bodem sturend als belangrijkste onderdeel voor landschappelijke inpassing van - indien nodige - de aanleg van nieuwe energie-infra.
3. De VVD stelt een voor haarzelf interessante vraag: dat juist de VVD vraagt om een actieve overheidsrol van proactief sturen, investeren en stimuleren, brengt mij dan weer tot de vraag of de VVD haar vertrouwen in de markt is verloren?
4. Kan de VVD daarnaast duidelijk maken wat de potentie van warmtenetten is voor het ontlasten van het elektriciteitsnet? Weet de VVD hoeveel procent van het huidig elektriciteitsverbruik valt toe te rekenen aan warmte? Zo nee, dan lijkt dat me inderdaad belangrijke informatie voor de gehele staten om in het najaar van 2024 de goede discussie te kunnen voeren. (zie vraag 1)
5. Net als de VVD zijn we benieuwd naar de potentie en betekenis van groene waterstof. Of een buitenlands werkbezoek bijdraagt aan het bepalen van de Noord-Hollandse strategie betwijfelen wij.
6.
7. Hopelijk heb je er wat aan, en stelt dit noet teleur 😉

Met vriendelijke groet,

Marc Hanou
Veenbergplein 21
2023KH Haarlem

marc.hanou@noord-holland.nl
06 1515 3831
Statenlid Partij voor de Dieren Noord-Holland

https://noordholland.partijvoordedieren.nl/

Partij voor de Dieren

https://www.noord-holland.nl/Bestuur/Provinciale_Staten

Provincie Noord-Holland

REACTIENOTA JA21

Oplossingen voor netcongestie en een betrouwbare energie-voorziening in de provincie Noord-Holland

1. Inleiding

Beste Bas, geachte heer de Wit,

Hartelijk dank voor uw uitgebreide analyse, de inzet van de VVD in dezen en de mogelijkheid om vanuit JA21 op het onderwerp netcongestie te reageren. Als fractievoorzitter van JA21 Noord-Holland en woordvoerder voor Klimaat, Energie en Duurzaamheid, wil ik graag enkele belangrijke punten en voorstellen naar voren brengen die wat ons betrefct onmisbaar zijn voor de aanpak van netcongestie, het verduurzamen van ons energiesysteem en zorgdragen voor een betrouwbare en betaalbare energievoorziening.

Namens de fractie van JA21 Noord-Holland,

Daniël van den Berg
Fractievoorzitter JA21 Noord-Holland
Woordvoerder Klimaat, Energie en Duurzaamheid

2. Algemene visie JA21 Noord-Holland

JA21 staat voor een betrouwbaar en solide energienetwerk dat niet afhankelijk is van de instabiele stroomopbrengsten van windturbines en grootschalige zonnevlaktes. Wij pleiten voor het behoud van fossiele brandstoffen en zien kernenergie als een noodzakelijke schone en veilige energiebron. Daarnaast is het van cruciaal belang om snel en doortastend op te treden tegen de huidige netcongestieproblemen door middel van grootschalige versterking van ons elektriciteitsnetwerk.

Het verkiezingsprogramma van JA21 vermeld het volgende.

Klimaat en Energie

JA21 wil een betrouwbaar en solide energienetwerk. Dat lukt niet met de wiebelstroom van windturbines en grootschalige zonnevlaktes. Daarom is het onvermijdelijk om voorlopig gebruik te blijven maken van fossiele brandstoffen. Kernenergie als schone en veilige bron van energie is zeer welkom.

Het elektriciteitsnetwerk in grote delen van Noord-Holland zit vol. Nieuwe bedrijven, scholen, supermarkten en woonwijken kunnen de komende jaren niet aangesloten worden. Om dit op te lossen is een drastische en snelle verzwaring van het Noord-Hollandse elektriciteitsnetwerk nodig. JA2 pleit ervoor om in samenwerking met de netbeheerder zo snel mogelijk het net te verzwaren. Hiervoor zijn snelle vergunningsprocedures noodzakelijk. Wat JA21 betreft is het cruciaal dat we onder ogen zien dat het net de huidige snelheid van elektrificatie en de toelevering van wiebelstroom niet aan kan.

We plaatsen geen nieuwe windturbines en enorme zonnevlaktes.

JA21 wil zich inzetten voor stabiele en betrouwbare energie. In Noord-Holland zien we ruimte voor een kerncentrale. Via een referendum bepalen we in overleg met de inwoners de locatie.

- ✔ Een nieuwe kerncentrale in Noord-Holland. De locatie bepalen we in overleg met de inwoners
- ✔ In samenwerking met de industrie de inpasbaarheid onderzoek van SMR's (Small Modular Reactors) voor een florende economie
- ✔ Geen nieuwe windturbines en zonnevlaktes
- ✔ Versnelde uitbreiding van de capaciteit van ons energienetwerk door snelle vergunningverlening
- ✔ Niet gedwongen van het gas af
- ✔ Geen grootschalige datacenters
- ✔ Inzetten op het vergroten van kennis over kernenergie door een verdere versteviging van het PALLAS project
- ✔ Geen drijvende pontons met zonnepanelen en windturbines in het IJsselmeer
- ✔ Bij grote transformatorstations rekening houden met de effecten van de bromtoon op de leefbaarheid in de omgeving
- ✔ Geen biomassacentrales

3. Antwoorden op de vragen van de VVD

1. Welke informatie hebben de Statenfracties nodig om een goede discussie over de Energievisie en pMIEK te kunnen voeren in het najaar van 2024?
Wij ondersteunen de vraag naar een gedetailleerde analyse van de huidige netbelasting, verwachte invoeding en afname tot 2050 voor de acht clusters in de Energievisie. Daarnaast willen we gegevens over de integratie van kernenergie en andere stabiele energiebronnen, inclusief kostenramingen en mogelijke locaties voor nieuwe kerncentrales.

2. Welke keuzes willen en kunnen we als Provinciale Staten maken inzake het uitbreiden van de elektriciteitsinfrastructuur?

a. Decentraal energiesysteem: JA21 ziet voordelen in decentrale systemen, maar benadrukt de noodzaak van een hybride aanpak met centrale oplossingen zoals kernenergie. Dit vereist een gedetailleerde investeringsanalyse.

b. Prioriteiten bij investeringen: We pleiten voor transparantie en duidelijke prioriteiten bij investeringen, met een focus op het snel verzwaren van het net en het stimuleren van innovatieve oplossingen zoals energiehubs en smart grids. Bovendien vinden we het belangrijk om bij grote transformatorstations rekening te houden met de effecten van de bromtoon op de leefbaarheid in de omgeving.

c. Rol van de [rovincie: De provincie moet een proactieve rol spelen in het versnellen van investeringen door vergunningsprocedures te vereenvoudigen, financiële steun te bieden en te lobbyen bij het Rijk voor extra middelen en bevoegdheden.

d. Landschappelijke inpassing: Het is belangrijk om duidelijke inpassingskaders te hebben om projecten snel en efficiënt te realiseren, en om lokale gemeenschappen te betrekken bij de besluitvorming.

3. Wat kan de provincie nog meer doen om de problemen rondom netcongestie en de sociaaleconomische/maatschappelijke effecten daarvan te verminderen?
De provincie moet een leidende rol spelen bij het coördineren van initiatieven tussen netbeheerders, bedrijven en gemeenten. Dit omvat het bevorderen van samenwerkingsverbanden voor gezamenlijke energieoplossingen zoals energiehubs en decentrale opslag. Daarnaast moeten er meer middelen beschikbaar worden gesteld voor de Taskforce Energie-Infrastructuur.

4. Warmtenetten en hun rol in het netcongestieprobleem
Hoewel JA21 niet per se een voorstander is van warmtenetten vanwege de hoge kosten voor inwoners, zien wij wel de voordelen van het nuttig toepassen van restwarmte, vooral van datacenters en industriële processen. De provincie moet zich richten op het faciliteren van deze nuttige toepassingen door juridische en administratieve belemmeringen weg te nemen en samenwerking te stimuleren.

5. Waterstof als energiedrager van de toekomst
Waterstof heeft veel potentie als schone energiedrager en kan een belangrijke rol spelen in ons toekomstige energiesysteem. Wij pleiten voor kleinschalige pilotprojecten om de haalbaarheid en efficiëntie van waterstofproductie en -opslag te testen. Samenwerking met regio's zoals

Noordrijn-Westfalen kan waardevolle inzichten opleveren. Kernenergie is bij uitstek geschikt voor de productie van waterstof. Methoden zoals Hoge Temperatuur Elektrolyse (HTE) en Thermochemische Water Splitsing kunnen efficiënter en effectiever worden toegepast met kernenergie. Zonder kernenergie lijkt waterstofproductie op grote schaal voor JA21 echter niet snel rendabel of haalbaar.

Reactie op piekmomenten en netcongestie

U heeft terecht aangegeven dat de tijdsframes van 16:00 tot 20:00 uur en 06:00 tot 09:00 uur kritieke piekmomenten zijn op het energienetwerk. **Dit staat echter los van zonne-energie**, die overdag wordt geproduceerd. Kernenergie kan in combinatie met bijpassende kabelverbindingen een robuuste oplossing bieden voor deze piekmomenten.

Kernenergie en netwerkvoordelen

Eenzijdig gestuurd afnemen
Kernenergie biedt veel voordelen voor de stabiliteit en betrouwbaarheid van ons elektriciteitsnetwerk. Kerncentrales leveren continu en voorspelbaar stroom, wat zorgt voor een stabiele energievoorziening zonder de pieken en dalen die we zien bij hernieuwbare energiebronnen zoals wind en zon.

Bijpassende kabelverbindingen
Door kernenergie te integreren met bekabeling, afgestemd op de (lokale) vraag, kunnen we energie efficiënt transporteren van de kerncentrale naar de hoofdverdeelstations. Dit minimaliseert transportverliezen en maximaliseert de efficiëntie van het netwerk.

Voordelen voor netcongestie

- Stabiliteit en betrouwbaarheid**:** kernenergie zorgt voor een stabiele basislast energievoorziening, wat helpt om schommelingen in het aanbod van andere energiebronnen op te vangen.
- Efficiënt netwerkgebruik: specifieke kabelverbindingen zorgen ervoor dat energie efficiënt naar de gebieden met de hoogste vraag wordt getransporteerd, wat overbelasting van het netwerk voorkomt.
- Vermindering van piekbelastingen: kernenergie maakt het mogelijk om piekbelastingen te verminderen, vooral tijdens momenten van hoge vraag.
- Integratie met andere energiebronnen: kernenergie kan als basislast dienen, waardoor het netwerk flexibeler kan reageren op de variabiliteit van wind- en zonne-energie.

Unieke standpunten en aanvullende punten

Flexibele tariefstructuren voor energiegebruik

- Dynamische prijzen: wij stellen voor om dynamische energieprijzen in te voeren, waarbij de prijs van elektriciteit verandert op basis van de vraag en het aanbod. Dit kan helpen om piekbelastingen te verminderen en de druk op het elektriciteitsnet te verlagen.

- Verschillende netwerkkosten: naast dynamische prijzen willen wij ook dat de netwerkkosten variëren op basis van tijd en locatie. Dit kan mensen en bedrijven stimuleren om hun energieverbruik te spreiden en zo netcongestie te verlichten.

Autonome energiezones

- Zelfvoorzienende zones: wij willen wijken en bedrijventerreinen aanwijzen die hun eigen energie opwekken, opslaan en verbruiken. Dit maakt hen minder afhankelijk van het centrale net en draagt bij aan een stabieler energiesysteem.
- Pilotprojecten: in deze zones kunnen we innovatieve technologieën testen zoals microgrids, thuisbatterijen en slimme netwerken. Dit biedt de mogelijkheid om nieuwe oplossingen te proberen zonder het centrale net te belasten.

Versnellen van uitrol van geavanceerde opslagtechnologiën

- Investeren in opslag: we willen gericht investeren in geavanceerde energieopslagtechnologieën zoals solid-state batterijen en waterstofopslag (geproduceerd met behulp van kernenergie). Deze technologieën helpen om overschotten aan energie op te slaan en vrij te geven wanneer de vraag hoog is.
- Samenwerking met innovatieve bedrijven: we willen samenwerken met innovatieve bedrijven en onderzoeksinstellingen om nieuwe opslagtechnologieën sneller te ontwikkelen en te implementeren.

Ondersteunen van kleine energieproducenten

- Steun voor kleine producenten: we willen een ondersteunend kader ontwikkelen voor kleinschalige energieproducenten zoals boeren en mkb-bedrijven om hen te helpen hun eigen energie op te wekken en aan het net te leveren.
- Integratie van decentrale opwekking: het is belangrijk om een robuuste infrastructuur te creëren die decentrale energieopwekking integreert met het bestaande net, inclusief slimme netwerken die vraag en aanbod in real-time balanceren.

4. Conclusie

Algemeen standpunt

JA21 is tegen de inzet van (houtige) biomassacentrales vanwege de nadelige milieu-impact en de hoge kosten voor inwoners. Wij zien liever een focus op kernenergie, geavanceerde opslagtechnologieën en nuttige toepassingen van restwarmte.

Conclusie

JA21 benadrukt de noodzaak van een hybride benadering voor het oplossen van netcongestie, waarbij decentrale oplossingen worden gecombineerd met stabiele, centrale energiebronnen zoals kernenergie. Wij pleiten voor transparantie, proactieve betrokkenheid van de provincie, en het stimuleren van innovatieve oplossingen om een stabiel, betrouwbaar, betaalmaar maar ook duurzaam energienetwerk te realiseren. We zien uit naar een constructieve discussie binnen de Statencommissie Leefomgeving.

Met vriendelijke groet,

Daniël van den Berg
Fractievoorzitter JA21 Noord-Holland
Woordvoerder Klimaat, Energie en Duurzaamheid

Discussienota VVD netcongestie

We kunnen ons vinden bij veel vragen die VVD stelt en ook de voorstellen die worden gedaan. We vragen ons twee dingen af:

1. Vragen we met deze discussienota niet vooral meer analyse, beleid en kaders, kortom papierwerk, en we juist daarmee de inzet van het ambtelijk apparaat voor het oplossen van de netcongestie niet optimaal benutten?
2. In de discussienota zien we dat de vragen en voorstellen om op de korte termijn de netcongestie op te lossen vaak, begrijpelijk ook, samenkomen komen met voorstellen voor de energietransitie op de lange termijn. Hoe gaan we ervoor zorgen dat we, ook in lijn met de Klimaataanpak, meer in een tijdsplanning gaan denken? Wat is er vandaag nodig voor de netcongestie en hoe zorgen we dat die aanpak gelijk aansluit bij de transitie op de lange termijn.

Reactie op de gestelde vragen:

1. Het CDA sluit zich aan bij de behoefte van VVD aan een analyse naar de acht clusters. Bovendien zou het CDA graag inzicht krijgen in de mogelijkheden die de provincie heeft om meer in te zetten op besparen en lokaal en regionaal opslaan en uitwisselen van energie. Is dat allemaal regelgeving van het Rijk of kan de provincie daarin wat doen?
2. Aandachtspunten VVD
    a. Het CDA kan zich vinden in het voorstel van VVD om meer in te zetten op een decentraal energiesysteem. Maar wel dat altijd ook aangehaakt is op het nationale systeem.
    b. Het CDA kan zich ook vinden in de transparantie over de prioritering bij de investeringen.
    c. -
    d. Het CDA kan zich ook vinden in beleid op de landschappelijke inpassing, met duidelijke inpassingskaders.
3. Het CDA is ook benieuwd hoe de GS de rolverdeling tussen gemeenten en provincie ziet op dit vlak. Welke overheid laag kan het beste meer regie pakken als verbindende partij?
4. Wij zijn ook benieuwd waarom de potentie van warmte niet overal wordt benut.
5. Het CDA sluit zich aan bij de vragen van de VVD en is ook benieuwd hoe de provincie met het Rijk in gesprek is over de aansluiting op de waterstofbackbone. Heeft GS een duidelijke doel voor waterstof als energiedrager en waar deze energie voor benut zou moeten worden? Wordt dit ook met het Rijk besproken?

Reactie ChristenUnie initiatiefnota VVD

Wij waarderen het initiatief van de heer De Wit van de VVD-fractie. Zijn inspanning om deze discussienota zo uitgebreid, en met bronvermelding op te stellen, geeft een solide basis voor onze verdere discussies en overwegingen.

Als ChristenUnie-fractie zijn we blij met deze discussienota omdat we het belangrijk vinden dat er door de overheid politieke keuzes gemaakt worden die ervoor zoveel mogelijk voor zorgen dat de energietransitie niet bijdraagt aan het vergroten van de economische ongelijkheid, maar een overheid die juist durf toont en ervoor zorgt dat alle inwoners uit alle lagen van de bevolking en bedrijven kunnen profiteren van deze transitie.

In onze reactie op de discussienota richten we ons op de volgende twee, volgens ons, cruciale punten:

1. **Informatie**: De energietransitie en de dilemma's die daarin op ons afkomen en om keuzes vragen, zijn soms erg complex en onoverzichtelijk. Heel veel zaken zijn al in gang gezet, en we moeten voorkomen dat we als politiek remmend of verstorend werken. Goed onderbouwde informatie tezamen met enige kennis over alle processen, dilemma's en belangen zijn nodig om tijdige en gefundeerde keuzes te kunnen maken. De ChristenUnie zou graag willen dat in aanloop naar de discussie in het najaar van 2024 de volgende informatie beschikbaar is:
    a. Concreet maken netbelasting uitgesplitst naar spanningsniveau (400V, 10kV, 20kV, 50 kV, 110 kV etc)
    b. De verwachte extra invoeding en afname tot 2050 op deze netten (ook per spanningsniveau) op basis van geplande woningbouw, VAWOZ, regulering verduurzaming bedrijven, isolatie van woningen, realisatie warmtenetten en waterstofinfra etc.
    c. De reeds geplande netuitbreidingen en samenhang met andere lopende trajecten
    d. Een kosten/baten analyse
    e. De dilemma's en opties op basis waarvan een goede belangenafweging mogelijk is.

2. **Keuzes**: De ChristenUnie denkt dat het belangrijk is om meer regie te pakken op het versnellen van de energietransitie. We hebben een andere aanpak nodig die langjarig is, dat betekent dat er niet vraag gestuurd, maar juist proactief investeringen moeten worden gedaan in uitbreiding van het energienet, nog voordat er met zekerheid te zeggen is of die uitbreiding op die locatie en met die capaciteit toename echt zeker is. Dat lijkt inefficiënt, maar het tegendeel is waar. Het voordeel is dat er op deze planmatige grootschalige wijze veel efficiënter kan worden gewerkt. We kunnen verwachten dat met de verdere elektrificatie flink meer elektriciteitsvraag zal zijn in woonwijken bijvoorbeeld. Dus de kabels daarvoor kunnen nu al worden aangelegd. Of de bewoners en bedrijven in die wijk er dan daadwerkelijk allemaal voor kiezen om gebruik te maken van die extra capaciteit is nu niet met zekerheid te zeggen, maar het maakt het wel veel gemakkelijker om die keuze te maken, de tijd te nemen om de vergunningen te doorlopen en de aanleg te realiseren. De uitbreiding van het elektriciteitsnet moet voorop lopen, om duurzame energieprojecten en verduurzaming

verder mogelijk te maken. Deze aanpak wordt min of meer toegepast door Tennet bij wind op zee projecten. Nog voordat er een consortium is die een projectbesluit heeft genomen, zorgt Tennet voor de infrastructuur, inclusief de benodigde vergunningen. We zien dat op dit moment in rap tempo glasvezelnetwerken worden aangelegd in Nederland, dan moet het toch ook mogelijk zijn om de uitbreiding van ons energienetwerk als hoeksteen in de energietransitie voor elkaar te krijgen? Als de Provincie hier een grotere rol moet pakken, bijvoorbeeld in de besluitvorming, dan lijkt ons dat passend. In de tussentijd is congestiemanagment een goede methode om acute problemen kleiner te maken.

De voorstellen zoals genoemd in de vragen 3, 4 en 5 kunnen we als ChristenUnie fractie ondersteunen. In aanvulling hierop vinden we het belangrijk om ook in kaart te brengen wat de mogelijke negatieve neveneffecten kunnen zijn van beleidskeuzes, zoals energiearmoede of andere negatieve gevolgen (bijvoorbeeld verkoop van slecht geïsoleerde huizen door woningcorporaties in plaats van verduurzaming).

Behandeling discussienota netcongestie

1. In de discussienota wordt de vraag gesteld wat de rol van PS is in deze opgave. Hierbij lijkt het me goed om twee dingen te kaderen. Ten eerste is het goed om te concretiseren wat onze officiële bevoegdheden zijn. Ten tweede, en daar ben ik vooral benieuwd naar, welke processen lopen er momenteel vanuit GS? Voor de beantwoording van deze vragen zal het onderzoek naar netcongestie van de Randstedelijke Rekenkamer van waarde zijn.

2. A. De PvdA is een voorstander van decentrale energiesystemen waardoor het elektriciteitsnetwerk ontlast wordt en bedrijventerreinen op een efficiënte manier hun energie kunnen gebruiken en delen. Wel moet er onderzocht worden welke clusters in Noord-Holland zich lenen voor een dergelijk energiesysteem. Daarnaast dienen de nadelen in kaart gebracht te worden. Het lijkt bijvoorbeeld wijsheid om de decentrale energiesystemen te verbinden met het energienet.

   B. We onderstrepen de ambitie tot transparantie wat betreft de prioritering van projecten. Hierdoor weten Noord-Hollanders waar ze aan toe zijn en het schept de mogelijkheid om genomen keuzes te onderzoeken. Wat ons betreft moet er ingezet worden op de projecten met een grote maatschappelijke waarde. De woningbouwcrisis moet worden opgelost en de energietransitie mag niet in snelheid vertragen.

   C. Wat de PvdA betreft moet er bij extra investeringen slim worden omgegaan met de beschikbare middelen. Daarbij zijn twee componenten belangrijk. Ten eerste, worden de extra investeringen efficiënt ingezet? Indien er geen versnelling kan plaatsvinden door bijvoorbeeld een personeelstekort, dan heeft een extra bijdrage geen zin en kost, relatief gezien, geld. Ten tweede, worden hiermee de Noord-Hollanders geholpen die de hulp van de provincie het hardst nodig hebben? Om deze inschatting op een goede manier te maken zal maatwerk toegepast moeten worden. Niet met hagel schieten, maar gerichte interventies.

   D. Het maken van beleid voor de landschappelijke inpassing van het energie-infrastructuur netwerk lijkt de PvdA een uitstekend idee. Hierdoor kan het niet alleen het tempo verhoogd worden, maar wordt er ook met zorg omgegaan met het landschap. Deze is namelijk vaak achtergesteld aan alle belangrijke opgave van deze tijd. Door het landschap als prioriteit te zien wordt het meer dan de optelsom van alle verschillende doelstellingen en bijbehorende bouwprojecten.

3. Zie de beantwoording van vraag 2.A. Daarbij gebeurt er naar ons inzicht al veel op dit onderwerp en worden er mooie stappen gezet door de provincie. Daarom is de PvdA erg blij met de brief van GS bij agendapunt 17.C. Daarom willen we eerst de effectiviteit van de huidige activiteiten en de toekomstige kansen in kaart brengen voordat we van mening kunnen zijn dat er meer geld vrijgemaakt moet worden.

4. Uitstekende vragen van de VVD en we kijken uit naar de antwoorden van GS.

5. De energietransitie is een ongelooflijk grote opgave en daarom is het noodzakelijk dat er gebruik wordt gemaakt van meerdere energiebronnen. Waterstof zal een belangrijke positie verkrijgen in het energiesysteem van de toekomst. Daarom steunt de PvdA graag het voorstel om dit thema mee te nemen in het buitenlandse werkbezoek van de commissie Leefomgeving.

randstedelijke rekenkamer
flevoland | noord-holland | utrecht | zuid-holland

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum	*Bijlage(n)*	*Uw kenmerk*	*Ons kenmerk*
11 juni 2024	1		2024/MS/035

Onderwerp
Onderzoeksopzet Netcongestie

Geachte leden van Provinciale Staten,

De Randstedelijke Rekenkamer heeft u op 30 november 2023 geïnformeerd over het onderzoeksprogramma van 2024. Eén van de onderwerpen in het onderzoeksprogramma is een onderzoek naar netcongestie.

In de afgelopen maanden hebben wij een oriëntatie op een onderzoek naar netcongestie uitgevoerd. In de bijgevoegde onderzoeksopzet staat welke vragen we willen beantwoorden en hoe wij daartoe onderzoek zullen doen.

Mocht u na het lezen van de onderzoeksopzet vragen en/of opmerkingen hebben, dan kunt u deze voor 5 juli 2024 aan ons kenbaar maken. Daarnaast is het mogelijk dat wij een toelichting geven op de onderzoeksopzet. Indien daarvoor belangstelling is verzoek ik u dit aan te geven via de Statengriffie.

Met vriendelijke groet,

Randstedelijke Rekenkamer

Martin Santhagens
Bestuurder-directeur

Teleportboulevard 110 | 1043 EJ AMSTERDAM | 020 - 5818 585
info@randstedelijke-rekenkamer.nl | www.randstedelijke–rekenkamer.nl

randstedelijke rekenkamer
flevoland | noord-holland | utrecht | zuid-holland

ONDERZOEKSOPZET

Netcongestie

De rol van de provincie in het ontwikkelen van het elektriciteitsnet

Provincie Flevoland
Provincie Noord-Holland
Provincie Utrecht
Provincie Zuid-Holland | juni 2024

Inhoudsopgave

1. AANLEIDING 3
2. PROBLEEMSTELLING EN ONDERZOEKSVRAGEN 8
3. AFBAKENING 9
4. WERKWIJZE 9
5. BEOORDELINGSKADER 12
6. ORGANISATIE, RAPPORTAGE, PLANNING EN PROCEDURE 15

1. Aanleiding

Wat is netcongestie?

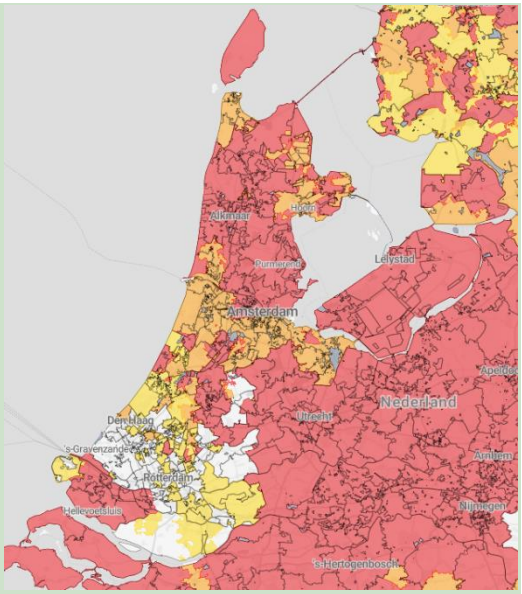
Nederland kampt sinds 2018 met netcongestie. Dat betekent dat het elektriciteitsnet onvoldoende capaciteit heeft om elektriciteit te transporteren. Op steeds meer plekken in Nederland kan er niet méér stroom worden gebruikt (afnamecongestie) of kan er beperkt stroom worden teruggeleverd aan het net (congestie op invoeding).

Netcongestie hangt samen met de energietransitie en het realiseren van een CO_2-vrij elektriciteitssysteem. Het landelijke doel is om voor 2050 een CO_2-vrij elektriciteitssysteem te hebben.[1] Netcongestie wordt veroorzaakt doordat de elektriciteitsbehoefte van veel gebruikers groeit door elektrificatie. Tegelijk verandert het energiesysteem van een systeem dat is gebaseerd op fossiele brandstoffen opgewekt in centrales naar een systeem met veel decentrale opwek van energie door zon en wind.[2] De netinfrastructuur is niet berekend op deze nieuwe dynamiek van afname én opwek. Dat uit zich in een tekort aan transportcapaciteit.

Kader 1.1 Netcongestie in de Randstad

Ook in de Randstedelijke provincies is netcongestie een urgent probleem, zowel wat betreft afnamecongestie als congestie op invoeding. Figuur 1 laat zien dat de mate van afnamecongestie verschilt per gebied, maar dat op veel plaatsen de kaart rood of oranje kleurt. Op die plaatsen is er geen ruimte meer op het net voor nieuwe of uitbreidende grootverbruikers. De netbeheerders kunnen grootverbruikers, zoals supermarkten, ziekenhuizen en bedrijven hier niet meer aansluiten op het net.

In de provincies Flevoland en Utrecht raakt netcongestie vanaf 2026 mogelijk ook kleinverbruikers. Dit houdt in dat de netbeheerders daar dan ook nieuwe woningen en bedrijven met een kleinverbruikaansluiting niet meer kunnen aansluiten.[3]

Figuur 1 Capaciteitskaart afnamecongestie, 2024[4]

Ook congestie op invoeding speelt in grote delen van de Randstad. De provincies Utrecht en Flevoland, de regio Noord-Holland-Noord en meerdere gebieden in de provincie Zuid-Holland hebben op dit moment geen ruimte meer op het net voor de aansluiting van nieuwe zonne- of windparken.

De gevolgen van netcongestie zijn groot. Voor bedrijven kan netcongestie een blokkade zijn voor vestigings- of uitbreidingsplannen, maar ook voor verduurzaming. Bovendien geeft netcongestie onzekerheid voor betrokkenen bij het plannen en realiseren van woningen, zoals projectontwikkelaars, en zet het een rem op woningbouw. Daarnaast vertraagt netcongestie de energietransitie doordat het de elektrificatie van energieverbruik én de opwek van duurzame energie afremt. Energie opgewekt door zonnepanelen of windmolens kan niet altijd het elektriciteitsnet op. Als gevolg daarvan moeten bijvoorbeeld zonneweides op bepaalde momenten worden uitgezet[5] en gaat (potentiële) energie verloren.

[1] Rijksoverheid e.a. (2019), Klimaatakkoord, 28 juni 2019, p. 159
[2] Energy/TNO, Congestie, www.energy.nl, geraadpleegd op 4 april 2024
[3] Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (2023), Kamerbrief: Nieuwe maatregelen netcongestie,18 oktober 2023
[4] Netbeheer Nederland, Capaciteitskaart afname elektriciteitsnet, www.netbeheernederland.nl, geraadpleegd op 11 juni 2024
[5] RVO, Netcapaciteit en netcongestie, www.rvo.nl, 9 september 2021 & PBL (2022), Monitor RES 2022. Een voortgangsanalyse van de Regionale Energie Strategieën

Netcongestie zorgt er ook voor dat de ambities van het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie (NP RES) mogelijk niet worden gehaald[6]. Congestie op invoeding heeft tot gevolg dat bijvoorbeeld nieuwe zonne-energieprojecten niet direct een aansluiting op het net kunnen krijgen.[7] Dit terwijl de productie van hernieuwbare energie op land via het NP RES een belangrijk instrument is om het landelijke doel ten aanzien van CO_2-reductie te behalen (zie Kader 1.2).

Kader 1.2 Nationaal Programma Regionale Energiestrategie

In het Klimaatakkoord uit 2019 is afgesproken dat er in Nederland in 2030 ten minste 35 TeraWattuur (TWh) aan hernieuwbare energie op land moet worden opgewekt. De plannen voor hernieuwbare opwek op land zijn verdeeld over dertig Regionale Energiestrategie-regio's (RES-regio's) binnen het NP RES. De gezamenlijke ambitie van de RES-regio's is om voor 2030 55 TWh aan energie op te wekken.[8] Binnen de RES-regio zijn de provincie, gemeenten en waterschappen van de betreffende regio vertegenwoordigd. RES-regio's functioneren zo als een platform voor interbestuurlijke samenwerking op het gebied van energie. De regio's hebben elk een regionale energiestrategie (RES) gemaakt met daarin plannen voor het opwekken van een bepaalde hoeveelheid zonne- en windenergie binnen dat specifieke gebied.[9]

De RES is breder dan alleen een uitwerking van de opwek van hernieuwbare energie. In de RES-rapportage is ook aandacht voor de impact die de RES heeft op energie-infrastructuur. Aan de hand van netimpactanalyses doet de regionale netbeheerder aanbevelingen en geeft zij aan waar mogelijke knelpunten ontstaan in de energie-infrastructuur[10]. Decentrale overheden leveren data aan als input voor deze analyses. Daarnaast voert de netbeheerder per regio één keer per jaar een integrale analyse uit waarin zij zowel het aanbod als de afname van elektriciteit meeneemt.[11] Vanuit de RES-regio is er vaak vooral oog voor het belang van hernieuwbare opwek.[12]

De samenwerking binnen de RES-regio's vormt mede de basis voor samenwerking bij het integraal programmeren van de energie-infrastructuur in de regio. Het integraal programmeren heeft een bredere focus dan de RES omdat hierbij ook industrie, mobiliteit, landbouw en wonen nadrukkelijk worden meegenomen.[13]

Andersom kan ook de RES invloed hebben op de ontwikkeling van netcongestie. Het is van belang om bij de RES-plannen rekening te houden met de beschikbare netcapaciteit, om zo de netimpact van hernieuwbare opwek op land te verkleinen.[14] Op die manier kunnen RES-plannen bijdragen aan het verlichten van netcongestie.

[6] PBL (2023), Monitor RES 2023: Een voortgangsanalyse van de Regionale Energie Strategieën, 7 december 2023, p. 47-48
[7] RVO, Netcongestie, flexibel energieverbruik en opslag van energie, www.rvo.nl, geraadpleegd op 22 mei 2024
[8] PBL (2023), Monitor RES 2023: Een voortgangsanalyse van de Regionale Energie Strategieën, 7 december 2023, p. 15
[9] Minister van Klimaat en Energie (2023): Brief: Kabinetsaanpak Klimaatbeleid: Stimulering duurzame energie, 21 december 2023
[10] Ministerie van Economische Zaken en Klimaat e.a. (2019), Klimaatakkoord, 28 juni 2019
[11] NP RES (2021), Werkblad Integrale Netimpactanalyse
[12] TNO e.a. (2023), Reflectie op de provinciale Meerjarenprogramma's Infrastructuur Energie en Klimaat 1.0, 11 december 2023
[13] Ministerie van Economische Zaken en Klimaat e.a. (2022), Handreiking Integraal Programmeren versie 1.0, december 2022
[14] PBL (2023), Monitor RES 2023: Een voortgangsanalyse van de Regionale Energie Strategieën, 7 december 2023, p. 11

Het Landelijk Actieprogramma

Om netcongestie tegen te gaan hebben Rijk, provincies, gemeenten, netbeheerders[15], Autoriteit Consument en Markt (ACM)[16] en marktpartijen eind 2022 gezamenlijk het Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN) opgesteld.[17] Met dit actieprogramma willen deze partijen via een gezamenlijke aanpak netcongestie zoveel mogelijk beperken en voorkomen.[18] Het LAN richt zich op drie actielijnen (zie Figuur 2):

1. Sneller bouwen van netuitbreidingen
2. Sterker sturen op beschikbare netcapaciteit
3. Vergroten van flexibele capaciteit

Figuur 2 Het Landelijk Actieprogramma Netcongestie: actielijnen en actiehouders[19]

In aanvulling op het LAN heeft de demissionaire minister voor Klimaat en Energie in oktober 2023 nieuwe maatregelen afgekondigd om netcongestie tegen te gaan.[1] In april 2024 zijn deze maatregelen verder gespecificeerd in een nieuwe Kamerbrief.[20] De aanleiding voor de maatregelen is dat netcongestie niet alleen in toenemende mate een knelpunt voor grootverbruikers is, maar in de provincies Flevoland, Gelderland en Utrecht ook kleinverbruikers kan gaan raken. De nieuwe maatregelen dienen dit scenario te voorkomen en vertraging van woningbouw te beperken.

[15] De landelijke netbeheerder TenneT is verantwoordelijk voor het hoogspanningsnet. De regionale netbeheerders Liander (Flevoland, Noord-Holland, Zuid-Holland), Stedin (Utrecht, Zuid-Holland) en Westland Infra (Zuid-Holland) zijn verantwoordelijk voor het midden- en laagspanningsnet in de vier Randstedelijke provincies. Bron: Netbeheer Nederland, Onze leden, www.netbeheernederland.nl, geraadpleegd op 14 mei 2024

[16] De ACM houdt toezicht op de energiemarkt en stelt netcodes vast waarin de toegang tot het elektriciteitsnet geregeld wordt. Zie: ACM, Toezicht op de energiemarkt, www.acm.nl, geraadpleegd op 16 april 2024

[17] De concrete aanleiding voor het opstellen van het LAN was het volle elektriciteitsnet in Limburg en Noord-Brabant in juni 2022. In beide provincies ging het net op slot voor nieuwe of zwaardere netaansluitingen. Bron: Netbeheer Nederland e.a. (2022), Landelijk Actieprogramma Netcongestie, 21 december 2022

[18] Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (2022), Kamerbrief: Landelijk Actieprogramma Netcongestie, 20 december 2022

[19] Landelijk Actieprogramma Netcongestie, 21 december 2022 (eigen bewerking)

[20] Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (2024), Kamerbrief: Versnelling en uitbreiding maatregelen netcongestie Flevoland, Gelderland en Utrecht (FGU), 25 april 2024

De rol van de provincie bij netcongestie

De provincie heeft geen wettelijke taak in de elektriciteitsvoorziening. De netbeheerders zijn bij wet verantwoordelijk voor de netten waarover transport van elektriciteit plaatsvindt.[21] In artikel 83 van de Elektriciteitswet staat dat gemeenten en provincies geen regels mogen stellen aan de opwek, het transport en de levering van elektriciteit.[22] Deze taken liggen bij de netbeheerders. In het wetsvoorstel voor de nieuwe Energiewet is dit ook het geval, artikel 6.8 in dit wetsvoorstel is gelijk aan artikel 83 van de Elektriciteitswet.[23]

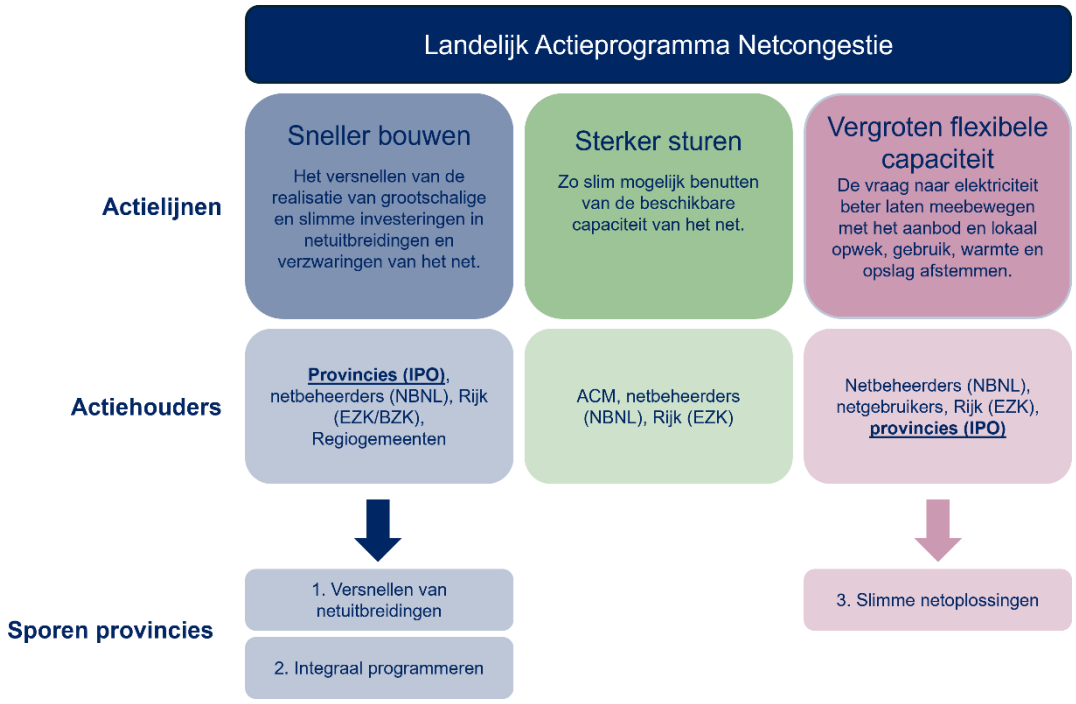
De provincie heeft echter wel degelijk een rol in de energie-infrastructuur en is een belangrijke speler in de aanpak van netcongestie. Provincies, Rijk en gemeenten hebben met elkaar afgesproken zich in te spannen om acute capaciteitsproblemen op het elektriciteitsnet tegen te gaan en daarbij de eigen rol actief in te vullen.[24] Naast de concrete provinciale taken bij de LAN-actielijnen 'Sneller bouwen' en 'Vergroten flexibele capaciteit' (zie hierna), geeft het LAN aan dat provincies een regierol hebben in de uitbreiding van de regionale energie-infrastructuur en het integraal programmeren van die energie-infrastructuur en verantwoordelijk zijn voor de bestuurlijke afstemming op regionaal niveau.[25] De provincie is verantwoordelijk voor het (mede-)opzetten van de energyboard[26], een bestuurlijk overleg waarin provincie, gemeenten, netbeheerders en soms ook andere partners bestuurlijke besluiten voorbereiden met betrekking tot de uitvoering van het LAN. Elke provincie heeft een energyboard.[27]

Daarnaast heeft de provincie nu en in de komende jaren een belangrijke rol in het leggen van de 'ruimtelijke puzzel', met energie als een essentieel puzzelstuk. Sinds 2022 neemt het Rijk weer meer regie in de ruimtelijke ordening van Nederland. Naast woningbouw, stedelijke ontwikkeling en de landbouwtransitie, gaat het daarbij nadrukkelijk over de transitie in de energievoorziening. De ruimtelijke vertaling van deze nationale opgaven en bijbehorende doelen in de regio ligt deels bij de provincie.[28] Dit betekent dat de provincie ook een grotere rol kan gaan spelen in 'energieplanologie': de ruimtelijke ordening van de energietransitie.[29] De provincie kan – zoals hierboven toegelicht – geen regels stellen aan de opwek, het transport en de levering van elektriciteit, maar kan wel regels stellen aan de energievoorziening met het oog op ruimtelijke belangen of milieubelangen. De Omgevingswet biedt hierbij meer ruimte door de verruiming van de reikwijdte van de wet van een goede ruimtelijke ordening naar een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving.[30]

Uitvoering LAN: provinciale sporen

De provinciale aanpak van netcongestie is nog in ontwikkeling. Wel is duidelijk dat de provincie een belangrijke rol heeft in twee van de drie actielijnen van het LAN; 'Sneller bouwen' en 'Vergroten flexibele capaciteit'. De rol van de provincie in deze actielijnen is verder uitgewerkt in drie provinciale sporen (zie Figuur 3). Binnen deze sporen werkt de provincie intensief samen met andere partijen, waaronder het Rijk, de netbeheerders en gemeenten.

[21] Art. 16, Elektriciteitswet 1998
[22] Art. 83, Elektriciteitswet 1998
[23] Tweede Kamer (2023), Voorstel van wet: Regels over energiemarkten en energiesystemen (Energiewet), 36 378, nr. 2
[24] Rijksoverheid (2023), Beleidsprogramma Klimaat - Bijlage 3, 30 juli 2023, p. 71
[25] Netbeheer Nederland e.a. (2022), Landelijk Actieprogramma Netcongestie, 21 december 2022
[26] Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (2022), Landelijk Actieprogramma Netcongestie, 22 december 2022, p. 26
[27] Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (2022), Kamerbrief: Landelijk Actieprogramma Netcongestie, 20 december 2022
[28] Rijksoverheid, Nationale regie in de ruimtelijke ordening, www.rijksoverheid.nl,17 mei 2022
[29] Netbeheerders pleiten voor meer energieplanologie (het sturen op de ruimtelijke ordening van de energietransitie) en zien daarbij ook een rol voor de provincie. Zie: Netbeheer Nederland, Zonder energieplanologie gaan we de klimaatdoelen niet halen, www.netbeheernederland.nl, 7 september 2023 & RO Magazine, De Opmars van de energieplanologie, www.romagazine.nl, 8 juni 2023
[30] Ook kunnen provincies met de experimenteerbepaling afwijken van artikel 83 van de Elektriciteitswet (en straks artikel 6.8 van de Energiewet). Tot slot valt batterij-opslag niet onder artikel 83 van de Elektriciteitswet (artikel 6.8 van de Energiewet) en is het voor provincies mogelijk om hier ook met het oog op de energievoorziening ruimtelijk op te sturen. Zie: Remijn e.a. (2023) Ruimtelijk sturen op netinpassing: onderzoek naar juridische instrumenten en praktijkvoorbeelden, p. 26

Figuur 3 Uitwerking Landelijk Actieprogramma Netcongestie in drie provinciale sporen

Spoor 1: Versnellen van netuitbreidingen

Bij het versnellen van netuitbreidingen stuurt de provincie op het sneller realiseren van uitbreidingen van het elektriciteitsnet die al op de planning staan. In het LAN is vastgelegd dat provincies de taak hebben om samen met netbeheerders en gemeenten te komen tot het versnellen van uitbreidingsprojecten op provinciaal niveau.[31] Procedures kunnen bijvoorbeeld worden versneld door meer onderlinge afstemming tussen overheden en netbeheerders.

Spoor 2: Integraal programmeren

De provincie stuurt daarnaast op de uitbreiding van het elektriciteitsnet op de (middel)lange termijn.[32] Dit doet zij door het prioriteren van uitbreidingsprojecten en het integraal programmeren van de energie-infrastructuur.[33] Integraal programmeren is het in samenhang werken aan het energiesysteem, ruimtelijke ordeningsvraagstukken en sectorale plannen (zie Figuur 4). Vanwege netcongestie moet er worden geprioriteerd welke netuitbreidingen voorrang krijgen. Deze prioritering heeft effect op (mogelijkheden voor) ruimtelijke en sectorale ontwikkelingen.

Figuur 4 Integraal Programmeren[34]

[31] Netbeheer Nederland e.a. (2022), Landelijk Actieprogramma Netcongestie, 21 december 2022
[32] Het Integraal Programmeren heeft met name betrekking op de periode 2030-2050. Zie: Rijksoverheid e.a. (2023), Bouwstenen voor een energievisie, www.ipo.nl, geraadpleegd op 16 april 2024
[33] IPO, Integraal programmeren voor energie-infrastructuur, www.ipo.nl, 10 januari 2023
[34] Rijksoverheid e.a. (2023), Bouwstenen voor een energievisie, www.ipo.nl, geraadpleegd op 16 april 2024 (eigen bewerking)

Op basis van een afwegingskader[35] prioriteert de provincie bepaalde projecten.[36] De geprioriteerde projecten neemt zij op in het provinciaal Meerjarenplan Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK). Uit de prioritering van netuitbreidingen volgen acties om deze projecten te versnellen.[37] Daarnaast krijgen de projecten in het pMIEK meer prioriteit in de planning van netbeheerders.[38] Op basis van een ministeriële regeling zijn netbeheerders verplicht om in hun planning rekening te houden met het pMIEK.[39]

Spoor 3: Slimme netoplossingen

Provincies kunnen netcongestie ook tegengaan door in te zetten op slimme oplossingen die zorgen voor een betere afstemming van vraag en aanbod op het bestaande elektriciteitsnet. Denk aan decentrale energiesystemen zoals energiehubs of het slim laden van elektrische auto's. In een decentraal energiesysteem stemmen energieverbruikers onderling opwek, verbruik en eventueel opslag af. Bedrijven kunnen dan bijvoorbeeld gezamenlijk een kleinere aansluiting op het net afsluiten dan de cumulatieve individuele aansluitingen.[40] De provincie kan randvoorwaarden scheppen voor decentrale energiesystemen door partijen met elkaar te verbinden, kennis te delen of initiatieven financieel te ondersteunen. Daarnaast kan de provincie waar mogelijk andere slimme oplossingen, zoals slim laden, stimuleren.

2. Probleemstelling en onderzoeksvragen

Met dit onderzoek wil de Rekenkamer de provincies Flevoland, Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland meer inzicht bieden in de wijze waarop zij vorm en invulling (kunnen) geven aan hun rol bij het tegengaan van netcongestie. De rol van de provincie bij het tegengaan van netcongestie is nog volop in ontwikkeling. Er is daarom veel aandacht voor wat de provincies van elkaar kunnen leren, voor hoe de provincie zich positioneert in de samenwerking met netbeheerders en medeoverheden en in hoeverre het handelen van de provincie aansluit bij de mogelijkheden en verplichtingen die zij heeft.

Centrale onderzoeksvraag

Hoe geeft de provincie vorm en invulling aan haar rol bij het tegengaan van netcongestie?

We beantwoorden de centrale onderzoeksvraag aan de hand van de volgende zeven deelvragen:

1. Hoe is de provinciale aanpak van netcongestie tot stand gekomen?
2. Hoe maakt de provincie gebruik van de mogelijkheden die zij heeft bij het versnellen van het uitbreiden van het elektriciteitsnet (spoor 1)?
3. Hoe geeft de provincie invulling aan het integraal programmeren van energie-infrastructuur (spoor 2) en in hoeverre maakt zij keuzes in samenhang met ruimtelijke en sectorale ontwikkelingen?
4. Hoe maakt de provincie gebruik van de mogelijkheden die zij heeft bij het komen tot slimme netoplossingen (spoor 3)?

[35] Vanuit de Werkgroep Integraal Programmeren wordt er gestreefd naar uniformiteit qua afwegingskaders die in de verschillende pMIEK's gebruikt worden. De handreiking Integraal Programmeren bevat instructies aan provincies over het opstellen van het afwegingskader.

[36] Ministerie van Economische Zaken e.a. (2022), Handreiking Integraal Programmeren versie 1.0 Bijlage 9: Afwegingskader, december 2022

[37] Rijksoverheid e.a. (2024), pMIEK-uitvoeringsaanpak, 8 februari 2024

[38] Werkgroep Integraal Programmeren (2022), Handreiking uitwerking PMIEK, 12 december 2022

[39] Art. 2.5.2, Regeling investeringsplan en kwaliteit elektriciteit en gas

[40] Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, RVO (2023), Nationaal Plan Energiesysteem Bijlage B: Ontwikkelpaden ketens van het energiesysteem, 1 december 2023

5. Op welke andere manieren werkt de provincie aan het tegengaan van netcongestie en in hoeverre is er samenhang tussen deze manieren en de acties in de drie sporen?
6. Hoe geeft de provincie vorm en invulling aan haar regisserende en samenwerkende rol in de energyboard en hoe maakt zij keuzes samen met de andere boardleden?
7. Wat kunnen de provincies van elkaar leren bij het tegengaan van netcongestie?

3. Afbakening

Het onderzoek richt zich op:

- De rol van de provincie bij het tegengaan van netcongestie binnen de provinciale sporen die voortkomen uit het LAN:
  1. Versnellen van netuitbreidingen
  2. Integraal programmeren
  3. Slimme netoplossingen
- De manier waarop energie-infrastructuur een plek krijgt binnen het ruimtelijk beleid van de provincie.
- De manier waarop de provincie de netcongestieproblematiek en -aanpak onder de aandacht brengt bij andere relevante beleidsvelden.
- De manier waarop de provincie het samenwerkingsproces met netbeheerders en gemeenten (mede) heeft ingericht in de energyboard en hoe de provincie binnen deze samenwerking functioneert.
- De punten waarop provincies van elkaar kunnen leren wat betreft hun aanpak van netcongestie.
- De bovenstaande aspecten ten minste tot en met het tweede kwartaal van 2024. Belangrijke ontwikkelingen die later plaatsvinden worden zoveel mogelijk meegenomen.

Het onderzoek richt zich niet op:

- Het beoordelen van het handelen van partijen waarmee de provincie samenwerkt, zoals het Rijk, gemeenten en netbeheerders.
- Provinciaal beleid ten aanzien van andere vormen van energie dan elektriciteit.
- Het beoordelen van het provinciaal ruimtelijk beleid.
- Specifieke netinfrastructurele projecten.
- Het analyseren van de oorzaken van netcongestie.

4. Werkwijze

Deze paragraaf bevat een uitwerking van de onderzoeksvragen en beschrijft op welke wijze de beantwoording van de vragen zal plaatsvinden.

1. Hoe is de provinciale aanpak van netcongestie tot stand gekomen?

De beantwoording van deze vraag geeft inzicht in de totstandkoming van de provinciale aanpak van netcongestie. Dit hangt samen met de ontwikkeling van netcongestie in de provincie. We beschrijven daarom ook de ontwikkeling van netcongestie in de provincie, waarbij we tevens aandacht besteden aan de landelijke ontwikkelingen. De ontwikkeling en mate van netcongestie geven we zowel in woord als in beeld weer.

We beschrijven hoe de landelijke aanpak van netcongestie tot stand is gekomen. Dit betreft de totstandkoming van het LAN en de energyboards en de rol van de provincie hierin. Vervolgens geven we inzicht in de aanpak van netcongestie van de provincie, hoe deze zich heeft ontwikkeld en welke actoren daarbij zijn betrokken. Hierbij komen ook de wettelijke kaders en bevoegdheden van de provincie aan bod.

Voor de beantwoording van deze vraag maken we gebruik van (beleids)documenten van de provincie over netcongestie, rapporten en overzichten van de netbeheerders, het LAN en overige (beleids)documenten op regionaal en nationaal niveau op het gebied van energie-infrastructuur en netcongestie. Daarnaast baseren we ons op gesprekken met experts, provincies, IPO, EZK en netbeheerders.

2. Hoe maakt de provincie gebruik van de mogelijkheden die zij heeft bij het versnellen van het uitbreiden van het elektriciteitsnet (spoor 1)?

Bij het beantwoorden van deze vraag gaan we na hoe de provincie bijdraagt aan het versnellen van netuitbreidingen en beoordelen we in hoeverre zij hier actief op inzet. Ook bekijken we of de mogelijkheden van de provincie om netuitbreidingen te helpen versnellen toereikend zijn. We besteden specifiek aandacht aan: monitoring, afstemmen over bevoegd gezag, vergunningverlening, grondverwerving en ondersteuning van gemeenten. De provincie kan bijdragen aan het versnellen van netinfrastructurele projecten door toe te zien op gedegen monitoring van lopende projecten, door snel tot overeenstemming te komen over het bevoegd gezag, door een actieve rol in te nemen in vergunningverlening en grondverwerving (waar mogelijk en wenselijk), en door gemeenten actief te ondersteunen aansluitend bij hun behoeften.

Voor het beantwoorden van deze vraag gebruiken we het LAN, handreikingen van het ministerie van EZK, beleidsdocumenten van de provincie en gesprekken met de provincie, gemeenten, IPO, VNG, EZK en netbeheerders.

3. Hoe geeft de provincie invulling aan het integraal programmeren van de energie-infrastructuur (spoor 2) en in hoeverre maakt zij keuzes in samenhang met ruimtelijke en sectorale ontwikkelingen?

De beantwoording van het eerste deel van deze vraag maakt duidelijk hoe de provincie het integraal programmeren van de regionale energie-infrastructuur en het prioriteren van energie-infrastructuur projecten aanpakt. We kijken daarbij ook naar wat de provincie nodig heeft om haar rol bij het integraal programmeren te kunnen vervullen. We onderzoeken onder meer hoe (het afwegingskader voor) de prioritering van energie-infrastructuur projecten tot stand komt. We kijken terug op de totstandkoming van de eerste pMIEK, maar nemen ook het huidige proces van integraal programmeren (het nu en in de komende maanden komen tot een energievisie en een pMIEK 2.0) en de borging van het integraal programmeren in het ruimtelijk beleid mee. Bij het beantwoorden van het tweede deel van de vraag beoordelen we of de provincie keuzes met betrekking tot de energieinfrastructuur in haar energievisie en pMIEK in samenhang maakt met ruimtelijke en sectorale ontwikkelingen.

Voor het beantwoorden van deze vraag analyseren we (concept)beleidsdocumenten van de provincie (onder andere pMIEK, energievisie en indien beschikbaar het pMIEK uitvoeringsprogramma) en landelijke beleidskaders voor integraal programmeren (onder andere het LAN en handreikingen van de Werkgroep Integraal Programmeren (WIP)). Daarnaast maken we gebruik van interviews met de provincie en gemeenten, netbeheerders en leden van de WIP.

4. Hoe maakt de provincie gebruik van de mogelijkheden die zij heeft bij het komen tot slimme netoplossingen (spoor 3)?

Het beantwoorden van deze vraag maakt duidelijk in hoeverre de provincie een actieve rol speelt in het stimuleren van slimme netoplossingen en wat zij nodig heeft om dit te kunnen doen. De provincie agendeert door het initiatief te nemen om partijen, zoals gemeenten, bedrijven(terreinen) en andere partners bij elkaar te brengen en kansrijke gebieden voor bijvoorbeeld energiehubs te identificeren. We kijken ook naar hoe de provincie lopende initiatieven voor slimme oplossingen ondersteunt. De provincie kan ondersteunen door financiële subsidies en door de inzet van haar netwerk en expertise.

Voor het beantwoorden van deze vraag analyseren we relevante (beleids)documenten en subsidieregelingen van de provincie, het LAN en maken we onder andere gebruik van gesprekken met de provincie, netbeheerders, EZK en het IPO.

5. Op welke andere manieren werkt de provincie aan het tegengaan van netcongestie en in hoeverre is er samenhang tussen deze manieren en de acties in de drie sporen?

Deze vraag richt zich op de manier waarop het onderwerp netcongestie een rol speelt in het handelen van de provincie buiten de drie provinciale sporen vanuit het LAN. We onderzoeken of de provincie het onderwerp netcongestie meeneemt in beleidsvelden die met de thematiek te maken hebben en of dit in samenhang gebeurt met de provinciale aanpak vanuit de drie sporen. De relatie met de RES[41], de Cluster Energie Strategieën (CES)[42], de Regionale Aanpak Laadinfrastructuur (RAL)[43] en overig beleid ten aanzien van energiebesparing en energie-infrastructuur komt hier ook aan bod. We kijken naar de samenhang tussen de aanpak van netcongestie en andere (rijks)programma's en hebben daarbij aandacht voor verschillende schaalniveaus en hoe de provincie hierbinnen functioneert en kan functioneren.

Voor het beantwoorden van deze vraag analyseren we onder andere (concept)beleidsdocumenten van de provincie en het LAN. Daarnaast maken we gebruik van interviews, onder andere met de provincie en gemeenten.

6. Hoe geeft de provincie vorm en invulling aan haar regisserende en samenwerkende rol in de energyboard en hoe maakt zij keuzes samen met de andere boardleden?

Bij deze vraag staat de samenwerking in de energyboard tussen provincie en andere partijen centraal. De provincie is een belangrijke speler, maar uiteindelijk kan netcongestie alleen opgelost worden samen met netbeheerders en andere betrokken partijen. De provincie heeft een regierol in de energyboard. Deze manier van samenwerken is zowel voor de provincie als voor netbeheerders, gemeenten, Rijk en andere betrokkenen nieuw. Het beantwoorden van deze onderzoeksvraag geeft inzicht in het samenwerkingsproces en het concrete handelen van de provincie én in de onderliggende dynamiek en dilemma's van een samenwerking tussen publieke en private partners en tussen verschillende overheidslagen.

Voor het beantwoorden van deze vraag voeren we zowel bestuurlijk als ambtelijk gesprekken met betrokkenen bij de energyboard. In deze gesprekken is er niet alleen aandacht voor de inhoud van de samenwerking maar ook voor het

[41] Zie voor meer informatie: Nationaal programma regionale energiestrategie, Werkwijze, www.regionale-energiestrategie.nl
[42] Zie voor meer informatie: Platform verduurzaming energie, Cluster Energie Strategieën (CES), www.verduurzamingindustrie.nl
[43] Zie voor meer informatie: Nationale agenda laadinfrastructuur, Samenwerkingsregio's, www.agendalaadinfrastructuur.nl

proces en de onderlinge verhoudingen. Ook bij het bespreken van de verschillende sporen en andere provinciale acties op het gebied van netcongestie zullen we ingaan op de rol van de energyboard en het functioneren van de samenwerking. Tot slot zullen ook gesprekken metIPO, EZK, VNG en Netbeheer Nederland en inzicht geven in de samenwerking en de regierol van de provincie.

7. Wat kunnen de provincies van elkaar leren bij het tegengaan van netcongestie?

Voor de beantwoording van deze vraag maken we een vergelijking van de uitkomsten van de onderzoeken in de vier provincies. Het onderzoek maakt inzichtelijk op welke onderdelen de aanpak van de vier provincies van elkaar verschilt en welke lessen de provincies van elkaar kunnen leren. Hierbij houden we rekening met de verschillen in context die er tussen de provincies zijn.

5. Beoordelingskader

Om tot bevindingen te kunnen komen wordt een beoordelingskader gehanteerd. In Tabel 1 is het voorlopig beoordelingskader opgenomen. De Randstedelijke Rekenkamer zal dit voorlopige beoordelingskader bespreken met ambtelijk betrokkenen. Mede op basis van inzichten uit deze gesprekken, komen we tot een definitief beoordelingskader.

Tabel 1. Concept beoordelingskader netcongestie

Criterium	Uitwerking
Onderzoeksvraag 1	Hoe is de provinciale aanpak van netcongestie tot stand gekomen?
N.v.t.	*Beschrijvend deel over wanneer en hoe de provincie is begonnen met een aanpak om netcongestie tegen te gaan. Dit hangt samen met de ontwikkeling van netcongestie in de provincie, deze zullen we daarom ook kort beschrijven.*
Onderzoeksvraag 2	Hoe maakt de provincie gebruik van de mogelijkheden die zij heeft bij het versnellen van het uitbreiden van het elektriciteitsnet (spoor 1)?
De provincie is voldoende actief in het versnellen van de realisatie van netinfrastructuur	De provincie zet zich actief in om de realisatie van netinfrastructuur te versnellen, conform het LAN.
Onderzoeksvraag 3	Hoe geeft de provincie invulling aan het integraal programmeren van energie-infrastructuur (spoor 2) en in hoeverre maakt zij keuzes in samenhang met ruimtelijke en sectorale ontwikkelingen?
a. De provincie komt tot een afwogen keuze m.b.t. het prioriteren van concrete energie-infrastructuur projecten	De provincie prioriteert energie-infrastructuurprojecten in haar pMIEK op basis van een afwegingskader gebaseerd op de handreiking uitwerking pMIEK.
b. De provincie stemt de energie-infrastructuur af op ruimtelijke en sectorale ontwikkelingen	De provincie neemt ruimtelijke en sectorale ontwikkelingen mee in haar energievisie en het pMIEK.
c. De provincie borgt het integraal programmeren in ruimtelijk beleid	De provincie heeft integraal programmeren opgenomen in het eigen beleidsproces en de keuzes die volgen uit het integraal programmeren komen terug in het ruimtelijk provinciaal beleid.

Criterium	Uitwerking
Onderzoeksvraag 4	Hoe maakt de provincie gebruik van de mogelijkheden die zij heeft bij het komen tot slimme netoplossingen (spoor 3)?
De provincie stelt zich op als actieve netwerkpartner om slimme netoplossingen te stimuleren	De provincie neemt initiatief om partijen, zoals gemeenten, bedrijven(terreinen) en andere partners bij elkaar te brengen en zet haar *resources* zoals (toegang tot) kennis en financiële middelen in om slimme netoplossingen te stimuleren en maatschappelijke spelers verder te helpen met slimme netoplossingen.
Onderzoeksvraag 5	Op welke andere manieren werkt de provincie aan het tegengaan van netcongestie en in hoeverre is er samenhang tussen deze manieren en de acties in de drie sporen?
De provincie heeft haar aanpak van netcongestie ingebed in andere beleidsvelden	Binnen de ambtelijke organisatie wordt het onderwerp netcongestie binnen de relevante beleidsvelden onder de aandacht gebracht en onderneemt de provincie indien nodig actie buiten de drie provinciale sporen vanuit het LAN.
Onderzoeksvraag 6	Hoe geeft de provincie vorm en invulling aan haar regisserende en samenwerkende rol in de energyboard en hoe maakt zij keuzes samen met de andere boardleden?
De provincie werkt conform de samenwerkingsprincipes energyboards	De provincie vult haar rol in de energyboard in conform de samenwerkingsprincipes van IPO, VNG en NBNL. Deze partijen hebben afgesproken om de energyboard te laten uitgroeien tot dé energysysteemtafel in de provincie. Een tafel waar de verschillende sporen worden uitgevoerd, gecoördineerd en gemonitord. Voor de samenwerking aan deze tafel zijn principes geformuleerd met daarbij aandacht voor de regierol van de provincie.
Onderzoeksvraag 7	Wat kunnen de provincies van elkaar leren bij het tegengaan van netcongestie?
N.v.t.	*Beschrijvend deel waarin we de provincies onderling met elkaar vergelijken, hieruit lessen trekken en suggesties doen voor mogelijk beleid of acties.*

Ad 1 Bij onderzoeksvraag één zijn er geen criteria opgenomen. Dit is een beschrijvende vraag die zich richt op de feitelijke totstandkoming van de provinciale aanpak van netcongestie.

Ad 2 In het LAN staan acties om het bouwen van netinfrastructuur te versnellen. Bij afstemming over bevoegd gezag, vergunningverlening en grondverwerving worden decentrale overheden genoemd als belangrijke actoren.[44] Daarnaast wordt in een handreiking voor de uitwerking van het pMIEK ook monitoren als belangrijk element van het versnellen genoemd.[45]

Ad 3 Voor het integraal programmeren heeft het Rijk enkele handreikingen voor provincies opgesteld. In deze handreikingen[46] staat beschreven hoe het proces van integraal programmeren eruit moet zien. Integraal programmeren is een gezamenlijk proces (met overheden en netbeheerders) gericht op het ontwerpen en plannen én keuzes maken over toekomstige energie-infrastructuur. Dit proces vindt plaats in nauwe samenhang met ruimtelijke en sectorale planvorming.[47]

Ad 4 In het LAN staan acties om slimme oplossingen te stimuleren. Naast betrokkenheid bij de initiatiefase van slimme oplossingen (aanjagen), noemt het LAN het ondersteunen van slimme oplossingen door middel van kennis, informatie, vergunningen en financiële middelen.[48] Ook het NPE noemt bij ontwikkelpaden ketens energiesysteem de provincie als één van de belangrijke actoren bij het ontwikkelen van energyhubs.[49]

[44] Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (2022), Landelijk Actieprogramma Netcongestie, 22 december 2022, p. 11-12
[45] Rijksoverheid e.a. (2024), pMIEK-uitvoeringsaanpak, 8 februari 2024
[46] Ministerie van EZK e.a. (2022), Handreiking Integraal Programmeren versie 1.0, 12 december 2022, Rijksoverheid e.a. (2023) Bouwstenen voor een energievisie, september 2023, Rijksoverheid e.a. (2024), pMIEK-uitvoeringsaanpak, 8 februari 2024
[47] Ministerie van EZK e.a. (2022), Handreiking Integraal Programmeren versie 1.0, p. 14
[48] Ministerie van EZK e.a. (2022), Handreiking Integraal Programmeren versie 1.0, p. 21-22
[49] Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, RVO (2023), Nationaal Plan Energiesysteem Bijlage B: Ontwikkelpaden ketens van het energiesysteem, p. 112

Ad 5 Het tegengaan van netcongestie vraagt om een integrale aanpak waarbij verschillende afdelingen van de provincie betrokken zijn.[50] Deze vraag biedt tevens ruimte om eventuele nieuwe ontwikkelingen te kunnen onderzoeken, als deze buiten de huidige drie provinciale sporen vallen.

Ad 6 Provincies, het Rijk en andere overheden hebben met elkaar afgesproken zich in te spannen om acute capaciteitsproblemen op het elektriciteitsnet tegen te gaan en daarbij de eigen rol actief in te vullen en dit onderling af te stemmen.[51] Dit commitment aan een actieve invulling van de eigen rol vormt mede de basis voor de criteria waar de provincie op wordt beoordeeld. Bovendien heeft de provincie een regierol gekregen in regionale coördinatie van de inspanningen tegen netcongestie.[52] Deze regierol krijgt onder andere invulling in het inrichten van het proces rondom de energyboard zoals wordt beschreven in de Handreiking energyboards.[53]

Ad 7 Bij onderzoeksvraag zeven zijn er geen criteria opgenomen. Dit is een beschrijvende vraag die zich richt op de vergelijking tussen de Randstedelijke provincies.

Collaborative governance

De samenwerking tussen provincie, andere overheidslagen en netbeheerders bij het tegengaan van netcongestie is een vorm van ‘collaborative governance’ (netwerksamenwerking). Er is sprake van collaborative governance als overheden onderling én met niet-overheidspartners samenwerken op gelijkwaardig niveau en de partijen elkaar nodig hebben om bepaalde beleidsdoelen te halen.[54] Dit is bij het tegengaan van netcongestie het geval. Bij de zesde onderzoeksvraag staat de samenwerking in de energyboard tussen de provincie en andere partijen centraal. Naast het beoordelen of de provincie zich houdt aan de samenwerkingsprincipes energyboards (zie Tabel 1, onderzoeksvraag 6), willen we het handelen van de provincie ook bezien vanuit een verdiepend perspectief op de samenwerking. We willen hier dieper op ingaan omdat de provincie een regierol heeft gekregen bij het tegengaan van netcongestie. Bij het tegengaan van netcongestie zijn rollen en bevoegdheden verdeeld over verschillende partijen. Dit maakt het aspect van samenwerken en een goede invulling van de regierol extra belangrijk.

Bij collaborative governance kunnen zich specifieke dilemma’s voordoen.[55] Vanuit wetenschappelijke literatuur over collaborative governance hebben we een aantal voorlopige dillema’s geselecteerd, die inzicht kunnen geven in het samenwerken binnen de energyboard en de keuzes die de provincie samen met de andere betrokkenen moet of kan maken. Deze dilemma’s zijn weergegeven in Tabel 2. Omdat deze dilemma’s vooral inzicht bieden en geen beoordelingscriteria zijn, staan ze in een aparte tabel.

[50] Zie bijvoorbeeld het LAN waarin het integreren van slimme oplossingen en verduurzamingsopgaven gesuggereerd wordt.
[51] Rijksoverheid (2023), Beleidsprogramma Klimaat - Bijlage 3, 30 juli 2023, p. 71. Zie ook: Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
[52] Minister van Klimaat en Energie (2022), Kamerbrief: Voorzienings- en leveringszekerheid energie, 17 november 2022. Zie ook: Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (2022) Landelijk Actieprogramma Netcongestie Bijlage 1, 22 december 2022
[53] Rijksoverheid, IPO e.a. (2023) Handreiking energyboards (conceptversie), augustus 2023
[54] Huiting Qi en Bing Ran (2023), Paradoxes in collaborative governance en Chris Ansell en Alison Gash (2007), Collaborative Governance in Theory and Practice p. 544
[55] Zie voor een overzicht van paradoxen bij *collaborative governance*: Huiting Qi en Bing Ran (2023), Paradoxes in collaborative governance

Tabel 2. Concept aanvulling op het beoordelingskader netcongestie: dilemma's

Dilemma	Onderwerp	Uitwerking dilemma
Onderzoeksvraag 6	Hoe geeft de provincie vorm en invulling aan haar regisserende en samenwerkende rol in de energyboard en hoe maakt zij keuzes samen met de andere boardleden?	
Dilemma's bij *Collaborative Governance*	Inclusie – Efficiëntie	In de samenwerking binnen de energyboard is er een spanning tussen het belang van inclusie van verschillende actoren en het belang van een efficiënt proces.
	Gericht op gesprek – Doelgericht	In een samenwerking met zowel publieke als private partijen zoals in de energyboard is het gesprek van groot belang. Het onderling afstemmen en vertrouwen kweken kost veel tijd. De samenwerking heeft ook een concreet doel: het oplossen van netcongestie. Een gerichtheid op het doel staat op gespannen voet met aandacht voor het deliberatieve proces en het opbouwen van de relatie.
	Autonomie – Autoriteit	Er is een spanning tussen de autonomie van de individuele deelnemers en de mate van autoriteit die de samenwerking (energyboard) als zodanig heeft.
	Interne Legitimiteit – Externe legitimiteit	Het handelen van de energyboard heeft invloed op de mate waarin de partijen aan tafel elkaar als legitieme partners zien maar ook op de mate waarin de energyboard door 'buitenstaanders' (gemeenten, andere afdelingen binnen provincie) als legitiem gezien wordt. Een dilemma ontstaat als handelingen de ene vorm van legitimiteit bevorderen maar de andere belemmeren.
	Pragmatisch machtsverschil – Normatief gelijkwaardig	Binnen de samenwerking hebben de deelnemers eigen bevoegdheden die hen een bepaalde mate van macht geven. Tegelijk is het van belang om op basis van gelijkwaardigheid samen te werken en recht te doen aan de belangen die de verschillende deelnemers vertegenwoordigen. Tussen deze principes is er een spanningsveld.

6. Organisatie, rapportage, planning en procedure

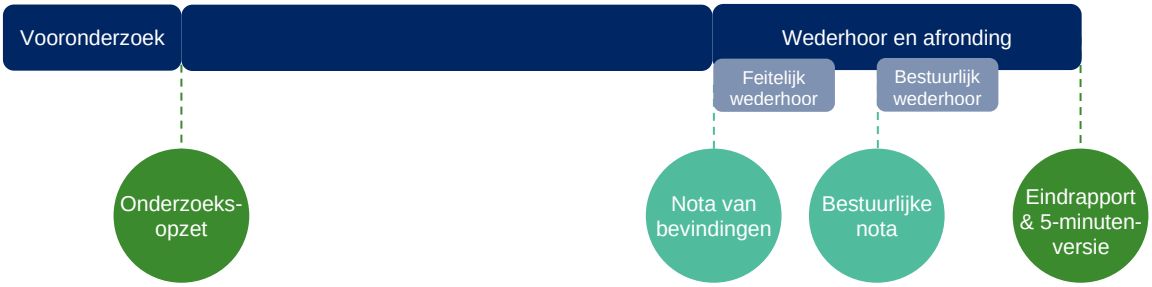
Organisatie

Dit onderzoek wordt uitgevoerd door:

- Reinier van Baaren (onderzoeker)
- Saskia van Broekhoeven (onderzoeker)
- Barbara Heebels (projectleider)
- Hanneke Kastelijns (onderzoeker)
- Annalies Teernstra (reviewer)

Rapportage, planning & procedure

De Rekenkamer stelt een rapport op waarin de bevindingen staan uitgeschreven. Deze concept-Nota van bevindingen wordt bij de provincie voorgelegd voor feitelijk wederhoor. Na het feitelijk wederhoor wordt de Bestuurlijke nota opgesteld. Deze nota bevat de conclusies en aanbevelingen. De Bestuurlijke nota zal worden voorgelegd voor bestuurlijk wederhoor. Voorafgaand aan het bestuurlijk wederhoor kan eventueel een gesprek plaatsvinden met de verantwoordelijk gedeputeerde. De Bestuurlijke nota, de reactie van GS en het nawoord van de Rekenkamer vormen samen het eindrapport. In Figuur 5 zijn de fasen van het onderzoek en de verschillende producten weergegeven. Het streven is om het rapport in het eerste kwartaal van 2025 te publiceren.

Figuur 5 Onderdelen en producten onderzoek

Colofon

Randstedelijke Rekenkamer
Teleportboulevard 110
1043 EJ Amsterdam
020 – 58 18 585
info@randstedelijke-rekenkamer.nl
www.randstedelijke-rekenkamer.nl
Volg ons op LinkedIn via: Randstedelijke Rekenkamer

Provincie Noord-Holland

Commissie Leefomgeving

Dossiernummer	15785
Extern Zaak ID	2261366
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	1 juli 2024
Agendapunt	17.b
Titel	Energie en Klimaat: Analyse zonneladder (B-agenda 01-07-2024)
Organisatieonderdeel	BEL/EN

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Leefomgeving	1 juli 2024

Toelichting

Uit bestuurlijke afspraken van 26 oktober 2023 (Kamerstuk 32813, nr. 1310) volgt dat opstellingen voor zonne-energie op landbouw- en natuurgrond alleen mogelijk zijn als de ladder is doorlopen en wordt voldaan aan uitzonderingsgronden. Om deze gronden te duiden en concretiseren heeft adviesbureau RHDHV deze analyse uitgevoerd.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

S. Lodema

BEL/EN

Telefoonnummer +31235145148
lodemas@noord-holland.nl

Verzenddatum

12 JUNI 2024

Kenmerk

2261366/2261368

Uw kenmerk

Betreft: analyse zonneladder

Geachte leden,

Hierbij verzoeken wij u deze brief (met bijlagen) ter bespreking op de B-agenda van de commissie Leefomgeving van 24 juni 2024 te plaatsen.

Wat is de reden?

De commissie heeft aangegeven dit onderwerp te willen behandelen.

Er zijn bestuurlijke afspraken gemaakt tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen over de aanscherping van de voorkeursvolgorde zon ('zonneladder'), zoals opgenomen in de Kamerbrief van 26 oktober 2023 (Kamerstuk 32813, nr. 1310). Daarbij is onder meer afgesproken dat de zonneladder in de omgevingsverordeningen van de provincies worden opgenomen. Daarnaast volgt ook uit ons eigen coalitieakkoord de ambitie tot aanscherping.

Op 21 mei jl. hebben GS het ontwerp van de derde herziening van de OVNH2022 vastgesteld. Hierin is de zonneladder opgenomen in artikel 6.39a, in de vorm van een instructienorm aan gemeenten. Deze instructienorm houdt in dat gemeenten, bij het opstellen van omgevingsplannen die het oprichten van opstellingen voor zonne-energie mogelijk maken, de volgende voorkeursvolgorde in acht dienen te nemen:

1. daken en gevels;
2. terreinen en objecten binnen bebouwd gebied;
3. terreinen en objecten in het landelijk gebied;
4. landbouw- en natuurgronden.

Het is dus aan gemeenten om in hun omgevingsplannen te motiveren hoe en waarom ze zijn gekomen tot het toelaten van opstellingen voor

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

zonne-energie op daken en/of terreinen binnen en/of buiten bebouwd gebied en/of op landbouw- en natuurgronden.

Daarnaast is in het ontwerp van de derde herziening van de OVNH2022 de regeling voor zonne-energie in landelijk gebied (artikel 6.39b) aangepast. Kort samengevat komt deze aanpassing erop neer dat extra eisen aan omgevingsplannen wordt gesteld als deze opstellingen voor zonne-energie op landbouwgronden mogelijk maken. Opstellingen voor zonne-energie mogen in dat geval alleen:

a. op landbouwgrond in combinatie met een substantiële agrarische functie;
b. op landbouwgrond die op basis van bestuurlijk bindende afspraken in transitie is of op gronden die minder geschikt worden voor een landbouwfunctie door verzilting, vernatting, bodemdaling, omvang, of ongunstige geografische ligging en deze opstellingen financieel bijdragen aan het mogelijk maken van de gebiedsgerichte opgaven voor een maximale periode van dertig jaar; of
c. wanneer betekenisvol wordt bijgedragen aan de vermindering van de netcongestie dan wel wanneer hiermee een efficiënter netwerkgebruik wordt gerealiseerd.

Voor opstellingen voor zonne-energie waarvan op 26 oktober 2023 het participatietraject al in een vergevorderd stadium was en voor uitwerkingen van adequaat geparticipeerde RES-zoekgebieden gelden deze extra vereisten niet (overgangsrecht).

Om deze extra eisen voor zon op landbouwgrond te duiden en te concretiseren heeft advies- en ingenieursbureau Royal HaskoningDHV (RHDHV) bijgaande analyse uitgevoerd. Hiernaast biedt het rapport ook inzicht in de mogelijkheden die op basis daarvan aanwezig lijken te zijn in de RES-zoekgebieden voor zon en de combinatie voor zon en wind. Gelet op het aanwezige brede bestuurlijke draagvlak in RES-zoekgebieden is de analyse ook primair daarop gericht.

Dit is tevens de belangrijkste beoogde functie van het nu voorliggende rapport: het is nodig/gewenst om de RES'en te bedienen en dient te worden beschouwd als een handreiking voor gemeenten met handvatten voor mogelijke omgang met de aanvullende beperkende regels voor landbouw- en natuurgronden zoals nu voorgesteld in het ontwerp van de derde herziening van de OVNH2022.
Bij het opstellen van omgevingsplannen is de regelgeving in de OVNH2022 voor gemeenten leidend. Uiteraard dienen deze omgevingsplannen daarnaast te voldoen aan alle andere geldende bepalingen uit de OVNH2022.

Bij veel uiteenlopende stakeholders is belangstelling voor dit rapport ontstaan omdat veel partijen bezig zijn met het vinden van adequate duiding en goede voorbeelden. Het gaat dan bijvoorbeeld om andere provincies en gemeenten, maar ook om brancheorganisaties als LTO-Noord (boeren en tuinders), Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE), Holland Solar (bedrijven uit de zonne-energiesector) en MNH (Natuur en Milieufederatie Noord-Holland).

Om het rapport openbaar te kunnen maken (door het bij wijze van handreiking te delen met belangstellenden) hebben GS er op 11 juni 2024 kennis van genomen en met de inhoud ingestemd.

Wat vragen wij aan de commissie?

Kennis te nemen van deze procesaanpak.

Om welk GS-besluit gaat het?

11 juni 2024, het college heeft kennis genomen van het rapport 'Analyse aangepaste voorkeursvolgorde zon' (RHDHV) en met de inhoud ingestemd.

Op welk door PS vastgesteld beleidskader is dit voorstel gebaseerd of wat is de wettelijke grondslag voor dit voorstel?

Omgevingsverordening NH2022.

Is dit voorstel eerder behandeld in een commissie of in PS?

Nee, er is geen eerdere behandeling geweest in een commissie of PS.

Wat zijn de effecten van het voorstel?

Het rapport kan na behandeling door GS met belangstellenden worden ten behoeve van kennisdeling.

Wat zijn de financiële aspecten/risico's?

Geen.

Met wie is dit (extern) afgestemd?

Er heeft alleen interne afstemming plaatsgevonden.

Heeft inwonersparticipatie plaatsgevonden? Op welke manier?

Nee. Er heeft geen (burger)participatie plaatsgevonden. Overigens heeft er wel participatie plaatsgevonden met de RES-partners (gemeenten) en verschillende brancheorganisaties middels 1:1 gesprekken en collectieve bijeenkomsten en presentaties met ruimte voor vragen, suggesties en discussie.

Wanneer en hoe is/wordt over dit besluit gecommuniceerd?

Alleen via de openbare besluitenlijst van GS.

Vindt er een evaluatie van dit besluit plaats?

Nee, er komt geen evaluatie.

Is er een link met Europa?

Nee, er is geen link met Europa.

Wat is de vervolgprocedure?

Binnen de beschikbare resterende ruimte van de aan te passen omgevingsverordening realiseren van het afgesproken RES-bod.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Rapport 'Analyse aangepaste voorkeursvolgorde zon' (RHDHV).

RAPPORT

Analyse aangepaste voorkeursvolgorde zon Provincie Noord-Holland

Consequenties van de Zonnebrief

Klant: Provincie Noord-Holland

Referentie: BI4996-125-104

Status: Concept/0000

Datum: 10 april 2024

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Contactweg 47
1014 AN Amsterdam
Netherlands
Mobility & Infrastructure

+31 88 348 95 00 **T**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Analyse aangepaste voorkeursvolgorde zon Provincie Noord-Holland

Referentie: BI4996-125-104
Status: **CONCEPT**
Datum: 10 april 2024
Projectnaam: Analyse zonnebrief Noord-Holland
Projectnummer: BI4996-125-104

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat mogelijk persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V.. Voordat publicatie plaatsvindt (of anderszins openbaarmaking), dient dit document te worden geanonimiseerd of dient toestemming te worden verkregen om dit document met persoonsgegevens te publiceren. Dit hoeft niet als wet- of regelgeving anonimiseren niet toestaat.

Inhoud

Inleiding **4**

Kamerbrief aangescherpte voorkeursvolgorde zon (Zonnebrief) 4

De uitzonderingsgronden 4

Doel van deze rapportage 5

Leeswijzer 5

Waar zijn uitzonderingsgronden van toepassing? **6**

Landbouwgrond 6

RES-zoekgebieden langs infrastructuur 7

1 Uitzonderingsgrond 1: Combinatie van een substantiële agrarische functie met een zonneveld (Agri-PV) **8**

1.1 Wat is Agri-PV? 8

1.2 Vormen van Agri-PV 10

1.2.1 Categorie 1: Agrarische activiteiten onder zonnepanelen 10

1.2.2 Categorie 2: Agrarische activiteiten tussen zonnepaneelrijen 11

1.2.3 Categorie 3: Agrarische activiteiten in combinatie met mobiele zonnepanelen 12

1.3 Combinatie van een substantiële agrarische functie met een zonneveld (Agri-PV) 14

1.4 Conclusies 15

2 Uitzonderingsgrond 2: Specifieke landbouwgronden **15**

2.1 Welke specifieke landbouwgronden zijn er? 15

2.1.1 Landbouwgrond in transitie waar bestuurlijk bindende afspraken over zijn gemaakt 15

2.1.2 Gronden die (nu of in de toekomst) minder geschikt zijn als landbouwgrond 17

2.1.3 Gronden die bijdragen aan gebiedsgerichte opgaven 20

2.2 Conclusies 22

3 Uitzonderingsgrond 3: Zonnevelden als oplossing voor netcongestie of efficiënter gebruik maken van het elektriciteitsnetwerk **22**

3.1 Zonnevelden als oplossing voor netcongestie of efficiënter gebruik van het elektriciteitsnetwerk 22

3.2 Conclusies 28

4 Uitzonderingsgrond 4: Projecten in vergevorderd stadium van participatie **29**

4.1 Mate van financiële participatie 29

4.2 Mate van invloed op ontwerp en communicatie (procesparticipatie) 30

4.3 Vergevorderde participatietrajecten 30

4.4 Conclusies 33

5 Consequenties voor zoekgebieden 34
Noord-Holland Noord 35
Deelregio Kop van Noord-Holland 35
Deelregio West-Friesland 38
Deelregio Alkmaar en omgeving 41
Noord-Holland Zuid 43
Deelregio Zaanstreek-Waterland 43
Deelregio IJmond – Zuid-Kennemerland 45
Deelregio Haarlemmermeer 47
Deelregio Amsterdam 49
Deelregio Amstelland 51
Deelregio Gooi en Vechtstreek 53

6 Conclusies 55
6.1 Conclusies uitzonderingsgrond 1: Combinatie van een substantiële agrarische functie met een zonneveld (Agri-PV) 55
6.2 Conclusies uitzonderingsgrond 2: Specifieke landbouwgronden 55
6.3 Conclusies uitzonderingsgrond 3: Zonnevelden als oplossing voor netcongestie of efficiënter gebruik van het elektriciteitsnetwerk 55
6.4 Conclusies uitzonderingsgrond 4: Projecten in vergevorderd stadium van participatie) 56

7 Verantwoording 58
7.1 Uitzonderingsgrond 1: Combinatie van een substantiële agrarische functie met een zonneveld (Agri-PV) 58
7.2 Uitzonderingsgrond 2: Specifieke landbouwgronden 59
7.3 Uitzonderingsgrond 3: Zonnevelden als oplossing voor netcongestie of efficiënter gebruik van het elektriciteitsnetwerk 60
7.4 Uitzonderingsgrond 4: Projecten in vergevorderd stadium van participatie 60

Inleiding

Kamerbrief aangescherpte voorkeursvolgorde zon (Zonnebrief)

In oktober 2023 heeft demissionair minister De Jonge voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening een Kamerbrief 2023-0000629635 met als onderwerp de aangescherpte voorkeursvolgorde zon naar de Tweede Kamer gestuurd, beter bekend als de Zonnebrief. Deze brief geeft een nieuwe richting aan de aanpak van grondgebonden zonne-energieprojecten in Nederland. Deze brief, die voortkomt uit de aangescherpte voorkeursvolgorde van de zonneladder voor de plaatsing van zon-PV-installaties, benadrukt met name het vermijden van het gebruik van hoogwaardige landbouwgrond voor zonne-energie. De aanleiding voor deze aanscherping, zoals uiteengezet door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) op 26 oktober 2023, ligt in de ruimtelijke gevolgen van de toenemende vraag naar duurzaam opgewekte elektriciteit en de noodzaak om huidige en toekomstige generaties te voorzien van voldoende voedsel, schoon drinkwater en energie.

Het doel van de Zonnebrief en de bijbehorende richtlijnen van BZK is het stimuleren van multifunctionele zonnevelden, ofwel meervoudig ruimtegebruik, om zo de impact op landbouw- en natuurgronden te minimaliseren. Er wordt expliciet gesteld dat het gebruik van deze gronden voor zonnepanelen in principe ongewenst is, met een sterke voorkeur om trede 4 van de zonneladder — zon op landbouw- en natuurgronden[1] — te vermijden. Niettemin erkent de brief enkele uitzonderingssituaties waarin ontwikkeling van zonne-energie op dergelijke gronden toch wenselijk kan zijn.

De uitzonderingsgronden

Voor de plaatsing van zonne-energie op landbouwgrond geeft de zonnebrief daarnaast een aantal uitzonderingsgronden waarbij landbouwgrond mogelijk wel bruikbaar is voor plaatsing van zonne-energie.

Deze uitzonderingsgronden bieden specifieke voorwaarden waaronder het toch mogelijk kan zijn om landbouwgrond aan te wenden voor zonne-energieprojecten. De uitzonderingsgronden gelden indien:

1. Een combinatie van een substantiële agrarische functie met een zonneveld (Agricultural Photovoltaics, hierna ‘Agri-PV’ genoemd) mogelijk is;
2. Op de volgende gronden:
    a. Gronden in transitie (al langere tijd niet als landbouwgrond in gebruik ondanks wel als zodanig bestemd OF nu als landbouwgrond in gebruik maar aantoonbaar in beeld om van functie te veranderen)

    b. Gronden die (nu of in de toekomst) minder geschikt zijn als landbouwgrond, bijvoorbeeld als gevolg van verzilting, verdroging of vernatting;

    c. Gronden die op termijn kunnen bijdragen aan gebiedsgerichte opgaven.

3. Een oplossing voor netcongestie of bijdrage aan efficiënter gebruik van het elektriciteitsnetwerk mogelijk is door dit project;
4. Lopende projecten, voor zover die voldoen aan de omschrijving van het Rijk: ‘’projecten waarvan de participatietrajecten al in een vergevorderd stadium zijn en niet (helemaal) conform de aangescherpte voorkeursvolgorde zon zijn vormgegeven, kunnen doorgang vinden. Daar waar slechts sprake is van zoekgebieden en waar nog geen serieus vervolg aan is gegeven, geldt de aangescherpte voorkeursvolgorde zon”.

[1] *Deze rapportage heeft enkel betrekking op de uitzonderingsgronden voor zonne-energie op productieve landbouwgronden. Natuurgronden worden voor deze analyse buiten beschouwing gelaten.*

Doel van deze rapportage

De inhoud van de zonnebrief kan aanzienlijke implicaties hebben voor de Regionale Energiestrategieën (RES'en) van Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid en het bod wat daarin gedaan is. Daarom dienen de zoekgebieden voor zonne-energie en de zoekgebieden voor zonne- en windenergie binnen deze regio's opnieuw beoordeeld te worden in het licht van de Zonnebrief. Dit om te inventariseren waar binnen de zoekgebieden de uitzonderingsgronden vanuit de zonnebrief van toepassing zijn. Dit dient alleen te gebeuren voor die zoekgebieden die momenteel bestemd zijn of in gebruik zijn als productieve landbouwgrond. In deze rapportage worden natuurgronden buiten beschouwing gelaten.;

Het doel van dit rapport is het in kaart brengen van de consequenties van de zonnebrief voor de zoekgebieden en het interpreteren van de impact van de uitzonderingsgronden uit de zonnebrief. Deze uitkomsten zijn input voor de herijking van de RES 1.0.

Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken wordt een verdieping gegeven op de uitzonderingsgronden. Ten eerste wordt toegelicht hoe wordt bepaald wat landbouwgrond is en hoe wordt omgegaan met de zoekgebieden langs infrastructuur (hoofdstuk 2). Daarna worden achtereenvolgens de uitzonderingsgronden behandeld. Achtereenvolgens worden combinaties van een substantiële agrarische functie met een zonneveld behandeld (hoofdstuk 3), gronden in transitie (hoofdstuk 4), bijdragen aan het slimmer gebruiken van het elektriciteitsnetwerk (hoofdstuk 5) en hoe de mate van participatie een uitzonderingsgrond kan zijn (hoofdstuk 6). In hoofdstuk 7 worden deze uitzonderingsgronden per zoekgebied geconcretiseerd en bekeken wat de impact van deze uitzonderingsgronden op de RES-zoekgebieden is.

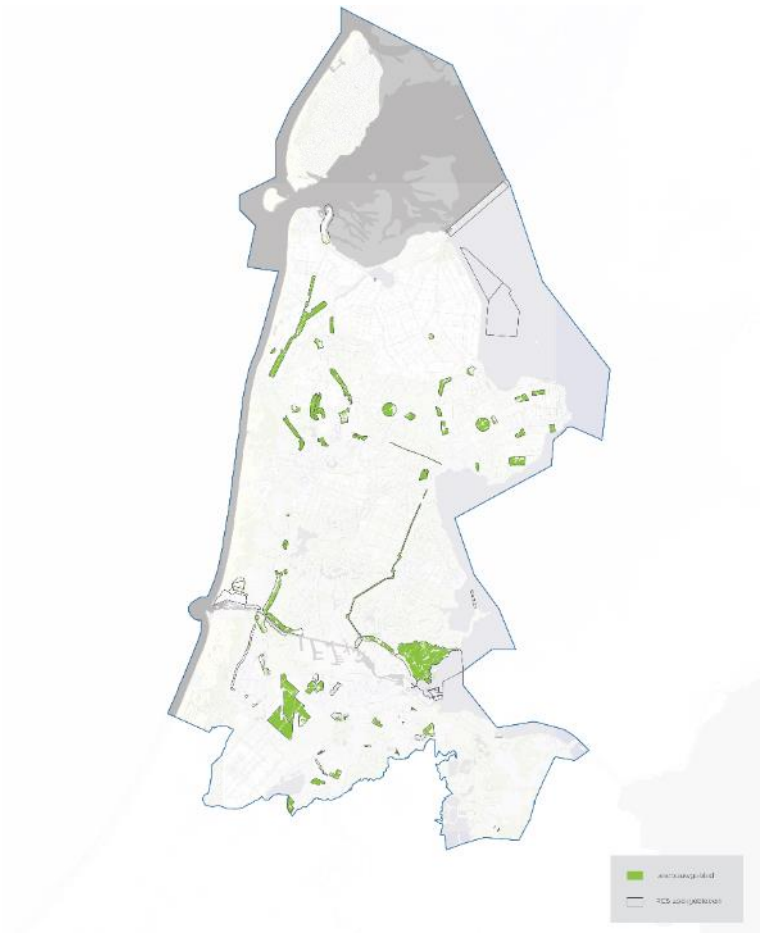
Waar zijn uitzonderingsgronden van toepassing?

De zonnebrief gaat expliciet over beperkingen van de opwek van zonne-energie op landbouwgrond binnen de RES-zoekgebieden zon en zon/wind. Om de impact van de zonnebrief op de mogelijkheden voor zonne-energie correct inzichtelijk te maken is allereerst gekeken naar welke gronden binnen de zoekgebieden landbouwgrond zijn en welke niet.

Daarnaast is gekeken naar de gebieden langs infrastructuur die onderdeel uitmaken van diverse OER-trajecten (Opwekking Energie op Rijksgronden).

Landbouwgrond

Lang niet alle gronden binnen RES-zoekgebieden betreffen agrarisch gebied: ook gronden bestemd als infrastructuur, natuur, sport-/recreatievoorziening en stedelijk gebied kunnen deel uitmaken van RES-zoekgebieden. Wanneer een zoekgebied geen agrarisch gebied betreft, dan komt dit zoekgebied in een andere trede van de zonneladder terecht. In dat geval is de zonnebrief niet van toepassing op deze gronden en wordt er voor deze gronden geen verdere analyse naar de toepasbaarheid van de uitzonderingsgronden gedaan.

Figuur 0-1: landbouwgebied binnen de RES-zoekgebieden zon, zon/wind en zon-reserve in Noord-Holland.

RES-zoekgebieden langs infrastructuur

Een aantal van de zoekgebieden in de RES ligt langs infrastructuur. Vaak zijn deze gekoppeld aan lopende of geplande OER-trajecten[2]. Deze zoekgebieden bestaan in dat geval uit een radius van maximaal 300 meter rondom een rijksweg, provinciale weg of een spoorweg. Hier kunnen landbouwpercelen bij horen (geheel danwel gedeeltelijk). De agrarische percelen binnen zoekgebieden waarin een (voorgesteld of lopend) OER-traject van toepassing is worden daarom in het onderzoek meegenomen.

Als vanuit de RES 1.0 ook al een zoekgebied ‘zon-op-veld’ langs de weg is gepland, dan is het agrarische deel een zelfstandig zoekgebied. /

De landbouwgronden in zoekgebieden langs infrastructuur zullen dus ook als landbouwgrond meegenomen worden, op dezelfde wijze als de overige agrarische gronden. We brengen dus ook in beeld of de uitzonderingsgronden uit de zonnebrief hier ook van toepassing zijn. De zoekgebieden langs infrastructuur worden daardoor niet uitgesloten in deze exercitie.

[2] *OER: Opwekking Energie op Rijksgronden.*

1 Uitzonderingsgrond 1: Combinatie van een substantiële agrarische functie met een zonneveld (Agri-PV)

De uitzonderingsgrond “Combinatie van een substantiële agrarische functie met een zonneveld (Agri-PV)” heeft betrekking op de combinatie van zonnepanelen met agrarisch gebruik. Voorbeelden zijn het telen van bosbessen onder zonnepanelen of het laten grazen van schapen onder de panelen. Agri-PV heeft grote potentie voor zowel de agrariër als projectontwikkelaars. Het kan tegelijk bijdragen aan het oplossen van ruimtelijke vraagstukken (ruimtetekort, stikstofproblematiek) en de energietransitie. Het is hierbij noodzakelijk dat duidelijke wetgeving en stimuleringsmaatregelingen worden vormgegeven en dat het concept landschappelijk, beleidsmatig en qua draagvlak wordt ingepast. In theorie is Agri-PV op alle agrarische gronden mogelijk. Het is echter de vraag is of het slimme en logische combinaties zijn met de teelt op de betreffende gronden. Om hier antwoord op te krijgen wordt in dit hoofdstuk omschreven wat Agri-PV precies behelst, wat combinaties van een substantiële agrarische functie met een zonneveld zijn en welke juist niet.

1.1 Wat is Agri-PV?

Agri-PV betekent dat er op een bepaald perceel een combinatie wordt gemaakt van agrarisch gebruik en zonnepanelen. Bij dit concept worden zonnepanelen toegevoegd aan het bestaande agrarische perceel, zonder dat de originele functie vervalt, of worden nieuwe velden ontwikkeld waar deze combinatie wordt toegepast. Maar wanneer zijn zonnepanelen op een agrarische kavel Agri-PV en wanneer is het een zonneveld? Bij Agri-PV dient er een duidelijke symbiose te zijn tussen gebruik en opbrengst van de grond met betrekking tot oogst en energie, en met betrekking tot fotosynthese en fotostroom. Voor elke vorm van gewasgroei moet de balans gevonden worden tussen wat er afvangen wordt en wat er doorgelaten wordt. Door middel van Agri-PV kan de opbrengst per hectare worden verhoogd en kan de opgewekte groene stroom helpen om de bedrijfsprocessen van de agrariër verder te verduurzamen.

Bij het definiëren van Agri-PV kunnen indicatoren worden gebruikt. Naar aanleiding van de bureaustudie en de interviews met LTO, NMF, TNO en HollandSolar zijn de volgende indicatoren benoemd. Zie voor verantwoording van deze methode ook hoofdstuk 7.

- mate van agrarisch gebruik op het perceel;
- de ground coverage ratio;
- bij veeteelt: hoeveelheid dagen waarop vee op het land is en meerwaarde Agri-PV voor vee;
- de landbouwopbrengst

In deze rapportage geven wij aan geen van de indicatoren de voorkeur, aangezien ze alle vier hun voor- en nadelen kennen. Bovendien is er vaak (nog) weinig onderzoek gedaan naar de implicatie van het hanteren van bepaalde normen op basis van deze indicatoren. Het verdient aanbeveling hier richting de toekomst meer onderzoek te verrichten, ook binnen de context van de provincie Noord-Holland.

Mate van agrarisch gebruik

Bij Agri-PV is het perceeloppervlak overwegend beschikbaar voor agrarische activiteiten/productie in de vorm van akkerbouw, fruitteelt, beweiding door o.a. (klein)vee, grasproductie en tuinbouw, zonder significante technische - of structurele obstructies na de installatie van het Agri-PV systeem.
Hierbij wordt ‘overwegend’ als volgt beschouwd: een Agri-PV project garandeert dat ten minste 66% van het oppervlak van het oorspronkelijk beschikbaar agrarisch perceel, na constructie van het Agri-PV systeem, bruikbaar blijft voor agrarische activiteiten. Onderdelen van het perceel die niet zijn gerealiseerd ten behoeve van de agrarische activiteit en waar deze niet kan worden toegepast, door bijvoorbeeld obstructies in de vorm van fundatiepalen, verharding, transformatoren, inkoopstations etc., vallen niet onder

het agrarisch beschikbare deel. De oppervlakte onder de panelen waar agrarische activiteiten zonder significante obstructies kunnen worden uitgevoerd, vallen wel onder beschikbaar agrarisch perceel. De landschapselementen die oorspronkelijk niet als beschikbaar agrarisch perceel konden worden gedefinieerd, zoals sloten, bermen etc. dienen niet te worden meegenomen in deze berekening.
Binnen het beschikbaar agrarisch perceel is de agrariër vrij om te kiezen welke gewassen, (klein)vee of andere agrarische activiteiten worden uitgevoerd. Agri-PV installaties zullen in de praktijk afgestemd worden op de activiteiten van de agrariër. Door deze verhouding vindt er een gelimiteerde impact op de bedrijfsvoering van de agrariër plaats én wordt geborgd dat het land overwegend bestemd blijft voor de agrarische activiteiten.

Ground coverage ratio
Een ander bruikbaar hulpmiddel dat in onderzoeken gehanteerd wordt is de bodembelichting: hoeveel netto licht valt er op de bodem en is er dan nog genoeg licht voor teelt? Naarmate er minder licht op de ondergrond valt, is er ook minder teelt mogelijk. Dit wordt ook wel gedefinieerd met de “*ground coverage ratio (GCR)* ”: de verhouding tussen het paneel-oppervlak en het grondoppervlak. De verwachting is dat een GCR van max. 0.5 als bovengrens redelijkerwijs kan worden gezien als Agri-PV. Waarden tussen 0.2 en 0.4 zijn in de praktijk echter reëler, dit is afhankelijk van de teelt. Ook met betrekking tot veeteelt is de GCR bruikbaar, aangezien de grasbedekking relevant is voor de voedselvoorziening van grazend vee als runderen en schapen.

Agri-PV en veeteelt: hoeveelheid dagen waarop vee op het land is en meerwaarde Agri-PV voor vee
Er kan ook gekeken worden naar de hoeveel dagen waarop bij Agri-PV met veeteelt het vee daadwerkelijk op het land aanwezig is en of er sprake is van gunstige omstandigheden voor de dieren wanneer er zonne-energie wordt gerealiseerd. Zo kan Agri-PV voor pluimvee bijvoorbeeld zorgen voor beschutting en de behoefte aan een schuilplaats.

Landbouwopbrengst
De Duitse definities van Agri-PV houden in dat 80% van de bestaande landbouwopbrengst behouden dient te blijven. Dit is momenteel echter nog geen beleid, ook binnen Duitsland niet. Binnen de agrarische sector is men het ook nog niet over eens over de vraag of een percentage opbrengstbehoud/-verlies een goede maat is Agri-PV te definiëren. Om hier meer inzicht in te krijgen verdient het aanbeveling om nader onderzoek te (laten) doen. Dat geldt ook voor de relatie tussen vee en agri-PV en de mogelijke (on)gunstige effecten daarvan.

1.2 Vormen van Agri-PV

Er zijn verschillende vormen van Agri-PV. Deze verschillende soorten functioneren op andere manieren en hebben een andere impact op het landschap. Ze kunnen variëren in hoogte, opstelling, oriëntatie van de opstelling en in de manier hoe agrarisch gebruik ermee samen kan gaan.

De verschillende vormen van Agri-PV bestaan kunnen worden onderverdeeld in drie hoofdcategorieën.

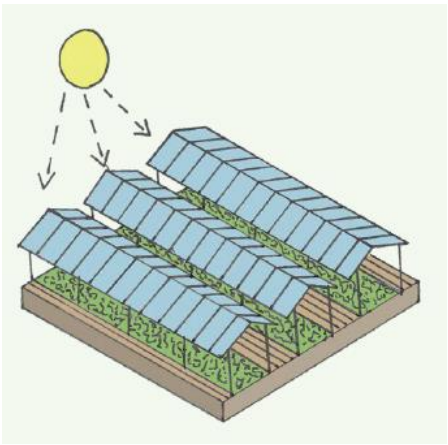
1. **Agrarische activiteiten onder zonnepanelen;**
2. **Agrarische activiteiten naast zonnepanelen en;**
3. **Mobiele zonnepanelen in combinatie met agrarische activiteiten.**

Binnen deze drie hoofdgroepen kunnen ook een aantal subcategorieën worden geïdentificeerd, zie tabel x (afkomstig van Holland Solar).

Tabel 1-1: subcategorieën agri-PV.

Subcategorieën	Toelichting
HayVoltaics	Grasteelt onder/tussen/naast (mobiele) zonnepanelen
CropVoltaics	Gewasteelt (inclusief akkerbouw) onder/tussen/naast (mobiele) zonnepanelen
FruitVoltaics	Fruitteelt onder/tussen/naast (mobiele) zonnepanelen
LivestockVoltaics • **kleinvee** • **grootvee**	Kleinvee dat onder/tussen constructies met zonnepanelen foerageert, zoals, maar niet beperkt tot: kippen, schapen, varkens, ganzen etc. Grootvee dat onder/tussen/naast (mobiele) zonnepanelen graast zoals, maar niet beperkt tot: runderen, paarden etc.

1.2.1 Categorie 1: Agrarische activiteiten <u>onder</u> zonnepanelen

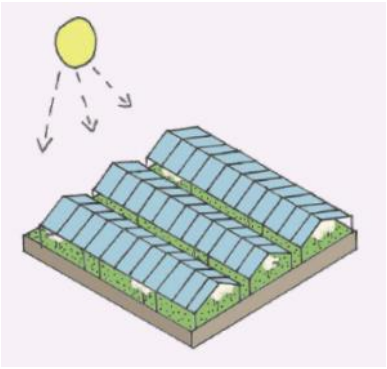
De eerste categorie bestaat uit systemen waarbij agrarische activiteiten *onder zonnepanelen* plaatsvinden. Bij deze categorie worden zonnepanelen op hoogte gemonteerd waardoor er ruimte vrijkomt voor gewassen. Daarnaast fungeert de opstelling ook als een bescherming tegen extreme weersomstandigheden als regen en hagel. Dit is met name gunstig voor het telen van zacht fruit. Hierbij wordt de transparantie van het systeem aangepast op de agrarische activiteiten die onder het systeem plaatsvinden, enerzijds door mogelijke transparantie in de module zelf, de afstand tussen de modules en de oriëntatie van het systeem. De hoogte van het systeem wordt aangepast op de agrarische activiteit die daaronder wordt toegepast. Het gebruik van zonnepanelen in plaats van plastic bogen voor fruitteelt biedt betere bescherming tegen weersinvloeden en vermindert schimmelrisico's, terwijl het ook energie opwekt. De constructies en panelen zijn echter duurder dan lagere zonnepanelen doordat er meer constructie benodigd is. Daarnaast hebben zij een lager rendement door hun lichtdoorlatendheid, wat noodzakelijk is voor de groei van de gewassen die eronder groeien.

Op de volgende pagina zijn twee voorbeelden te zien van Agri-PV waarbij agrarische activiteiten onder zonnepanelen worden verricht.

Figuur 1-1: Voorbeelden van FruitVoltaics en CropVoltaics onder zonnepanelen.

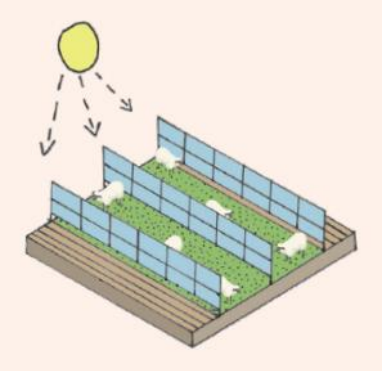
Zonnepanelen zijn tevens mogelijk *boven vee* (LivestockVoltaics). Zonnepanelen die net boven de grond zijn geplaatst, creëren ruimte voor kleinvee zoals schapen, geiten of kippen, of voor grootvee zoals runderen en paarden. Dit biedt een beschutte, veilige leefomgeving voor de dieren en is een efficiënte, milieuvriendelijke manier om het zonneveld te onderhouden. Laaggeplaatste zonnepanelen verlagen de kosten voor groenbeheer en bieden beschutting tijdens extreme weersomstandigheden. Daarnaast blijft de visuele impact op het landschap beperkt door hun hoogte onder de 1,50 meter, en ze steunen op een lichte draagstructuur. De bodem onder de panelen kan echter niet gebruikt worden voor landbouw en het zicht op en de controle over kleinvee wordt bemoeilijkt.

Een andere combinatie van een substantiële agrarische functie met een zonneveld kan ontstaan door Agri-PV toe te passen op agrarische gronden met een kritische stikstofuitstoot binnen de stikstofcontouren van Natura2000 gebieden. Door hier Agri-PV toe te passen kan voor dat bedrijf mogelijk het aantal vee verkleind worden. De opbrengst van de Agri-PV kan dan de inkomsten aanvullen. Zie voor meer uitleg hierover ook paragraaf 2.1.3.

1.2.2 Categorie 2: Agrarische activiteiten tussen zonnepaneelrijen

De tweede categorie bestaat uit systemen waarbij agrarische activiteiten *tussen de paneelrijen* plaatsvinden. Deze categorie omvat onder andere verticale- en zonvolgende systemen. De zonvolgsystemen kunnen roteren over de horizontale as en de zon volgen van oost naar west. Doordat deze systemen kunnen roteren kunnen ze bijna verticaal geplaatst worden waardoor agrarische activiteit

tussen de rijen mogelijk wordt. Verticale zonnepanelen worden in rijen geplaatst en vangen zonlicht van beide kanten en benutten reflecterend zonlicht van onderen, wat het rendement verhoogt. De tussenruimte is geschikt voor grazend vee of akkerbouw. De panelen bieden beschutting tegen wind en zon, wat een aangenamere omgeving creëert voor zowel dieren als gewassen.

Dubbelzijdige zonnepanelen bieden een hogere energieopbrengst en minder impact op bodem en biodiversiteit. Ze zorgen voor gelijkmatige energieopwekking en beschermen gewassen en vee tegen slecht weer. De aanpasbare tussenruimte maakt ze veelzijdig, en ze verminderen lichtschittering. De noord-zuid oriëntatie kan wel beperkend zijn, de constructie is kostbaar en hun hoogte zorgt voor beduidend meer visuele impact op het landschap.

Hieronder zijn twee voorbeelden te zien van Agri-PV waarbij agrarische activiteiten naast zonnepanelen worden verricht.

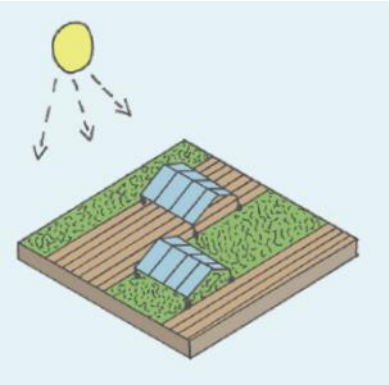

Figuur 1-2: HayVoltaics waarbij grasteelt plaatsvindt naast rijen zonnepanelen.

1.2.3 Categorie 3: Agrarische activiteiten in combinatie met mobiele zonnepanelen

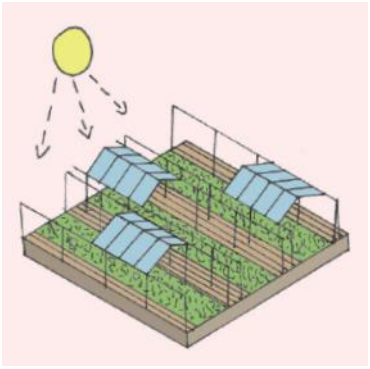
De derde categorie, die nog minder ontwikkeld is maar mogelijk in de toekomst een rol zou kunnen spelen, is mobiele zonnepanelen in combinatie met agrarische activiteiten. Een mobiel zonsysteem kan jaarlijks als onderdeel van de gewasrotatie (bijvoorbeeld boven het braakliggende perceel) worden verplaatst. Een andere mogelijkheid is om deze gedurende dag over het landbouwperceel te verplaatsen. De agrarische activiteiten dienen hier specifiek voor worden geselecteerd. Mobiele systemen omvatten onder andere zonnepanelen op wielen, op rails, en (verticaal/horizontaal) roterende panelen.

Zonnepanelen op wielen

De zonnepanelen worden gemonteerd op mobiele platforms met wielen eronder. Hierdoor is de opstelling flexibel te gebruiken en kan de constructie bijvoorbeeld meedraaien en meebewegen met de rotatieteelt van seizoensgebonden gewassen. De panelen kunnen tevens gebruikt worden als plaatselijke bescherming van gewassen tegen extreme weersomstandigheden. Het systeem met verplaatsbare zonnepanelen heeft meerdere voordelen: het kan opzijgezet worden tijdens de oogst, dient als extra element in de rotatieteelt, en kan gekoppeld worden aan een beregeningssysteem voor de bewatering van gewassen tijdens verplaatsing. De nadelen zijn de hoge kosten, de beperking in het aantal panelen dat op de landbouwgrond past, de onvolledige bescherming van gewassen tegen extreme weersomstandigheden en de mogelijke impact van de wielen op de teelt en ondergrond.

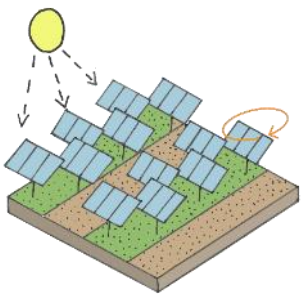
Zonnepanelen op rails

De zonnepanelen worden gemonteerd op rails. Ondanks dat de flexibiliteit enigszins beperkt wordt, is de opstelling alsnog te gebruiken in rotatieteelt en als bescherming voor bepaalde type gewassen. Het wordt met name gebruikt in combinatie met het telen van zacht fruit zoals aardbeien, frambozen en bessen.

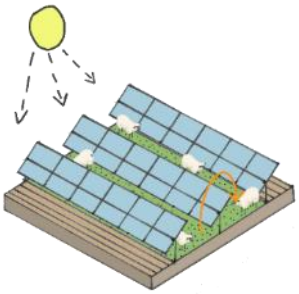
De opstelling van zonnepanelen vlak boven of op de grond biedt voordelen zoals de mogelijkheid om ze als extra element in rotatieteelt te gebruiken en de optie om ze uit te breiden met een beregeningssysteem voor het bewateren van gewassen. Nadelen zijn er ook: hoge kosten van het systeem, een beperkt aantal panelen dat op de landbouwgrond past, en het feit dat niet alle gewassen continu overdekt en beschermd zijn tegen extreme weersomstandigheden.

Roterende zonnepanelen

De zonnepanelen zijn in staat om verticaal en/of horizontaal te roteren en zo voortdurend de optimale zonnehoek te vangen. Dit resulteert in een verhoogd rendement. Daarnaast kunnen de panelen strategisch worden ingezet om schaduw of bescherming te bieden aan bepaalde gewassen.

Zonnepanelen die met de zon meebewegen bieden een hoger rendement door de geoptimaliseerde blootstelling aan zonlicht. De door de panelen gecreëerde schaduw kan gestuurd worden, wat voordelig is voor bepaalde gewassen, en de afstand tussen de panelen kan worden aangepast aan de breedte van landbouwvoertuigen en het type gewassen. De nadelen zijn de hoge kosten van de constructie en een grotere visuele impact op het landschap door de hoogte van het systeem, dat tussen de 2,50 en 3,00 meter boven de grond staat.

Hieronder zijn twee voorbeelden te zien van Agri-PV waarbij agrarische activiteiten in combinatie met rijdende of schuivende zonnepanelen worden verricht.

Figuur 1-3: mobiele zonnepanelen.

1.3 Combinatie van een substantiële agrarische functie met een zonneveld (Agri-PV)

Sommige vormen van landbouw bieden meer kansen voor Agri-PV dan anderen. Zo wordt zacht fruit veel beter beschermd tegen zware weersomstandigheden wanneer er “beschermende” Agri-PV boven zit. Daarnaast heeft zacht fruit ook al vaak een constructie voor beregening en dergelijken waar de Agri-PV mogelijk op gemonteerd kan worden. Hetzelfde geldt voor glastuinbouw. Voordeel is ook dat hier de hoogtebeperking van 1,5 meter niet geldt. Laagstamfruitbomen kennen ook een gevoeligheid voor weersomstandigheden die mogelijk bescherming kunnen gebruiken. Daarnaast kennen deze vaak al een hoge omplanting en zijn zij zelf ook hoger waardoor hogere zonnepanelen makkelijker in het landschap ingepast kunnen worden.
Ook schapen en ander vee kunnen goed samengaan met Agri-PV. Daarbij dient bekeken te worden of de zonnepanelen hoger mogen worden dan de 1,5 meter die in de provinciale verordening opgenomen staat. Deze 1,5 meter beperkt de toepassing van Agri-PV aanzienlijk.
Een andere combinatie van een substantiële agrarische functie met een zonneveld kan ontstaan door Agri-PV toe te passen op agrarische gronden met een kritische stikstofuitstoot binnen de stikstofcontouren van Natura2000 gebieden. Door hier Agri-PV toe te passen kan voor dat bedrijf mogelijk het aantal vee verkleind worden. De opbrengst van de Agri-PV kan dan de inkomsten aanvullen.

Bij alle combinaties is landschappelijke inpassing van Agri-PV een belangrijk punt. Dit dient goed opgenomen te worden in de verordening.

1.4 Conclusies

Er zijn een aantal combinaties van een substantiële agrarische functie met een zonneveld te vinden. Bij zacht fruit of kassen zijn de constructies reeds geaccepteerd, dus makkelijker toe te passen. Bij fruitbomen is de ruimtelijke impact minder groot en wordt het fruit ook beter beschermd, evenals bij zacht fruit. Ook zijn er mogelijkheden waar vee een voordeel heeft van Agri-PV, bijvoorbeeld waar de panelen zorgen voor ene schuilplaats voor pluimvee. Een andere mogelijkheid is de inkomsten van Agri-PV te gebruiken als balans voor het verkleinen van de veestapel.

Voor alle Agri-PV zou mogen gelden dat het testcases zijn om te bekijken wat de beste manier van ontwikkelen en agrarisch bedrijfsvoeren is.

2 Uitzonderingsgrond 2: Specifieke landbouwgronden

In de Zonnebrief staat de volgende definitie van uitzonderingsgrond 2, over specifieke landbouwgronden.

“Landbouwgronden die op basis van bestuurlijk bindende afspraken in transitie zijn, bijvoorbeeld gronden die in de toekomst een andere bestemming krijgen zoals woon-werk-bestemming, recreatie of overgang naar natuur of gronden die minder geschikt worden voor een landbouwfunctie door verzilting, vernatting of bodemdaling. Zon-PV draagt financieel bij aan het mogelijk maken van de gebiedsgerichte opgaven voor een maximale periode (30 jaar), waarna de gebieden hun definitieve bestemming zullen krijgen.”

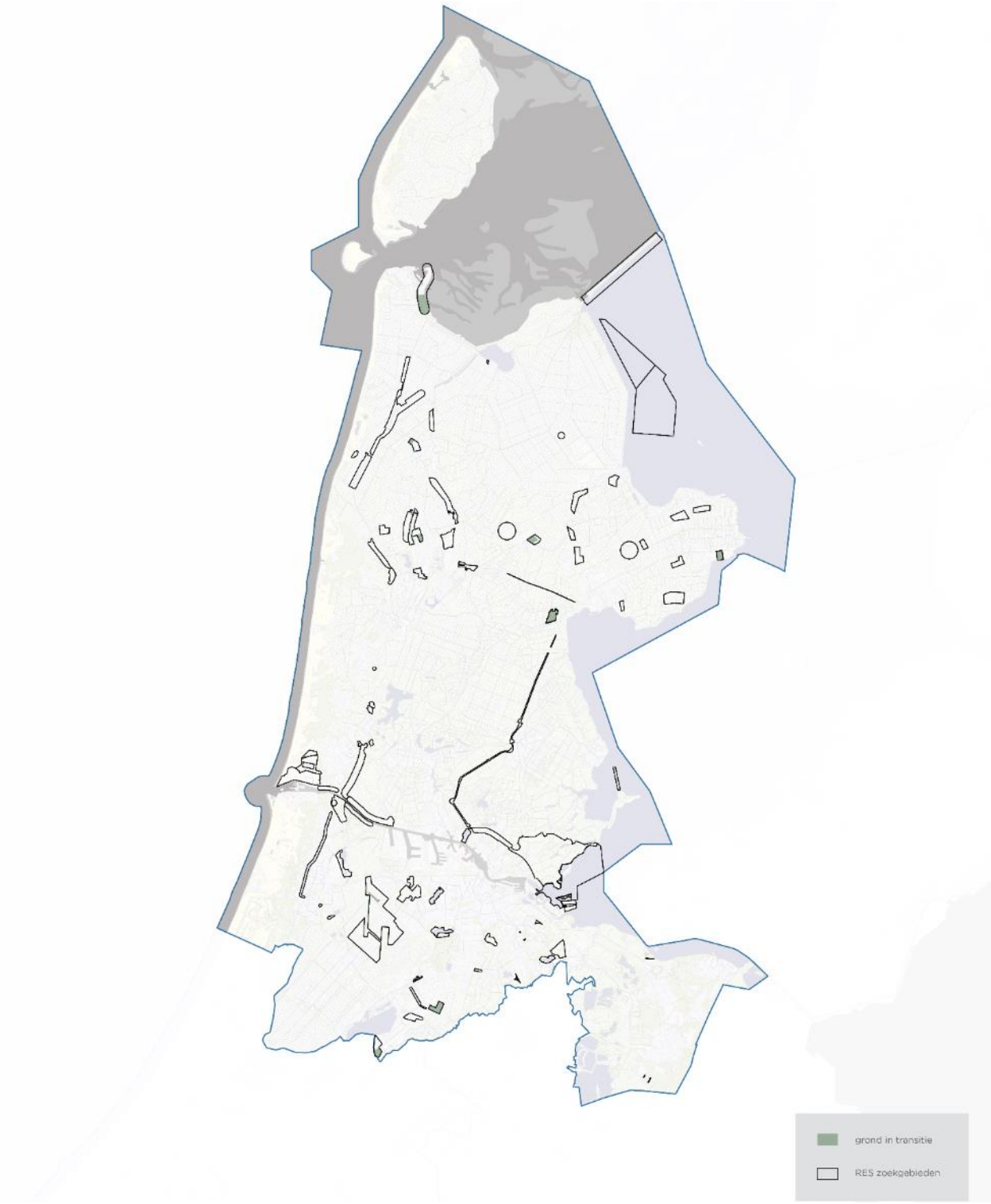
In dit hoofdstuk wordt duiding gegeven aan welke type specifieke landbouwgronden er op grond van deze definitie zijn en op welke wijze deze al dan niet onder uitzonderingsgrond 2 kunnen vallen.

2.1 Welke specifieke landbouwgronden zijn er?

Er worden drie specifieke situaties benoemd waarin de uitzonderingsgrond van specifieke typen landbouwgrond van toepassing kan zijn:

2.1.1 Landbouwgrond in transitie waar bestuurlijk bindende afspraken over zijn gemaakt

Om te bepalen of landbouwgrond in transitie is, is voor alle zoekgebieden waarin landbouwgrond ligt een beleidsanalyse uitgevoerd. Hierin zijn de vigerende omgevingsvisies, structuurvisies, bestemmingsplannen en omgevingsplannen van zowel gemeenten, waterschappen en de provincie geanalyseerd. Voor alle (delen van) RES-zoekgebieden zon en zon/wind op landbouwgrond zijn de (huidige en toekomstige) niet-agrarische bestemmingen in beeld gebracht. Als er in de visies een andere bestemming dan agrarisch of (niet concreter uitgewerkt) RES-zoekgebied is opgenomen, dan is deze agrarische grond bestempeld als ‘landbouwgrond in transitie’. Dit geldt als criterium om deze uitzonderingsgrond van toepassing te verklaren. Daarnaast is gekeken naar visies en strategieën van de waterschappen binnen Noord-Holland om te kijken of er gebieden zijn waar vanuit klimaatadaptatie, zoetwaterreserves of waterveiligheid gewenste strategische reserveringen zijn die ervoor zorgen dat in de toekomst deze gronden mogelijk voor andere doeleinden zullen worden gebruikt. Figuur 2-1 geeft weer welke (delen van) RES-zoekgebieden zon en zon/wind in transitie zijn volgens de hierboven gebruikte definitie.

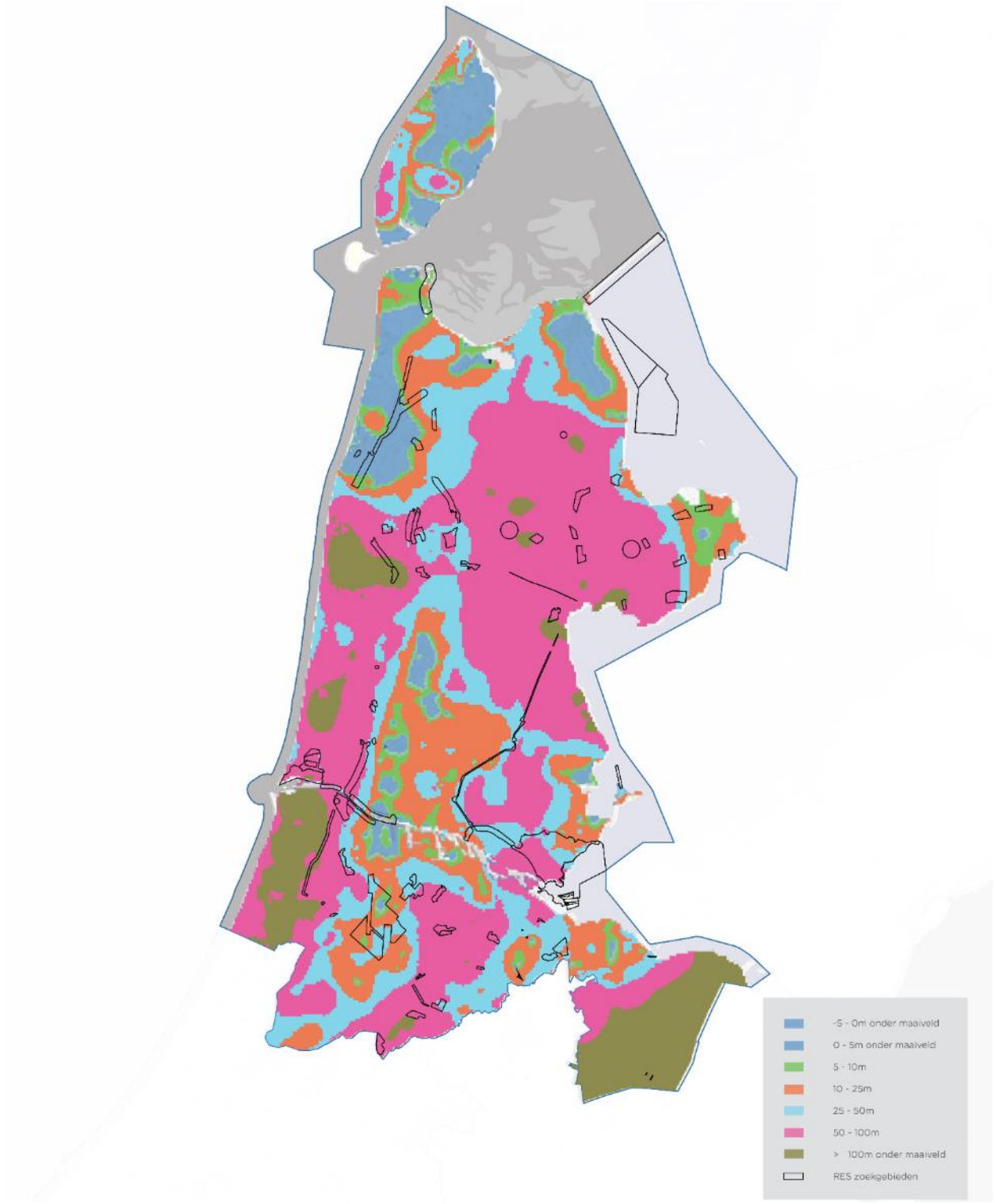
Figuur 2-1: Gronden in transitie binnen RES-zoekgebieden zon en zon/wind.

2.1.2 Gronden die (nu of in de toekomst) minder geschikt zijn als landbouwgrond

Hierbij moet worden gedacht aan gebieden die minder geschikt zijn voor landbouw door bijvoorbeeld bodemdaling (o.a. veenoxidatie), verzilting, vervuiling, plagen (bvb. aardappelmoeheid) en/of andere zaken die landbouw negatief beïnvloeden. Deze gebieden kunnen op dat moment tijdelijk worden ingericht als zonneveld. Tijdens de exploitatie fase van het zonneveld (max 30 jaar) kan dan worden ingezet op vermindering van de problematiek, waarna de grond, na einde project, mogelijk wel weer kan worden gebruikt voor landbouw. Gronden die niet/minder geschikt zijn voor landbouw zijn niet meteen landbouwgronden in transitie. De landbouw kan namelijk zelf ook een transitie op dat gebied uitvoeren: van de ene teelt naar de andere, andere teeltmethode of aanpassingen in het watersysteem. Vaak zijn de gronden minder geschikt voor een bepaalde teelt. Daarmee kan diezelfde landbouwgrond echter nog wel geschikt zijn voor andere teelten of vormen van landbouw. Dat betekent dus niet dat de landbouwgrond daarmee per definitie ‘slecht’ is.

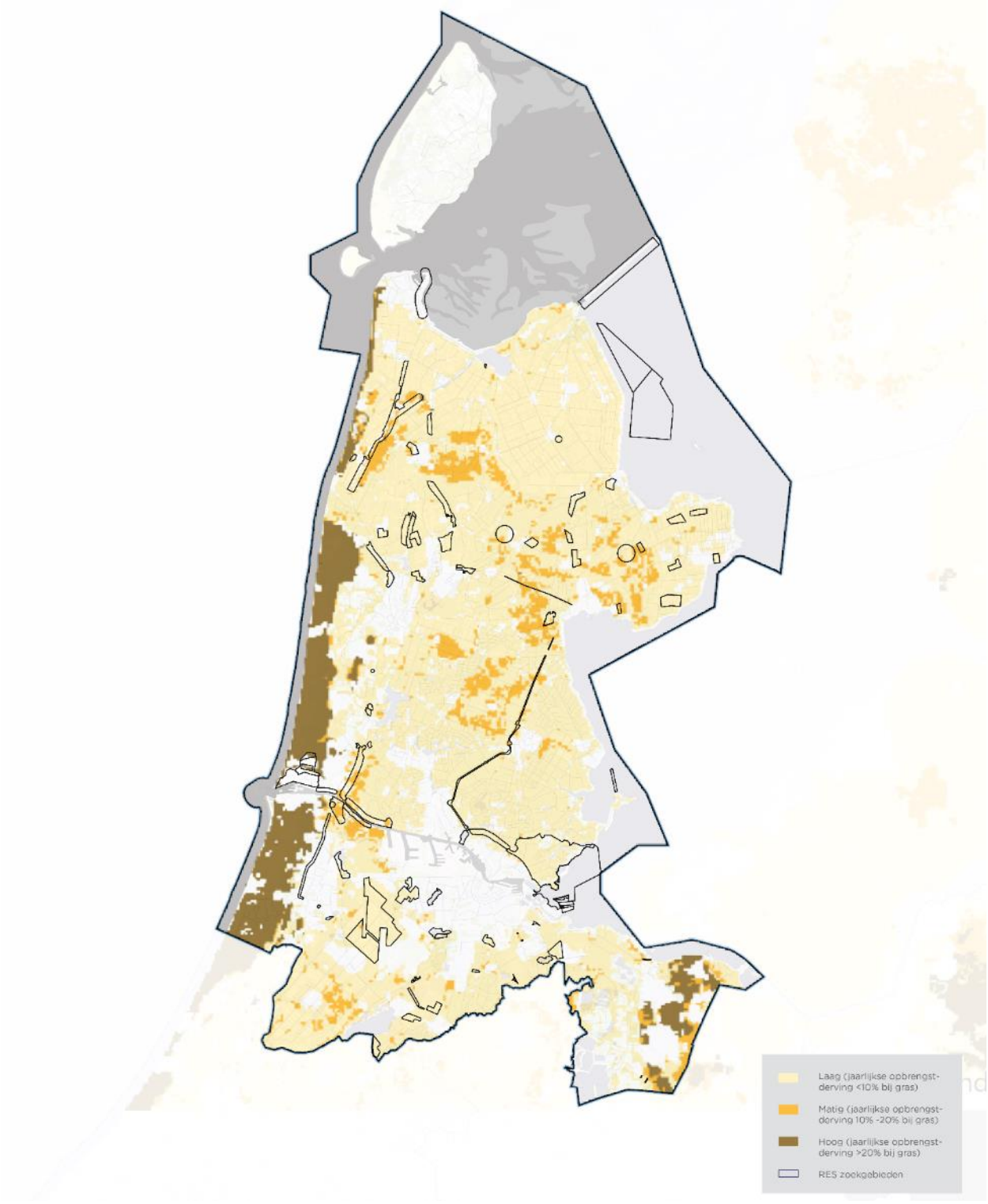
Ontwikkelingen als verdroging, veenoxidatie/bodemdalingen verzilting maken wel dat er op bepaalde gronden steeds meer teelten onder druk kunnen komen te staan. Dat maakt de kans groter dat landbouwgrond minder geschikt is of zal worden voor landbouw, in ieder geval in z’n huidige vorm. Daarmee kan worden beargumenteerd dat gronden vanaf een bepaalde drempelwaarde (hieronder nader gekwantificeerd) mogelijk minder geschikt zijn als landbouwgrond, en er daarmee dus sprake kan zijn van een geldende uitzonderingsgrond. Dit dient wel per perceel te worden beoordeeld en beargumenteerd om hier echt een goed beeld van te schetsen.

In de analyse naar locaties waar de uitzonderingsgrond van toepassing kan zijn, is voor de onderwerpen verdroging en verzilting in beeld gebracht waar deze in bepaalde mate aanwezig is. Het dient per locatie beoordeelt te worden of dat werkelijk het geval is.
Voor landbouwgrond met een mogelijke verziltingsproblematiek zijn die gronden weergegeven waar de verzilting tussen de 0 en 10 meter onder maaiveld zit. Zie ook figuur 2-1.

Figuur 2-2: RES-zoekgebieden zon en zon/wind en de mate van verzilting van het grondwater.

Voor de landbouwgrond met een mogelijke droogteproblematiek zijn de gronden weergegeven met een hoge jaarlijkse opbrengstderving (meer dan 20% bij gras). Zie ook figuur 2-2.

Figuur 2-3: RES-zoekgebieden zon en zon/wind in relatie tot de mate van droogtestress (hoog = > 20% opbrengstderving).

Naast deze bodemgesteldheidsaspecten zijn er nog andere aspecten die een landbouwgrond minder geschikt kunnen maken:

- Aanwezigheid van bodemverontreiniging (ongeschikt voor gewassen bestemd voor menselijke consumptie)
- Onhandige ligging van een perceel (niet bereikbaar vanaf een weg)
- Slechte bodemstructuur zoals dichtheid, doorlatendheid, dit is zeer locatie gebonden en moet op perceelniveau bekeken worden

2.1.3 Gronden die bijdragen aan gebiedsgerichte opgaven

Gronden die kunnen worden ingezet voor gebiedsgerichte opgaven als klimaatadaptatie (denk aan piekafvoer met langzame infiltratie van bodem), stikstofdepositiemitigatie, natuurontwikkeling of andere vormen van klimaatbestendigheid waarbij de realisatie van een zonneveld een positieve invloed kan hebben. Gronden die al langere tijd niet als landbouwgrond in gebruik is maar wel als zodanig bestemd is kunnen bijvoorbeeld worden ingezet voor bovenstaande doeleinden. Ook gronden die binnen de stikstofcontouren van aanwezige natuurgebieden liggen kunnen onder deze categorie vallen. Dit betekent niet dat deze gebieden minder geschikt als landbouwgrond zijn, maar wel dat (door de aanwezige natuur), deze gronden een andere invulling dienen te krijgen in de nabije toekomst. Figuur 2-3 geeft inzicht in de ligging van de RES-zoekgebieden gerelateerd aan stikstofdepositie en waar de inzet van deze gebieden mogelijk een rol kan spelen in het mitigeren daarvan.

Dit betreft gebieden die in samenwerking met (semi-)overheidsorganisaties in beeld zijn om bijvoorbeeld in het kader van het Nationaal/Provinciaal Programma Landelijk Gebied (NPLG/PPLG), of programma's van Staatsbosbeheer) of andere bestuurlijke afspraken om samen met boeren stikstofuitstoot terug te dringen in de buurt van Natura2000 gebieden. Omdat deze programma's nog in wording zijn, is er nog geen lijst van zoekgebieden waar dit mogelijk van toepassing is. Het idee om deze gebieden als kansrijk aan te wijzen voor de uitzonderingsgronden is dat zonnevelden een stikstofvrije inkomstenbron kan bieden voor de boer om daarmee het eventuele verlies aan inkomsten door een kleinere hoeveelheid vee (deels) te compenseren en bovendien bij te dragen aan verduurzaming en diversifiëring van het bedrijf. Tenslotte kan het gaan om gebieden die moeten transformeren naar natuurgebieden waarbij het zonneveld als tijdelijke transitie bestemming wordt gebruikt om de grond alvast te verschralen (hierbij kan EcoCertified als middel dienen).

Figuur 2-3: RES-zoekgebieden zon en zon/wind ten opzichte van grote stikstofbronnen (bedrijven, wegen, stedelijk gebied) en Natura 2000-gebieden.

2.2 Conclusies

Landbouwgronden die in een overgangsfase zitten naar een nieuwe bestemming of die minder geschikt zijn voor landbouw vanwege bodemproblemen zoals verzilting of vernatting, kunnen tijdelijk voor zonne-energie worden ingezet. Dit ondersteunt financieel zowel de gebiedstransitie als specifieke uitdagingen in het gebied, zoals natuurontwikkeling en waterbeheer. De bepaling of gronden hiervoor in aanmerking komen, is gebaseerd op een analyse van verschillende visies, strategieën en plannen.

3 Uitzonderingsgrond 3: Zonnevelden als oplossing voor netcongestie of efficiënter gebruik maken van het elektriciteitsnetwerk

Voor uitzonderingsgrond 3 geldt dat deze van toepassing is wanneer de aanleg van zonnevelden op gronden betekenisvol bijdraagt aan de vermindering van de netcongestie of zorgt voor vergroting van een efficiënter netwerkgebruik (netneutraal).

Deze uitzonderingsgrond kan in twee situaties van toepassing zijn om toch initiatieven voor zonne-energie op landbouwgrond toe te staan.

1. Als een initiatief een oplossing voor netcongestie biedt;
2. Als een initiatief bijdraagt aan een efficiënter gebruik van het elektriciteitsnetwerk.

Er zijn vier mogelijkheden om bij te dragen aan oplossingen voor netcongestie en/of efficiënter gebruik van het elektriciteitsnetwerk:

a. Zonnevelden verplicht laten meedoen met congestiemanagement of andere vormen van flexibiliteit, of;
b. Zonnevelden met opslag/conversie, of;
c. Zonnevelden (inclusief eventuele opslag/conversie of afname) die niet worden aangesloten op het elektriciteitsnet. Hiervan zijn verschillende vormen:
    - afname achter één aansluiting (cable pooling) of;
    - directe lijn, of:
    - gesloten distributiesysteem (GDS),
    - zonnevelden binnen een energy hub met een groepscontract

Om in beeld te brengen wanneer deze situaties van toepassing zijn, is er een gesprek met de netbeheerder Liander gevoerd. De inzichten die zijn opgehaald tijdens dit gesprek zijn verwerkt in dit hoofdstuk.

3.1 Zonnevelden als oplossing voor netcongestie of efficiënter gebruik van het elektriciteitsnetwerk

Uit afstemming met netbeheerder Liander komt naar voren dat initiatieven voor zonne-energie op zichzelf nooit een volledige oplossing bieden voor netcongestie, aangezien het aansluiten van zonnevelden altijd een aansluiting op het elektriciteitsnet benodigd. Zonne-energie kan echter in bepaalde situaties wel mede zorgdragen voor een efficiënter gebruik van het elektriciteitsnetwerk. Deze efficiëntieslag kan plaatsvinden in enerzijds het invoeren van energie in het netwerk en anderzijds in efficiënter aanleggen en uitbreiden van het netwerk.

Deze uitzonderingsgrond kan van toepassing zijn voor die delen van zoekgebieden die:

- nabij bestaande windturbines liggen;
- ontwikkeld kunnen worden in combinatie met windturbines (gecombineerde zon/wind-zoekgebieden);
- nabij een schakelstation liggen;
- nabij een grote afnemer liggen (bijvoorbeeld een bedrijventerrein of nieuwbouwwijk);
- initiatieven binnen de grenzen hebben die energieopslag in het project geïntegreerd willen hebben;
- initiatieven binnen de grenzen hebben die een oost-west georiënteerde opstelling hanteren.

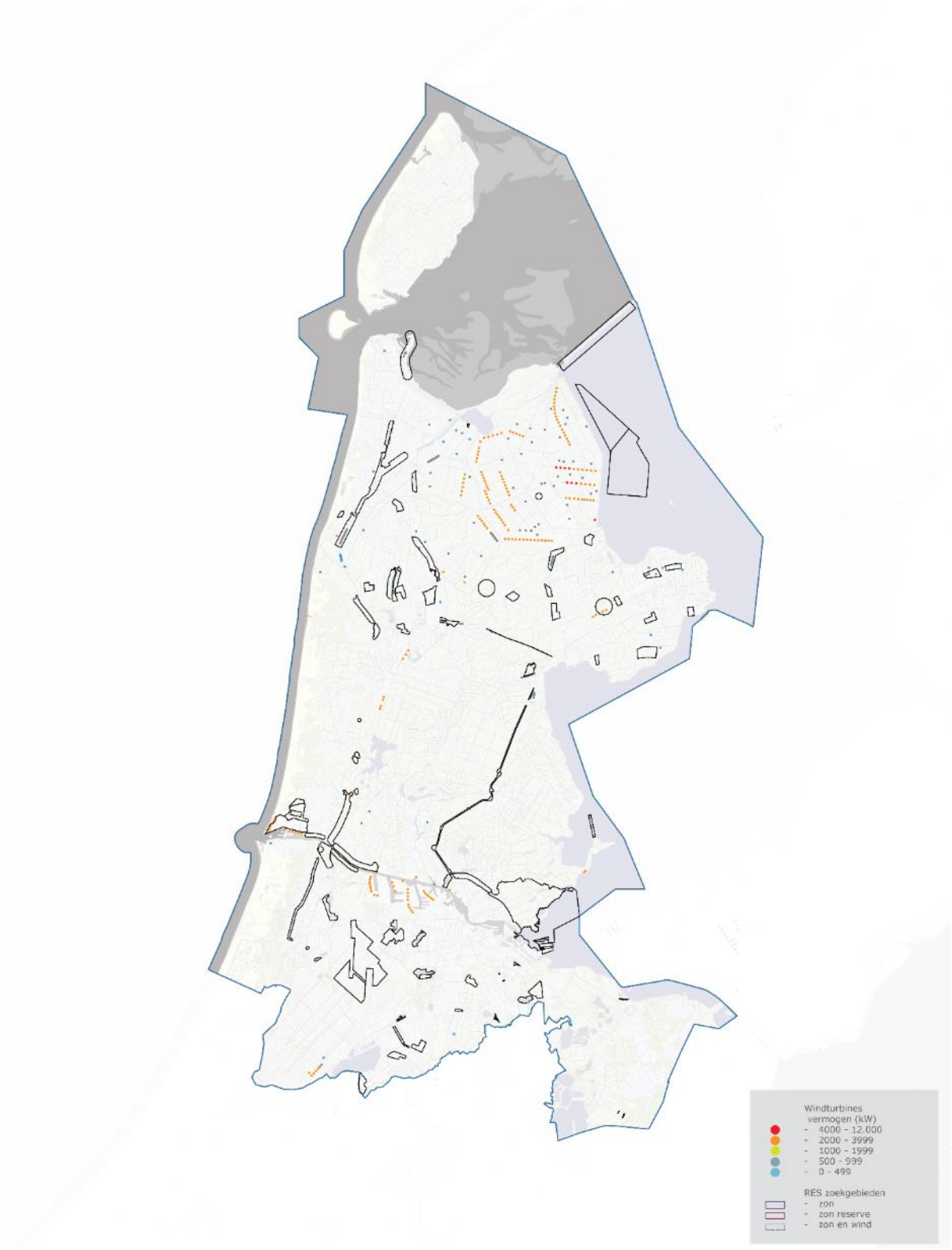
De term ‘nabij’ is niet in afstand te concretiseren. Dit hangt bij windturbines, schakelstations en afnemers af van de specifieke omstandigheden op locaties. Met name het aantal betrokken grondeigenaren bij de aansluiting van het initiatief speelt daarbij een rol. Wanneer er met een kabel over korte afstand grond van veel verschillende eigenaars doorkruist moet worden is dat veel lastiger dan wanneer er over grote afstand grond van maar één eigenaar doorkruist dient te worden.

Met betrekking tot zonnevelden in de buurt van grote afnemers zoals bedrijventerreinen geldt dat ieder initiatief voor een zonneveld met een vermogen van meer dan 2 MW aangesloten moet worden op het net (tenzij er sprake is van een enkele afnemer die het veld enkel en alleen voor eigen stroomverbruik aanlegt én deze stroom achter de meter op haar eigen aansluiting invoert).

In de kaarten is daarom geen specifieke afstand aangehouden, maar zijn de windturbines, zoekgebieden wind, grote afnemers en schakelstation in de nabijheid van de zoekgebieden weergegeven. Per deelgebied dient bekeken te worden of en hoe efficiënter gebruik van het elektriciteitsnet bewerkstelligd kan worden. De aanwezigheid van schakelstations, windmolens of afnemers maakt de kans wel groter dat de uitzonderinggrond van toepassing is.

3.1.1 Zonneveld nabij windturbines

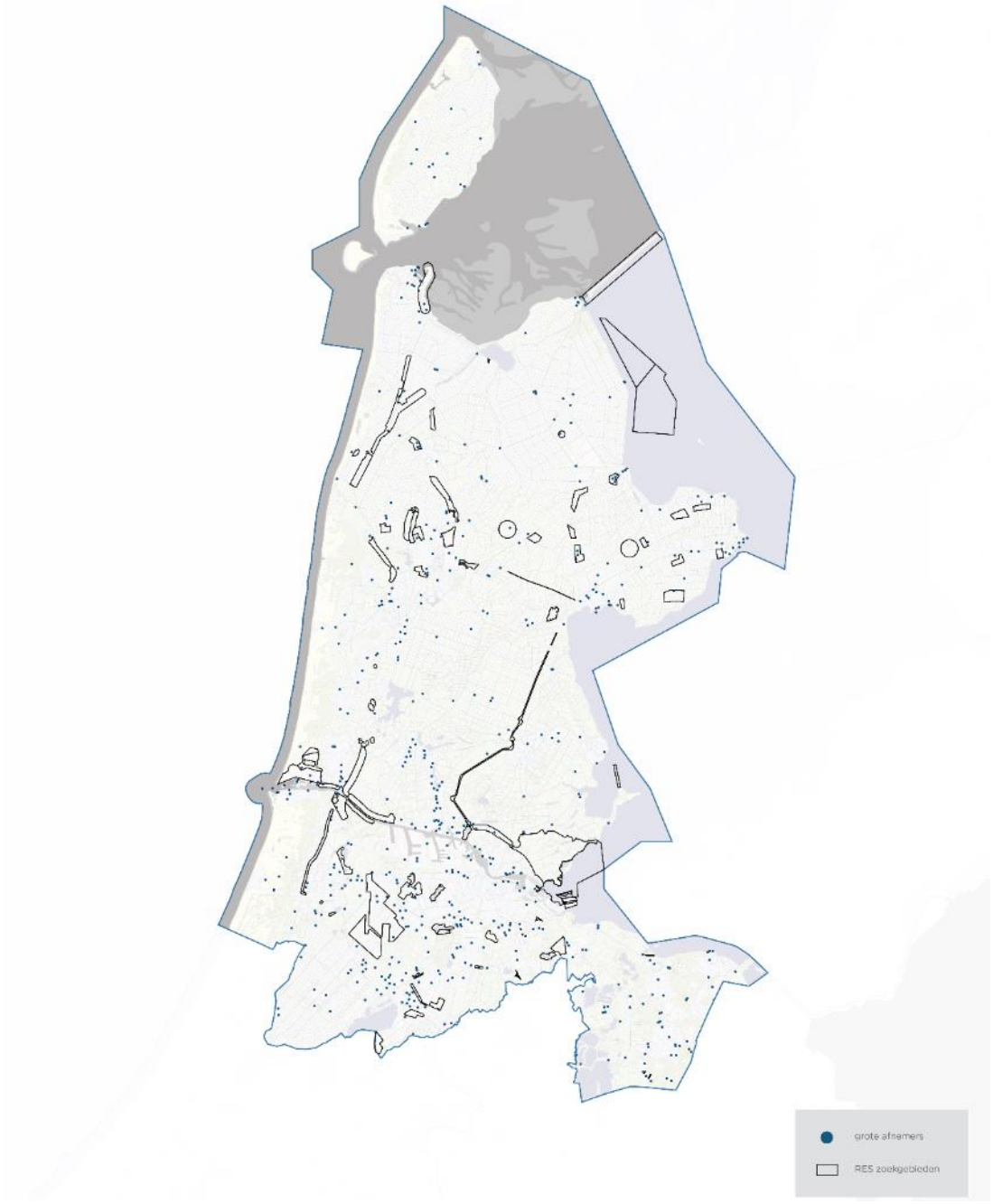
Zonnevelden kunnen goed gekoppeld worden aan windturbines, zowel bestaande alsnog te ontwikkelen. Zo kan de invoer van energie gelijkgetrokken worden. De jaarlijkse 1000 uur zon en 2300 uur wind vinden meestal niet gelijktijdig plaats dus koppeling op dezelfde aansluiting is daarmee effectiever. Het is daarbij wel van belang dat de wind en zon een vergelijkbaar piekvermogen hebben dat in verhouding is.
Bij erfmolens is die vergelijking niet zo te maken, die zit molen meestal achter de meter. Cable-pooling is daarmee geen optie. Figuur 3-1 geeft weer hoe de zoekgebieden zon en zon/wind in Noord-Holland ten opzichte van windturbines gelegen zijn.

Figuur 3-1: RES-zoekgebieden zon en zon/wind ten opzichte van bestaande windturbines

3.1.2 Zonneveld nabij grote verbruikers

Een andere manier om het elektriciteitsnetwerk efficiënter te gebruiken is door opwek en verbruik aan elkaar te koppelen. Wanneer zonnevelden direct gekoppeld worden grootverbruikers hoeft de energie niet in het netwerk ingevoerd te worden. Hierbij moet de mate van verbruik en de mate van opwek op elkaar afgestemd worden, ook hier moeten deze in verhouding staan. Dit directe gebruik van energie kan ook gecombineerd worden met opslag om enige flexibiliteit te creëren. Figuur 3-2 geeft weer hoe grote elektriciteitsverbruikers binnen Noord-Holland ten opzichte van de RES-zoekgebieden zon en zon/wind liggen.

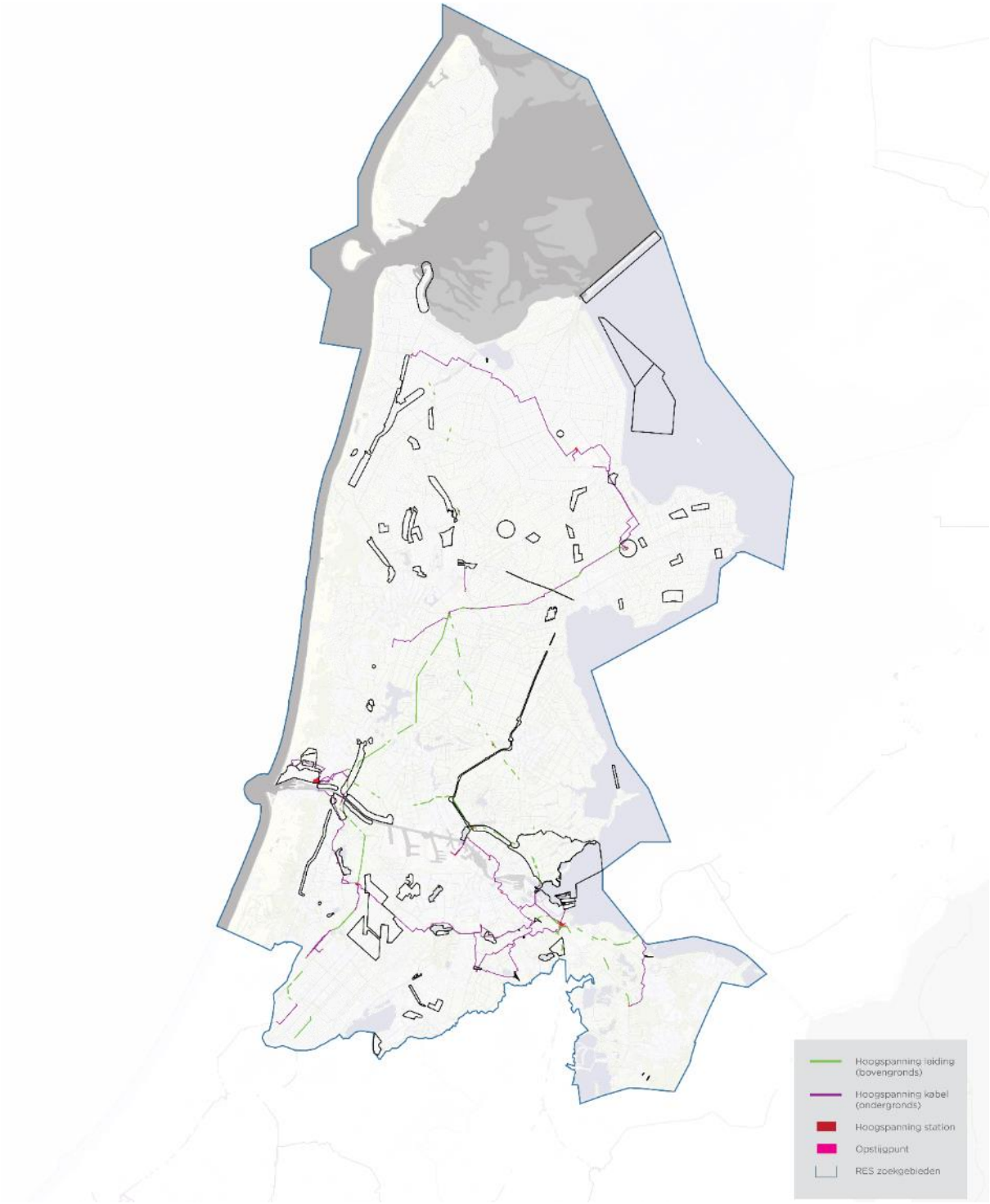
Figuur 3-2: De RES-zoekgebieden zon en zon/wind binnen Noord-Holland ten opzichte van grote elektriciteitsafnemers.

3.1.3 Zonnevelden gecombineerd met opslag

Combinatie van een zonneveld met opslag kan bijdragen aan een efficiënter gebruik. De opgewekte energie hoeft dan niet aan het net geleverd te worden, als deze overbelast is, maar kan geleverd worden wanneer hier ruimte voor is op het net. De batterij hoeft dan niet aan een aanwezige grootverbruiker gekoppeld te worden. Het is daarbij wel van belang dat de teruglevering van de stroom aan het net gebeurt op vraag gestuurde basis en niet op een markt gestuurde basis. Dit om nieuwe overbelasting te voorkomen.

3.1.4 Zonneveld nabij schakelstations

Efficiëntie in het elektriciteitsnetwerk door enerzijds aandacht voor de levering van energie en wat het netwerk aan kan, maar ook voor de snelheid waarin het netwerk uitgebreid kan worden en hoeft te worden. Zo is de aanleg van zonnevelden ver van een schakelstation een veel meer tijdrovende bezigheid dan wanneer een zonneveld nabij een schakelstation ligt, met name vanwege de langer durende procedures met grondeigenaren. Zonnevelden in zoekgebieden nabij schakelstations kunnen op die wijze een bijdrage leveren aan een meer efficiënt gebruik van het energienetwerk. Figuur 3-3 geeft weer hoe de RES-zoekgebieden zon en zon/wind binnen Noord-Holland gelegen zijn ten opzichte van het netwerk en schakelstations

Figuur 3-3: RES-zoekgebieden zon en zon/wind ten opzichte van het hoogspanningsnet en schakelstations.

3.1.5 Oost-west georiënteerde opstelling

Een laatste manier waarop een zonneveld kan bijdragen aan een effectief gebruik van het elektriciteitsnetwerk is het aftoppen van de piekbelasting van de zonnepanelen. Dit kan door middel van de opstelling van de panelen en door een lagere instelling van het omvormersvermogen.

Het aanpassen van het omvormersvermogen is technisch, wanneer een initiatiefnemer een zonneveld wil aanleggen waarbij hij het omvormervermogen lager laat zijn dan kan dit als uitzonderingsgrond gelden. Een omvormersvermogen van ongeveer 70%-80% lijkt al werkbaar en sinds kort is er bij de SED een verplichting opgenomen die stelt dat SED-subsidie pas toegekend wordt bij een aftopping van 50%.

Naast een technische oplossing kan ook de opstelling van de zonnepanelen zorgen voor aftoppen van de piekopbrengst. Een oost-west opstelling kent een veel lagere piekopbrengst dan een zuid-opstelling.
Bij initiatieven die een oost-west opstelling hebben kan een uitzonderingsgrond gelden.
Kanttekening is dat de provinciale verordening op dit moment met name zuid-opstellingen stimuleert, dit omwille van de ecologische impact op de ondergrond die lager is.

3.2 Conclusies

Zonnevelden op landbouwgrond die bijdragen aan de reductie van netcongestie of een efficiënter stroomnet ondersteunen vallen onder deze uitzonderingsgrond. Dit is specifiek voor projecten die samenwerken in congestiemanagement, voorzien zijn van energieopslag, niet direct op het net aangesloten zijn of deel uitmaken van een energy hub. Projecten dichtbij windturbines, schakelstations, of grote energieverbruikers hebben meer kans op een uitzondering, mits ze bijdragen aan een beter netbeheer of piekbelastingen verminderen door bijvoorbeeld een oost-west opstelling van de panelen.

4 Uitzonderingsgrond 4: Projecten in vergevorderd stadium van participatie

De exacte omschrijving zoals minister De Jonge die geeft in zijn Kamerbrief van 26 oktober 2023 luidt: '*projecten waarvan de participatietrajecten al in een vergevorderd stadium zijn en niet (helemaal) conform de aangescherpte voorkeursvolgorde zon zijn vormgegeven, kunnen doorgang vinden. Daar waar slechts sprake is van zoekgebieden en waar nog geen serieus vervolg aan is gegeven, geldt de aangescherpte voorkeursvolgorde zon*".
Dat betekent dat het aanwijzen van een zoekgebied als zodanig niet zonder meer aanleiding geeft om een zon-PV-project op landbouwgrond doorgang te laten vinden. In dit hoofdstuk wordt nadere duiding gegeven aan wat redelijkerwijs verstaan mag worden onder 'een vergevorderd stadium van het participatieproces'. Daarbij wordt niet alleen gekeken de vorderingen van het participatietraject, maar ook naar de kwaliteit van de participatie.
Deze uitzonderingsgrond gaat deels over reeds opgestarte en lopende projecten. Het niet voldoen aan deze uitzonderingsgrond kan betekenen dat een project geannuleerd kan worden. Dit is vervelend wanneer een project al veel tijd en inspanning gekost heeft. Daarom is het van belang goed te onderbouwen wanneer een project wel of niet onder een uitzonderingsgrond valt. Om dit goed te bepalen is gekeken naar de kwaliteit van de participatie in brede zijn en niet alleen naar de vordering van een project.

Er zijn drie criteria bepalend voor de kwaliteit van participatie:

1. De mate waarin men **financieel heeft kunnen participatie** in een project, zodat de baten daar terecht komen waar ook de lasten terechtkomen.
   Voor dit criterium wordt gekeken naar het lokaal eigendom om te bezien in hoeverre een initiatief in een vergevorderd stadium is en daarmee onder een uitzonderingsgrond kan vallen.

2. De mate waarin de omgeving met het **ontwerp** van een project heeft kunnen meedenken.
   Dit criterium wordt gekoppeld aan de participatieladder om te bezien in hoeverre men mee heeft kunnen ontwerpen.

3. De kwaliteit van de **communicatie.** De mate waarin de omgeving zich gehoord voelt en heeft kunnen meepraten/denken.
   Dit criterium wordt eveneens gekoppeld aan de participatieladder om te bezien hoe de communicatie is verlopen.

4.1 Mate van financiële participatie

In de RES is opgenomen dat er gestreefd wordt naar een lokaal eigendom van 50% in energieprojecten. Dat betekent dat minimaal 50% van de baten van een duurzaam energieproject landt in de lokale omgeving. Wat er wordt verstaan onder 'lokaal' wordt in gemeentelijk beleid bepaald.

Bij minimaal 50% lokaal eigendom wordt gesteld dat het participatietraject dusdanig vergevorderd is dat de uitzonderingsgrond van toepassing is. Daarnaast verdient het de aanbeveling om nieuwe projecten in zoekgebieden waarbij er sprake is van aantoonbaar minimaal 50% lokaal eigendom, ook onder deze uitzonderingsgrond te laten vallen. Gelijkwaardige partnerschappen tussen energiecoöperaties en ontwikkelaars zijn belangrijk, goede intenties (bijvoorbeeld samenwerking met energiecoöperatie) zou altijd een uitzonderingsgrond kunnen zijn. Wat valt onder lokaal eigendom dient te worden gedefinieerd in

gemeentelijk beleid. Voorbeelden zijn: financiële deelneming, mede-eigenaarschap, gebieds- en omgevingsfondsen en (directe)omgevingsregelingen.

4.2 Mate van invloed op ontwerp en communicatie (procesparticipatie)

Om de mate van participatie in ontwerp en de kwaliteit van de communicatie te beoordelen is gebruikgemaakt van de participatieladder. De participatieladder bestaat uit een aantal treden die allen een verschillende mate en intensiteit van participatie behelzen, zowel communicatief als deelname in het ontwerp. Van ‘boven’ (veel participatie) naar ‘beneden’ (weinig participatie) zijn dat:

5. **Zelf organiseren**
   De omgeving neemt zelf het initiatief, komt met plannen en ideeën en is verantwoordelijk voor de besluitvorming. Ontwikkelaar en/of gemeente haken aan, faciliteren en stellen kaders.

4. **Co-creatie**
   De omgeving wordt actief betrokken bij het maken en/of uitwerken van een plan. De rollen van de initiatiefnemer en de omgeving zijn (min of meer) gelijkwaardig. Er wordt samengewerkt om plannen te maken en uit te voeren, en om bestuurlijke goedkeuring voor het plan te krijgen.

3. **Adviseren**
   De omgeving geeft op voorhand advies (gevraagd of ongevraagd) over het initiatief.
   Dit advies wordt aantoonbaar meegenomen bij de verdere uitwerking.

2. **Raadplegen**
   De omgeving wordt door de initiatiefnemer als gesprekspartner betrokken bij de ontwikkeling. Een voorstel van een plan wordt voorgelegd en op dat plan (of een gedeelte daarvan) wordt advies ingewonnen. De ingewonnen informatie wordt door initiatiefnemer meegenomen bij het uitwerken van een definitief plan.

1. **Informeren**
   De omgeving wordt door de initiatiefnemer eenzijdig op de hoogte gebracht van de ontwikkeling maar heeft geen inbreng. Er is geen sprake van een interactieve samenwerking.

0. **Geen participatie**
   De omgeving is niet betrokken bij of op de hoogte van de ontwikkeling. De initiatiefnemer ontwikkelt het initiatief volledig zelf en betrekt daar op geen enkele wijze omgevingspartijen of omwonenden bij.

4.3 Vergevorderde participatietrajecten

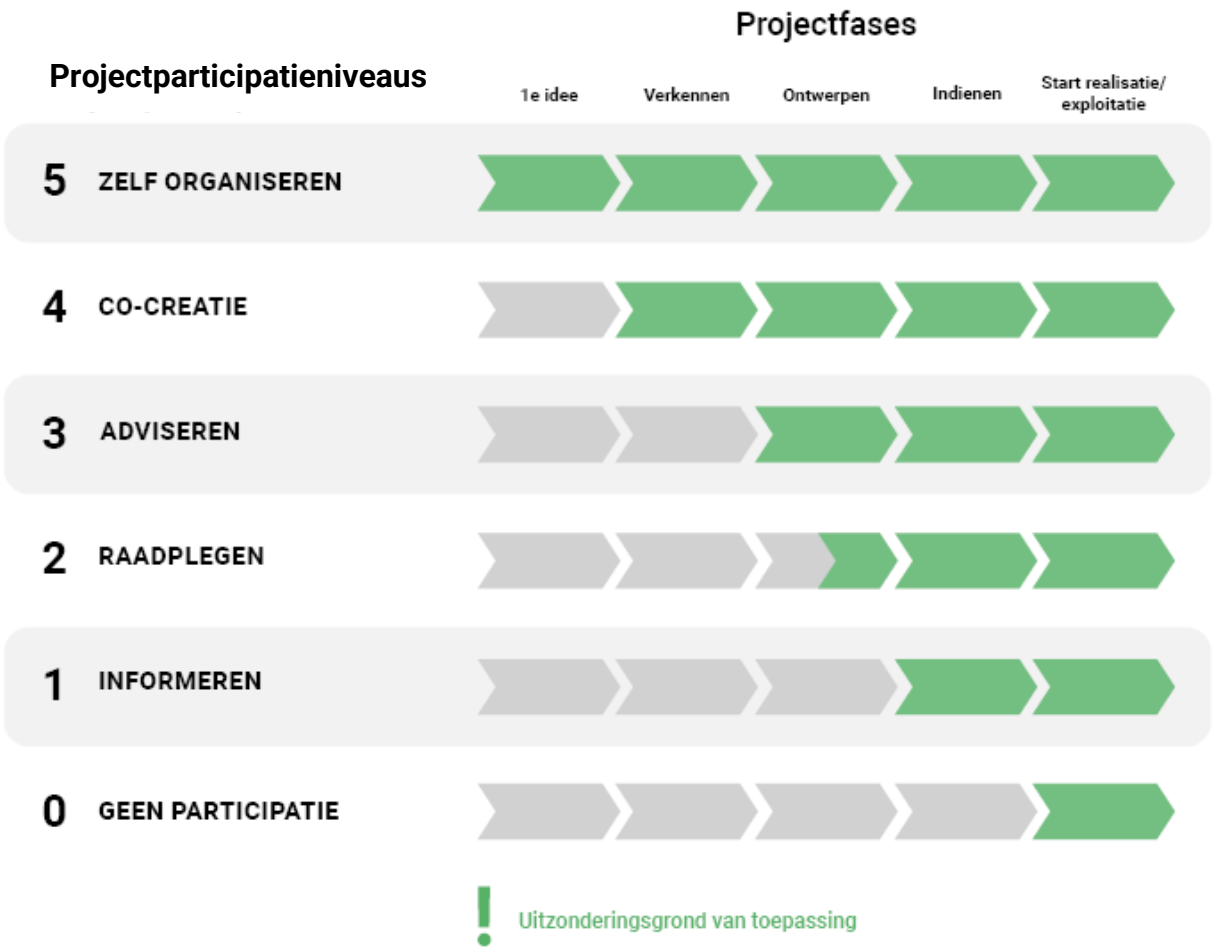
Naast de mate van ontwerp en communicatie in de participatie is het belangrijk dat een participatietraject zich ook in een vergevorderd stadium bevindt. Of daar sprake van is wordt bepaald op basis van de projectfase waarin een initiatief zich bevindt.
Er zijn een vijftal projectfases te definiëren waarin een project zich kan bevinden:

1. **1e idee**
   In deze projectfase is er nog geen sprake van een formeel initiatief. Er is slechts sprake van een idee bij een of meerdere initiatiefnemers, dat eerst uitgewerkt dient te worden voordat er sprake kan zijn van een participatietraject. Deze projectfase is echter relevant voor het bieden van ruimte aan initiatieven die van onderop door de omgeving ontstaan. Er is nog geen afstemming geweest met het bevoegd gezag.

2. **Verkennen**
   In de verkenningsfase heeft de initiatiefnemer zijn eerste idee uitgewerkt tot iets waarmee hij/zij de omgeving kan informeren over of betrekken bij het initiatief. Denk aan een eerste schets, tekening op kaart en/of participatieplan. Er is echter nog veel ruimte om het initiatief aan te passen, zowel qua ontwerp als qua wijze waarop het initiatief wordt uitgevoerd (participatiestructuur, lokaal eigendom, etc.). In deze fase vindt doorgaans een eerste informele afstemming met het bevoegd gezag plaats, om te kijken of er voldoende aanknopingspunten zijn om het initiatief verder uit te werken.
3. **Ontwerpen**
   In de ontwerpfase liggen de hoofdlijnen qua ontwerp en organisatiestructuur van het initiatief vast. Wel kan er nog worden gesleuteld aan de inpassing van het initiatief qua ontwerp of de invulling van de wijze waarop lokaal eigendom vorm moet krijgen. In deze fase is er doorgaans al sprake geweest van een eerste formeel overleg met het bevoegd gezag (omgevingstafel) en zijn er aandachtspunten meegegeven voor de verdere uitwerking, waaraan in de ontwerpfase verdere invulling wordt gegeven.
4. **Indienen**
   Vanaf het moment van indiening kunnen er nog slechts beperkt wijzigingen plaatsvinden in het initiatief. Het ontwerp en de organisatiestructuur zijn op dit moment onderhevig aan beoordeling door het bevoegd gezag; er heeft een vergunningaanvraag plaatsgevonden. Als het bevoegd gezag de vergunningaanvraag afwijst, moet men terug naar de ontwerpfase. Als het bevoegd gezag de vergunningaanvraag honoreert, dan gaat het initiatief in principe naar de volgende participatiefase. Alleen formele bezwaar- en beroepsprocedures kunnen de realisatie van het initiatief na verlening van de vergunning nog tegenhouden of wijzigen.
5. **Start realisatie/exploitatie**
   Als de vergunning is verleend en bezwaar-/beroepsprocedures voorbij zijn, wordt gestart met de fysieke realisatie van het initiatief en daarop volgt exploitatie. Participatie speelt geen rol meer in deze fase, anders dan de in eerdere fasen gemaakte afspraken.

Door de projectfases te koppelen aan de verschillende niveaus op de participatieladder ontstaat inzicht in de relatie tussen hoe vergevorderd een project is en de kwaliteit en mate van participatie die in een project gevoerd is. Onderstaande figuur geeft deze relatie weer en toont op welke momenten de uitzonderingsgrond van toepassing is.

Bij een financiële participatie van 50% of meer is de participatie met de omgeving op een dusdanig niveau dat de uitzonderingsgrond van toepassing is. Mocht dit percentage niet gehaald worden dan dient gekeken te worden naar de mate van participatie die in het participatieplan opgegeven is en welke fase men zich in een project bevindt.

Figuur 4-1: Participatieladder en projectparticipatieniveaus waarbij uitzonderingsgrond van toepassing is.

Bij trede 5: zelf organiseren. De omgeving komt met het initiatief en werkt zelf naar een plan toe. Dit is de hoogste mate van participatie en geeft een grote mate van betrokkenheid weer. Bij deze vorm van participatie is vanaf het 1e idee de uitzonderingsgrond van toepassing.

Bij trede 4: co-creatie. Er is sprake van een nauwe samenwerking en een gelijkwaardige rol tussen omgeving en initiatiefnemer. De omgeving is in sterke mate betrokken en verweven in het plan. Bij deze vorm van participatie is vanaf de verkenningsfase de uitzonderingsgrond van toepassing.

Bij trede 3: adviseren. De omgeving heeft vanaf de beginfase inspraak op het plan. Wanneer deze informatie in de ontwerpfase daadwerkelijk gebruikt wordt voor het maken van een plan is vanaf de start van de ontwerpfase de uitzonderingsgrond van toepassing.

Bij trede 2: raadplegen. Wanneer de omgeving de kans heeft gekregen om te reageren op een plan en deze feedback gebruikt wordt om tot een definitief plan te komen is vanaf halverwege de ontwerpfase (de inspraak) de uitzonderingsgrond van toepassing.

Bij trede 1: informeren. Participanten zijn enkel op de hoogte van het bestaan van een initiatief en hebben zelf geen inbreng geven in het uiteindelijke plan. Pas vanaf de indiening van het plan is de uitzonderingsgrond van toepassing.

Bij trede 0: geen participatie. De omgeving is niet op de hoogte van de ontwikkeling. Er is daarmee geen vergevorderd stadium van participatie. Wanneer het initiatief al gegund is, of er reeds met de bouw gestart is, is de uitzonderingsgrond van toepassing.

4.4 Conclusies

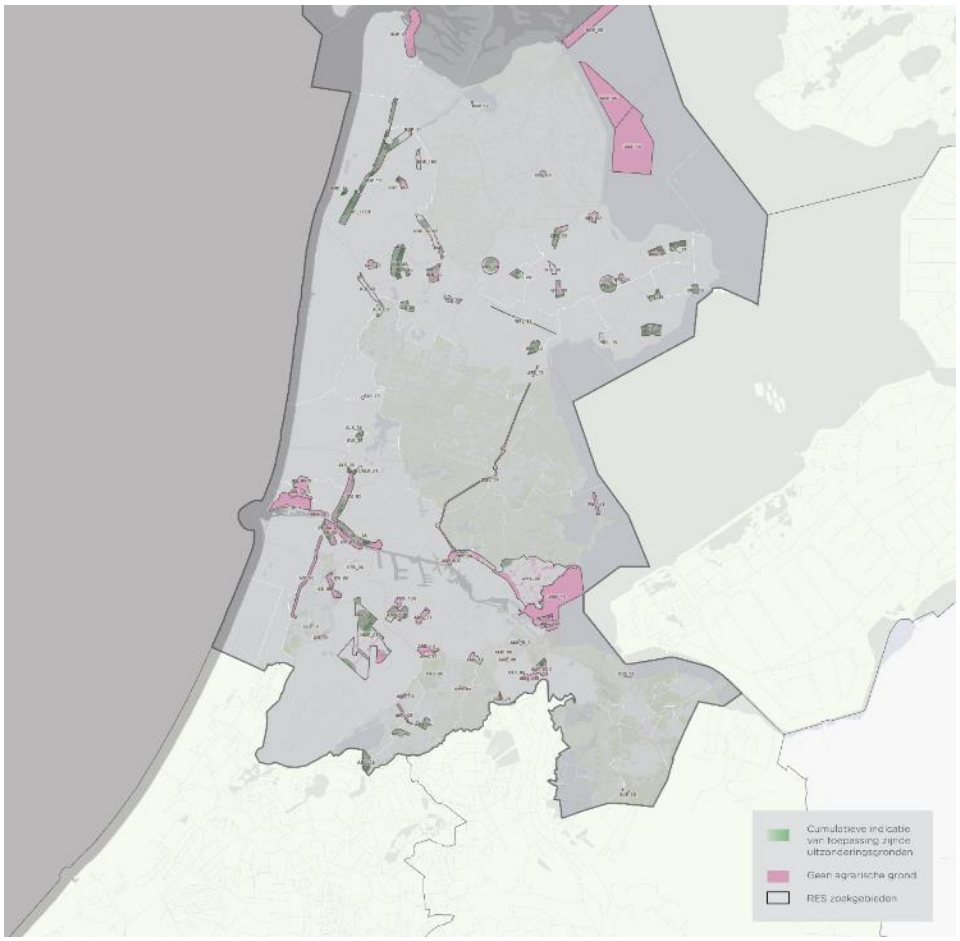
Zonne-energieprojecten in een vergevorderd participatiestadium mogen doorgaan, zelfs als ze niet helemaal aan de nieuwe voorkeursvolgorde voldoen. Belangrijk is de kwaliteit van participatie: financiële bijdrage strevend naar 50% lokaal eigendom, mate van inspraak in het ontwerp, en de kwaliteit van de communicatie. Dit wordt beoordeeld met de participatieladder, die varieert van volledige zelforganisatie tot geen participatie. Toepassing van de uitzonderingsgrond is afhankelijk van het projectstadium en de participatie-intensiteit.

5 Consequenties voor zoekgebieden

Bovenstaande interpretaties van de verschillende uitzonderingsgronden zijn, daar waar mogelijk, in tabel en op kaart verwerkt om zo inzicht te geven in waar en hoeveel uitzonderingsgronden ergens mogelijk van toepassing zijn. De analyse voor de zoekgebieden wordt per RES-deelregio opgesteld en is in deze vorm opgenomen in deze rapportage. Voor elk zoekgebied zon of zon/wind binnen de deelregio's is inzichtelijk gemaakt of deze (gedeeltelijk) op landbouwgrond liggen en of er één of meer van de vier uitzonderingsgronden van toepassing kan zijn.

Op de kaarten is dat weergegeven is dat 'cumulatief' weergegeven: hoe donkerder groen een (gedeelte van een) zoekgebied gekleurd is, hoe meer uitzonderingsgronden hier van toepassing zijn. (Delen van) zoekgebieden die wit blijven bieden onvoldoende aanknopingspunten voor de uitzonderingsgronden. Figuur 5-1 geeft een provinciale overzichtskaart met de cumulatieve van toepassing zijnde uitzonderingsgronden.

***NOOT:** Op de kaarten zijn alleen die aanknopingspunten/kansen weergegeven die in kaart kunnen worden gevat. Afwegingen dienen bij het beoordelen van initiatieven altijd per situatie te worden gedaan. Met name daar waar het de gesteldheid van de bodem betreft.*

Figuur 5-1: Overzicht van alle RES-zoekgebieden zon en zon/wind binnen de provincie Noord-Holland, met een cumulatieve indicatie van in hoeverre er uitzonderingsgronden van toepassing zijn.

Noord-Holland Noord

Hieronder volgen de zoekgebieden binnen de RES-regio Noord-Holland Noord. De analyse wordt opgedeeld per deelregio. In de tabellen zijn alleen de zoekgebieden die (gedeeltelijk) op landbouwgronden liggen opgenomen. Op de kaarten zijn alle zoekgebieden zon en zon/wind wel weergegeven.

Deelregio Kop van Noord-Holland

Op onderstaande kaart (figuur 5-1) zijn de zoekgebieden in deelregio Kop van Noord-Holland zichtbaar en is inzichtelijk gemaakt in hoeverre de uitzonderingsgronden in de zoekgebieden gelden. Hoe groener de kleur, hoe meer uitzonderingsgronden van toepassing zijn. Op die delen van zoekgebieden die geen groene kleuring hebben, zijn geen uitzonderingsgronden van toepassing. In tabel 5-1 is per zoekgebied te zien welke uitzonderingsgronden daar van toepassing zijn.

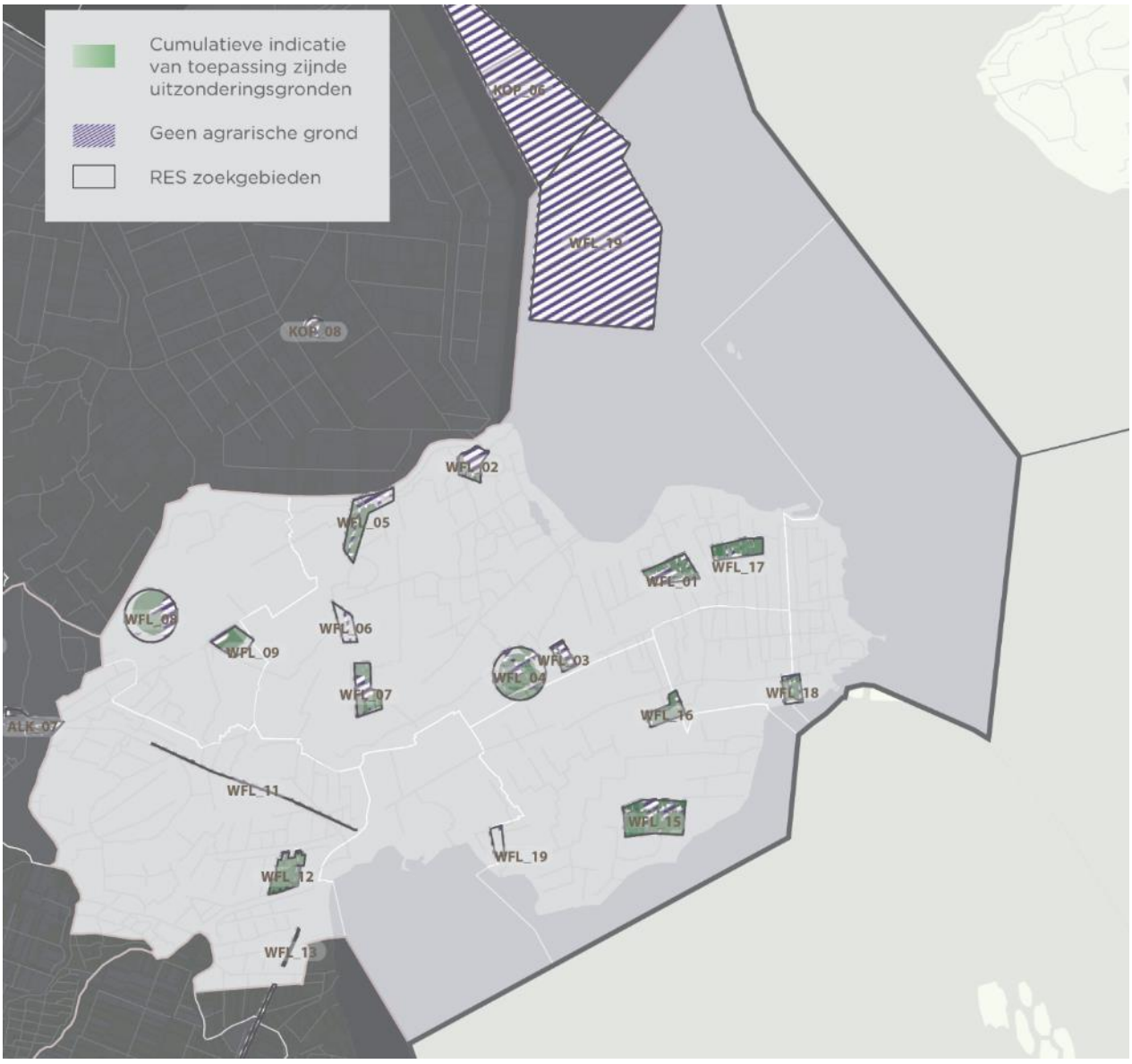
Figuur 5-6: zoekgebieden in deelregio Kop van Noord-Holland.

Tabel 5-1: uitzonderingsgronden per zoekgebied in deelregio Kop van Noord-Holland.

			0		1			2							3					4
			Landbouw-grond		Agri-PV			Specifieke landbouwgronden							Efficiënter gebruik elektriciteitsnet					Participatie
RES-ID	Naam		ja / nee		Fruitteelt	Glastuin-bouw		Ver-zilting	Ver-droging	Ver-natting	Stik-stof	Transitie	Water-schap		Nabij zoekgebied wind	Nabij wind-turbine	Nabij gr. afnemers	Nabij verdeel-station		Lopend initiatief
KOP_05	Afsluitdijk																			
KOP_06	Wieringerhoek																			
KOP_07	Den Helder																			
KOP_08	A7		■												■		■			■
KOP_10B (OER)	Spoorweg Heerhugowaard - Den Helder		■							■			■		■	■	■	■		
KOP_10D/E (OER)	Spoorweg Heerhugowaard - Den Helder		■							■			■		■	■	■	■		
KOP_10 (OER)	Spoorweg Heerhugowaard - Den Helder		■							■			■		■	■	■	■		
KOP_11 (OER)	N9/N249		■		■			■		■	■		■		■	■	■	■		
KOP_11E/F (OER)	N9/N249		■		■			■		■	■		■		■	■	■	■		
KOP_13	Energy & Health Campus		■					■							■		■			
KOP_14	Schagerweg Breekland		■		■					■					■	■	■			
KOP_15	Oudevaart Warmenhuizen		■			■				■					■		■			
KOP_16	Lagedijk		■					■		■		■			■		■			
KOP_17	Amsteldijk 21		■					■		■		■			■		■			

Deelregio West-Friesland

Op onderstaande kaart (figuur 5-2) zijn de zoekgebieden in deelregio West-Friesland zichtbaar en is inzichtelijk gemaakt in hoeverre de uitzonderingsgronden in de zoekgebieden gelden. Hoe groener de kleur, hoe meer uitzonderingsgronden van toepassing zijn. Op die delen van zoekgebieden die geen groene kleuring hebben, zijn geen uitzonderingsgronden van toepassing. In tabel 5-2 is per zoekgebied te zien welke uitzonderingsgronden daar van toepassing zijn.

Figuur 5-7: zoekgebieden in deelregio West-Friesland.

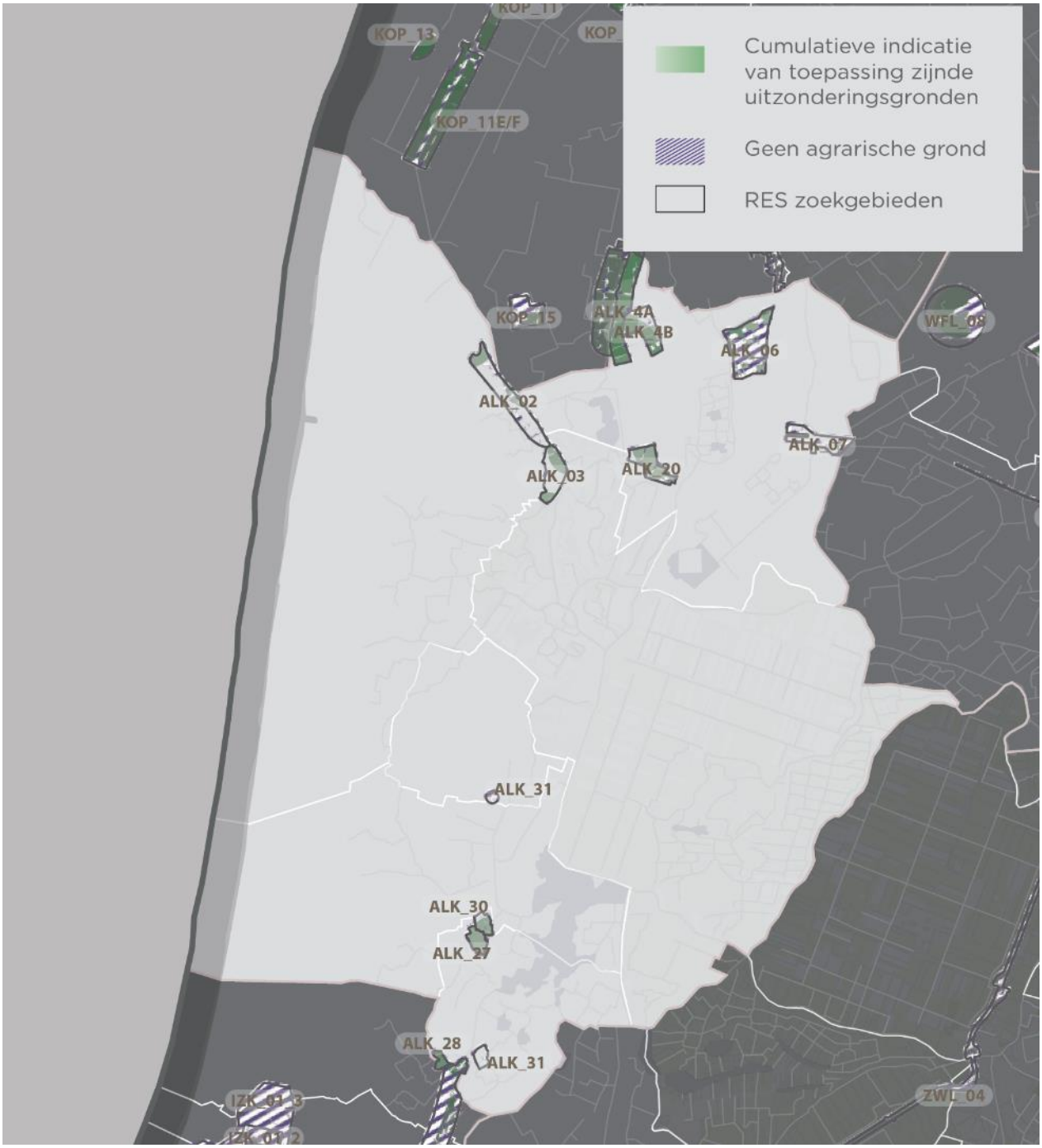
Tabel 5-2: uitzonderingsgronden deelregio West-Friesland.

		0	1		2						3				4
		Landbouw-grond	Agri-PV		Specifieke landbouwgronden						Efficiënter gebruik elektriciteitsnet				Participatie
RES-ID	Naam	ja / nee	Fruitteelt	Glastuin-bouw	Ver-zilting	Ver-droging	Ver-natting	Stik-stof	Transitie	Water-schap	Nabij zoekgebied wind	Nabij wind-turbine	Nabij gr. afnemers	Nabij verdeel-station	Lopend initiatief
WFL_01	Grootslaggebied														
WFL_02	Bedrijventerrein Medemblik														
WFL_03	Bedrijventerrein Zwaagdijk-Oost														
WFL_04	Middenstation Zwaagdijk-Oost														
WFL_05	A7- tussen afslagen Abbekerk-Medemblik														
WFL_06	A7 - nabij Broerdijk														
WFL_07	Bedrijventerrein Wognum														
WFL_08	Wester Boekelweg														
WFL_09	Bedrijventerrein De Veeken e.o.														
WFL_11	spoorweg Obdam-Hoorn														
WFL_12	Vredemaker/Jaagweg														
WFL_13	A7 - Oudendijk														
WFL_14	Kamersloot														
WFL_15	Elbaweg														
WFL_16	Oosterwijzend														
WFL_17	Bedrijventerrein Andijk														

| | | |

Deelregio Alkmaar en omgeving

Op onderstaande kaart (figuur 5-3) zijn de zoekgebieden in deelregio Alkmaar en omgeving zichtbaar en is inzichtelijk gemaakt in hoeverre de uitzonderingsgronden in de zoekgebieden gelden. Hoe groener de kleur, hoe meer uitzonderingsgronden van toepassing zijn. Op die delen van zoekgebieden die geen groene kleuring hebben, zijn geen uitzonderingsgronden van toepassing. In tabel 5-3 is per zoekgebied te zien welke uitzonderingsgronden daar van toepassing zijn.

Figuur 5-8: zoekgebieden in deelregio Alkmaar en omgeving.

Tabel 5-3: uitzonderingsgronden per zoekgebied in deelregio Alkmaar en omgeving.

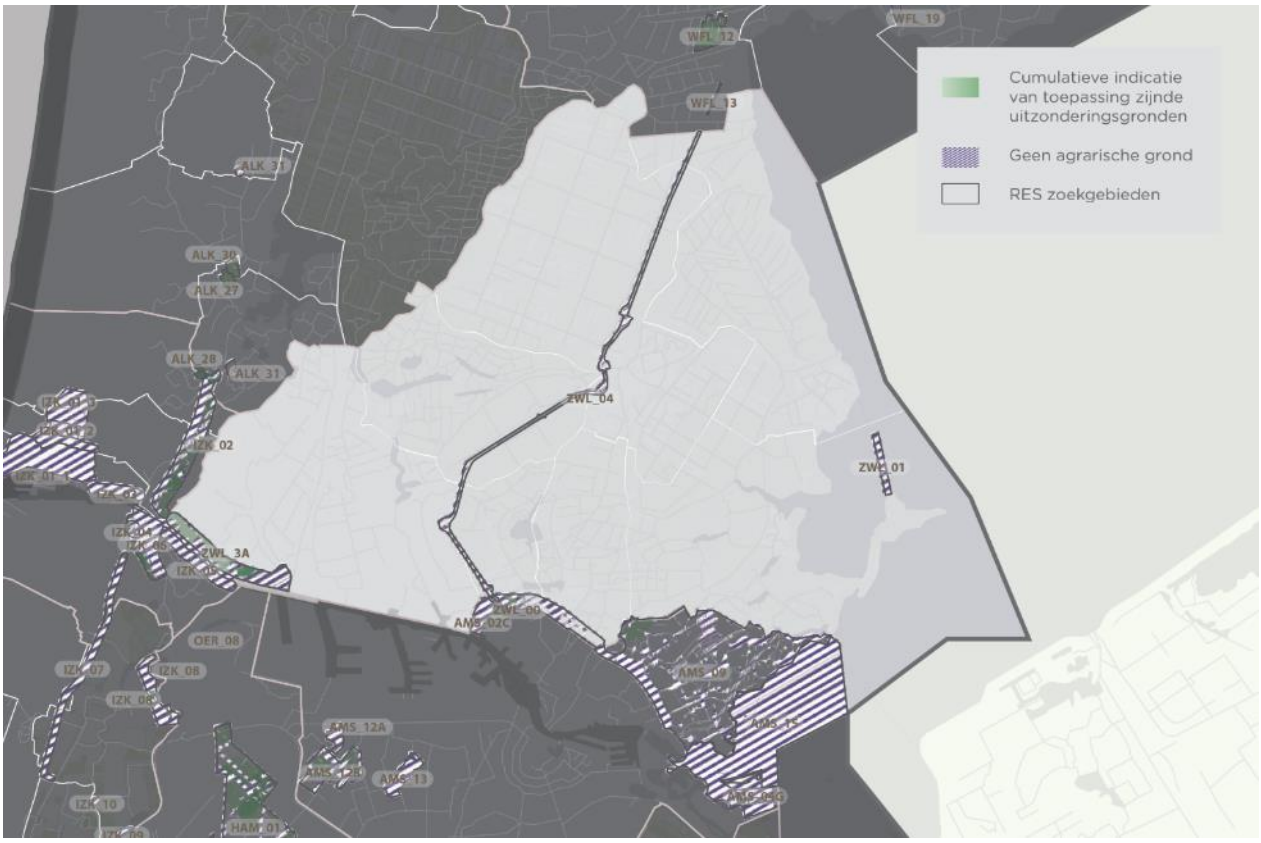
		0	1		2						3				4
		Landbouw-grond	Agri-PV		Specifieke landbouwgronden						Efficiënter gebruik elektriciteitsnet				Participatie
RES-ID	Naam	ja / nee	Fruitteelt	Glastuin-bouw	Ver-zilting	Ver-droging	Ver-natting	Stik-stof	Transitie	Water-schap	Nabij zoekgebied wind	Nabij wind-turbine	Nabij gr. afnemers	Nabij verdeel-station	Lopend initiatief
ALK_02	N9 Koedijk-Zijpersluis														
ALK_03	N9 Koedijk														
ALK_06	Alton														
ALK_07	Westfrisiaweg														
ALK_20	Omgeving Zuiderdel														
ALK_27	Limmerkoog														
ALK_28	Communicatieweg														
ALK_30	Limmerkoog bj A9														
ALK_31	Toekomstige afslag A9 Heiloo														
ALK_04A	Omgeving Breekland/N245														
ALK_04B	Omgeving Breekland/N245														

Noord-Holland Zuid

Hieronder volgen de zoekgebieden binnen de RES-regio Noord-Holland Noord. De analyse wordt opgedeeld per deelregio. In de tabellen zijn alleen de zoekgebieden die (gedeeltelijk) op landbouwgronden liggen opgenomen. Op de kaarten zijn alle zoekgebieden zon en zon/wind wel weergegeven.

Deelregio Zaanstreek-Waterland

Op onderstaande kaart (figuur 5-4) zijn de zoekgebieden in deelregio Zaanstreek-Waterland zichtbaar en is inzichtelijk gemaakt in hoeverre de uitzonderingsgronden in de zoekgebieden gelden. Hoe groener de kleur, hoe meer uitzonderingsgronden van toepassing zijn. Op die delen van zoekgebieden die geen groene kleuring hebben, zijn geen uitzonderingsgronden van toepassing. In tabel 5-4 is per zoekgebied te zien welke uitzonderingsgronden daar van toepassing zijn.

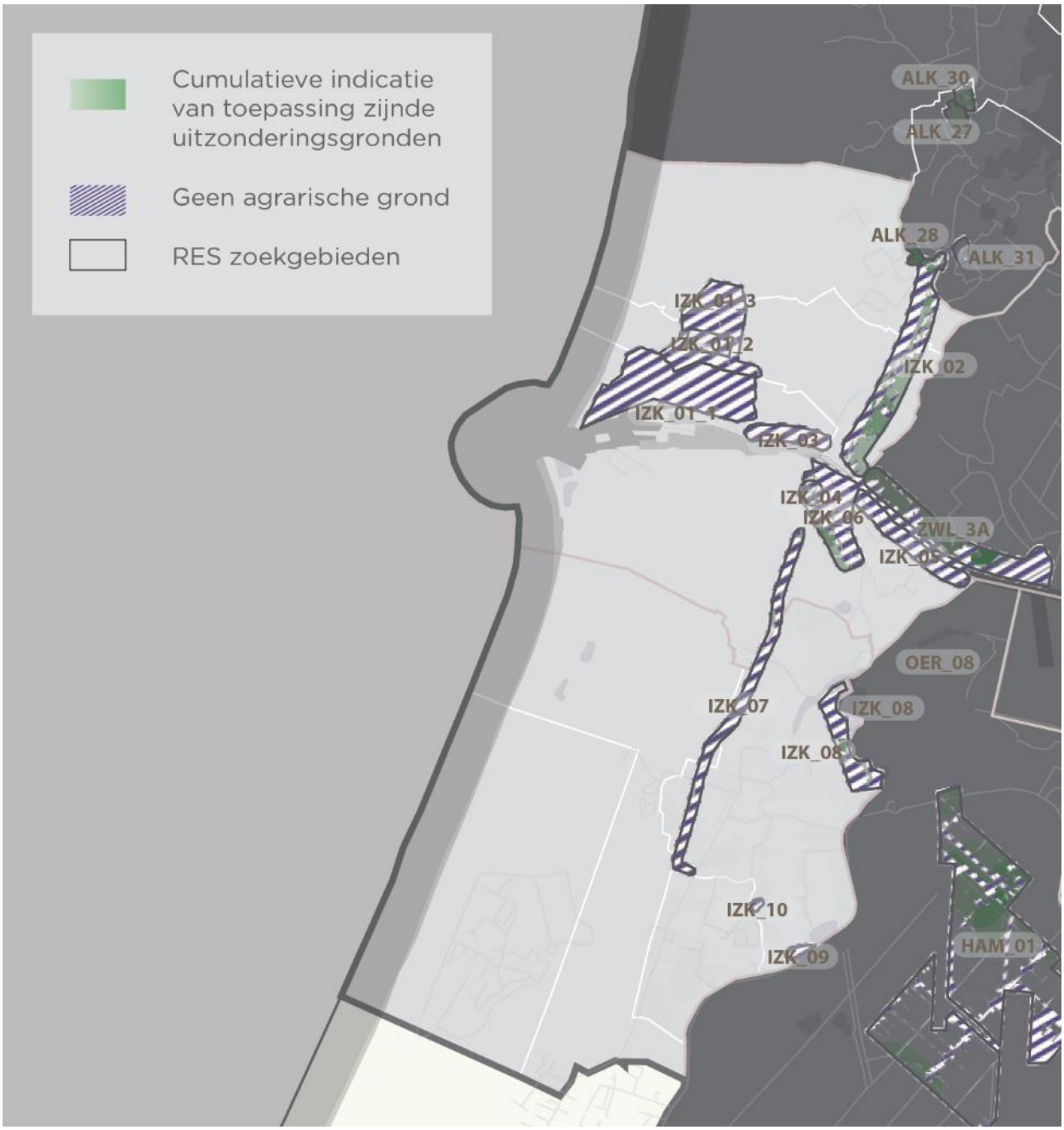
Figuur 5-9: zoekgebieden in deelregio Zaanstreek-Waterland.

Tabel 5-4: uitzonderingsgronden per zoekgebied in deelregio Zaanstreek-Waterland en omgeving.

		0	1		2						3				4
		Landbouw-grond	Agri-PV		Specifieke landbouwgronden						Efficiënter gebruik elektriciteitsnet				Participatie
RES-ID	Naam	ja / nee	Fruitteelt	Glastuin-bouw	Ver-zilting	Ver-droging	Ver-natting	Stik-stof	Transitie	Water-schap	Nabij zoekgebied wind	Nabij wind-turbine	Nabij gr. afnemers	Nabij verdeel-station	Lopend initiatief
ZWL_01	Zon op Bukdijk														
ZWL_04 (OER)	Zon langs A7 (berm), A8 en A10														
ZWL_03A	Zon en wind in Noordzeekanaalgebied														

Deelregio IJmond – Zuid-Kennemerland

Op onderstaande kaart (figuur 5-5) zijn de zoekgebieden in deelregio IJmond – Zuid-Kennemerland zichtbaar en is inzichtelijk gemaakt in hoeverre de uitzonderingsgronden in de zoekgebieden gelden. Hoe groener de kleur, hoe meer uitzonderingsgronden van toepassing zijn. Op die delen van zoekgebieden die geen groene kleuring hebben, zijn geen uitzonderingsgronden van toepassing. In tabel 5-5 is per zoekgebied te zien welke uitzonderingsgronden daar van toepassing zijn.

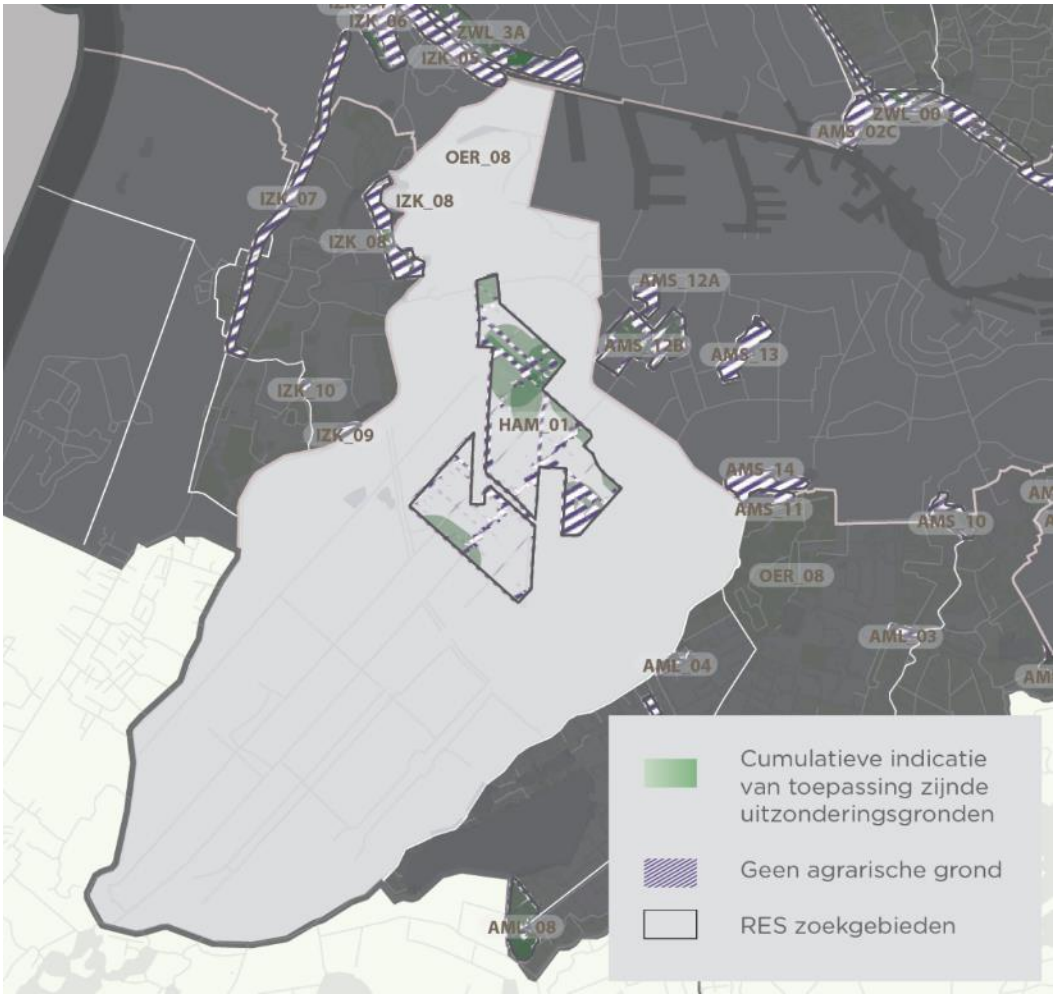
Figuur 5-10: Zoekgebieden in de deelregio IJmond - Zuid-Kennemerland.

Tabel 5-5: Uitzonderingsgronden in de zoekgebieden binnen deelregio IJmond - Zuid-Kennemerland.

		0	1		2						3				4
		Landbouw-grond	Agri-PV		Specifieke landbouwgronden						Efficiënter gebruik elektriciteitsnet				Participatie
RES-ID	Naam	ja / nee	Fruitteelt	Glastuin-bouw	Ver-zilting	Ver-droging	Ver-natting	Stik-stof	Transitie	Water-schap	Nabij zoekgebied wind	Nabij wind-turbine	Nabij gr. afnemers	Nabij verdeel-station	Lopend initiatief
IZK_01	Tata Steel														
IZK_02	A9 De Kil														
IZK_03	Kade Velsen Noord														
IZK_04	Knooppunt Velsen														
IZK_05	Noordzeekanaal														
IZK_06	A9-A22														
IZK_07 (OER)	N208														
IZK_08	Waarderpolder														
IZK_09	Molenplas														
IZK_10	Schouwbroekerplas														

Deelregio Haarlemmermeer

Op onderstaande kaart (figuur 5-6) zijn de zoekgebieden in deelregio Haarlemmermeer zichtbaar en is inzichtelijk gemaakt in hoeverre de uitzonderingsgronden in de zoekgebieden gelden. Hoe groener de kleur, hoe meer uitzonderingsgronden van toepassing zijn. Op die delen van zoekgebieden die geen groene kleuring hebben, zijn geen uitzonderingsgronden van toepassing. In tabel 5-6 is per zoekgebied te zien welke uitzonderingsgronden daar van toepassing zijn.

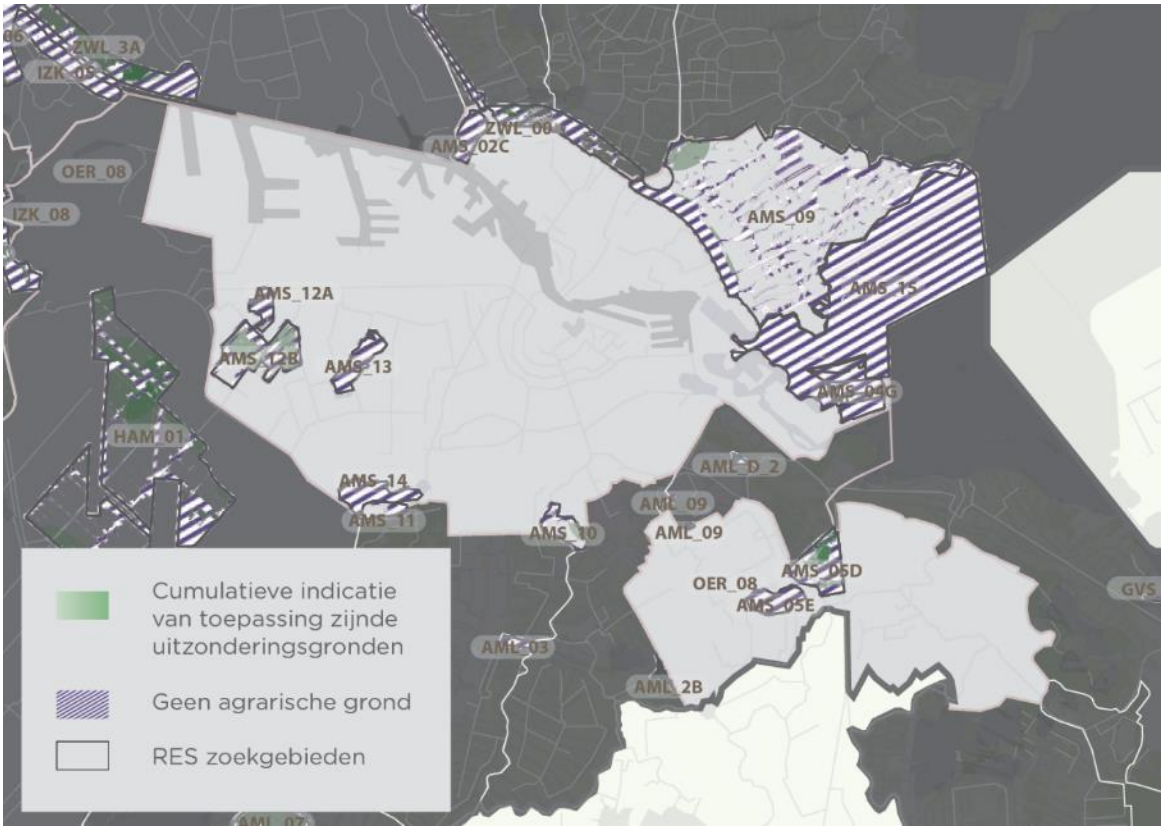
Figuur 5-11: Zoekgebieden binnen de deelregio Haarlemmermeer.

Tabel 5-6: Uitzonderingsgronden in de zoekgebieden binnen deelregio Haarlemmermeer.

		0	1		2						3				4
		Landbouw-grond	Agri-PV		Specifieke landbouwgronden						Efficiënter gebruik elektriciteitsnet				Participatie
RES-ID	Naam	ja / nee	Fruitteelt	Glastuin-bouw	Ver-zilting	Ver-droging	Ver-natting	Stik-stof	Transitie	Water-schap	Nabij zoekgebied wind	Nabij wind-turbine	Nabij gr. afnemers	Nabij verdeel-station	Lopend initiatief
HAM_01	Zonnecarré														

Deelregio Amsterdam

Op onderstaande kaart (figuur 5-7) zijn de zoekgebieden in deelregio Amsterdam zichtbaar en is inzichtelijk gemaakt in hoeverre de uitzonderingsgronden in de zoekgebieden gelden. Hoe groener de kleur, hoe meer uitzonderingsgronden van toepassing zijn. Op die delen van zoekgebieden die geen groene kleuring hebben, zijn geen uitzonderingsgronden van toepassing. In tabel 5-7 is per zoekgebied te zien welke uitzonderingsgronden daar van toepassing zijn.

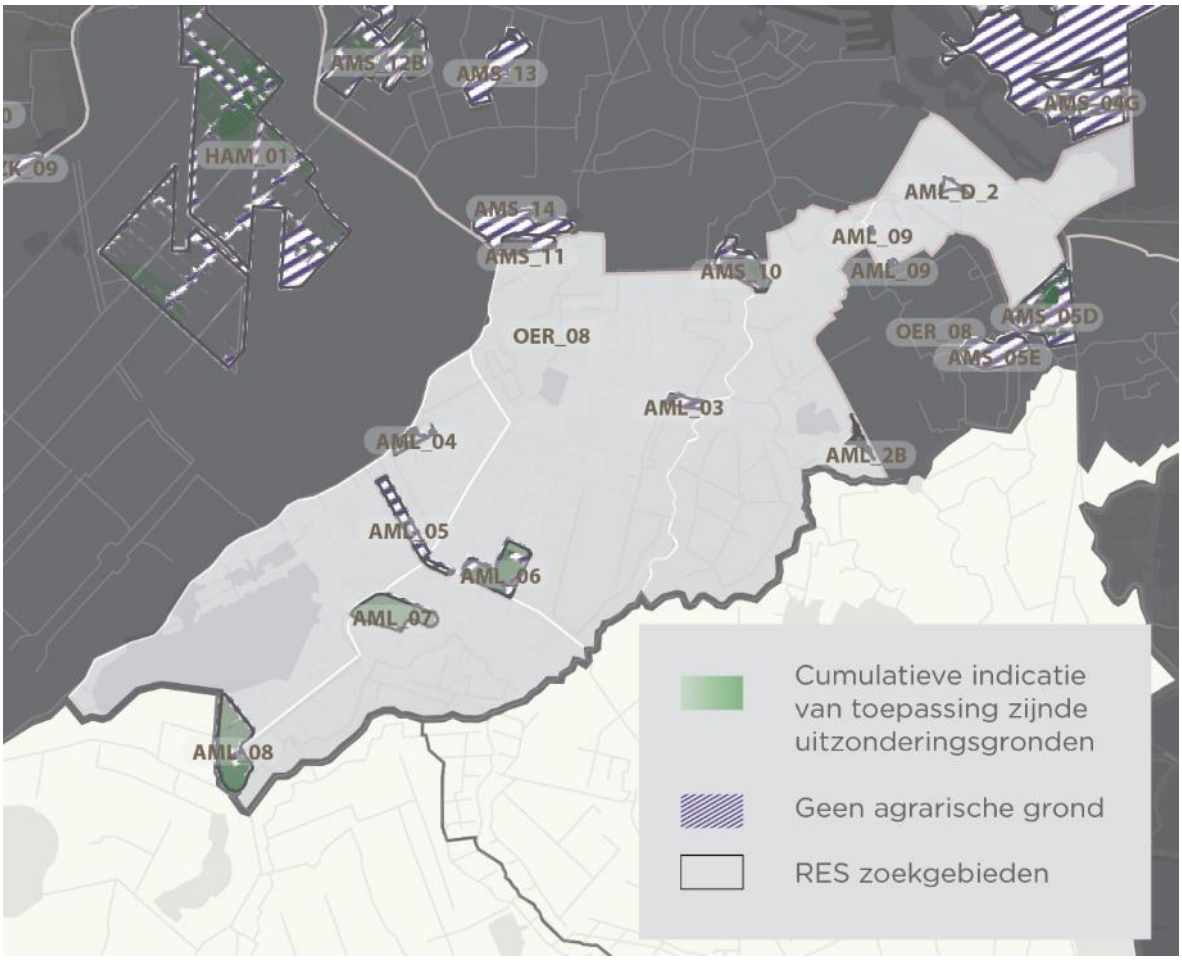
Figuur 5-12: Zoekgebieden binnen de deelregio Amsterdam.

Tabel 5-7: Uitzonderingsgronden in de zoekgebieden binnen deelregio Amsterdam.

		0	1		2						3				4
		Landbouw-grond	Agri-PV		Specifieke landbouwgronden						Efficiënter gebruik elektriciteitsnet				Participatie
RES-ID	Naam	ja / nee	Fruitteelt	Glastuin-bouw	Ver-zilting	Ver-droging	Ver-natting	Stik-stof	Transitie	Water-schap	Nabij zoekgebied wind	Nabij wind-turbine	Nabij gr. afnemers	Nabij verdeel-station	Lopend initiatief
AMS_02C	Noorder-IJplas														
AMS_04G	4g) zon tijdeljk														
AMS_05C/05E	Gaasperplas														
AMS_05D	5d) Diemerscheg														
AMS_09	Landelijk Noord														
AMS_10	Kop Amstelscheg														
AMS_11	Nieuwe Meer														
AMS_12A	Nieuwe Meer														
AMS_12B	Nieuwe Meer														
AMS_13	Sloterplas														
AMS_14	Nieuwe Meer														
AMS_15	IJ-meer														

Deelregio Amstelland

Op onderstaande kaart (figuur 5-8) zijn de zoekgebieden in deelregio Amstelland zichtbaar en is inzichtelijk gemaakt in hoeverre de uitzonderingsgronden in de zoekgebieden gelden. Hoe groener de kleur, hoe meer uitzonderingsgronden van toepassing zijn. Op die delen van zoekgebieden die geen groene kleuring hebben, zijn geen uitzonderingsgronden van toepassing. In tabel 5-8 is per zoekgebied te zien welke uitzonderingsgronden daar van toepassing zijn.

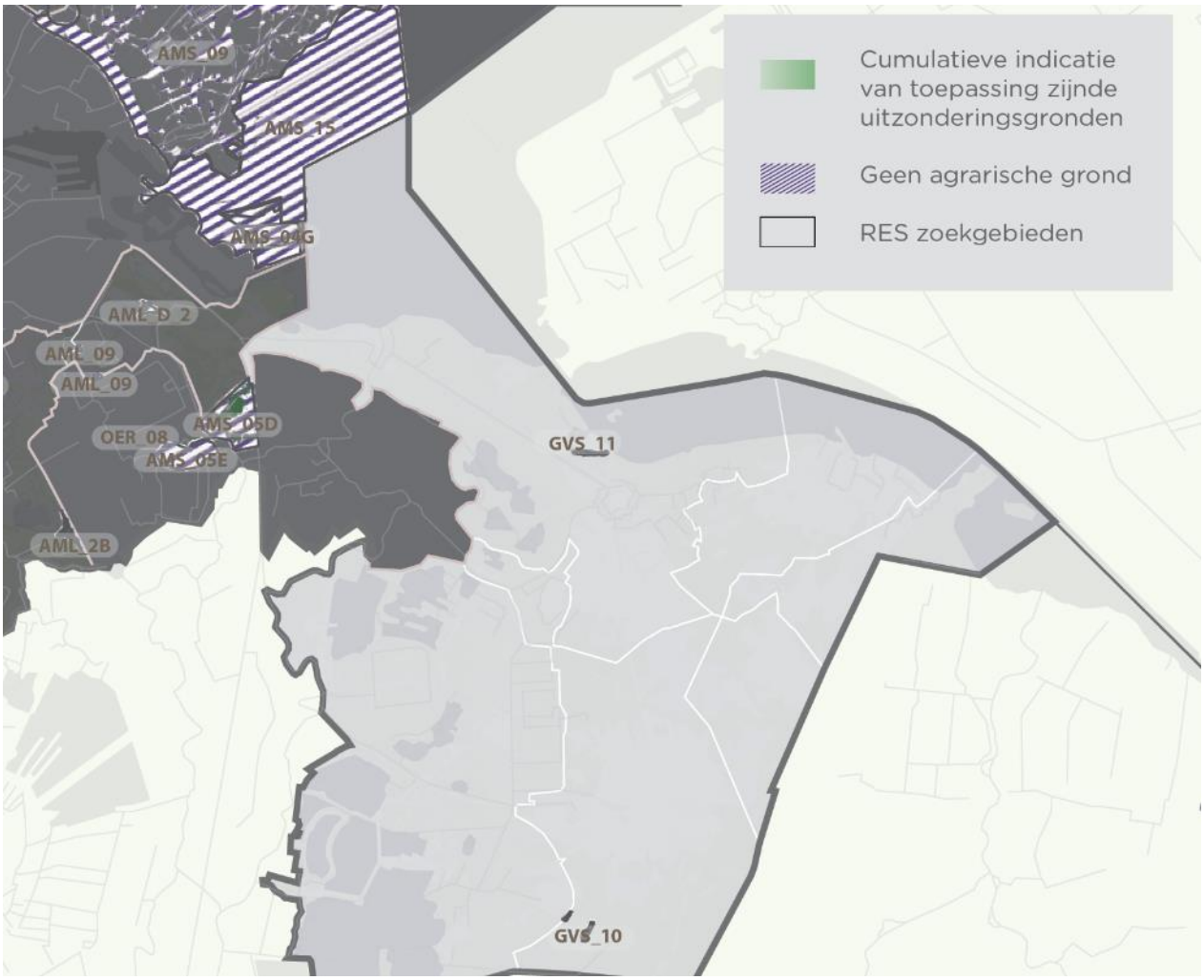
Figuur 5-13: Uitzonderingsgronden in de zoekgebieden binnen deelregio Amstelland.

Tabel 5-8: Uitzonderingsgronden in de zoekgebieden binnen deelregio Amstelland.

		0	1		2						3				4
		Landbouw-grond	Agri-PV		Specifieke landbouwgronden						Efficiënter gebruik elektriciteitsnet				Participatie
RES-ID	Naam	ja / nee	Fruitteelt	Glastuin-bouw	Ver-zilting	Ver-droging	Ver-natting	Stik-stof	Transitie	Water-schap	Nabij zoekgebied wind	Nabij wind-turbine	Nabij gr. afnemers	Nabij verdeel-station	Lopend initiatief
AML_01	Diemerscheg - Diemen														
AML_02	A2/A9 Ouderkerkerplas														
AML_03	A9 Krijgsman														
AML_04	Oosteinderpolder														
AML_05	N201 - Burgemeester Brouwerweg														
AML_06	Zon op te realiseren bedrijventerrein														
AML_07	N196 - Poelweg														
AML_08	Zuiderlegmeerpolder-Oost														
AML_09	Diemen Gooiseweg														
AML_D_2	Diemen Spoordriehoek														
AML_D_3	Diemen weilanden manege De Eenhoorn														
AML_D_4	Diemen Weilanddriehoek														
AML_D_5	Diemen A1														
AML_D_6	Diemen tussen A1, A9 en spoorlijn														

Deelregio Gooi en Vechtstreek

Op onderstaande kaart (figuur 5-9) zijn de zoekgebieden in deelregio Gooi en Vechtstreek zichtbaar en is inzichtelijk gemaakt in hoeverre de uitzonderingsgronden in de zoekgebieden gelden. Hoe groener de kleur, hoe meer uitzonderingsgronden van toepassing zijn. Op die delen van zoekgebieden die geen groene kleuring hebben, zijn geen uitzonderingsgronden van toepassing. In tabel 5-9 is per zoekgebied te zien welke uitzonderingsgronden daar van toepassing zijn.

Figuur 5-14: Uitzonderingsgronden in de zoekgebieden binnen deelregio Gooi en Vechtstreek.

Tabel 5-9: Uitzonderingsgronden in de zoekgebieden binnen deelregio Gooi en Vechtstreek.

		0	1		2						3				4
		Landbouw-grond	Agri-PV		Specifieke landbouwgronden						Efficiënter gebruik elektriciteitsnet				Participatie
RES-ID	Naam	ja / nee	Fruitteelt	Glastuin-bouw	Ver-zilting	Ver-droging	Ver-natting	Stik-stof	Transitie	Water-schap	Nabij zoekgebied wind	Nabij wind-turbine	Nabij gr. afnemers	Nabij verdeel-station	Lopend initiatief
GVS_10	Vliegveld Hilversum														
GVS_11	Naarderbos														

6 Conclusies

In dit hoofdstuk wordt per uitzonderingsgrond een overzicht van de belangrijkste conclusies weergegeven. Voor elk van de uitzonderingsgronden wordt daarnaast een aantal suggesties voor (beleids)aanpassingen gedaan.

6.1 Conclusies uitzonderingsgrond 1: Combinatie van een substantiële agrarische functie met een zonneveld (Agri-PV)

Er zijn een aantal combinaties van een substantiële agrarische functie met een zonneveld te vinden. Bij zacht fruit of kassen zijn de constructies reeds geaccepteerd, dus makkelijker toe te passen. Bij fruitbomen is de ruimtelijke impact minder groot en wordt het fruit ook beter beschermd, evenals bij zacht fruit. Ook zijn er mogelijkheden waar vee een voordeel heeft van Agri-PV, bijvoorbeeld waar de panelen zorgen voor een schuilplaats voor pluimvee. Een andere mogelijkheid is de inkomsten van Agri-PV te gebruiken als balans voor het verkleinen van de veestapel.

Voor alle Agri-PV zou mogen gelden dat het testcases zijn om te bekijken wat de beste manier van ontwikkelen en agrarisch bedrijfsvoeren is.

6.2 Conclusies uitzonderingsgrond 2: Specifieke landbouwgronden

Er zijn verschillende omstandigheden waarin uitzonderingsgrond 2 van toepassing kan zijn. Deze omstandigheden zijn op te delen in een drietal hoofdcategorieën.

- Er zijn bestuurlijk bindende afspraken over de gronden om deze in de toekomst voor andere functies dan landbouwgrond aan te wenden (duurzame energie, bedrijventerrein, woningen, recreatie, natuur, etc.). In tussenliggende periode zou er in deze gevallen zonne-energie gerealiseerd kunnen worden.
- De grond is door bepaalde bodemgesteldheidscondities of een ongunstige geografische ligging niet langer (rendabel) als landbouwgrond te exploiteren. Daarvan kan sprake zijn als gevolg van:
    - Aanwezigheid van bodemverontreiniging (ongeschikt voor gewassen bestemd voor menselijke consumptie);
    - Onhandige ligging van een perceel (niet bereikbaar vanaf een weg);
    - Verzilting;
    - Verdroging;
    - Veenoxidatie;
    - Slechte bodemgesteldheid zoals dichtheid of doorlatendheid.

  Of er sprake is van één van deze condities hangt af van de specifieke teelt en locatie. Daarom dient dit altijd op perceelniveau bekeken te worden.
- De grond is vanwege de geografische ligging aantrekkelijk om bij te dragen aan gebiedsgerichte opgaven als stikstofreductie of natuurcompensatie, waardoor veeteelt of akkerbouw dient te worden verminderd of afgebouwd.

In het geval er sprake is van meer dan één categorie op hetzelfde perceel, is de kans dat uitzonderingsgrond 2 van toepassing is groter.

6.3 Conclusies uitzonderingsgrond 3: Zonnevelden als oplossing voor netcongestie of efficiënter gebruik van het elektriciteitsnetwerk

Initiatieven voor zonne-energie kunnen op zichzelf nooit een volledige oplossing bieden voor netcongestie, aangezien het aansluiten van zonnevelden altijd een aansluiting op het elektriciteitsnet benodigd. Zonne-energie kan echter in bepaalde situaties wel mede zorgdragen voor een efficiënter gebruik van het elektriciteitsnetwerk. Deze efficiëntieslag kan plaatsvinden in enerzijds het invoeren van

energie in het netwerk en anderzijds in efficiënter aanleggen en uitbreiden van het netwerk. Deze uitzonderingsgrond kan van toepassing zijn voor die delen van zoekgebieden die:

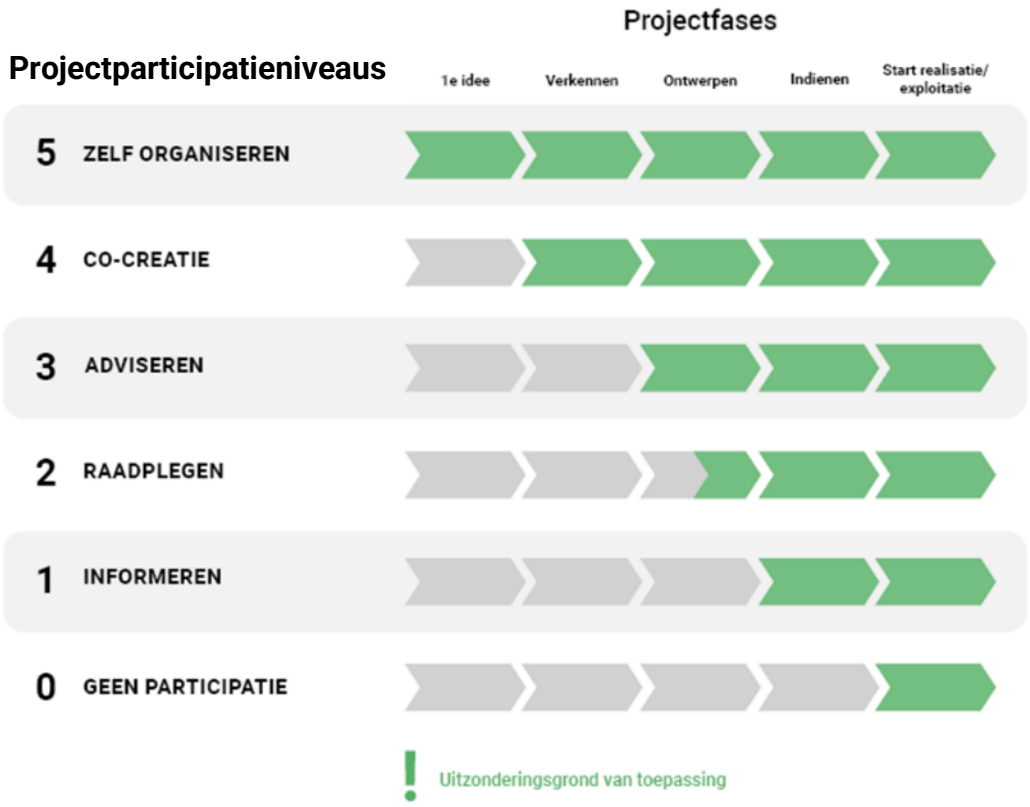
- nabij bestaande windturbines liggen;
- ontwikkeld kunnen worden in combinatie met windturbines (gecombineerde zon/wind-zoekgebieden);
- nabij een schakelstation liggen;
- nabij een grote afnemer liggen (bijvoorbeeld een bedrijventerrein of nieuwbouwwijk);
- initiatieven binnen de grenzen hebben die energieopslag in het project geïntegreerd willen hebben;
- initiatieven binnen de grenzen hebben die een oost-west georiënteerde opstelling hanteren.

De term ‘nabij’ is niet in afstand te concretiseren. Dit hangt bij windturbines, schakelstations en afnemers af van de specifieke omstandigheden op locaties. Met name het aantal betrokken grondeigenaren bij de aansluiting van het initiatief speelt daarbij een rol. Wanneer er met een kabel over korte afstand grond van veel verschillende eigenaars doorkruist moet worden is dat veel lastiger dan wanneer er over grote afstand grond van maar één eigenaar doorkruist dient te worden.

6.4 Conclusies uitzonderingsgrond 4: Projecten in vergevorderd stadium van participatie)

Van uitzonderingsgrond 4 is sprake wanneer er:

1. sprake is van minimaal 50% lokaal eigendom (aan te tonen conform de gemeentelijke beleidseisen) en/of;
2. onderstaand figuur schetst per participatieniveau wanneer er sprake is van de uitzonderingsgrond, oftewel of er sprake is van een vergevorderd participatietraject:
    - **Trede 5 (zelf organiseren):** De omgeving komt met het initiatief en werkt zelf naar een plan toe. Dit is de hoogste mate van participatie en geeft een grote mate van betrokkenheid weer. Bij deze vorm van participatie is vanaf het 1e idee de uitzonderingsgrond van toepassing.
    - **Trede 4 (co-creatie):** Er is sprake van een nauwe samenwerking en een gelijkwaardige rol tussen omgeving en initiatiefnemer. De omgeving is in sterke mate betrokken en verweven in het plan. Bij deze vorm van participatie is vanaf de verkenningsfase de uitzonderingsgrond van toepassing.
    - **Trede 3 (adviseren):** De omgeving heeft vanaf de beginfase inspraak op het plan. Wanneer deze informatie in de ontwerpfase daadwerkelijk gebruikt wordt voor het maken van een plan is vanaf de start van de ontwerpfase de uitzonderingsgrond van toepassing.
    - **Trede 2 (raadplegen):** Wanneer de omgeving de kans heeft gekregen om te reageren op een plan en deze feedback gebruikt wordt om tot een definitief plan te komen is vanaf halverwege de ontwerpfase (de inspraak) de uitzonderingsgrond van toepassing.
    - **Trede 1 (informeren):** Participanten zijn enkel op de hoogte van het bestaan van een initiatief en hebben zelf geen inbreng geven in het uiteindelijke plan. Pas vanaf de indiening van het plan is de uitzonderingsgrond van toepassing.

Projectparticipatieniveaus
Projectfases
1e idee
Verkennen
Ontwerpen
Indienen
Start realisatie/ exploitatie
5 ZELF ORGANISEREN
4 CO-CREATIE
3 ADVISEREN
2 RAADPLEGEN
1 INFORMEREN
0 GEEN PARTICIPATIE
Uitzonderingsgrond van toepassing

7 Verantwoording

Dit hoofdstuk beschrijft de aanpak die is gehanteerd om de implicaties van de Zonnebrief voor de zoekgebieden voor zon en zon & wind binnen de Regionale Energiestrategieën (RES'en) van Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid te analyseren.

Dit rapport is tot stand gekomen aan de hand van een bureaustudie, GIS-analyse en interviews met experts. Zo is getracht om ten eerste de uitzonderingsgronden te operationaliseren en vervolgens te vertalen richting de bestaande RES-zoekgebieden. Zo wordt de impact op deze zoekgebieden zichtbaar.

De impact van de zonnebrief wordt zowel in beeld als in tabel vormgegeven. Door met kaartbeelden te werken wordt inzichtelijk waar aspecten spelen en waar niet en kan ook makkelijk op locaties teruggezocht worden. Daarnaast is in tabelvorm per zoekgebied aangegeven welke uitzonderingsgronden mogelijk van toepassing zijn en waarom. De tabellen zijn – opgesplitst per RES-deelregio – toegevoegd aan deze rapportage. Een tabel met alle zoekgebieden is als bijlage bijgevoegd.

Per uitzonderingsgrond wordt hieronder kort beschreven welke methode is gehanteerd om tot de conclusies zoals beschreven in hoofdstukken 1 tot en met 6 te komen.

7.1 Uitzonderingsgrond 1: Combinatie van een substantiële agrarische functie met een zonneveld (Agri-PV)

De analyse voor uitzonderingsgrond 1 (combinatie van een substantiële agrarische functie met een zonneveld (agri-PV)) bestaat uit twee onderdelen:

1. **Definiëren van agri-PV**
2. **In kaart brengen van kansen voor agri-PV in Noord-Holland**

Voor beide onderdelen wordt hieronder kort omschreven hoe de analyse heeft plaatsgevonden.

Definiëren van agri-PV
Voor het bepalen van de definities en categorieën agri-PV is een bureaustudie uitgevoerd, die vervolgens is uitgediept middels een serie interviews met nauw bij dit onderwerp betrokken partijen.

De documenten die voor de bureaustudie zijn geanalyseerd zijn:

- Alliantie Zon (2023). *Een overzicht van de mogelijkheden voor multifunctioneel ruimtegebruik bij zon-PV projecten op land en water.*
- De Ruijter, F., Helsen, H., Elissen, H. & Eerenstein, W. (2023). *Position Paper: Voedsel en stroom produceren op dezelfde vierkante meter.* Wageningen University & Research, in samenwerking met Renergize Consultancy.
- De Ruijter, F., Van der Maas, R, Van der Schoot, J.R., Elissen, H. & Eerenstein, W. (2023). *Effecten van agri-PV op gewassen: Resultaten uit het Sunbiose project.* Wageningen University & Research, in samenwerking met Sunbiose.
- DIN SPEC 91434 (2023). Agri-PV-installaties. Eisen aan het agrarische hoofdgebruik - Nederlandse vertaling van DIN SPEC 91434:2021-05
- Herrero, M. (2021). *Agrisolar developments in the European Union.* Solar Power Europe.
- Trommsdorf et al. (2022). *Agrivoltaics: Opportunities for Agriculture and the Energy Transition.* Fraunhofer Institute for Solar Energy Systems ISE.

Op basis van de analyse van de documenten is een opzet gemaakt waarin nader geduid is wat er onder agri-PV wordt verstaan, en welke typologieën er zijn. De resultaten van deze analyse zijn vervolgens aangevuld en aangescherpt n.a.v. een serie interviews, met:

- Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland
- LTO Noord regio West
- TNO

- HollandSolar / Vattenfall
- Nederlandse Vereniging voor Duurzame Energie (NVDE)

In kaart brengen van kansen voor agri-PV in Noord-Holland
Vervolgens is o.b.v. expert judgement en de analyse gekeken welke combinaties van zonnepanelen en landbouw als ‘combinatie van een substantiële agrarische functie met een zonneveld’ beschouwd kunnen worden. Dit betreffen:

- Zon in combinatie met glastuinbouw
- Zon in combinatie met zachtfruitteelt
- Zon in combinatie met boomgaarden
- Zon in combinatie met kleinvee, specifiek pluimvee

Deze vier vormen zijn vervolgens in kaart gebracht. Deze kaartlagen worden gebruikt in de analyse in hoofdstuk 5 om te bepalen in hoeverre binnen de bestaande zoekgebieden de uitzonderingsgronden van toepassing zijn.

7.2 Uitzonderingsgrond 2: Specifieke landbouwgronden

Het operationaliseren van de uitzonderingsgrond van specifieke landbouwgronden is gebeurd op basis van een bureaustudie/GIS-analyse, die vervolgens is aangescherpt met inzichten uit interviews met experts.

Tijdens de analyse werd duidelijk dat de uitzonderingsgrond drie typen van landbouwgronden kent waarop deze van toepassing kan zijn:

1. **Landbouwgronden in transitie waar bestuurlijk bindende afspraken over zijn gemaakt:** Gronden die in gebiedsvisies, omgevingsvisies of omgevingsplannen zijn aangewezen voor gebruiksdoeleinden anders dan landbouw.
2. **Gronden die (nu of in de toekomst) minder geschikt zijn als landbouwgrond:** Gronden die door de bodemgesteldheid niet of minder geschikt (zullen) zijn voor (bepaalde vormen van) landbouw.
3. **Gronden die bijdragen aan gebiedsgerichte opgaven:** Gronden die in principe geschikt zijn voor landbouw en ook als zodanig bestemd zijn, maar die door hun geografische ligging kansrijk zijn om anders bestemd te worden in het kader van andere gebiedsgerichte opgaven (bijvoorbeeld natuurcompensatie of stikstof).

Om die gronden die tot categorie 1 (Landbouwronden in transitie waar bestuurlijk bindende afspraken over zijn gemaakt) behoren, is per zoekgebied zon of zon/wind via ruimtelijkeplannen.nl handmatig geïnventariseerd of die delen van zoekgebieden die volgens de GIS-analyse nu nog landbouwgrond zijn, dat volgens die plannen of visies ook voor de toekomst zo bestemd zijn. In omgevingsvisies, gebiedsvisies, bestemmingsplannen of omgevingsplannen zijn de volgende toekomstige bestemmingen voor huidige landbouwgronden meegenomen als zijnde ‘gronden in transitie’.

- Wonen
- Bedrijventerrein
- Natuur
- Recreatie
- Zonnevelden/duurzame energie.

Voor de gronden die tot categorieën 2 (Gronden die (nu of in de toekomst) minder geschikt zijn als landbouwgrond) en 3 (Gronden die bijdragen aan gebiedsgerichte opgaven) is middels een GIS-analyse van openbare data gekeken waar binnen de provincie Noord-Holland er sprake is van één van de volgende bodemcondities of gebiedsgerichte opgaven:

- Verzilting (bron: Nationaal Georegister – beschikbaarheid zoet grondwater, verzilting)
- Verdroging (bron: Klimaateffectatlas.nl)
- Ligging nabij een grote stikstofuitstoter.(bron: Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland (lgn.nl))

De analyse is aangescherpt en genuanceerd na interviews met LTO Noord regio West en de Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland. Zij benadrukten namelijk dat de geschiktheid van een grond ook sterk afhangt van de ligging van het perceel, de bodemgesteldheid (consistentie, samenstelling, nutriënten, e.d.) enerzijds en dat anderzijds een bepaalde graad van verzilting/verdroging de grond minder geschikt maakt voor een specifieke vorm van landbouw, maar dat dat niet betekent dat er geen andere landbouwvormen kunnen plaatsvinden op die percelen.

7.3 Uitzonderingsgrond 3: Zonnevelden als oplossing voor netcongestie of efficiënter gebruik van het elektriciteitsnetwerk

Het operationaliseren van uitzonderingsgrond 3 is geheel in overleg met netbeheerder Liander gedaan, tijdens een digitale werksessie. Tijdens de werksessie is besproken in hoeverre zonnevelden een oplossing kunnen zijn voor netcongestie en in welke situaties zonnevelden kunnen bijdragen aan efficiënter gebruik van het elektriciteitsnetwerk. Specifieke aandacht was er daarbij voor:

- Nabijheid van zoekgebieden waarin ook windenergie mogelijk is;
- Nabijheid van bestaande windturbines;
- Nabijheid van (bestaande en/of toekomstige) schakelstations;
- Nabijheid van grote afnemers.

Deze zaken zijn vervolgens middels een GIS-analyse gevisualiseerd en op basis daarvan zijn richtinggevende kaarten opgesteld die onderdeel uitmaken van deze rapportage.

7.4 Uitzonderingsgrond 4: Projecten in vergevorderd stadium van participatie

Deze uitzonderingsgrond is grotendeels op basis van consultatie van strategisch omgevingsmanagers geoperationaliseerd. De participatieladder is gecombineerd met een aantal veelvoorkomende stadia van projectvordering om zo een genuanceerd en onderbouwd mogelijk beeld te geven van wanneer een project in een dusdanig stadium van een participatietraject is, dat er gesproken mag worden van vergevorderd.

Hieraan is na consultatie ook financiële participatie toegevoegd, omdat de doelstelling van 50% lokaal eigendom centraal staat in de RES 1.0. Bij minimaal 50% lokaal eigendom wordt een project geacht in een vergevorderd stadium van participatie te zijn.

Opmeer Denkt Mee

Betoog voor de Commissie Leefomgeving Provincie Noord-Holland

1 juli 2024

Geachte commissieleden en overige aanwezigen,

Voor u ligt de zonneladder en een rapport van RHDHV over de relatie tussen de zonneladder en de RES-zoekgebieden. Een inzichtelijk rapport.

In de commissie Ruimte lag 2 weken geleden de ontwerp omgevingsverordening, met voorstellen om de zonneladder in te voegen in de verordening. We willen, naast de commissie Ruimte, ook uw commissie wijzen op een aantal kritiekpunten die wij hebben op de ontwerp omgevingsverordening.

De voorgestelde wijzigingen op de omgevingsverordening spelen malafide bedrijven die zonnepanelen willen aanleggen op het landschap van Noord-Holland in de hand.
De inwoner van Noord-Holland begrijpt de overheid niet meer. Het stroomnet is vol. De inwoner moet betalen voor terugleveren van stroom vanaf hun eigen duur betaalde zonnepanelen. En u maakt de weg vrij voor het aanleggen van zonneparken in Noord-Holland?

Wij zijn de Stichting Opmeer Denkt Mee. Het doel van de Stichting is om mee te denken over het bereiken van klimaatdoelen op een wijze die acceptabel is voor de inwoners van Noord-Holland.

Wij onderschrijven de klimaatdoelen ten aanzien van de opwekking van duurzame energie.
Maar doen u vandaag de oproep zeer kritisch te zijn over de voorgestelde uitwerking van de Zonneladder in de Omgevingsverordening.

We nemen u mee naar 2030. We fietsen door Noord-Holland en zien verspreid door het landschap vele hectares zonneparken en grotendeels lege bedrijfsdaken.

Als u dat beeld voor uzelf visualiseert bent u dan trots op het Noord-Hollandse landschap?
Heeft u dan het Noord-Hollandse DNA behouden?
De inwoner van Noord-Holland wil geen zonneparken.

De voorgestelde wijzigingen op de verordening gaan voorbij aan de maatschappelijke keuzes gemaakt in het klimaatakkoord van Parijs, de zonneladder in het nationaal klimaatakkoord en de voorkeur van gemeenteraden voor zon op dak.

De omgevingsverordening zou moeten zijn:
De realisatie van de Regionale Energie Strategie middels zon op dak.

We hebben 5 belangrijke punten van kritiek:

Punt 1
U kent de Zonneladder.
Die begint altijd bij trede 1, namelijk: benut de daken voor opwek van energie.

De voorgestelde wijzigingen op de Omgevingsverordening volgen deze ladder niet. Er staan geen afspraken in over het benutten van daken. Er wordt alleen gesproken over trede 4: zonneparken.
Dit is niet wat de Rijksoverheid heeft bedoeld en waar de inwoner op is voorgelicht.

Het doel van de zonneladder is het beteugelen van de maatschappelijke onrust die is ontstaan over de zonneparken in het landschap, terwijl de daken niet worden benut.

Zon op dak is ruim voldoende om de afgesproken doelen te halen in de RES-regio's. Er zijn ruim voldoende daken. Via de website www.zonnedakje.nl kunt u dat zelf zien. Deze website wordt door de ambtenaren van de Provincie en de gemeenten ook gebruikt voor hun berekeningen. Laat u dan ook niet om de tuin leiden.

Ambtenaren en bestuurders vertellen u dat zon op dak niet voldoende is voor de klimaatdoelen. Dat is onjuiste informatie.

Het is nu belangrijk dat Provincie, Rijk en gemeenten bedrijven gaan helpen om bedrijfsdaken vol te krijgen met zonnepanelen. Bedrijven lopen tegen bureaucratische obstakels aan. Die moeten worden weggenomen. De Provincie kan het volgende doen. We noemen 4 acties:

1. Toegankelijkheid van informatie voor ondernemers, bijvoorbeeld door een website met 'hoe regel ik het allemaal'.
2. Oliemannetjes oftewel fixers. Stel deze mensen aan om ondernemers te helpen de obstakels te omzeilen.
3. Stimuleren van energiehubs. Stimuleer lokale energie, lokaal gebruiken op bedrijventerreinen.
4. Starten met pilots en publiceren van de best pratices.
5. Ga in gesprek met verzekeraars ivm brandverzekeringen. Wat is er mogelijk.
6. Geef subsidie voor verbeteren van dakconstructies.

Ons verzoek:

- Stop de mogelijkheden voor zonneparken op landbouwgrond.
- Geef GS de opdracht om publieke organisaties, maar zeker ook het bedrijfsleven te helpen naar zon op daken van bedrijfshallen, agrarische schuren, kassen en parkeerplaatsen.
- Geef GS de opdracht om belemmeringen (verzekering, dakconstructie) te onderzoeken die bedrijven nu ervaren, om deze belemmeringen te verhelpen. Via regelgeving en subsidies kan veel bereikt worden.

Punt 2:

We citeren de ontwerp omgevingsverordening: ‘De wijzigingen op de Omgevingsverordening over omvang en locatie van zonneparken gelden niet voor locaties binnen vastgestelde RES-zoekgebieden voor zon en combinatiegebieden voor wind en zon.’

Dit is zeer schadelijk voor het landschap. Dit maakt het direct mogelijk om in RES-zoekgebieden zonneparken aan te leggen met enorme oppervlakten. Bijvoorbeeld in Hoogwoud ontstaat hierdoor direct de mogelijkheid om een park aan te leggen van 50 hectare of meer, terwijl dit momenteel binnen de regelgeving niet mogelijk is. In de ontwerp verordening krijgen alle RES-zoekgebieden de status ‘stimuleringsgebied’ en daardoor ook de mogelijkheid tot zonneparken van een omvang die ongekend is en haaks staat op de maatschappelijke wens om te stoppen met zonneparken.

Ons verzoek:

Schrap uit de ontwerp omgevingsverordening het artikel dat alle RES gebieden nu Stimuleringsgebieden worden. De inpassingsregels 6.2 a. b. en c. moeten ook gelden voor RES-zoekgebieden (oa minimaal 1 zijde aan bestaand stedelijk gebied, maximale omvang).

Punt 3:

De technologische ontwikkelingen gaan ongekend snel. We beschikken over een groot overschot aan elektriciteit waardoor we steeds vaker te maken hebben met negatieve prijzen. Inmiddels is het opgestelde zon- & windvermogen in Nederland 3x de gemiddelde Nederlandse elektriciteitsvraag.

Zon op dak zorgt primair voor opwekking dicht bij de gebruiker. Batterij-opslag kan zorgen voor een betere balans in het net.

Grote zonneparken maken dat particuliere eigenaren steeds vaker zullen worden afgeschakeld zonder daarvoor gecompenseerd te worden, dit in tegenstelling tot

exploitanten van zonneparken die middels SDE-vergoedingen wel gecompenseerd worden. Een vorm van rechtsongelijkheid die versterkt wordt door de aanleg van grote zonneweides.

Allemaal redenen om vooral de zonneladder goed te volgen en te beginnen bij zon op dak!

Ons verzoek:
Zonneparken op landbouwgrond niet doen, de verordening hierop aanpassen. En ook gaan toewerken naar regels voor de plaatsing van batterijen (niet in het landschap) voor opslag.

Punt 4:
In de ontwerp omgevingsverordening staat iets over Lokaal eigendom stimuleren. Lokaal eigendom om bewoners mee te laten profiteren van de energietransitie gaat veel sneller door zon op dak. Ondernemers zijn vaak lokaal en daken die niet nodig zijn voor eigen gebruik kunnen worden aangeboden aan de inwoners. Meer dan 1.000 bedrijven staan op de wachtlijst van Liander. Ondernemers willen, dwang van de overheid is niet nodig.

In de ontwerp Omgevingsverordening staan inspanningsverplichtingen om inwoners te betrekken via participatie. Waarom geen resultaatverplichting? Dit mag toch minimaal verwacht worden?

Zie ook volgende passage uit de Kamerbrief over de zonneladder: ‘Bovendien streven partijen er naar dat alle zon-op-land projecten voldoen aan het streven van 50% participatie van omwonenden en kan rekenen op voldoende draagvlak, zoals genoemd in het Klimaatakkoord’. Er volgt een verwijzing naar het Klimaatakkoord onderdeel 'D5 Bevordering draagvlak’. ‘Draagvlak en acceptatie kunnen gerealiseerd worden als besluitvorming transparant is en de lusten en lasten eerlijk verdeeld worden. De eerlijke verdeling van lusten en lasten moet breed geïnterpreteerd worden: niet alleen financieel

maar bijvoorbeeld ook ruimtelijk en sociaal. Dit betekent bijvoorbeeld bij hernieuwbare energie op land dat burgers en bedrijven de kans krijgen om mee te denken over waar projecten gerealiseerd worden en zo mogelijk ook kunnen delen in de opbrengst. Want meedenken is voor veel mensen een voorwaarde voor meedoen', aldus de Kamerbrief.

Tekst op pagina 22 ontwerp omgevingsverordening:
Sub b geeft invulling aan de volgende passage uit de Kamerbrief: 'Bovendien streven partijen er naar dat alle zon-op-land projecten voldoen aan het streven van 50% participatie van omwonenden en kan rekenen op voldoende draagvlak, zoals genoemd in het Klimaatakkoord' en 'Dit vertaalt zich in een evenwichtige eigendomsverdeling in een gebied waarbij gestreefd wordt naar 50% eigendom van de productie van de lokale omgeving (burgers en bedrijven).' Het streven naar deze eigendomsverhouding is een algemeen streven voor 2030. Zie ook de Leidraad financiële participatie bij duurzame projecten (november 2021).

Volgens ons de vertaling in de ontwerp omgevingsverordening echt niet hetzelfde als de bedoeling in de Kamerbrief.
Draagvlak is een term die verwijst naar de mate van steun, acceptatie of instemming van een groep mensen of de samenleving voor een bepaald plan, beleid, project of initiatief.

Voor alle duidelijkheid: voor de RES zelf is de participatie niet uitgevoerd door gemeenten. Er zijn informatiebijeenkomsten geweest in corona-tijd. De omwonenden van een beoogd RES gebied waren niet geïnformeerd of uitgenodigd. Ook niet na vaststelling van de RES gebieden.

<u>Ons verzoek:</u>
Verander inspanningsverplichting in resultaatverplichting voor lokaal eigendom, participatie en draagvlak. Vervang de tekst door een tekst conform de bedoeling van de Kamerbrief.
En ga niet akkoord met de afspraak in de ontwerp omgevingsverordening dat samenwerking met een energiecoöperatie vergelijkbaar is met lokaal eigendom en

participatie. De energiecoöperaties hebben ook belangen en vertegenwoordigen niet zonder meer de omwonenden.

Punt 5:

Op bladzijde 26 staat vermeld dat we ten aanzien van weidevogels een wettelijke verplichting hebben tot bescherming en instandhouding. De habitat moet beschermd worden. Hoe rijmt u dit met ruimte geven voor aanleg van zonneparken?

In het RES gebied waar wij wonen zien we de tureluur, de grutto, de kieviet (sinds 2016 op de rode lijst van bedreigde vogels), de rietzanger, de kleine karrekiet, de rietgors, de roerdomp, de ijsvogel, etc etc.

Ons verzoek:

Neem niet alleen de weidevogel maar ook de inwoner serieus.

Dank voor uw aandacht!

Erik Mooij
Irma Stroet
Stichting Opmeer Denkt Mee
opmeerkiestzonopdak@gmail.com

Provincie Noord-Holland

Commissie Leefomgeving

Dossiernummer	15584
Extern Zaak ID	2254487
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	1 juli 2024
Agendapunt	17.c
Titel	Energie: Regievoering Netcongestie Motie 182-2023 (B-agenda 01-07-2024)
Organisatieonderdeel	BEL/EN

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Leefomgeving	**1 juli 2024**
Commissie Leefomgeving	21 oktober 2024
Commissie Leefomgeving	20 januari 2025

Toelichting

Bij de behandeling van de Begroting 2024 op 6 november 2023 hebben de Staten een motie aangenomen over de Provinciale Regierol Energiecongestie. Met deze brief informeren wij Provinciale Staten over de regierol die de provincie op dit moment inneemt ten aanzien van netcongestie en informeren wij hen over mogelijkheden om deze regierol te versterken door extra in te zetten op collectieve slimme oplossingen (energiehubs). Wij zijn voor de uitvoering van deze collectieve oplossingen afhankelijk van andere partijen.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
M.C.E. van de Ven
BEL/RO

Telefoonnummer +31235143858
venm@noord-holland.nl

Verzenddatum

– 5 JUNI 2024

Kenmerk
2254487/2254529

Uw kenmerk

Betreft: Provinciale Regierol Energiecongestie en voorstel tot afdoening (Motie 182-2023)

Geachte leden,

Graag informeren wij u over de Provinciale Regierol Energiecongestie.

Bij de behandeling van de Begroting 2024 op 6 november 2023 hebben uw Staten Motie 182-2023 aangenomen (bijlage 1). Met deze brief informeren wij u over de regierol die de provincie op dit moment inneemt ten aanzien van netcongestie en informeren wij u over mogelijkheden om deze regierol te versterken door extra in te zetten op collectieve slimme oplossingen (energiehubs). Wij zijn voor de uitvoering van deze collectieve oplossingen afhankelijk van andere partijen. De afgelopen maanden verwachtten wij hierover duidelijkheid maar deze is er op dit moment nog niet. Gezien uw verzoek om de motie voor 1 mei en de begrotingsbehandeling te beantwoorden sturen wij u toch deze brief ondanks dat wij nog geen duidelijkheid hebben van andere partijen.

Het dictum van de motie luidt:

- Vanuit de Taskforce in gesprek te gaan met vertegenwoordigers van bedrijven en bedrijvenorganisaties om te verkennen hoe de provinciale regierol ínzake de energiecongestie verder ingevuld en verzwaard kan worden;
- Hierbij nadrukkelijk het gesprek te zoeken met zowel de aanbodkant als de vraagkant van het bedrijfsleven, en te zoeken naar kansen voor samenwerking bijvoorbeeld door te experimenteren met energiecoöperaties;
- Bij de verdere invulling van de provinciale regierol expliciet te onderzoeken wat nodig is om de procedures te versnellen, de benodigde infrastructuur (versneld) aan te leggen en innovatie oplossingen (financieel) te kunnen stimuleren;
- Hierbij samen op te trekken met de lokale overheden bij de verdere uitvoering van de uitkomsten van dit onderzoek;
- Daarnaast kansen en knelpunten vanuit de landelijke wet- en regelgeving te identificeren deze aan te kaarten bij het Rijk en te zoeken naar financieringsmogelijkheden;
- Uiterlijk op 1-5-2024 aan Provinciale Staten te rapporteren over de uitkomsten van bovengenoemde verkenning, zodat bij de

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

behandeling van een begrotingswijziging gedurende 2024 eventueel aanvullend budget door Provinciale Staten beschikbaar kan worden gesteld voor de "Adaptieve Uitvoeringsagenda Energie-infrastructuur" binnen de programmabegroting "Bijdragen aan de energietransitie".

Inleiding

Netcongestie is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Aanvankelijk was er in Noord-Holland Noord congestie voor teruglevering van elektriciteit vanuit zonneparken en windparken. Maar inmiddels kent de hele provincie ook congestie voor levering aan grootverbruikers. Daardoor zijn nieuwe aansluitingen voor grootverbruikers de komende jaren niet meer mogelijk. In de "Voortgangsrapportage beleid energie-infrastructuur november 2023 (2137662/2137682)" hebben wij u hierover uitgebreid geïnformeerd.

De provincie kent sinds 2020 beleid voor Energie-infrastructuur. Onderdelen van dit beleid zijn het versneld aanleggen van energie-infrastructuur (spoor 1) en het opstellen van een visie voor het toekomstig energiesysteem (spoor 2). Daarnaast ontwikkelen en realiseren we slimme oplossingen om het bestaande elektriciteitsnet optimaal te benutten (spoor 3). Dit alles doen wij in nauwe samenwerking met netbeheerders, gemeenten en andere partijen in de Taskforce Energie-infrastructuur Noord-Holland.

Het bedrijfsleven is met name betrokken in de uitvoering bij de werksporen 2 en 3 en is aangesloten bij de Bestuurlijke Overleggen van de Energieregio Noord-Holland Noord en per mei 2024 ook in Noord-Holland Zuid. In mei 2024 heeft er een ambtelijk gesprek plaatsgevonden met de Economisch Forum van Noord-Holland Noord en VNO NCW. Tijdens dit gesprek zijn de activiteiten van de Taskforce besproken en is de vertegenwoordiging van het bedrijfsleven in de verschillende gremia besproken. Besloten is om eens per kwartaal het Economisch Forum van Noord-Holland Noord en VNO NCW bij te praten over de ontwikkelingen rond energie-infratructuur, netcongestie en slimme netoplossingen.

In februari 2024 is door de Taskforce het programmaplan 2024 vastgesteld (zie bijlage 2). Voor alle sporen zijn de activiteiten in het programmaplan uitgewerkt. In deze brief zullen we de activiteiten kort toelichten en specifiek aangeven hoe met het bedrijfsleven wordt samengewerkt.

Versneld aanleggen energie-infrastructuur (spoor 1)

Netbeheerders, gemeenten en provincie hebben afspraken gemaakt over de versnelling van het aanleggen van de energie-infrastructuur voor het midden- en hoogspanningsnet. Er zijn een aantal speerpunten voor 2024 benoemd:

- Het publiceren van een 'processtandaard' (spoorboekje) om duidelijkheid te geven over rollen en taken bij de aanleg van e-infra. De processtandaard beschrijft een algemeen proces dat wordt doorlopen voor de realisatie van een transformatorstation

of kabeltracé, de standaard doorlooptijden voor elke stap en welke partij wanneer aan zet is. Dit kan als richtsnoer worden gebruikt bij uitvoering van projecten en de voortgang kan erop worden gestuurd.
- Eerder gebruik maken van (bestuurlijke) escalatie als termijnen dreigen te verstrijken.
- Het ondersteunen van gemeenten bij het vergunningtraject.
- Inzetten op een provinciebreed kwaliteitsteam met specialistische kennis ter versterking van de welstandscommissies van gemeenten.
- Het inzetten van een procesmanager bij cruciale projecten.
- Het tijdig wijzigen van omgevingsplannen gemeenten om ruimte te maken voor projecten.

Bovenstaande sluit aan bij de afspraken die zijn gemaakt in het LAN (Landelijk Actieprogramma Netcongestie).

Visie op het toekomstig energiesysteem (spoor 2)

Voor het toekomstig energiesysteem is het belangrijk om in beeld te brengen hoe het energieaanbod en de energievraag in verschillende sectoren zich in de toekomst ontwikkelt. Daarom worden bij het opstellen van de Energievisie, naast onder andere netbeheerders en gemeenten, ook (vertegenwoordigers) van het bedrijfsleven uitgenodigd. Hiermee wordt in beeld gebracht welke energievraag in de toekomst vanuit het bedrijfsleven wordt verwacht.

Ook de resultaten van het Cluster Energie Systeem Noordzeekanaalgebied (CES NZKG) en het provinciale Cluster Energie Systeem (pCES) maken onderdeel uit van de inventarisatie die wordt gedaan voor de energievisie. In de CES NZKG wordt onderzocht hoe de industrie in het Noordzeekanaalgebied gaat verduurzamen, in de pCES hoe de verspreide industrie in Noord-Holland gaat verduurzamen.

In het najaar van 2024 wordt de energievisie vastgesteld door GS en aan uw Staten gepresenteerd.

Slimme oplossingen om het bestaande elektriciteitsnet optimaal te benutten (spoor 3)

Door netcongestie kunnen grootverbruikers geen nieuwe of grotere aansluiting op het elektriciteitsnet krijgen. Dit levert grote problemen op voor het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties die willen uitbreiden of verduurzamen. Ook partijen die via een grootverbruikersaansluiting energie willen terugleveren aan het net (zoals zonne-energie van grote daken) kunnen in Noord-Holland Noord niet de benodigde aansluiting krijgen.

In spoor 3 van de Taskforce worden diverse activiteiten ondernomen om deze partijen te helpen en te informeren over mogelijkheden en onmogelijkheden van slimme oplossingen. Dit kunnen individuele of collectieve oplossingen zijn. We noemen dit Slimme Energie Systemen (SES). Met deze oplossingen wordt optimaal gebruikt gemaakt van het bestaande elektriciteitsnet.

In 2023 is ervaring opgedaan met SES, onder meer met de inzet van fiksers, subsidies en is kennis gedeeld in de SES-Community meetings. Deze activiteiten zijn nadrukkelijk gericht op individuele bedrijven, bedrijventerreinen en bedrijvenverenigingen. Voor 2024 is een jaarplan opgesteld waarin uitgegaan wordt van het opschalen van de inzet ten opzichte van vorig jaar (bijlage 3). De belangrijkste voorstellen uit dit plan zijn om de kennis over SES-oplossingen breed beschikbaar en toepasbaar te maken. Hiervoor wordt:

- Een online netcongestieportaal ingericht. Dit wordt breed onder de aandacht gebracht bij de lokale en regionale bedrijfsloketten en de gemeenten;
- De mensen van de lokale en regionale bedrijfsloketten opgeleid om als 'eerstelijnshulp' te kunnen functioneren. We zijn hiervoor een training aan het ontwikkelen zodat deze mensen het goede gesprek kunnen voeren met het bedrijfsleven of oplossingen bij netcongestie;
- De inzet van de fiksers gecontinueerd. Er zijn op dit moment 2 fiksers actief die worden betaald door de provincie en Liander. Deze fiksers geven advies over mogelijke SES oplossingen. De realisatie van oplossingen ligt bij de bedrijven en instellingen zelf.
- De provinciale SON subsidie voor slimme oplossingen voor netcongestie (SON) in sterk aangepaste vorm gecontinueerd. Daarnaast kunnen partijen een aanvraag indienen via het Europese programma Kansen voor West voor collectieve oplossingen op bedrijventerreinen.
- Diverse community meetings georganiseerd voor bedrijven, gemeenten, onderwijs- en kennisinstellingen en aanbieders van slimme oplossingen.

<u>Mogelijke uitbreiding regierol met collectieve slimme oplossingen</u>

Wij willen graag onze regierol versterken voor collectieve SES oplossingen. Hiervoor is veel vraag vanuit het bedrijfsleven. Deze oplossingen worden ook Energiehubs genoemd of (zoals in uw motie) Energie-coöperaties. Voor deze rol zijn wij afhankelijk van de mogelijkheden die de netbeheerders hebben voor collectieve slimme oplossingen. Het Rijk heeft al veel middelen hiervoor vrijgemaakt en wij verwachten binnenkort duidelijkheid hoe deze middelen worden ingezet.

Wij hebben eerder een collectieve oplossing op Schiphol Trade Park ondersteund waar verschillende nieuwe bedrijven gebruik maken van de netcapaciteit van de daar eerder gevestigde bedrijven. Op Schiphol Trade Park is daarvoor een virtueel netwerk opgericht. Ook is recent een vergelijkbaar project gestart in de haven van Amsterdam. Bij deze projecten maken bedrijven gebruik van elkaars netcapaciteit. Onbenutte capaciteit van het ene bedrijf kan worden gebruikt door een ander bedrijf. Er ontstaat daardoor een continu vlakker profiel op de netwerken. De ACM maakt het binnenkort ook mogelijk om een formeel groepscontract bij de netbeheerder af te sluiten.

Op dit moment is echter onduidelijk of alle door het bedrijfsleven gewenste collectieve contracten kunnen worden gehonoreerd. Door de vooraankondiging van congestie op het TenneT hoogspanningsnet is

het opvullen van onbenutte ruimte op het Liander netwerk op dit moment nog niet mogelijk. Mogelijkheden die op het Liander netwerk bestaan kunnen problemen opleveren op het hoger gelegen netvlak van TenneT. TenneT verricht op dit moment het congestiemanagement onderzoek waarmee meer duidelijkheid moet komen over de mogelijkheden. Dit onderzoek wordt na de zomer verwacht. Tot die tijd is de realisatie van energiehubs praktisch niet mogelijk.

Met de netwerkbeheerders is nu afgesproken dat elke collectieve oplossing afzonderlijk wordt bekeken op haalbaarheid. Dit maatwerk is erg arbeidsintensief. Gezien de onduidelijkheid die er nu is over de mogelijkheden van TenneT en Liander om collectieve contracten af te sluiten is ons voorstel om met name inzet te plegen op de voorbereiding van collectieve oplossingen. In die voorbereiding kan technisch inzicht worden gegeven zoals in beeld brengen van profielen van bedrijven en de juridische voorbereiding worden gedaan, zoals het oprichten van coöperaties.

Het Rijk heeft besloten om voor collectieve oplossingen op bedrijventerreinen veel geld vrij te maken. Vanuit het klimaatfonds is 166 miljoen euro vrijgemaakt voor 6 jaar. Het is echter nog onduidelijk hoe deze middelen besteed worden. Mogelijk dat de middelen via de provincie (bijvoorbeeld via het provinciefonds) besteed kunnen gaan worden. Wij verwachten de komende weken hierover duidelijkheid van het Rijk.

Tot slot

De huidige netcongestie maakt het noodzakelijk dat er flink wordt ingezet op collectieve SES oplossingen (Energiehubs / Energie-coöperaties). Zodra TenneT en Liander meer duidelijkheid geven over de mogelijkheden van collectieve oplossingen en het Rijk heeft besloten over het beschikbaar stellen van de middelen kan de provincie projecten ondersteunen.

Wij bereiden ons voor op deze inzet. Het is op dit moment niet noodzakelijk om middelen vanuit de provinciale begroting hiervoor vrij te maken. Wij houden u op de hoogte van onze inzet op deze voor het bedrijfsleven belangrijke collectieve oplossingen en de uitvoering van het beleid ten aanzien van netcongestie. Wij stellen uw Staten voor om de motie als afgedaan te beschouwen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris M.J.H. van Kuijk voorzitter A.Th.H. van Dijk

3 bijlagen: 1) Motie Provinciale Regierol Energiecongestie 182 2023; 2) Programmaplan 2024 Taskforce Energie-infrastructuur Noord-Holland; 3) Jaarplan 2024 Slimme Energiesystemen

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

INGEKOMEN 12 JUNI 2024

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
M.C.E. van de Ven
BEL/EN

Telefoonnummer +31235143858
venm@noord-holland.nl

Verzenddatum
11 JUNI 2024

Kenmerk
2254487/2265195

Uw kenmerk

Betreft: Aanvullende informatie, Provinciale Regierol Energiecongestie en voorstel tot afdoening (Motie 182-2023)

Geachte leden,

Op 5 juni jl. hebben wij u geïnformeerd over de regierol die de provincie inneemt ten aanzien van netcongestie en hebben wij u geïnformeerd over mogelijkheden om deze regierol te versterken door extra in te zetten op collectieve slimme oplossingen (energiehubs).

In onze brief gaven wij aan dat het ministerie van EZK middelen zou vrijmaken voor energiehubs. Inmiddels heeft de minister ons geïnformeerd over deze middelen (zie bijgevoegde brief van 5 juni jl). Hiermee gaan wij een uitvoeringsprogramma "Energiehubs Noord-Holland" opstellen.

Zoals ook in onze brief van 5 juni is aangegeven houden wij u op de hoogte van onze inzet.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris M.J.H. van Kuijk — voorzitter A.Th.H. van Dijk

Deze beslissing is namens gedeputeerde staten genomen door het lid van het college dat met dit onderwerp is belast

1 bijlage: Brief Minister van EZK 5 juni 2024

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Directoraat-generaal Klimaat en Energie
Directie Strategie
Energiesysteem

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Datum 5 juni 2024
Betreft Stimuleringsprogramma energiehubs

Ons kenmerk
DGKE-DSE / 58775411

Bijlage(n)
1

Geachte Voorzitter,

In deze brief informeer ik uw Kamer over het Stimuleringsprogramma Energiehubs 2024-2030 en de verdeling van middelen. Dit stimuleringsprogramma is december jl. aangekondigd in het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE)[1] en de voorjaarsnota 2024[2].

In het NPE is aangegeven dat het energiesysteem van de toekomst zowel centraal als decentraal wordt georganiseerd. Het kabinet zet daarom, naast de ontwikkeling van het centrale energiesysteem, ook in op slimme decentrale energiesystemen. Met dit Stimuleringsprogramma energiehubs breng ik een versnelling aan in de ontwikkeling van lokale 'energiehubs', door het lokaal ondersteunen van de ontwikkeling ervan, door kennis te ontwikkelen en uit te wisselen en door knelpunten waar nodig weg te nemen. Vanuit het perspectief van het energiesysteem is er sprake van een energiehub als er in een afgebakend gebied vraag en aanbod van energie op elkaar wordt afgestemd. Dit gebeurt door slim te ontwerpen en sturen op publieke infrastructuur. Behalve elektriciteit betreft dit ook andere energiedragers zoals warmte en (duurzame) gassen. In zo'n hub is opslag en omzetting van de ene energievorm in een andere mogelijk en kunnen netwerken van verschillende energiedragers met elkaar in verbinding staan. In deze brief spreek ik over energiehubs op lokaal niveau (bedrijventerreinen en woonwijken) en niet op (boven)regionaal niveau of groter (bijv. stedelijk of Noordzee).

Met deze brief geef ik tevens invulling aan de moties van het lid Kröger d.d. 28 februari 2024[3] en het lid Vermeer d.d. 28 februari[4] waarin verzocht wordt om te bewerkstelligen dat netbeheerders en provincies oplossingen en experimenteerruimte geven voor slimme oplossingen met energiehubs. Netbeheerders zien energiehubs als belangrijk onderdeel van het energiesysteem van de toekomst en proberen waar mogelijk initiatieven te ondersteunen. Inmiddels zijn netbeheerders nauw betrokken bij de ontwikkeling en netinpassing

[1] Kamerstukken 32 813 en 31 239, nr. 1319
[2] Kamerstuk 32 813, nr. 1374
[3] TK 29023, nr. 484
[4] TK 29023, nr. 478

Directoraat-generaal Klimaat en Energie
Directie Strategie
Energiesysteem

Ons kenmerk
DGKE-DSE / 58775411

van diverse pilots in o.a. Brabant, Utrecht, Gelderland, Noord-Holland, Zuid-Holland en Overijssel.

Na een korte toelichting op de positie van energiehubs in het toekomstige energiesysteem gaat deze brief in op het doel en de invulling van het Stimuleringsprogramma en de inzet van de hiervoor toegewezen financiële middelen. Daarnaast gaat de brief kort in op de samenhang met andere programma's en het toekomstperspectief van energiehubs.

Energiehubs in het toekomstige energiesysteem
In lijn met het NPE is voor de realisatie van het nieuwe duurzame energiesysteem een belangrijke rol weggelegd voor decentrale ontwikkelingen. In de toekomst wordt een groot deel van de energie centraal op zee of in de kustregio opgewekt en getransporteerd, maar een deel wordt ook decentraal opgewekt door zon, wind, geothermie en andere lokale bronnen. Vergelijkbaar met mobiliteit ontstaan er hoofdtransportaders en regionale en lokale structuren. Decentraal wordt opwek van duurzame energie slim gekoppeld met decentraal gebruik, via slimme sturing, flexibele opslag en integratie tussen verschillende energiedragers. Deze plekken noemen we energiehubs. Hierdoor kunnen energiehubs flexibiliteit in het energiesysteem leveren, potentiële energie opwek ontsluiten en bedrijven en burgers helpen verduurzamen. Ook bieden ze bedrijven en burgers de mogelijkheid om (financieel) te participeren in een hub. Door het lokaal integreren van energievraag en -aanbod kunnen energiehubs ook gemeenten en provincies helpen de maatschappelijke opgaven te realiseren die raken aan de energie-infrastructuur, zoals woningbouw, mobiliteit en duurzame opwek. Energiehubs krijgen veel aandacht vanuit de netcongestie-problematiek, omdat ze de belasting van het elektriciteitsnet kunnen verminderen, doordat lokaal opwek en gebruik beter op elkaar worden afgestemd.

Smart energy hub Zwolle Noord (SZN)
Op 13 oktober 2023 is de Smart Energy Hub (SEH) regio Zwolle Noord in gebruik genomen. Vanaf dat moment kan op bedrijventerrein Hessenpoort een eerste cluster van drie bedrijven efficiënter hun eigen energie opwekken, het verbruik op elkaar afstemmen en zo de netcapaciteit op het elektriciteitsnet van regionale netbeheerder Enexis beter benutten. Hiervoor is vooruitlopend op nieuwe wet- en regelgeving een zogeheten pilot-groepstransportovereenkomst gesloten tussen de deelnemende bedrijven en Enexis. Naast het feit dat de hub bijdraagt aan de verduurzaming van bedrijven, draagt het dus ook bij aan het ontlasten van het overvolle elektriciteitsnet. Het project in Zwolle is één van de kopgroep projecten in Nederland. De hub kan namelijk 'realtime' verbruik en opwek meten en dit op elkaar afstemmen via een balanceringsplatform. Hierdoor kan meer duurzame opwek aan het stroomnet worden geleverd en worden vraag, aanbod en opslag van stroom beter op elkaar afgestemd. Het project wordt in 2024 uitgebreid met een tweede groep partijen en vanaf medio 2024 worden ook een batterij en waterstof elektrolyser in gebruik genomen. De pilot maakt onderdeel uit van het programma smart energy hubs Oost-Nederland.

Directoraat-generaal Klimaat en Energie
Directie Strategie
Energiesysteem

Ons kenmerk
DGKE-DSE / 58775411

Stimuleringsprogramma Energiehubs
Om de rol van energiehubs de komende jaren verder uit te werken, te concretiseren en implementeren, maakt het kabinet € 166 miljoen vrij voor een stimuleringsprogramma voor lokale en regionale energiehubs voor de periode 2024-2030. Het stimuleringsprogramma energiehubs zal in eerste instantie gericht zijn op energiehubs die bijdragen aan het voorkomen en tegengaan van netcongestie. Daarnaast dient het programma om een decentraler energiesysteem te ontwikkelen en energiehubs onderdeel te maken van integrale gebiedsontwikkeling.

Er wordt een knip aangebracht tussen een ontwikkel- en opstartfase (2024) en een opschalingsfase (2025-2030). In 2024 wordt een belangrijk deel van de randvoorwaarden georganiseerd. Vanaf 2025 zal door standaardisatie de opschaling steeds beter mogelijk zijn. Partijen investeren nu al in initiatieven en organisatiekracht er van uitgaande dat er middelen uit het Stimuleringsprogramma aan komen. Dit vraagt om het snel beschikbaar stellen van middelen.

Ontwikkel en opstartfase 2024
Voor de pilotfase in 2024 wordt voor een bedrag aan € 23,8 miljoen gereserveerd. Het programma kent daartoe de volgende hoofdlijnen in 2024:

a) Directe facilitering van de doorontwikkeling van kansrijke energiehub-initiatieven. Dit gaat om € 17,5 miljoen die via provincies beschikbaar wordt gesteld via de tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE) voor een programmatische uitvoeringsaanpak, het aanstellen van hubregisseurs, advies, selecteren van kansrijke initiatieven en samenwerking met gemeenten en netbeheerders;
b) Versterking van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's). Dit gaat om € 2,5 miljoen;
c) De overige beschikbare middelen in 2024 (€ 3,85 miljoen) worden besteed aan centrale kennisopbouw en -deling, het werken aan randvoorwaarden zoals groepscontracten en optimale financiële prikkels en financieringsconstructies, het nader uitwerken van het programma en de routekaart energiehubs en de verdere standaardisatie en opschaling van energiehubs.

<u>Ad. a) Directe facilitering</u>
De provincies wordt gevraagd om samen met de netbeheerders, gemeenten en ROM's een programmatische uitvoeringsaanpak op te stellen. Onderdeel daarvan is het aanstellen van hubregisseurs, het selecteren van kansrijke initiatieven en het vormgeven van de samenwerking met gemeenten en netbeheerders.

Essentieel is dat betrokken ondernemers eigenaarschap voelen bij de hub. Deelnemers in een energiehub hebben zowel 'eigenaarschap' nodig als goede samenwerking met netbeheerders en overheden. Daarom zal via het stimuleringsprogramma energiehubs procesgeld voor hubs in oprichting

beschikbaar worden gesteld om te zorgen voor ondersteuning in kennis en processen, bv. door onderzoek of de inzet van een hubregisseur. Met deze middelen zullen naar verwachting 60 à 70 kansrijke en wenselijke energiehub-initiatieven in de ontwikkelingsfase intensief kunnen worden ondersteund[5]. Precieze aantallen hangen ook samen met de beschikbare capaciteit (menskracht) bij de netbeheerders voor het leveren van benodigd maatwerk.

Ik zal vanuit het nationale systeemperspectief een afwegingskader meegeven om tot een selectie te komen van nieuwe initiatieven. Hierin worden factoren meegewogen zoals onder andere netcongestie, organisatiegraad, eigenaarschap, reeds genomen verduurzamingsmaatregelen waaronder besparing, nettopologie, energievraag en -aanbod. Dit afwegingskader wordt samen met het structureel programma energiehubs 2025-2030 in Q3 dit jaar gepubliceerd. Hierbij zal actief de samenwerking en afstemming worden gezocht met netbeheerders, om zeker te stellen dat inpassing van deze energiehubs in het elektriciteitsnet mogelijk is, als ook met provincies en gemeenten. Belangrijk is dat initiatieven snel duidelijkheid hebben over wat ze kunnen verwachten aan ondersteuning en medewerking van netbeheerders en overheden. Het programma richt zich niet op ondersteuning van assets, zoals bijvoorbeeld batterijen, zonnepanelen, elektrolysers of energie managementsystemen (EMS).

Ad. b) Versterking ROM's

De ROM's worden versterkt door hun expertise in te zetten met betrekking tot innovatie, financiering, regionale samenwerking en eventuele begeleiding van de samenwerking tussen provincies, netbeheerders en gemeenten. Het wisselt per ROM welke rol zij nu vervullen en hoe actief ze betrokken zijn bij de ontwikkeling van energiehubs. De ROM's zullen bestaande kennis en ervaring benutten en uitwisselen zodat eventuele verschillen in kennis- en ervaringsniveau worden verkleind. Vanwege de verschillende uitgangssituaties per ROM is het van belang dat de werkzaamheden van de ROM's binnen de bestaande structuren worden afgestemd.

Ad. c) Kennis, standaardisatie, opschaling

Voor de kennisdeling en -ontwikkeling wordt voortgebouwd op activiteiten die nu al in verschillende programma's en projecten worden ontplooid, zoals het programma verduurzaming bedrijventerreinen, het MOOI EIGEN[6] project en het landelijk actieprogramma netcongestie (LAN). Het gaat om het delen van ervaringen als ook om het bevorderen van innovatieve ontwikkelingen. Dit gebeurt zowel in de regio als nationaal. Samenhang wordt georganiseerd tussen programma's en organisaties via een maandelijkse 'ontmoetingsplaats', gefaciliteerd door het ministerie van EZK samen met de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO). Via kennisdeling en -ontwikkeling wordt ook overzicht en samenhang georganiseerd met betrekking tot welke knelpunten reeds opgepakt worden zodat niet het wiel steeds opnieuw wordt uitgevonden.

---

[5] Ervaring vanuit de huidige pilots leert dat de ontwikkelfase van een hub circa € 150K – 400K kost, afhankelijk van de complexiteit. Dit betreft 'procesgeld' (hubregisseur, juridisch/technisch/financierings-onderzoek).
[6] https://www.eigen-energyhubs.nl

Eveneens worden nog openstaande knelpunten, op juridisch, financieel of organisatorisch vlak, aangepakt in samenwerking met de relevante partijen.

Het is belangrijk dat ook provincies en gemeentes de ontwikkeling van energiehubs goed kunnen ondersteunen en samen met het Rijk een leeromgeving creëren. Daarom zijn in april 2024 incidentele middelen toegekend aan provincies en gemeenten voor 2024 en 2025 in het kader van het toekomstbestendig maken van het energiesysteem. Dit betreft jaarlijks € 25.065.000,- voor provincies en € 11,7 mln. voor gemeenten. Hieronder valt ook de inzet vanuit provincies en gemeentes met betrekking tot energiehubs. Deze middelen zijn voor de capaciteit van provincies en gemeenten en niet voor regisseurs en overige kosten van energiehubs.

Energie Collectief Schiphol Trade Park
Het virtuele stroomnet van Schiphol Trade Park is een van de eerste echte energiehubs in Nederland. Een collectief van 7 bedrijven deelt de transportcapaciteit op het openbare net van Liander en stemt daartoe het eigen verbruik en duurzame opwek op elkaar af. Op die manier konden bedrijven aangesloten worden en uitbreiden zonder dat er meer transportcapaciteit bij Liander gecontracteerd hoeft te worden. Binnen de hub wordt zelf elektriciteit geproduceerd met zonnepanelen en opgeslagen in batterijen. Een slim energiemanagementsysteem zorgt dat de beschikbare capaciteit verdeeld wordt over de deelnemende bedrijven. In heel 2023 is op deze manier 2,1 GWh extra elektriciteit geleverd en zijn 7 bedrijven aangesloten die zonder de energiehub geen of te weinig transportcapaciteit gehad zouden hebben.

Structureel programma 2025-2030
Tegelijk is er naast de directe aanpak voor 2024 meer tijd nodig voor het uitwerken van een structureel programma voor de periode 2025-2030 dat richting geeft aan de ontwikkeling van energiehubs vanuit de visie van het NPE. Het NPE biedt de basis voor een structureel afwegingskader voor het identificeren van kansrijke energiehub-initiatieven en voor de uitwerking van een routekaart energiehubs.

Voor de opschalingsfase worden in 2024 de routes uitgewerkt om initiatieven te ondersteunen en de programmatische aansturing nader vorm te geven. Dit betreft onder meer het beter organiseren van de kennis- en communicatieaanpak, het realiseren van regie op zowel lokaal, regionaal als nationaal schaalniveau, visievorming en de aanpak voor het verbeteren van randvoorwaarden en het wegnemen van belemmeringen. Een aantal zaken is reeds in gang gezet, zoals het beschikbaar stellen van data van de energie-infrastructuur en het vormgeven van een groepscontract (groepstransportovereenkomst, GTO). De verdere vormgeving vraagt om samenwerking tussen, en afspraken met betrokken partijen. In Q3 2024 wordt het structurele programma aangekondigd. Onderdeel daarvan is op welke manier de middelen beschikbaar gesteld worden.

Samenhang met andere programma's
Het Stimuleringsprogramma beoogt versterkend te zijn ten opzichte van initiatieven die al door gemeenten, provincies, parkmanagement van

bedrijventerreinen en ander partijen worden gestimuleerd en 'gaten' waar nodig op te vullen. Zo hebben de provincies Overijssel en Gelderland al ervaring met een stimuleringsprogramma energiehubs waarbij de ROM OostNL een belangrijke uitvoerende en regierol vervult en er goede samenwerking is met netbeheerders en gemeenten. In andere provincies heeft de provincie zelf een regierol, zoals in Utrecht.

Energiehubs zijn ook relevant in het Landelijk Actieprogramma Netcongestie en raken aan verschillende nationale programma's[7]. Het Stimuleringsprogramma zal dan ook aansluiten op bestaande programma's waarbij de samenhang wordt bewaakt vanuit het ministerie van EZK zodat er geen nieuwe organisatie nodig is voor het programma. Hiervoor maak ik nadere afspraken met medeoverheden, netbeheerders en de ROM's. Het zwaartepunt van het programma zal in eerste instantie vooral liggen bij bedrijventerreinen met netcongestieproblematiek, en vervolgens breder op systeemintegratie op decentraal niveau.

De nadere invulling vraagt om overleg en bestuurlijke werkafspraken gericht op:

- De voorwaarden waaraan een initiatief moet voldoen en de soort activiteiten die gefinancierd kunnen worden;
- Borging dat initiatiefnemers urgentie en eigenaarschap hebben bij de ontwikkeling van de energiehub. Zo wordt voorkomen dat er vooraf te veel wordt toegezegd in initiatieven die niet aan randvoorwaardes voldoen om zinvolle vervolgstappen te maken. Op bedrijventerreinen kan een energiehub zich niet ontwikkelen zonder lokaal eigenaarschap met deelname van ondernemers(verenigingen).
- De samenwerking op regionaal/provinciaal niveau (met netbeheerder, gemeente en ROM) en de relatie met de ontwikkeling van het energiesysteem;
- De besluitvorming om tot prioritering te komen voor de toewijzing van middelen;
- Het zeker stellen dat energiehubs op een netveilige manier ingepast kunnen worden, in nauw overleg met netbeheerders;
- Borging dat initiatiefnemers urgentie en eigenaarschap nemen over energiebesparing;
- De wijze van monitoring.

Deze afspraken worden onder meer besproken in het Bestuurlijk Overleg Klimaat en Energie.

Het toekomstperspectief van energiehubs
In de 'Routekaart Samenwerken in energiehubs: de nulmeting'[8] die als bijlage bij deze brief gevoegd is, wordt de huidige stand van zaken uitgebreid beschreven, als ook de vraagstukken en belemmeringen die zich momenteel nog voordoen. Op

[7] Zie bijvoorbeeld: Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen Nederland - (pvbnederland.nl). Nationaal Programma Regionale Energiestrategie | Regionale Energiestrategie (regionale-energiestrategie.nl). Transform (forthefutureofenergy.nl). Als ook de programma's van de Topsector Energie (Topsector Energie, de drijvende kracht achter innovatie.)
[8] Routekaart Samenwerken in energiehubs: de nulmeting (rvo.nl)

Directoraat-generaal Klimaat en Energie
Directie Strategie
Energiesysteem

Ons kenmerk
DGKE-DSE / 58775411

dit moment is er een vijftal energiehubs actief en zijn er een groot aantal initiatieven die actief willen worden. De pilots, de initiatieven en verkenningen[9] geven aan dat er een aanzienlijke potentie is voor energiehubs op bedrijventerreinen. Kanttekening daarbij is dat verschillende randvoorwaarden nog in ontwikkeling zijn, zoals o.a. voldoende menskracht bij de netbeheerder, groepscontracten, kennis en ervaring en bepaalde technische instrumenten. Er wordt echter hard gewerkt om de randvoorwaarden te organiseren.

Zoals aangegeven in Kabinetsreactie op het Rli-advies "Samen Werken: kiezen voor toekomstbestendige bedrijventerreinen"[10] passen energiehubs in de ontwikkeling naar duurzame bedrijventerreinen. Ook buiten bedrijventerreinen hebben energiehubs potentie, zowel als het gaat om lokale energiecoöperaties die mogelijkheden zien voor lokaal gebruik van lokaal opgewekte duurzame elektriciteit[11] als ook bij de ontwikkeling van duurzame decentrale energiesystemen in de gebouwde omgeving[12]. Zoals ook aangegeven in mijn reactie op de initiatiefnota van het lid Kröger getiteld Energie met Elkaar[13] zie ik ook hier kansen en stimuleer ik deze ontwikkeling.

Tot slot
Ik zie de groei van energiehubs als een kansrijke en belangrijke decentrale ontwikkeling naar een duurzaam energiesysteem. Het jaar 2024 zal in het teken staan van leren en standaardiseren met vervolgens versnellen en opschalen in de jaren erna. Met het Stimuleringsprogramma wordt een impuls gegeven aan het versnellen en verbeteren van energiehubs. Ik zal deze impuls monitoren en uw Kamer in Q3 2024 informeren over de voortgang in 2024 en de ontwikkeling van het structurele programma energiehubs 2025-2030.

R.A.A. Jetten
Minister voor Klimaat en Energie

---

[9] Meerwaarde SEH Oost NL - Eindrapport.pdf.
Verkenning Power-to-X voor drie bedrijventerreinen in de provincie Utrecht (kwrwater.nl).
Methodiek CO2 effect bepaling SEH (nvde.nl). Home - EIGEN (eigen-energyhubs.nl). Projectsite (projectgo-e.nl).
[10] TK 32637, nr. 633
[11] Local4Local.
[12] Balanswijk | Liander
[13] TK 36532, nr. 3

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
M.C.E. van de Ven
BEL/RO

Telefoonnummer +31235143858
venm@noord-holland.nl

Verzenddatum

– 5 JUNI 2024

Kenmerk
2254487/2254529

Uw kenmerk

Betreft: Provinciale Regierol Energiecongestie en voorstel tot afdoening (Motie 182-2023)

Geachte leden,

Graag informeren wij u over de Provinciale Regierol Energiecongestie.

Bij de behandeling van de Begroting 2024 op 6 november 2023 hebben uw Staten Motie 182-2023 aangenomen (bijlage 1). Met deze brief informeren wij u over de regierol die de provincie op dit moment inneemt ten aanzien van netcongestie en informeren wij u over mogelijkheden om deze regierol te versterken door extra in te zetten op collectieve slimme oplossingen (energiehubs). Wij zijn voor de uitvoering van deze collectieve oplossingen afhankelijk van andere partijen. De afgelopen maanden verwachtten wij hierover duidelijkheid maar deze is er op dit moment nog niet. Gezien uw verzoek om de motie voor 1 mei en de begrotingsbehandeling te beantwoorden sturen wij u toch deze brief ondanks dat wij nog geen duidelijkheid hebben van andere partijen.

Het dictum van de motie luidt:

- Vanuit de Taskforce in gesprek te gaan met vertegenwoordigers van bedrijven en bedrijvenorganisaties om te verkennen hoe de provinciale regierol inzake de energiecongestie verder ingevuld en verzwaard kan worden;
- Hierbij nadrukkelijk het gesprek te zoeken met zowel de aanbodkant als de vraagkant van het bedrijfsleven, en te zoeken naar kansen voor samenwerking bijvoorbeeld door te experimenteren met energiecoöperaties;
- Bij de verdere invulling van de provinciale regierol expliciet te onderzoeken wat nodig is om de procedures te versnellen, de benodigde infrastructuur (versneld) aan te leggen en innovatie oplossingen (financieel) te kunnen stimuleren;
- Hierbij samen op te trekken met de lokale overheden bij de verdere uitvoering van de uitkomsten van dit onderzoek;
- Daarnaast kansen en knelpunten vanuit de landelijke wet- en regelgeving te identificeren deze aan te kaarten bij het Rijk en te zoeken naar financieringsmogelijkheden;
- Uiterlijk op 1-5-2024 aan Provinciale Staten te rapporteren over de uitkomsten van bovengenoemde verkenning, zodat bij de

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

behandeling van een begrotingswijziging gedurende 2024 eventueel aanvullend budget door Provinciale Staten beschikbaar kan worden gesteld voor de "Adaptieve Uitvoeringsagenda Energie-infrastructuur" binnen de programmabegroting "Bijdragen aan de energietransitie".

Inleiding

Netcongestie is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Aanvankelijk was er in Noord-Holland Noord congestie voor teruglevering van elektriciteit vanuit zonneparken en windparken. Maar inmiddels kent de hele provincie ook congestie voor levering aan grootverbruikers. Daardoor zijn nieuwe aansluitingen voor grootverbruikers de komende jaren niet meer mogelijk. In de "Voortgangsrapportage beleid energie-infrastructuur november 2023 (2137662/2137682)" hebben wij u hierover uitgebreid geïnformeerd.

De provincie kent sinds 2020 beleid voor Energie-infrastructuur. Onderdelen van dit beleid zijn het versneld aanleggen van energie-infrastructuur (spoor 1) en het opstellen van een visie voor het toekomstig energiesysteem (spoor 2). Daarnaast ontwikkelen en realiseren we slimme oplossingen om het bestaande elektriciteitsnet optimaal te benutten (spoor 3). Dit alles doen wij in nauwe samenwerking met netbeheerders, gemeenten en andere partijen in de Taskforce Energie-infrastructuur Noord-Holland.

Het bedrijfsleven is met name betrokken in de uitvoering bij de werksporen 2 en 3 en is aangesloten bij de Bestuurlijke Overleggen van de Energieregio Noord-Holland Noord en per mei 2024 ook in Noord-Holland Zuid. In mei 2024 heeft er een ambtelijk gesprek plaatsgevonden met de Economisch Forum van Noord-Holland Noord en VNO NCW. Tijdens dit gesprek zijn de activiteiten van de Taskforce besproken en is de vertegenwoordiging van het bedrijfsleven in de verschillende gremia besproken. Besloten is om eens per kwartaal het Economisch Forum van Noord-Holland Noord en VNO NCW bij te praten over de ontwikkelingen rond energie-infratructuur, netcongestie en slimme netoplossingen.

In februari 2024 is door de Taskforce het programmaplan 2024 vastgesteld (zie bijlage 2). Voor alle sporen zijn de activiteiten in het programmaplan uitgewerkt. In deze brief zullen we de activiteiten kort toelichten en specifiek aangeven hoe met het bedrijfsleven wordt samengewerkt.

Versneld aanleggen energie-infrastructuur (spoor 1)

Netbeheerders, gemeenten en provincie hebben afspraken gemaakt over de versnelling van het aanleggen van de energie-infrastructuur voor het midden- en hoogspanningsnet. Er zijn een aantal speerpunten voor 2024 benoemd:

- Het publiceren van een 'processtandaard' (spoorboekje) om duidelijkheid te geven over rollen en taken bij de aanleg van e-infra. De processtandaard beschrijft een algemeen proces dat wordt doorlopen voor de realisatie van een transformatorstation

of kabeltracé, de standaard doorlooptijden voor elke stap en welke partij wanneer aan zet is. Dit kan als richtsnoer worden gebruikt bij uitvoering van projecten en de voortgang kan erop worden gestuurd.
- Eerder gebruik maken van (bestuurlijke) escalatie als termijnen dreigen te verstrijken.
- Het ondersteunen van gemeenten bij het vergunningtraject.
- Inzetten op een provinciebreed kwaliteitsteam met specialistische kennis ter versterking van de welstandscommissies van gemeenten.
- Het inzetten van een procesmanager bij cruciale projecten.
- Het tijdig wijzigen van omgevingsplannen gemeenten om ruimte te maken voor projecten.

Bovenstaande sluit aan bij de afspraken die zijn gemaakt in het LAN (Landelijk Actieprogramma Netcongestie).

<u>Visie op het toekomstig energiesysteem (spoor 2)</u>

Voor het toekomstig energiesysteem is het belangrijk om in beeld te brengen hoe het energieaanbod en de energievraag in verschillende sectoren zich in de toekomst ontwikkelt. Daarom worden bij het opstellen van de Energievisie, naast onder andere netbeheerders en gemeenten, ook (vertegenwoordigers) van het bedrijfsleven uitgenodigd. Hiermee wordt in beeld gebracht welke energievraag in de toekomst vanuit het bedrijfsleven wordt verwacht.

Ook de resultaten van het Cluster Energie Systeem Noordzeekanaalgebied (CES NZKG) en het provinciale Cluster Energie Systeem (pCES) maken onderdeel uit van de inventarisatie die wordt gedaan voor de energievisie. In de CES NZKG wordt onderzocht hoe de industrie in het Noordzeekanaalgebied gaat verduurzamen, in de pCES hoe de verspreide industrie in Noord-Holland gaat verduurzamen.

In het najaar van 2024 wordt de energievisie vastgesteld door GS en aan uw Staten gepresenteerd.

<u>Slimme oplossingen om het bestaande elektriciteitsnet optimaal te benutten (spoor 3)</u>

Door netcongestie kunnen grootverbruikers geen nieuwe of grotere aansluiting op het elektriciteitsnet krijgen. Dit levert grote problemen op voor het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties die willen uitbreiden of verduurzamen. Ook partijen die via een grootverbruikersaansluiting energie willen terugleveren aan het net (zoals zonne-energie van grote daken) kunnen in Noord-Holland Noord niet de benodigde aansluiting krijgen.

In spoor 3 van de Taskforce worden diverse activiteiten ondernomen om deze partijen te helpen en te informeren over mogelijkheden en onmogelijkheden van slimme oplossingen. Dit kunnen individuele of collectieve oplossingen zijn. We noemen dit Slimme Energie Systemen (SES). Met deze oplossingen wordt optimaal gebruikt gemaakt van het bestaande elektriciteitsnet.

In 2023 is ervaring opgedaan met SES, onder meer met de inzet van fiksers, subsidies en is kennis gedeeld in de SES-Community meetings. Deze activiteiten zijn nadrukkelijk gericht op individuele bedrijven, bedrijventerreinen en bedrijvenverenigingen. Voor 2024 is een jaarplan opgesteld waarin uitgegaan wordt van het opschalen van de inzet ten opzichte van vorig jaar (bijlage 3). De belangrijkste voorstellen uit dit plan zijn om de kennis over SES-oplossingen breed beschikbaar en toepasbaar te maken. Hiervoor wordt:

- Een online netcongestieportaal ingericht. Dit wordt breed onder de aandacht gebracht bij de lokale en regionale bedrijfsloketten en de gemeenten;
- De mensen van de lokale en regionale bedrijfsloketten opgeleid om als 'eerstelijnshulp' te kunnen functioneren. We zijn hiervoor een training aan het ontwikkelen zodat deze mensen het goede gesprek kunnen voeren met het bedrijfsleven of oplossingen bij netcongestie;
- De inzet van de fiksers gecontinueerd. Er zijn op dit moment 2 fiksers actief die worden betaald door de provincie en Liander. Deze fiksers geven advies over mogelijke SES oplossingen. De realisatie van oplossingen ligt bij de bedrijven en instellingen zelf.
- De provinciale SON subsidie voor slimme oplossingen voor netcongestie (SON) in sterk aangepaste vorm gecontinueerd. Daarnaast kunnen partijen een aanvraag indienen via het Europese programma Kansen voor West voor collectieve oplossingen op bedrijventerreinen.
- Diverse community meetings georganiseerd voor bedrijven, gemeenten, onderwijs- en kennisinstellingen en aanbieders van slimme oplossingen.

<u>Mogelijke uitbreiding regierol met collectieve slimme oplossingen</u>

Wij willen graag onze regierol versterken voor collectieve SES oplossingen. Hiervoor is veel vraag vanuit het bedrijfsleven. Deze oplossingen worden ook Energiehubs genoemd of (zoals in uw motie) Energie-coöperaties. Voor deze rol zijn wij afhankelijk van de mogelijkheden die de netbeheerders hebben voor collectieve slimme oplossingen. Het Rijk heeft al veel middelen hiervoor vrijgemaakt en wij verwachten binnenkort duidelijkheid hoe deze middelen worden ingezet.

Wij hebben eerder een collectieve oplossing op Schiphol Trade Park ondersteund waar verschillende nieuwe bedrijven gebruik maken van de netcapaciteit van de daar eerder gevestigde bedrijven. Op Schiphol Trade Park is daarvoor een virtueel netwerk opgericht. Ook is recent een vergelijkbaar project gestart in de haven van Amsterdam. Bij deze projecten maken bedrijven gebruik van elkaars netcapaciteit. Onbenutte capaciteit van het ene bedrijf kan worden gebruikt door een ander bedrijf. Er ontstaat daardoor een continu vlakker profiel op de netwerken. De ACM maakt het binnenkort ook mogelijk om een formeel groepscontract bij de netbeheerder af te sluiten.

Op dit moment is echter onduidelijk of alle door het bedrijfsleven gewenste collectieve contracten kunnen worden gehonoreerd. Door de vooraankondiging van congestie op het TenneT hoogspanningsnet is

het opvullen van onbenutte ruimte op het Liander netwerk op dit moment nog niet mogelijk. Mogelijkheden die op het Liander netwerk bestaan kunnen problemen opleveren op het hoger gelegen netvlak van TenneT. TenneT verricht op dit moment het congestiemanagement onderzoek waarmee meer duidelijkheid moet komen over de mogelijkheden. Dit onderzoek wordt na de zomer verwacht. Tot die tijd is de realisatie van energiehubs praktisch niet mogelijk.

Met de netwerkbeheerders is nu afgesproken dat elke collectieve oplossing afzonderlijk wordt bekeken op haalbaarheid. Dit maatwerk is erg arbeidsintensief. Gezien de onduidelijkheid die er nu is over de mogelijkheden van TenneT en Liander om collectieve contracten af te sluiten is ons voorstel om met name inzet te plegen op de voorbereiding van collectieve oplossingen. In die voorbereiding kan technisch inzicht worden gegeven zoals in beeld brengen van profielen van bedrijven en de juridische voorbereiding worden gedaan, zoals het oprichten van coöperaties.

Het Rijk heeft besloten om voor collectieve oplossingen op bedrijventerreinen veel geld vrij te maken. Vanuit het klimaatfonds is 166 miljoen euro vrijgemaakt voor 6 jaar. Het is echter nog onduidelijk hoe deze middelen besteed worden. Mogelijk dat de middelen via de provincie (bijvoorbeeld via het provinciefonds) besteed kunnen gaan worden. Wij verwachten de komende weken hierover duidelijkheid van het Rijk.

Tot slot

De huidige netcongestie maakt het noodzakelijk dat er flink wordt ingezet op collectieve SES oplossingen (Energiehubs / Energie-coöperaties). Zodra TenneT en Liander meer duidelijkheid geven over de mogelijkheden van collectieve oplossingen en het Rijk heeft besloten over het beschikbaar stellen van de middelen kan de provincie projecten ondersteunen.

Wij bereiden ons voor op deze inzet. Het is op dit moment niet noodzakelijk om middelen vanuit de provinciale begroting hiervoor vrij te maken. Wij houden u op de hoogte van onze inzet op deze voor het bedrijfsleven belangrijke collectieve oplossingen en de uitvoering van het beleid ten aanzien van netcongestie. Wij stellen uw Staten voor om de motie als afgedaan te beschouwen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris M.J.H. van Kuijk voorzitter A.Th.H. van Dijk

3 bijlagen: 1) Motie Provinciale Regierol Energiecongestie 182 2023; 2) Programmaplan 2024 Taskforce Energie-infrastructuur Noord-Holland; 3) Jaarplan 2024 Slimme Energiesystemen

AANGENOMEN

M 182 / PS 6-11-2023 punt 10

VVD NOORD-HOLLAND | JA21 Noord-Holland | CDA NOORD-HOLLAND | BBB

Motie Provinciale Regierol Energiecongestie

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 november 2023, te Haarlem, ter behandeling van de Begroting 2024;

constaterende dat:

- Het Nederlandse klimaatakkoord vraagt dat we in Nederland in 2030 49% minder broeikasgassen uitstoten dan in 1990 en het kabinet en ons coalitieakkoord gaan inmiddels uit van 55%;
- Een transitie nodig is in hoe huishoudens en bedrijven voorzien in hun warmte- en energiebehoefte om dit doel te kunnen behalen;
- Een goed functionerend elektriciteitsnetwerk met voldoende capaciteit nodig is om deze energietransitie te kunnen laten slagen;
- Grote delen van het elektriciteitsnetwerk in Noord-Holland echter vol zitten, waardoor sprake is van netcongestie die nog 7-10 jaar kan duren.

overwegende dat:

- De huidige netcongestie ongewenste effecten heeft voor niet alleen de energietransitie, maar ook het verduurzamen van bedrijven en de woningbouwopgave;
- Oplossingen enerzijds zitten in meer netinfrastructuur aanleggen en anderzijds in het verder besparen, verdelen en intelligenter benutten van energie;
- Zowel huishoudens als bedrijven in Noord-Holland hiermee aan de slag willen, maar dat de huidige netcongestie hen hiervan kan weerhouden;
- De sleutel daarom ligt bij goede en langjarige samenwerking, zoals bijvoorbeeld via de Taskforce Energie-Infrastructuur Noord-Holland – waar netbeheerders, gemeenten en provincie al enkele jaren samenwerken met Noord-Hollandse bedrijven en gefinancierd vanuit de "Adaptieve Uitvoeringsagenda Energie-infrastructuur";
- Deze samenwerking verder ondersteund kan worden door de provincie vanuit de programmabegroting "Bijdragen aan de energietransitie" ter nadere invulling van de provinciale regierol inzake de netcongestie;
- Naast provinciaal beleid ook landelijke wet- en regelgeving invloed heeft op deze samenwerking, bijvoorbeeld door financieringsmogelijkheden en de (on)mogelijkheden die de energiewet geeft voor innovatieve oplossingen zoals collectieve contracten.

verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om:

- Vanuit de Taskforce in gesprek te gaan met vertegenwoordigers van bedrijven en bedrijvenorganisaties om te verkennen hoe de provinciale regierol inzake de energiecongestie verder ingevuld en verzwaard kan worden;
- Hierbij nadrukkelijk het gesprek te zoeken met zowel de aanbodkant als de vraagkant van het bedrijfsleven, en te zoeken naar kansen voor samenwerking bijvoorbeeld door te experimenteren met energiecoöperaties;
- Bij de verdere invulling van de provinciale regierol expliciet te onderzoeken wat nodig is om de procedures te versnellen, de benodigde infrastructuur (versneld) aan te leggen en innovatie oplossingen (financieel) te kunnen stimuleren;

M182

- Hierbij samen op te trekken met de lokale overheden bij de verdere uitvoering van de uitkomsten van dit onderzoek;
- Daarnaast kansen en knelpunten vanuit de landelijke wet- en regelgeving te identificeren deze aan te kaarten bij het Rijk en te zoeken naar financieringsmogelijkheden;
- Uiterlijk op 1-5-2024 aan Provinciale Staten te rapporteren over de uitkomsten van bovengenoemde verkenning, zodat bij de behandeling van een begrotingswijziging gedurende 2024 eventueel aanvullend budget door Provinciale Staten beschikbaar kan worden gesteld voor de "Adaptieve Uitvoeringsagenda Energie-infrastructuur" binnen de programmabegroting "Bijdragen aan de energietransitie".

en gaan over tot de orde van de dag.

Klaas-Jeroen Terwal (VVD) Bas de Wit (VVD)

Kelly Uiterwijk (JA21) Dennis Heijnen (CDA) Michel Becker (BBB)

Provincie Noord-Holland | TenneT | gasunie | Liander

& alle gemeenten van Noord-Holland

Taskforce E-infra Noord-Holland

Programmaplan 2024

& alle gemeenten van Noord-Holland

Ambitie Taskforce E-infra Noord-Holland

Binnen de Taskforce werken we aan de versnelling van de energietransitie in Noord-Holland en zorgen we voor een betrouwbaar, betaalbaar, duurzaam en efficiënt energienetwerk dat de veranderende energievraag aankan. Dat betekent dat we het net uitbreiden (spoor 1), integraal programmeren (spoor 2) en dat we zorgen voor het opschalen van slimme oplossingen (spoor 3) met oog voor lokale oplossingen en alternatieve energiedragers.

Deze ambitie vraagt om het intensiveren van de samenwerking tussen overheden (Rijk, provincie en gemeenten) en de netbeheerders (Liander, TenneT en Gasunie). Er is de aankomende jaren voortdurende alertheid nodig om steeds opnieuw te bezien of de werkzaamheden in de werksporen 1, 2 en 3 voldoende effectief zijn om de ambitie te verwezenlijken. Daarnaast vraagt het van iedere partij om steeds kritisch te zijn of het eigen huis op orde is om de afspraken binnen de Taskforce na te kunnen komen.

Energyboard
Noord-Holland heeft net als alle andere provincies een Energyboard. Daar komen alle energie-infra gerelateerde zaken binnen de provincie Noord-Holland (minus Amsterdam) samen op tafel, zodat er zicht is op de samenhang, de afhankelijkheden en de voortgang. Dit bestuurlijk overleg vindt drie à vier keer per jaar plaats en is breder dan de scope van de Taskforce. Op de agenda staan naast de drie werksporen van de Taskforce, onder meer ook de Cluster Energiestrategie (CES) van NZKG en overige industrie (CES6), aanlanding wind op zee, waterstof- en warmteontwikkelingen en 380 kV trajecten. Het overleg is in tweeën gesplitst: in het eerste deel nemen provincie, Liander, TenneT, Gasunie, industriecluster NZKG en EZK deel en in het tweede deel schuiven afgevaardigde gemeenten en waterschappen aan. Op uitnodiging kunnen ook andere partijen deelnemen, zoals bijvoorbeeld het Havenbedrijf Amsterdam of de Greenport.

Inhoud

Achtergrond
Doelen 2024
- (Nog) sneller bouwen
- Integraal programmeren
- Opschalen slimme oplossingen
- Datagedreven werken
- Regie op communicatie en kennisdeling

Organisatiestructuur

Provincie Noord-Holland | TenneT | gasunie | Liander

& alle gemeenten van Noord-Holland

Achtergrond

In november 2020 zijn provincie en Liander een samenwerking gestart, met als doel om belemmeringen weg te nemen bij bestaande no-regret projecten en om de opgaven per transformatorstation te inventariseren. In oktober 2021 is TenneT aangesloten en is de Taskforce opgericht. Binnen de Taskforce is de opgave georganiseerd in drie werksporen: Spoor 1 voor het sneller realiseren van infrastructuur (samen met de 43 gemeenten, exclusief Amsterdam die een eigen Taskforce heeft), spoor 2 voor het programmeren van het energiesysteem en spoor 3 voor slimme netoplossingen.

Omdat de samenwerking binnen de Taskforce in korte tijd in omvang en belang groeide is eind 2022 aan RHDHV een analyse en advies gevraagd over de samenwerking. Het adviesrapport is in het Bestuurlijk Overleg van de Taskforce van mei 2023 besproken. In navolging van het advies is gekozen om de Taskforce te organiseren als programma met sturing en uitvoering in een bestuurlijke Energyboard. Hiermee voldoet de provincie ook aan de wens vanuit het rijk dat iedere provincie zorgt voor bestuurlijke coördinatie waar overheden met netbeheerders en industrieclusters projecten per gebied gebundeld en integraal aanpakken. In september 2023 is Odile Rasch als programmamanager aangesteld.

Impactvolle ontwikkelingen

Ontwikkelingen rondom energie-infrastructuur volgen elkaar in rap tempo op en zijn stuk voor stuk van invloed op het werk binnen de Taskforce. Zonder uitputtend te zijn, volgen hieronder een aantal recente ontwikkelingen die van invloed zullen zijn op het werk van de Taskforce in 2024:

- Op 18 oktober heeft TenneT een vooraankondiging gedaan van verwachte structurele congestie voor afname van elektriciteit in de provincie Noord-Holland. De verwachte structurele congestie in de regio Noord-Holland Noord duurt minimaal tot 2034 maar mogelijk langer tot uiterlijk 2036. De verwachte structurele congestie voor de regio Noord-Holland Zuid (incl. Amsterdam) duurt tot minimaal 2031 maar mogelijk langer tot uiterlijk 2033. Hoewel in veel delen van de provincie al eerder sprake was van netcongestie is de huidige situatie maatschappelijk zeer alarmerend en is de druk op de Taskforce groot om het maximale resultaat te behalen door middel van samenwerking.
- Demissionair minister Jetten heeft in een brief aan de Tweede Kamer aangekondigd te gaan kijken naar de inzet van onorthodoxe en ingrijpende maatregelen om de netcongestie op te lossen en toe te werken naar een CO2 neutraal energiesysteem. Onder deze maatregelen zijn oplossingen zoals bouwen zonder onherroepelijke vergunning en invoering van deelnameplicht aan flex oplossingen. Deze maatregelen komen boven op de maatregelen die al eerder waren aangekondigd in het Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN).
- Op 1 december 2023 heeft het kabinet het Nationaal Plan Energiesysteem aan de Tweede Kamer aangeboden. Het kabinet heeft hierin een langetermijnvisie geformuleerd op het energiesysteem die de basis legt voor de ontwikkeling van een volledig duurzaam en geïntegreerd energiesysteem. Het NPE biedt ook voor Noord-Holland meer duidelijkheid over het veranderende energiesysteem.
- In het voorjaar van 2023 heeft de provincie de eerste Energievisie voor Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid opgeleverd en met de pMIEK lijst directe input gegeven voor de investeringsplannen van de netbeheerders. Eind 2023 is een Uitvoeringsprogramma vastgesteld en een Startnotitie voor de Energievisie en pMIEK 2.0.

Doelen 2024

1. (Nog) sneller bouwen
2. Integraal programmeren
3. Opschalen slimme oplossingen
4. Datagedreven werken
5. Regie op communicatie en kennisdeling

1. (Nog) sneller bouwen (werkspoor 1)

De primaire focus van de Taskforce heeft tot dusver gelegen bij de uitbreidingen van het elektriciteitsnetwerk. Die focus blijft onverminderd urgent. Het versnellen van het totale proces voor het realiseren van netuitbreidingen is nodig om netcongestie op te lossen. Daarom is een set van maatregelen voorgesteld, die voor iedere organisatie binnen de Taskforce vraagt om intensivering van de inzet. Hiervoor is een Plan van Aanpak opgesteld. De belangrijkste voorstellen uit dit plan zijn:

- Samenwerken aan de hand van een 'Spoorboekje' waardoor voor iedere partij duidelijk is wie op welk moment aan zet is en welke termijnen worden gehanteerd. De ondersteunende partij (Arcadis) kan hier op helpen sturen;
- Eerder gebruik maken van (bestuurlijke) escalatie als termijnen dreigen te verstrijken;
- Instellen van een regionaal vergunningsteam ter ondersteuning van gemeenten;
- Het inrichten van een kwaliteitsteam met specialistische kennis ter versterking van de welstandscommissies van gemeenten;
- Inzetten van procesmanager bij cruciale projecten;
- Tijdig wijzigen van omgevingsplannen gemeenten om ruimte te maken voor projecten.

Eind 2023 is een uitvraag voor ondersteuning voor dit werkspoor gedaan en is Arcadis geselecteerd. Vanuit het datateam (zie ook alinea 4) wordt ondersteuning geboden om projecten, planning en voortgang real time in beeld te brengen. Hierbij wordt aangesloten bij de werkwijze van het Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN) en Netbeheer Nederland.

2. Integraal programmeren (werkspoor 2)

In 2023 is de Energievisie voor de regio's Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid opgesteld. Daarbij is een pMIEK-lijst vastgesteld met prioritaire projecten. Deze zijn meegenomen in de investeringsplannen van netbeheerders TenneT en Liander. In het Uitvoeringsprogramma van de Energievisie zijn concrete projecten opgenomen en is een onderzoekagenda opgesteld. De Werkgroep van spoor 2 zorgt voor een overdracht van projecten aan spoor 1 (uitvoering) en houdt overzicht over de overige projecten en rapporteert over de voortgang aan de Energyboard.
In Q1 2024 zal worden gestart met het proces voor de Energievisie Noord-Holland 2.0. Voor de begeleiding bij het proces en opstellen van de Energievisie 2.0 heeft de provincie een bureau ingehuurd en worden procesbegeleiders aangenomen. Vanuit het datateam (zie ook alinea 4) wordt ondersteuning geboden. Hierbij wordt aangesloten bij de werkwijze van de landelijke Werkgroep Integraal programmeren (WIP) en Netbeheer Nederland.

Naast een groeiende vraag naar elektriciteit, is in het toekomstig energiesysteem een belangrijke rol weggelegd voor groen gas, waterstof en andere (fossielvrije) warmtebronnen. De aandacht binnen de Taskforce lag tot dusver voornamelijk bij het elektriciteitsnetwerk. De ontwikkeling van andere energiebronnen en bijbehorende infra zijn buiten de Taskforce georganiseerd. Om het systeem

integraal te kunnen bezien en de voortgang te monitoren, is het nodig om de scope van de Taskforce te verbreden, zonder daarbij dingen dubbel te doen en verantwoordelijkheden over te nemen.
In 2024 gaan we deze ontwikkelingen stap voor stap samenbrengen op de tafel van de Energyboard, zodat een integraal beeld ontstaat. Hiervoor wordt samengewerkt en informatie opgehaald bij:

- Cluster energiestrategie (CES) Noordzee Kanaal Gebied (NZKG) en CES6 (overige industrie binnen NH);
- Ministerie van Economische Zaken over projecten waarbij zij bevoegd gezag is, zoals aanlanding wind op zee, 380 kV trajecten en andere Rijkcoördinatie projecten;
- Warmteontwikkelingen bij gemeenten en deelregio's;
- Waterstof ontwikkelingen;
- Groen gas.

3. Opschalen slimme oplossingen (werkspoor 3)

Hoewel er hard wordt gewerkt aan netverzwaring en het energiesysteem van de toekomst, is de realiteit dat veel gebieden in de provincie Noord-Holland nog vele jaren te maken met netcongestie. Dit leidt bij overheden en ondernemers tot vragen en een zoektocht wat netcongestie voor hen betekent en welke individuele of collectieve oplossingen er zijn. Het belang van Slimme Energie Systemen (SES) groeit dan ook met de dag. In 2023 is ervaring opgedaan, onder meer met de inzet van fiksers, subsidies en is kennis gedeeld in de SES-Community meetings. Voor 2024 is een jaarplan opgesteld waarin uitgegaan wordt van het opschalen van de inzet ten opzichte van vorig jaar.

De belangrijkste voorstellen uit dit plan zijn:

- Versnellen opschaling van de individuele SES-oplossingen met als doel de opgedane kennis over individuele SES-toepassingen breed beschikbaar en toepasbaar te maken. Hiervoor wordt:
  - een online netcongestieportaal ingericht. Deze wordt breed onder de aandacht gebracht;
  - de mensen van de lokale en regionale bedrijfsloketten opgeleid om als 'eerstelijnshulp' te kunnen functioneren;
  - de inzet van de fiksers gecontinueerd;
  - de provinciale SON subsidie van 2023 geëvalueerd en heroverwogen.
- Toepassing van de collectieve SES-oplossingen. De lijn landelijk is om in te zetten op 'Smart Energy Hubs' tegen netcongestieproblematiek. Dit blijkt o.a. uit de EZK-gelden die hiervoor vrijgemaakt zijn. We volgen deze landelijke lijn en geven dit lokaal betekenis. We werken samen met de andere sporen om de hubs zo effectief mogelijk in te zetten en nemen drempels weg voor collectieve oplossingen, door bijv. subsidieregelingen.
- Strategie ontwikkelen op nieuwe onderwerpen. In het steeds ontwikkelende veld van netcongestie ontstaan nieuwe onderwerpen waarvoor we nog geen aanpak hebben. In het eerste kwartaal van 2024 onderzoeken we de onderwerpen 'congestie op laagspanning' en 'samenwerken rondom flex' en bepalen of er meerwaarde is om deze binnen de Taskforce op te pakken.

Vanuit het datateam (zie ook alinea 4) wordt ondersteuning geboden. Hierbij wordt aangesloten bij de werkwijze van het Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN) en Netbeheer Nederland.

4. Data gedreven werken

De winst van data gedreven werken zijn onder meer helderheid bieden over de voortgang, sneller kunnen inspelen bij het voordoen van vertragingen en perspectief bieden aan partners binnen en buiten de Taskforce. Om hierin stappen te kunnen zetten is een overeenkomst opgesteld tussen

provincie, Liander, TenneT en Gasunie waarin afspraken zijn gemaakt over het delen van data. Vanuit de werkgroep Data zijn de databehoeften van de Taskforce algemeen en de drie werksporten geïnventariseerd. Met deze brede inventarisatie wordt in het eerste kwartaal samenwerking gezocht met het IPO en Netbeheer Nederland om zo vanuit Noord-Holland de ambitie te verhogen op landelijk niveau. Het data-ontwikkelteam zal samen met de werkgroepen van de drie werksporen de wensen verder uitwerken vervolgens de dataproducten realiseren. In de Energyboard van mei wordt het onderwerp data geagendeerd en is er beeld van het benodigd budget en te slechten drempels (zie stand van zaken memo Data gedreven werken).

5. Communicatie en kennisdeling

Door de impact van de netcongestie en het groeiend besef dat dit lang zal duren en grote gevolgen zal hebben op ontwikkelingen in de provincie, groeit ook de behoefte aan communicatie en kennisdeling vanuit de Taskforce. Uitgangspunt is het ontzorgen van onder meer gemeenten en ondersteunende organisaties voor de verduurzaming van bedrijventerreinen.

Communicatie

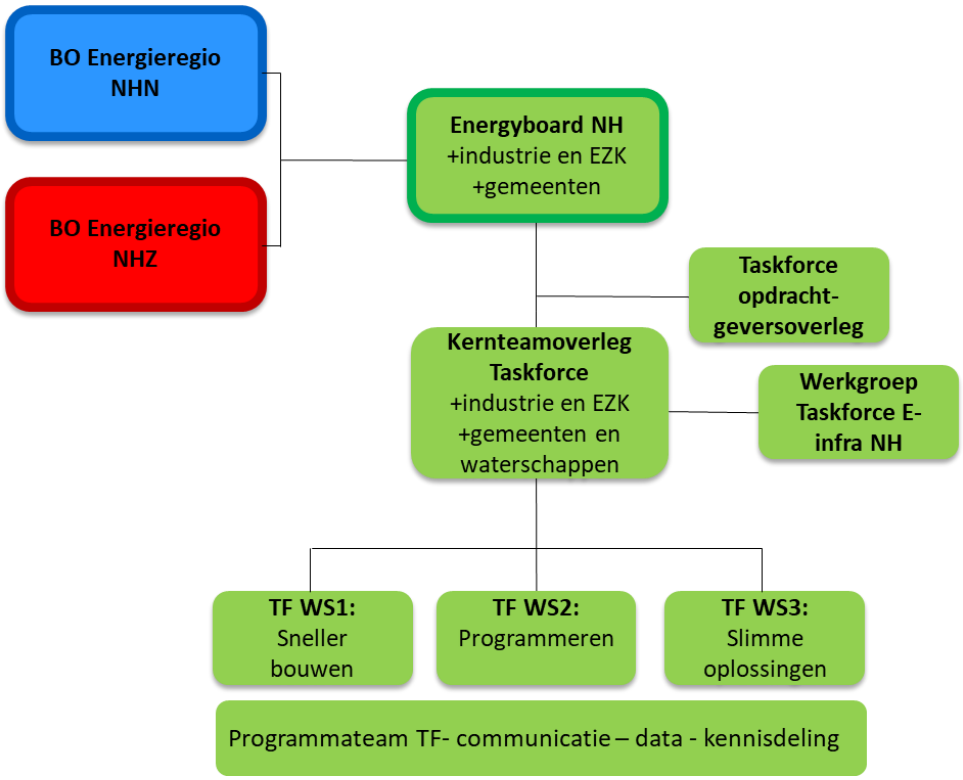
De samenwerkende organisaties hebben en houden ieder hun verantwoordelijkheid voor communicatie. Het programmateam Taskforce werkt daarom nauw samen met communicatieadviseurs van Provincie, Liander, TenneT, Gasunie en gemeenten om zowel het algemene verhaal van de Taskforce duidelijk neer te zetten als ook ondersteuning te bieden aan de drie werksporen. Bij de uitvoering van de communicatiestrategie wordt aansluiting gezocht bij het communicatieteam van de Energieregio NH zodat gebruik gemaakt kan worden van de media en middelen die daar worden ontwikkeld zoals nieuwsbrieven, sociale media, uitzendingen, bustour, events, campagnes. Deze hebben een goed bereik onder (professionele) stakeholders en gemeenten.

Kennisdeling

Kennisdeling is een cruciaal onderdeel binnen werkspoor 1 en 3. In werkspoor 1 gaat het vooral om het delen van kennis en ervaring tussen gemeenten en het gezamenlijk uitdragen van de noodzaak van de netuitbreidingen. In werkspoor 3 gaat het om het inrichten van een netcongestie informatiepunt, om *community building* (bedrijven die andere bedrijven helpen en inspireren met hun oplossingen) en om het opleiden van de mensen van de bedrijfsloketten. Het programmateam van de Taskforce stelt samen met de leden van de werkgroepen van de werksporen een jaaragenda op. Voor de uitvoering wordt samenwerking en afstemming gezocht met het team van de Energieregio NH, de Taskforce Amsterdam en de CES NZKG.

Organisatiestructuur

Het programmateam bestaat uit een programmamanager, een programma ondersteuner en een communicatieadviseur. In algemene zin is de taak van het programmateam het overzien van ‘de samenhang der dingen’, het versterken van de samenwerking in brede zin en het ondersteunen van alle werkzaamheden. Vanuit het programmateam wordt ook het datateam aangestuurd en uitvoering gegeven aan communicatie en de kennisagenda. Onderstaande governance geeft weer hoe de samenwerking en afstemming is georganiseerd.

Energyboard

De Energyboard komt minimaal driemaal per jaar bijeen.
De Energyboard heeft de volgende deelnemers: bestuurders van provincie Noord-Holland, Liander, TenneT, Gasunie , clusterregisseur CES NZKG, EZK, programmamanager Taskforce NH. Onder voorbehoud van de agenda kunnen relevante stakeholders worden uitgenodigd, zoals Port of Amsterdam namens de havens van Noord-Holland. De gedeputeerde van de provincie is voorzitter.
De Energyboard geeft sturing aan- en afstemming over:

- Voortgang van de werksporen 1, 2 en 3
- Voortgang projecten buiten Spoor 1: RCR, VAWOZ, waterstof, warmte
- Wat vraagt aandacht? (escalatie, besluiten over aanpak, proces)
- Afstemming over overige punten m.b.t. Taskforce: zoals communicatie, rijk/regio agenda, impact van landelijke ontwikkelingen
- Agendering van het BO van de Energieregio's NHN en NHZ

Energyboard met gemeenten

Voor het tweede gedeelte van de vergadering van het energyboard neemt per deelregio een bestuurder deel. Het is afhankelijk van de agenda of TenneT, Gasunie , clusterregisseur CES NZKG en EZK deelnemen. Deze vergadering is bedoeld als klankbord tussen Taskforce en gemeenten. Daarnaast wordt de conceptagenda voor het Bestuurlijk Overleg van de Energieregio NHN en NHZ besproken.

Bestuurlijk Overleg van de Energieregio NHN en NHZ

Het BO XL komt gemiddeld drie keer per jaar bijeen. Voor NHN en NHZ zijn aparte overleggen. Deelnemers zijn de wethouders met portefeuille RES, Warmte en E-infra, gedeputeerde Noord-Holland Klimaat een Energie, afgevaardigde bestuurder van het waterschap, Liander en de belangrijkste stakeholders. TenneT en Gasunie sluiten aan als de agenda daarom vraagt. In algemene zin worden onderwerpen informerend, mening vormend of als voorbereiding op besluitvorming geagendeerd. Vanuit de Taskforce gaat het vooral om:

- Voortgang werkspoor 1, 2 en 3 (daar waar gemeenten een rol hebben)
- Verdieping van specifieke onderwerpen
- Toelichting op (landelijke) ontwikkelingen

Kernteam

De programmamanager organiseert het werk in nauwe samenhang met een kernteam met daarin een vertegenwoordiging vanuit provincie, TenneT, Liander en Gasunie. Dit kernteam komt wekelijks bij elkaar. Eens in de zes weken sluit de clusterregisseur van het NZKG, EZK en de programmadirecteur Taskforce Amsterdam aan (KT + industrie). En eens in de zes weken sluiten de ambtelijke coördinatoren van de deelregio's en een afgevaardigde vanuit de waterschappen aan (KT + gemeenten en waterschappen). De programmamanager bereidt de agenda's van deze kernteamoverleggen voor en is voorzitter. Het kernteam :

- Regisseert, coördineert, ondersteunt en houdt partijen (binnen TFNH) bij de les;
- Zorgt voor inhoudelijke en procesmatige verbinding tussen de werksporen;
- Is eerste aanspreekpunt bij crisisachtige situaties;
- Stelt agenda's op van Energyboard en BO Energieregio NHN en NHZ;
- Zorgt voor overkoepelend risicomanagement op algemene thema's.

Opdrachtgeversoverleg

De Taskforce wordt geregisseerd vanuit de netbeheerders TenneT & Liander, Gasunie en de Provincie Noord-Holland. Drie keer per jaar (na iedere Energyboard) vindt het opdrachtgeversoverleg plaats met de programmamanager. Hierbij zijn vertegenwoordigers van de hier bovengenoemde partijen aanwezig om ervaringen en constateringen te delen en is er de mogelijkheid om te klankborden. Verder wordt er ook vooruitgeblikt op de aansluitende periode om te kijken of de richting nog naar tevredenheid is. De programmamanager Taskforce bereidt de agenda voor.

Werkgroep Energie-Infrastructuur

Deze werkgroep vindt na de Energyboard plaats en heeft als doel om met de uit deze vergadering verzamelde input, een voorbereiding te treffen voor de annotatie van het Bestuurlijk Overleg XL Energieregio NHN en NHZ. De werkgroep heeft de programmamanager van de Taskforce als voorzitter en de deelnemers zijn Liander, ambtenaren van de Provincie Noord-Holland, ambtenaren van de gemeenten Noord-Holland en ambtenaren van de waterschappen. De werkgroep vindt minimaal 3 keer per jaar plaats en kan ook vaker bijeen worden gebracht voor kennisdeling of bij urgente gebeurtenissen of ontwikkelingen.

Jaarplan 2024 Slimme Energie Systemen

Taskforce Energie-Infrastructuur Noord-Holland

Datum: 25-01-2024

Spoor 3 Slimme Energie Systemen

Ellen van der Heijden – Provincie Noord-Holland
Hans Schneider – Liander
Edwin Oskam – Metropool Regio Amsterdam
Loes Hoefnagels – Liander
Annabel van Zante – APPM
Marina Schuit – Provincie Noord-Holland
Stella Smits – Liander
Odile Rasch – Taskforce Energie-Infrastructuur Noord-Holland
Bertram van der Wal – Hiemstra & De Vries
Annelou Hoogerwerf – Hiemstra & De Vries

De Taskforce Energie-Infrastructuur Noord-Holland bestaat uit 3 Sporen. Dit is het jaarplan 2024 van Werkspoor 3: Slimme Energie Systemen (SES). Het jaarplan bevat de doelen, resultaten, activiteiten en benodigde budgetten van het Spoor voor 2024. Het jaarplan is bedoeld om Werkspoor 3 richting te geven aan haar werkzaamheden en wordt op 25 januari 2024 ter goedkeuring vastgelegd aan het bestuurlijk overleg van de Taskforce.

Context

Op dit moment is er vrijwel overal sprake van netcongestie. Netcongestie komt zowel op afname van stroom voor, als op het leveren van opgewekte stroom (bijvoorbeeld door zonnepalen e.d.). Netcongestie belemmert onder meer de verduurzaming, woningbouw en economische groei. Er wordt hard gewerkt aan netverzwaring (Werkspoor 1) en het energiesysteem van de toekomst (Werkspoor 2), maar de realiteit is dat veel gebieden in de provincie Noord-Holland nog jaren last houden van netcongestie. Het vastlopende net is steeds vaker voorpaginanieuws, zoals recentelijk bouwplannen van Almere niet konden doorgaan en dat bedrijven mogelijk verplicht minder stroom in piekuren mogen afnemen.

Dit leidt bij ondernemers tot vragen en een zoektocht wat netcongestie voor hen betekent en welke individuele oplossingen er zijn. Het belang van Slimme Energie Systemen (Werkspoor 3) groeit dan ook met de dag. Daarnaast stelt EZK eenmalig 166 miljoen euro beschikbaar voor heel Nederland voor een zes jaar durend stimuleringsprogramma energiehubs. Dit leidt tot kansen voor collectieve oplossingen. Maar ook tot vragen, zoals ‘wat is een energiehub?’, ‘hoe kunnen we een hub ontwikkelen?’ en ‘wat is de juridische ruimte voor dit soort oplossingen?’. Er zijn meer strategische onderwerpen die spelen, zoals ‘samenwerking rondom flex’[1] en ‘congestie op laagspanning’[2]. Onderwerpen met vragen waar geen klip en klaar antwoord op is, maar waar de komende periode wel een strategische aanpak op nodig is.

De afgelopen periode hebben de inspanningen van Werkspoor 3 zich gericht op het bereiken van de volgende doelen:

1. De realisatie van individuele SES oplossingen. Dit hebben we o.a. gedaan door fiksers aan te stellen, subsidies voor oplossingen tegen netcongestie op te zeten, webinars te organiseren en inzicht te krijgen in ervaringen van ondernemers en aanbieders van SES oplossingen;
2. Inzicht vergroten in verschillende collectieve SES oplossingen en de haalbaarheid hiervan. Dit hebben we gedaan door de SES community (+- 150 leden) op te richten en voor deze community verschillende sessies te organiseren én door ervaringen van ondernemers te onderzoeken.

De focus van Werkspoor 3 was gericht op ondernemers, zij die direct de consequenties van de netcongestie ervaren. Inmiddels zijn er meer partners die met netcongestie te maken hebben en hier mee aan de slag moeten, zoals gemeenten. De context rondom netcongestieproblematiek is veranderd. We gaan de volgende stap zetten. **In 2024 is de strategie gericht op**:

1. Versnellen opschaling van de individuele SES oplossingen
   De tijd van pionieren ligt achter ons. Het doel van onze aanpak in 2024 is om de opgedane kennis over individuele SES oplossingen breed beschikbaar en toepasbaar te maken. We komen in een fase waarin we de individuele oplossingen kunnen (en zelfs moeten) opschalen. Dit vraagt om een netcongestieportaal met gerichte training en online informatie, opschaling van de communicatie en een vernieuwde subsidie.

[1] Er is congestie op het hoogspanningsnet van TenneT. TenneT is bezig met congestiemanagementonderzoek. In dit onderzoek zoekt TenneT naar klanten die flexibel vermogen beschikbaar hebben (klanten die bijvoorbeeld apparaten aan- of uit kunnen zetten). Hiermee kunnen meer klanten aangesloten worden op het elektriciteitsnet. De Taskforce Amsterdam en Taskforce Noord-Holland zijn gevraagd om samen te werken.

[2] Huishoudens zijn aangesloten op laagspanning. Door de toenemende elektrificatie van de woningbouw en extra bouw van woningen is er een toenemende kans op netcongestie op laagspanning.

2. Ontwikkeling van de collectieve SES oplossingen
   De lijn landelijk vanuit EZK is om in te zetten op energiehubs tegen netcongestieproblematiek. Dit blijkt o.a. uit de EZK gelden die hiervoor vrijgemaakt worden. We volgen deze landelijke lijn en geven dit lokaal betekenis. We werken samen met de andere sporen om de hubs zo effectief mogelijk in te zetten en nemen drempels weg voor collectieve oplossingen, door bijvoorbeeld een subsidieregeling of lobby op te zetten.

3. Strategie ontwikkelen op nieuwe onderwerpen
   In het steeds ontwikkelende veld van netcongestie ontstaan nieuwe onderwerpen die nog minder uitgekristalliseerd zijn. Denk bijvoorbeeld aan: 'congestie op laagspanning' en 'samenwerken rondom flex'. Wij volgen onderwerpen waarvan wij denken dat ze van strategisch belang zijn of worden. We onderzoeken deze onderwerpen om te bepalen of er meerwaarde is om deze binnen de Taskforce op te pakken. We betrekken gemeenten ook in dit proces, omdat we hun rol zien veranderen.

4. Samenwerkingsproces (van Werkspoor 3) organiseren
   Het organiseren van al het bovenstaande, samen met het continueren van de huidige werkzaamheden vraagt om inzet van leden van Werkspoor 3 en om ondersteuning van het Spoor. Onder het continueren van de huidige werkzaamheden valt het digitaliseringsspoor en de community sessies. In zijn totaliteit intensiveert de inzet van Werkspoor 3 in 2024. Er zijn meer nieuwe onderwerpen die vallen onder dit werkspoor. Dat vraagt meer inzet van de leden van het Spoor en meer budget voor het faciliteren van Werkspoor 3.

1 - Versnellen opschaling van individuele SES oplossingen

Wat we eronder verstaan: Individuele SES oplossingen zijn oplossingen die ondernemers voor hun eigen bedrijf kunnen uitvoeren. Dit zijn oplossingen achter de meter, zoals slimme vraagsturing of besparingen.
Waar staan we: De individuele SES oplossingen zijn redelijk inzichtelijk, ook weten we welke stappen een ondernemer zou moeten nemen om duidelijk te krijgen of hij aan slag wil met oplossingen en welke oplossingen dan eventueel uitkomst bieden. Dit proces blijft wel maatwerk per ondernemer.
Wat hebben we te doen: Het is nu tijd om opgedane kennis over individuele SES oplossingen breed te verspreiden en ondernemers te ondersteunen in hun proces om om te gaan met netcongestie door middel van deze oplossingen.

1.1 DOEL INDIVIDUELE SES OPLOSSINGEN

Doel congestieportaal
MKB ondernemers helpen om beter om te gaan met netcongestieproblematiek door SES kennis en concreet handelingsperspectief actief te delen, in bestaande en nieuwe kanalen. Iedere ondernemer een gelijke kans bieden in toegang en hulp rondom netcongestie.

Doel communicatie- en marketing aanpak
Het breed beschikbaar stellen en toepasbaar maken van de opgedane kennis over SES oplossingen vraagt om opschaling van de communicatie. We gaan de doelgroepen ‘bedrijvenloketten’, ‘bedrijven’, ‘ambtenaren’, ‘projectontwikkelaars’ en ‘bestuurders’ actief voorzien van relevante en up-to-date kennis, zodat zij effectiever met netcongestie omgaan en SES oplossingen toepassen.

Doel subsidie SON 2024
De SON 2023 (Oplossingen bij Netcongestie Noord-Holland 2023, subsidie) wordt momenteel geëvalueerd. Deze subsidie heeft ondernemers financieel ondersteund in SES oplossingen.

1.2 RESULTATEN INDIVIDUELE SES OPLOSSINGEN

De resultaten van het opzetten van het congestieportaal zijn:

Bestaande bedrijven- en duurzaamheidsloketten verstevigen in hun positie, zodat zij ondernemers effectiever kunnen ondersteunen bij netcongestie. Dit doen we door het opzetten van een congestieportaal, hieronder vallen de volgende 3 onderdelen:

- Een trainingsprogramma voor relevante contactpersonen voor bovengenoemde doelgroepen;
- Een online informatiepunt;
- Een goede specialistische doorverwijsoptie: de fiksers.

De resultaten van de communicatie- en marketingaanpak zijn:

Een communicatie- en marketingaanpak voor het breed delen en makkelijk toegankelijk maken van SES oplossingen, voor een bredere toepassing van deze kennis. Het doel is om de community te laten groeien naar 250 mensen. Dit door middel van sterke communicatie, zoals het delen van best practices/lessons learned van minimaal 15 ondernemers te delen, waarvan 4 in video en een campagne voor een specifieke doelgroep op te zetten en te evalueren op effectiviteit. Hieronder valt ook het onder de aandacht brengen van het congestieportaal.

Het resultaat van de SON subsidie is:

Bij een positieve evaluatie wordt de subsidie opnieuw uitgezet. Dan worden de nieuwe doelen bepaald voor de subsidie.

1.3 ACTIVITEITEN INDIVIDUELE SES OPLOSSINGEN

Activiteiten congestieportaal

Een trainingsprogramma voor relevante contactpersonen

- Verzamelen en binden relevante contactpersonen van bedrijfsloketten (we spannen ons in om dit netwerk van contactpersonen te laten groeien in 2024);
- Inhoud trainingsprogramma ontwikkelen, van inhoudelijke kennis tot 'hoe ga je om met vragen'. Inhoudelijke kennis wordt bijvoorbeeld omgezet in handreikingen. Bestaande handreikingen worden benut. Daarnaast houden we Q&A's waarover het gesprek wordt gevoerd met de groep contactpersonen.
- Trainingen geven (op kennis en vaardigheid) en deze training door ontwikkelen.

Online informatiepunt

- Opstarten: Verzamelen kennis bij verschillende partijen, omzetten naar aantrekkelijke duidelijk gevisualiseerde informatie in de vorm van stappenplannen, handelingsperspectieven, nieuws en overzichtsplaten, etc. De eerste helft van 2024 ligt de focus op organiseren en beschikbaar stellen van bestaand materiaal, plannen en communicatie en ontwikkelen in de vorm van nieuws en handelingsperspectieven. In mei/juni adviseren we het BO over mogelijke uitbreiding (denk bijvoorbeeld aan maken van podcasts, filmpjes, etc.)
- Opstarten: Opzetten en vullen van een webpagina.
- Beheren: Up-to-date houden informatie en beheren website, met input van de beoogde doelgroep. In de eerste helft van 2024 is deze nog beperkt interactief. In mei/juni schetsen we opties voor mogelijke doorontwikkeling. Denk bijvoorbeeld aan een meer interactieve platform functie waar deelnemers ook zelf kunnen toevoegen.

Een goede specialistische doorverwijsoptie: de fiksers

- Duidelijke afspraken over doorwijzing naar de fiksers met alle betrokken partijen;
- Capaciteit fiksers opschalen indien nodig, startend met de huidige capaciteit.

Activiteiten communicatie- en marketingaanpak

De basis voor communicatie ligt bij een sterke communicatiestrategie, met onderliggend een contentstrategie. Een goede communicatiestrategie heeft allerlei verschillende acties om de hele breedte van de doelgroep op verschillende manieren en diverse momenten herhaaldelijk te bereiken. De activiteiten zijn als volgt:

- Ontwikkelen van content, zoals video's van ondernemers met best practices, artikelen over nieuwe ontwikkelingen, heldere infographics over omgaan met netcongestie, webinars of podcasts, posts over actualiteiten op LinkedIn en meer.
- Opzetten van een online informatiepunt (landingspagina) met alle informatie op één locatie. Dit valt onder de activiteiten bij resultaat 1.
- Schrijven van een nieuwsbrief om mensen te binden aan de community en op de hoogte te houden van de laatste ontwikkelingen.
- Lanceren van één campagne voor een specifieke doelgroep (bijvoorbeeld tuinders of bedrijven met laadinfrastructuur). Dit houdt in dat specifieke content doelgericht wordt geadverteerd op LinkedIn en in Google zoekmachines om (nieuwe) mensen uit de doelgroepen te bereiken en te informeren. Deze aanpak wordt geëvalueerd op effectiviteit.

Activiteiten SON 2024 subsidie

- Het evalueren van de SON 2023 subsidie. En bij een positieve evaluatie de SON 2024 subsidie opnieuw uitzetten.

1.4 ORGANISATIE EN KOSTEN INDIVIDUELE SES OPLOSSINGEN

Trekker onderdeel individuele SES oplossingen: Liander

Budget: Dit budget is onderdeel van het totaalbudget van de Taskforce. Hieronder staat een uitsplitsing van dit budget, inclusief onder welk onderdeel dit van het totale Taskforce budget valt.

Activiteit	Budget 2024	Valt onder onderdeel van totaalbudget Taskforce:
Congestieportaal - Trainingen geven - Bouwen en onderhouden online informatiepunt - marketingcommunicatie Inhuur fiksers	Verdeling budget: - € 10.000 - € 30.000 - € 10.000 € 400.000	Overkoepelende activiteiten - Congestieportaal (PNH/L/T) Werkspoor 3 - Fiksers (PNH – EZK / Liander)
Communicatie- en marketingaanpak Communicatieadviseur	Valt onder algemeen budget Taskforce	Onderdeel van Overkoepelende activiteiten - Communicatie (PNH/L/T)
SON 2024 subsidie	Valt onder algemeen budget Taskforce € 1.000.000	Subsidies: SON (subsidie oplossingen netcongestie) (PNH)

2 - Ontwikkeling van collectieve SES oplossingen

Wat we eronder verstaan: Collectieve SES oplossingen zijn oplossingen voor groepen ondernemers, bedrijventerreinen of woonwijken, waar meerdere partijen samen in werken. Voorbeelden zijn energiehubs met verschillende energiebronnen (gas, elektriciteit, warmtenet, zoals ECW energy) of een groepscontract waarbij energiecontracten worden gebundeld en het verbruik wordt verminderen en verdeeld (zoals SADC).
Waar staan we: Er zijn verschillende collectieve SES oplossingen bekend, vaak zijn deze gestart als pilots. Er zijn verschillende soorten energiehubs, maar niet elke hub is overal inzetbaar of even 'makkelijk' te realiseren. EZK heeft een stimuleringsfonds energiehubs opgezet voor provincies en gemeente voor financiering van energiehubs, om deze grootschaliger in te gaan zetten. De provincie heeft een subsidie voor ondersteuning van collectieve slimme netoplossingen en energiehubs, genaamd: Kansen voor West subsidie.
Wat hebben we te doen: Het is nu tijd om door middel van een groeimodel ons voor te bereiden op de opkomst van energiehubs.

2.1 DOEL COLLECTIEVE SES OPLOSSINGEN

In samenwerking met de andere sporen de beoogde energiehubs vanuit het EZK stimuleringsfonds zo effectief mogelijk inzetten in Noord-Holland. Dit wordt o.a. ondersteund door de Kansen voor West III subsidie voor collectieve oplossingen.

2.2 RESULTAAT COLLECTIEVE SES OPLOSSINGEN

De resultaten rondom energiehubs zijn:

- Opstarten van een passende energiehub structuur en governance. Onder andere door het aannemen van een programmamanager energiehubs en inbesteden van de hubregisseurs, conform de lijn van het EZK stimuleringsprogramma;
- Ondersteuning ontwikkeling van energiehubs in Noord-Holland op basis van de randvoorwaarden van het EZK stimuleringsprogramma;
- Informeren van de Energy Board op nieuwe ontwikkelingen, dilemma's en mogelijkheden – om in 2025 op te kunnen schalen. Ten minste door regelmatige voortgangrapportages.

De resultaten voor samenwerking met andere sporen van de Taskforce zijn:

De strategie van Werkspoor 3 is effectiever als deze is afgestemd met de andere sporen. Werkspoor 3 kan de energiehubs en andere slimme oplossingen dan inzetten op de gebieden waar:

- Werkspoor 1 niet aan toekomt;
- Werkspoor 2 aangeeft dat logische locaties zijn voor energiehubs.

Dit vereist een nauwere samenwerking in 2024 tussen de sporen.

De resultaten voor de Kansen voor West III subsidie zijn:

De subsidie 'Provincie Noord-Holland / Klimaat / Netcongestie voor bedrijventerreinen (2.3.PNH.2)' blijft gedurende 2024 beschikbaar voor ondersteuning van collectieve oplossingen.

2.3 ACTIVITEITEN COLLECTIEVE SES OPLOSSINGEN

Het ontwikkelen van energiehubs start experimenteel, omdat er nog veel onduidelijkheden zijn rondom deze nieuwe ontwikkeling. Gedurende 2024 ondersteunen en versnellen we de uitrol door juridische, organisatorische en technische drempels in kaart te brengen en deze zoveel mogelijk weg te nemen.

- Invulling geven aan het EZK stimuleringsprogramma door het uitzetten van vacatures en opdrachten. Dit wordt na opzetten overgenomen door de programmamanager energiehubs.
- Uitvoeringsplan schrijven voor de Energy Board in mei, met daarin:
  - De gemaakte bestuurlijke afspraken met EZK;
  - Het afwegingskader om te bepalen welke hubs in aanmerking komen voor ondersteuning;
  - De locaties waar we in 2024 inzet willen plegen voor de ontwikkeling van een energiehub;
  - Verdeling van de financiële middelen van EZK binnen de provincie Noord-Holland in 2024.

- Faciliteren van de ontwikkeling van verschillende (type) energiehubs. Schrijven van voortgangsrapportages voor de Energy Board over de ontwikkelingen rondom energiehubs, inclusief benodigdheden en dilemma's rondom dit onderwerp.

Dit stuk is geschreven met de kennis die op dit moment beschikbaar is. Informatie rondom collectieve oplossingen volgt zich snel achter elkaar op. Op dit moment is bijvoorbeeld nog niet bekend hoe het congestiemanagement van TenneT invloed gaat hebben op de collectieve oplossingen. Ook is het niet bekend hoe het stimuleringsfonds energiehubs van EZK hiermee om wil gaan én staan de middelen rondom dit stimuleringsfonds ook nog niet definitief vast.

De samenwerking in 2024 tussen de Sporen worden doorgezet in de huidige overleg gremia die er zijn (Taskforce kernteamoverleg). Eens in de 6 weken sluiten gemeenten aan bij het kernteamoverleg. Die nemen we mee in hun veranderende rol en context. Indien nodig organiseren we aanvullende inhoudelijke overleggen met experts vanuit de verschillende sporen of klankbordoverleggen met gemeenten.

De subsidie Kansen voor West II blijft in 2024 beschikbaar ter ondersteuning van collectieve oplossingen.

2.4 ORGANISATIE COLLECTIEVE SES OPLOSSINGEN

Trekker onderdeel collectieve SES oplossingen: Provincie Noord-Holland
Budget: Dit budget is onderdeel van het totaalbudget van de Taskforce. Hieronder staat een uitsplitsing van dit budget, inclusief onder welk onderdeel dit van het totale Taskforce budget valt.

Activiteit	Budget 2024	Onderdeel binnen Taskforce
Programma energiehubs	€ 1.210.000	Werkspoor 3: Programma energiehubs (PNH – EZK)
Samenwerking andere sporen	Valt onder algemeen budget Taskforce	Onderdeel van: Programmateam
Kansen voor West III subsidie	€ 5.250.000 (vanaf '23, loopt door)	Subsidies: Kansen voor West subsidie (PNH)

Met opmerkingen [AH1]: @Odile checken

Met opmerkingen [AH2R1]: Website kansen in west zegt 5,25 miljoen

3 - Strategie ontwikkelen op nieuwe onderwerpen in de netcongestieproblematiek

Wat we eronder verstaan: Nieuwe onderwerpen in de netcongestieproblematiek zijn er continu, aangezien de problematiek volop in ontwikkeling is. Technisch interessante oplossingen volgen zich achter elkaar op, waar bij de juridische en organisatorische impact onderzocht moet worden. Ook netcongestie zelf is veranderlijk. Het treft steeds meer locaties in de provincie, maar ook de aard van netcongestie veranderd. Zo komt het bijvoorbeeld ook voor op hoogspanning, staat de laagspanning onder druk.
Waar staan we: Werkspoor 3 staat met veel partners in contact en ziet nieuwe onderwerpen of problematiek aankomen. Op dit moment proberen we hier ad hoc op te reageren.
Wat hebben we te doen: Het is nu tijd om consequent en gedegen deze belangrijke ontwikkelingen een plek te geven in ons Spoor en het bestuur van de Taskforce goed op de hoogte te houden van deze ontwikkelingen.

3.1 DOEL STRATEGIE ONTWIKKELEN

De bestuurders van de Taskforce inzicht bieden in de stand van zaken en de impact van nieuwe ontwikkelingen, zodat er gestuurd kan worden op deze nieuwe ontwikkelen die grote impact kunnen hebben op de maatschappij.

3.2 RESULTAAT STRATEGIE ONTWIKKELEN

Het resultaat van de strategieontwikkeling is:

Positie innemen op onderwerpen gerelateerd aan netcongestieproblematiek waar we nog onvoldoende gezamenlijke visie en overeenstemming op hebben binnen de Taskforce. Aan de start van 2024 zien we de volgende urgente onderwerpen:

- ‘congestie op laagspanning’,
- ‘samenwerken rondom flex zoeken’. We zoeken hierin de overeenkomsten met Taskforce Amsterdam om te leren van elkaars voortgang.
- Richting Q3/Q4 verwachten we nog 1 tot 2 onderwerpen te onderzoeken. Op dit moment is het nog niet bekend welke dit zijn, aangezien het veld van netcongestie continu in ontwikkeling is.

3.3 ACTIVITEITEN STRATEGIE ONTWIKKELEN

We schrijven concrete adviezen per onderwerp aan het bestuurlijk overleg, zodat zij zich kan positioneren op het onderwerp en om duidelijk te maken wat er nodig is vanuit de Taskforce. Per onderwerp ondernemen we de volgende activiteiten:

- Bespreken van het onderwerp met Werkspoor 3, vragen om input bij onze eigen organisaties en het ontwikkelingen van een visie op het onderwerp;
- Organiseren van een (handpicked) community sessie om de betrokken stakeholders te infomeren en om input te leveren ter validatie van onze visie;
- Schrijven van een concreet advies of position paper voor het bestuurlijk overleg hoe zij zich goed kan positioneren op het onderwerp, met indien nodig een voorstel waar het onderwerp geborgd dient te worden (binnen Werkspoor 3 of elders);
- Indien het onderwerp onder Werkspoor 3 valt, vervolg geven aan het onderwerp door een uitvoeringsplan te maken, inclusief een trekker van het onderwerp;
- Onderzoeken uitzetten om specifieke onderwerpen inzichtelijk te maken ter ondersteuning van de strategieontwikkeling.

Daarnaast is Werkspoor 3 continu actief in het onderzoeken van nieuwe ontwikkelingen en thema’s rondom slimme energie systemen. Dit doen we door in contact te staan met vele partners vanuit de community en de eigen organisaties. Dit komt samen in de overleggen van Werkspoor 3.

3.4 ORGANISATIE STRATEGIE ONTWIKKELEN

Trekker onderdeel strategie ontwikkelen: Liander

Budget: Dit budget is onderdeel van het totaalbudget van de Taskforce. Hieronder staat een uitsplitsing van dit budget, inclusief onder welk onderdeel dit van het totale Taskforce budget valt.

Activiteit	Budget 2024	Onderdeel binnen Taskforce
Congestie op laagspanning	Valt onder ondersteuning & inzet leden Werkspoor 3	Valt onder ondersteuning & inzet leden Werkspoor 3
Samenwerken rondom flex	Valt onder ondersteuning & inzet leden Werkspoor 3	Valt onder ondersteuning & inzet leden Werkspoor 3
1-2 nieuwe onderwerpen	Valt onder ondersteuning & inzet leden Werkspoor 3	Valt onder ondersteuning & inzet leden Werkspoor 3
Verdiepend onderzoek	€ 100.000	Werkspoor 3: Onderzoek (PNH)

4 - Samenwerkingsproces (van Werkspoor 3) organiseren

Wat we eronder verstaan: Hieronder verstaan we alle werkzaamheden die nodig zijn voor het functioneren van Werkspoor 3.
Waar staan we: Werkspoor 3 is aan het professionaliseren geweest gedurende 2023. Van een kleinere werkgroep met een brede insteek om veel informatie op te doen naar een stevig Spoor met duidelijke focus.
Wat hebben we te doen: Dit onderdeel is nodig om Werkspoor 3 goed te laten functioneren, zodat alle bovengenoemde doelen waargemaakt worden.

4.1 DOEL SAMENWERKINGSPROCES ORGANISEREN

Een effectief goed werkend Werkspoor 3, dat in contact staat met partners door middel van community sessies.

4.2 RESULTAAT SAMENWERKINGSPROCES ORGANISEREN

Het resultaat van de ondersteunende werkzaamheden is een effectief functionerend werkspoor, doordat de basis op orde is. In 2024 heeft Werkspoor 3:

- Goed samengewerkt tussen de verschillende partijen om gezamenlijk de bovengenoemde activiteiten uit te voeren.
- Continu verdiept op kennis en ontwikkelingen rondom slimme oplossingen, zowel in de provincie als landelijk.
- Minimaal 5 community sessies georganiseerd voor het delen en ophalen van kennis en het leggen van verbindingen rondom Slimme Energie Systemen.

4.3 ACTIVITEITEN SAMENWERKINGSPROCES ORGANISEREN

De activiteiten zijn als volgt:

- Regelmatige overleggen Werkspoor 3 en werkzaamheden buiten de overleggen om, zoals: uitwerken acties, onderzoek doen, interne overleggen en taskforce brede overleggen.
- Procesbegeleiding Werkspoor 3. Hieronder valt het zijn van inhoudelijke sparringpartner & procesbegeleider van alle bovengenoemde activiteiten, de organisatie community sessie, faciliteren van overleggen, voortgang bewaken, activiteiten uitvoeren en stukken & verslagen schrijven.

De huidige SES community bestaat uit ongeveer 150 leden afkomstig uit verschillende overheden, bedrijven met oplossingen, bedrijven met problemen, bedrijfs- en duurzaamheidsloketten.

- Organiseren van (handpicked) community sessies over belangstellende onderwerpen, o.a. ter validatie van strategieontwikkeling op nieuwe onderwerpen.
- De community uitbreiden door middel van de communicatiestrategie en vervolgens effectief gebruik maken van dit netwerk voor het delen en ophalen van kennis.

4.4 ORGANISATIE SAMENWERKINGSPROCES ORGANISEREN

Trekker: Taskforce Noord-Holland

Budget: Dit budget is onderdeel van het totaalbudget van de Taskforce. Hieronder staat een uitsplitsing van dit budget, inclusief onder welk onderdeel dit van het totale Taskforce budget valt.

Activiteit	Budget 2024	Onderdeel binnen Taskforce
Community sessies	Valt onder algemeen budget Taskforce	Onderdeel van overkoepelende activiteiten: Kennisdeling (inclusief community meetings ws 3) (PNH/L/T)
Inzet leden Werkspoor 3	In-kind tijdsbesteding leden Werkspoor 3	In-kind tijdsbesteding leden Werkspoor 3
Ondersteuning Werkspoor 3	€ 100.000	Werkspoor 3: Ondersteuning (Liander)

5 - Organisatie, inzet & kosten Werkspoor 3

5.1 ORGANISATIE WERKSPOOR 3

In Werkspoor 3 zitten Liander, de MRA en de provincie Noord-Holland. TenneT is agenda-lid. Per strategische lijn is één organisatie de trekker. De programmamanager vanuit de Taskforce sluit aan bij de vergadering. Werkspoor 3 is door middel van externe inhuur ondersteund in de organisatie.

Met opmerkingen [AH3]: @Odile

Om dit jaarplan goed te kunnen organiseren, gaat dit in 2024 een grotere inzet vragen van de leden van Werkspoor 3. Ook verwachten we in 2024 meer inzet van de gemeenten, omdat de rol van gemeenten rondom netcongestie aan het veranderen is. Gemeenten sluiten eens in de 6 weken aan in het kernteamoverleg van de Taskforce. Indien nodig organiseren we nog aanvullende klankbordoverleggen vanuit Werkspoor 3 zelf.

5.2 BENODIGD BUDGET

Het benodigde budget is afgestemd met de Taskforce Energie-infrastructuur Noord-Holland. Hieronder is de verdeling voor dit jaarplan inzichtelijk gemaakt. Het totaalbudget van de Taskforce is leidend. Hieronder staat een uitsplitsing van dit budget voor Werkspoor 3, met daarbij onder welk onderdeel dit van het totale Taskforce budget valt.

Strategische lijn & activiteiten	Budget 2024	Onderdeel binnen Taskforce
1) Versnellen individuele oplossingen	**Trekker: Liander**	
Congestieportaal - Trainingen geven - Bouwen en onderhouden online informatiepunt - marketingcommunicatie Inhuur fiksers	Verdeling budget: - € 10.000 - € 30.000 - € 10.000 € 400.000	Overkoepelende activiteiten - Congestie portal (PNH/L) Werkspoor 3 - Fiksers (PNH – EZK / Liander)
Communicatie- en marketingaanpak: Communicatieadviseur	Valt onder algemeen budget Taskforce	Onderdeel van Overkoepelende activiteiten - Communicatie (PNH/L/T)
SON 2024 subsidie	Valt onder algemeen budget Taskforce € 1.000.000	Subsidies: SON (subsidie oplossingen netcongestie) (PNH)
2) Toepassen van de collectieve SES oplossingen	**Trekker: Provincie Noord-Holland**	
Programma energiehubs	€ 1.210.000	Werkspoor 3: Programma energiehubs (PNH – EZK)
Samenwerking andere sporen	Valt onder algemeen budget Taskforce	Onderdeel van: Programmateam
Kansen voor West III subsidie	€ 5.250.000 (vanaf ’23, loopt door)	Subsidies: Kansen voor West subsidie (PNH)

3) Strategie ontwikkelen op nieuwe onderwerpen		**Trekker: Liander**	
	Congestie op laagspanning	Valt onder ondersteuning & inzet leden Werkspoor 3	Valt onder ondersteuning & inzet leden Werkspoor 3
	Samenwerken rondom flex	Valt onder ondersteuning & inzet leden Werkspoor 3	Valt onder ondersteuning & inzet leden Werkspoor 3
	1-2 nieuwe onderwerpen	Valt onder ondersteuning & inzet leden Werkspoor 3	Valt onder ondersteuning & inzet leden Werkspoor 3
	Verdiepend onderzoek	€ 100.000	Werkspoor 3: Onderzoek (PNH)
4) Ondersteuning werkzaamheden Werkspoor 3		**Trekker: Programma Taskforce**	
	Community sessies	Valt onder algemeen budget Taskforce	Onderdeel van overkoepelende activiteiten: Kennisdeling (inclusief community meetings ws 3) (PNH/L/T)
	Inzet leden Werkspoor 3	In-kind tijdsbesteding leden Werkspoor 3	In-kind tijdsbesteding leden Werkspoor 3
	Ondersteuning Werkspoor 3	€ 100.000	Werkspoor 3: Ondersteuning (Liander)

5.3 TOELICHTING OP WAT HET JAARPLAN VAN ONS VRAAGT – AANDACHTSPUNTEN VOOR LIANDER

In dit jaarplan schetsen we ontwikkelingen op Slimme Energie Systemen (SES) en netcongestie. Hoewel op de korte termijn nog veel onduidelijk is, is het onvermijdelijk dat de congestieproblematiek het komende jaar zal toenemen. Met die zekerheid is ook voorspelbaar dat er een groeiende vraag zal zijn naar SES toepassingen.

Bedrijven en inwoners zullen oplossingen zoeken, vinden en eisen, zowel collectief als individueel. Gemeenten hebben op dit terrein een groeiende behoefte aan informatie en handvatten. Marktpartijen bieden steeds meer oplossingen aan, zoals energieopslag en energiemanagement. EZK introduceert in 2024 een stimuleringsprogramma voor energiehubs. Deze stimulering zal de vraag naar en het aanbod van slimme oplossingen waarschijnlijk sterk aanwakkeren. Fiksers gaan daardoor met steeds meer voorstellen en ideeën geconfronteerd worden die om aandacht vragen.

Deze ontwikkelingen hebben ook consequenties voor Liander. Momenteel is de netbeheerder vooral ingericht om het bestaande net te beheren en op een gecontroleerde manier te verzwaren en uit te breiden. Voorspelbaarheid, schaalbaarheid en gedegenheid zijn daarbij kernkwaliteiten van de organisatie en mensen. Dit blijven belangrijke kwaliteiten van Liander. De snel toenemende vraag naar en aanbod van SES oplossingen doet echter een steeds groter beroep op de creativiteit en wendbaarheid van Liander en zal nieuwe producten en diensten vereisen. Een opschaling aan SES-activiteiten vraagt om meer en/of andere capaciteit, wendbaarheid, communicatie, processen en leiderschap van Liander.

We constateren dat Liander op dit moment al onder grote druk opereert en daarbij net als andere organisaties last heeft van de krappe arbeidsmarkt. Toch zien wij een urgentie om ten aanzien van SES extra stappen te zetten. De markt zit niet stil, ondernemers elektrificeren en de overheid creëert mogelijkheden om te versnellen. De oproep is dan ook om de capaciteit, sturing, organisatie en processen te matchen met de groeiende noodzaak en urgentie van SES oplossingen.

Provincie Noord-Holland

Commissie Leefomgeving

Dossiernummer	15712
Extern Zaak ID	2255500
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	1 juli 2024
Agendapunt	17.d
Titel	Energie/Klimaat: Afdoen motie Motie 183-2023 ‘Nacht voor de nacht’ (B-agenda 01-07-2024)
Organisatieonderdeel	BEL/MOB

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Leefomgeving	1 juli 2024

Toelichting

Aan Provinciale Staten wordt verzocht om motie 183-2023 ‘Nacht voor de nacht’ als afgehandeld te beschouwen.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

P. van Galen Last

BEL/MOB

Telefoonnummer +31235145270

puck.van.galen.last@noord-holland.nl

Verzenddatum

– 5 JUNI 2024

Kenmerk

2255500/2255510

Uw kenmerk

E2H7WJNKHEE2

Betreft: Verzoek om motie M183-2023 'Nacht voor de nacht' als afgehandeld te beschouwen

Geachte leden,

Tijdens uw vergadering van 6 november 2023 heeft u de motie M183-2023 'Nacht voor de nacht' aangenomen. U heeft Gedeputeerde Staten verzocht:

- te inventariseren welke mogelijkheden de provincie heeft om nachtelijke verlichting te verminderen en dat zo mogelijk ook te doen.
- gemeenten te attenderen op mogelijkheden om nachtelijke verlichting te dimmen of uit te zetten.

In deze brief informeren wij u over de door ons ondernomen activiteiten die invulling geven aan uw motie.

De provincie past maatregelen toe om lichthinder te verminderen.
Lichthinder die de provincie veroorzaakt, is voornamelijk afkomstig van de openbare verlichting langs onze provinciale wegen. Lichthinder kan beperkt worden door de hoeveelheid licht te verminderen, maar ook door de lichtkleur te veranderen.

Hoeveelheid licht verminderen langs provinciale wegen
Het vigerende openbare verlichtingsbeleid schrijft minimale verlichting voor op de provinciale infrastructuur (licht uit tenzij). Met name drukke wegen en de meeste gelijkvloerse kruisingen worden verlicht (vanwege de verkeersveiligheid). In de nachtelijke uren worden deze gedimd. Het dimregime wordt verder aangepast, waardoor er eerder en meer gedimd wordt. Onderstaande aanpassing wordt vanaf eind dit jaar, gefaseerd over 5 jaar, uitgevoerd:

Huidige dimregime	AAN	19:00	23:00	05:00	06:30
	19:00	23:00	05:00	06:30	UIT
kruisvlak	90%	90%	70%	90%	90%
naar kruisvlak toe (100-150m)	90%	70%	50%	70%	90%
tussen kruisvakken (rechtstand)	90%	50%	20%	50%	90%

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Nieuwe dimregime	AAN	19:00	21:30	06:30
	19:00	21:30	06:30	UIT
kruisvlak	90%	90%	70%	90%
naar kruisvlak toe (100-150m)	70%	70%	50%	70%
tussen kruisvakken (rechtstand)	50%	50%	20%	50%

De wijzigingen zijn in het blauw aangegeven. Het percentage is de lichtintensiteit van de led armaturen van de OVL. Met het nieuwe dimregime wordt lichthinder verminderd en 14% energie bespaard. Hierbij komt de verkeersveiligheid volgens het CROW niet in het geding[1].

Naast de aanpassing van het dimregime is onderzocht of dynamische verlichting kan worden toegepast op de OVL langs provinciale wegen. Een eerdere pilot is tijdelijk stopgezet vanwege de beperkte voordelen en de hoge abonnementskosten. De markt is nog volop in ontwikkeling en er is nog weinig onderzoek gedaan naar de (neven)effecten van dynamische verlichting. De kosten van het systeem, ongeveer €3 miljoen, staan daarom niet in verhouding tot de opbrengsten en voordelen.

De provincie heeft ook een aantal gebouwen in beheer. Die worden in sommige gevallen 's avonds aangelicht, zoals Paviljoen Welgelegen en de fractiehuizen. De verlichting in en rond de gebouwen is gekoppeld aan de openingstijden van het gebouw en wordt uitgeschakeld als de panden worden gesloten.

In uw motie overweegt u dat een lichtscan een beeld kan geven van locaties waar veel ongewenste nachtelijke verlichting is. Zoals eerder aangegeven worden de provinciale wegen minimaal verlicht. Een lichtscan zal weinig nieuwe inzichten geven en daarom geen grote toegevoegde waarde hebben.

Lichtkleur aanpassen
De standaard toegepaste lichtkleur buiten de bebouwde kom wordt aangepast van normaal wit (4000K) naar warm wit (3000K). Binnen de bebouwde kom wordt de lichtkleur aangepast van warm wit (3000K) naar extra warm wit (2700K). Minder wit licht is beter voor de flora en fauna. Er wordt vleermuisvriendelijke verlichting toegepast op locaties waar veel vleermuizen vliegen. Door een passende lichtkleur te kiezen, wordt de hinder op mens en dier zo veel mogelijk beperkt.

Gemeenten worden ook geattendeerd om lichthinder te verminderen.
In maart 2024 is door de provincie de bijeenkomst 'Biodiversiteit in de praktijk' georganiseerd, waar gemeenten, provincies, waterschappen, het Goois Natuurreservaat, maar ook uitvoerende partijen als BAM en Heijmans bij aanwezig waren. Tijdens deze bijeenkomst is een presentatie gegeven over de beïnvloeding van de openbare verlichting op mens en dier.

[1] CROW kennisbank: Wegontwerp buiten de bebouwde kom met HWO - Handboekwegontwerp 2013 Basiscriteria - 8.5.4 functionele eisen

Lichthinder is geagendeerd in de Provinciaal Verkeer en Vervoer Beraden komende zomer. Daar worden gemeenten gewezen op de aanbevelingen die er zijn om lichthinder te verminderen.

Daarnaast sponsort de provincie ook in 2024 de Week van het Donker, die Natuur & Milieufederatie Noord-Holland voor de derde keer organiseert eind oktober. Dit evenement is gekoppeld aan de nationale Nacht voor de Nacht, die in diezelfde week plaatsvindt. De Week vraagt aandacht voor de invloed van lichtvervuiling op mensen en natuur en roept op om te helpen dit tegen te gaan. NMNH organiseert eigen activiteiten, zoals voorstellingen in mobiele planetaria en begeleide wandelingen in het donker. Nieuw is dat voor de kick-off bijeenkomst in ARTIS ook gemeenten worden uitgenodigd, zij krijgen dan voorlichting over wat zij kunnen doen om licht te verminderen.

Gezien bovenstaande door GS ondernomen activiteiten om lichthinder te verminderen, verzoeken wij U motie M183-2023 'Nacht voor de nacht' als afgehandeld te beschouwen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Rondvraag JA21 over OER-traject en Wieringerhoek aan gedeputeerde Kocken
Commissie Leefomgeving 1 juli 2024

1. **Status OER-traject:**
   - Is het OER-traject (Opwek van Energie op Rijksvastgoed) met betrekking tot de Wieringerhoek nu wel of niet gestart? Of is het traject momenteel aangehouden? In de brief wordt vermeld dat er geen overeenstemming is bereikt in de ambtelijke stuurgroep en dat er besloten is te escaleren naar het niveau van DG-regionaal bestuur. Kortom, wat is de huidige status van dit OER-traject, gezien de politieke implicaties die vasthangen aan dit traject?
2. **Overleg DG-regiobestuurders:**
   - Wanneer vindt het overleg tussen de Directeur-Generaal en de regiobestuurders precies plaats? Is hier al meer concrete informatie over beschikbaar? In de brief staat dat dit overleg kort vóór of na het zomerreces zal plaatsvinden, maar is er inmiddels een exacte datum vastgesteld? De uitkomst van dit overleg heeft belangrijke politieke implicaties, namelijk of het project doorgaat of niet, wat directe gevolgen heeft voor (nationale) energiedoelstellingen en samenwerking met andere overheidslagen.
3. **Rol van de provincie Noord-Holland:**
   - Welke specifieke rol speelt de provincie Noord-Holland op dit moment in de integrale verkenning van de Wieringerhoek? Hoe wordt de kennis en kunde van de provincie ingebracht en hoe wordt er samengewerkt met de andere betrokken partijen? Wat zijn de politieke gevolgen van de keuzes die de provincie (zowel Gedeputeerde Staten als Provinciale Staten) maakt in dit traject?
4. **Inbreng van gemeentelijke partijen:**
   - In hoeverre zijn de gemeenten Medemblik en Hollands Kroon momenteel actief betrokken bij de voortgang van het project? Welke stappen hebben zij tot nu toe ondernomen en wat zijn hun standpunten met betrekking tot het vervolg van het traject? Welke wethouder in Hollands Kroon is nu verantwoordelijk voor dit traject? Hoe beïnvloedt hun inbreng de politieke besluitvorming op provinciaal niveau?

Graag ontvangt de fractie van JA21 op alle vragen een zo gedetailleerd mogelijk antwoord, zodat wij een duidelijk beeld hebben van de voortgang en planning van dit project.

Met vriendelijke groet,

Daniël J. van den Berg
Fractievoorzitter JA21 Noord-Holland